DIRECTOR:
M. SEVASTOS

Prețul abonamentelor:
Lei 200 pe an
„ 100 pe 6 luni
„ 50 pe 3 luni
în străinătate dublu

Editura „ZIARUL" s.a.r.
BUCUREȘTI

Inscrisă sub No. 232,
Tribunalul Ilfov

Plata taxelor postale în numerar conform aprobării Direcției Generale P. T. T., No. 137.282/926

12 PAGINI, ILUSTRATE

Anul XIX, Seria III, No. 935 — PREȚUL LEI 5 — Duminică 6 Noembrie 1938

Adevĕrul

LITERAR ŞI ARTISTIC

IN ACEST NUMAR COLABOREAZĂ:

St. Antim, M. Sevastos, Izabela Sadoveanu, Ion Călugăru, Tache Soroceanu, M. D. Ioanid. I. Neagu Negulescu, Eusebius Camilor, Gh. Nenișior, St. Titu. C. Pajură și alții.

LAURA KNIGHT: Intrarea în arenă

IMAGINI DE CIRC

GIFFORD BEAL: acrobate

O CARTE BUNA

de M. SEVASTOS

A apărut un nou volum de d. Mihail Sadoveanu: „Ochiu de urs", care cuprinde două povestiri — una din viața muntelui și alta din viața bălților.

Deși este vorba în ele de vânat și de pescuit, nu sânt drept vorbind istorisiri de sport. După cum nu-s nici scene de natură, cu toate că autorul desfășoară pe dinaintea noastră decoruri de munte — unde „pustia s'a îngustat, sălbătăcia codrului s'a strâns grămadă, potecile s'au oprit, sunetele s'au stins" — ca și decoruri de bălți cufundate „în singurătăți și tăcere", pescarul „plutind așa până ce soarele a prins a se pleca iș pădurea de sălcii a început a fâlfâi lin".

Fiecare povestire are drept miez o dramă sufletească — vânatul, pescuitul și natura fiind numai cadrul întâmplărilor.

In prima povestire, trăim durerea unui om — care și-a pierdut tovarășa de viață, rămânând cu un copil: „ochii lui mari, cu gene cârligate, păreau ceva cunoscut, ca o amintire scufundată".

In povestirea cea de-a doua, o tragedie de dragoste — cu înjunghieturi și cu focuri de pușcă — a înfiorat liniștea bălților și a dat pescarilor „cu mâni de nomol" prilej de sporovăială la lumina focului.

Intâlnim o eroină ispititoare: Raruca. Ea „se aplecă alene între spinii grindului, căutând o floare. Găsi un fir de ovăs sălbatic; îl culese și, îndreptându-și linia trupului, îl mușcă cu grație".

Printre oameni primitivi care locuesc subt coviltire puse pe pari, care își vând copilele și care se închină lucrurilor și soarelui — eroii d-lui Sadoveanu sufăr durerile ele-

(Urmare în pag. II-a)

OAMENI și FAPTE

Găina și vulpea

In ședința de Marți a Camerei Comunelor, maiorul Attlee, șeful opoziției, a rostit un nou discurs criticând politica generală a cabinetului și cu deosebire acțiunea sa externă.

Vorbind de situația Cehoslovaciei, maiorul Attlee a arătat că această țară lunecă din ce în ce mai mult spre Germania în brațele de fier ale căreia a fost îmbrâncită de „pacea de la München".

Se știe că Marea Britanie a făgăduit, prin glasul primului-ministru, un împrumut de treizeci de milioane livre Cehoslovaciei. In legătură cu acest împrumut, șeful opoziției a întrebat guvernul dacă e sigur că Cehoslovacia va rămâne o țară independentă iar nu un stat vasal Germaniei. Căci, a adăogat maiorul Attlee, „nu are niciun rost să îngrășăm găina dacă ea va trebui să cadă pradă vulpei".

„Coji de ouă"

„Pacea" dela München e departe de-a întruni acea unanimitate admirativă pe care o sperau făuritorii ei. Dimpotrivă. In fiecare zi, se ridică alte glasuri îngrijorate condamnând metodele folosite și rezultatele obținute. Dacă în Franța nemulțumirea pricinuită de pacea dela München nu surprinde, fiindcă în ultimă analiză Franța pare a fi destinată să plătească prețul acestei păci — în schimb indignarea engleză a mirat pe toți aceia cari își închipuiau să poporul englez vede în d. Chamberlain pe „salvatorul păcii". Opinia publică britanică cunoaște acum nu numai un sentiment de umilință, cum a spus d. Lloyd George, dar urmările păcii dela München încep să i se desemneze înaintea ochilor în toată amploarea lor funestă.

In ultimul său discurs rostit înaintea reprezentanților bisericilor libere, d. Lloyd George a avut numai cuvinte aspre spre a exprima judecata sa asupra actului dela München. Interesantă cu deosebire este afirmația categorică a fostului prim-ministru englez în ceeace privește rezultatele unui eventual război european: „Dacă războiul ar fi izbucnit, țările totalitare ar fi fost sfărâmate ca niște coji de ouă".

O asemenea declarație, venind dela un fost prim-ministru ale cărui informații nu pot fi puse la îndoială, aruncă o lumină neașteptată asupra așa zisei „slăbiciuni" a marilor țări democratice — slăbiciune invocată de cei cari vor să justifice capitularea dela München.

Pacea dela Versailles

Intr'o carte de mare răsunet, d. Lloyd George aduce interesante amănunte asupra culiselor conferinței de pace care a dus la încheierea tratatului dela Versailles. Mai întâi, d. Llyod George răspunde denigratorilor tratatului, afirmând că majoritatea acelora cari atacă pacea dela Versailles n'au citit niciodată textul tratatului. Deși găsește că stipulațiile cuprinse în acest tratat nu sunt ideale, d. Lloyd George își arată convingerea că pacea dela Versailles a respectat ideia de justiție spre deosebire de „pacea de azi" ieșită din denunțări unilaterale, amenințări și violențe.

Congresul radical-socialist

Credem c'ar fi prematur să se afirme că politica franceză s'a clarificat în urma discursului rostit de d. Daladier la congresul partidului radical-socialist. Primul-ministru francez n'a schițat planul redresării naționale, așa cum se spera, mulțumindu-se să pecetluiască ruptura dintre guvern și fracțiunea comunistă. D. Daladier s'a ales în 1936 ca reprezentant al Frontului Popular al cărui deces l-a anunțat la Marsilia. Rămâne de văzut dacă guvernul său va căuta să se mențină cu concursul parlamentar al unei noi majorități la care ar participa elementele de dreapta, sau se va mulțumi cu sprijinul — încă nesigur — al socialiștilor. Opoziția ar fi atunci formată de comuniști și de reacționari...

Cât privește dizolvarea Camerei de care s'a vorbit atâta, se pare că d. Daladier nu e hotărît s'o facă, riscurile fiind primejdioase.

Atitudinea D-lui Herriot

Deși moțiunea care a rezumat dezbaterile congresului radical-socialist a fost votată cu unanimitate — minus câteva abțineri — în rândurile radical-socialiste s'a desenat un puternic curent potrivnic politicei d-lui Daladier. Unanimitatea cu care s'a votat moțiunea finală de încredere nu reprezintă decât un vot de disciplină internă, și primul-ministru știe acest lucru. D. Edouard Herriot, de pildă, și-a exprimat cu hotărîre, convingerea că politica externă inaugurată de guvern e plină de primejdii. In special, d. Herriot a stăruit asupra alianțelor Franței care constituesc un element esențial al securității franceze. După ce și-a arătat regretul că Societatea Națiunilor n'a fost ajutată spre a-și putea îndeplini misiunea, d. Herriot a afirmat că numai securitatea colectivă poate asigura pacea. Ori tocmai fiindcă Societatea Națiunilor și principiile securității colective au fost abandonate, Franța trebue să-și întărească alianțele existente fără de care pacea ar fi o iluzie primejdioasă.

Trecând apoi la politica internă, președintele Camerei a făcut un călduros apel la unirea tuturor francezilor „fără excluderea nici unei fracțiuni" pentru apărarea Franței și a păcii.

PAN-AMERICA

de ST. ANTIM

Legea Johnson oprește tezaurul american să acorde credite țărilor, care nu și-au achitat datoriile de război contractate în Statele-Unite. Cum din această categorie de țări, fac parte numai Statele din Europa, care au făcut campania contra Germaniei, ele sunt în special lovite de această carență. Dar fără legea Johnson, America n'ar fi acordat credite țărilor europene din pricina situației, care continuă să se mențină tulbure pe continentul nostru. Ba ceva mai mult, din pricina atmosferei de nesiguranță din Europa, capitalurile lumei vechi sunt într'o continuă emigrare în America. Banca Centrală a Statelor-Unite a ajuns azi să dețină o acoperire metalică în valoare de 14 miliarde dolari, cel mai mare stock metalic înregistrat până acum de analele financiare ale omenirei iar guvernul și băncile particulare se plâng de pletora de aur. Statele Unite sunt literalmente inundate de aur, ca odinioară Spania.

Aurul acesta nu circulă, de oarece nici în Statele-Unite biletul nu-i convertibil așa încât el a ajuns o problemă mult mai grea de rezolvat decât lipsa metalului galben. Totuși, se pare că Statele-Unite sunt în ajun de-a lua o hotărîre mare, de natură politică, dar care va soluționa în parte și problemele financiare. Adevărul e că Statele-Unite au fost desiluzionate de soluția dată problemei sudeților. Sacrificarea Cehoslovaciei a făcut impresie rea la Washingtpn, dar guvernul american a fost și mai rău impresionat de faptul că țările democratice din Europa se arată dispuse să intre în relațiuni de prietenie cu țările dictatoriale.

(Urmare în pagina II-a)

PAN-AMERICA

(Urmare din pag. I-a)

Față de această situațiune, guvernul dela Washington a hotărît să nu se mai amestece în treburile Europei, unde vede bine că nu mai are ce căuta. Decizia cabinetului Statelor-Unite este să se ocupe de-acum înainte numai de emisfera occidentală, să urmărească într'un cuvânt o politică pan-americană. Republicele din America de Sud sunt, cu foarte puține excepții, în plină ridicare. Solul și subsolul lor poartă și ascund bogății, în cea mai mare parte încă neexploatate din lipsă de experiență și mai cu seamă, de capital. Ordinea internă, în aceste țări pare a se fi organizat. In orice caz, revoluțiile și răsturnările violente de președinți și de cabinete s'au rărit foarte mult în ultimul timp.

Așa fiind, Statele-Unite pot avea la dispoziția lor teritorii vaste, unde și-ar putea plasa capitalurile de prisos și unde controlul politic e lesne de exercitat. Intr'un cuvânt dar, Statele-Unite au ajuns la convingerea că trebue să se desintereseze de cele ce se petrec pe continentul nostru și să se ocupe de lumea lor, de emisfera occidentală.

Adevărul e că după războiul mondial, Republica nord-americană s'a îmbogățit atât de mult și a câștigat un astfel de principiu încât a devenit o putere de prim rang. Tăria Statelor-Unite a fost doctrina lui Monroe, care nu-i permite să se amestece în politica altor continente, dar nici celelalte continente să nu se amestece în politica lor. La 1917, America intervenind în războiul european, a nesocotit un moment doctrina lui Monroe. Prin tratatele de pace ea asuma răspunderi și se expunea la riscuri, care mergeau contra intereselor ei. De aceea, Statele-Unite n'au ratificat tratatele, deși purtau și semnătura președintelui Wilson și au refuzat să facă parte din Liga Națiunilor. Doctrina lui Monroe a fost dar din nou ridicată la rang de dogmă. Totuși, Statele-Unite, în situația lor de azi, nu se pot abține de-a juca rolul de putere mondială. De-aceea au căutat să concilieze învățătura lui Monroe cu situația lor de azi. In loc să se amestece în afacerile altor continente, unde sunt expuse la riscuri mari, Statele-Unite se vor amesteca de acum înainte numai în cele două Americi. Cu chipul acesta, un destin vechi se va îndeplini. America descoperită de europeni va întrece Europa. Transporturile impunătoare de aur european, care trec zilnic oceanul Atlantic, va contribui la îmbogățirea și la întărirea Lumii Noui. Aurul acesta a fost smuls odinioară Americei de către conchistadorii și aventurierii europeni; el face azi drumul întors. Trece din nou oceanul pentru a fructifica ținuturile descoperite de Columb. Dacă în Extremul-Orient, Japonia cucerește China și dacă partidul militar japonez izbutește să gonească pe albi din Asia, toate izvoarele de bogăție care alimentau odinioară Europa, vor seca și noi vom intra în rândul continentelor secundare. Egemonia Europei va fi isprăvită, și e foarte caracteristic, în această privință, faptul că Statele-Unite au hotărît să schimbe axa politicei loc dela est-vest spre nord-sud tocmai în clipele când Japonia repurtează victorii decisive în China.

ST. ANTIM

O carte bună

(Urmare din pag. I-a)

mentare ale amorului și morții. Incet-încet însă, oamenii se ridică de subt loviturile destinului. Morții se retrag în umbră, iar cei vii reîncep o altă viață. „Morții noștri, câtă vreme îi dorim, stau în noi și'n preajma noastră; iar când începem a-i uita, ne părăsesc; între ei și noi se așează nu numai moartea, ci și viața" (Ochiu de urs).

Am închis cartea „cu dulceața unei păreri de rău" — carte pe care am citit-o în ziua în care am și primit-o. O carte de d. Sadoveanu n'o poți lăsa mult să aștepte pe birou sau pe mesuța de noapte. O aștepți ca pe-un prieten pe care nu l-ai văzut de mult și care, venind din străinătăți, îți aduce totdeauna amintiri surprinzătoare.

„Ochiu de urs" ne aduce atâtea lucruri nouă!

Câteva persoane cu nume aparte: Nana-Floarea și Bezarbarză intră în rândul cunoscuților noștri. Chiar cățeaua de vânat a paznicului, Vidra, își înalță spre noi „bănuțul nasului ei".

Inainte de a veni iarna, „când cresc singurătățile până în cer și până la capătul lumii", încep turmele a coborî din munte la vale. Incă o turmă, și alta: „A trecut domol, într'un nour de pulbere. A rămas un sunet de clopot, după ce priveliștea s'a prelins în cotitură. Alte tălănci tari nu se mai auzeau, măcinate de murmurul Frumoasei. Dar acel clopot mic de aramă rămânea distinct și singur, și-l auzeau desigur și căprioarele în țancul nevăzut unde se opriseră".

Acel cântec de clopot ne urmărește și pe noi dupăce am întors cu regret ultima pagină a acestei cărți, în care — pe lângă viforul pasiunilor și al viscolului — cântă ca'n otavă „tomnițele".

M. SEVASTOS

VIAȚA TEATRALA

„REVIZORUL"

de N. Gogol la Teatrul Ligii Culturale

„TREIZECI DE SECUNDE DE DRAGOSTE"

de Aldo de Benedetti, la Teatrul Modern

Urmând pas cu pas un vast program de difuzare a literaturei dramatice clasice, Teatrul Ligii Culturale ne-a prezentat săptămâna trecută „Revizorul" de Gogol, într'o regie nouă datorită d-lui N. Massim și cu un ansamblu tânăr și plin de avânt.

E nevoie oare să mai subliniem încă odată minunatul rol educator pe care Teatrul Ligii Culturale și-l îndeplinește cu prisosință de la crearea lui? E necesar să reamintim dragostea și pasiunea d-lui profesor Niculae Iorga pentru acest teatru, pus la cale din îndemnul d-sale, cu scopul de a regenera arta noastră dramatică și de a îndruma publicul către adevăratul teatru?

Am spus aceste lucruri de câte ori Teatrul Ligii Culturale ne-a prezentat un spectacol nou, și, de fiecare dată nu ne putem stăpâni, — cu riscul de a ne repeta — entuziasmul pentru înjghebarea aceasta ce nu urmărește un alt scop decât acela de educare a maselor prin artă, prin frumos.

„Revizorul" lui Gogol prezintă un material scenic din cele mai bogate. Deaceea această capodoperă constitue pentru un regisor, cel mai greu examen de trecut. Sunt atâtea posibilități de interpretare, atâtea nuanțe, atâta profunzime în „Revizorul" încât trebue să fi un încercat om de teatru pentru a reuși să reliefezi cu succes linia de mare satiră pe care Gogol a realizat-o cu o infinitate de observațiuni juste, de trăsături caracteristice tuturor timpurilor.

Trebue să mărturisim din capul locului, că d. N. Massim a repurtat o mare isbândă, reușind să ne dea un spectacol omogen, bine pus la punct, și deși conceput pe alocuri cu idei inedite, realizat în spiritul celei mai intacte tradițiuni.

Nu vom insista asupra textului. Capodopera lui Gogol s'a jucat de nenumărate ori în România și cu toții cunoaștem minunatele comori de artă ce se găsesc în fiecare scenă, la fiecare replică. Vom evidenția însă meritele d-lui N. Massim în alcătuirea spectacolului prezentat de Teatrul Ligii Culturale, cum și excelenta interpretare a unui mănunchiu de tineri și înzestrați actori.

D. N. Massim nu s'a îndepărtat de tradiționala punere în scenă a „Revizorului". Dar, dând dovadă de mult spirit inventiv, d-sa, în cadrul acestei tradițiuni, apăsând pe anumite intonații, ne-a dat la iveală lucruri noi și foarte interesante. De pildă, importanța pe care a dat-o Gogol tabloului mut de la sfârșitul piesei, atunci când se anunța sosirea adevăratului revizor, d. N. Massim a întins-o asupra întregului spectacol, imprimând anumitor scene, acest ritm stilizat, prin mișcări de ansamblu, care erau menite să pregătească atmosfera ultimului tablou. Tot astfel, d. N. Massim a imaginat cu multă fantezie o scenă de pantonimă, între actul doi și trei, care a avut darul să indice cu multă simplicitate, linia generală a întregului spectacol.

O mică lacună am găsit poate în regia d-lui Massim, și anume faptul de a fi lăsat actorii să sublinieze prea mult unele replici. Un interpret este mai întotdeauna tentat să reliefeze rolul ce-l debitează, cu anumite intonații și gesturi

pe care desigur textul nu le arată. Această tendință atunci când este controlată de un regisor, dă roade excelente. Textul „Revizorului" este însă atât de puternic, de definitiv prin el însuși, încât interpretul nu mai are nevoe de a-l sublinia. Lăsând această libertate actorului în „Revizorul", se ajunge numai la realizarea câtorva scene în chip prea demonstrativ. Recunoaștem însă că interpreții n'au abuzat de acest lucru, astfel că spectacolul rămâne excelent, dar tocmai pentru că ne-a interesat atât de mult realizarea d-lui Massim, căutam s'o adâncim în toate amănuntele.

In rolul lui Ivan Alexandrovici Hlestacov, d. Sergiu Dumitrescu a fost o adevărată revelație. Iată un tânăr actor pus în fața unui rol atât de complex ca acela al falsului revizor, și care a știut, păstrând în toate scenele o ținută egală, să joace cu discreție, fiind totuși cald, emotiv, sincer.

D. Ion Brătulescu a arătat prețioase calități în rolul primarului Anton Antonovici, jucând cu multă siguranță. Foarte bun — ca întotdeauna — d. G. Damian, și fără greșeală compozițiile d-lor Ion Tomescu — un actor cu mult umor natural, — Stelu Popescu și Titu Vedea.

D-nii Cezar Teodoru, Ion Focșeneanu, Gheorghe Franga, I. Pella și N. Baltasiu au alcătuit un grup emogen de interpreți.

Am remarcat deasemeni aparițiunile d-nelor Nella Mircescu, Eugenia Voinescu, cum și a d-lor P. Dimitriu, G. Soare și Barbu Niculescu.

Decorurile d-nei Bragalia concepute cu multă simplitate, au fost sugestive și pitorești.

Un spectacol excelent, pentru care d. Massim merită toate laudele noastre.

O piesă în care joacă d. Ion Iancovescu, capătă o valoare sui generis prin simpla prezență a marelui nostru comedian.

Este aci o minunată pildă a teatrului care se valorifică prin spectacol, prin interpretare, fără a împrumuta textului scris decât noțiunea de „pretext pentru spectacol".

D. Ion Iancovscu ne împiedecă întotdeauna de a judeca piesele în care apare, la justa lor valoare, și bine face, pentru că adeseori suntem tentați să criticăm calitățile și defectul autorului, atunci când atenția noastră ar trebui să se concentreze exclusiv în jurul spectacolului realizat, și acolo, în cadrul celor ce s'au reprezentat pe scenă, să evidențiăm lipsurile sau reușita.

D. Ion Iancovescu este un actor de talent și nimeni nu poate să-i conteste talentul. Deaceea numai d-sa ste capabil să ilustreze cu succes texte banale, comedii ușoare, personagii fără consistență. Când acest admirabil interpret pășește pe scenă, toate lucrurile înconjurătoare cad în umbră, fie că aceste lucruri sunt decoruri, text sau actori. Un reflector imaginar se plimbă doar după d. Iancovescu, luminându-l cu o flacără vie, cu o flacără singuratecă, de un colorit necunoscut, cu flacăra artei. Ce ne poate interesa restul?

Ce ne poate mai cu seamă, interesa dacă Aldo de Bendetti a scris o piesă bună, sau o piesă proastă, dacă este un autor ratat sau înzestrat, dacă în speță „Treizeci de secunde de dragoste" face parte din galeria pieselor consacrate, mediocre sau neserioase?

Ion Iancovscu se găsește pe scenă mai tânăr și mai dornic de a juca decât oricând, cu aceeași fată expresivă, cu aceeași ținută caracteristică, cu acelaș glas care încântă, și aceasta ne ajunge.

Meritul lui Aldo de Benedetti, în calitatea sa de autor al comediei „Treizeci de secunde de dragost" este de a fi prilejuit d-lui Ion Iancovescu să reapară pe scenă după o absență îndelungată.

Ia afară de acest merit, nu vrem să-i recunoaștem altele, chiar dacă le-ar avea.

D. Ion Iancovescu a fost secondat de un ansamblu excelent din care desprindem în prim rând pe d-na Tota Yann, o actriță talentată și cu multe posibilități.

Ceilalți — d-nii Ion Țăranu, G. Timică, Romeo Lăzărescu, N. Gărdescu și d-nele Maria Wauvrina, Sylvia Dumitrescu, Cella Marion, Dona Carozzi, au contribuit pe măsura talentului fiecăruia, la reușita spectacolului.

Ce ar fi însă dacă într'o bună zi, așa, pe neașteptate, d. Ion Iancovescu s'ar decide să apară într'o capodoperă din literatura clasică? S'ar cutremura desigur toate temeliile artei noastre dramatice și cine știe, dacă, nu s'ar schimba multe în teatrul românesc.

GH. NENIȘIOR

SOLIȘTII FILARMONICEI
D. Ștefănescu-Goangă dela Opera Română

CINEMATOGRAFUL

Annie Ducau

Jules Berry și Annie Ducaux

Zarah Leander

HOȚ DE FEMEI. — Subiectul e luat după romanul cu acelaș titlu al lui Pierre Frondaie, cunoscutul scritor francez. Un roman de situații sufletești greu de descris vizual, greu de transpus plastic. Nu se petrec decât două diversiuni: o scenă tristă de cabaret și una hilariantă când un academician nou ales, are de suportat riscurile gloriei, scene unde expresia e pitorească prin ea însuși. In restul romanului și deci al filmului nu sunt decât momente psihologice unde importanța imaginei se sprijină exclusiv pe jocul de fizionomie al actorilor.

In astfel de condiții, pentruca filmul să fie variat se recurge la tablouri de desfășurare scurtă care legate meșteșugit și oportun, au rolul mai mult să sugereze când nu se poate aprofunda analiza dramatică. Este mijlocul întrebuințat de regisorul Abel Gance în filmul de care ne ocupăm.. Cu elemente reduse: trei eroi și câteva decoruri, el a realizat un film dinamic pe care vrei să-l vezi până la urmă.

Abel Gance are obiceiul să exagereze expresia unei situații îngrămădind prea multe gesturi, exaltând mișcarea pentru un anumit efect, dar din tot ce ni se oferă putem reține lucruri interesante și uneori revelatoare ca substanță cinematografică. Decât un film perfect ca technică unde se reeditează mijloace cunoscute de regie, preferăm unul inegal care aduce elemente noi de punere în cadru, elemente noi de joc.

Jules Berry dispune de variate resurse spre a contura acel complex tip de cabotin, eroul principal din „Hoț de femei". Vom subliinia apoi, contribuția simbolică a lucrurilor din cele câteva interioare care creiază just atmosfera cerută. Scenele de cabaret sunt deosebit de evocatoare.

„Hoț de femei" este un film uman, o pagină de viață unde se fac atât de simțite puterile ciudate ale destinului.

MAGDA. — Este transpunerea piesii lui Herman Sudermann, intitulată „Patrie" care s'a jucat cu un mare succes în 1893 la Lessings Theater din Berlin, fiind socotită ca o izbândă a concepției realiste ce-și făcea pe atunci loc în literatura dramatică. Este o piesă gravă unde sunt descrise cu infinitate de nuanțe, diferite caractere de oameni și redată o atmosferă grea, apăsătoare, născută din ciocnirea a două principii de viață opuse

Drama lui Sudermann s'a jucat pe scena marelor teatre din lume, cu unii din cei mai buni actori ai vremii, iar acum a fost transpusă în cinematograf cu o rară grijă pentru naturaletă și pentru amănuntul caracteristic. Fie că înțelegem sau nu purtarea colonelului von Schwartze care pentru a apăra onoarea familiei merge până acolo încât vrea să omoare pe fiica lui și apoi să se sinucidă, vom fi cuceriți de studiul psihologic, de ritmul acțiunii și de interpretare.

Regisorul a stors tot ce-i putea oferi materialul avut la îndemână. Și i-a fost dat să conducă jocul unor actori ca Heinrich George și Zarah Leander care asigurau din capul locului reușita întreprinderii. Și unul și altul au întruchipat cu putere egală tot timpul, multiplele stări sufletești ale celor doi eroi principali.

TACHE SOROCEANU

EUSEBIUS CAMILAR

CORDUN

I.

In sat la noi s'au petrecut atâtea. Acele întâmplări s'au dus demult. Inchid ochii. Dac'aşi întinde mâna aşi putea pipăi întâmplările de-atunci.

Văd pe prispa casei noastre cu streşini joase soldaţi bând ceaiu şi vudcă. S'au perindat aşa de mulţi soldaţi, pe prispa casei noastre. Veneau poposeau şi plecau iar, cine ştie unde...

Văd între prunii grădinii şi'n jurul mărului celui mare cai şi tunuri. Şi atâtea chipuri mi s'au şters din amintiri... Ce s'ar fi făcut, oare, acele chipuri?

Eu am crescut mare. Prunii i-a scos tata din rădăcini după ce s'a întors din America. Mărul cel mare a îmbătrânit. Cânii i-am înmormântat pe rând în lurcuţa din fundul grădinii peste care apele primăverii au trecut de douăzeci de ori de atunci...

Pe mine m'au sărutat mângâindu-mă oameni streini cu mustăţi aspre, îmbrăcaţi în strae cenuşii. Poate eu le aminteam despre vre'un copil de-ai lor lăsat undeva peste hotare la miezul nopţii.

Pe-atunci păşteam gâştele. Şi-mi era drag acest păstorit al copilăriei. Bobocii plutind pe pârâu îi văd în amintire ca pe nişte mici corăbioare de lumină. Uneori venea pârâul mare.

Uite, şi-acum dacă s'ar putea mi-aşi lepăda straele târgului, aşi dărui cuiva sfertul meu de veac şi m'aşi întoarce înapoi la pârâul satului.

Odată s'a svonit în sat la noi despre sfârşitul lumii. Paseri cu clonţuri de fer vor trece peste lume întunecând soarele când va ajunge la amiază. Oamenii să se pregătească de ducă. In codri. Sau încotro i-or duce ochii.

Femeile vorbeau pe la garduri. Unele plângeau. Altele îşi sărutau copiii pomenind despre bărbaţii lor care nu dau ştire de nicăiri. De la miază noapte veneau vuete lungi. Băteau tunurile.

In ziua sorocită pierderii mama ne-a adunat pe toţi şapte. Dragii mamii ,dragi...

Soldaţii stăteau nepăsători pe prispă bând ceaiu şi vudcă. Soarele a trecut de creasta amiezii. N'a fost nimic. Cei fugiţi în păduri s'au întors.

Nu ştiu dece când eşti chinuit de o aşteptare îţi petreci ziua pe-afară. Numai pe-afară. Tot satul şi-a petrecut ziua aceea în ogrăzi şi pe la răscruci. După amiază am intrat în casă. Şi par'că pentru întâia oară aşi fi văzut încăperea casei noastre. Aşteptarea înstrăinează. Te duce undeva tare departe, pe tărâmul de unde aştepţi să vie carele întâmplării. Lumea s'a liniştit. Unii băteau mătănii. Mulţumim Ţie, Doamne, că te mai înduri să ne laşi sub soare...

Mama a plâns. Şi noi şapte am plâns cu dânsa. Soarele se coborîse dincolo de straşini. Incă un sfert de cale şi săruta marginile pământului. Prin ogradă umblau gâştele albe şi noi în cămăşi albe printre ele.

Ruşii cântau pe prispă.

...Patru paseri negre au apărut deasupra satului sbârnâind. Ruşii s'au ridicat în picioare sub ocrotirea streşinilor.

Erau avioane germane.

Lumea nu s'a sfârşit în ziua aceea. Paserile negre s'au rotit de câteva ori peste satul nostru, pornind apoi undeva pe căile văzduhului spre răsărit.

✱

Isac şi Iacob sunt pentru mine cei din urmă ruşi care s'au dus din sat de la noi. Isac era bătrân. Purta barbă. Era mic şi pururi tăcea. Acum îl văd par'că mai bine decât atunci. Era bătrân ca moşu' Constantin pe care din cauza bătrâneţii nu-l luaseră la războiu. Lângă el, eu, cel mai liniştit copil al casei, mă simţeam bine.

Iacob era tânăr, înalt, cu faţa albă. Ca şi Isac vorbea puţin. Merindea lor ostăşească era totdeauna săracă. Mama îmi făcea semn să nu iau de la dânşii pâne.

Mamei îi era milă de dânşii.

Nu ştiu cum s'au încrucişat drumurile întâlnindu-i pe amândoi cu nume din sfânta-scriptură. Poate erau tată şi fecior. Poate s'au întâlnit săpând tranşee şi nu s'au mai despărţit, văzând în întâlnirea numelor lor un semn ceresc.

Isac mă lua adese pe genunchi şi mi vorbea în limba lui. Imi vorbea ceasuri întregi arătându-mi ceva peste case, peste dealuri, peste depărtări. Şi i se umezeau ochii.

Mai este încă undeva pe-acasă bidonul de sticlă verde pe care mi l-a dăruit într'o zi bătrânul Isac.

L'am umplut cu apă, l'am legat cu o aţă şi mi l'am pus la şold. Nu ştiu cum, din clipa aceea am simţit în mine urcând un val de măreţie. Niciunul dintre paznicii corăbioarelor de lumină din lunca de-atunci n'avea la şold bidon de sticlă verde.

...La fel cu Isac şi Iacob pot fi şi eu, mâne, cândva; luat de la prispa mea voiu fi dus peste întinderi şi ape. Pe genunchi cu vre'un plod al necunoscutului voiu vorbi despre patria mea.

Isac şi Iacob s'au dus de la noi din sat acum douăzeci de ani. Eu i-am iubit pe amândoi. Eram învăţat să-i văd pe prispă tăcând.

Ieşind pe portiţă s'au uitat lung în urmă la toţi ai noştri rămaşi dinaintea uşii. Mama a spus: cine ştie unde se duc...

Eu am plâns mult. Mama şi-a amintit de sticla verde. A luat-o din cuiul de lângă fereastră. Du-i-o. Trebue să dea seamă împăratului. Fugi şi ajunge-i...

Am luat bidonul verde şi-am ieşit în drum. Isac şi Iacob nu se mai vedeau. Trecuseră după răscrucea de la podu-şcolii, acolo unde văd acum în vacanţă luna răsărind după plopi.

In poarta ţarinei Isac şi Iacob se opriseră să privească zările. Isac ţinea mâna întinsă spre zări.

Acolo. Da. Intr'acolo...

Ispiteau depărtările răsăritului după care era ţara căminului lor.

Acolo...

Mi-au simţit paşii. Alergam cu capu' gol, în cămăşuică albă, descins, desculţ.

S'au întors spre mine. Na, le-am spus, întinzându-le bidonul de sticlă verde.

Au zâmbit amândoi. Poate cu multă durere. Nu înţelegeam multe pe atunci.

Au făcut semn că nu le trebue. Că mi-o lasă mie. M'au sărutat şi s'au dus. Pe drumul de ţară au coborît spre lunca râului nostru, printre holde, spre răsărit.

Din ziua aceea ograda mi s'a părut pustie. Bobocii au crescut mari. Le-a căzut pe nesimţite lumina din puf.

II

Intr'o seară de iarnă cu strigăte sub fereşti la noi în casă a intrat un om. Avea la mustăţi ciucuri de ghiaţă, pe cap un comanac verde. S'a oprit pe prag şi ne-a privit. Mirosea a rachiu. Ioane, bine c'ai venit, a ţipat mama. Omul necunoscut a întrebat: ce mai faci, Nataliţă ? Uite, copiii, Ioane. Ce mai fac vitele, Nataliţă ?

Tata ne-a sărutat. Mama ne arăta pe rând: uite, astai Catrina, ista-i Alecu.

Două săptămâni tata ne-a îngăduit copilăria. După aceea a pus sub vatră o nuia. Pe mine m'a bătut cel dintâi.

Toţi cei întorşi din America aveau bani. Cumpărau pământ. Cât mai mult pământ. Işi clădeau case. Tata n'a adus bani din America. Unii spuneau că tata bea prea mult. De aceea n'a adus bani.

Mama îl sfădea câteodată: numai tu n'ai adus bani... Cu ce să ne mărităm fetele ?

Tata a avut multe pe inimă. Nu rîdea niciodată. Şi se întorcea beat din târg totdeauna. Ii părea rău după America. Acum ştiu de ce bea tata aşa de des.

De la cea dintâi bătae mi-a fost ciudă pe dânsul. La ce-a venit omul acesta în casa noastră ? Pe noi ne-a crescut mama. Şi o iubeam pe mama. Ea ne ocrotea. Ii înveţi cu nărav, spunea tata. Treaba ta.

Intr'o seară a venit beat de la crâşmă. Afară ploua. Ii curgea apa de pe pălăria pleoştită. Cumpănindu-se ne privea cu ochii rătăciţi. Ne-a suduit de Dumnezeu. Mama l-a întrebat despre banii pe care îi băuse. Care bani ? se răsti tata. Acei pe care i-ai băut...

Tata a ieşit în tindă şi s'a întors cu toporul. Te omor. Mama a răcnit. Noi ne-am strâns în jurul mamei. Ce vrei dela mama ? Las'o pe mama.

Scârnăvii. Atâta ne-a spus şi a eşit. Am auzit sgomotul surd al toporului aruncat pe pământul din tindă.

Apoi uşa de-afară. Ochii holbaţi s'au împăinjenit. Am plâns şi-am adormit unul lângă altul pe pat. Nimeni n'a mâncat în seara aceea.

Târziu m'am trezit. La lumina slabă a lămpii mama sfătuia cu sora cea mai mare. Ii ud până la piele, spunea mama. L-am aduce în casă. Nu se poate ţine pe picioare.

In noaptea aceea mama n'a dormit în casă. A stat pe prispă lângă tata. Dimineaţa avea ochii înroşiţi de plâns.

Nu pricepeam bine. Auzisem numai că tata s'a îmbolnăvit de o boală care umple şi pe alţii. Tifos.

Trebuia să-l ia jandarmii. Mama l'a ascuns în podu-şurii în fân.

Nu-i acasă, spunea mama. Ii dus la coasă pe lângă apa Jijiei, în Moldova.

Boala a ţinut mult. Toată vara. Intr'o zi culegeam mere... M'am suit în podu-şurii cu sânul plin s'ascund în fân merele. Am dat peste bârlogul tatei. M'a cuprins spaima. Am coborît repede scara.

Apoi a venit o toamnă cu ploi mărunte. Cu asfinţituri roşii.

✱

M'am întâlnit cu tata în poartă. Se sprijinea în cârjă. Era slab. Tare slab era tata atunci. Veneam de pe drumuri.

Da' tu de unde vii? mă întrebă tata. M'am strecorat printre el şi stâlpul porţii pândind braţul care ţinea cârja.

Vin de pe drumuri, i-am răspuns, după ce m'am văzut în largul ogrăzii...

Peste păduri treceau neguri. Se tîrau peste vârfuri. Măi, ia secera. Du-te şi tae păpuşoi la Podu Rusului. Numai de cel mai copt. Eu vin în urmă cu carul.

Dinspre dealul târgului veneau neguri atârnând din cer până'n pământ. Veneau apele mari. S'auzeau vuete de pietre de moară.

Am tăiat câteva braţuri de păpuşoi. Copţi şi verzi, la un loc. Ascultam cum buesc malurile prăbuşindu-se în apele râului, aproape, după ogoare.

Roţile carului m'au trezit. Venea tata. I-am ieşit înainte cu secerea 'n mână. Dinspre dealul târgului s'apropiau negurile atârnând din cer până'n pământ. Tată, am tăiat păpuşoi. Vine ploaie mare. O să ne-apuce aici.

Tata mi-a spus: Ţine vitele de funie. Eu pun păpuşoii în car. Mergem acasă. Vine noaptea.

După aceea am ştiut. Pumnul între coaste mi-a adus aminte: trebuiau tăiaţi numai păpuşoii copţi. Tata avea în car o leucă găsită pe drum.

Când a luat-o din car eu am început să fug. Golanule, mi-ai stricat ogorul, Te prind eu...

Aproape, peste ogoare, clocoteau apele mari. Pe lângă pârâu eu alergam spre ape. Mă duc să mâ'nec, am strigat. Şi alergam spre ape. Tata răcnea după mine: măăă...

Nu ştiu cum s'a întâmplat. Când m'am desmetecit tata îmi săruta obrajii şi eu plângeam în hohote. Răul tatei, rău. Să nu mai spui mâte-ta. E şi-aşa destul de necăjită...

Negurile s'au năruit pe pământ. In ploaia măruntă ne-a prins noaptea pe drum. Şi tata cânta în car îndemnând vitele o doină din tinereţea lui.

Acasă la lumina focului şi-a icoanelor tata zâmbea storcând apa din pălărie...

In seara aceea m'am împrietenit cu tata.

III

Este în ţarină la noi o ploştină neagră între două dealuri. Se spun multe în sat la noi despre ploştina asta. Dincolo de drumul care duce la târg pe coastă e moşia popilor.

Câţi ani vor fi fiind de la întâmplarea asta, nu poate şti nimeni. Poate pe vremea când satul era încă pe malul râului, poate mai de mult.

Un fecior de popă ara într'o zi pe moşie. Era frumos şi tânăr feciorul popii. Abea îi răsărea mustaţa.

Ducea plugul de coarne îndemnînd caii. Cine ştie din ce pricină s'au speriat dobitoacele, că au luat-o razna, nechezând, spre sărătura neagră. Feciorul popii din fugă a încălecat pe cel mai nărăvaş, să-i oprească.

Şi se zice că ploştina neagră a înghiţit pe feciorul popii cu tot cu cai şi cu plug.

De multe ori în clocotul negru ies ciolane de vită. Noi copii cu sufletul la gură împlântam beţe în ochiul întunecat ispitindu-i adâncimea.

Se spune că acolo e scufundat un sat întreg cu oameni cu tot. Uneori s'aud în adânc clopotele satului scufundat, strigăte spăimântate de cocori şi plânsete.

Cine s'opreşte s'asculte, cade mort pe loc. Deaceea poate, trecătorii din partea locului întârziaţi în ţarină sau venind noaptea de la târg când ajung în dreptul sărăturii grăbesc paşii făcând cruce.

Pe vremea când treceau Turcii şi Tătarii pe la noi s'ar fi scufundat aici o întreagă oştire urmărită de voevodul din Suceava.

Numai câţiva ar fi rămas rătăcind prin codri.

...Pe la noi au fost demult codri întunecaţi de fag. Acum nu mai sunt. Târgul i-a fulgerat cu ferăstrăul.

Au rămas dealurile pleşuve. Bălţile cu trestiiş au secat. Ţarina satului nostru e din an în an mai săracă.

Prin codrii de altădată cei câţiva păgâni au rătăcit o vreme. Până s'au oprit sub o streşină şi-au prins rădăcini. In patria lor din Răsărit mânau cămilele. Tot cu cămilele au venit pe la noi aduşi de Semilună. Băstinaşii le-au zis cămilari. S'au înrudit cu oamenii şi cu pământul. Acei păgâni au fost străbunii mei.

Pe vremea copilăriei am găsit pe marginea ploştinei un arc. Alţi copii au găsit vârfuri de săgeată. Ştiu că am pus arcul acasă între parii gardului sub trandafiri. Alecu s'a dus la ferar şi-a făcut dintr'însul o cange pentru scos găleţile din fundul fântânilor.

Am avut mulţi ani cangea aceea. Apoi a împrumutat-o mama unui vecin şi i s'a pierdut urma.

IV.

Tata era mânios. A înjurat vitele şi a eşit pe poartă cu carul. Inchide poarta şi haidem în pădure.

Eram băiat mare acum. Citeam, pe prispă, o carte. Zile de vacanţă mare.

Am închis poarta şi-am luat-o în urma carului. In dreptul crâşmei tata s'a oprit. Ţine vitele. Am treabă.

Când a ieşit din crâşmă mirosea a ţuică. Haidem. Tot la deal, printre dealuri. Am încărcat lemnele. Era căldură înăbuşitoare în codru. Bâzâiau muşte rele. Vitele se sbăteau în funie. Li-i sete cânilor, a spus tata. Du-le, devale, la apă.

Când le-am luat de funie gâza neagră le-a împuns. Şi s'au pierdut în stufişuri cu cozile ridicate. Fugi după ele, ce stai?

Le-am ajuns în întunecimea de bolţi la isvor. Mă priveau ca şi cum mi-ar fi spus: lasă-ne la răcoare...

Peste măguri a răsunat chemarea tatei. Am chiuit din vale. Tata s'a coborît printre goruni. Avea în mână o nuia groasă. Mânca-v-ar cânii..

Şi legându-le la un copac începu să le bată. Eu şedeam cu picioarele până la genunchi în isvor. M'a cuprins mila. Tată, nu le bate.

Tu să taci din gură...

Sub bolţile întunecate vitele frământau din picioare privind ponciş la omul care le bătea...

Apoi tot la vale printre dealuri neam întors acasă. In răcoarea grajdului m'am apropiat de vite. Le-am mângâiat, mi-au lins mâna. Da'tu ce stai aici?

Hai să descărcăm lemnele.

Tată, de ce baţi vitele? Nu ţi-i milă?

Şi i-am mărturisit credinţa în cele şapte vieţi. Poate în vitele noastre trăeşte sufletul cuiva, a vr'unui om.

Uite ce ochi buni au vitele noastre. Par'că s'ar ruga de iertare. Par'c'ar vrea să spună ceva în graiu omenesc.

Tata s'a uitat la mine chioriş. Măi, te-a prostit târgul. Hai să descărcăm lemnele.

M'a spus mamei, fraţilor, surorilor. M'au râs pe rând spălându-şi mânile.

Ne aştepta în tindă cina cu aburi acrii.

V.

Oamenii de pe la noi se duc în fiecare vară la coasă. Pe lângă apa Siretului, pe lângă Jijia. Câte trei, când cântă cocoşii de ziuă pornesc spre răsărit. Rîul îl trec prin vad suflecându-şi ismenele.

Stârnesc sitarii bălţilor. Foarte rar se ridică speriat câte-un bâtlan. Unul din cosaşi spune: uite-o pasere albastră...

Ajung la apa Siretului odată cu soarele. In vara aceea tata era dus la coasă. După ce-a secerat şi-a cosit în ţarina lui s'a dus cu trei tovarăşi stârnind în zori de zi sitarii.

După câteva zile veni râul mare cuprinzând lunca pân'la ogoare. Vorbeau bătrânii că râul nostru n'a venit niciodată aşa de mare. Mama mi-a spus îngrijorată: Cum va trece tat-tu apele, dacă se'ntoarce astăzi?

Eram acasă numai eu şi mama. Surorile mari se măritaseră, cea mai mică era argată la târg. Mandache murise cu o toamnă mai 'nainte. Alecu era cioban peste apă. Seara, de la marginea satului mă uitam la focul stânii lui.

Urcându-mă în mărul cel mare am văzut peste sat, peste ţarini, apele mari. O să mă duc să văd apele. Aşa m'am gândit şi-am ieşit pe poartă.

Plouase în munţi. Noaptea, pe zarea neagră se mai vedeau scăpărări. Ploua, departe, la miezul nopţii.

In drumul spre luncă am întâlnit un vecin. Unde mergi măi? Mă duc să văd apele. N'ai de lucru, mi-a răspuns vecinul.

In luncă l-am găsit pe Nicolai. Cu un băţ stârnea puii de iepure scoşi din culcuşuri de venirea apelor. Incolo, nimeni. Nicolai şedea pe-o insuliţă între nuele de plop, suflecat pân' la genunchi, cu băţul în mână. La picioarele lui se sbăteau câţiva puişori pe care-i ologise.

Nicolai, am venit să văd apele. Hai cu mine la maluri.

Treceam prin bălţi, printre tufele aplecate de şivoiu. Am ajuns la maluri. Apele cuprinseseră şesul din partea cealaltă cu porumbişti şi grâu.

Mai la vale, pe malul înalt, stâna fratelui meu. Nicolai, am să trec la Alecu la stână. Eşti nebun. Te îneci. Eu mă duc acasă.

M'am desbrăcat şi-am intrat în valuri. Am lăsat pe mine cămăşuica de cit. Şiroaele repezi mă duceau spre matca apelor. Nicolai fugi spre ogoare răcnind: eu nu răspund...

Peste întinderea tulbure sclipea soarele aproape de asfinţit. Cum mă voiu întoarce înapoi? Imi fulgeră mintea. Şi înotam spre o răchită cu crengile pe ape. Creanga s'a rupt şi apele mă duceau spre malul cel înalt care se prăbuşea bubuind. Am văzut undeva în mine urcând o flacără galbenă.

Picioarele au simţit pământ. Slavă Domnului. Trecusem chiar pe sub malul care se prăbuşea.

Mai la vale, un pescar. Il văd lăsând poclăul pe ape şi fugind spre mal. S'a speriat de mine.

Apele tulburi m'au svârlit. Trupul îmi era albastru de frig. Intins sub mal îmi dârdâiau dinţii.

Pân' la stână, câţiva paşi. Când am apărut la târlă strungarul mâna oile la strungă.

Alecu se pregătea de muls. Măi, tu eşti nebun. Cum ai trecut apele? A murit mama?

Invelindu-mă într'un cojoc mi-a arătat culcuşul lui de pae. Stai aici. Trebue să mulg.

In dosul stânii, o vale. Alecu mulgea oile. Soarele asfinţia. Veneau nouri dinspre miezul nopţii. M'am gândit: Nicolai s'a dus în sat. Va spune mamei cine ştie ce... Şi vecinul care m'a 'ntâlnit în câmp...

Am lăsat cojocul şi-am fugit prin vale apoi tot pe mal departe în susul apelor să trec înapoi.

Inaintea mea, pe volburi, plutea un acoperiş. Când l'am ajuns s'a desfăcut trosnind din încheeturi, împrăştiindu-şi şindrilele.

Răchiţele pe malul nostru întindeau crengile ca nişte mâni de ajutor.

Pogorîse noaptea. Eu alergam prin păpuşoaie.

Prin sat, o femee s'a uitat la mine. Cum, tu eşti?

Acasă la noi, lumină în amândouă încăperile. Am deschis portiţa încet, să nu s'audă.

Uşile, deschise larg. Nimeni. Oare unde-i mama? Am ieşit în prag şi-am strigat. In grădină foşnea păpuşoiul verde.

Cineva deschidea cărare prin păpuşoi. Era mama. Chemase dincolo de păpuşoi în lunca noastră din fundul grădinii sufletul fratelui mort. Crezuse mama că şi eu m'am dus la dânsul, după spusa lui Nicolai.

Mamă, bate-mă, mamă. Şi rupând un vreasc. Prin gard i l'am întins. Bate-mă, mamă. Mi-am plecat spinarea.

Cerdeam că te-au dus apele, mi-a zis mama luându-mă de mână.

Pe masă, cina se răcise.

VI.

In timpul războiului la noi în casă ardea lampa toată noaptea. Noi copiii ne culcam de vreme pe cuptor. Mama torcea până târziu. Când cântau cocoşii de miezul nopţii punea furca sub grindă. In vatră punea lampa aprinsă. Sub căpătâi îşi punea toporul deagata. Apoi se culca şoptind numele Tatălui şi al Fiului.

Se topiau zăpezile. Noaptea cădeau ploi mari. Prin sat umblau noaptea nişte oameni care cearcă uşile.

Cu o noapte mai înainte oamenii aceia umblaseră la uşa unui vecin.

Au mârâit cânii şi mama l'a trezit pe Alecu.

Tu stăi treaz. Dacă vin şi la noi, toporu-i aici.

Ne-am trezit pe rând. Mama a scos lampa în vatră. Dârdâiam de spaimă cu genunchii la gură.

In casă era frig. Focul se stinsese demult. N'aveam perdele la fereşti. Mama şedea pe marginea patului. Deodată ne-a spus: parcă se uită cineva pe fereastră...

S'au auzit venind din grădină paşi prin glod. Sunt mai mulţi, a spus mama. Staţi acolo.

Unul dintre noi a ţipat. Prin glodul din ogradă paşi mulţi treceau din grădină spre poartă, ca atunci când umblă vitele ieşite din grajd noaptea.

Poate s'au deslegat vitele, a spus mama. Mă duc să văd. Noi am ţipat: nu ieşi afară... Alecu i-a spus: n'ai grijă, le-am legat eu bine.

Până ce s'a făcut ziuă albă mama a stat pe marginea patului şi noi cu genunchi la gură dârdâind pe cuptor.

A doua zi în ograda noastră se vedeau urme de ciubote.

Mama a pus furca sub grindă şi s'a culcat după ce-a suflat în lampă. Trecuseră câteva nopţi. O vecină a sfătuit-o: stinge noaptea lampa. Să nu se vadă în casă.

Mama, trudită, a adormit repede. Peste zi tăiase butuci în pădure. Auzind răsuflarea mamei m'a cuprins frigul. Toţi dorm...

Ghemuit lângă Alecu am adormit şi eu.

Răcnetul mamei ne-a svârlit pe toţi în picioare, pălindu-ne de grindă. In casă se auzeau paşi şi şopote. Cineva s'a lovit de dulap răsturnând o oală. Unul a aprins un chibrit.

Am zărit-o pe mama cu gura căscată, cu toporul ridicat.

După aceea şopote, paşi mulţi în tindă. Uşile au rămas deschise larg. De-afară a pătruns răcoarea.

Aprinde lampa, a ţipat unul şi neam dat toţi pe plâns în gura mare.

La gard a strigat cineva. Moşu' Potop ne-a auzit plângând. Ce-i acolo, Nataliţă?

Mama a aprins lampa şi-a ieşit afară. Uite, de văd urmele, spunea mama din colţul casei.

Lumina lămpei cădea pe urmele proaspete de ciubote.

Când s'a întors în casă ne-a spus:

A doua zi intră în sat oştire multă. Ducându-mă cu copiii în câmp de s'ar sfârş nopţile astea odată... am văzut pe malul pârâului trei oameni spânzuraţi de răchită.

Am dat fuga acasă. Pe şosea veneau mereu oştiri. Sora cea mai mare vorbea cu mama: au fost prinşi fugarii. I-au spânzurat.

I-am văzut acum cu limbile scoase; unul are barbă, am strigat eu cu fudulie.

Săracii oameni, a oftat mama: Cine ştie de unde erau?

(Urmează)

D. I. FINTEŞTEANU

care obţine un mare succes în „Clownul" la studioul Teatrul Naţional

A APĂRUT Excelenta publicaţie lunară NOU

MAGAZINUL

No. 94 PE LUNA NOEMBRIE 1938 CU URMĂTORUL BOGAT CUPRINS:

160 pagini

De vânzare la toţi chioşcarii şi depozitarii de ziare

PREŢUL LEI 25

MILIARDARE INDRĂGOSTITE

MAREA ATRACŢIUNE A CIRCURILOR: Un tenor şi o dansatoare în greutate de 500 kilograme!

CINCI ISTORICI AFIRMĂ CĂ REGINA ELISABETA A ANGLIEI AR FI FOST BĂRBAT

LEGEA DRAGOSTEI LA NOMAZI

FETE IN PRAGUL VIEŢII

SUPLIMENT: „25 LA..." Comedie în 3 acte de Jean de Létraz, tradusă de d. IONEL ŢĂRANU

MODĂ, HUMOR, JOCURI, NOUA ARTĂ FOTOGRAFICĂ, etc.

INTELIGENŢA
SENTIMENTALITATEA
VOINŢA
LOGICA
PREDISPOZIŢIILE

sunt studiate amănunţit printr'o analiză psihografologică oferită gratuit de cabinetul psihografologic al revistei „Medicul Nostru". Trimiteţi manuscrise, vârsta, ocupaţia şi numele pe adresa redacţiei şi vi se va comunica prin revistă răspunsul.

NUMAI OMUL INFERIOR

nu vrea să se cunoască. Trimiteţi deci suma de 50 lei prin mandat-poştal, plus 7 lei mărci pentru răspuns pe adresa: Redacţia „Medicul Nostru" cabinetul psihografologic, Str. Const. Mille 5—7—9, Bucureşti, şi veţi primi un amănunţit portret al caracterului D-vs.

CĂLĂTORIA LUI MARCO POLO

Prelucrare de GH. I. GEORGESCU

Dar marele domn mai are și un însemnat număr de câini de vânătoare. Aceștia sunt dați în grija a doi boeri ai săi, cari sunt frați și dintre cari unul se numește Baian iar celălalt Mingan. Din cauza acestei atribuțiuni speciale a lor, cei doi boeri poartă denumirea de „canici", adică îngrijitori de câini.

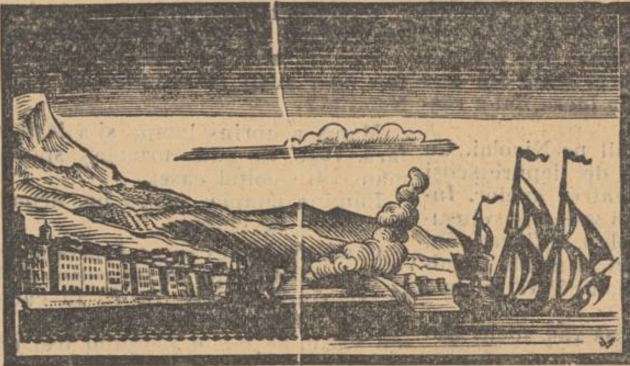
Fiecare dintre cei doi frați are la dispoziție zece mii de oameni și o uniformă specială, care pentru unii este livreaua gălbue, iar pentru ceilalți livreaua albastră. Când merg la vânătoare cu Marele-Han, ei poartă întotdeauna această livrea. Atunci, unul dintre cei doi frați, cu cei zece mii de oameni ai săi și cu mai bine de cinci mii câini pornește dintr'o parte, iar celălalt din alta cu ai săi. Ei se resfiră până în depărtare, cale mai bine de o zi, iar după aceea se apropie din ce în ce mai mult unii de alții și astfel nu e animal care să nu fie prins. Nimic mai frumos decât să vezi acești câini și acești vânători la lucru căci, în timp ce marele domn cu boerii săi așteaptă undeva vânatul, numai iată că la un moment dat apar acești câini gonind înaintea lor urși, cerbi și alte fiare sălbatice și aducându-le în gura vânătorilor.

Să vedem acum ce face Marele-Han în celelalte trei luni ale anului.

VÂNĂTOARE LA MAREA OCEANULUI

Prin luna Martie, marele domn părăsește orașul Cathay și purcede spre marea Oceanului. El duce cu el zece mii de gonaci și un mare număr de șoimi și de ulii pentru vânătoarea în bălți. Nu ține însă toate aceste păsări cu el, ci le împrăștie ici și colo, în nu număr de o sută, două sau mai multe.

Când vrea să prindă păsări, el dă drumul șoimilor săi și totodată celor zece mii de gonaci, cari pleacă doi câte doi și stau pe urmele șoimilor, la o bună distanță unii de alții. De multe ori aceștia sunt chemați în ajutor de șoimi și de aceea trebue să fie în apropierea lor, iar dacă șoimii s'ar depărta prea mult, îi strigă cu fluere și țârluitoare. Din această cauză, ei sunt numiți „toscaor", ceea ce vrea să zică „păzitori", pentru că sunt însărcinați cu paza acestor păsări.

Toate aceste păsări-vânătoare au legate la picioare tăblițe de argint pe care e scris numele Marelui-Han sau al vreunui boer, în cazul când ar aparține acestuia. Și aceasta, pentru ca atunci când s'ar pierde să poată fi recunoscute și date înapoi stăpânului lor. Dacă n'au tăblița aceasta și deci, nu se știe ale cui sunt, sunt prezentate unui boer numit „bularguci", adică păstrător al lucrurilor fără stăpân.

Aceasta nu se întâmplă numai în asemenea ocazie, ci oricând se găsește un cal, o sabie și orice lucru căruia nu i se știe stăpânul. Astfel că oricine a pierdut ceva, se adresează acestui boer, care își are reședința întotdeauna pe cea mai înaltă ridicătură unde fâlfâe un steag care poate fi văzut din depărtare de toți cei ce-l caută pe acest „bularguci". Și, în felul acesta, nimic nu se pierde care să nu fie găsit și dat înapoi proprietarului.

Cu ocazia acestei călătorii pe care Marele-Han o face spre marea Oceanului, se poate vedea cele mai ușoare vânători ce se pot închipui.

Marele-Han călătorește acum într'un fel de casă portativă care e dusă pe spinarea a patru elefanți. Casa aceasta e făcută din lemn, pe dinafară e îmbrăcată cu postavuri cusute cu fir de aur, iar pe dinăuntru e căptușită cu blănuri de leu. Intotdeauna, Marele-Han are cu el doisprezece din cei mai buni șoimi ai săi, iar când boerii cari îl însoțesc mergând călare pe lângă el îl anunță: „Sire iată trec niște cocori!", el dă numai decât drumul șoimilor săi și privește din pat cum șoimii se reped asupra cocorilor și îi prind. Nimeni de pe lume n'a gustat și n'ar putea gusta vreodată plăcerea acestui spectacol care e rezervată numai Marelui-Han.

Iată-i ajunși la locul destinației, care se numește Cacciarmodun. Aici se găsesc întinse corturi pentru toți: pentru el, soțiile sale, fiii săi, boerii să, astfel că acestea se rdică la zece mii, toate frumoase și bogate.

Dar să vi le descriu pe rând. Cortul în care Marele-Han își ține curtea sa este atât de mare încât îl el pot locui o mie de cavaleri și, într'adevăr, aici încap toți boerii și toți oamenii săi. Ușa cortului este înspre miază-zi. De cortul cel mare sunt lipite altele două: unul spre răsărit, unde Marele-Han își are sala de audiențe și altul în spate, care îi servește de dormitor. In jur, mai sunt o mulțime de alte corturi, dar acestea nu sunt în legătură cu cortul cel mare.

Fiecare dintre corturile Marelui-Han este susținut pe trei coloane de lemn aromatic. Pe dinafară sunt acoperite cu piei de leu foarte frumoase și vărgate în negru, alb și gălbui. Acestea sunt atât de bine încheiate, încât nici vântul și nici ploaia nu pot pătrunde printre ele. Pe dinăuntru corturile sunt căptușite peste tot cu blănuri de hermină și de zibelină. Acestea sunt cele două blăni mai frumoase și mai de preț care se pot vedea. O haină bărbătească din blană de zibelină valoroasă mai bine de două mii de bezanți de aur. Și Tătarii, de altfel, numesc zibelina regina blănurilor. Animalul respectiv este de mărimea unui dihor. Cele două corturi sunt, deci, căptușite cu aceste două blănuri, dar aceasta cu atâta meșteșug că te lasă uimit.

După cum v'am mai spus, în jurul cortului mare sunt întinse numeroase alte corturi mai mici, car n'au nicio legătură cu cel principal, însă cari și el sunt destul de împodobite și de decorate.

Tabăra aceasta este atât de mare, încât ai crede că te afli aici în cel mai populat oraș. Și cum n'ar fi așa, când toți din toate părțile vin aici cu toată casa lor. Marele-Han mai aduce cu el medici-astrologi, ofițeri și totul e rânduit ca și în capitala sa.

El rămâne în acest loc până primăvara, care vine cam când e la noi Paștile. In tot acest timp, nu încetează o clipă să vâneze fel de păsări, ca lebede, cocori și multe altele, cari se găsesc din berechet, căci nimeni în rază de douăzeci de zile de aici n'are voe să vâneze în acest interval, cu toate că oriunde în altă parte vânatul este permis în acest timp. Să știți, însă, că vânatul este oprit în perioada când se reproduce. Atunci nimeni; nici han, nici boer, nici oricine a fi, n'are voe să se atingă de el, iar, dacă ar îndrăzni s'o facă, ar fi aspru pedepsit, căci e călcarea poruncii Marelui-Han. Astfel că în perioada opririi, vânatul poate să li se arunce la picioare, și n'au voe să se-atingă de el.

Marele-Han rămâne deci aici până la Paști, în care timp își face toate gusturile vânătoricești, ca nimeni altcineva de pe lume.

Iar după aceasta se îndreaptă spre Canbalu, pe aceeaș cale pe unde a venit, și în tot lungul drumului se distrează vânând mereu vânând.

Odată ajuns aici, el nu rămâne în palatul său principal decât trei zile și nici un ceas mai mult. In acest timp au loc mari serbări și mari petreceri cari se desfășoară cu atâta pompă că te minunezi văzându-le.

CANBALU ȘI TÂRGURILE SALE

In cetatea Canbalu sunt o mulțime de case și de locuitori. Aceasta, atât în interior, cât și în afară, căci trebue să știți că în jurul orașului sunt doar atâtea târguri, câte porți are orașul, adică douăsprezece târguri și toate atât de mari că nimeni nu le-ar putea răzbi numărătoarea locuitorilor.

In aceste târguri locuesc negustorii și ceilalți oameni cari vin aici să-și facă comerțul lor, căci orașul este atât de comercial, încât toți, din toate părțile aici își fac afacerile.

In aceste târguri, se găsesc, ca și în oraș, case și palate frumoase, afară, se înțelege, de acela al Marelui-Han.

Cu toate că acestea sunt târguri, însă nimeni nu este înmormântat înăuntrul lor. Dacă mortul este un idolatru, e dus la locul unde trebue să fie ars, departe de târguri și tot așa, este dus în afară și dacă este de o altă religie.

Femeile de condiție rea nu pot locui în oraș. Ele vin însă în aceste târguri, unde sunt atât de multe că nu-ți vine să crezi; sunt mai bine de douăzeci de mii.

In acest oraș din cele mai scumpe mărfuri, ca nicăeri pe lume. Astfel sosesc aici toate produsele ce produce provincia Cathay și celelalte provincii. In fiecare zi intră în oraș mai bine de o mie de căruțe cu două roate, încărcate cu mătăsurile cele mai scumpe, tot asa ca și o mulțime de lume care vine dela depărtare de două sute de leghe să facă cumpărături aici.

Nu e, deci, de mirare că în acest oraș este atâta lume.

Vă voi vorbi acum despre monetăria pe care o are Marele-Han în Canbalu și despre monezile cari se fac aici.

MONETĂRIA DIN CANBALU

In Canbalu se află, așa dar, monetăria Marelui-Han, unde se fac bani prin procedee cari te fac să crezi că acesta cunoaște la perfecție alchimia, după cum veți vedea.

Iată cum se fabrică moneda sa:

Se taie duzii cu ale căror frunze se hrănesc viermii de mătase. După ce se curăță de coajă, se ia straturile de lmne dintre coajă și măduva dudului. Din acest lemn se face carton ca și acela din hârtie, dar care este foarte închis la culoare. Odată acest carton confecționat, se taie din el monezi de diferite forme, iar fiecare din acestea e pecetluită cu sigiliul Marelui-Han.

Monezile pot servi la orice plată și au putere de circulație pe toată întinderea de sub stăpânirea Marelui Han. Vai de acela care ar refuza să le primească, căci este pedepsit cu moartea. De altfel, sunt primite bucuros la plată, căci cu ele poți cumpăra oricând aur, argint, perle, pietre prețioase și orice alte mărfuri. Dar să știți că o monedă care valorează zece bezanți, nu cântărește nici cât unul.

De mai multe ori pe an, vin la curte negustori cu perle, pietre prețioase, aur, argint sau mătăsuri bătute cu fir de aur, oferindu-le spre vânzare Marelui Han. Acesta chiamă atunci la el pe cei doisprezece experți pe care îi are pentru aceasta și care sunt foarte pricepuți în arta lor, iar aceștia prețuesc mărfurile la valoarea care trebue să se plătească negustorilor. Aceștia primesc bucuroși moneda de carton care li se dă, căci cu ea pot cumpăra la rândul lor o mulțime de lucruri pe cari le caută în împărăția Marelui-Han. In felul acesta, în fiecare an intră în Tartaria mărfuri în valoare mai mare de patru sute de mii de bezanți și toate sunt plătite cu acest carton.

De mai multe ori pe an, Marele-Han dă veste în oraș ca toți aceia cari au pietre prețioase, perle, aur sau argint să le aducă la monetăria sa, unde li se dă în schimb monedă de carton. Și astfel, Marele-Han are toate bogățiile imperiului său. Când aceste cartoane sfârșesc prin a se rupe sau prin a se deteriora, se aduc la monetărie, iar posesorii lor primesc în schimb altele noi și de emisiune recentă, însă cu o pierdere de 3%.

Dacă cineva vrea să cumpere aur sau argint pentru a-și face vase sau centuri, ori pentru orice altă trebuință, se prezintă la monetărie, plătește monedă de carton și primește în schimb aur și argint.

Și, în felul acesta, Marele-Han poate avea un tezaur atât de mare, încât toți regii de pe pământ împreună să n'aibă cât are el singur.

Acum după ce v'am spus cum își face moneda Marele-Han, să vă vorbesc despre arii seniori cari își au reședința în această cetate Canbalu.

CEI MAI DE FRUNTE BOERI

Aflați că Marele-Han și-a ales doisprezece boeri mai mari cărora le-a dat în sarcină tot ceeace privește administrația celor treizeci și patru de provincii ale sale.

Mai întâi vă voi spune că acești doisprezece boeri locuesc în orașul Canbalu într'un palat mare de tot și frumos, cu o mulțime de săli înăuntru și o mulțime de case împrejur. In fiecare din aceste case stă intendentul și scribii unei provincii, cari reprezintă interesele acesteia la centru și cari lucrează sub comanda celor doisprezece boeri.

Tot aceștia aleg domnitorii tuturor provinciilor. Și după ce ei l-au ales pe cel care li s'a părut bun și corespunzător, aduc faptul la cunoștința marelui Sire, iar acesta confirmă pe noul ales dându-i o tablă de aur, după rangul domniei acestuia.

De asemenea, tot ei se ocupă de mișcarea armatelor, trimițându-le acolo unde cred că ar fi nevoe și în numărul care s'ar cere, dar și aceasta tot cu asentimentul marelui stăpân.

Numele lor este „sing", ceeace însemnează „curte înaltă", pentru că peste capul lor nu mai e nimeni, afară de Marele-Han. Palatul lor este numit de asemenea „Sing".

Aceasta este cea mai mare boerie dela curtea Marelui-Han, pentru că cei cari se bucură de ea au putința să facă bine, tot așa ca și rău, ori cui ar voi.

Nu vă voi înșira numele provinciilor, pentru că voi vorbi despre fiecare în parte în cartea mea, dar vă voi povesti cum trimite Marele-Han mesageri și cum au aceștia oricând cai gata de ducă.

MESAGERII MARELUI-HAN

Aflați că din orașul acesta: Canbalu pleacă mai multe drumuri, mergând spre mai multe provincii, adică unul la cutare provincie, altul la alta și așa spre toate provinciile. La capul fiecărui drum este indicat locul unde el conduce, astfel ca nimeni să n'o ia pe aici în neștire.

Când un mesager pleacă din Canbalu pe unul din aceste drumuri despre cari v'am vorbit, la câte de douăzeci șicinci de mile, întâlnește o stație de poștă numită „janb" în limba lor, ceeace însemnează loc pentru schimbul cailor. La fiecare din aceste poște, se găsește un palat mare și frumos, unde sunt găzduiți mesagerii Marelui-Han. Ei găsesc aici întotdeauna un pat bogat cu draperii de mătase și orice altceva le-ar trebui. Și rege să fie acela care ar fi găzduit și tot n'ar avea motive să privească cu dispreț acest han atât de îndestulat e confortul pe care îl găsește înăuntru.

La fiecare din aceste poște, se găsesc patru sute de cai nutriți prin îngrijirea Marelui-Han și ținuți oricând la dispoziția mesagerilor săi.

Unele din aceste poște se află la distanță de douăzeci și două de mile, altele la treizeci de mile, dar la orice depărtare ar fi, ele se găsesc pe toate drumurile principale cari duc spre provincii și chiar pe drumurile din deserturi, dar acolo sunt la depărtare de trei zeci și cinci de mile și chiar și peste patruzeci.

La toate aceste stații de poștă se găsesc în total peste două sute de mii de cai de schimb, tot așa după cum și poștele sunt în număr destul de mare.

Dar să vă vorbesc și despre un alt mijloc de transmitere a știrilor la iuțeală, însă care nu se practică decât acolo unde se întâlnesc cătune din trei în trei mile. Cătunele acestea nu numără decât patruzeci de case cari sunt locuite de mesageri ai Marelui-Han însă de mesageri pe jos. Aceștia sunt încinși cu o centură cu clopoței ca să fie auziți dela distanță. Când un mesaj ajunge la unul dintre ei, numaidecât acesta pornește cu el în fuga mare și merge astfel trei mile până ajunge la cătunul vecin. Intre timp sunetul clopoțeilor a fost auzit aici astfel că un mesager de aici iese în întâmpinarea tovarășului, ia mesajul respectiv și gonește cu el mai departe până la celălalt cătun, unde îl înmânează altui mesager și așa mai departe. In felul acesta, care s'ar putea numi al ștafetei, Marele-Han primește știri, cu ajutorul acestor oameni pe jos, într'o zi și-o noapte, în loc de zece zile, în două zile și două nopți, în loc de douăzeci de zile, și așa mai departe, în zece zile și zece nopți are știri a căror transmitere în mod normal ar dura o sută de zile.

Adeseaori acești oameni aduc Marelui-Han într'o singură zi fructe culese la cale de zece zile de locul unde el se află.

Marele-Han nu cere acestora niciun impozit, ci dimpotrivă le dă dela el bunuri și cai.

Pentru stațiile de schimb iată cum își procură el caii:

Chiamă la palat supuși din toate părțile Tartariei. Odată aceștia adunați aici, începe să-i întrebe: „Cutare, care este din apropierea cutărui oraș, câți cai e'n stare să-mi procure pentru mesageri?" Dacă i se răspunde: „O sută", pe dată el dă porunci aceluia să-i aducă o sută de cai. Și așa își adună toți caii de poștă, astfel că aceștia nu-l costă nimic, cu excepția acelora de pe drumurile deșerturilor pe cari îi dă din proprii săi cai.

Când e nevoe ca mesagerii călări să meargă să-i aducă în grabă știri din țările revoltate sau despre alte lucruri urgente, se întâmplă ca aceștia să facă două sute de mile într'o zi și câte odată chiar și două sute cincizeci, dar iată cum:

Li se dă acestora mai întâi un permis, care s'ar numi în limba noastră „bilet de șoim", ceeace însemnează că e vorba ca ei să meargă iute de tot, cât se poate de iute. Dacă aceștia sunt doi, își aleg doi cai dintre cei mai buni, mai iuți și mai rezistenți. Apoi ei își încing burțile strâns de tot și se leagă la cap. După aceea încalecă și pornesc în goana mare, fugind de par'că mănâncă pământul cale de douăzeci și cinci de mile până ajung la primul loc de schimb. Aici îi așteaptă alți doi cai, gata pregătiți, pe cari ei îi încalecă fără a se opri o clipă și cu cari, în aceeaș goană nebună, înghit alte douăzeci și cinci de mile. Și așa mai departe, până când ajung la destinație. Ei parcurg astfel douăsute cincizeci de mile și chiar trei sute, după cum mesajul e mai urgent.

V'am vorbit, cred, destul despre acești mesageri. Să vă spun acum câte ceva despre bunătatea pe care Marele-Han o arată față de supușii săi și aceasta de două ori pe an.

MARELE-HAN MARE OCROTITOR

Aflați că Marele-Han trimite mesagerii săi în toate țările și provinciile de sub stăpânirea sa, ca să afle dacă nu cumva supușii săi au suferit pagube în recoltele lor din cauza timpului rău, a grindinei sau a oricărei alte nenorociri.

Dacă i se aduce vestea că aceștia și-au pierdut recoltele, el nu numai că nu le mai cere tributul pe care ei îl datorează, dar le dăruește propriul său grâu ca ei să aibă și de mâncare și chiar și de semănat.

Dar ceeace face vara pentru grâne, face tot așa și iarna pentru vite, căci dacă află că cineva și-a pierdut vitele din cauza vreunei mortalități, el îi trimite acestuia în dar din ale sale și pe lângă aceasta îl scutește și de orice dare pentru tot timpul anului.

Vedeți, deci, cât este de darnic și de ocrotitor Marele-Han față de supușii său!

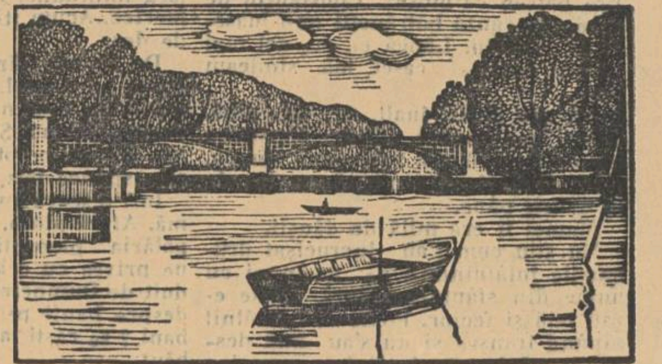
Fiindcă a venit vorba de binefacerile Marelui-Han în general, să vă vorbesc și despre dovezile de caritate pe cari ele arată față de locuitorii din capiala sa Canbalu.

Intotdeauna el pune să se facă recensământul familiilor nevoiașe de aici cari n'au cu ce trăi și tuturor acestora el le poartă de grijă dându-le de-ale mâncării.

Oricine merge la curte să ceară o pâine, nu-i este refuzată și astfel în fiecare zi vin aici treizeci de mii de oameni sărmani. Și cum aceasta are loc tot anul, vă închipuiți cât de mare e bunătatea și mila Marelui-Han față de supușii săi. De aceea, pe bună dreptate, aceștia îl adoră ca pe un Dumnezeu.

Ce e drept, Marele-Han, are și de unde face față la această mare dărnicie, căci, atunci când grânele se fac din belșug, el are grijă să strângă cât mai multă rezervă pentru vremurile de foamete. Proviziile acestea, bine conservate, ajung și trei, patru ani în șir și nu servesc numai pentru gesturile de milostenie ale Marelui-Han, ci și pentru a nu se da voe speculanților să-și facă jocul lor, cum se întâmplă în asemenea ocazii. Atunci el dă drumul la magaziile sale și astfel grânele sunt vândute pe piață la prețuri obișnuite, iar scumpetea, în felul acesta, niciodată nu-și poate face de cap.

Acum vom părăsi cetatea Canbalu și vom intra în provincia Cathay pentru a vă vorbi despre raritățile ce se întâlnesc aici.

PROVINCIA CATHAY ȘI FLUVIUL PULISANGHIN

Aflați că Don Marco fu trimis de Marele-Han ca mesager spre soare-răsare. Călătoria aceasta a lui durà mai bine de patru luni, iar acum vă vom povesti tot ce văzu el în cale, atât la ducere cât și la 'ntoarcere.

După ce ai plecat din Canbalu și ai mers cale de zece mile, dai în drum de un fluviu anume Pulisanghin, care merge să se verse în marea Oceanului.

Peste acest fluviu este un foarte frumos pod de piatră, care n'are egal în toată lumea. Acesta e lung de trei sute de pași și larg de opt, astfel că pot trece pe el zece oameni călări, mergând unul lângă altul. E în întregime din marmoră neagră, lucrată cu multă artă și bine consolidată, iar în apă podul se sprijină pe douăzeci și patru de arcade. De fiecare parte a lui este un zid din plăci de marmoră și din stâlpi astfel dispuși: la capul podului este un stâlp de marmoră pe care este așezat un leu de marmoră, iar deasupra acestuia un altul, mai frumos, mai mare și mai meșteșugit. La un pas de acest stâlp, este un altul asemenea, tot așa cu doi lei deasupra, iar intervalul dela o coloană la alta este astupat cu plăci de marmoră neagră ca să nu se poată cădea în apă. Și tot așa dela un capăt până la celălalt, ceeace este superb la vedere.

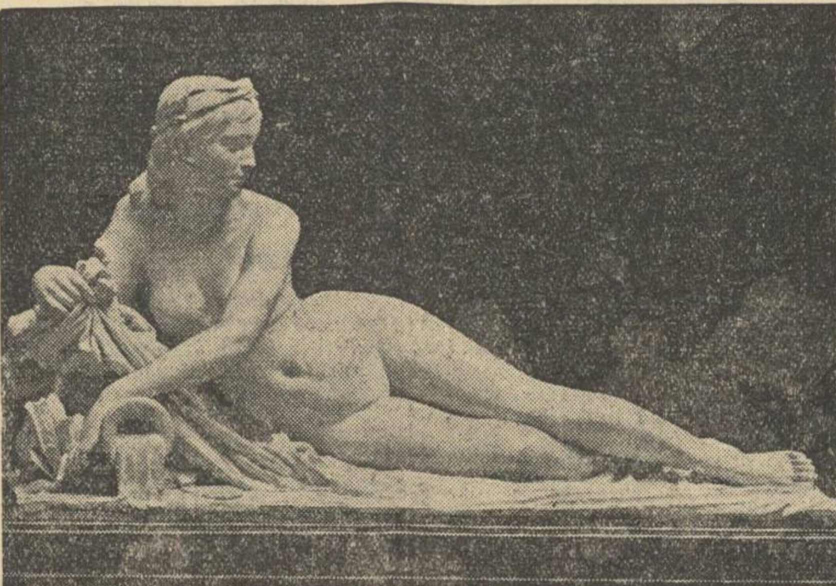
(Urmează)

ARTĂ ŞI TEHNICĂ GRAFICĂ

CAETUL SPECIAL 4-5

Şt. Luchian: autoportret

Ion Georgescu: Nud

E. Stoenescu: Portret

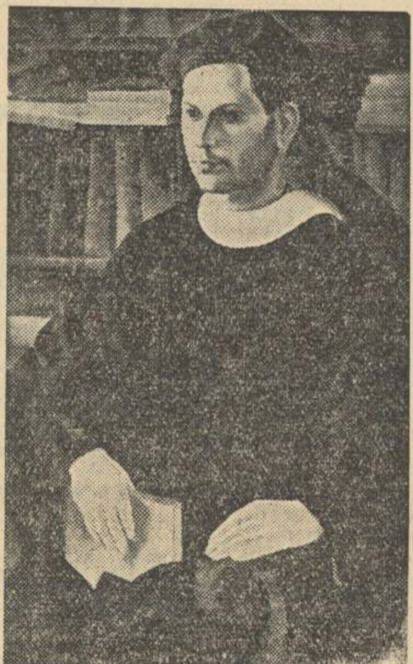

Theodorescu-S'on: Intoarcerea de'a târg

LA noi în ţară nu apar cărţi luxoase de artă. Imprimarea lor costă scump iar preţul cu care ar trebui să se vândă revenind prea mare, nu s'ar găsi decât prea puţini cumpărători.

Căci o carte scrisă în româneşte nu se poate vinde decât în România. Altfel se petrec lucrurile în ţările cu limbă răspândită pe tot globul. Acolo tirajul ridicat al oricăror fel de publicaţii ajută ca preţul să fie moderat — şi chiar când nu-i la îndemâna oricui, în lumea întreagă se vor afla întotdeauna amatori suficienţi, dispuşi să cheltuiască spre a-şi îmbogăţi biblioteca cu o operă nouă.

In ţările mici, numai statul se poate încumeta să întreprindă editarea unei cărţi scumpe. Statul face atunci operă de cultură, suportând mare parte din cheltuelile care nu vor fi acoperite nicodată de preţul din comerţ.

Paul Miracovici: Portret

O asemenea operă o înfăptueşte de câtva timp Imprimeriile Statului din România de când editează buletinul: Artă şi tehnică grafică. A fost un gând iniţial fericit, pe care avea să-l slujească posibilităţile de realizare ale unei instituţii de importanţa Monitorului Oficial.

Demn de remarcat este mai ales progresul făcut dela primul caet şi până la ultimul închinat **Artei Româneşti.** Cei ce şi-au luat sarcina aceasta grea, nu s'au mulţumit cu un început onorabil, ci au căutat să perfecteze mijloacele de imprimare, să muncească pentru o cât mai aleasă prezentare a textelor şi a clişeelor, reuşind să ofere acum publicului românesc ultimul caet care este poate cea mai frumoasă carte românească de artă.

Cine cunoaşte prin câte faze trece o asemenea lucrare, dela strângerea materialului şi până la punerea lui în pagină, nu va precupeţi cuvintele de laudă care se cuvin tuturor celor ce au ajutat la înfăptuirea acestei cărţi bogate şi elegante. Dela directorul general al instituţiei şi până la ultimul lucrător tipografic, fiecare are partea lui de contribuţie. Aşa cum a ieşit de sub teascurile Monitorului Oficial, Artă şi tehnică grafică, caetul 4-5, faptul în sine e o răsplată şi un îndemn pentu mai bine.

Şi tocmai pentrucă dorim izbânzi depline acestei întreprinderi, vom adăoga unele observaţii. Mai întâi în privinţa ilustraţiilor. In străinătate, pentru cărţile de artă nu se mai întrebuinţează clişeele de zinc. Maximul de reuşită al acestei tehnici nu poate nici pe departe să se compare cu minunile heliogravurii. Monitorul Oficial trebue să-şi modernizeze instalaţiile.

Apoi, în privinţa textului: cum a fost posibil ca alături de articolele serioase ale d-lor profesori Ion Andrieşescu, Scarlat Lambrino, Tzigara-Samurcaş şi alături de rândurile avântate ale lui Octavian Goga, să se facă loc improvizaţiei d-lui profesor G. Oprescu, intitulată pretenţios: Pictura românească nouă. Inţelegem să se recurgă la serviciile d-lui profesor — nu toată lumea cunoaşte adevărata d-sale valoare de „specialist" — dar nu i-a văzut nimeni „studiul" înainte de a fi trimes la tipar?

N. Grigorescu: Ţărăncuţă

P. Iorgulescu-Ior

Nu era doar vorba de un articol oarecare, ci de o contribuţie din cele mai autorizate la definirea unui subiect atât de important: **Arta Românească.** O contribuţie care trebue să justifice cele trei sferturi din ilustraţiile caetului închinate picturii noi. Ce poate spune d. Oprescu despre această pictură în trei pagini de text?

Iată, printre alte perle: „Artur Garguromin Verona, care, mai mult ca alţii a primit pecetea şcoalei dela Muenchen; Sava Henţia, un purist; Costin Petrescu, un academic, pictor de fresce". „ Theodor Pallady este un îndrăzneţ colorist care trăeşte la Paris şi care posedă gustul cel mai delicat şi mai sigur". „Theodorescu-Sion o natură mai sentimentală, a încercat mai multe maniere. Ştefan Dimitrescu a lăsat mai ales impresii dn lumea dobrogeană. Steriadi, N. Dărăscu sunt ultimii noştri impresionişti, optimişti, cu un colorit delicat, uşor şi nuanţat. „Lucian Grigorescu e plin de talent; Vasile Popescu de fantezie". Elena Popea, Micaela Eleutheriade au învăţat mult la şcoala modernă franceză. Nina Arbore, Cornelia Babic Daniel, Lucia Demetriade Bălăcescu, Vavylina Brateş Pillat, Magda Iorga, nu sunt cu nimic inferioare colegilor lor bărbaţi. Şi altele.

Aşa se vorbeşte la aperitive, nu când ţi se dă un subiect ca acesta: Arta românească nouă, care va însemna un efort de documentaţie prezentată într'o ediţie de lux.

Şi lăsăm la o parte stilul imposibil, inexactităţile, bună oară, în privinţa lui Grigorescu şi a artei vechi bisericeşti, şi lipsa de unitate a articolului: ce rost are amănuntul că „Aman în timpul războiului Crimeii porni spre Sevastopol şi cu îngăduinţa comandantului francez luă schiţe şi note la faţa locului", când cu G. D. Mirea, termeni în două cuvinte: „G. D. Mirea un şcolar şi un admirator al lui Carolus Duran". (Asta ne aduce aminte că în manualul d-sale despre „Pictura românească în secolul al 19-lea", ocupându-se de biografia părinţilor lui Aman, d. Oprescu ne dă amănuntul pitoresc că mamei pictorului i se spunea în intimitate: Pipica:.

„Monitorul Oficial" face sacrificii pentru o operă de cultură. Caetul „Arta Românească" este hărăzit cât mai multor cetitori. Sunt oameni care ştiu cine a fost G. D. Mirea, dar acei cari nu ştiu ce află prin pana d-lui Oprescu? Că „G. D. Mirea a fost un şcolar şi un admirator al lui Carolus Duran".

D. Oprescu e neschimbat: procedează cu aceaşi uşurinţă, fie că scrie istoria unui secol, fie că prezintă caracteristicile unei mişcări artistice. Noi nu ne mirăm. Atragem numai atenţia celor bine intenţionaţi: să se ferească de asemenea colaborări.

TACHE SOROCEANU

Julian Nămescu: Cairo

Iser: Ţărancă

Alexandru Moscu: copil cu sorcova

Cristea Grosu: Pisică

Gloria actuală al lui MOZART

Mozart a avut întotdeauna admiratori și mai ales în secolul al XIX-lea. Goethe declara că muzica lui Mozart era cea mai bună, Delacroix o dorea, Stendhal nu se închina decât autorului lui „Don Juan", cu un cuvânt divinul Mozart răspândea în jurul său o încântare fără seamăn. Totuși la acea epocă „adevăratul Mozart" nu era încă înțeles. Se admirau „unele" calități ale divinului muzician, valorile împrumutate de la esențialul ce constituia partea sa cu adevărat divină.

Dar, odată cu invazia Wagneriană, Mozart trecu în umbră, aproape dispăru, ca și când ar fi fost contimporan cu Rameau sau Gluck. El era micul marchis cu perucă acordându-și vioara pe genunchiu, un Watteau muzical, imagină a muzicei nevinovate, inconștiente și fără nici o legătură cu viața....

Totuși el este acel ce a scris, în strălucirea tinereții, vorbele: „Nu e zi să nu mă gândesc la moarte". Iar în 1778, scrie tatălui său: „Am numai, din timp în timp, accese de melancolie. Tot el a scris în extraordinara sa scrisoare, din ultimele zile, asupra „Requiemului": „Sunt pe punctul de a-mi da sufletul. Am terminat înainte de a mă putea bucura de talentul meu. Totuși viața era atât de frumoasă cariera se deschidea cu atâta nădejde de noroc!.. Dar nimeni nu-și poate schimba soarta. Nimeni nu-și poate da singur măsura zilelor. Trebuie să ne resemnăm — va fi cum a hotărît Providența. Termin. E cântul meu de moarte și nu trebuie să-l las nedesăvârșit". Bruno Walter vorbește de un fals Mozart, despre un Mozart în care puterea luminoasă a talentului său a fost luată drept o podoabă banală, de cei surzi la adevărata muzică, de ușuratecii care nu știau să prindă în frumusețea splendidă a operei, suferința interioară mascată de acea orbitoare strălucire a ei.

Abia epoca noastră de luciditate și înverșunată cercetare a readus pe lume „arhanghelul care ne-a căzut din cer" cu ființa și opera lui Mozart. El singur se simte cântecul și muzică în toată ființa sa. Cât a trăit s'a realizat numai în creația sa muzicală 920 de compoziții când viața sa s'a terminat la 35 de ani! Minune cu adevărat! Demoniacul care culminează în Don Giovanni, se manifestă în simfonia în mi bemol, ca mersul rigid al unui demon furios aria cea mare din Don Juan asupra vinului, danțului și femeei, exprimă neagra distrugere prin veselie radioasă, Leporello prin recitativul său solemn și friguros, peste grațiosul menuet al serbării, invită măștile și moartea în acelaș timp cu ele, alături de demoniac, de puterea păcatului, exprimat în frumusețe este ascensiunea veșnică spre lumină din „Flautul fermecat". Peste tot varietate, adevăr uman, desnădejde, rătăcire — rupere și sfâșiere — spre a se realiza apoi unitatea care să acopere diviziunea, să potolească lupta, conflictul, cu condiția de a realiza „măsura".... „adevărul", intrând în „forma" spiritului său. Demoniacul pare a se manifesta în opera sa tocmai prin varietatea stilurilor: opera „buffo seria", „drama giacosa", cu o vitalitate extraordinară, atingând sublimul prin forța, tandrețea, strălucirea dorinței, infinitul nostalgiei, „cenușa plăcerii", un vis strălucitor, încununat de neînduratul moment spiritual, pedeapsă, Giovanni, prin oaspetele de piatră. Când Leporello se ascunde sub masa banchetului, și marele păcătos nu vrea cu nici un chip, să se căiască, se sfâșie ceva tainic în noi, muzica și drama ne comunică o experiență pe care nu am mai primit-o de nicăiri: experiența morții, el ne comunică deci și viața și moartea. Opera sa e măreață și măreția ei covârșește, deși e ușoară de o ușurătate „drăcească" și numai flacără în conducerea desfășurării sale. In această operă măreață însă opera muzicală religioasă își are partea cea mai mare. Mozart prin muzica sa religioasă este cel mai apropiat de mistica modernă. Profund religios, Mozart e creștin dincolo de orice formă a cultului. Fără îndoială el cunoaște după însăși mărturia sa „stilul religios" al cărui moștenitor și continuator se simte. In părțile sale monumentale e sigur că se simte influența predecesorilor săi, maeștrii de capelă vechi, italieni și german, Haendel.

Dar din primele sale manifestări muzicale, un „Motette" și un „Exsultate", scrise la șaptesprezece ani la Milan, se simte puterea de invenție, „taina aeriană", spiritul de bucurie mistică propriu lui Mozart. Elementele archaice și severe s'au înlănțuit cu elemente duioase omenești, topind grația umană în extazul sfânt și realizând astfel stilul religios mozartian, ultimul stil mare religios, în Europa.

El este cel mai aproape de mistica religioasă modernă din muzicanții cei vechi, cel mai modern prin dureroasa tindere către supraoman și comunicarea prin arta sunetelor al acelui „ceva", spre care aspiră partea vie și cea mai bună a ființei omenești și pe care numai Bach ne-a mai comunicat-o în afară de el.

Cu acest prilej cată să ne amintim frumoasele aprecieri și reflexiuni făcute la radio de d. Em. Ciomac, cu prilejul pelerinajului la Salzburg, fără emfază, dar poate cu atât mai multă putere de emoție.

I. S.

Cântec pentru primăvara mea

De mult mă potopiseră liane
Și ca pe-un mort sihastru — fără plângere —
M'am fost uitat, sbătându-mă în goane
Când inima'ncepea ușor să sângere.

Dar cântecul s'a izvodit din beznă
Ca puntea lunii peste mări în creștere
Vrăjindu-mă din pleoape până'n gleznă
In clătinatul valurilor meștere.

Și m'au chemat de dincolo de ceață
Cu mâna lor ostroavele, ponoarele,
Să sburd cu visul printre iarba creață
Ce-o mestecă cu rouă căprioarele.

Cântând cu fluer vlăguit în geamăt,
Voiu scoate din zăpada văii crin de nea,
Din val luceferi și din frunze freamăt
Ca Duhul care suflă pretutindenea.

Apoi din lutul care-adoarme totul
Mă voiu uni cu vântul și păraiele,
Să răcoresc dihăniilor botul
Și să le scald cu primăvară straiele.

M. D. IOANID

Cereți azi

MĂRTURIA MAIMUȚEI
Roman de BRUCE HARRISON
15 LEI
Romanele Captivante

Tot New-Yorkul se alarmează, se pasionează de misterul lui „E. — 10"!

Premiere Bucureștene

De vorbă cu Ion Sava între două repetiții

Experiențele dela Iași. O părere „mai mult decât obraznică" despre rolul regiei în teatrul modern. Despre elementele spectacolului, despre Reinhardt și despre Pirandello.

Cei cinci directori de scenă ai Teatrului Național au căpătat de curând un al șaselea confrate.

E vorba de d. Ion Sava care, urmând exemplul atâtor ieșeni, a coborît la București.

Cine este d. Ion Sava?

La înfățișare un „Pierrot" trecut prin poezia lui Lafargue, un visător cu ochii întredeschiși.

Pe figură, grimasa nu a parvenit să alunge farmecul trăsăturilor care la origine trebuie să fi fost regulate.

L-am întâlnit între două repetiții. grăbit, înfrigurat.

Pune în scenă la „Studio"-ul „Teatrului Național" „Șase personagii în căutarea unui autor" de Pirandello.

La 9 Noembrie e premiera; și un director de scenă are totdeauna atâtea lucruri de făcut înaintea unui asemenea eveniment!

I-am pus amical mâna pe umăr și l-am oprit în stilul obișnuit al romanelor polițiste.

D. Ion Sava s'a uitat la stilou, la carnetul pe care-l țineam în mână, a surâs îngrozit și s'a supus apoi cu vădită resemnare.

— Legitimația!

— Sunt un regisor de provincie care a pus 115 piese în scenă: comedii, operete... și Hamlet.

In felul acesta am reușit să mă specializez. Am avut câmp liber de activitate datorită directorilor tineri pe care i-a avut Teatrul Național din Iași.

Ionel Teodoreanu și Em. Serghie mi-au dat încrederea și sprijinul lor necondiționat, iar eu am făcut odată cu spectacolele... experiențe.

Toate acestea sunt firește o prefață și o pregătire pentru greaua meserie a direcției de scenă.

Detașat la București, din inițiativa d-lui director general d. Ion Marin Sadoveanu, am impresia că fac parte, dintr'un întreg program de ansamblu prin care actualul conducător al teatrelor vrea să împrospăteze mișcarea teatrală bucureșteană.

Am găsit în d. Ion Marin Sadoveanu, pe lângă un director de teatru, un artist care îmi acordă întreagă încrederea sufletească de care un director de scenă are atâta nevoie.

Sprijinit în acest fel, am firește ambiția... de a corespunde.

DESPRE ARTA SPECTACOLULUI

Odată intrat în materie îndrăznesc, — în ciuda împrejurărilor puțin propice unei discuții de idei, o întrebare de natură mai abstractă:

— Ce părere ai despre rolul regiei în teatrul modern?

— O părere mai mult decât obraznică — răspunde prompt d. Ion Sava. Nu pot concepe un spectacol decât complet digerat de mine; din toate punctele de vedere. Și dacă spectacolul imaginat astfel nu „prinde", vina este numai a mea. Niciodată a autorului, niciodată a actorilor.

In actuala situație a teatrului românesc, regia trebuie să-și capete rolul său de comandă. Acest rol constă în puterea respectivului regisor de a juca în fața propriilor săi ochi spectacolul pe care publicul îl va vedea cu două trei luni întârziere. In momentul în care regisorul are această închipuire integral și crede în ea spectacolul reușește.

— Directorii de scenă sunt acuzați că nedreptățesc pe autori, pe actori, și în general pe toți colaboratorii spectacolului...

— Calomnie! Calomnie! Textul este firește unul din elementele spectacolului. Cel dintâiu.

Dacă morcovii însă pe care îi întrebuințează bucătarul ca să facă borș îi sunt prezentați cu frunze și noroiu, cine îi va reproșa faptul că face uz de apă și cuțit înainte de a-i introduce în oală?

In ceiace privește pe actori, nu sunt de părerea lui Reinhardt care crede că și din mături se pot face actori.

Am dimpotrivă credință că numai talentul îi poate face să corespundă cerințelor variate ale direcției de scenă care tratează spectacolul după principiul medical modern al îngrijirii bolnavului și nu a bolii.

Actorul — al doilea element al spectacolului — trebuie să fie înarmat cu un întreg bagaj de mijloace dramatice sau comice din mulțimea cărora directorul de scenă să distingă pe cele ce sunt sau nu în linia rolului...

— Dar... decorul?

— Unii regisori au fost acuzați că acordă decorului o vinovată preponderență. Cred că nu poate în nici un caz fi vorba de așa ceva.

Dacă aș fi actor și actor de talent, nici un decor nu m'ar putea „astupa" în scenă, fie el de o mie de metri înalt, fie el semnat de Michel-Angelo.

Lupta dintre suflet și pânză este inegală.

Când sufletul este, el învinge.

PIRANDELLO PE ȘANTIER

— Proecte? Visuri?

— Sunt mulțumit că repertoriul stabilit la Teatrul Național îmi dă toate ocaziile posibile de a face realizări artistice.

Când mi s'au încredințat cele „Șase personagii", am simțit cea mai mare bucurie din viața mea regisorală, fiindcă socotesc această lucrare ca o piatră de încercare în meserie.

Dacă ar exista școli de regisori, sunt de părere că piesa lui Pirandello ar trebui să servească tuturor drept temă de examen.

— Cum te-ai împăcat cu mediile actoricești bucureștene?

Intrebarea mea ține seamă de multe tragice și displăcute realități.

Dar d. Ion Sava răspunde, alături.

— In cadrul restrâns al actorilor distribuiți în această piesă, am găsit cea mai adâncă înțelegere și cea mai mare bunăvoință pentru a asigura reușita spectacolului.

Dela interpretul principal până la mașinist, aceiași râvnă în înțelegere și ascultare. Nici un sentiment al comodității, nici o precupețire de efort.

Ultimele cuvinte ale d-lui Ion Sava îmi umblă prin minte ca un trainic leit-motiv.

Oroarea de facilitate, drumul anevoios și plin de pericole care singur duce la marile realizări — iată climatul artistic în care se simte bine desenatorul, directorul de scenă, umoristul.

D. Ion Sava are o înaltă părere despre arta pe care o practică.

Deaceia nu ne îndoim că premiera celor „Șase personagii" va introduce în spectacolul bucureștean un om de meserie care, în exercițiul acestei meserii, procedează prin impunerea inteligenții și a ideii de frumos.

Avem impresia că, într'un sistem de rutine, s'a strecurat un om viu, un om proaspăt.

Și ne bucurăm printre altele și pentru elementul de *surpriză* pe care îl constitue prezența sa în spectacol.

N. CARANDINO

Ultimile zile însorite

Când apare soarele, spunea Stéphane Mallarmé: „râde pământul și surâd zeii.. Delos, leagăn al lui Apollon și al Dianei, pământ tare și pietros, se acoperi cu flori de aur..."

Pentrucă la început pământul era scufundat în întuneric, poleit numai de umbre mișcătoare și fluide. Cum e și sufletul nostru în seri cu ploae monotonă și deasă, ploae ca un fel de grații ce se strecoară între soare și noi.

Frunzele înghețate ale copacilor negri așteptau o minune: potecile întunecate, unde se îngrămădeau lovindu-se între ele, animale fără ochi și unde se încurcau ramurile plantelor târâtoare, căutau un rost un destin; încolțeau ierburi fantastice printre liane oarbe și apa curgea rece, ucigătoare, vuind înăbușit sub bolți lucioase de obscuritate vâscoasă.

Apăru, în fine, Apollon și lumea deveni conștientă de ea însuși. Când ne gândim câte milioane de culori, câte game strălucitoare s'au născut dintr'odată, înțelegem ce săracă și neputincioasă este imaginația noastră față de asemenea obstacole.

Soarele ne-a învățat să înțelegem glasurile naturii, el ne-a desvăluit întâile taine pe atunci când cuvântul era ascuns în adâcurile ființei noastre, ca o minciună. Abia putem să ne mișcăm în scutece și ochii noștri urmăresc liniile leagănului, arabescurile descrise de o muscă, gaura broaștei dela ușă, buclele mamei, umbletul fantastic al umbrei pe pereți. Soarele e acela care ne orientează simțurile către lucrurile vizibile, ne face să înțelegem prin lumini de foc și prin nuanțe, trecerile dela suprafață în adâncime, așa precum odinioară Apollon, travestit în delfin, călăuzea în jurul Peloponezului vasul preoților din Delfi, al cărui sanctuar voiau să-l prade soldații lui Xerxes.

Soarele este întâia noastră iubire și la orice vârstă determină misterioase stări pe care le exaltă sau le prăbușește în desnădejde, după cum se arată ca o stea de aur sau înbufnat ca un copil. Dimineața, când întredeschidem ploapele grele de sbaterile sufletului, dacă soarele ne luminează fereastra ne simțim fericiți că trăim, că există pământul și lumina și pier toate îndoelile și părerile de rău care ne-a chinuit peste noapte. Soarele ne redeșteaptă conștiința. Soarele înseamnă bucurie și pace pe lume.

In zilele acestea de toamnă când fărâme din abondența luminii de altădată mai dau încă viață frunzișului copacilor, e nimerit să scriem despre soare. E mai rotund ca nici odată, mai cald și ne este mai scump. Intreaga noastră ființă se simte plină de chemări fericite și puternice la această nobilă revărsare de lumină, și credința străbate lumea noastră: spiritul, inima, mușchii, vinele și tot sângele se bucură de binefacerile luminii.

Nu există margini pentru lirismul prin care oamenii preamăresc soarele. Il punem în cântecele noastre și în toate aparițiile ca și toate nuanțele luminii, curcubeului, lunei, focului, amurgului, dau frumusețe ceremoniilor și inspiră pe oameni. Dar soarele trece înaintea tuturora.

Soarele are o calitate nepreţuită: dispune de mai multe daruri și de mai multă putere decât tot restul universului la un loc: el este entuziasmul. Exemplul tuturor virtuților și al tuturor îndrăznelilor. Dacă umbra s'ar cobori din bolțile divine, ca o cortină de teatru, totul s'ar termina pe pământ. Un câmp, o plajă, un palat, o clasă de școlari, un trandafir, o paradă militară, un trup frumos, o colibă, totul există pe lume datorită soarelui.

Dar soarele este viața însăși.

VARIA

Autoritățile național socialiste din Bonn observând că muzeul orașului nu adăpostește nici un portreț al Führerului Cancelar și neavând fondurile necesare pentru cumpărarea unei asemenea opere, s'au hotărît să vândă două tablouri socotite ca lipsite de interes, care făceau parte din vechea colecție Wesendonck și care se aflau în rezerva muzeului: o „Junonă" considerată ca o pânză anonimă din secolul al 18-lea și o „Copie după Bellini". Pânzele acestea au fost vândute una cu 900 de mărci și cealaltă cu 2500 de mărci, aproximativ 136.000 lei.

Cumpărătorul obținând autorizația de export, vându operele, la rândul lui, cu 850.000 de mărci, adică cu 34 milioane de lei.

„Junona" era una din cele mai frumoase opere a lui Rembrandt, pictată la bătrânețe, iar copia nu era altceva decât un Bellini autentic!

Pentru a lecui intoxicațiile cauzate de ciuperci, doctorul francez Limoussin a făcut o descoperire care ar trebui să fie afișată cu litere mari în piețele publice și mai ales la țară.

D-rul Limoussin spune: imediat ce ești în fața unui caz de intoxicație cu ciuperci, este bine întâi să se facă o spălătură stomacală cu apă caldă, care să înlăture resturile toxice ce au mai rămas în cavitatea gastrică. Apoi să se dea bolnavului un amestec tocat fin din trei stomacuri crude și 7 creeri tot cruzi de iepuri domestici. Stomacurile să fie scoase imediat după moartea animalului. Acest amestec, insistă d-rul Limoussin, trebue înghițit repede și cu toate că pare paradoxal, vărsăturile se opresc imediat.

CIUDĂȚENII...

Muzeul turbării

Nu e vorba de un muzeu în care cetățenii să contemple binefacerile operei lui Pasteur, *ci cu totul de altceva care ne face să râdem — vorba lui* Figaro, *eroul lui* Beaumarchais— *ca să nu fim siliți să plângem.*

La Cluj — orașul cel mai de seamă al Ardealului — există casa lui Matei Corvinul, *unde s'a născut acest voevod de origină valahă.*

Această casă constitue o comoară culturală, atât din cauza valorii sale istorice, cât și din pricina că sus zisul rege a înfrățit realul cu legenda, prin vitejia-i fără seamăn.

In locuința lui Matei Corvinul se făcuse un muzeu destinat unui scop cultural; dar — ziarele ne informează — că muzeul, anul acesta, a fost mutat din reședința lui și casa domnitorului valah a rămas goală. Dar nu pentru multă vreme...

S'a înființat aci un nou muzeu. Muzeul turbării! Să nu râdeți, vă rog! Lucrul este adevărat și nu aparține domeniului fanteziei.

In casa lui Matei Corvinul se adăpostesc câinii turbați, dulăii vagabonzi și javrele râioase prinse de hingheri cu sbilțul!

In casa în care s'a născut domnitorul de origină valahă, răsună astăzi lătrăturile câinilor întemnițați!

De la lătratul de soprană al foxterierului și până la basul dobermanului întâlnești aci toate tonurile, toate glasurile canine.

Te-ai crede într'o expoziție de câini, dacă râia n'ar fi vecină cu jigodia, iar puricii nu s'ar înfrăți cu murdăria.

*Firește că nu vezi aci ca în „casa câinelui' de pe avenue des Champs-*Elysées *din Paris, nici saltele moi, nici bazinuri și nici coșuri căptușite cu pluș în care să se odihnească eroii romanelor lui* Curwood *și* London !

Nu sunt nici cucoane care să-i ție în manșoane, să-i ducă la dentist pentru îngrijirea unui dinte canin recalcitrant și nu vezi nici măcar croitori specialiști care să le croiască jachete călduroase de iarnă, pe când cismarul le încearcă șoșonei sau galoși — să nu moară de frig și să nu murdărească limuzina stăpânei; — nimic din acest lux nu apare în trista locuință în care umbra lui Matei Corvinul rătăcește desnădăjduită din pricina insultei ce i s'a făcut, transformându-i-se casa în hingherie!

Sceptrul voevodului valah a fost înlocuit cu lațul; cântecele războinice cu lătrăturile; iar curtenii — transformați în agenți ai ecarisajului.

Această notă de comedie bufă, introdusă la Cluj, ne duce cu gândul în Franța, acolo unde oamenii poartă un atât de mare respect monumentelor, clădirilor și amintirilor de tot felul ce înfrumusețează trecutul țării.

Edificiile afumate ale Parisului, Louvre-*ul mâncat de lepra anilor,* Hotelul Invalizilor *care a căpătat un ton plumburiu,* Sorbona *și* Pantheonul *înegriți de cerneala deceniilor, și atâtea alte clădiri, sunt privite de francezi cu ochii respectului, admirație și mândrie.*

Prin urmare, noi, care avem mai puține mărturii istorice de felul acestora de ce să nu le purtăm de grije?

E într'adevăr foarte frumos și folositor să prinzi câinii cu sbilțul; e extrem de melodios să asculți simfonia lătrăturilor, aspectul râiei e foarte estetic; dar socotim că în casa lui Matei Corvinul e mai nimerit să fie un așezământ cultural decât un muzeu al turbării!...

AL. BIHOREANU

REGIZORII NOȘTRI

D. I. Șahigian care a pus în scenă „Clownul" la Teatrul Național

EXPEDÏTIRÏON TO KOS

de I. NEAGU NEGULESCU

Precum cade câinele în puţ, aşa m'am trezit eu azvârlit într'o şcoală grecească, de la Brăila.

Eram singurul „Vlahos" în liota de pui de grec, ce forfotea, ca un furnicar scormonit, în cuprinsul acestei şcoli. „Văru" era şi el adus aici. Taică-său, care se fandosea cu un nume de grec, fiind de fel de prin uliţa Calimerilor, din Brăila, ţinea să-şi aducă odrasla printre greci, prostindu-l şi pe tata, să mă aducă şi pe mine. In virtutea numelui, ce-l purta, „văru", măcar că nu ştia nici el boabă greceşte, era luat drept seminţie grecească. Era de-al lor, *palicaris*. Eu dimpotrivă, li eram mai mult decât strein. Eram ceva bun de-a fi dispreţuit, hăituit, şters de pe faţa pământului... Boboc de raţă într'un cârd de gâşte... Era un pedagog bătrân, Pilicas. Vai de mine, tare mă ura câinele ăsta... Cum mă zărea prin curte, pe la gimnastică, pe ori şi unde, îmi făcea din cap, încruntându-se, scrâşnindu-şi dinţii, repezindu-mi, cu un nespus dispreţ, cuvântul „Vlahos"... Uneori mă opream în faţa lui, săgetându-l din ochi. El, deodată, parcă era pus pe foc. Repede, repede se scotocea prin buzunări. Scotea briceagul, tremurând de necaz, că nu-l poate deschide mai curând, îl răsucea în văzduh spre mine, vroind să mă sfredelească: — *Na se scotoso, cherata, Vlahos...* Eu fugeam înfricoşat. El rămânea bâlbâindu-mi în urmă înjurături... Seara în dormitor, cu toate că eu mă liniştearn printre cei dintâi, el trebuia să găsească pricină, să-mi reteze două-trei lovituri cu nuiaua de alun, de care nu se despărţea, peste plapumă, care noroc că era groasă, strigându-mi: — *Siopa, vre gaiduris...*

Păcatele mele; eu nu vorbeam de loc. De teama lui, stăteam încolăcit în aşternut, cu genunchii aduşi la gură.

Mai aveam un vlăjgan bătrân, profesor, chipurile, de limba franceză. Franţuz sau italian, el şi cu maica lui ştiau, ce-o mai fi fost, făcea cu noi „exerciţii de vorbire franţuzească". Făceam după tablourile murale, obişnuite în toate şcolile. Intr'o zi ne arăta fiecare figură de pe tablou, spunându-ni-le în franţuzeşte. A doua zi trebuia să i le spunem, noi, tot pe franţuzeşte. Deslușirile şi întrebările ni le făcea în limba greacă. Odată mă întrebă: — *Pu ine to alogos?* Eu, care n'apucasem, să pricep limba greacă, fui tăiat cu o lovitură de nuia peste umeri. Căutam, bietul, să-i arăt pe tablou *pâine*, ce nu era, şi nu *calul*, precum întrebase el... Cel puţin ăsta nu mă ura numai pe mine. Ii era silă de toţi. Când îl vedeai era mereu cu trabuc de tutun puturos în gură, înecându-ne cu fumul lui, când ne vorbea. Şi vorbea, tot dând mereu din cap, ca un cal de muscă: — *Tulumbagis...* Cu vorba asta ne poreclea pe toţi. Nu eram vrednici, după spusa lui, decât s'ajungem pompieri, adică *tulumbagii*, cum zicea că le spune la Constantinopolis. Acolo, se lăuda, că ar fi fost director de şcoală, de unde şi cunoştea obiceiurile tulumbagiilor. Erau ăştia o trupă de voluntari, pe cari nu-i plătea nimeni. Toată plata lor, s'alegea din prada de la foc. Când nu prea erau arderi în oraş, făceau dânşii rost, să s'aprindă câte-o dugheană, câte-o casă. Prilej de jaf... Vra să zică, noi nu eram buni să ajungem, decât tulumbagii, după părerea acestui profesor Moliat, cum îl chema pe franţuz...

Până să apuc a deprinde ceva limbă grecească, mi se părea, că-s năpăstuit pe altă lume.

Afară de profesori şi pedagogi, cari erau mai toţi aduşi de pe la Constantinopolis sau din Ţara grecească, — Ellada, cum îi ziceau grecii, — şcolarii, nu era unul care să nu fi ştiut româneşte. Dar, numai când se întâmplau certuri între ei, la joacă sau gimnastică, ceeace se întâmpla foarte des, numai atunci îi auziai înjurându-se şi măscărindu-se pe româneşte. Copiii de negustori, arendaşi, misiţi, precupeţi, trăitori prin oraşele şi satele Ţării, nu se putea să nu ne ştie limba. Mă încredinţam, însă, tot mai mult, că Ţara nu era decât floarea, buruiana sau pământul, din care bâzdâganiile sug bunul, să-l ducă la stupul sau cuibarul lor. Gândul grecişorilor se îngâna mereu cu Ellada. Dar Ellada, era un vis, care pentru prea puţini se înfăptuia. Cu toate asta, Ţara în care născuseră şi creşteau era luată 'n batjocură. Mai ales aci, unde erau ei, între ei, nu îngăduiau nimănui, să nu fie grec. Imi dam seama, că ura lor era mare împotriva *Cuţovlahilor* şi a *Albanezilor*, cari stăruiau să creadă, că nu sunt greci. *Arvanitis*, — adică Albanezule, — era o poreclă pe care, dacă i-o rosteai vreunui diavol de grecuşor, ar fi fost în stare să te mănânce de viu. I se părea cel mai grozav dispreţ. Despre *Vulgaros* nici nu voiau să audă... Li se părea îndrăzneala ăstora de-a râvni la Ţarigrad, cea mai cutezătoare obrăznicie... *O Turcos, tembelis*, trebuia să fie cât de curând stârpit din Constantinopolis. — Atunci, o să vedeţi voi, cine o să stăpânească, aici la Vraila, vre... Când or veni vapoarele de război greceşti, praf o să vă facă pe toţi...

Imi spuneau ei cu atâta încredinţare despre asta, încât uneori mă uitam speriat, spre port, de n'or fi venit grozavele barabafte, să prăpădească oraşul... Nu-i vorba, începeam eu să-i pricep, că tare erau lăudăroşi. Dar, îi lăsam în banii lor. Nu le întorceam vorba, mai ales, că mai pricepeam ceva. Erau răutăcioşi, dar nu erau duşmănoşi. Aceiaşi, cari se certau la cuţite, într'o zi, a doua zi îi vedeai zburdând împreună la joacă.

Ca să mă apropie unii, mai mult de ei, mă războtezase: *Nicolaidis*. Am rămas cu mulţi prieteni, toată viaţa. Ba, de câteori nu mă scăpau aceştia din pumnii lu „văru", care în răutatea lui, nu mă cruţa! Unul, Capolidis, îl repezea pe „văru Ghiţă", de-i mergea untu, când mă vedea tăbărît de el, din chiar, Doamne. La toate necazurile astea, eu simţeam doar şiruri de lacrimi, frigându-mi obrajii şi tăceam. Nu n'am plâns niciodată nimărui. Ştiam numai atâta, că tata îi plătea şi lui „văru" şcoala. Când mi-a făcut mie haine, îi făcuse şi lui...

Obişnuit, nu-mi plăcea să mă amestec cu băieţii. Sila, că nu le puteam grăi limba, făcea să mi se adâncească şi mai mult firea mea sfielnică şi tăcută. Eram mulţumit, în repaos, să privesc din susul şcoalei, cu fruntea rezemată de geam, la mişcările portului. Ajunsesem să cunosc vapoarele, caicele, şlepurile care ce steag purta, care ale cui erau. Drept, în dreptul ferestrii de la care priveam era debarcaderul *Ghizelei*. Un vaporaş, cât o jucărie, ce făcea drum la Măcin, colo supt munţii albaştri ai Dobrogei şi înapoi... Ce n'aşi fi dat să fi mers şi eu cu el, să văd şi eu munţii ceia, ce parcă îţi făcea în necaz, stându-ţi mereu ţepeni înaintea văzului... Mai la vale, ancora *Gălăţeanu*, care venea şi pleca de mai multe ori pe zi. Ii auziam clopotul sunând, odată, de două ori, apoi deodată o buză prelungă şi-i vedeai sbaturile, spumegând apa Dunării. Vasul se răsucea, rezemat în *pupă*, adică pe coadă şi *vira, vira*, îl vedeai alunecând până în largul gârlei, parcă furat de firul apei şi într'o clipă îşi lua linia dreaptă în jos, departe, la Galaţi. Steagul i se mlădia galeş la adierea vântului şi din coş se revărsa fumul rotocoale. Tot la pontonul *Gălăţeanului*, ancora de trei ori pe săptămână *Austriacu*. Ăsta făcea *cursa* în susul Dunării, până la Viena.

Deosebită plăcere şi uimire îmi făceau, însă, *probele*, ce veneau de la mare. Alunecau încet, în susul apei, furişându-se, ca o pisică pe brânci, să atingă fără de veste *dana*. Deodată, o zuruitură de lanţuri îţi spunea că a fost afundarisită ancora. Ce mai de gălăgie apoi pe mal...

Vedeai o mulţime de oameni, ce aşteptase inadins vasul, o vedeai iţindu-se, care în sus, care în jos. — Bandula.

... O drichie de lemn era svârlită de pe mal, sburând cu ea, la vapor, o sfoară de zmeu, de care se trăgea odgonul de priponire la ţărm. După legarea vasului, care se lăsa în voia oamenilor, ca un bivol scărpinat la burtă, să fie văzut atuncea zor. Hamali vânjoşi, la zile de căldură în pielea goală până la brâu, cu ştergare făcute cealma pe cap, să fie feriţi de arşiţa soarelui, ce dogora din fundul cerului, ca un cuptor aprins, îi vedeai repede stropolind, să arunce punţile, să înceapă treburile. Ţipau vinciurile, zuruiau lanţurile şi pe toată clipa vedeai ţâşnind în sus, din hambarele vasului, ca dintr'un pântec uriaş, legându-se la scripeţii catartului, maldăre de lăzi, butoae, fierărie, maşini şi câte şi mai câte. Se legănau, cât ai bate — odată din palme în văzduh şi — alivanta cu ele la mai... Cât era vasul de încărcat, vedeai şiruri de hamali, smulgând sacii cu grâne din căruţile rânduite în şiruri nesfârşite pe mal şi fuga-fuga cu ei după ceafă, cum duce ciobanu oaea, pe puntea, ce li se mlădia sub picioare, vărsându-i, ţuştuc, în gura hambarului, căscată ca ciocul flămând al unor pui de rândunică. Până la căderea *panderei*, disdedimineaţă nu se hodinea picior de

hamal, nu zăbovea picior de cal de pe cheiul gârlei. Era o mişcare, o forfoteală de oameni, căruţe, vagoane, de te lua ameţeala privind. Te minunai cum de nu se loveau, nu se 'mpiedecau, nu se 'ncălceau unii, cu alţii... Ciurari, dărmănari, lopătari, băniceri, pe zăblae uriaşe, întinse în mijlocul cheiurilor, zoriau să vânture, să lămurească, să ciurue, să măsoare porumb, orzul şi grânele, ce auriau în grămezi, cât movilele, dealungul gârlei, pitulate printre crăcănile ciurarilor şi stivele de saci...

Primăvara, — pentrucă iarna, cu geamurile pururea îngheţate ale şcoalei, nu mai puteam vedea nimic, — primăvara, la venirea apelor, Dunărea se umfla pân' aproape să dea peste buza cheiului, atunci rămâneam aiurit, privind întinsul noianului din baltă. Apele Dunării ajungeau să fie tot un liman cu apele bălţii, până departe, hăt, pe sub munţii albăstrui ai Dobrogei. Intinsul senin al apelor, te înspăimântă. Pe ici pe colo era pătat de câte un pâlc de vârfuri de sălcii bătrâne, de pe la grindurile înecate. Ca nişte năluci albe, alunecau la vânt, pe oglinda apelor, bărcile cu pânză. Lotcile pescarilor se arătau ca nişte uriaşe lebede negre, iar bătaia vâslelor, păreau bătaia aripilor, în sbor pe faţa undelor. Atunci, munţii Dobrogii păreau mai înalţi, mai semeţi, mai uriaşi...

Un pumn în spate, să-mi rupă junghietura gâtului, mă trezea din visările mele de la geam. Profesoru'n clasă...

N'aşi putea spune din ce clasă făceam parte. Isprăvisem şcoala primară dela sat, m'adusese tata, într'o noapte, ca pe-un mânz de furat şi mă lepădase aici, la Brăila, într'un hăitic de lifte, cu limbă şi obiceiuri streine de-ale mele. Mă văzui între vrăjmaşi, ca un câine-al nimărui, tăbărît de haitele din sat. Unii mă urau, alţii mă luau în batjocură. Eram, în sfârşit, *Vlahos* şi pentru unii şi pentru alţii. Eu nu pricepeam de loc înţelesul acestui cuvânt. Pân'aci, nu mi-l rostise nimeni. Ah, cu câtă scârbă mi-l aruncau grecuşorii în faţă... De ce-aşi fi fost eu, oare, vinovat, dacă, fără voia mea, eram *Vlahos?*

— Vre, Nigolesco, vre, — îmi zicea unu, de fel de la Zimnicea, Zatos, aşa cu milă, vrând parcă, să mă spele de prihana unui nume, ce-i părea umilitor, de ce nu vrei tu, să te cheme pe tine Nicolaidis?

Mai înverşunaţi, mai abraşi şi răi erau, printre copiii ăştia, Chefaloniţii. Se chema, că se trag de neam din insula Chefalinia, unde, din spusa-le, ştiam, că-i o seminţie de Greci, ce umblau mereu cu *maheria* la spate 'n brâu.

Incet, încet, prinsei a deprinde înţelesul limbei greceşti, mai târziu s'o şi vorbesc. Totuşi, anumite sunete, rostite de ei în sfârcul limbii, n'am putut niciodată, să le grăesc după tipicul lor. Băeţii făceau haz de rostirea mea, precum şi mie mi se părea hazlie rostirea lor în româneşte.

Drept carte de citire, aveam o carte, în care ni se desfăşura o minunată povestire, a mult isteţului Odiseus din Itachis. Nu pot zugrăvi în cuvinte vraja de care eram cuprins, când, mai ales seara. un profesor drăguţ, blajin şi frumos bărbat, ne tălmăcea, fireşte, tot în greceşte, petrecaniile acestui isteţ de Odiseus, năpăstuitul şi totodată ocrotitul Zeilor. Uitam toate tristeţile mele. Sufletul meu mergea pe urmele lui Odiseos. Toată ziua, visam şi noaptea, gândurile mele se 'nvălurau în spuma apelor, ce-l hărţuiau, îl amărau şi-i amânau mereu fericirea întoarcerii acasă.

Mi-era ciudă, până la ură, pe ranchinosul acela de Poseidonis, care-i încurca cărările omului. Mi-era necaz pe Athina, care, cu toate că îi stătea veghe neadormită şi-l îndruma cu înţelepciune pe Odiseos, nu punea mai multă stăruinţă pe lângă Zeus Olimpicul, ca să-l mai potolească pe Poseidonis. Dar, ce minunată zeitate, aşi fi 'ndrăgit-o, aşi fi legănat-o 'n braţe, precum o alintam în visurile mele, pe-acea blajină, tristă şi bună Leucotheea, care la prilej de primejdie, îi arunca vălul ei lui Odiseos, să-l scape de la înnec...

Pe scoarţa cărţii de citire, era zugrăvită o peşteră într'o stâncă, iar deasupra stâncii un codru verde de cedrii uriaşi. In uşa peşterii, pe care o încununa o viţă de vie, cu ciorchini de struguri cât nişte ugere pline, stătea îngândurată şi tristă, dar mândră la înfăţişare, înaltă şi voinică, rotunjoară la trup şi faţă, cu părul, val de aur peste cap, cu luceferi strălucind din creştet, stătea nimfa Calipso. In faaţ ei, printre copaci se zărea, la ţărmul mării, Odiseos sârguind, să-şi facă luntre dintr'un butuc de cedru. După şapte ani în ostrovul nimfei Calipso, departe de-a fi ispitit de chemările şi măgulirile ei, Odiseos, prevestit de zeiţa înţelepciunei, se pregătea, să-şi ieie drumul. Athina îi spusese într'un vis de noapte, să nu-şi mai amâie plecarea, pentrucă mânia lui Poseidonis se ostoiase în uitare. Poseidonis îl ura şi urmărea, să-l nimicească pe Odiseos, pe bună dreptate. Oare, nu fusese el, Odiseos, acela, care povăţuise pe Greci, — cari în frunte cu Agamemnon şi Achile, de zece ani tăbăruiau în zadar împrejurul Troei, cetatea lui Priamos, închinată zeului mării, adică lui Poseidonis, căci n'o puteau lua, nici măcar îngenunchia, — îi povăţuise s'alerge la şiretenia calului de dar? Calul de dar, făcut din lemn, uriaş, cât să nu încapă pe porţile cetăţii, lăsat de izbelişte pe câmpul de luptă. Troienii văzând, că vrăjmaşii lor plecase, îşi făcură socoteala, că rămânând Grecii încredinţaţi de neputinţa lor de-a le lua cetatea şi oraşul, după atâţi amari de ani de luptă, fără spor, spre a potoli mânia lui Poseidonis, căruia Troia era închinată, crezură de cuviinţă să-i lase acestuia în dar un cal de lemn uriaş. Calul era pajura lui Poseidonis, precum vulturul era pajura lui Zeus şi bufniţa pajura lui Itades, zeul infernului, sau împărăţia morţii.

Ce şi-au zis Troienii, povăţuiţi de preoţii lor?, Hai, şi-om duce 'n cetate, acest dar, lăsat în cinstea ziditorului nostru, Poseidonis...

Pisă-mi-te, în pântecile gloabei de lemn era o puzderie de luptători greci, dintre cari Odiseos nu lipsea. Oştirea grecească se urcase în corăbii şi prefăcându-se, că pleacă, se dosise după nişte ostroave apropiate.

Când adus-au Troienii, cu mare alai, darul lăsat lor de greci, în faţa porţii de la intrarea cetăţii, băgară de seamă, că poarta nu era destul de încăpătoare, să lase trecerea calului. Hotărîră ei atunci de stricară zidul, ducând astfel darul în mijlocul *agara*-lei lor, în faţa templului zeului Poseidonis. Cu gândurile liniştite, în noaptea ce urma, Troienii mergeau să doarmă fără grijă, după atâţi-amari de ani înfriguraţi de frica duşmanului... Vai şi-amar de ei... Işi băgase singuri duşmanul, de care se temeau, tocmai în mijlocul cetăţii. Când li era somnul mai dulce, în revărsat de zori, şireţii din pântecile calului, făcându-şi cale de ieşire, purceseră fuga să sugrume străjile-adormite, să aprinză cetatea din toate părţile. Celor din afară, uşor venitu-le-au acum să răzbată în cetate, s'o mântue de zile, cu ceilalţi împreună...

Mă minunau apucăturile zeilor olimpici, de-o asemănare cu ale oamenilor. Iubire, ură, zavistie, pace, răzbunare şi ertare. Ţi-erau prieteni şi duşmani, după împrejurări; erau isteţi şi nătăfleţi, şi într'un fel şi într'altul, senin şi întunecimea ca însăşi tăriile cerului, din care ni se revarsă, deopotrivă, lumina şi întunericul.

Calipso era nimfa mării, ce-ademeneşte şi îmbie, cu străveziul undelor, ce ispiteşte şi ne cheamă 'n legănarea mlădioasă a largului albastru. Amar celui ce se'ncrede amăgirii. Mistui 'l-va hula mării, ca picătura de rouă, scuturată 'ntr'o fântână...

Frumos ne povestea profesorul acela grec, măsliniu la faţă, cu ochi negrii tuciurii, supt sprâncene arcuite şi pururea voioşi. Şi cuvânta o limbă dulce, mlădioasă, nicidecum pripită, de-o puteam uşor înţelege. Ne-aduna împrejurul lui, chemându-ne din bănci. Pe câte unii mai micşori, îi lua pe genunchi. Işi da seama de stingherirea mea şi mângâindu-mă pe cap, îmi zicea: Curând, curând ai să pricepi şi tu dulceaţa limbii noastre. Ai să fii şi tu grec, ca toţi grecii... Eu nu ştiu de ce lăcrămam, iar ceilalţi zâmbeau încântaţi.

— Lipon... N'am găsit grec, să-mi tălmăcească, cum ar veni în cuvântul nostru această rostire. Era vorba, cu care-şi prindea profesorul acesta firul cuvântării, oridecâteori îşi lua firul povestirii.

Datu-i-s'a, însfârşit, lui Odiseos, să se descotorosească de mlădiţile ispitelor, în care-l ţesuse vrăjile Calipsis-ei, dar în mrejile năpăstuirilor n'avea să scape aşa uşor.

Nu-i fusese destul, că putuse mântui, datorită vânjoseniei şi frumuseţii lui de bărbat, pe tovarăşii săi, aruncaţi ca şi dânsul la ţărmurile insulei Chirchirei, vrăjitoare, ce prin descântecele ei, îi prefăcuse în dobitoace? Nu-i fusese destul, că-şi rupsese inima, auzind cântecul Sirenelor? Că îşi prăpădise pe de rând tovarăşii în vârtejul valurilor? Nu-i fu îndeajuns groaza de-a fi căzut în capcana lui Polifem, căpcăunul, din ghiarele căruia se strecură, ca prin urechile acului, aninat pe supt burta unui berbec? Trebuia şi după plecarea din ostrovul nimfei Calipso, să în tâmpine multe necazuri, să înfrunte multe primejdii până s'atingă ţărmul doritei lui. Itaca... Acolo îl aştepta pe dânsul femeea credincioasă, Penelopis şi feciorul lor, Telemacos, pe care-l lăsase la sânul măichi-sei, când plecase... Il aşteptau toate gândurile tinereţii lui, îl aşteptau să-l îmbrăţişeze, să se topească cu el odată în ţărna pământului din care se născuse...

Dar sprintenul şi fiorosul Anemos îl dibăci pe Odiseos. Umflându-şi bucile obrajilor, suflă deasupra mării. Valuri uriaşe se ridicară, albind întinsul zării cu spumele lor. Ca o rândunică rătăcitoare, micuţa luntre a năpăstuitului Odiseos, aluneca, svârlit din val în val amestecată şi pierdută în vuetul înspumat al hulei, ce-şi scutura poalele albe la bătaia vântului.

Duşmănosul Anemos, prietenul lui Poseidonis, îl împingea necruţător pe Odiseos, spre înfricoşătorul gârlici, unde pândeau stimele mării, Schilas şi Caribdas. Norocul lui, păvăzuit de 'nţelepciunea Athinei, îl făcu scăpat şi din această spăimântătoare capcană. Eşit, ca născut din nou, din vâltoarea apelor, ce clocoteau sfârtecate de stâncile cari rânjiau ca dinţii de balaur, de-oparte şi alta a strâmtorii, Odiseos se credea trecut peste primejdie. Departe, la răsărit, Aurora, zeiţa dimineţii, deschidea cerul, cu degetele-i trandafirii, făcându-i cale lui Febus, ce nu 'ntârzie săşi ridice, îmbujorat, capul lui de aur din adâncul zărilor senine. Odiseos răsuflă liniştit, privind încrezător înainte. Mânia lui Peseidonis rămăsese să se sgrinţure pe stâncile gârliciului blestemat al Schilei şi Caribdei... Zefiros sburda şăgalnic pe deasupra luciului mării, liniştită ca oglinda... Obosit, rupt de truda şi vînjoala nopţii grozave petrecute, aţipi epureşte, rezemat cu capul de catart, a cării pânză sfârtecată o împingea, uşor Zefiros. O clipă, două, trei şi rătăcitorul se trezi. Deasupra zării, ardea văzduhul în dogorile lui Febus. Bicile lui Anemos sfârcuiau pe urmele lui Zefiros. Luciul mării se înfurnica în creţuri de valuri, tot mai adânci. Departe, în urmă, în zadar Zeus scăpăra fulgerile cerului posomorît, caii lui Poseidonis nu se spăimântau, nu se opreau. Opintind în pieptul lor apele mării, le răscoleau până în coama neagră a nourilor. Odiseos îşi da seama că-i pierdut. Anemos stârnise urgiile furtunii, până în adâncul neştiut al mării. Luntrea fugarului părea ca o biată sfârlează, într'o mână de copil. Poseidonis ajungea din urmă, scăpărându-şi furcoiul în greabănul cailor, turbându-i la fugă, să umfle, să răstoarne marea. De groază, Febus îşi ascunsese faţa în nouri. Umbrele lui Hades cuprinsese 'ntreg vzduhul, iar urletul, sbuciumul şi cutremurul mării, biciuită de toate duhurile lui Anemos, părea infernul în fierbere. Odiseos, de mult nu mai pricepea, de pluteşte pe mare, sau de-i spulberat pe-o aripă de vânt, în zăporul nourilor clocotitori. Aci-i părea că s'afundă marea cu el, aci-i părea, că sorbii văzduhului sugeau marea în pântecul cerului nevăzut. Un scrâşnet înfiorător ca moartea... Cioaba lui de luntre se zdrenţuise într'un vârf de stâncă. Inotând, la voia întâmplării, prin negura vâltoarei şi-amâna clipa cădeaii în braţele lui Hades. Nu mai avea altă nădejde, decât milostenia morţii... Athina, însă, nu-l ocoli nici de astădată. Leucothea, trimisă de ea, îi aruncă în clipa din urmă vălul mântuirii...

Se trezi Odiseos, svârlit de valuri, gol şi făr'de nicio nădejde, pe-un ţărm necunoscut... Se părea pierdut în ţara pustiului... A doua zi, pe plavia din dosul unor stânci, care nu-i fu mirarea, s'auză ţipete de veselie, râsete şi alte sbenguiri de fete şi neveste... Pitulându-se, furişat de după pietre, zări un cârd de femei zufelcate, care ghilind pânză, care spălând rufe, iar unele fetişcane, bătând mingea pe nisipul, umezit de buza valurilor şirete, ce se repeziau, să le apuce de picioare. Dar, cum era să li se-arate, când el era gol şi despoiat? Totuşi, nu putea să lase a-i trece prilejul fericit de-a da ochii cu lumea.... Rupse atunci ramura unui copăcel, ce-atârna din mal şi ţinându-şi-o dinainte, îndrăzni să se arate femeilor. Spăimântate de vedenia lui neaşteptată, lăsând toate la pământ, femeile fugiră, ţipând. Numai una tânără, înaltă şi frumoasă, ca o zi de primăvară, se opri în loc şi întrebă:

— Cine-i streinul, carele 'ndrăzneşte, să ne turbure treburile şi jocurile noastre?

Era Nausica, fata regelui Alcinoos, al Feacilor, din ostrovul Scheria, pe ale cării meleaguri Odiseos fusese aruncat de valurile mării, îndârjite de furtună. Ridicându-şi mâna în sus, dădu să înţeleagă Nausichei, că n'avea gânduri duşmane. Nu era vedenie, ci un biet năpăstuit, scăpat din furiile lui Poseidonis.

Nausica îl pricepu. Dădu fuga la taică-său. Acesta îl primi cu toată cinstea pe Odiseos, aspătându-l omeneşte. Odiseos îşi povesti năpăstuirile, înduioşindu-i, până la lacrămi, pe cei ce-l ascultau. Alcinoos îi puse la 'ndemână o corabie, cu marinari dibaci şi-l duseră de-l lăsară pe ţărmul doritei lui Ithachis...

Când isprăvi de povestit, bunul profesor grec, noi, cari l-am fi ascultat ani întregi, zi şi noapte, necurmat, oftarăm uşuraţi... Odiseos izbutise, să nu piară, izbutise să-şi vază visul cu ochii, să şi-i mai vază pe-ai săi... In colţul ochilor, cât pruna, ai profesorului, zărirăm scânteind roua a două lacrimi între gene.

Din toată această şcoală grecească, cu atâta m'am ales. Cu povestea Odiseei. Poveste, ale cării icoane mi-au rămas deapururi încrustate în creer. Pururea ahtiat după seninul şi întinsul depărtărilor, rupt de dorul ţărmurilor mântuitoare, tânjind după nimfele încântătoare, către care nu îndrăzneam a întinde mâna, precum ocolit-a Odiseos pe nimfa Calipso, temându-mă, parcă, să nu-mi sting vraja fericirii închipuite.

Mai erau în şcoala asta şi alţi profesori. Dar, nu-i vedeau, nu-i auzeau. Venea şi-un „rumenas", făcea limba română la clasele superioare. Părea semeţ şi ţanţoş. Nu-mi plăcea. Mai era unu, Sfaelos, bătrânel, puţintel la trup, domolit la mers şi arătând mereu îngândurat. Se arăta rar. Stătea în clădirea internatului. Auziam şoptindu-se printre băeţi, că-i filosof. Scria cărţi. Toţi îl vorbeau numai de bine şi-l înconjurau cu un nespus respect. Cu toate astea, într'o bună zi se făcu larmă grozavă în şcoală. Tristeţe, plânsuri. Profesorul Sfaclos se împuşcase. Fu găsit, cu creerii spulberaţi, la el în odaie, căzut peste-un vraf de cărţi... De ce? N'am putut-o niciodată şti.

Directorul, Eraclidis Ereclеos era şi dânsul profesor la clasele superioare. Om, pururea părând voios, pe toţi întâmpinându-i cu zâmbet binevoitor, tuturora dându-le cuvânt de îmbărbătare:

— *Ergasia, pedia-mu, ergasia...* Nu ştia boabă, româneşte. Eu eram un fel de alt soi de podoabă în şcoala

(Continuare în pag. 9)

CRONICA FANTEZISTĂ

GULIVER IN ŢARA YDLANZILOR: Cetatea Bang

Banga era o cetate care, printr'o tradiţie transmisă din generaţie în generaţie, îşi avea legile ei aparte, administraţia ei independentă şi care nu întreţinea cu Ydlanda, alte raporturi, decât de ordin fiscal. In zilele noastre, pilda Monacco-ului faţă de Franţa, ar putea să ilustreze poziţiunea cetăţii Bang.

Fireşte, după nesfârşite peregrinări dealungul şi dealatul Ydlandei, peregrinări cari aveau să-i îmbogăţească tolba sufletului cu inedite experienţe, pe Guliver trebuia în cele din urmă să-l poarte nestatornicia şi prin Bang. Dealtfel Bang era, oricum, în drumul oricărui pelerin: era un punct de hotar. Făcea legătura între misterioasa ţară a Ydlanzilor şi lumea cealaltă. Trecerea prin Bang ar fi însemnat pentru Guliver o simplă formalitate vamală. Popasul însă putea să însemne pricina lui. Desigur, Guliver n'avea de unde să ştie toate acestea. Dar, chiar cunoscându-le, setea lui de aventură căpătată în plimbările prin ţara piticilor, a uriaşilor, a cailor, tot l-ar fi îndemnat să se oprească mai îndelung şi aici.

Ceiace l-a impresionat dela început în această cetate a fost culoarea locuitorilor. O impresie cum nu se poate mai agreabilă: fiecare cetăţean era colorat. Unul avea pielea de culoarea portocalelor, altul de culoarea spanacului, al treilea era abastru ca zarea, al patrulea roşu ca racul fiert, şi aşa mai departe. Toată gama cromatică era înfăţişată de locuitorii Bangului. Spectacolul era cât se poate de pitoresc şi amuzant. Strada era un curcubeu ambulant. Aveai impresia că nu oamenii sunt coloraţi, ci, dimpotrivă, că toate culorile sunt animate. Nu numai Guliver, dar absolut oricare ar fi avut curiozitatea să se informeze asupra cauzelor acestei anomalii cromatice. Cu atât mai mult Guliver cu neistovita lui curiozitate.

Iată însă că toate încercările lui de iscodire au dat greş. Degeaba a întrebuinţat cele mai variate mijloace, dela cea mai insinuantă seducţiune până la corupţia grosolană, tot n'a izbutit să afle ceva. Cetăţencele Bangului rămâneau indiferente la seducţiunea lui Guliver, iar cetăţenii îi luau regulat banii, fără să-i divulge, fără să-i lămurească misterul. Guliver era indignat de acest procedeu tâlhăresc după părerea lui. Dar era încă şi mai indignat că nu putea să descifreze taina oamenilor coloraţi. Lumea însă începuse să-l cam ia la ochi.

In definitiv, cine era şi ce voia? Ce se vâra în lucruri cari, hotărît lucru, nu-l priveau câtuşi de puţin? Şi fiindcă lămuririle date erau insuficiente, Guliver, cu toate rugăminţile, protestele şi ameninţările lui, fu trimis la temniţă, tot de către un judecător colorat, fireşte.

In temniţa umedă din Bang, la lumina pâlpâindă a unui opaiţ, Guliver găsi pe paiele mucegăite şi murdare un tovarăş. Un biet bătrân, care după toate aparenţele, după evidente semne fizice se vedea a fi din cetatea Bang. Bătrânul ridică spre Guliver o privire înspăimântată.

Cum Guliver cunoştea la perfecţie limba ydlandeză, se făcu lesne înţeles. Apoi, câştigându-i tot mai mult încrederea, îl făcu să vorbească. Il chema Biskra şi era dispus să-i spue tot ce-l nedumerea. In sfârşit, Guliver avea să afle taina oamenilor coloraţi. Ce însemnătate avea că trebuia să-şi sfârşească poate zilele într'o temniţă mizerabilă, pe lespezi reci şi murdare? Biskra avea să-i desvălue taina.

Şi în adevăr, bătrânul, cu glasul slab şi tremurat de emoţie, începând să-şi depene firul unor întâmplări uluitoare, aproape de necrezut, îi povesti următoarele:

„O veche tradiţie a cetăţii Bang, tradiţie care cu timpul căpătase duritatea de granit a legilor, cerea ca oricărui dintre cetăţeni care ar fi trebuit să sufere ani de temniţă pentru vre-o faptă infamantă, să i se aplice un tratament care să-l stigmatizeze definitiv. Anii de închisoare erau astfel transformaţi în semne evidente cari nu puteau fi şterse prin nici un mijloc. O inoculare cu o substanţă necunoscută, te stigmatiza pentru vecie. Fiecare culoare traducea semnificaţia unui delict: roşu însemna escrocherie, portocaliu-dol, albastru-şantaj, violet-tâlhărie, verde-violare de domiciliu, şi aşa mai departe. Astfel întregul cod penal era tălmăcit şi aplicat prin culori. La început, rezultatele erau excelente. Un om stigmatizat era pierdut pentru societate. Cu timpul însă, lumea a devenit mai indulgentă. Şi această indulgenţă a fost o figură fatală. In definitiv, socoteala era foarte simplă: fura omul ce fura, delapida ce delapida până-l prindea. Apoi îl judeca şi devenea... bleu pal. Ei şi? Cu banii furaţi, putea să trăiască liniştit toată viaţa, chiar şi bleu pal. Şi trăia liniştit...

Pilda rea a fost urmată azi de unul, mâine de altul şi încetul cu încetul oamenii au început să se coloreze în Bang.

Fiecare trăia după pofta inimii. Unul fura, altul delapida, al treilea excroca.... apoi, foarte senini, mergeau la judecător şi la... vopsitorie.

In Bang aproape toată lumea era colorată. Mai rămăseseră în culorile lor naturale câte-va persoane: judecătorul, gardienii şi încă vreo doi neoficiali.

Iată însă că într'o bună zi vine colorat în şedinţă însuşi judecătorul: se îmbătase turtă în ajun, ceea ce era nepermis pentru un magistrat. Cuprins apoi de un scrupul de conştiinţă, s'a judecat şi s'a sancţionat singur: devenise ca sfecla.

Ei bine, când şi acest din urmă stăvilar fusese rupt, desmăţul nu mai cunoscu margini. Societatea organizată în Bang era aceia a unor tâlhari, a unor certaţi cu cele mai elementare legi de morală.

Unii erau condamnaţi pentru mai multe delicte: pielea lor era zebrată de mai multe culori. Erau îmbinări de tonuri cari aveau efecte minunate... Aceasta era pe scurt, pe foarte scurt, povestea oamenilor coloraţi din Bang". Guliver mulţumi bătrânului întemniţat pentru deslușiri. Il mai rodea însă o ultimă curiozitate:

— Ce faptă gravă comisese bătrânul Biskra, de lui i se aplicase grava sancţiune a temniţei?

— Vezi d-ta, d-le Guliver, răspunse Biskra, eu sunt un mare ghinionist. Să nu crezi că trăind în mediul acesta de corupţie şi stricăciune, am izbutit să rămân curat. Nu! Ferit-a Domnul! Dar am avut marele ghinion să nu fiu niciodată prins. Ce n'am făcut? M'am denunţat singur, mi-am înscenat lucruri infamante, m'am rugat tuturor sfinţilor... zadarnic!

De câte ori făceam câte o ispravă care ar fi trebuit, în sfârşit să mă coloreze, să mă asimileze în massă, aveam ghinionul să rămân nedescoperit, neidentificat...

Astfel în ochii tuturor am rămas imaculatul. Şi, fiindcă prezenţa mea simboliza, fără nici un merit din parte-mi, cinstea, adevărul şi virtutea, devenisem supărător.

Există la noi un vechi capitol de lege care condamnă cu moartea sau temniţă grea, neconformismul. La început judecătorul scrupulos a vrut să-mi aplice pedeapsa cu moartea. Insă pe urmă s'a răsgândit: vina mea nu era chiar atât de mare încât să trebuiască s'o plătesc cu viaţa...

In temniţa mucedă neliniştea flacării opaiţului mărunt, împletea lumini şi umbre stranii. La lumina aceasta slabă, Guliver constată că pielea lui Biskra îşi păstrase culoarea naturală, care în ciuda realităţii, simboliza virtutea, cinstea, adevărul. Guliver se cufundă într'o tăcere adâncă. Se gândea că, în adevăr, Biskra este un mare ghinionist... Şi se mai gândea la faptul că în cetatea Bang, ca să afli adevărul şi cinstea, trebuie să le cauţi unde nu te aştepţi...

ŞTEFAN TITA

Cum studiază maestrul Enescu

Cum călătoreşte. Când compune. Ce-i place şi ce nu-i place?

Mă aflam întâmplător la Braşov, unde maestrul George Enescu avea să concerteze în acea seară.

Incă în dimineaţa zilei se primise o telegramă:

„Ingrijiţi de un piano, în cameră liniştită. Maestrul soseşte la ora 3 după amiază".

Am crezut cu toţii că intenţionează să facă o repetiţie, înainte de concert.

Insă George Enescu s'a închis singur în cameră, lucrând până deseară la o compoziţie.

Cu un sfert de oră, înainte de spectacol, îşi puse fracul şi, fără să mai ia masa, apăru la concert.

— *Nu mă simt tocmai bine...* — spuse el în treacăt celor din dosul cortinei — *sunt gripat... am temperatură... şi dureri de cap...*"

De altfel, se vedea după faţă şi întreaga-i atitudine că era suferind.

Dar, înainte ca cineva să-i poată răspunde, maestrul păşi pe scenă. Isbucni o salvă de aplauze. Nici odată, ca în acea seară, publicul nu l-a ovaţionat mai frenetic.

DOMICILIU IN TREN

Marele nostru muzician dispune de o rezistenţă fizică uimitoare şi de-o putere de muncă fenomenală. pe cari le depune în slujba artei sale, călătorind uneori câte două luni în şir.

In clipele, când citiţi aceste rânduri, aşteptând nerăbdători primul său concert de sonate dela Ateneu la care v'aţi propus să asistaţi, s nu credeţi că Maestrul se odihneşte.

Poate că s'a izolat în vila sa dela Sinaia, sau în casa părintească dela Dorohoi, unde compune cu înfrigurare. E posibil să fie şi pe la Brăila, unde o fi având deseară un concert, iar mâine altul la Galaţi...

Se poate să fie anunţate chiar două concerte de ale sale, în aceiaşi zi, în două oraşe apropiate, pentru ca apoi să plece grăbit la gară, la miezul nopţii, având intenţia să prindă trenul, care-l va duce cine ştie pe cari meleaguri depărtate, din ţară sau din străinătate.

Peste câteva zile, va descinde din nou în Capitală, sosind uneori deadreptul dela gară la Ateneu, unde-l aşteaptă publicul în sală, care nici nu bănueşte că Maestrul a sosit în ultimul moment.

Timpul lui George Enescu este atât de exact cronometrat şi zilele lui atât de ocupate, încât a fost o mare minune, când colaboratorii lui au constatat că, după trecere de 12 ani, s'a ivit o zi de *relâche*, în care nu era fixat nimic pe program.

Era într'adevăr o rară excepţie!

CUM CALATOREŞTE?

Marele compozitor este omul cel mai puţin pretenţios din lume. Deşi, după alegerea sa ca membru al *Academiei Române*, i s'a oferit un carnet de călătorie pe C.F.R., la clasa I-a, totuşi maestru a continuat să călătorească în clasa a II-a, nevoind să se despartă de colaboratorii săi: pianistul acompaniator, precum şi de d. Cohen, care este impresarul său de peste patruzeci de ani.

Niciodată n'a luat *Vagon-lits*. Doarme liniştit ca un copil, chiar şezând şi adoarme când vrea. In clipa, în care s'a trezit, poate să-şi continue imediat, şi fără nici o tranziţie, munca întreruptă

In provincie descinde, de obiceiu, la cel mai bun hotel. In Capitală, a preferat, mulţi ani dearândul, *Hotelul Bratu*, de pe calea Griviţei, în apropiere de Gara de Nord. Acolo, se sihăstria într'o modestă odăiţă, fie ca să studieze la vioară, fie ca să compue.

Iar portarul, credinciosul cerber, nu lasă pe nimeni să urce scările spre chilia maestrului.

— *„Nu-i în Bucureşti!"* — spunea el inoportunilor.

CUM STUDIAZĂ?

In tren, cercetează de obiceiu partiturile lucrărilor, ce are de condus la concertele simfonice.

Uneori, face un fel de gimnastică a degetelor pe o scândurică, ce închipuie limba viorii.

Repetiţiile, cu pianistul său, sunt rânduite fie la Bucureşti, fie prin oraşele de provincie la anumite ore, fixate cu multe săptămâni înainte.

Câteodată, după ce a împachetat vioara, şi crede că pianistul trebue să mai repete vre-un pasagiu, îl ajută fluerând, partea viorii, cu o îndemânare uimitoare.

CAMERA DE LUCRU DIN DOROHOI

Se vede călimara, masa şi scaunul maestrului Enescu, aşezate lângă piano. Pe pereţi sunt diferite fotografii, cari amintesc salonul de muzică al Reginei Elisabeta.

GLUMELE LUI ENESCU

Enescu este considerat, în lumea internaţională, drept cel mai mare muzician, deoarece nu e numai violonist, ci şi mare pianist; am putea spune că cunoaşte toate instrumentele! Apoi e dirijor, compozitor... La această din urmă calitate, maestrul ţine mai mult ca la toate. Americanii, mai ales, sunt uimiţi, când Enescu apare în aceiaşi seară, pe podium, în calitate de solist violonist, apoi de dirijor şi în acelaşi timp de compozitor.

Dar americanii, şi chiar românii nu ştiu că Enescu este şi un admirabil imitator de pasări. După cum am arătat mai sus, flueră perfect luându-se la întrecere cu vioara cea mai măeastră. El reproduce însă şi diferite alte sgomote ale naturii.

Despre aceste aptitudini a lui Enescu vorbeşte şi Regina Maria, în una din cărţile sale. Maestrul venind la palat, îşi permitea gluma ca, atunci când erau de faţă numai „intimii", să imite, pe ascuns, diferite animale; apoi sgomote de maşini şi aşa mai departe.

Cea dintâi, care începea să râdă, era regina. Ea înţelegea imediat că este vorba de o nouă farsă a Maestrului.

Incă din copilărie, i-a plăcut pruncului genial să asculte sursurul isvorului, foşnetul pădurii şi cântecul paserilor.

Darul muzical se pare că a fost moştenit dela părinţi şi bunici...

Şi astăzi încă, se mai pomeneşte la Zvorăştea, în judeţul Dorohoi, despre dascălul Enea Galin, dela biserica din sat, tatăl preotului Gheorghe Enescu, bunicul Maestrului. Lumea n'a uitat de Enea...

Dacă fiul său, preotul Gheorghe, avea „viers îngeresc", apoi Enea a rămas vestit ca imitator de paseri. Bătrânii spun că se crucea lumea, când începea dascălul cu ghiduşiile lui.

Iată acum că acela, care e socotit azi ca cel mai mare muzician al timpului, a moştenit îndemânarea modestului, dar totuşi minunatului dascăl, care se afla în comuna Zvorăştea, de pe Siret, pe la începutul secolului trecut, cântăreţ de strană, căru'a nimeni nu se'ncumeta să-i stea împotrivă-i, prin partea locului.

CAND DOARME MAESTRUL?

Am arătat mai sus că Maestrul doarme când vrea şi că, în tren, se mulţumeşte — la nevoe — şi cu un loc înghesuit, din clasa a II-a.

Totuşi are o plăcere deosebită să aţipească sub cerul liber. Când era adolescent, făcea dese plimbări pe jos. La Mihăileni, unde venea la mama-sa, trecea peste dealul târguşorului cu capul gol, pe lângă pădurea Grigorcea, şi o lua apostoleşte spre Sinăuţi, unde moşul său, vrednicul preot Ion Enescu, era învăţător şi-şi pusese în cap să înveţe tot satul carte.

La marginea frumoasei „Grigorcea", Enescu a stat de multe ori culcat, cu mâinile sub căpătâi, privind cerul şi ascultând simfonia pădurii.

Deasemeni, la Paris, zorile zilei îl apucau uneori pe o bancă din vre-un parc public.

D. TRANCU-IAŞI CARAND BAGAJELE LUI ENESCU

D. Gr. Trancu-Iaşi, fost ministru, ne povesteşte că într'o zi, în apropiere de un orăşel moldovenesc, unde trenul nu oprea decât un minut, Maestrul a aţipit într'un compartiment depărtat de suita sa. Nu era loc în tren, astfel că au trebuit să se despartă.

La locul destinat, d. Cohen şi pianistul s'au dat jos, aşa cum fusese stabilit, dar Maestrul a plecat mai departe. S'a trezit într'o staţie mică, unde nu erau hamali şi nici o posibilitate de adăpost.

Maestrul a apreciat că trebue să se dea numai decât jos, spre a apuca trenul următor, ce venea în sens invers.

— Mi-am întrerupt şi eu călătoria" — spune d. Trancu-Iaşi — „Mi-

(Continuare în pag. 9 -a)

GENERALUL BOULANGER SAU DICTATURA DRAGOSTEI

S'a anunţat că **Cezar**, a trăit ca şi **Catilina**; a murit ca „Romeo".

Are dreptate **Séverine**, viaţa generalului Boulanger poate fi rezumată în aceste trei etape: de învingător, de conspirator şi de amant shakespearian. Soarta binevoitoare i-a dat toate posibilităţile de afirmare; dar, vai, acela care tot timpul s'a comportat ca un **Casanova**, a trebuit până la sfârşit să piară rănit mortal de dulcele sentiment al dragostei, pe care până atuncea n'o luase niciodată în serios

Generalul Boulanger apare pe planul actualităţii într'o epocă tristă pentru Franţa. E după 1870. Franţa învinsă, rănită în orgoliul ei, are neapărată nevoe de oameni care să-i mărească prestigiul. Dar asemenea exemplare umane lipsesc. Miniştrii sunt slabi şi fricoşi; preşedinţi de republică — prudenţi din cale afară; iar, în Germania, **Bismark** conduce destinele Europei, înfricoşând cu energia-i supra omenească pe sărmanii săi adversari.

Boulanger, pe vremea când era colonel a avut o purtare demnă şi vitejească în Parisul comunei, Paris pe care Versailles-ezii au trebuit să-l cucerească.

Graţie artei sale de-a se face simpatic tuturora, Boulanger, devenit general, ocupă demnităţi importante. Numit comandant de brigadă în provincie, eroul nostru îl cultivă pe **Clemenceau** care avea să-l protejeze mai târziu.

America îşi serbează centenarul independenţei; Boulanger e preşedintele delegaţiei franceze. Spiritul său „revanchard" îl face să protesteze atunci când vede că tricolorul german depăşeşte ca înălţime steagul francez. Acest incident, pueril în aparenţă, îi creiază o popularitate imensă în rândurile coloniei franceză, popularitate al cărei ecou parvine şi la Paris.

Poate că din pricina aceasta, **Jules Ferry** îl numeşte comandant suprem al forţelor militare din Tunis.

Acolo avea să se răfuiască cu rezidentul general **Jules Cambon** căruia, ca diplomat, îi displăcea să întrebuinţeze maniera forte. Ca şi francezii din New-York cei din Tunis îl susţineau pe Boulanger; văzând că poziţia sa devine un tobogan, dealungul căruia se va rostogoli din pricina popularităţii crescânde a generalului, Jules Cambon depune toate străduinţele şi periculosul său rival e rechemat la Paris. Incă odată diplomaţia nu s'a putut împăca cu adeptul lui Marte

In Cabinetul **Freycinet**, Boulanger — susţinut de Clemenceau — intră ca ministru de războiu.

Ca şi **Cyrano de Bergerac**, Boulanger avea „panaş" Din această pricină, până şi ziarele opoziţiei îl lăudau. Simpatic, bon vivant, afabil şi democrat, Boulanger găsea formule şi cuvinte juste ce mergeau drept la inima poporului. In consecinţă, armata şi lucrătorii îl adorau.

Apoteoza lui Boulanger, maximul său de popularitate se fixează în ziua de 14 Iulie. Apariţia-i pe calul său negru, apariţie preparată şi chibzuită cu luni în urmă stârneşte entuziasmul masselor.

Toată lumea vede în Boulanger salvatorul Franţei, apărătorul demnităţii naţionale şi mâna de fier ce avea să conducă poporul pe drumul cinstei, al onoarei şi al virtuţii:

Lumea îl aclamă; poporul îi urlă numele din zeci de mii de piepturi; cupletiştii îi romanţează viaţa; actori celebri ca **Paulus** îi copiază pe scenă ticurile; caricaturiştii îi reproduc chipul; opinia publică îl copleşeşte cu linguşiri, poreclindu-l generalul **„Revanche"**.

Din această pricină, pescuitorii în apă turbure se grupează în jurul lui, alcătuind elanul, partidul boulangist. Toţi speră reîntoarcerea vremurilor mai bune pentru Franţa şi fireşte îngenunchierea Germaniei.

Dar, între timp, Boulanger cunoaşte adevărata pasiune, îndrăgostindu-se de d-na **Marguerite de Bonnemains**, al cărei chip, pe nedrept n'a fost aşezat încă în galeria amantelor celebre.

In tovărăşia acesteia, Boulanger devine sentimental ca un student şi neglijează treburile politice.

Acoliţii săi: **Rochefort, Déroulède, Alfred Naquet, Maurice Barrès** şi **Georges Thiébaud** caută să profite de situaţie, pregătind calea Generalului spre dictatură.

Dar, Boulanger nu mai este stăpân pe el însuşi

Deşi mulţimea îl idolatrizează încă, el preferă să-şi transforme viaţa în idilă, abandonând toga tribunului şi spada generalului, spre a lua lyra poetului.

Evenimentele se precipită. Boulanger nu mai e ministru. Ba ceva mai mult, noul guvern îl „exilează" în provincie. E inutil să povestim furia mulţimii la această veste. Lumea vine la gară ca să-l împiedice să plece. Fanaticii se culcă pe şinele trenului, iar femeile plâng.

In fine, Boulanger s'a dus să-şi ia în primire noul post; dar noaptea, ca un şcolar, „trage la fit" spre a se întâlni într'un orăşel din apropiere, cu iubita lui.

Nici Boulanger nu era un bînz. Arghirofilia îl făcea să comită unele tranzacţiuni nedemne de el. Prin intermediul lui **Arthur Meyer**, începe să primească subvenţii dela regalişti, iar pe de altă parte, poza în republican pur. Avea nevoe de bani pentru el şi pentru d-na de Bonnemains, iubita lui.

Generalul sfârşeşte prin a demisiona din armată şi a face politică. Intr'adevăr, reuşita lui ca deputat întrece toate aşteptările. Guvernul începe să se îngrijească văzând popularitatea crescândă a acestui demagog.

Dar **Constans**, ministrul de interne de pe atunci, era un om deştept şi fără scrupule. Cunoscând starea psihologică a lui Boulanger şi teama acestuia de-a nu fi despărţit de metresa lui, îi trimite vorbă printr'o terţă persoană că-l va aresta a doua zi.

Aflând aceste veste, bucuria lui Rochefort şi a lui Deroulède! E un prilej unic de-a poza în martir. Pentru ei nu există decât două alternative: sau să pornească asupra Elyséului, întrebuinţând maniera forte şi înscăunându-l ca dirctator pe general, sau acesta să se lase arestat şi judecat: deci surplus de popularitate, din pricina aureolei de martir!

Dar Boulanger, influenţat de prietena lui care începuse să simţă primele efecte ale boalei ce avea s'o răpună, — preferă să fugă.

A doua zi, deziluzie în Paris. Caricaturiştii şi cupletiştii îl iau în râs pe general, din cauză că sacrificase o cauză dreaptă, preferând plăcerile alcovului.

El nu mai e acum generalul „Revanche", ci generalul **„Romance"!**

Boulangismul e în regres. Guvernul îl poate judeca şi condamna în lipsă pe general, ca pe un trădător, iar mândrul ostaş de odinioară stă la Bruxelles cu Margueritte, trăind din subvenţiile regaliştilor.

Cu prilejul nouii campanii electorale, se constată că mişcarea boulangistă n'a rămas decât o simplă amintire. Generalul şi-a pierdut complect popularitatea. Bani nu mai sunt, iar Margueritte e din ce în ce mai bolnavă.

Agonia ei durează două luni.

Generalul Boulanger, politician ratat, om a cărei dragoste a fost cea mai mare inamică a propriei sale ideologii îşi mai târăşte existenţa-i câtva timp.

Intr'o bună zi, cu o mână care nu tremură, scrie:

„Margueritte, cum oare am putut trăi două luni fără tine, două luni care sunt o viaţă? Mă aştepţi, mă chemi, iată-mă!",

Şi Boulanger se sinucide pe mormântul iubitei sale.

Ca un **Armand Duval** ce n'ar putea supravieţui Margueritei sale, moartă de ftizie, generalul a plecat după aceea pe care a adorat-o.

Dragostea l'a învins.

Astfel s'a terminat o aventură care ar fi putut avea o influenţă rea asupra Franţei.

Acel care a electrizat masele, care a turburat somnul celor puternici, care a neliniştit Cancelariile europene, şi-a sburat creerii, din pricina unei frumoase femei ftizice.

Căci, vorba cântecului: **L'amour est un enfant de bohême qui n'a jamais connu de loi".**

Lui Boulanger, foarte multe îi vor fi iertate, deoarece gloria dragostei i-a dat o aureolă, pe care, poate, politica ar fi refuzat să i-o dea.

ALEXANDRU BILCIURESCU

A APARUT — No. 400

Cinema

Din cuprinsul său, pe scurt:

400 NUMERE „CINEMA"!

DUPĂ 20 ANI,
HERBERT MARSHALL
AFLĂ SECRETUL RĂNIRII SALE

TRUCURI FOLOSITE DE VEDETE PENTRU A STÂRNI CURIOZITATEA

DIN COPILĂRIA LUI TINO ROSSI

NU ACEPTAŢI INVITAŢIA LA MASA UNEI VEDETE

POVESTEA „ALBĂ CA ZĂPADA" IN IMAGINI

FILMELE SĂPTĂMÂNII de ION GOLEA

JOCURI DISTRACTIVE

Vă e faţa pătată de pistrui?

VREMURI DE BEJENIE: tragedia refugiaţilor din regiunile sudete, din Spania şi China.

IN ŢARA CU 400 milioane clienţi
Reflecţii referitoare la războiul chino-japonez.

MUŢII POT VORBI

CATEDRALA din MAGLAVIT

D. Albert Lebrun, a fost în toate împrejurările vieţii, primul.

Toate în excelenta revistă

„REALITATEA ILUSTRATĂ"

„REALITATEA ILUSTRATĂ" CUPRINDE DOUĂ PĂRŢI:
24 PAGINI MARI tipărite la heliogravură în culori şi
24 PAGINI SUPLIMENTUL: „DE TOATE PENTRU TOŢI"

48 pagini — 10 lei

PATRU LUNI IN INDIA

Indată după apariția romanului său „Vrăjitorul" Sommerset Maugham a plecat în India unde a petrecut patru luni, ceiace nu e mult pentru un cetățean britanic.

In aceste patru luni cunoscutul scriitor englez a cutreerat India dela Nord la Sud și dela Est la Vest, căutând să vadă tot ce se poate vedea în această țară enormă, în care cea mai mică distanță, este acea în care se călătorește cu rapidul Pullman de la 24 la 36 ore. Acolo se găsesc toate climatele și este reprezintată toată fauna și toată flora de pe pământ, spunea el unui reporter. O lume în lumea mare, cu aparență de civilizație occidentală, dar cu un fond ce rămâne în veci nepătruns pentru noi.

Englezii, își urmează el expunerea impresiilor au lucrat destul de bine în India, din punctul lor de vedere țara e străbătută de comunicații practicabile, școalele nu au nimic de invidiat celor englezești, iar urbanistica indiană nu este în urmă față de Europa. Dar sub acest lustru de modernism aparent, India va rămâne aceiași și nimic din ceiace noi numim progres nu o pătrunde cu adevărat.

Maugham nu a călătorit numai în mașină sau în Pullman, cele patru luni cât a stat în India, ci a căutat să descopere „India fără Englezi" despre care vorbește Loti.

Dar patru luni este din nenorocire prea puțin a pătrunde până la sufletul Indiei, iar pentru a străbate în tainele ei se cer ani și ani. Totuși a cules impresii destul de interesante dacă nu chiar noi.

Ceiace l'a impresionat, în primul rând, e profunzimea sentimentului religios la Indieni, căci despre ei nu se poate spune nu mai că sunt religioși în esența sufletului lor, dar că religia este o condiție umană dela care nimeni nu se poate sustrage.

Am întâlnit, spune Somerset Maugham personalități foarte interesante. Intre alții pe un ministru de Finanțe al unui Mare Stat de Sud, om de vre-o patru zeci de ani, vorbind perfect englezește, jucând bridge și fiind în curent cu toate uzurile Marei Britanii. Casa îi era mobilată cu tot confortul european. In câteva zile scriitorul englez s'a împrietenit în destul cu Indianul spre a-i primi unele confidențe. El a declarat noului său prieten că e decis ca la 50 de ani să se retragă într'o mânăstire lăsând familiei sale tot ce posedă. In jurul său, prietenii, rudele Maharadja el însuși, cunosc aceste planuri, și admiră și invidiază pe ministrul de Finanțe.

A cunoscut deasemenea pe un om de 38 de ani, proprietarul unui mic ziar. Dându-și seama la un moment dat că proprietatea viciază omul și societatea, s'a desfăcut de tot ce poseda, și-a dăruit ziarul funcționarilor săi

cu obligația de a servi, mamei și surorii sale, o mică rentă. El va pleca în lume fiind sigur că va găsi pretutindeni orezul și condimentele pentru hrană, precum și un adăpost. La noi aceasta e cerșetorie și în Anglia se pedepsește de lege. In India cerșetorul este, nouă din zece, un om care și-a ales viața contemplativă.

In India, afirmă Maugham, totul e stabilitate și imanență. La Goa, capitală portugheză, a cunoscut un preot catolic a cărui străbuni, un brahman a fost convertit acum 400 de ani de Sfântul Francisc-Xavier. Pentru el nu există castele care sunt la baza organizației sociale în India. Dar cu nici un preț nu s'ar putea găsi un membru din familia lui care să se gândească măcar la o căsătorie cu o persoană din altă castă.

Despre Gandhi el spune că deși foarte bolnav și crezând el însuși că va muri în curând, exercită însă aceiași influență morală și spirituală. De și și-a pregătit totul în vederea morții apropiate, discipolii lui transmit tot cu aceiași disciplină ordinele și rugăciunile sale. Gandhi se știe că a propovăduit în totdeauna calmul și pacea. El învață pe Indieni să se stăpânească ei înșuși spiritualmente și moralmente și apoi să-și reclame drepturile la independența politică. Influența sa este enormă după cum a observat-o Maugham singur direct și în mai multe părți ale Indiei. Gandhi este un sfânt, așa că chiar dacă opera lui se va continua când el nu va mai fi, ceia ce este aproape sigur, totuși lipsa personalității lui se va resimți. S'ar putea întâmpla să se nască unele turburări ale căror reacțiuni nu se pot prevedea. Infigerea Japonezilor în China și Indochina le va deschide drumul spre India și atunci ce pradă pentru poporul acesta ambițios, exuberant și orgolios!..

Dar aceste patru luni petrecute în India nu vor fi de cât preludiul unei noi călătorii peste puțin timp...

Refugiul artiștilor în Franța

Problema care se pune cu mai multă insistență în zilele noastre este a găsi mijlocul pentru păstrarea cultului Valorilor umane călcate în picioare de cinici. In Franța s'a inaugurat la „Abbaye de Royaumont" în primăvara anului acesta, un cămin, în care se admit tot anul oaspeți cu plată în vechiile chilii, confortabil amenajate, iar două luni pe an se primesc „gracieusment", cum spun atât de frumos francezii, artiști, poeți, pictori, muzicanți.

Royaumont este unul din monumentele cele mai frumoase pe care le-a lăsat arta medievală în „Ile-de-France". Intemeiată de Ludovic cel sfânt, dărâmată în timpul revoluției, ea a fost discret restaurată, păstrându-i-se caracterul și spiritul, spre a fi pusă la dispoziția artiștilor și intelectualilor ca „loc de repaos și muncă" pe timpul sezonului de vară.

Ceia ce e important este faptul că acest loc de repaos nu trebuie să devină, cu nici un preț, centrul unei ideologii, căci, în epoca în care trăim, ori ce ideologie este „toxică", adică se dublează de o „ortodoxie", ceia ce nu însumează „o credință". Royaumont trebuie să fie un domeniu în care singura preocupare trebuie să fie reconstituirea „individualității". Acest loc de odihnă trebuie să redea personalității intelectualilor puterea și curajul de a exista, prin crearea unui mediu în care ei să fie „reinvigorați" prin comunicarea directă cu spiritualitatea acestui centru, considerată ca însăși spiritualitatea fiecăruia dintre oaspeții săi artiști și intelectuali. Royaumont rămâne, așa cum s'a început activitatea sa trecută, sub influența muzicii.

Intrunirele comunității se vor întemeia, deci, nu pe baza discuției, ci pe baza unei comuniuni spirituale în muzică, favorizând relațiile între artiștii și intelectualii francezi și cei străini, în atmosfera monastică a sălilor sale boltite. Poate pe această cale se vor restabili valorile încarnate, la origina lor, în spiritul monachal al primilor comunități religioase, în care au scris Analele și Letopisețile vechi ale primilor intelectuali ai renașterii culturii moderne, vechii chronicari de pretutindeni la care aceste „Valori" apar în toată puritatea lor. Poate pe acestă cale neprevăzută se va putea reînoda firele ce ne par azi rupte pentru totdeauna.

In aceste clipe, în care nu numai grija de pâinea zilnică din ce în ce mai greu câștigată de intelectuali, dar și aroganța statelor totalitare, în jocul condițiilor economice, din ce în ce mai greu stăpânite de controlul ordinii cugetării, libertatea expresiunii și chiar libertatea gândirii, sunt din ce în ce mai primejduite petrecerea câtorva zile dintr'un an, într'o atmosferă de felul acesta va îngădui lumii a regăsi ceia ce a fost idealul creațiunei artistice și intelectuale: Credința nestrămutată în „Cuvântul" încarnat în opera lor — revenirea la veșnicul și profundul adevăr pe care l-au intuit primele comunității spirituale ale lumii: „La început era Cuvântul"..

Până ce nu se vor creia și la noi asemenea comunități spirituale, căminurile noastre pentru repaosul artiștilor și intelectualilor, vor rămânea simple opere de asistență socială, dacă un cumva vor degenera, dăunând mai mult de cât priind, regenerării, pe această cale, a personalităților creatoare de valori umane.

I. S.

Expeditirion to fos

(Urmare din pag. 7)

lui. Mă prindea între mâinile dânsului, și mângâindu-mă pe cap, mă întreba:

— *Ti conis, vre, micronachis?... Catalavenis tora tromeica*, catalavenis?.. Nu știu de ce i se zicea limbei grecești *rameica*? Eu, care nu știam, rămâneam mirat, cum de mă 'ntreabă ăsta, dacă pricep românește?... Povestea vorbei: „Surdu n'aude, dar le potrivește".

Erau sărbători grecești, când trebuia să mergem înșiruiți la biserică, uriașa și mândra biserică grecească dela Brăila. In fruntea șiragului mergeam câțiva din băeții mai mari, îmbrăcați ca niște *palicaris*. Fustanele albe și 'ncrețite, cioareci albi găitănați cu negru, strânși la glesne cu nojițe, opinci roșii cu canaf albastru în vârf. In spate, zăbunuri scurte, cu mâneci lungi, încondeiate 'n găitane negre. La mâneci, mânicuțe largi, ce le ajungeau la degete. Pe cap, fesuri roșii, turtite 'n stânga, gata să le pice, atârnate de ciucuri de mătase neagră, bătându-le la umăr. Unul din ei se opintea, să ție mândru steagul alb, cărărat cu dungi albastre, steagul *patridei*. Pe drum, cântam imnul libertății: „*Here, here, ele — fteria*... La asemenea zile, ne bucurăm de-o mâncare mai bună. La biserică ni se'mpărtășia *artos*. Altfel, la școală, mâncarea era destul de proastă și ne'ndestulătoare. Eu n'o puteam mânca. Ajunsesem stahie, de slab. Tata da rar pe la mine, cu toate că știam că venea des pe la Brăila, adus de treburile moșiei. Intr'un rînd m'a dus la doctor. Mi-a dat niște prafuri galbene și picături de fier și le luam în vin negru...

Stăteam la masă, în apropierea unui pedagog sclivisit, ca un fătălău. Intre mine și el sta Sigalis, un pui de grec. Odată ăsta mâncase numai coaja dela felioara de pâine și lăsase miezul. Pedagogul i se răsti:

—*Fagke, vre, caimenis... Avto ine stin patrido icasi lefta, vre, gaiduris*. Nu se zicea degeaba, că grecoaicile freacau dimineața cu lămâie dinții copiilor strepezindu-i, să nu poată mânca pâinea, ce n'o aveau!

Grija bucătăriei era lăsată pe seama unii madome bătrâne, căreia băeții îi ziceau: *Chiria Cromidas*, —cucoana ceapă. Asta și cu ipistatul Dionisios, ce făcea și pe infirmierul și pe portarul, amândoi ăștia dijmuiau, cum le venea lor la socoteală taimul băeților. Directorul părea că nu-și bate capul cu asemenea grijă. Din pricina mâncării proaste, unii din băeții mari au fugit din școală. Lucrul acesta îl pusesem și eu la cale. Pe fitece clipă trecută îmi dam seama de zădărnicia în care îmi prăpădeam vremea. Mi-era destul doi ani să învăț, că eu sânt Vlahos, ceeace, la dreptul vorbind, nimeni nu-mi spusese, nici părinții, nici neamurile din copiii din sat, cu care mă jucam, când scăpam în vacanțe. Ma deprinsesem aici să înțeleg, că sunt mai multe seminții de oamenii pe lume. Eu știusem numai de două. Oamenii noștrii și țiganii cari cu toții trăiau într'acelaș sat. I luau ei ai noștri, vezi bine, cam în derîdere, cam în răspăr pe țigani, c'așa erau ursiți țiganii, dar n'am pomenit nici ură, nici dușmănie, să le fi dovedit cineva, din partea oamenilor. In școala „Luminii", cum i se zicea școalei grecești, era dimpotrivă. De nu erai grec, te urau, te dușmăneau. Și, nu întotdeauna. Când te luai cu ei, băiețoii de grec, la joacă, la sbeguri și la sfadă, nu-ți făceau nicio deosebire de dânșii. Te porecleai: *aținte, Vlahule, prinde-o cațaoane*, când era vorba la minge, sau și la alte petreceri în curte. Se schimba socoteala în clasă, sau când era vorba de țară și mai ales de pustiile de steaguri, ce le zăream fâlfâind pe la catartele vaselor, pe Dunăre. Atunci grecușorii turbau. Nu le putea trece nimeni pe dinainte. In afară de ei, de-al lor, totul era nimic. Ce zic eu? Dar bătrânii erau mai nebuni, decât copiii în privința asta. Bătrânul chefalonit, Pilicas, pedagogul „ordinei" în curte și la dormitoare, m'ar fi omorît de zece ori pe zi, de-ar fi fost după el. Cum îndrăzneam, eu, Vlahos, să pângăresc o școală grecească, cu ființa mea peacolo?... Doi ani m'a urmărit cu ura lui... Ceilalți copii, greci, bineînțeles, îl cam luau în bătae de joc, dar eu mă temeam de el. In ura lui, el nu glumea. Făcea clăbuci la gură, când pă mine, strigându-mi: *Na se scaloso, sto d'evolo, Vlahos*... Eu nu-i făceam nici-un rău. Infățișarea mea îl turba, cum turbează bivolii și curcanii, când zăresc roșu înaintea ochilor.

După doi ani, nu m'am mai dus la „Institutul Lumina — Expedition to Fos". Nci n'am mai vrut să știu de el, dar am simțit, că se altoise în mine un suflu de nespusă neatârnare, de dorința largului nemărginit, de neastâmpăr și luptă ce aburea, ca o fâlfâire sglobie de vântișor de câmp deschis. Ceva din sufletul unui popor rătăcitor pe mare.

I. NEAGU NEGULESCU

NOTE ȘTIINȚIFICE

O FERMA ELECTRIFICATA

In cadrul recentei expoziții anuale agricole din Cardiff (Anglia), a fost prezentat un model de fermă, reprezentând ultimul cuvânt al tehnicei moderne în această direcție.

Modelul, care avea o lungime de 75 de metri și o lățime de 45 de metri, înfățișa o serie întreagă de instalațiuni electrice adecvate.

Dintr'o cameră ce servea ca centrală de comandă, se putea comunica în toate secțiunile printr'un difuzor. Un atelier propriu, pentru reparațiuni rapide la mașini și aparate, era echipat cu un electromotor corespunzător, în timp ce instalații speciale electrice, în sere și camerele de răcire, puteau grăbi durata de maturație a plantelor. Au fost demonstrate, cu acest prilej, ultimele procedee pentru fabricarea untului și brânzei pe cale electrică. Până și prepararea nutrețului pentru vite, ca și operația mulsului vacilor și caprelor, se executa tot prin electricitate.

In clocitoare încălzite electric intrau în viață puii păsărilor de casă iar ouăle, la rândul lor, erau spălate, examinate, gradate și împachetate prin intervenția curentului electric.

Ca încheiere, vom semnala că ploaia artificială în grădina de legume era produsă tot prin electritate.

SPRE POL IN SUBMARIN

Exploratorul englez Sir Hubert Wilkins își propune să pornească în cursul anului următor spre Polul Nord, cu ajutorul unui submarin special amenajat în acest scop.

E vorba de o construcție deosebită, prevăzută cu un fel de patine sub apă, deoarece vasul — după indicațiile savantului englez — urmează să se cufunde la o adâncime relativ mică și anume, numai până la punctul unde poate aluneca cu ajutorul patinelor sale, dealungul părții de jos a stratului de ghiață.

Submarinul are o lungime de 32 de metri, o rezervă de înlocuire a apei de 250 de tone și e prevăzut cu diverse instalațiuni speciale.

Așa, de pildă, spre a evita o vătămare mecanică elicele nu sunt montate în partea exterioară, ci se rotesc în niște canaluri speciale de apă, situată în interiorul vasului.

Intrucât din când în când va trebui să circule la suprafață, pentru a încărca acumulatorii, etc., submarinul este echipat cu un dispozitiv care-i permite să spargă pătura de ghiață și să se poată ridica cu 3 cm., pe minut.

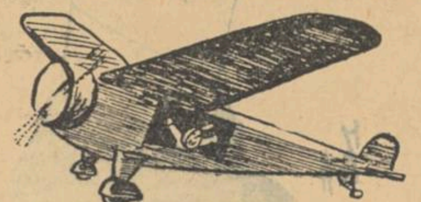
In urma experimentelor din expediția sa anterioară, Wilkins crede că grosimea acestei pături de ghiață nu depășește în nici un punct al traseului arctic 330 cm., ceeace îl determină să spere că în niciun caz nu va întâmpla dificultăți deosebite, atunci când va fi nevoit să lasă la suprafața apei.

Dealtfel, navigația sub apă pare a fi suficient asigurată — după părerea exploratorului — grație unor aparate moderne, care indică imediat apropierea uscatului, precum și orice alte obstacole.

AVIONUL IN ...TERAPEUTICA

In orașul german Darmstadt, corpul oficial de aviație a pus la dispoziție un avion, destinat exclusiv unui serviciu de terapeutică medicală.

Pornind dela observația, adesea confirmată că o preumblare în văz-

duh grăbește vindecarea la copiii bolnavi de tuse convulsivă, de frigurile fânului și de vomismente cronice, acest avion, în serviciul clinicei orașului face curse cu micii pacienți, suferind de boalele pomenite.

Se pare că rezultatele au fost pe deplin satisfăcătoare, ceeace îndreptățește speranța că sistemul va fi imitat în curând și în alte centre.

MICROSCOPUL ELECTRONULUI

Recenta invențiune a unor tehnicieni germani „ultramiscroscopul" sau „microscopul electronic" însemnează o adevărată revoluție în domeniul posibilităților de observație științifică. Domeniul de vizibilitate, obținut cu ajutorul microscopului optic, este depășit într'o măsură neînchipuită, cu ajutorul noului instrument. Cercetătorii au astfel la îndemână un excelent mijloc de a pătrunde în lumea infinitului mic. Construcția materiei ca și tainele micro-organismelor pot fi dezvăluite cu ușurință.

Ultramicroscopul are deasemenea aplicațiuni practice și în terapeutica medicală, în industrie și în tehnologie.

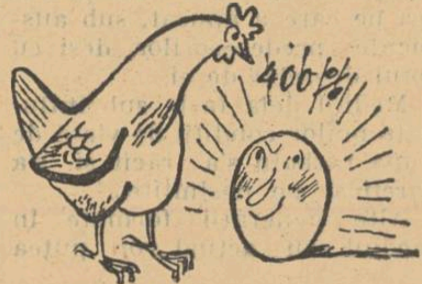
Aparatul lucrează cu așa numitele raze electronice, care se comportă într'un chip asemănător cu razele de lumină. In locul lentilelor optice avem așa numitele „lentile electrice", bobine străbătute de curenți electrici, cari permit concentrarea și dispersiunea razelor electronice, făcându-le vizibile pe un ecran fluorescent.

Pe când cel mai perfecționat microscop optic nu reușește să mărească imaginea — în cazul cel mai bun, — decât de 2—3 mii de ori, ultramicroscopul în faza lui actuală realizează o mărire de 30.000 de ori. Lungimi de milionimi de milimetru devin astfel perceptibile pentru ochii noștri

OUL DANEZ

Una din mândriile actuale ale Danemarcei este realizarea unui ou special de găină, care printr'un tratament adecvat, a ajuns să posede o valoare nutritivă echivalente cu aceea a patru ouă obicinuite.

Intr'adevăr, cunoscutul avicultor danez Armstrup susține că hrana, care se dă deobiceiu găinilor, e departe de a fi cea mai potrivită.

După ce a încercat mai multe sisteme de hrănire a păsărilor domestice, introducând, între altele, și o hrană auxiliară, inventată de el însuș, Amstrup a ajuns să obție, dela găinile astfel hrănite, ouă al căror conținut în vitamine este de patru ori mai mare decât la ouăle obișnuite.

SCAFANDRI SAHAREI

Scafandri în mare sunt bine cunoscuți de toată lumea. Puțini știu însă că există scafandri și în Sahara. „Retașii" — acesta este numele lor — reprezintă o veche meserie, ce-o au acei cari în aceste meleaguri se

ocupă cu curățirea fântânelor din oaze, ferindu-le împotriva înămolirii. In acest scop, ei sunt nevoiți adesea să se cufunde 30—40 de metri adâncime, folosind un echipament foarte asemănător cu acel al scafandrilor marini.

DIVERSE INOVAȚIUNI IN ȘTIINȚA

Ziarele ne aduc știrea că un chimist polonez ar fi descoperit un nou procedeu pentru realizarea cauciucului artificial. Noul produs care — după câte se efirmă — posedă calități remarcabile, va fi lansat pe piață sub numele de „Ker", urmând a fi fabricat simultan în mai multe sectoare industriale.

Un inventator olandez a reușit să dobândească cositor dintr'un alt metal. Ce anume metal, nu ni s'a spus pentru moment. Se afirmă însă că în încercările de laborator s'au putut obține deocamdată, prin procedeul indicat, 80 kgr. de cositor.

Inventatorul, doctorul F. Ellinger din Apeldoorn, nu-și poate încă explica pe cale științifică, fenomenul chimic care stă la baza sistemului său. Din această cauză, el ezită încă să dea amănunte complecte asupra descoperirii făcute.

O întreprindere din Philadelphia a demonstrat de curând un sistem de becuri electrice, cu o lungime le 60—90 de cm., care radiază o lumină rece, având o intensitate de 200 de ori mai mare decât aceia a obicinuitelor lămpi electrice cu incandescență.

Aceste becuri pot radia lumină în diferite culori. Cel mai mare randament îl dă însă culoarea verde, întrucât, la acelaș consum de curent, lumina verde are o intensitate de 300 de ori mai mare decât aceea obținută printr'un bec obicinuit.

Noul sistem va fi folosit în primul rând ca reclamă luminoasă.

Fiziologul finlandez, doctorul von Wen, a stabilit că laptele — indiferent dacă e sau nu ecremat — conține o cantitate mult mai mare din vitamina C, dacă nu e expus lumínei solare.

El recomandă deaceea să folosim vara sticla de culoare închisă, pentru lapte.

TEHNICA ȘI TERAUPETICA

In timpul din urmă, numeroase fapte, observate întăresc convingerea că dispozitivele tehnice sunt chemate să joace un rol din ce în ce mai important în terapeutica medicală. Recente exemple se adaugă acum în sprijinul acestui punct de vedere.

Astfel, așa numita „analiză prin fluorescență", folosită până acum mai ales în examenul materialelor, începe să fie aplicată și în medicină. Intr'adevăr, acest procedeu ne permite să deosebim țesuturile sănătoase de cele bolnave.

Pe de altă parte, în cazul operațiilor chirurgicale executate cu ajutorul razelor ultraviolete filtrate, s'a stabilit că durerile, în timpul operației ca și cele în urma ei, pot fi înlăturate.

Razele ultraviolete, filtrate printr'un dispozitiv de analizare, au acelaș efect binefăcător și în tratamentul boalelor de dinți, întrucât liniștesc durerile, produse prin nevralgii, dureri de cap și inflamația rădăcinilor dinților.

In aplicarea acestui tratament, aparatul de raze trebue să fie plasat cât mai aproape de locul operat, radierea durând 2—5 minute.

ING. I. Ș.

Cum studiază maestrul ENESCU

(Urmare din pag. 8)

nistrul s'a scoborât din clasa I-a, spre a duce cuferele călătorului de clasa a II-a. Mă mândresc că am putut fi, la un moment dat, „hamalul" genialului muzician, care, de altfel, mirat de intervenția mea, începuse să-și scoboare el singur bagajele, cașicum asta ar fi fost îndeletnicirea lui firească".

O soră de caritate, din timpul războiului, își amintește cum marele Enescu, venind să concerteze la un spital, pentru răniți, s'a apucat el singur să transporte băncile și să le așeze, într'o sală mai mare, unde nu era nimic pregătit. Apoi, cu cântecul lui măestrit, a stors lăcrămi de emoție țăranilor și muncitorilor răniți, cari auzeau pentru, prima oară în viața lor, *Bach* și *Beethowen*...

CE NU-I PLACE MAESTRULUI?

Totuși Mestrul George Enescu, atât de puțin pretențios și împăcându-se cu orice situație, se enervează când este deranjat inutil.

Astfel, de pildă, nu-i place să dea autografe, nu-i place să stea de vorbă fără rost și mai ales se plictisește când îl vizitează inoportunii pe scenă, în pauza concertelor, spre a-l linguși și a-i aduce diferite laude banale. Totuși îi face plăcere când e aplaudat la rampă, crezându-se suficient răsplătit, în acest fel, de către admiratorii sinceri.

Deși el se consideră *compozitor*, „meseria" de concertist fiind pentru dânsul *„un mijloc de a-și câștiga existența"*, totuși publicul, fascinat de arta Maestrului, nu vrea să admită această concepție.

Marelui nostru Enescu, i se întâmplă același lucru cași lui Liszt. In timpul vieții sale, a fost divinizat ca „pianist". Abea după ce au amuțit pentru totdeauna clapele pianului său, a început să străbată și faima de compozitor a lui Franz Liszt.

NU MAI SUNT BILETE!

Deocamdată, de câteori va anunța Enescu concerte și ori câte ar avea într'o iarnă, lumea se va bate pentru bilete. La cele șase concerte Enescu, din sesiunea actuală dela București, de mult nu se mai găsește nici un loc liber.

Iarna trecută a dat *șaisprezece concerte în Capitală* și alte *câteva zeci* în provincie, cu casa închisă.

In fața acestui titan al muzicii, lumea nu știe pe cine să prețuiască mai mult, pe autorul lui *Oedip*, sau pe *Vrăjitorul viorii*.

Alex. F. Mihail

Antologia greacă

Theognis din Megara

Mă joc... și gust dulceața tinereții;
Gust toate bucuriile vieții,
Căci moartea de-o veni păgână,
Voiu zace veșnic în țărână.

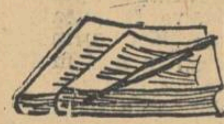
N'am să mai văd a soarelui lumină,
Nici primăvara dulce și senină;
Sub țărna rece, blestemată,
Voiu fi o piatră nemișcată.

Te bucură deci, suflete iubite,
Până ce moartea hâdă nu te'nghite.
Când cruntă-ți va sosi la ușă
Te va preface în cenușă.

Eu n'am dorinți stupide și deșarte:
In pat regal să fiu culcat la moarte,
Ci vreau acuma: fericire,
S'o gust din dulcile potire.

Ce-mi pasă dar, când moartea
o să vină
De zac pe un covor sau rogojină?...
Ce important' atunci mai are
De-i patul moale sau e tare?

C. PAJURA

ÎNSEMNĂRI ȘI POLEMICI

Tânăra generație a „Vieții Românești"

Puțini au mai rămas din generația care a întemeiat cercul „Vieții Românești" dela Iași... S'au stâns rând pe rând toate acele scânteiuțe care făceau trena strălucitoarei comete până ce s'a întunecat însăși cometa prin stângerea celor două stele mărimea întâi: C. Stere, G. Ibrăileanu.

Generația care a urmat a făcut din cometă o cale lactee... Pozitivismul primelor generații a detronat metafizica, proclamând știința ca zeiță modernă, adevărul experimental împotriva inspirației interioare. Generațiile noi, fără a nesocoti valoarea relativă a științei, au căutat să redea epocii câteva din antenele subtile cu care să se fi putut instrui misterul și pe care pozitiviștii se încercaseră a le tăia. Instinctiv, din primele lor încercări, ei au căutat să substitue eului uscat al raționalismului, eu care nu depășea percepțiunea exterioară, un eu receptiv și sensibil, care năzuia să ajungă, dincolo de experiența pură, la valorile abstracte, prin expresiunea lor personală. Evocatori, creatori de imagini și de aluzii sugestive, magi, care-și căutau drumul spre regiunea propriului lor vis, ei au căutat de a smulge de sub puterea lirismului orator. Fiecare din ei a dorit să transpună lumea „lor" de idei, de imagini și senzații, exprimând'o în „cuvântul" lor, „cuvânt" care abia mijise în proaspăta și ne înflorita încă limbă și cultură românească...

Cu Mihai Sadoveanu, spiritualitatea românească ajunge la o viziune mai pură a lumii și își creiază o formă în care să încapă aspirațiile sale firești. El se scutură de pesimismul eminescian și se eliberează de visul greu al unei concepții disolvante, ce amenința cu otrava sa existența unui spirit încă în zorii desvoltării sale, cufundându-se în apele limpezi ale naturii și firii omenești, din țara noastră.

Dar Ionel Teodoreanu și toți cei ce au alcătuit acest nou început de viață literară, nu iau calea larg și luminos deschisă de marele lor predecesor...

Tinerii apucă, fiecare, o cărăruie a lor proprie, împinși de năzuinți spre lumi tainice, necălcate încă de nimeni, călăuziți de dorința necunoscutului, de magia muzicală a unui vocabular, care să dea ființă lumii lor încă nezemislită, fără a tăia, în zborul lor nou, legătura cu pământul și cu realitatea...

Din Iași calea lactee s'a întins spre București, îndesindu-și pulberea stelară. Ne-au venit rând pe rând stelele cele mai sclipitoare ale firmamentului său: Alexandru Philippide, Demostene Botez, Păstorel Teodoreanu și în fine Ionel Teodoreanu.

Războiul cel mare a fost făcut o imensă crăpătură, despicând lumea în două epoci și rupând multe din firile esențiale care trebuiau să asigure o creștere morală și treptată a spiritualității în genere și a celei românești, abia în fragedă și nestabilă existență, în specie.

„Eul eroic și dumnezeesc" al tineretului din jurul „Vieții Românești" nu a avut vreme să ajungă la maturitate pe calea pe care a apucat, sub auspiciile predecesorilor, deși cu totul deosebit de ei.

Mediul dela Iași sub influența noilor condiții de viață de după războiu s'a răcit și s'a rareficat pe nesimțite...

Alte generații formate în mediul său actual vor putea

reda roadele unei spiritualități viitoare... Alte nuclee se vor forma în calea lactee de pe firmamentul său...

Evoluția talentelor tinere care s'au născut și s'au format în lumina specifică a Iașului „Vieții Românești", cere o călătorie spre țări pe care le-am privit odată ca neîngăduite, spre o nouă întâlnire cu Pegas! Ei năzuesc spre țări de electiune ce nu vor fi niciodată întâlnite...Dar farmecul călătoriei îi fură la fiece pas.

Neputând să retrăiască minunatele vremuri dela Medeleni, poetul și-a luat cârja și traista... Nemai întâlnindu-și divinitățile aeriene, simboluri ale perfecțiunii, care nu se arată de cât într'o singură epocă a vieții, Ionel Teodoreanu vine să-și creeze la noi, în orașul dezordinii și al violenții, realitatea interioară, refugiu în care se va evada ca să scape o lume în care să perpetuieze ceiace trebue să fie mântuit.

Realist lucid și poet cald al sufletului, Ionel Teodoreanu va ști să pună la adăpost splendida navă în care aduce toate darurile bogate cu care și-a început călătoria pe lacul albastru al Iașului său: toți zeii căminului său, toate vazele sfinte și chipurile iubite, toate amintirile, nădejdile și admirațiile, toate dragostele sale...

Să fie binevenit și să arunce temeinic și solid ancora navii sale, ca să poată lupta împotriva tempestelor neașteptate și mâniei Destinului care nu cruță nimic și pe nimeni!...

IZABELA SADOVEANU

Scriitori polonezi morți în decursul anului

Anul care s'a scurs a fost un adevărat an de doliu pentru Literele poloneze. Alexandru Swietochowski, Andrei Strug, Carl-Hubert Rostworowski, Boleslas Lesmian, etc.

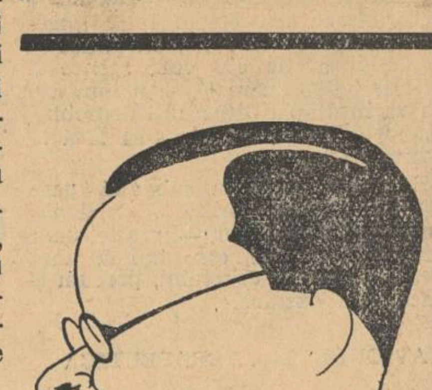
Să vorbim despre Swietochowski; dispărut la nouă zeci de ani; și care a fost un scriitor de luptă și în acelaș timp un meșteșugar rafinat al versului. După cadența spiritului său el se dovedește a fi când un teribil adversar al „obscurantismului" și al „prejudecăților populare", când un delicios utopist, urmărind cu sentiment alcătuirea unei asociații de spirite, scutite de ori ce grijă a vieții, dar nu lipsite de viață ele înseși. Ambele aceste două atitudini exprimă dorința lui pasionată de se afirma liber și cu putere. Căci, zicea el trebuie să dărâmi pentru a construi, să cureți terenul pentru a edifica.

A edifica înseamnă pentru el în primul loc realizarea naturii sale, fizice și morale. El a fost, după cum se vede din portretele sale și un om frumos fiziceşte, dar, după cum se constată din opera sa, și un spirit preocupat de reconstruirea personalității sale interioare. Din această operă se constată că artistul, conștient de „perfecțiunea biologică a funcției sale, dorea să o păstreze întreagă și neștirbită în opera sa. De aci uniformitatea stilului și chiar a felului de viață a eroilor din dramele sale. Conflictul se reduce la conflictul permanent al operei literare a lui Swietochowski, cu mediul social în care opera sa e chemată a trăi. Conflictul nu se poate rezolva și autorul se retrage pe culmile Singurătății.

Aceste observații se aplică în special „panourilor sale dramatice" din ciclul „Duchy" (Spiritele, în care se afirmă, cu nobleță, credința în progres și anume într'un progres discontinuu, supus la lungi regrese, dar mai ales credința în „Iubire" care rămâne pârghia puternică și unică a progresului moral al omenirii. „Elion, zeu unic, dă inimii mele atâta putere de iubire, câtă suferință este în sufletul omenesc" este ruga lui Arios, eroul principal din „Duchy". In toată lunga serie de scrisori literare ale lui Swietochowski, găsim aceeași „dogmatică" a primatului cugetării asupra tradiției și a instinctelor colectivității, asupra iubirii și a principiului suveran al progresului.

Polemist viguros, plin de vehemență, el posedă o dialectică oțelită, dar fără ură împotriva adversarilor, el dă adeseori dovadă de mult simț real și de pricepere al necesităților actuale ale societății. De altfel el a fost toată viața un combativ, reprezintând timp de un sfert de veac „pozitivismul Varsovian", „fiind și cel mai activ reprezentant al „gândirii libere în Polonia. Pe lângă o serie de opere literare, ca „Nevinovații", „Frumoasa", „Roaba" „Nebunul", etc. și multe lucrări filosofice, cu alură științifică.

Dar ambianța actuală din Polonia nu-i mai e favorabilă. „Academia poloneză a literilor", nu-l invită în sânul său. Lui însă îi place singurătatea și se lasă bătut de vânturile vremii fără a pierde nimic din vigoarea sa de stejar bătrân, închizându-se în dragostea orgolioasă a adevăratei majestăți omenești, el a murit cum a trăit viața sa atât de lungă — aproape un veac și un veac în care toul se schimbă — vertiginos, de la o zi la alta.

D. DUPRONT
Directorul Intitutului francez de înalte studii la București

Vizite

O publicație dobrogeană își îmbie astfel publicul cetitor:

„Vizitați Mica Publicitate a ziarului „Marea Neagră", răspândind în întreaga Dobroge și în țară".

Auzi, a naibii Mica Publicitate, să-și facă ca reclamă prin gazete că primește vizite acasă...

Sus

Intr'o publicațiune de provincie, care publică din când în când și un supliment literar, un june prozator se lamentează în cuprinsul unui lung poem că:

„Orice-ași face, orice ași drege, e inutil. Nu pot în nici un fel să alung pustiul din mine. O, simt cum cutropește acest înfiorător pustiu de sus până jos".

Da, mai ales sus...

Măcar să fie adevărat...

Tot în acest supliment literar, o domnișoară. Clara I., publică versuri. Versurile fac parte dintr'un ciclu mai mare: „Cântări ce se pierd".

Ei, unde-ar da Dumnezeu să fie adevărat...

De-a v'ați ascunselea

„Cântările" acestea ce se pierd încep astfel:

Mă cauți tu,
Nu mă găsești
Te caut eu,
Nu te găsesc!
Aceasta e iubirea?

Nu, domnișoară. „Aceasta" este de-a v'ați ascunselea...

Neprevedere

Tot domnișoara Clara I., și tot în cuprinsul „Cântărilor ce se pierd" exclamă la un moment dat:

De ce nu m'ai oprit în drum
De ce nu mi-ai făcut un semn
Să stau de-o parte ca de lemn...
Acum e totul numai scrum...

Sigur, d-le, să te fi echipat și d-ta cu un semnalizator electric, ca la circulație.

Iată-te, acum e totul numai scrum când ar fi putut foarte bine să fie numai... lemn. Mare neprevedere, zău așa!

Adâncimi

O altă revistuță de provincie își are rezervată o jumătate pagină cugetărilor d-lor redactori și colaboratori. Rubrica este intitulată: „Adânci neexplorate..."

Și ce, era mare pagubă dacă le lăsa și deacum încolo tot așa: neexplorate?

D

Telefon

O mostră din aceste „Adâncimi neexplorate":

„Inspirația este ca telefonul. Când se întâmplă că o muză are să-ți comunice ceva, țârrr... sună telefonul minții. Asculți comunicarea, iei creion și hârtie și gata... Ai compus un lucru, care de multe ori este nepertor!"

Da, dar vezi că se mai întâmplă câte odată ca telefonul să fie deranjat și atunci ajungi la... „Adâncimi neexplorate".

Dr. General P. Stavrescu

„Duh de Viață Nouă"

(„Ed. Bucovina" I. E. Torouțiu, București)

„Duh și Viață Nouă" este titlul unui volum al generalului dr. P. Stavrescu, în care sunt desbătute sistematic multiple probleme ale existenței noastre intr'un fel pe care l-aș denumi monistic. Nu în înțelesul pe care-l dau adepții unei concepții energetice — materialiste a lumii — de pildă adepții lui Haeckel, pentru care unitatea lumii are două laturi, energie și materie. Nu în acest înțeles care a depășit în zilele noastre, ci în senzul unei identității în adâncuri a fenomenului și a principiului creator.

Autorul, care a străbătut cu interes o vastă literatură de ordin naturalist, ca și spiritual, trage din bogata d-sale documentare pe diverse tărâmuri ale descoperirilor și cugetărilor omenești, concluzii că rezultatele științelor pozitive cu cât merg ele mai departe se identifică cu atât mai mult cu cărțile sfinte, cu viziunile cosmogonice și preceptele morale ale marilor sisteme religioase.

Trebuie relevat sub acest raport și spiritul de înfrățire — înfrățire intru spirit — care ridică cugetarea d-lui general dr. P. Stavrescu la un nivel cu un orizont larg și luminos de uman.

Autorul este departe, în orice privință de cea mai slabă nuanță de sectarism, dogmatism, sau fanatism. Ceeace scrie și enunță Domnia-Sa este studiat, cumpănit, este privit sub dubla prismă a empirismului și a credinței.

„Religia" — ne spune autorul — „e un spicific instinct al animalului om, instinct apărut în om cu noțiunea de cauzalitate, și de aci, noțiunea de existență a lui Dumnezeu, Religia e singura însușire vie prin care omul se deosebește de celelalte animale; așa că numai sentimentul religios este care decide biruința în lupta dintre eul omului și ființa bestială din el".

Credința nu este protivnică cercetării empirice, iar studiul naturii duce fatal la izvorul etern al vieții și aci începe iarăș credința. Acest cerc înlătuntrul căruia existența omenească se mișcă, este luminat, cercetat analizat de d. general Stavrescu sub diversele aspecte ce le prezintă științei și gândirii omenești.

Antinomia între știință și credință este numai aparentă, există pentru spiritele cari n'au purces până la miezul lucrurilor. Marii gânditori, marii savanți erau credincioși, ne-o dovedește autorul prin nenumărate citate din scrierile lor.

O astfel de operă se recomandă mai ales în timpurile de materialism desfrânat în care se sbat desorientate generațiile actuale. Cine o va citi cu interes și fără idei superficiale și preconcepute, se va pătrunde de unele adevăruri pe lângă cari a trecut cu nebăgare de seamă, poate cu orgoliu și dispreț. Va învăța și ceva despre unitatea neamului omenesc, despre Dumnezeu care e unul pentru toți indiferent de forma simbolică exterioară ce o îmbracă religia unor și altora. Știe desigur că se va împărtăși și el de acel „Duh de Viață Nouă" care străbate cu atâta căldură valoroasă carte, a cărei al doilea volum îl așteptăm cât mai curând.

Doctorul YGREC

A murit unul din vechii noștri colaboratori: doctorul Ygrec. Timp de peste patru decenii, doctorul Ygrec a desfășurat o vastă activitate publicistică, punându-și totdeauna scrisul în serviciul cauzelor drepte și ale umanității. A fost un adânc cunoscător al problemelor de medicină socială, lucrând atât pe teren ca medic practic la țară cât și ca publicist atrăgând atenția forurilor conducătoare — prin studii documentate — asupra stării sanitare a țărănimii.

† Dr Ygrec

Dar doctorul Ygrec era preocupat și de problemele filozofice, fiind un harnic traducător și un emerit interpretator al operelor lui Spinoza și Bergson îndeosebi.

In clipa despărțirii pentru totdeauna de cel care a fost prietenul și colaboratorul nostru, doctorul Ygrec, ne exprimăm o sinceră părere de rău și tristețea că un valoros camarad de luptă ne-a părăsit în ceasuri grele.

D. DIDIER-POULLAIN
directorul revistei „Candide"

Gazetarii vorbitori

Institutul Franței a ținut zilele trecute ședința sa publică anuală. Printre vorbitori a fost și Funck-Brentano, delegatul Academiei de științe morale și politice, autorul care a dăruit librăriei o seamă de cărți menite să lămurească turburata și turburătoarea epocă a Renașterii.

Discursul lui Funck-Brentano se referă la jurnaliștii de altădată; mai precis, tinde să fixeze rolul jurnalistului vorbitor în secolul al XVIII-lea, înainte ca tiparul să fi luat desvoltarea industrială din zilele noastre. „Nuveliștii" — cum erau porecliți frecventatorii localurilor publice cari răspândiau știrile și svonurile proaspete și comentau evenimentele recente — erau adevărații precursori ai reporterilor și reportajului modern.

Singura deosebire între acești premergători și reporterii de astăzi este că, în timp ce slujitorii opiniei publice contimporane își îndeplinesc funcția, în calitatea de salariați, ai unei întreprinderi „nuveliștii", în majoritatea cazurilor, îndepliniau funcția în chip onorific.

Din această pricină „nuveliștii" nu-și lucrau după un plan dinainte stabilit, nu se specializau într'o singură direcție, ci operau la întâmplare, servind totuși, cu sau fără voie, ca fermenți primenitori înlăuntrul unei societăți ce-și căuta echilibrul.

Nuveliști literari și nuveliști politici, cele două categorii de gazetari vorbitori tălmăciau, în chip concret și cu pilde din viața cotidiană, marile schimbări politico-sociale sau literare în curs de pregătire. Unii, fiind adepții enciclopediștilor și în legătură cu cluburile „Cordilierilor" sau „Iacobinilor" lansau știrile în localuri publice cu gândul precis de a recolta anumite rezultate politice; alții, dimpotrivă, serviau ca puncte de reper pentru orientarea gustului public și a ideilor abstracte, fără legătură cu realitățile imediate.

Cartea tipărită, tractele tipărite cu privilegiul stăpânirii, tractele clandestine — pasquinadele model italian, în care excelase altădată precursorul jurnalismului în genere Pietro Aretino — nu se bucurau decât de tiraje restrânse, pentru amatori, interesați și mecenați.

Viteza colportajului nu era totuși direct proporțională cu viteza mijloacelor de locomoțiune. Diligența călătorea mai repede ca un text tipărit.

Cuvântul rostit avea o putere de influență mult mai mare decât cuvântul scris și în plus o viteză de răspândire, neașteptată.

Este dealtminteri, veșnicul conflict între textul — asupra căruia cetitorul trebuie să mediteze — și imaginea ce se reține cu ușurință sau cuvântul aruncat în văzduh, pe care cititorul îl poate interpreta după bunul său plac. In epoci liniștite când frânele societății funcționează satisfăcător, controlul ce se exercită în toate sectoarele tinde să se facă cu mijloace din ce în ce mai perfecționate.

Omul mijlociu este obligat — în virtutea atmosferei timpului — ca să facă sforțări pentru a discerne adevărul de minciună, cele logice de cele fanteziste. Preferințele omului mijlociu se îndreaptă către aceia cari îi furnizează elemente controlabile, valori ce nu se spulberă la cea dintâi confruntare critică.

Oamenii de știință serioși, scriitorii dificili, cugetătorii substanțiali și artiștii esențiali, repurtează succese răsunătoare. In epoci de nesiguranță retorii ajung la mare preț. Oamenii cari nu-și mai găsesc liniștea în cadrele unei organizări devenite improprii se încred în lingușitorii slăbiciunei lor, preferințele lor merg către acei cari lansează cuvinte de ordine epocale — ce sunt inscripții pe vânt — și pot fi interpretate după placul auditorului.

Nu adevărul, nici soluția care ține seamă de nevoile individuale și colective caută atunci massele derutate, ci cuvinte magice, mângâieri iluzorii. Nesiguranța vieții a dat naștere magului la primitivi; nesiguranța scoate la iveală, în societățile moderne, pe neverosimilul retor care se declară atoatetămăduitor. Omul este în deobște un animal leneș care caută securitate și satisfacerea cerințelor cu sforțare cât mai mică. Intre acțiunea dificilă, de lungă durată și cu rezultate matematic calculate drept fericite, el va prefera repausul, plăcerea imediată, voluptatea efemeră. Este firesc deci, de pildă, ca cinematograful și radioul, întru atât întrucât prezintă forme facile de artă și cuvântul vorbit, întru cât poate fi prins din văzduh și înțeles după cum îl taie pe fiecare capul, să fie mai lesne accesibile decât artele care cer pregătire și cuvântul scris și cântărit care atrage după sine sforțări intelectuale.

Gazetăria vorbită este deci o formă primară a genului de cultură populară pe care îl reprezintă gazetăria scrisă, dar și un fel de supapă de siguranță în epoci turburi. Gazetăria vorbită se practică în vederea ocolirii piedicilor pe care le pune o societate în descompunere, formelor nouă de cultură și de viață. Gazetăria vorbită este asemănătoare cu frauda pe care o stârnește o fiscalitate excesivă și apăsătoare.

Referatul ținut la Institutul Franței de Funck-Brentano prezintă, de bună seamă, nu numai un interes istoric, ci și unul de o deosebită actualitate. Căci, nu se vorbește de trecut decât în măsura în care, în acest trecut se pot surprinde analogii cu prezentul.

Câteva figuri de nuveliști ai trecutului au defilat în darea de seamă a lui Funck-Brentano. Ioachim de Lionne, specializat în politica externă și afaceri diplomatice, contele Charles d'Aubigné, fratele marchizei de Maintenon, un spirit caustic și mușcător care era un nuvelist foarte ascultat, dat fiind că era și cumnatul regelui; apoi Métre, un burghez bogat, a cărui faimă ajunsese atât de mare că până și regele Ludovic al XVI-lea, când voia să-și facă o părere despre ceva, intreba pe miniștrii săi:

— Que dit le bon homme Métre?"

A vrut să dovedească ceva Funck-Brentano cu aceste? De sigur. In primul rând că opinia publică a existat în Franța, sub vechiul regim și că această opinie publică își găsea o ieșire în comentariile caustice ale nuveliștilor, în expunerile lor de principii, în acțiunea lor continuă și cu efecte efemere sau de durată.

Acești gazetari vorbitori — nuveliști — se bucurau de mare autoritate, influența lor asupra unei opinii publice active și sensibile fiind mult mai intensă, adesea, decât a presei de mare tiraj.

Rolul lor în societatea franceză a putut fi prețuit la justa-i valoare — ne spune deasemeni Funk-Brentano, după isbucnirea revoluției din 1789, când s'a remarcat cu ce repeziciune au alertat opinia publică ce-i urma.

Referatul lui Funck-Brentano este interesant însă și din alt punct de vedere. Anume: ne îngăduie — ba ne îmbie chiar — să tragem concluzia că opinia publică poate exista în și sub orice condiții, iar rolul ei nu trebuie în niciun caz subevaluat de către guvernanți.

ION CĂLUGARU

CĂRŢI

REVISTE

Goethe
de Ion Sân-Giorgiu
(Vol. I.)
Editura Fundaţiilor Regale

„Cartea aceasta este rodul unor îndelungi cercetări asupra vieţii şi operei lui Goethe, care mi-au însoţit activitatea ştiinţifică şi academică aproape un pătrar de veac". Acest lucru ni-l destăinueşte d. Sân-Giorgiu în prefaţa volumului întâi, cu toată sinceritatea caracteristică operelor domniei sale.

Intr'adevăr, cine cercetează opera domnului Sân-Giorgiu, îşi dă seama că destăinuirea de mai sus nu poate fi pusă câtuşi de puţin la indoială.

Geniul culturii universale este privit atât din punct de vedere al creaţiei cât şi din acela al vieţii zilnice.

In special această latură a cercetărilor formează un punct preţios al volumului de faţă.

Mulţi au fost acei cari l-au studiat pe Goethe. Opera i-a fost analizată şi cercetată în cele mai felurite chipuri. Viaţa lui a fost tâlmăcită

în cele mai curioase aspecte ale ei. Am avut rând pe rând un Goethe supra-om, apoi unul de o scădere nebănuită; un idol sau un om copleşit de patimi. Extremele acestea, cât şi analiza lipsită de obiectivism asupra operelor lui Goethe, au făcut ca cercetătorul nostru să se încumete la o muncă pe cât de grea pe atât de riscată. Ştiind să înlăture piedicele care l-ar fi îndepărtat de pe drumul cel drept, d. Sân-Giorgiu reuşeşte să ne dea un Goethe pe care avem toată încrederea să-l socotim drept cel adevărat. Obiectiv, nelăsându-se influenţat de părerile altora asupra operei pe care o analiza, autorul volumului de faţă, porneşte direct de la isvoare.

Volumul I cuprinde viaţa şi opera lui Goethe până la plecarea sa în Italia. Epocă ce coincide cu epoca de formaţie sufletească a lui Goethe, transpusă în operele de început, în Goetz şi Werther.

Unul din cele mai interesante capitole ale primului volum, îl constitue acela care trebui să servească drept prefaţă: „Imaginea lui Goethe în literatura universală".

Vasta bibliografie, fac din capitolul acesta o lucrare ce poate sta fără nici o rezervă, alături de cele mai minuţioase cercetări făcute de specialiştii germani.

Este poate ca încercare literară cea mai reuşită în acest domeniu, deoarece studiile făcute până acum asupra răsunetului pe care Goethe l-a avut în toate ţările lumii, nu sunt complecte, ele mergând sau numai până la o dată anumită sau referindu-se numai la anumite popoare. S'a scris enorm de mult despre Goethe şi totuşi opera şi viaţa lui va ispiti mereu pe cercetători să găsească o latură neatinsă.

Goethe prezentat de d. Sân-Giorgiu este aşa cum l-am dorit fiecare: **Om** şi totuşi **Geniu**. Personalitatea lui este redată pe înţelesul tuturor. Cartea poate sta în mâna savantului cât şi a oricărui intelectual ce vrea o mai apropiată cunoaştere a lui Goethe.

Stilul limpede şi precis, dă pe lângă valoarea ştiinţifică, o valoare estetică. Autorul este unul din puţinii noştri scriitori care se fereşte de a creea cuvinte noui, pompoase, aşa zise savante, pe care însuşi cititorul de acelaş nivel cultural nu le-ar putea înţelege.

Aceste calităţi, alături de sinceritatea expunerii, îl aduc pe Goethe mai aproape de noi şi ne ajută totodată să ne înălţăm până la monumentele literare ale geniului tuturor timpurilor.

ION GERMĂNESCU

CEREŢI ROMANUL

O bănuială de asasinat vine să rupă măşti de ipocrizie socială. Erotism turburător. O privire ameţitoare în abisurile sufletului!

Petre Şerbănescu: Viaţa frântă

In editura „Cultura poporului" condusă de d. Montaureanu, a apărut primul roman al d-lui Şerbănescu: Viaţa frântă. Este povestea acelora cari sunt sortiţi să-şi ducă existenţa prin sanatorii. Desigur, tema nu este cu totul inedită. In literatura străină sunt romanele lui Thomas Mann şi Keosel, iar în literatura noastră avem cartea tristă a regretatului Blecher: „Inimi cicatrizate" cari exploatează această temă. De aceia încercarea este cu atât mai anevoioasă.

Totuşi d. Şerbănescu izbuteşte să ne dea o carte, dacă nu pe deplin realizată, în orice caz cu foarte multe momente bune, cu personagii conturate cu multă îndemânare.

Este, fireşte, oarecare superficialitate, o lipsă de aprofundare psihologică, dar toate acestea sunt stângăcii aproape inerente oricărui debutant. Atmosfera sanatoriului cu excepţia câtorva scene convenţionale, este convingător redată.

In general, cartea de debut a d-lui Petre Şerbănescu, înfăţişează un talent de resurse impresionante.

I. Peltz: Moartea tinereţelor

D. I. Peltz este romancierul unei lumi mărunte, roasă de mizerie, necazuri şi boli şi în care numai arareori pătrunde lumina slabă a unei bucurii

Cu excepţia romanului „Actele vorbeşte", tratat în manieră copios caragialească, în care eroii sunt văzuţi printr'o prizmă satirică şi ca atare conturaţi cu humor şi ridiculizare, — aproape toate cărţile d-sale cuprind vieţi cenuşii, ofilite, triste, eroi modeşti, înfrânţi încă înainte de a-şi fi precizat un inceput de năzuinţă.

In „Moartea tinereţelor" regăsim lumea aceasta măruntă şi învinsă, lumea specifică a ghetto-ului bucureştean. Ioachim, produsul acestui mediu, luptă din răsputeri cu forţele distrugătoare ale unei bătrâneţi premature: n'are încă nici patruzeci de ani. Mulţi dintre colegii lui, la aceiaşi vârstă se consideră încă tineri. Ioachim ridică baricade de energie, se avântă din nou pe făgaşul aventurilor. Totul însă este zadarnic. Viaţa, necazurile, grijile cotidiane, familia — toate nărue eşafodajul de iluzii pe care şi-l ridicase.

Aventura care ar fi trebuit să-i infuzeze curaj şi încredere se sfârşeşte ridicol. Astfel viaţa se dovedeşte mai puternică. Ioachim a păşit definitiv pe tărâmul renunţărilor şi abdicărilor: se dă învins...

In linii mari, aceasta e tema cărţii, care este mai puţin un roman organizat după regulele clasice, ci mai mult o inşeilare de fapte şi întâmplări Ceiace face savoarea acestei cărţi admirabile este însă fără îndoială o serie de tipuri magistral trasate. De pildă, Şae, bătrânul vagabond, este tratat într'o manieră care aminteşte desăvârşirea lui Gorki.

Apoi, ofticosul din Constanţa, preotul care anunţă puştii mahalalei lihniţi şi prăpădiţi, de câte ori avea câte o înmormântare, Mişulică...

Scenele de şcoală sunt iarăşi vii, veridice, smulse din realitate.

„Moarte tinereţelor" este una din cele mai bune cărţi apărute în ultima vreme.

Galeria dictatorilor

A apărut în editura „Cugetarea", noua lucrare a d-lui profesor Sterie Diamandi „Galeria dictatorilor", carte în care sunt analizate ziaţa şi opera lui Hitler, Massolini, Ataturk, Slazar şi Pilsudski.

D. K. H. ZAMBACCIAN

care a vorbit la „Dalles" despre „Arta pe vremea lui Napoleon"

Attila, viaţa romanţată a marelui năvălitor asiatic

In extrem de interesanta colecţie „**La vie des hommes illustres**" a unei edituri franceze, a apărut acum câţiva ani, scrisă de Marcel Brison, viaţa regelui hun Attila.

Foarte bine documentat asupra isprăvilor, cuceririle şi epocii în care a trăit acest barbar asiatic, Marcel Brion a putut scrie o carte de istorie romanţată, care constituie o lectură pasionantă, instructivă şi senzaţională.

Cartea a apărut, zilele aceste, într'o perfectă şi complectă traducere la noua editură „Librăria Şcoalelor" din Craiova. E un debut de cea mai bună calitate, care ne face să credem, cunoscând programul de activitate al acestei edituri, că va fi una dintre cele mai interesante edituri dela noi.

Traducerea cărţii lui Marcel Brison este o chezăşie

„Lupta între două lumii"
roman de L. Detre
(Editura Rex)

O luciditate elementară ne sileşte să recunoaştem că omenirea încă n'a intrat în istorie, luând conceptul de istorie în sensul lui ideal şi absolut, istoria care se făureşte pe sine însăşi în deplină conştiinţă şi libertate, cu excluderea fatalităţilor şi silniciilor. Deocamdată trăim încă în acea preistorie umană în care sunt posibile toate contradicţiile şi incertitudinile precum şi toate spaimele legate de acestea.

In lumina acestor consideraţii brodate pe marginea tristei noastre actualităţi, cu atât mai interesant ne apare romanul lui L. Detre „Lupta între două lumi" (traducere de B. Iosif). Intr'o viziune magistrală cuprinzând perspectivele anului 2000, autorul descrie războiul apocaliptic între omenirea ajunsă la apogeul desvoltării şi dominaţiei sale şi duşmanul său neaşteptat: furnica. Războiul acesta ia sfârşit prin victoria furnicilor şi încheierea unui tratat de pace eternă între oameni şi minusculele insecte. Ne aflăm în faţa unuia din aşa zile romane de **utopie ştiinţifică**, în genul de înaltă ţinută literară al unor Wells şi Rosny-aîné, proecţiuni pe ecranul îndepărtat şi fantastic al viitorului a unor date ştiinţifice care chiar dacă nu sunt de valoare absolută, constituie însă suficiente aprehensiuni pentru o desfăşurare ulterioară. Nu ne găsim în Utopia ţara de nicăieri iscodită de Thomas Morus, ci într'o ficţiune în care dincolo de arabescurile fanteziei se zăreşte canavaua ţesută din fire certe şi pozitive, din elemente previzibile şi — la vigoare — realizabile.

Desfăşurarea dramatică a luptei dintre oameni şi furnici e transpusă în pagini a căror ţinută e cu atât mai meritorie cu cât povestirea trebue să îmbrace caracterul sobru şi stilul sec al adevărurilor ştiinţifice. La fiece pas abundă tulburătoare sondagii în viaţa misterioasă a unor fiinţe denumite „inferioare" de către orgoliul nemăsurat al oamenilor. Intr'o vreme tristă ca a noastră, lectura romanului lui Detre ne aduce imaginea reconfortantă a unei lumi în care n'a fost exclusă numai violenţa dintre oameni, dar care depăşind limitele înguste ale antropocentrismului — integrează în acelaşi confraternitate şi iubire întreaga fire. Iar frumoasa prezentare tehnică a volumului — tipar îngrijit şi copertă stilizată — adaugă un plus de încântare estetică pentru ochii cititorului.

GEORGETA MIRCEA CANCICOV

autoarea volumului „Moldovenii" care va apare zilele acestea

Andre Suares despre Gabriele D'Annunzio

„O trăsătură din caracterul lui d'Annunzio este aviditatea pentru ceeace nu era al lui, nici pentru el însuşi. Memoria sa era prodigioasă şi primejdioasă, după cât mi se pare. El îşi apropia pe minut ceeace

i se părea că merita real de a fi apropiat. Avea adevărate tentacule pentru a prinde şi a-şi asimila totul; dar îi scăpa esenţialul, căci nu asimilăm decât cele ce sunt ale firii noastre... Geniul lui d'Annunzio era acela de a lua ochii. Talleyrand sau Stendhal luau ochii altora, el îşi lua pe ai săi proprii; aceasta e grav! Unde e aci conştiinţa?... Unde e marea lege de a fi sau a nu fi?... Orice atitudine luată într'adins, este un semn de slăbiciune.

Franţa ca şi Anglia, nu pot suferi aceasta. A fi înşelat de propria ta atitudine, e mai rău decât a înşela pe alţii cu ea. D'Annunzio nu era înşelat de el însuşi, dar îşi forţa alura pentru a ajunge la ţintă. Era în aceasta oarecare grandoare. Tot ce-i era superior îi stârnea pofta şi voia să-şi încorporeze imediat această superioritate. De aci toate rolurile pe care le-a jucat, toate pozele în faţa pictorului, a sculptorului şi... a posterităţii, reducându-se toate la singura ambiţie a avea primatul în toate genurile. Dar nu putem prima decât dacă nu ne forţăm. Nu e cineva primul pentrucă vrea, ci pentrucă e. El imita toate felurile de a fi numai pentru a fi ceeace nu era. Convin că a pus mult avânt şi chiar bună credinţă. Avea geniul împrumutului şi a aderenţei. Nu aş vrea să fac un joc de cuvinte, dar o asemenea „asimilare" este un fel de „simulare"... Gloria mimului e, în ochii mei, o mare mizerie"...

Trebuie să recunoaştem că Juarès a pus aci o mare doză de absint. El are însă şi păreri mai juste asupra lui d'Annunzio.

„Tristan şi Isolda" în româneşte

Poetul Ştefan Popescu (Sabin Vasia) pregăteşte un studiu despre „Tristan şi Isolda". Acest minunat poem de dragoste va primi dealtfel şi o redactare în limba română, — d. S. Popescu încercând să ne dea pentru prima dată o versiune a legendei. Studiind circulaţia celebrei opere la toate popoarele occidentale şi adăugând acestuia tălmăcirea poemului după un text stabilit în mod critic, credem că o lipsă însemnată şi simţită va fi împlinită astfel.

Impresii din cercul romanticilor englezi

Henry Crabb Robinson, scriitor de mâna a doua al epocii romantice engleze, a făcut obiectul cercetărilor şi studiilor profesorului Moiley, timp de 25 de ani.

Trei volume groase au fost strânse ca rezultat al acestei sforţări, în care a adunat tot ce a găsit relativ la Crabb, din mărturiile contimporanilor, din documente nenumărate, din ziarul intim al acestui scriitor, ca şi din carnetul său note, reconstruind personalitatea acestuia, care devine astfel mult mai cunoscută decât acea a marilor scriitor adunaţi de el. Prin această metodă învăţatul englez nu urmăreşte decât cunoaşterea unei epoci din cele mai interesante în literatura engleză, acea din anii 1780—1834. In adevăr, istoria nu poate intra direct în unele amănunte fără a eşi din cadrul şi misiunea sa, de aci vine importanţa crescândă a memoriilor şi notelor unor personagii de a doua mână, a căror mărturie este de mare preţ.

Henry Crabb Robinson este un excelent martor şi observator. Această calitate îi dă puterea de a răsfrânge viaţa cercului literaţilor din jurul lui Wordsworth, în care el era un membru favorit. El poate destăinui, în aceste note intime, tot ceiace lealitatea şi discreţia l-au împiedicat a spune prin viu grai, cât a fost în viaţă.

Serviabil şi discret cu marii săi prieteni, el este tovarăşul lor de primblare şi confidentul soţiilor lor, căci deşi prietenii îl acuză de a fi prea limbut în adunările cercului, el e un excelent ascultător, de fapt. Iată de pildă, ce ne spune în amintirile sale despre Coleridge, supranumit de contimporani, „Prinţul îndrumărilor spre cugetare şi simţire": Pe un drum de ţară, Coleridge mort beat se târăşte spre casă, întovărăşit de îndatoritorul Crabb. Acesta îl culege de pe jos, îl pune pe picioare mai la fiecare pas, îl sprijină îndreptându-l spre casă, la Grasmere, unde ajunge după o lungă şi grea călătorie. „Acesta era sfârşitul trist al petrecerilor sale de seară", spune Crabb în amintirile sale.

Dar impresiile sale sunt greu de cules în cele scrise de el, căci ele sunt numeroase, nu toate de aceiaşi importanţă şi scrise într'un stil monoton şi necolorat. Aflăm ce impresie i-au făcut convorbirile cu Coleridge, care a fost nu numai un delicios poet, dar şi creatorul „esseului", atât de viu şi proaspăt sub condeiul său. Apoi decâte ori a petrecut şi a băut ceai cu Lamb, dar mai ales vorbeşte de Wordsworth, care dimpreună cu Coleridge, Scott şi Shelley au dominat producţia literară a timpului. Wordsworth a fost poetul Lacurilor engleze şi al regiunii de Sud-West a Angliei, unde şi-a petrecut copilăria într'o viaţă liniştită, formându-se sub influenţa surorii sale Lady Dorothy şi a prietenului său Coleridge.

Este totuşi o statornicie reală în atitudinea sa faţă de cei pe care-i admira şi care ni-l face simpatic. Astfel asistă la decăderea din ce în ce mai mare a lui Coleridge, ne descrie pateticul declin al Dorothyei Wordsworth, este ca observator la începutul şi sfârşitul carierei lui Hazlitt, considerat pe vremea sa ca un Byron al prozei, amestec interesant de idealism şi cinism („Beppo", „Don Juan"); în timpul lungii sale prietenii cu Wordsworth îl vede pe acesta schimbându-şi caracterul înăsprindu-se şi devenind rău cu toţi din jurul său. Crabb nu se indignează, nu se revoltă, rămâne neclintit în admiraţiile sale, neîngăduindu-şi decât prudente, dar maliţioase reflexii critice, notând, însă, cu precizie, atacurile lui Wordsworth asupra vieţii private a lui Coleridge şi îndoelile lui Hazlitt asupra caracterului şi sincerităţii lui Carlyle, pe care îl judeca „mai actor decât Irving în jocul său de scenă".

In parte, observaţiile lui Crabb par destul de anodine. Laolaltă însă, sunt atât de juste în notarea oamenilor, încât devin epigrame. E un obiceiu subtil la el „de a bârfi", fără a o degenera în calomnie. Un scriitor englez le caracterizează ca „sub-acide".

Incă o citaţie din opiniile lui asupra lui Shelley:

„Am mers la Godwin. Messer Shelley era acolo. Nu-l mai văzusem până atunci. Tinereţa, asemănarea cu Southey (1774—1843) mai ales în unele tonuri ale vocii, mi-au produs o impresie plăcută. Dar ea a fost distrusă prin conversaţia sa violentă, arogantă şi intolerantă".

Despre Doamna Siddons, zice:

„Mă simt ruşinat să mărturisesc că aparenţa ei era un deliciu, înainte de a o fi întâlnit la Paris. In prezent înfăţişarea ei îmi face rău. O observai cu deamănuntul, tot făcându-mă a nu vedea totuşi cum şi-a vopsit sprâncenele ca să le facă îmbinate. Apoi era nepotrivit îmbrăcată: fruntea ei nu putea fi încadrată cu un fleac de pălărie mititică..."

Pare că foiletezi un album cu fotografii în care lipsa de talent a fotografului este împlinită prin interesul extrem al scenelor pe care le-a văzut şi care te face să treci cu vederea contrastul între el şi subiectele alese.

XENOS

Walt Disney

Cel care a dat filmului valoarea unui adevărat produs de artă a fost Charlie Chaplin, căci filmele cari au rulat cu el, în 1915, au nu numai un interes documentar, istoric, ci nu au pierdut nici până în prezent, după douăzeci de ani, puterea lor comică.

De şase ani se repetă aceiaşi minune cu desenele animate ale lui Walt Disney. Din lună în lună „Mickey Maus" şi „Sily Simfony" au creiat o lume care ne-a devenit tot atât de familiară ca şi aceea a lui Charlie Chaplin şi a oricărui mare artist din lume.

In desemnele animate, se ştie că în loc să fie muzica adaptată imaginilor, dinpotrivă imaginile trebue să ilustreze o partiţiune stabilită dinainte.

Iar Walt Disney s'a servit de aceasta pentru a face din filmele sale „balete perfecţionate", căci plăcerea cea mare pe care ne-o procură acest artist derivă din corespondenţa riguroasă între mişcări, sunete şi culori mult mai bine realizată pe ecran decât pe scenă. In interpretarea unei teme celebre sau în parodia ei o „Silly Simphony", depăşeşte realizările cele mai desăvârşite ale artei choregrafice.

Dar nu e numai aci meritul lui Walt Disney — personagiile sale înseşi au fiecare în parte o psihologie care merită atenţiunea noastră. Astfel Mickey şi Pluto au fost luate deadreptul din jurnalele pentru copii, ele îşi păstrează măreţia şi norocul nu dă greş niciodată pentru ei.

Dar cu Donald apar pe scenă spiritul pervers şi nenorocul, factori cari-i dau un caracter uman ce le lipseşte celorlalţi doi. Neîndemânatic, ridicol, maniac şi în acelaş timp pornit în mânie, încăpăţânat, îndrăcit, Donald ne reprezintă pe omul condamnat din naştere a nu fi bun de nimic în legăturile sale cu lumea exterioară. Deşi tot ce întreprinde nu izbuteşte, totuşi el face mereu alte planuri, dând vina pe toţi şi pe lumea întreagă de neizbutirea sa, perseverând totuşi cu toată neşansa lui fenomenală. Pare că face înadins să provoace nenorocul vieţii sale.

Anul trecut Walt Disney a creat pentru prima oară un film care a durat peste o oră: „Albă ca zăpada" şi „Cei doisprezece pitici". Succesul a fost atât de mare încât exploatatorii americani ai cinemaului s'au întrebat dacă nu va veni un timp când actorii în carne şi oase vor fi înlocuiţi prin personagiile în două dimensiuni şi colorate ale lui Walt Disney.

A apărut No. 528

RADIO-Adeverul

cu următorul sumar:

BUCUREŞTI PE UNDE SCURTE

Postul exprimental pe unde scurte al radiodifuziunei române

PREMILITARII ŞI RADIO

Programul emisiunilor pentru premilitari

SIMPLEX 2+1

Montaj cu lămpi roşii pe 3 game de unde, pentru începători

MOTORUL INTELIGENT

Mecanismul comenzii prin tabulator la aparatele motorizate

Programul posturilor europene pe săpt 30 Oct.— 6 Noem. 1938

Adevêrul
LITERAR şi ARTISTIC

HUMOR

ACORDURI

— O! măreaţă mare magnifică.
Fiica lui Neptun cel vechi...
Cetăţeanul — Spală putina mai bine de ţii să mai ai urechi...

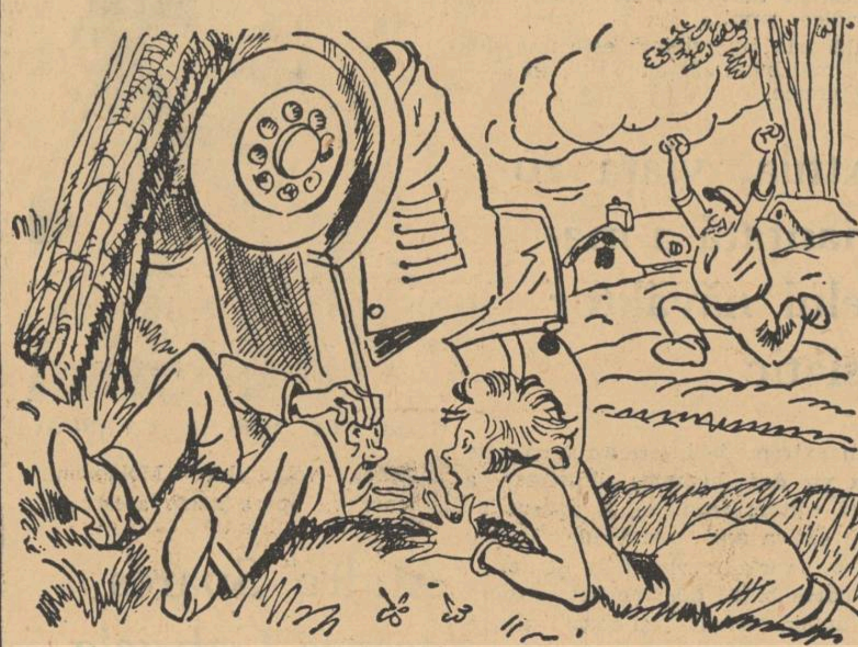
— Am un aer idiot în fotografia asta...
— Evident... Fotografia nu e retuşată!

Candide (Paris)

LACHEUL: — Greu pietroiul?
MUNCITORUL: — Da, mai greu decât o oală de noapte.

(Desen de Forain, 1905)

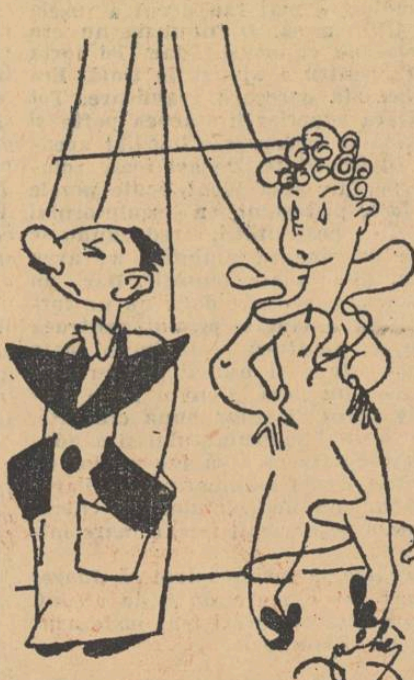

— Vezi unde te poate duce o sărutare?

PROBLEMA SPANIOLĂ

— Mie nu-mi poate intra în cap faptul că militarii pot face şi război civil!

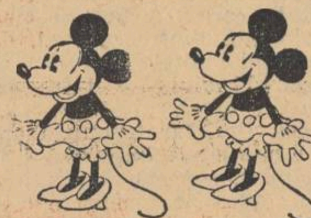
— Nu uita că sunt pe lumea asta atâtea lucruri mai de preţ ca banii...
— Or fi... dar nu uita că-ţi trebue bani ca să le ai!

Vendemaire (Paris)

— Mi-ai spus că automobilul dumitale face 80 km. pe oră...
— Desigur, dar îi trebue... timp!

(Marianne, Paris)

DECEPŢIE

— Pentru atâta lucru m'ai adus până aici?

— Am discutat cu un prieten asupra celui mai bun mijloc de-a asigura pacea!

Vendemiaire (Paris)

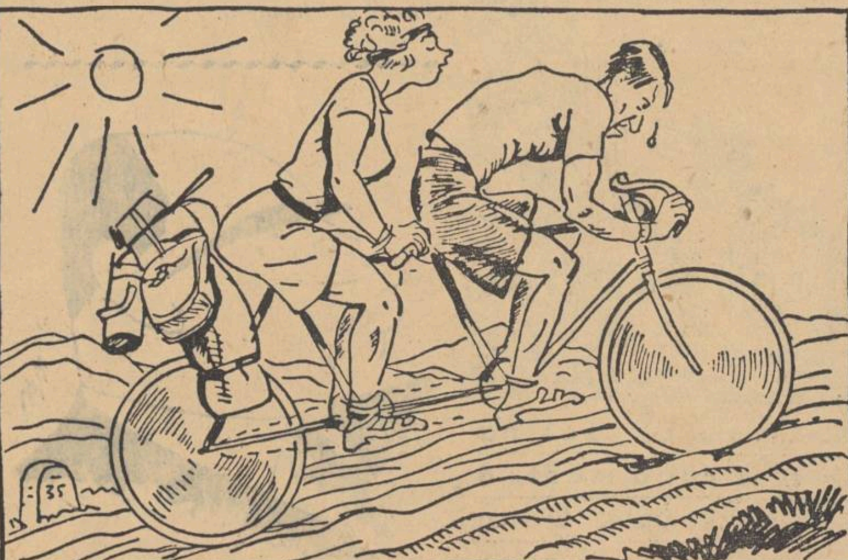

IMBULZEALĂ

— Incă unul care are frontieră comună cu mine...

— Ai reuşit să faci, văd, un foc admirabil cu vreascuri.
— Nu vreascurile ard, ci friptura.

— Mă gândesc ce bine era pe vremea când n'aveam concediu...

BIBLIOTECA ... „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

DIRECTOR:
M. SEVASTOS

Prețul abonamentelor:
Lei 200 pe an
„ 100 pe 6 luni
„ 50 pe 3 luni
în străinătate dublu

Editura „ZIARUL" s.a.r.
BUCUREȘTI

Inscrisă sub No. 232,
Tribunalul Ilfov
Plata taxelor postale în numerar conform aprobării Direcției Generale P. T. T., No. 137.282/926

12 PAGINI, ILUSTRATE

Anul XIX, Seria III, No. 936 — PREȚUL LEI 5 — Duminică 13 Noembrie 1938

Adevĕrul
LITERAR ȘI ARTISTIC

IN ACEST NUMAR COLABOREAZA:

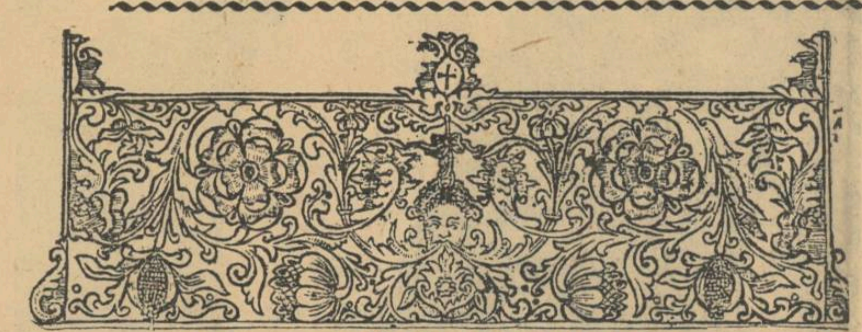
St. Antim, V. Haneș, Iz. Sadoveanu, F. Dima, Horia Roman, Al. G. Piepteanu, E. Camilar, Tache Soroceanu, Gh. Nenișior, Gh. Spina, St. Tita, Mih. Popescu, Ross și alții.

DELA BIBLIA LUI ȘERBAN CANTACUZINO LA BIBLIA REGELUI CAROL II

10 NOEMVRIE 1688. — 10 NOEMVRIE 1938

ȘERBAN CANTACUZINO

[illegible]

Prima pagină a bibliei lui Șerban Cantacuzino

BIBLIA

ADICĂ

DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ

A VECHIULUI ȘI A NOULUI TESTAMENT

TRADUSĂ DUPĂ TEXTELE ORIGINALE EBRAICE
ȘI GRECEȘTI DE PREOȚII PROFESORI
VASILE RADU ȘI GALA GALACTION
DIN INALTA INIȚIATIVĂ A
MAJESTĂȚII SALE REGELUI CAROL II

BUCUREȘTI
FUNDAȚIA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ «REGELE CAROL II»
39, Bulevardul Lascar Catargi, 39
1938

Pagina de titlu a Bibliei M. S. Regelui Carol II

M. S. REGELE CAROL II

Din „Proverbele lui Solomon"

5.
Viață fără prihană. Stăpânirea de sine.

1. Fiul meu! Ia aminte la înțelepciune și la sfatul cel bun pleacă urechea ta,
2. Ca să poți păstra povețile ieșite din gura mea și învățătura buzelor mele s'o ții la tine.
3. Căci buzele femeii streine picură miere și cerul gurii ei este mai alunecător decât untul de lemn,
4. Dar la sfârșit ea este amară ca pelinul și tăioasă ca o sabie cu două ascuțișuri.
5. Picioarele ei coboară spre moarte și pașii ei duc de-a-dreptul în Șeol.
6. Fiindcă tu nu iei seamă la calea vieții, pașii ei rătăcesc fără să iei aminte.
7. Și acum, fiul meu, ascultă-mă și de la cuvintele gurii mele nu te abate!
8. Drumul tău să treacă departe de ea, și nu te apropia de ușa casei ei.
9. Ca să nu dai vârtutea tinereții tale altora și anii tăi unui om fără de inimă;
10. Ca streinii să nu se sature de strădania ta, și ostenelile tale să nu treacă în casa altuia;
11. Ca să nu te jelești la sfârșit, când trupul tău și carnea ta vor fi fără de vlagă,
12. Și să zici: „Cum am ajuns să urăsc povața și în ce fel inima mea a urgisit certarea?
13. De ce nu am ascultat de glasul dascălilor mei și la învățătorii mei de ce n'am plecat urechea?
14. Era cât pe ce să mă lovească nenorocirea în toiul adunării și în mijlocul obștiei!"
15. Bea apă din puțul tău și din ceeace curge din fântâna ta.
16. Oare izvoarele tale trebue să curgă afară și pâraiele tale de apă în piețele cele mari?
17. Nu! Numai ale tale să fie ele și nicidecum ale celor streini!
18. Binecuvântat să fie izvorul tău. Bucură-te de femeia ta cea din tinerețe,
19. Cerboaică prea iubită, gazelă plină de farmec! Iubirea ei să te îmbete în toată vremea, dragostea ei să te ademenească neîncetat!
20. De ce să-ți ieși din minți pentru o streină și să strângi în brațe pieptul unei femei necunoscute?
21. Căci Domnul stă cu ochii țintă la căile omului și toate cărările lui le ispitește.
22. Omul se prinde în lațul păcatelor lui și în lanțurile fărădelegilor lui el se încurcă.
23. Unul ca el va muri din lipsă de îndreptare și din pricina marii lui nebunii va pieri.

La 10 Noembrie 1688 a ieșit de sub tiparul Mitropoliei din București cel mai de seamă monument al literaturii noastre bisericești. După ce, vreme de aproape două sute de ani, s'au pus la îndemâna credincioșilor români numai fragmente ale Sfintei Scripturi, — Tetravanghelul, Psaltirea, Apostolul, Cartea Genezei și a Exodului, ba uneori frânturi și mai mici, — pentru întâia oară Românii au prilejul să vadă în haină românească întreaga Biblie.

Iată titlul acestei cărți:

Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei vechi și ale cei noao lege, toate care s'au tâlmăcit dupre limba elinească spre înțelegerea limbii rumânești, cu porunca prea bunului creștin și luminatului Domn IOAN ȘĂRBAN CANTACOZINO BASARAB VOEVOD și cu îndemnarea Dumnealui CONSTANDIN BRANCOVEANUL MARELE LOGOFĂT, nepot de sor al Măriei Sale, carele după prestăvirea acestui mai sus pomenit Domn, puternicul Dumnezău den alegerea a toatei Țări Rumânești pre Dumnealui l-au coronat cu domnia și stăpânirea a toată țara Ugro-vlahiei. Și întru zilele Măriei Sale s'au săvârșit acest dumnezăesc lucru, carele și toată cheltuiala cea de săvârșit o au rădicat. Tipăritu-s'au întâiu în scaunul Mitropoliei Bucureștilor, în vremea păstoriei Prea Sfințitului Părinte chir Teodosie, Mitropolitul țării și Exarhu laturilor, și pentru cea de obște priință s'au dăruit neamului rumânesc, la anul de la Facerea lumii 7197, iar de la Spăsenia lumii 1688, în luna lui Noemvri în 10 zile.

Pornită din inițiativa lui Șerban Vodă, traducerea a fost încredințată arhiereului Ghermano de Niș, ca unui reputat elenist (la moartea acestuia apelându-se la alți învățați de aceeași specialitate), și cărturarilor români Șerban și Radu Greceanu. Supravegherea tiparului și corectura au căzut în sarcina lui Mitrofan, episcopul de Huși. Profitându-se de prezența în țară a patriarhului Dositeu al Ierusalimului, s'a obținut, o dată cu învoirea și binecuvântarea înaltului chiriarh, o scrisoare către Domn, care figurează, alături de cuvântul Voevodului, în fruntea Bibliei.

Șerban Vodă a murit la 29 Octombrie 1688 și nu a avut fericirea să mângâie foile minunatei opere, care face și astăzi deliciul bibliofililor. I-a fost dat lui Constantin Brâncoveanul, care, încă, de pe vremea când era Mare Logofăt, a secundat pe Domn în opera-i culturală, să împartă cu inițiatorul traducerii și tipăririi Sfintei Scripturi gloria de a fi sprijinit colaborarea unui monument literar de seamă. Intr'adevăr, cum se menționează în titlu, Vodă Brâncoveanul a contribuit cu cheltuiala desăvârșirii Bibliei.

✱

Remarcabilă prin chiar osteneala de a se tălmăci întreaga Scriptură Sfântă, Biblia de la București înseamnă în evoluția literaturii noastre vechi un punct culminant. Mai întâi, ea consfințește graiul muntenesc ca limbă literară, fixându-se o dată pentru totdeauna, printr'un text de largă răspândire, conștiința unei limbi comune, conștiință care începuse a se înfiripa cu un secol mai înainte, grație tipăriturilor Diaconului Coresi.

In al doilea rând, prin grija ce s'a pus întru redarea, nu numai cât mai exactă, dar și cât mai frumoasă a cărților care alcătuesc Sfânta Scriptură, avem a face cu o traducere mai liberă decât cele de până acum și deci cu o prezentare mai fidelă a posibilităților de exprimare mai aleasă în secolul al XVII-lea. Fraza e mai corectă, mai românească, iar cuvântul e bine ales, ocolindu-se atât cât e cu putință vocabularul slav necunoscut limbajului vorbit.

Unele stângăcii, care s'au strecurat totuși în limba Bibliei de la 1688, își găsesc explicația în dificultățile începutului, și ele nu pot întuneca o operă de trudă și de migală, înfăptuită cu un gând atât de înalt.

Astăzi, când se împlinesc 250 de ani de la apariția celei dintâi Biblii românești, gândul tuturor se îndreaptă cu recunoștință spre cei care, inițiatori și înfăptuitori, au scris o pagină luminoasă în Istoria literaturii române. Și nu cunosc un omagiu mai fericit ales decât acela pe care li-l adresează Suveranul nostru.

Astăzi, 10 Noembrie 1938, a apărut, din înalta inițiativă a M. S. Regelui Carol II, în editura Fundației pentru literatură și artă „Regele Carol II", Biblia tradusă din nou, după textele originale ebraice, de preoții Profesori Vasile Radu și Gala Galaction.

Gândul M. S. Regelui de a se tipări o nouă versiune a Bibliei încunună o activitate de stăruitoare muncă și oglindește grija pe care Voevodul culturii o poartă neamului românesc. De-a lungul veacurilor Sfânta Scriptură a fost și a rămas hrana sufletească a milioane de oameni și s'a dovedit a fi o salutară temelie a educației popoarelor. Dar pe lângă Cartea Revelațiunii Divine, Biblia este, — cum spun autorii acestei noui versiuni, — „un cedru din Libanul literaturii universale".

„Sfânta Scriptură, — scriu Pr. Vasile Radu și Gala Galaction, în prefața Bibliei Carol II, — prin minunată și multiplă binecuvântare, a odrăslit și odrăslește pururea, ca toiagul lui Aaron, prima frunte de flori în toate literaturile naționale creștine... La noi Românii, deși Biblia principelui Șerban Cantacuzino este cu aproape două sute de ani mai vechi decât Alecsandri, Odobescu și Eminescu, Creangă, Caragiale și Coșbuc, totuși, pentru anumite pricini proprii stării noastre bisericești și culturale, nu se poate dovedi că ea a avut asupra lor o înrâurire prea statornică și hotărîtoare. Cu atât mai mare cuvânt simțim azi cu toții că Sfânta Scriptură trebue să-și îndeplinească, la noi, rodnic ei menire și să pătrundă ca o rețea de apă vie ogoarele inimii și ale literaturii românești",

In preoții Vasile Radu și Gala Galaction trebue să vedem nu numai pe învățații profesori de Exegeza Vechiului și Noului Testament, pătrunzători ai tuturor subtilităților filologice și teologice, ci și pe doi mânuitori ai unei limbi dintre cele mai alese. Originar din Vrancea, — amintindu-ne, prin urmare, o veche cunoștință a scripturilor române, pe Varlaam, — Părintele Vasile Radu aduce în scrisul său o vigoare și o prospețime cum nu se poate mai potrivite pentru unele pagini ale cărților biblice. Cât despre Părintele Gala Galaction, scriitorul de suavă poezie, finul iscoditor și înțelegător al sufletului omenesc sub toate aspectele lui. S. Saare o activitate literară prea cunoscută și nu va fi greu pentru nimeni să recunoască în tot ce e expresie a sensibilității, în tot ce e avânt al imaginației, pana sa măiastră.

Operă a secolului al XX-lea, Biblia „Carol II" oglindește limba zilelor noastre, păstrând totuși o discretă aromă arhaică, atât de potrivită cu atmosfera ce ne-o evocă Sfintele Scripturi. E în această fericită îmbinare a ceea ce e străvechi cu ceea ce corespunde stadiului actual al limbii, o afirmare a unor calități puțin obișnuite și se cuvine s'o subliniem.

D. profesor Al. Rosetti, directorul Fundației pentru literatură și artă „Regele Carol II", s'a dovedit, și cu prilejul tipăririi Bibliei, un înțelegător interpret al gândului regal. D-sa și-a dat osteneala să transforme vechiul model al Bibliei de mari proporții într'o carte mică, ușor de mânuit și ușor de purtat. Pe o hârtie fină, aproape ca foița de țigare, se desfășură tiparul clar al Imprimeriei Naționale, constituind prin el însuși o operă de artă. O Biblie cât o carte de citire. Ea nu așteaptă decât cititori.

Și când ne uităm la prețul ei, atât de neînsemnat, ne vin în minte cuvintele altui Voevod, care și el a făcut un dar limbii românești, cuvintele lui Vasile Lupu. Adresându-se cititorilor Cazaniei, el le spunea că deși cartea „este de puțin preț, iară voi să o primiți nu ca un lucru pământesc, ci ca un odor ceresc".

Ca un odor ceresc trebue prețuită și Biblia Carol II, „carte pre limba românească, întâi de laudă lui Dumnezeu, după aceea de învățătură și de folos sufletelor pravoslavnice".

J. BYCK

Tot din „Proverbele lui Solomon"

6.
Păcatele pe care le urgisește Domnul

1. Fiul meu! Dacă te-ai pus chezaș pentru aproapele tău, dacă ai bătut palma pentru un strein,
2. Dacă te-ai legat prin cuvintele gurii tale, dacă te-ai prins prin graiul buzelor tale,
3. Iată ce să faci, fiul meu: Scapă-te de ele! Și fiindcă ai căzut în mâna aproapelui tău, du-te la el, nu-l slăbi, ci silește mereu pe aproapele tău.
4. Somnul să nu prindă ochii tăi, nici ațipirea genelor tale.
5. Smulge-te ca o căprioară din mâna vânătorului și ca o pasăre din lațul păsărarului.
6. Du-te, leneșule, la furnică și uită-te la hărnicia ei ca să ajungi înțelept:
7. Cu toate că n'are voevod, nici cârmuitor și nici stăpânitor,
8. Ea își strânge de cu vară hrana ei și își adună la seceriș demâncarea ei.
9. Până când, leneșule, vei mai sta culcat? Când te vei scula din somnul tău?
10. „Puțin somn, încă puțin ațipire, puțin să mai stau în pat cu mâinile în sân!"
11. Sărăcia va veni peste tine ca un călător și nevoia va năvăli peste tine ca un războinic.
12. Omul de nimic și fără căpătâi umblă cu șiretenia în gură.
13. Clipește din ochi, freacă din picioare, face semne din degete,
14. Urzește rele plănuiri în inima lui iscând certuri, în toată vremea.
15. Pentru aceasta fără de veste va veni peste el prăpădul, nimicit va fi dintr'odată și fără de leac.
16. Șase sunt lucrurile pe care le urăște Domnul, ba chiar șapte de care se scârbește sufletul său:
17. Ochii mândri, limba mincinoasă, mâinile care varsă sânge nevinovat.
18. Inima care urzește planuri viclene, picioarele grabnice să alerge spre rău.
19. Martorul mincinos care mărturisește strâmb și cel care seamănă vrajbă între frați.
20. Păzește, fiule, învățătura tatălui tău și nu disprețui povețile maicii tale!
21. Leagă-le deapururi de inima ta și atârnă-le la gâtul tău.
22. Când vei merge, povața te va călăuzi, și în vremea somnului te va păzi, iar când te vei deștepta va grăi cu tine.
23. Fiindcă povața este sfeșnic și legea lumină, iar sfatul și învățătura sunt calea vieții.
24. Ele te vor păzi de femeia aproapelui și de limba cea ademenitoare a celei streine.
25. Nu dori frumusețea ei în inima ta și nu te lăsa prins la căutătura ochilor ei,

DURICA

de Al. Gr. Piepteanu

— Adăp caii la fântână, dar să vii negreşit, că dacă nu eşti acolo când trec eu de dimineaţă de tot, nu pot să te aştept. Vin şi al-de Radu lui Negoiţă cu Anghel a lui Mitrea.

— Bine, zisei eu, vin negreşit, mă scol de cum se face ziuă.

— Tat-to ştie?

— Nu, numai mama.

— Lasă că nu e nimica, la prânz te aduc eu când adăp caii la puţul din marginea satului.

Şi Durică plecă fluerând, trosnind dintr'un bici lung cu coada scurtă, cu ciucuri la băeri şi cu sfârc de borangic pe care îl fura dela rezboiul de ţesut al Stanchii, sora lui, întărâtând toţi câinii de pe uliţi.

Aveam vre-o unsprezece ani. El e'a cu vre-o şase ani mai mare decât mine, dar amândoi terminasem clasa patra primară odată. Venise mare la şcoală îl trimisese tată-său de frica amenzii. Prinzând însă dragoste de carte, dese ori mânca bătae să lipsească de la şcoală spre a-i ajuta la munca câmpului. In şcoală eram prieteni. Aveam acelaş drum. El mă păzea de câinii lui Ignat când coboram la şcoală, eu îi dam reviste colorate cu cari îşi îmbrăca cărţile. Iarna când ne băteam cu zăpadă eram într'o partidă, el era căpitanul. Imi părea că în toamnă ne despărţeam; eu plecam la şcoală la oraş, el rămânea la plug. In dorinţa de a fi cât mai mult împreună cu el înainte de a ne despărţi în toamnă, mă hotărîsem să plec cu el a doua zi „cu caii" la iarbă, să văd şi eu cum petrec ei la izlaz. O convinsesem pe mama să mă lase cu Durică. Vream să plec numai în cămaşă şi desculţ aşa cum erau ei îmbrăcaţi; căci altfel, deşi eram cu el, se mai găsea câte unul care nu mă scotea din cioflingar, strimţar, etc., de parcă aşi fi fost o cioară vopsită între ei. Atunci strigam doar:

— Durică, ia vezi de cutare, şi o privire de a lui îl făcea pe adversarul meu să înlemnească.

Nu a fost chip să o fac pe mama să mă lase să plec desbrăcat. La fântână am aşteptat pe Durică care venea în goană pe cal trosnind din biciul lui cu sfârc de borangic, gonind pe ceilalţi cinci după urmă. Caii se înşiruiră la jghiab să bea apă. El descălică şi veni lângă mine.

— Tu o să încalici pe roaiba că e blândă şi te ţii bine de coamă, na, — şi scoase din traistă un biciu.

Ochii îmi străluciră de bucurie, aveam biciu şi o să mân şi caii. Mă descălţai de ghete, desbrăcai haina şi pantalonii şi le băgai în traista lui.

Plecarăm. La marginea satului ne întâlnirăm şi cu ceilalţi. Caii se amestecară şi noi, călări, mergeam tacticoşi în urma hergheliei. In curând ajunserăm la izlaz. Unii din cai fură împiedicaţi ca să poată fi prinşi mai repede la nevoe.

Durică se apucă să scormonească cu un briceag o gaură în pământ zicând:

— Radule, Anghele, duceţi-vă de rupeţi câtiva cotclani de porumb, să coacem. Eu aprind focul, tu, se adresă şi mie, du-te şi apără caii încoa să nu treacă pe izlazul Ghizdărenilor, şi adună vreascuri.

Plecai foarte mândru că Durică îmi dăduse şi mie o însărcinare..

Satul Ghizdaru avea izlazul comun cu satul nostru; dar copii, între ei ,il împărţiseră. Şi taberele dese ori se încăerau la încălcarea hotarului convenţional.

Radu şi Anghel se întoarseră cu poalele pline de porumb. Foile fură date cailor favoriţi. Dădui şi eu roaibei. Apoi joaca începu: de'anboulea, de'a fripta, de'a caii şi câte altele. In gând mă hotărîsem că, dacă nu-l pot convinge pe tata să nu mai mă dea la şcoală la oraş, să fug de acasă şi să mă bag undeva la cai să-i păzesc, aşa de mult îmi plăcea viaţa la câmp.

— Gata friptura, zise Radu. Toţi începurăm să mâncăm porumbul fraged şi rumenit.

— Vin Ghizdărenii, zise deodată Anghel. Toţi ne îndreptarăm privirile spre poarta lor de izlaz.

— Vine şi al lui Turmac; iar e rost de bătae, zise Radu.

Durică privind atent la grupul care se apropia răspunse:

— Nu vă băgaţi, nu vă amestecaţi; ştiţi ce aveţi de făcut, şi tu — se adresă el mie — să-ţi vezi de treabă, încalţă-te şi îmbracă-te, haina dă-mi-o mie. Se îmbrăcă cu haina mea care îi era cam strâmtă rămânând descheiat şi îşi controlă baerile biciului, legându-le bine de codirişte.

Eram foarte curios de ce are să se întâmple şi când auzii că e rost de bătae iar pe Durică dând instrucţiuni atât de categorice celorlalţi, oarecare teamă puse stăpânire pe mine.

— Cine să se bată? întrebai pe Radu.

— O să vezi tu, răspunse el.

Ceata Ghizdărenilor se apropie. Erau cinci băeţi de aceaşi etate cu noi între zece, şasesprezece ani. Trei aveau beţe, doi bice.

— Bună dimineaţa, ziseră toţi deodată.

— Bună dimineaţa, răspunserăm noi.

— De unde aveţi porumbul zise unul mai răsărit, cam de statura şi etatea lui Durică.

Ghicii pe al lui Turmac.

— Ce te priveşte pe tine? zise prietenul meu.

— Aşa ca chestie, ce te superi?

— Tot ca chestie ţi-am răspuns şi eu.

— Mi-e să nu-l fi luat din „comunele noastre".

— Nu, n'am luat dela voi; dar fi sigur că o să luăm, cum şi voi luaţi dela noi.

— Nu ţi-e frică de oase?

— Nu, că de pândar mă feresc eu; de altcineva nu mi-e teamă.

— Nici de mine?

— De o oae bleagă ca tine?

— Eu oae?

— Tu.

Un fâşâit prin aer şi biciul lui Turmac se încolăci pe corpul lui Durică. Eu rămăsei încremenit. Cele două tabere se retraseră cu vre-o patru, cinci metri de ei.

— Asta pentru că m'ai făcut „oae bleagă".

Durică sări ars de jos şi două lovituri cu pleasna biciului, sfâşiară cămaşa lui Turmac în dreptul inimei.

Acesta îşi înăbuşi cu greu un scâncet de durere.

— Asta pentru că ne-au lipsit două piedici la caii noştrii.

— Şi crezi că o să mă las la tine?

— Nici eu la tine.

Şi bicele îşi atinseră ţinta iarăşi de câteva ori cu o precizie care trăda pe adevăraţii mânuitori. Şi unul şi celălalt erau crestaţi pe faţă de loviturile primite şi cu cămăşile plesnite.

— Mă, Turmac, vin pândarii, zise un ghizdărean.

Ca la o comandă, cele două tabere se apropiară împrejurul focului şi ascunseră cocenii de porumb.

Turmac scoase dela brâu un pachet de tutun îşi răsuci o ţigare şi îi întinse pachetul lui.. Durică.

— Faci?

— Fac, zise Durică, ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat nici între ei.

Eu rămăsesem cu gura căscată, mirat de ceia ce vedeam. Pândarii se apropiară călări.

— Mă, să nu dea dracu să vă scape vitele în porumb că daţi de belea, auziţi? Sau să vă pue ăl cu coarne să furaţi porumb să coaceţi, căci ştim noi că d'aia aţi aprins focul.

— Lasă că avem noi grijă de vite, zise Turmac.

— Focul l-am găsit aprins de aseară de la cei cari au mas cu caii azinoapte, complectă Durică.

Pândarii se depărtară după ce aprinseră câte o ţigare.

Amândouă taberele tăceau.

— Vasă zică aşa, Durică, ai, sunt „oae bleagă" după tine. Şi v'am furat piedicele de la cai?

— Da, eşti, dacă tu zici că o să-mi moi oasele şi că o să-mi fie frică de tine. Cât priveşte piedicele, le cunoaştem, ale noastre sunt „din patru", iar ale voastre „din trei". Uite-o, aia de e încins ăla; şi Durică arătă un ghizdărean micuţ ce era încins cu o funie de o jumătate de metru — piedeca pentru cai — împletită frumos în patru.

— Eu nu mi-am pus mintea cu el, că tu zici că îi comanzi — continuă el.

— Şi Radu al vostru ni-a luat „acioaia" cârlanului şi a pus-o la caprele voastre. Mi-a spus mie vărumi-o Stan că a văzut-o când a fost la moară. Daţi-ne acioaia şi vă dăm piedica. Am putea reclama la jandarmi da nu vreau să crezi că mi-e frică de tine. Dacă mâine nu aduceţi acioaia, iar îţi moi oasele cu biciul.

— Tu mie?

— Eu ţie.

Şi iar săriră amândoi în picioare cu bicele în mână, gata să se încaere.

— Turmac, vine nea Petre, frati-to, ne face cu mâna să ducem caii.

— Incărcăm chirie pentru şlepuri la târg, zise Turmac.

— Te duci şi tu, întrebă Durică?

— Păi da, eu mân caii la car, răspunse el.

— Iţi dau doi gologani să-mi cumperi şi mie o cichie ca a ta cu două limbi.

— Dă'ncoa şi poimâine ţi-o aduc.

Şi Durică scoase o batistă murdară, mototolită din fundul pălăriei, desnodă unul din colţuri şi luă două monede a zece bani găuriţi şi le întinse lui Turmac.

— Na, ţine-o pe a mea, zise acesta şi îi înmână briceagul lui, până poimâine uite ţi-o dau pe a mea cu lanţ cu tot, şi cu acioaia şi cu piedicele avem noi timp să ne descurcăm.

— Păi da, zise Durică, să nu uiţi de cichie.

— Nu, nu. Să auzim de bine.

— Umblaţi sănătoşi.

. . . .

Au trecut treizeci şi mai bine de ani.

Treceam prin satul Ghizdaru într'o Duminică după masă cu un prieten cu maşina. Ţăranii în haine de sărbătoare erau eşiţi la şosea. Ceva neregulat la motorul maşinei obligă pe şofer să oprească. Ţăranii se apropiară sfioşi de maşină.

Coborâi în mijlocul lor. Nu ştiu cum, îmi amintii de ghizdăreni, de întâmplarea de acum treizeci şi ceva de ani.

Ţineam minte numele lui Turmac. Intrebai de el.

— Da, fuse pe aci, — răspunse unul.

— Uite-l, mă, nea Niculae, întreabă un domn de tine, vino încoa, — strigă altul.

Se apropie un bărbat în puterea vârstei, cu părul spicat pe la tâmple. Aceeaşi privire ca atunci, aceeaşi vorbă.

— Iţi aminteşti... Durică...

El mă privii întâi curios, apoi trecându-şi mâna pe frunte ca şi când prin acest gest şi'ar fi amintit de întâmplare, apoi se însenină la faţă sfredelindu-mă cu privirea.

Amintirile totdeauna transformă pe om.

— Hei, oftă el, s'au dus timpurile alea, nu ştiu dacă erau mai bune, sau noi le vedeam cu alţi ochi.

— Săracu Durică, am auzit că s'a prăpădit în război, ştii?

— Ştiu, căci a murit pe braţele mele la Urecheşti, eram în aceiaşi baterie.

Rămăsei nemişcat. Turmac lăsă ochii în jos.

Clacsonul maşinei mă anunţă că suntem gata de plecare.

Ii strânsei tare mâna.

— Cine era ţăranul acela, — mă întrebă tovarăşul meu de drum?

Nu i-am răspuns, nu m'ar fi înţeles.

AL. GR. PIEPTEANU

A APĂRUT | Nr. 92

MEDICUL NOSTRU

SUMAR:

DOCTORUL YGREC de Tudor Teodorescu-Branişte

DOLIUL NOSTRU

YGREC-PUBLICISTUL

DRUMURI NOUI IN LUPTA ANTITUBERCULOASĂ de Prof. Dr. M. Nasta

Oamenii sănătoşi cari «« scuipă cu sânge »»

REGIMUL VEGETARIAN

TRATAMENTUL BLENORAGIILOR CRONICE

BOLILE APARATULUI URINAR

VIAŢA SEXUALĂ — GRAFOLOGIE

CONCURSUL NOSTRU DE COPII FRUMOŞI ŞI SĂNĂTOŞI

16 PAGINI 5 LEI

CEREŢI ROMANUL

O bănuială de asasinat vine să rupă măşti de ipocrizie socială. Erotism turburător. O privire ameţitoare în abisurile sufletului!

Ivan Mosjoukin

Cu amănunte dureroase agenţiile de presă au anunţat apusul unei stele cinematografice de mărimea întâia. E vorba de Ivan Mosjoukin. S'a vorbit de ochii lui tulburi şi turburători, de succesele în lumea feminină, de gloria de dincolo de scenă şi ecran, s'a amintit de petrecerile cu votcă şi balalaici în trahtirurile ţigăneşti din Moscova şi de banii aruncaţi în dreapta şi în stânga de favoritul publicului rusesc. Dar s'a stăruit foarte puţin asupra marilor calităţi ale actorului Mosjoukin.

Din imensul şir de filme jucate de Mosjoukin e greu să spunem care a fost cel mai bun pentrucă în fiecare, din bogatele şi inepuizabilele resurse ale talentului său dramatic, Ivan Mosjoukin a găsit accente noi, gesturi neutilizate încă, atitudini inedite. In toate filmele însă, a pus o profundă înţelegere a suferinţei omeneşti, o blândă apropiere de omul frământat de patimi.

„Dama de pică", „Posedaţii", „Kean", „Mihail Strogoff", „Răposatul Mathias Pascal" şi pe deasupra tuturora „Părintele Sergiu"... Ivan Mosjoukin a fost cel mai desăvârşit interpret al lui Dostoewski, al lui Tolstoi, al lui Pirandello, fără să vorbim de realizările magistrale din atâtea filme datorite autorilor curenţi ai scenariilor pe cari numai puternica lui personalitate le-a fixat definitiv în amintirea spectatorilor.

Sfârşitul trist, într'o casă de sănătate, al lui Ivan Mosjoukin, ni-l aminteşte pe acel al lui Nijinski. Aceeaşi glorie, acelaş apus dureros... In orice caz, evocarea personagiilor create de Mosjoukin şi a emoţiei pe care ne-a dat-o de atâtea ori arta lui ne mângâie pentru durerea dispariţiei lui premature în lumea celor ce-şi supravieţuiesc între zidurile albe ale sanatoriilor. Ca peste paginile unei cărţi bune, de sute de ori recitită, ne aplecăm peste chipurile palide din cărţile poştale ilustrate pe cari apare Mosjoukin, interpretul incomparabil al oamenilor în suferinţă.

G. S.

O VIRTUOZĂ A DRAGOSTEI SAU NINON DE LENCLOS

Aceea pe care *Walpole* o poreclise *„Notre-Dame-des-Amours"* dispreţuind titlul de femee cinstită, a ţinut să aibe o viaţă independentă, făcând câţi mai mulţi bărbaţi fericiţi şi câţi mai puţini nefericiţi!

Totuşi *Ninon de Lenclos* n'a fost ceiace numim astăzi în termeni peiorativi o curtezană. Modelele sale au fost hetairele antichităţi: *Glycera* a cărei statue a împodobit o stradă a Romei; *Callixena* pe care *Filip* a ales-o ca să-l iniţieze în tainele amorului pe fiul său, *Alexandru; Aspasia*, prietena lui *Socrate, Alcibiade* şi *Fidias* şi, mai târziu, soţia lui *Pericle;* divina *Frineea,* amanta lui *Praxitel* şi *Lais* iubita lui *Diogene* cinicul.

Cu astfel de modele, Ninon de Lenclos — de altminteri dintr'o nobilă familie — n'a alunecat pe panta unei grosolane galanterii; întotdeauna în salonul ei bunele maniere, spiritul fin şi conversaţia decentă şi-au găsit un cadru nimerit ca în oricare alt salon al Faubourg-ului Saint-Germain.

Ninon de Lenclos nu putea suferi pe proşti, pe îngâmfaţi şi pe oamenii grosolani. Ii plăcea să-şi petreacă *timpul între* gentilomi spirituali, iar din dragoste nu făcea drame nici tragedii, ci, pur şi simplu, un agreabil duel, o fermecătoare îndeletnicire, un contract bilateral ce se putea rupe din voinţa unei singure părţi.

Cu astfel de principii filosofice, frumoasa Ninon de Lenclos a putut atrage în salonul ei tot ce Parisul avea mai select.

Cu o sinceritate aproape brutală, Ninon de Lenclos îşi respingea şi-şi alegea amanţii pe care-i recruta mai ales din lumea artei. Aceştia erau amanţi „de coeur", pe când „les parjants" — fireşte, aparţineau comerţului şi marei finanţe.

Ninon, noul astru al galanteriei, de-abea se urcase pe firmamentul actualităţii, pe când *Marion de Lorme* era o celebritate.

Fostă metresă a lui *Cinq-Mars* şi a *Cardinalului de Richelieu,* Marion de Lorme avea un salon unde se adunau oameni cu vază ai epocii. In curând, însă, salonul faimoasei Marion de Lorme a fost părăsit de şleahta ei de admiratori care au preferat s'o viziteze pe Ninon de Lenclos.

Intr'adevăr, acest salon era mult mai interesant decât celelalte. Filosoful *Saint-Evremont* era adevăratul spiritus rector al adunărilor. Fermecătorul său sceptimism îi permitea să scrie biletele rimate elevei sale, biletele în care îi dădea sfaturi sănătoase.

Quand un plaisir une fois est goûté,
Ce n'est plus rien que songe et vanité.
Une paisible et longue jouissance
Fait les dégoûts et détruit la constance;
Car s'attacher toujours au même lien
C'est posséder et ne sentir plus rien...
Ainsi Ninon il faut etre inconstante...

Şi *Scarron* — burlescul poet paralitic, a cărei soţie avea să devie d-nă de *Maintenon* şi soţie morganatică a lui *Ludovic al XIV-lea* — scria epistole rimate lui Ninon de Lenclos.

Frumoasa curtezană era spirituală şi cultă. Citea pe *Montaigne,* pe *Malherbe,* iar dintre prietenii ei putem cita pe *Boileau, Racine, La Fontaine, Molière, Tallemant des Réaux* şi pictorul *Mignard,* căruia îi datorăm un minunat portret al curtezanei. Acest portret se află la muzeul din Bruxelles.

Nenumărate sunt anecdotele care circulă pe contul eroinei noastre. Nu toate se pot povesti aci, având în vedere caracterul lor picant. Dar şi mai numeroase sunt cupletele, epigramele şi pamfletele care au fost scrise pe vremea aceea spre a ridiculiza pe aceia ce cădeau în mreiele frumoasei curtezane.

Cu *marchiza de Sévigné,* Ninon a fost într'un vecinic război, căci nu s'a mulţumit să-i ia soţul; mai târziu a făcut o victimă şi din fiul ei.

Tot jucându-se cu focul, Ninon de Lenclos a sfârşit prin a fi învinsă de flăcările dragostei. Singura ei mare pasiune a fost *marchizul de Villarceaux,* cu care de altfel a şi avut un fiu, mai târziu ofiţer în marina regală.

Prin felul de viaţă pe care o ducea, Ninon de Lenclos îşi făcuse o mulţime de duşmani în lumea ipocritelor din Fauborg Saint-Germain, lume de unde Molière şi-a recrutat faimoasele sale *„Precieuses Ridicules".*

Cabala pornită împotriva lui Simon a avut drept efect încarcerarea ei într'o mânăstire. Dar exilul n'a fost de lungă durată. Intr'o bună zi s'a pomenit cu o vizită. Venise s'o vadă, îmbrăcată bărbăteşte, *Cristina Suediei,* „Regele Cristina", după cum foarte just şi-a intitulat piesa savantul nostru, profesorul *N. Iorga.*

Regina Cristina venise, atrasă de celebritatea lui Ninon de Lenclos. Ele pe dată s'au simpatizat şi vizita n'a fost inutilă, căci Regina a intervenit pe lângă Ludovic al XIV-lea şi, după puţin timp Ninon a fost eliberată.

Dându-şi seama că epoca hetairelor a apus din pricina slabei lor pregătiri profesionale, Ninon de Lenclos devine „profesoară de dragoste".

Unul dintre contemporanii săi spune: Când un nobil avea un fiu pe care voia să-l „desmorţească" îl trimetea la şcoala d-rei de Lenclos.

Invăţămintele lui Ninon trădează un ascuţit simţ psihologic:

— Domnule, spune ea unuia dintre elevii săi care-i destăinuise că e îndrăgostit, numai prin respect, prin atenţii nenumărate, şi prin omagii veşnice veţi reuşi să impuneţi metresei dv. Vorbiţi-i mereu de ea şi rareori de dv. Şi fiţi convins că va fi de o sută de ori mai încântată de farmecele chipului ei decât de sentimentele dv. Totuşi, dacă vreodată vă va primi dragostea, amintiţi-vă, luând în păstrare inima ei, că femeea depune între mânile dv. fericirea vieţii sale şi că vă face arbitrul suprem al destinului ei".

Era o adevărată modă să asişti la aceste lecţii. Cel mai strălucit elev al frumoasei Ninon a fost *Armand de Gramont, conte de Guiche,* pe care mai târziu îl va iubi *Henriette d'Angleterre, ducesă de Orleans.* (Se vede că elevul a ştiut să profite de lecţiile ilustrei sale profesoare!).

Pe lângă toate talentele enumerate mai sus, Ninon de Lenclos a mai avut unul — cel mai preţios — şi anume: a ştiut să rămână tânără.

La 60 de ani, părea de 30! Gurile rele spuneau că practică vrăjitoria. Adevărul este cu totul altul. In această epocă în care îngrijirea corpului lăsa cu totul de dorit, Ninon de Lenclos observa anumite precepte igienice: băi, regim alimentar şi înlăturarea exceselor de orice natură.

— Invăţ arta de-a îmbătrâni, spuse ea odată Cavalerului de Méré.

— Şi, mă rog, în ce constă această artă? Intrebă cavalerul.

— Cea dintâi regulă este următoarea: Să nu regretăm nimic din ceiace aparţine trecutului. Acesta a fost un sezon al vieţii. Primăvara nu ne serveşte decât la un singur lucru: să gustăm darurile toamnei şi ale iernii.

Femeile care ştiu să îmbătrânească sunt fericite. A îmbătrâni cere demnitate şi înţelepciune.

Ninon de Lenclos, ca şi d-na *Recamier,* a ştiut să suporte cu filosofie povara anilor.

A murit la vârsta de 81 de ani, lăsând în testamentul ei o sumă de 1000 de franci tânărului *Arouet,* elev la Jesuiţi. Presimţise probabil că tânărul Arouet avea mai târziu să cucerească gloria sub pseudonimul *Voltaire!...*

ALEXANDRU BILCIURESCU

MAC CONSTANTINESCU
fragment de friză istorică (aramă)

FRAGMENTE DIN BIBLIA „CAROL II"

TRADUCERE DE PREOŢII VASILE RADU şi GALA GALACTION

Din „Deuteronom"

5.
Crăinicirea a doua a Celor Zece Porunci.

1. Atunci a chemat Moise pe tot Israilul şi i-a spus: „Ascultă, Israile, poruncile şi îndreptările pe care ţi le voi porunci astăzi în auzul tău! Invăţaţi-le şi sârguiţi-vă să le faceţi!

2. Domnul Dumnezeul nostru a încheiat legământul cu noi în Horeb.

3. Şi legământul acesta l-a încheiat Domnul nu cu părinţii noştri, ci cu noi cu toţii care suntem acum vii.

4. Domnul a vorbit cu voi faţă către faţă în munte, din mijlocul focului.

5. Iar eu stăteam atunci între Domnul şi între voi ca să vă vestesc vouă poruncile Domnului, — căci vă era frică de faţa focului, şi de aceea nu v'aţi suit în munte. — Şi Domnul a rostit:

6. „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te-am scos din ţara Egiptului şi din casa robiei.

7. Să nu ai alţi dumnezei afară de mine.

8. Să nu-ţi faci ţie chip cioplit şi nici orice alt chip, care se află sus în cer şi jos pe pământ, în apă şi sub pământ.

9. Să nu te închini lor şi nici să le slujeşti, căci eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Dumnezeu râvnitor, care pedepseşte fărădelegea părinţilor în copii până la al treilea şi până la al patrulea neam, faţă de cei ce mă urăsc.

10. Dar mă arăt îndurător până la al miilea neam, faţă de cei ce mă iubesc şi păzesc poruncile mele.

11. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert, căci Domnul nu cruţă pe cel care ia numele său în deşert.

12. Păzeşte ziua Sâmbetei, ca să o sfinţeşti, precum ţi-a poruncit Domnul Dumnezeul tău.

13. Şase zile să lucrezi şi să-ţi isprăveşti toate lucrurile tale,

14. Iar ziua a şaptea este Sâmbăta Domnului Dumnezeului tău, în care tu să nu lucrezi nimic, nici fiul tău, nici fiica ta, nici robul tău, nici roaba ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici vitele tale, nici străinul din aşezările tale, aşa ca să aibă odihnă ca şi tine robul tău şi roaba ta.

15. Adu-ţi aminte că ai fost slugă în ţara Egiptului şi Domnul Dumnezeul tău te-a scos dintr'însa cu mână tare şi cu braţ întins; pentru aceasta Domnul Dumnezeul tău îţi dă poruncă să prăznueşti ziua Sâmbetei.

16. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta, precum ţi-a poruncit Domnul Dumnezeul tău, ca să trăieşti mult şi să-ţi meargă ţie bine pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău ţi-l va da ţie.

17. Să nu ucizi.

18. Să nu fii desfrânat.

19. Să nu furi.

20. Să nu mărturiseşti strâmb împotriva aproapelui tău.

21. Să nu pofteşti femeea aproapelui tău, să nu pofteşti nici casa lui, nici ogorul lui, nici sluga lui, nici boul lui, nici asinul lui şi orice ar fi având aproapele tău".

22. Aceste porunci le-a rostit Domnul către toată obştia voastră în munte, din mijlocul focului, al norilor şi al întunericului, cu mare glas. Apoi le-a scris pe două table de piatră şi mi le-a dat mie.

23. Iar când aţi auzit glasul din mijlocul întunericului, pe când muntele ardea, v'aţi apropiat de mine toţi voevozii seminţiilor şi bătrânii voştri,

24. Şi aţi zis: „Iată, Domnul Dumnezeul nostru ne-a arătat slava sa, măreţia sa, iar glasul său l-am auzit din mijlocul focului. Astăzi am văzut că Dumnezeu a vorbit cu omul şi el a rămas cu viaţă.

25. Şi acum de ce să murim? Focul acesta mare ne va mistui, şi dacă vom mai auzi glasul Domnului Dumnezeului nostru atunci vom muri.

26. Căci cine din oameni a auzit, ca noi, glasul Dumnezeului celui viu vorbind din mijlocul focului şi să fi rămas viu?

27. Apropie-te şi ascultă ceea ce va vorbi Domnul Dumnezeul nostru şi tu să ne spui nouă ceea ce îţi va grăi Domnul Dumnezeul nostru, ca să auzim şi să facem".

28. Şi Domnul a auzit glasul cuvintelor lor când ei vorbeau cu mine şi a zis Domnul către mine; „Auzit-am glasul cuvintelor poporului acestuia care vorbea cu tine. Socotesc că ei au vorbit bine!

29. O, de-ar fi inima lor să se teamă de mine şi să păzească deapururi toate poruncile mele, ca să le meargă bine lor şi fiilor lor în veac!"

30. Du-te şi le grăieşte: „Intoarceţi-vă în corturile voastre!"

31. Tu însă stai cu mine, căci am să-ţi spun toate poruncile, legile şi îndreptările pe care să-i înveţi ca să le împlinească în pământul pe care li-l voi da în stăpânire.

32. Să fiţi cu grijă ca să împliniţi ceea ce v'a poruncit vouă Domnul Dumnezeul vostru, fără să cârmiţi nici la dreapta, nici la stânga".

33. Mergeţi pe calea pe care v'a poruncit Domnul Dumnezeul vostru, ca să fiţi vii, să vă fie bine şi să trăiţi îndelung în ţara pe care voi o veţi stăpâni!"

Tălmăcirea poruncii întâia. Dragostea către Dumnezeu

1. Iată poruncile, legile şi îndreptările pe care le-a poruncit Domnul Dumnezeul vostru, ca să vă învăţ să le ţineţi în pământul în care intraţi să-l stăpâniţi!

2. Teme-te de Domnul Dumnezeul tău, păzeşte toate legile lui şi poruncile lui pe care ţi le-am poruncit: tu, fiii tăi şi nepoţii tăi, în toate zilele tale, ca să trăieşti zile multe.

3. Ascultă, Israile, şi sârgueşte-te să le împlineşti, ca să-ţi meargă bine şi să sporeşti la număr, după făgăduinţa Domnului Dumnezeului părinţilor tăi, în ţara în care curge lapte şi miere.

4. Ascultă, Israile, Domnul este Dumnezeul nostru, Domnul, e unul!

5. Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima, din tot sufletul tău şi din toată virtutea ta!

6. Poruncile pe care ţi le dau astăzi, să le păstrezi în inima ta,

7. Să le sădeşti în sufletul fiilor tăi şi să vorbeşti de ele când stai în casa ta, când călătoreşti, când te culci şi când te scoli.

8. Leagă-le ca pe un semn pe mâinile tale, poartă-le ca pe un talisman între ochii tăi;

9. Scrie-le pe uşorii casei tale şi pe porţile tale!

10. Când te va duce Domnul Dumnezeul tău în ţara pentru care s'a jurat strămoşilor tăi, lui Avraam, lui Isaac şi lui Iacob, să ţi-o dea, ţara cu cetăţi mari şi frumoase pe care nu tu le-ai zidit.

11. Cu case pline de toate bunătăţile pe care nu tu le-ai umplut, cu fântâni săpate pe care nu tu le-ai săpat, cu podgorii şi măslini pe care nu tu i-ai sădit, şi vei mânca şi te vei sătura.

12. Stai de pază, ca să nu uiţi pe Domnul care te-a scos din ţara Egiptului şi din casa robiei.

13. Cinsteşte pe Domnul Dumnezeul tău, lui să-i slujeşti şi pe numele lui să te juri.

14. Nu umblaţi după alţi dumnezei, dumnezeii popoarelor din vecinătatea voastră,

15. Căci Domnul Dumnezeul nostru este Dumnezeu râvnitor. Nu cumva să se aprindă împotriva ta mânia Domnului Dumnezeului tău şi să te piarză de pe faţa pământului.

16. Nu ispitiţi pe Domnul Dumnezeul vostru precum l-aţi ispitit la Masa.

7. Păziţi cu grijă poruncile Domnului Dumnezeului vostru, descoperirile şi îndreptările pe care vi le-a dat cu poruncă.

18. Săvârşeşte fapte bune şi frumoase înaintea Domnului, ca să-ţi meargă bine şi să ajungi să stăpâneşti pământul cel mănos pentru care s'a jurat Domnul către strămoşii tăi.

19. Să izgonească pe toţi duşmanii tăi în faţa ta, după cum ţi-a făgăduit Domnul.

20. Şi dacă mai târziu te va întreba fiul tău: „Ce tâlc să aibă descoperirile, legile şi îndreptările pe care ni le-a poruncit Domnul Dumnezeul nostru?".

21. Tu să răspunzi fiului tău: „Robi am fost la Faraon în Egipt, şi Domnul ne-a scos din Egipt cu mână tare".

22. Atunci a săvârşit Domnul minuni şi fapte mari, mai presus de fire şi lucruri de prăpăd împotriva lui Faraon şi a casei, în văzul nostru,

23. Iar pe noi ne-a scos Domnul Dumnezeul nostru, ca să ne dea ţara pentru care s'a jurat strămoşilor noştri că ne va da-o.

24. Pentru aceasta ne-a poruncit Domnul să împlinim toate legile acestea în frica Domnului Dumnezeului nostru, ca să ne meargă bine în toată vremea, ca în ziua de azi.

25. Şi ni se va socoti ca fapte de dreptate dacă vom împlini toate poruncile înaintea Domnului Dumnezeului nostru, întocmai cum ne-a poruncit.

Din „Cartea a doua a lui Samuil"

22.
David cântă cântare de mulţumită Domnului

1. Şi David a îndreptat către Domnul cuvintele acestei cântări, atunci când Domnul l-a mântuit pe el din mâna tuturor duşmanilor săi şi din mâna lui Saul.

2. Atunci a zis: „Pe tine te iubesc, o, Doamne, vârtutea mea! Domnul este stânca mea şi întăritura mea şi mântuitorul meu.

3. Dumnezeul meu este stânca de adăpost întru care găsesc scăparea mea, este scutul meu şi izvorul mântuirii mele, cetatea mea şi ascunzătoarea mea, izbăvitorul meu, care mă izbăveşte de silnicie.

4. Pe cel prea vrednic de laudă, pe Domnul, îl chem şi de duşmanii mei sunt mântuit.

5. Când mă înconjuraseră valurile morţii şi şuvoaiele celui viclean mă spăimântau.

6. Şi lanţurile Şeolului mă prinseseră la mijloc şi cursele morţii dădeau peste mine.

7. Atunci, în strâmtoarea, mea am chemat pe Domnul şi către Dumnezeu am înălţat strigarea mea. Şi el a auzit, din al său palat, glasul meu, şi strigătul meu ajuns-a la urechile sale.

8. Ci pământul s'a mişcat din loc şi s'a zguduit, iar temeliile munţilor s'au cutremurat şi s'au cumpănit încoace şi încolo, căci aprinsă era mânia lui.

9. Din nările sale se ridica fum, şi foc mistuitor ieşea din gura sa; jăratec viu zbucnea din el.

10. El aplecă cerurile şi scobori, în vreme ce nouri întunecoşi stăteau sub picioarele sale.

11. Şi purcese pe un cherub şi-şi luă vânt şi pluti pe aripile vântului.

12. Şi se înfăşură în întuneric, de jur-împrejur, ca într'un cort, în întunecimi de ape şi în nouri deşi.

13. Din strălucirea din faţa lui răzbăteau grindină şi cărbuni aprinşi.

14. Şi din ceruri Domnul porni să tune şi Cel Prea Inalt slobozi glasul său.

15. Şi slobozi fulgerele sale şi risipi pe duşmani şi prăvăli trăsnetele sale şi-i învălmăşi.

16. Atunci se dezgoliră zăcătoarele mării şi tălpile pământului se dădură pe faţă, din pricina dojanei tale, Doamne, din pricina viforului răsuflării nărilor tale!

17. El îşi întinse de sus din înălţime mâna sa şi mă apucă şi mă scoase afară din puhoiul apelor.

18. El mă izbăvi de năpraznicii mei duşmani şi de cei ce mă urau, tocmai când erau mai tari decât mine.

19. Năvăliseră peste mine în ziua restriştii mele, dar Domnul a fost sprijinitorul meu.

20. Şi m'a scos la loc larg şi m'a izbăvit, căci bună plăcerea lui era de partea mea.

21. Domnul mi-a răsplătit după dreptatea mea, după curăţia mâinilor mele mi-a plătit dreaptă răsplată.

22. Căci am păzit căile Domnului, şi n'am lepădat niciodată legea Dumnezeului meu.

23. Toată pravila lui stă sub ochii mei şi poruncile lui nu le-am lepădat de la mine.

24. Şi am fost fără prihană în faţa lui şi m'am ferit de prihana cea din mine însumi.

25. Intru aceea, Domnul mi-a întors după dreptatea mea, după curăţia mâinilor mele, aşa cum se arată ca înaintea ochilor săi.

26. Cu cel cucernic, cucernic eşti; cu cel desăvârşit, tu eşti desăvârşit.

27. Cu cel ce e curat şi tu eşti prea curat, însă cu cel viclean, viclean te arăţi şi tu.

28. Tu izbăveşti norodul dosădit, iar ochii trufaşi îi umileşti.

29. Tu eşti lumina mea din sfeşnic, Doamne, şi Dumnezeul meu care luminează întunericul meu.

30. Cu ajutorul tău răzbesc oştirile duşmane şi cu Dumnezeul meu trec peste ziduri.

31. Dumnezeu, ale cărui căi sunt prea curate, ale cărui cuvinte sunt lămurite, pavăză este pentru toţi care îşi pun nădejdea în el.

32. Căci cine este Dumnezeu, fără numai Domnul, şi cine este stâncă de scăpare, dacă nu Dumnezeul nostru?

33. Dumnezeul care mă încinge cu putere şi face fără prihană calea mea.

34. Cel ce face picioarele mele agere ca ale cerboaicelor şi sus de tot mă ridică.

35. Cel ce deprinde mâinile mele cu iscusinţa războiului, ca braţul meu să încordeze arcul de aramă.

36. Dăruitu-mi-ai scutul mântuirii tale şi pogorământul tău m'a făcut să fiu mare.

37. Tu ai dat pasului meu lărgime şi avânt şi gleznele mele n'au ştiut de şovăială.

38. Am urmărit pe duşmanii mei şi i-am ajuns şi nu m'am întors înapoi până ce nu i-am zdrobit.

39. Iam sfârşit, i-am nimicit, ca să nu se mai scoale, şi sub picioarele mele s'au prăbuşit.

40. Tu m'ai încins cu putere pentru luptă, tu ai frânt sub mine pe cei ce s'au ridicat împotriva mea.

41. Pe duşmanii mei i-ai pus pe fugă înaintea mea şi pe cei ce mă urăsc i-am spulberat.

42. Ei strigară, dar nu le ajută nimeni; ei strigară către Domnul, dar el nu le răspunse.

43. Măcinatu-i-am ca pe pulberea pământului, rănitu-i-am ca pe noroiul de pe uliţi.

44. Tu m'ai mântuit de vrăjbile norodului, tu m'ai pus în fruntea neamurilor; popoare pe care nu le cunoşteam, au ajuns să mă slujească.

45. Oamenii din ţări străine mă curtenesc; numai că au auzit cu urechile, şi ascultă de mine.

46. Străinii sunt sleiţi de puteri şi din castelele lor ies tremurând.

47. Viu este Dumnezeu şi binecuvântată este stânca mea de scăpare şi prea înalt este Domnul, stânca mântuirii mele:

48. Dumnezeul care m'a răzbunat a pogorît neamurile sub picioarele mele!

49. Dumnezeul care m'a izbăvit de vrăjmaşi şi care m'a ridicat deasupra potrivnicilor mei: izbăvitu-m'ai de omul silniciilor.

50. Drept aceea, preamări-te-voi, Doamne, printre neamuri şi numele tău îl voi slăvi în cântece:

51. El este cel ce dărueşte regelui său mari biruinţe şi-şi revarsă îndurarea peste unsul său, peste David, şi peste seminţia lui, până în veac".

Inceputul de coloană a unei pagini din Biblia lui Şerban Cantacuzino

Din „Cartea lui Iov"

13.
Iov cunoaşte şi atotputernicia şi înţelepciunea lui Dumnezeu, dar vrea să stea de vorbă cu Cel Atotputernic, căci toate vorbele lor spuse spre apărarea lui Dumnezeu n'au nici o tărie. El ştie că dreptatea e cu el, dar se roagă să-i dea răgaz şi să-i îndepărteze chinurile, şi să-i arate care sunt păcatele lui.

1. „Da, toate acestea le-a văzut ochiul meu, le-a auzit urechea mea şi le-a luat aminte.

2. Ce ştiţi voi ştiu şi eu şi nu mă ţin mai prejos decât voi.

3. Insă eu vreau să stau de vorbă cu Cel Atotputernic; să mă răfuesc cu Dumnezeu este dorinţa mea.

4. Până una alta, voi sunteţi meşteri mincinoşi, doftori amăgitori, toţi cu toţii.

5. O, de v'ar da Dumnezeu să tăceţi ca pământul Aceasta ar fi înţelepciune din partea voastră!

6. Ascultaţi, vă rog, apărarea mea şi luaţi aminte la dezvinovăţirile gurii mele.

7. Oare lui Dumnezeu îi veţi înşira pehlivănii şi-l veţi îmbrobodi cu minciuni?

8. Il veţi părtini oare pe Dumnezeu şi veţi fi apărătorii lui?

9. Bine va fi de voi, când vă va lua la cercetare? Sau putea-veţi să-l păcăliţi cum păcăleşti un om?

10. Vă va pedepsi cu străşnicie, dacă îl veţi părtini în taină!

11. Oare măreţia lui nu vă va împietri şi spaima lui nu va cădea peste voi?

12. Sentinţele voastre au tăria cenuşii; şanţurile voastre de apărare sunt de lut gol.

13. Atunci tăceţi în faţa mea şi eu voi cuvânta, chiar de va fi să vină peste mine arşiţa mâniei.

14. Să mă ridic deci, cu dinţii, eu pe mine însumi, şi viaţa să mi-o port în podul palmei!

15. Poftim, îmi ia viaţa! Nu mai nădăjduesc; însă purtarea mea io ţin la arătare.

16. Ci şi asta îmi va fi spre ajutor, căci nu se poate nelegiuit care să se înfăţişeze înaintea lui.

17. Daţi ascultare vorbirii mele, şi ce vă spun să vă intre în urechi.

18. Vedeţi, vă rog, sunt gata de judecată; ştiu bine că dreptatea e cu mine.

19. Dar cine este cel ce duce judecată cu mine? Căci acum îmi piere glasul şi pier şi eu cu totul!

20. Numai două lucruri să nu mi le faci, — atunci nu mă va înghiţi pământului în faţa ta:

21. Depărtează dela mine palma ta şi nu mă îngrozi cu groaza ta ;

22. Apoi chiamă-mă, şi eu îţi voi răspunde, sau vorbi-voi eu şi tu îmi vei da răspuns.

23. Deci, câte sunt nelegiuirile şi greşalele mele? Arată-mi păcatele şi abaterile mele!

24. De ce ascunzi faţa ta? De ce mă socoteşti duşmanul tău?

25. Vrei să îngrozeşti frunza pe care o bate vântul ? Vrei să prigoneşti un pat uscat,

26. De-mi tai pe răboj atâtea amărăciuni şi mă faci să ispăşesc greşalele tinereţi,

27. De-mi pui picioarele în butuc şi îmi păzeşti toate cărările şi cercetezi urmele paşilor mei?

28. Mie! Unuia care se prăpădeşte ca un burduf şi-l mănâncă moliile ca pe un veşmânt!"

14.
Viaţa omului e scurtă şi plină de nenorociri. Copacul dacă este tăiat, din rădăcina lui dau lăstari şi face ramuri. Omul însă nu-şi mai înnoeşte viaţa lui: o dată dus, el nu se mai întoarce. El nu ştie ce se mai întâmplă în urma lui

1. „Adică omului, cel născut din femeie, sărăcăcios în zile, dar sătul de necazuri!

2. Ca floarea înfloreşte şi e cosit, şi trece ca umbra şi n'are nici o stare.

3. Şi tocmai asupra lui tu ţii ochii deschişi şi pe el îl tragi după tine la judecată!

4. Cum ar putea să iasă cineva curat, din rândul celor spurcaţi? Nu poate nici unul.

(Urmare în pag. 4-a)

Părintele Gala Galaction studiind vechi texte din Biblie

FRAGMENTE DIN BIBLIA „CAROL II“

5. Dacă zilele cuiva s'au încheiat şi numărul lunilor lui s'a împlinit la tine şi i-ai gătit veleatul, peste care nu mai trece.

6. Atunci, cel puţin, ia-ţi ochii de la el, ca să aibă tihnă, cât un salahor care se bucură de ziua lui.

7. Căci la un copac este nădejde: când a fost tăiat, odrăsleşte din nou şi vlăstarii lui nu contenesc.

8. Chiar dacă rădăcina lui îmbătrâneşte în pământ, chiar dacă trunchiul lui moare în ţărână,

9. Când dă de apă, dă muguri şi face ramuri, ca o mlădiţă din nou sădită.

10. Ci omul moare şi rămâne ţapăn, omul se prăpădeşte şi unde să-l mai cauţi?

11. Precum apele scad în mare, precum puhoaiele se usucă şi se zvântează,

12. Aşa şi omul: se întinde şi nu se mai ridică. Până ce nu va mai fi cerul, oamenii nu se mai deşteaptă şi din somnul lor ei nu se mai trezesc.

13. O, de-ai voi să mă ascunzi în împărăţia morţii şi să mă pui sub obroc, până când se va domoli mânia ta, să-mi pui un termen şi să-ţi aduci de mine aminte!

14. Căci dacă a murit omul, mai învie el încă odată? Aşteptare-aş toate zilele salahoriei mele, până ce va veni înlocuirea mea.

15. Tu vei striga şi eu îţi voi răspunde; după făptura mâinilor tale vei duce dor.

16. Pe când astăzi tu numeri paşii mei, atunci nu vei mai purta de grijă păcatelor mele.

17. Greşala mea ar fi băgată în sac şi pecetluită şi nelegiuirea mea ai trece-o cu vederea.

18. Totuşi muntele care cade se despică, tot aşa piatra smulsă din locul ei;

19. Stâncile de pe margine le scobeşte apa mării şi valurile ei îneacă ţărmul de nisip.

20. La fel nărueşti şi tu nădejdea omului; îl răpui pe vecie şi se duce; îi iei rumuseţea chipului şi-l arunci.

21. Feciorii lui ajung în cinste, dar el habar nu are, sau dau de sărăcie, dar el nu le mai ştie de ştire.

22. Numai trupul lui e prilej de durere şi sufletul lui vad de întristare este.

Din „Psaltire“

PSALMUL 39

Cât de trecătoare este viaţa omului! Cerere de iertare şi de ocrotire dela Dumnezeu

1. Starostelui cântăreţilor — lui Jedutun — un psalm al lui David.

2. Am zis: Voi păzi căile mele, ca să nu păcătuesc cu limba mea; voi pune frâu gurii mele, câtă vreme cel fără de lege va fi înaintea mea.

3. Şi am rămas mut şi tăcut şi fără grai, lipsit de orice bine, dar durerea mea s'a înteţit.

4. Inlăuntrul meu s'a aprins inima mea; în gândurile mele un foc arde ca o văpaie şi limba mea s'a dezlegat:

5. Arată-mi, Doamne, când va fi să fie sfârşitul vieţii mele şi lungimea zilelor mele câtă este, ca să ştiu cât sunt de trecător!

6. Iată tu ai dat zilelor mele lărgimea unei palme şi viaţa mea este ca nimica toată înaintea ta! Cu adevărat, omul este numai o suflare! — Sela.

7. Da, ca o umbră trece viaţa omului, zadarnic este tot zbuciumul său, adună şi nu ştie cine va culege strânsura lui.

8. Şi acum, ce pot să aştept, o, Doamne? Nădejdea mea este în tine.

9. Izbăveşte-mă de toate fărădelegile mele; nu mă face de ocară în faţa celui nebun!

10. Eu tac şi gura n'o deschid, căci tu eşti carele faci toate.

11. Dă la o parte dela mine loviturile tale, căci de tăria mâinii tale mă prăpădesc!

12. Când pedepseşti pe om pentru fărădelegea lui şi-l dojeneşti, tu nimiceşti, ca molia, ce are el mai scump. Cu adevărat, omul este numai o suflare! — Sela.

13. Ascultă, Doamne, rugăciunea mea, pleacă urechea ta la căinarea mea şi la lacrămile mele ia aminte, căci sunt, la tine, un oaspe, un călător, ca şi părinţii mei.

14. Intoarce dela mine privirea ta plină de mânie, ca să mă înviorez, mai înainte ca să plec şi să nu mai fiu!

PSALMUL 104

Mărirea şi bunătatea lui Dumnezeu se dau pe faţă din zidirea acestei lumi

1. Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul! Doamne Dumnezeul meu cât eşti tu de mare! Intru măreţie şi strălucire eşti îmbrăcat!

2. Tu te înveleşti întru lumină ca într'un veşmânt, tu desfăşuri cerurile ca un cort!

3. Tu ai clădit în apele de sus pridvoarele tale; tu ai făcut din nori carul tău; tu te porţi pe aripile orcanului;

4. Tu faci din vânturi solii tăi; tu faci din foc, din pară, slujitorii tăi.

5. Tu ai întemeiat pământul pe taracii lui, aşa ca să nu se clatine în veac şi în veşnicie.

5. Cu adâncul apelor de sus — aidoma unui talar — tu l-ai acoperit, astfel că pe munţi au stătut apele.

7. La certarea ta ele au fugit, la glasul tunetului tău s'au dat înapoi înfricoşate.

8. De pe munţi, s'au pogorît în văi, către locul pe care l-ai statornicit lor.

9. Hotar le-ai pus pe care nu-l vor trece, nu se vor mai întoarce ca să acopere pământul.

10. Tu trimiţi izvoare jos în văi; ele îşi iau calea printre munţi,

11. Ele adapă toate dobitoacele câmpiei; asinii sălbatici îşi astâmpără setea lor,

12. Lângă pâraie, sălăşluesc păsările cerului; ciripitul lor răzbeşte printre ramuri.

13. Din cămările de sus tu adapi munţii şi din rodul săvârşirilor tale se satură pământul.

14. Tu faci să răsară iarbă pentru vite şi plante pentru munca omului, — ca să scoată hrana din pământ.

15. Vinul care înveseleşte inima omului, şi untul de lemn care face să strălucească faţa lui, şi pâinea care întăreşte inima lui.

16. Plini sunt de mâzgă copacii Domnului, cedrii Libanului pe care i-a sădit.

17. Acolo păsările durează cuiburi; barza pe al său, în chiparoşi.

18. Munţii cei înalţi sunt ţinutul caprei-sălbatice; stâncile scorburoase sunt ascunzătoare pentru şafan.

19. Tu ai făcut luna spre împărţirea timpului; soarele cunoaşte ceasul apunerii sale.

20. Aduci întunericul şi se face noapte; într'însa mişună toate fiarele pădurii.

21. Puii de leu răcnesc după pradă şi cer dela Domnul hrana lor.

22. Când răsare soarele, atunci ele se strâng şi în viziunile lor se culcă.

23. Iar omul iese la lucrul său şi la munca sa până seara.

24. Cât de numeroase sunt lucrările tale, Doamne! Toate cu înţelepciune le-ai zidit. Plin este pământul de alcătuirile tale!

25. Iată marea! Uriaşă şi largă, şi încoace şi încolo! In ea foiesc fără număr, vietăţi mici şi vietăţi mari;

26. In ea corăbiile croiescu-şi cale şi Leviatanul pe care l-ai zidit ca să zburde într'însa.

27. Ele toate aşteaptă dela tine ca să le dai hrană la bună vreme.

28. Tu le dai; ele culeg: tu deschizi mâna ta: ele se satură de bunătăţi.

29. Ascunzi faţa ta: ele se spăimântează; iei înapoi suflul lor: ele mor şi se întorc în pulberea lor.

30. Trimiţi duhul lor: ele se zidesc din nou şi primeneşti faţa pământului.

31. Fie mărirea Domnului în veci! Veselească-se Domnul de lucrurile sale!

32. El care aruncă ochii spre pământ şi pământul se cutremura! El care atinge munţii şi munţii fumegă!

33. Cânta-voi Domnului toată viaţa mea; preamări-voi pe Dumnezeul meu în tot veacul meu.

34. Plăcute fie lui cuvintele mele! Eu în Domnul mă voi veseli.

35. Piară păcătoşii de pe pământ şi cei fără de lege să nu-şi mai afle loc! Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul! Aliluia!

Din „Cărţile Profeţilor“

Ieremia

10.

Nimicnicia idolilor, făptură de mână de meşter iscusit. Atotputernicia lui Dumnezeu, Dumnezeul cel viu şi împărat veşnic. Tânguirea poporului pentru judecata care va veni. Rugăciunea poporului.

1. Ascultaţi cuvântul pe care Domnul îl vorbeşte nouă, cei din casa lui Israil!

2. Aşa zice Domnul: „Nu vă deprindeţi pe calea păgânilor şi de semnele de pe cer să nu vă înfricoşaţi, căci numai păgânilor le este frică de ele.

3. Slujirea idolilor este lucru deşert: un copac tăiat din pădure, făptură de meşter, sculptat cu dalta.

4. Infrumuseţat cu aur şi cu argint, întărit cu cuie şi cu lovituri de ciocan ca să nu se clatine.

5. Ca o sperietoare într'o harbuzărie, căci nu vorbesc şi trebuesc purtaţi, fiindcă altfel nu merg. Nu vă temeţi de ei, căci ei nu pot face nici bine, nici rău!"

6. Nmeni nu este ca tine, Doamne: tu eşti mare, şi mare şi puternic este numele tău!

7. Cine nu se teme de tine, împărate al popoarelor? Căci ţie ţi se cuvine cinstea! Intre toţi înţelepţii neamurilor şi între toate împărăţiile, nu este nimeni ca tine!

8. Toţi sunt proşti şi nebuni, toată înţelepciunea idolească: lemn!

9. Argint cecănit din Tarşiş şi aur de Ofir, lucru de meşter şi mână de făurar, îmbrăcaţi cu porfiră violetă şi roşie, făptură de meşter iscusit!

10. Insă Domnul este adevăratul Dumnezeu, el este Dumnezeu viu şi împărat veşnic! De mânia lui pământul se cutremură şi popoarele nu pot îndura urgia lui.

11. Intr'aşa chip să le grăiţi: „Dumnezeii care nu au făcut nici cerul, nici pământul, să piară de pe pământ şi de sub cer!"

12. El a făcut pământul cu puterea sa şi cu înţelepciunea sa, el a întemeiat lumea, şi cerurile le-a întins cu priceperea sa.

13. La glasul tunetului său, apele freamătă în cer! El ridică nourii de la marginile pământului, sloboade fulgere pentru ploaie şi scoate vânturile din vistieriile sale.

14. Orice om este prost cu toată ştiinţa lui, orice argintar iscusit se ruşinează de chipurile sale cioplite. Chipurile turnate sunt înşelăciune, fără duh într'însele:

15. Deşertăciune, chipuri de râs! Când va veni vremea judecăţii, vor pieri.

16. Dar partea lui Iacob nu este ca ei, ci el este ziditorul lumii, iar Israil este seminţia moştenirii lui. Numele lui este Domnul Savaot.

17. Adună-ţi într'un loc poverile tale, tu care eşti împresurată!

18. Căci aşa zice Domnul: „Iată,

(URMARE DIN PAG. 3)

voi arunca departe pe locuitorii acestei ţări şi îi voi băga la strâmtoare, ca să mă găsească pe mine".

19. Vai mie din pricina rănii mele! Rana mea este fără leac, dar zic: „Aceasta este boala mea şi o voi îndura!"

20. Cortul meu este pustiit şi toate funiile rupte; copiii mei şi turmele mele nu mai sunt! Nimeni nu mai desface cortul meu şi nu mai întinde pânzele lui.

21. Ciobanii au înnebunit şi pe Domnul nu l-au căutat: pentru aceasta ei nu au spor şi toată turma este împrăştiată".

22. Auzi! Vine o ştire: mare cutremur de la miază-noapte! Cetăţile

Stihuri 8 asupra stemei prea luminatului şi înălţatului Domn Ioan Şărban C. B. Voevod.

Soarele, luna, gripsorul şi corbul împreună,
încă şi spata cu buzduganul spre laudă să adună.
Şi aceste, Doamne-ţi împletesc stemă înfrumuseţată,
în loc de părinţi soarele şi luna ţi să arată.
Luminătoriu născându-te, neamului şi moşiei
prea vrednic stăpânitoriu ţărâi şi politiei.
Iară corbul, care au hrănit pre cel flămând Ilie,
aduce-ţi, Doamne, cu crucea putere şi tărie.
Intinde-te ca gripsorului, spre toate stăpâneşte,
şi cu spata şi cu buzduganul spre vrăjmaşi izbândeşte
Spre cei văzuţi şi nevăzuţi, cu mare biruinţă,
precum rugăm pre Dumnezeu cu multă umilinţă
Să te întărească minunat în domnie slăvită
cu pace şi cu linişte, cu viaţă norocită.
Şi întru al său dumnezăesc lăcaş şi fericire
să-ţ dea cerescul Impărat parte de moştenire.

Plecat robul Măriei Tale
RADUL LOGOFAT

lui Iuda vor fi pustiite: vor fi vizuini pentru şacali.

23. Ştiu, Doamne, că nu omul îşi alege calea lui. Omul nu este stăpân pe mersul lui şi pe ţinta paşilor lui.

24. Pedepseşte-mă, Doamne, dar cu dreptate, şi nu întru mânia ta, ca să nu mă nimiceşti!

25. Varsă, Doamne, mânia ta peste popoarele păgâne, care nu te cunosc pe tine, şi peste neamurile care nu chiamă numele tău, căci au mistuit pe Iacob şi l-au nimicit şi păşunea lui au pustiit-o.

Din „Cartea înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah“

5.

Primejdiile bogăţiei. Păzeşte-ţi cuvântul.

1. Nu te bizui în avuţiile tale şi să nu zici: „Am destule!"

2. Nu te lua după pofta ta şi după oţărîrea ta, ca să umbli în relele dorinţe ale inimii tale.

3. Şi să nu zici: „Cine-mi va porunci mie?", căci Domnul negreşit te va pedepsi.

4. Să nu zici: „Am păcătuit, şi ce mi s'a întâmplat?", căci Domnul este îndelung răbdător.

5. In privinţa înşirării să nu fi fără frică, aşa încât să adaogi păcat peste păcat.

6. Să nu zici: „Mila lui este mare, va curăţi mulţimea păcatelor mele", că la el se află mila, dar şi mânia, şi mânia lui stă gata deasupra păcătoşilor.

7. Nu întârzia a te întoarce la Domnul şi nu amâna din zi în zi, că fără de veste va izbucni mânia Domnului şi în ziua răsplătirii vei fi dat pieirii.

8. Nu nădăjdui în bogăţiile adunate cu nedreptate, că nimic nu-ţi vor folosi în ziua mâniei.

9. Nu vântura la orice vânt şi nu umbla pe orice cale, căci aşa face păcătosul cel cu două limbi.

10. Fii statornic în cugetul tău şi unul să fie cuvântul tău.

11. Fii grabnic la auzite, dar fii zăbavnic când îţi rosteşti răspunsul.

12. Dacă te pricepi, răspunde aproapelui tău, iar de nu, pune-ţi mâna la gură.

13. Mărirea şi necinstea sunt în cuvânt şi limba omului îl face să cază.

14. Să nu-ţi iasă nume de bârfitor şi să nu vicleneşti cu limba ta, căci precum pe fur îl aşteaptă ruşinea, tot aşa o grea ocară pe cel ce are două limbi.

15. Nu păcătui nici în lucruri mari, nici în lucruri mici şi din preten nu te fă vrăjmaş, căci omul rău are parte de nume prost, de ruşine şi de ocară şi aşa este păcătosul care vorbeşte când aşa, când aşa.

28.

Răzbunarea, izbucnirea mâniei şi păcatele limbii.

1. Cel ce se răzbună, răzbunare găseşte la Domnul, căci păcatele lui Domnul le va ţine minte.

2. Iartă aproapelui tău ceea ce ţi-a greşit şi atunci când tu te vei ruga, ierta-se-vor păcatele tale.

3. Omul care ţine mânie împotriva omului, cum poate să ceară de la Domnul tămăduire ?

4. De omul cel asemenea lui nu-i este milă şi totuşi se roagă să i se ierte păcatele!

5. El, care este carne, păstrează mânie; atunci cine va curăţi păcatele lui ?

6. Adu-ţi aminte de cele de pe urmă şi pune capăt vrăjmăşiei; adu-ţi aminte de stricăciune şi de moarte şi ţine-te de porunci.

7. Adu-ţi aminte de aceste porunci şi de legământul Celui Prea Inalt şi nu mai vrăjmaşi pe aproapele şi iartă-i neştiinţa.

8. Depărtează-te de vrajbă şi vei împuţina păcatele, fiindcă omul grabnic la mânie aţâţă vrajba.

9. Căci omul păcătos turbură pe prieteni şi samănă zâzania printre cei ce trăiesc în bună pace.

10. Precum este materia focului, aşa este şi puterea flacărilor, şi după puterea celor ce se ceartă se aprinde şi vrajba; cât este de puternic omul, tot atâta şi mânia lui; pe măsura bogăţiei lui creşte şi furia lui.

11. Smoala şi păcura se aprind pe dată; cearta grabnică aduce vărsare de sânge.

12. Dacă sufli într'o licură de foc, se aprinde, iar dacă scuipi în ea, se stinge; şi atâta una cât şi alta ies din gura ta.

13. Blestemaţi pe bârfitor şi pe cel cu limba făţarnică, fiindcă au pierdut pe mulţi oameni care trăiau în pace.

14. Limba clevetitoare a prăbuşit pe mulţi şi i-a gonit din popor în popor şi a surpat cetăţi întărite şi a răsturnat casele celor mari.

15. Limba clevetitoare a gonit din casele lor femei vrednice şi le-a lăsat păgubaşe de rodul ostenelilor lor.

16. Cel ce ascultă de ea nu mai găseşte tihnă şi nu mai poate să locuiască în pace.

17. Lovitura biciului face vânătaie, dar lovitura limbii frânge oasele.

18. Mulţi au căzut de ascuţişul săbiei, dar nu aşa de mulţi ca acei ce au căzut de ascuţişul limbii.

19. Fericit este cel ce e la adăpost de loviturile ei şi n'a încăput sub mânia ei şi n'a tras la jugul ei şi n'a fost legat cu lanţurile ei.

20. Căci jugul ei este jug de fier şi lanţurile ei sunt lanţuri de aramă.

21. Moartea pe care o aduce ea este moarte groaznică şi decât ea este mai bun iadul.

22. Dar asupra celor cucernici ea nu are putere şi de flacăra ei aceştia nu sunt vătămaţi.

23. Cei ce părăsesc pe Domnul vor cădea în puterea ei; pe aceştia îi aprinde şi nu se mai stinge. Asupra lor îşi dă drumul ca un leu şi ca un pardos îi nimiceşte.

24. Bagă de seamă, îngrădeşte cu mărăcini moşia ta şi argintul tău şi aurul tău leagă-l bine.

25. Iar pentru cuvintele tale fă cântar şi greutăţi, tot aşa, gurii tale pune-i uşă cu încuietoare.

26. Ia aminte să nu aluneci din pricina ei şi să nu cazi înaintea celor ce te pândesc.

Din „Sfânta Evanghelie cea dela Matei“

24.

Dărâmarea Ierusalimului. Venirea lui Christos şi sfârşitul lumii. Când va veni ora aceea ?

1. Când a eşit Iisus şi se ducea de la templu, s'au apropiat de el ucenicii lui, ca să-i arate, în urmă, clădirea sfântului locaş.

2. Ci el, luând cuvântul, le-a zis: Nu e aşa că vedeţi toate acestea ? Adevăr grăesc vouă: nu va rămânea piatră peste piatră, care să nu se risipească.

3. Iar după ce a şezut pe Muntele Măslinilor, veniră la el ucenicii, deosebi, şi-i ziseră: Spune nouă când vor fi acestea şi care este semnul venirii tale şi al sfârşitului acestui veac ?

4. Răspunzând Iisus, le-a cuvântat: Vedeţi să nu vă amăgească cineva.

5. Căci mulţi vor veni pe numele meu, zicând: eu sunt Mesia, şi pe mulţi îi vor amăgi.

6. Şi veţi auzi de războaie şi de zvonuri de războaie; luaţi seama, nu vă speriaţi, căci trebue să fie toate, dar încă nu este sfârşitul.

7. Căci se va ridica popor peste popor şi împărăţie peste împărăţie, şi va fi foamete şi ciumă şi cutremure pe alocurea.

8. Ci toate acestea sunt începutul durerilor.

9. Atunci vă vor da pe voi la munci şi vă vor ucide şi veţi fi urîţi de toate neamurile pentru numele meu.

10. Atunci mulţi vor fi slabi de înger şi se vor vinde unii pe alţii; şi se vor urî unii pe alţii.

11. Şi mulţi proroci mincinoşi se vor scula şi vor înşela pe mulţi.

12. Iar din înmulţirea fărădelegii, iubirea multora se va răci.

13. Dar cel ce va răbda până la urmă acela se va mântui.

14. Şi se va propovădui această evanghelie a împărăţiei în toată lumea spre mărturie la toate neamurile; şi atunci va veni sfârşitul.

15. Deci, când veţi vedea urîciunea pustiirii, ce s'a zis prin Daniil prorocul, stând în locul cel sfânt — cine citeşte să înţeleagă.

16. Atunci cei din Iudeia să fugă la munţi.

17. Cel ce va fi pe casă să nu se coboare ca să-şi ia lucrurile din casă,

18. Iar cel ce va fi în ţarină să nu se întoarcă înapoi ca să-şi ia haina.

19. Vai de cele însărcinate şi de cele ce vor apleca, în zilele acelea!

20. Rugaţi-vă să nu fie fuga voastră iarna sau în zi de Sâmbătă,

21. Căci va fi atunci strâmtoare mare, cum n'a fost încă de la începutul lumii până acum şi nici nu va mai fi.

22. Şi de nu s'ar fi scurtat acele zile, n'ar mai scăpa trup de om, dar pentru cei aleşi se vor scurta acele zile.

23. Atunci de vă va zice cineva : iată Mesia este aici, sau dincolo, să nu-l credeţi.

24. Căci se vor ridica Christoşi mincinoşi şi proroci mincinoşi şi vor da semne mari şi minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi.

25. Iată, v'am spus de mai nainte.

26. Deci de vă vor zice vouă: iată este în pustie, să nu ieşiţi; iată este în cămări, să nu credeţi.

27. Căci precum fulgerul porneşte dela răsărit şi se arată până la apus, aşa va fi venirea Fiului omului.

28. Că oriunde va fi stârvul, acolo se vor aduna vulturii.

29. Iar îndată după strâmtoarea acelor zile, soarele se va întuneca şi luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer şi puterile tăriei se vor zgudui.

30. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului omului şi se vor bate în piept toate seminţiile pământului şi vor vedea pe Fiul omului viind pe norii cerului, cu putere şi cu mărire multă.

31. Şi va trimite pe îngerii săi, întru răsunător glas de trâmbiţă, şi vor aduna pe cei aleşi ai lui din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini.

32. Invăţaţi de la smochin pilda pe care o dă: când mlădiţa lui se face fragedă şi odrăsleşte frunze, cunoaşteţi că vara este aproape.

33. Asemenea şi voi, când veţi vedea toate acestea, să ştiţi că este aproape, lângă uşă.

34. Adevăr grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta, până ce nu vor fi toate acestea.

35. Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece.

36. Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl.

37. Precum a fost în zilele lui Noe, aşa va fi şi venirea Fiului omului.

38. Căci precum în acele zile, dinainte de potop, mâncau oamenii şi beau, se însurau şi se măritau, până în ziua în care a intrat Noe în corabie,

39. Şi n'au ştiut până ce n'a venit potopul şi nu i-a luat pe toţi, la fel va fi şi cu venirea Fiului omului.

40. Atunci, din doi care vor fi în ţarină, unu se va lua şi unul se va lăsa.

41. Din două care vor râşni la râşniţă, una se va lua şi alta se va lăsa.

42. Privegheaţi deci, că nu ştiţi în care zi vine Domnul vostru.

43. Aceea cunoaşteţi prea bine că, de-ar şti stăpânul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar veghea şi n'ar lăsa să i se spargă casa.

44. De aceea şi voi fiţi gata, că în ceasu în care nu gândiţi Fiul omului vine.

45. Cine oare este sluga credincioasă şi cuminte pe care a pus-o stăpânul peste slugărimea sa, ca să le dea de mâncare la timp ?

46. Fericită este sluga aceea, pe care, viind domnul său, o va afla făcând aşa.

47. Adevăr grăiesc vouă că peste toate avuţiile sale îl va pune pe el.

48. Iar dacă acea slugă, rea fiind, va zice în inima sa: Stăpânul meu întârziază.

49. Şi va începe să bată pe soţii săi de slugărie, să mănânce şi să bea cu beţivii.

50. Veni-va stăpânul slugii aceleia în ziua când nu se aşteaptă şi în ceasul pe care nu-l cunoaşte.

51. Şi-l va despica în două şi partea lui va pune-o cu făţarnicii. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor.

25.

Parabolele cu cele zece fecioare şi cu întrebuinţarea talanţilor. Judecata viitoare.

1. Atunci împărăţia cerurilor va fi asemenea cu zece fecioare, care, luând candelele lor, au ieşit întru întâmpinarea mirelui.

2. Cinci însă dintre ele erau nebune şi cinci înţelepte.

3. Căci cele nebune luând candelele n'au luat cu sine untdelemn.

4. Iar cele înţelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelele lor.

5. Dar mirele întârziind, aţipiră toate şi adormiră.

6. Ci la miezul nopţii se făcu strigare: Iată mirele vine! Ieşiţi întru întâmpinarea lui!

7. Atunci se deşteptară toate acele fecioare şi împodobiră candelele lor.

8. Şi cele nebune ziseră către cele înţelepte: Daţi-ne din untdelemnul vostru, că se sting candelele noastre.

9. Dar cele înţelepte le răspunseră zicând: Nu aşa; ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă. Mai bine mergeţi la cei ce vând şi cumpăraţi pentru voi.

10. Deci, plecând ele ca să cumpere, a venit mirele şi cele ce erau gata au intrat cu el la nuntă şi uşa s'a închis.

11. In urmă, sosesc şi celelalte fecioare, zicând: Doamne, Doamne, deschide-ne nouă.

12. Ci el răspunzând a zis: Adevăr grăiesc vouă, nu vă cunosc pe voi.

13. Drept aceea, privegheaţi că nu ştiţi ziua, nici ceasul când vine Fiul omului.

14. Căci va fi tot aşa ca un om care, plecând departe, a chemat slugile sale şi le-a dat pe mână avuţia sa.

15. Unuia i-a dat cinci talanţi, altuia doi, altuia unu, fiecăruia după puterea lui şi a plecat.

16. Mergând cel ce luase cinci talanţi, a lucrat cu ei şi a făcut alţi cinci talanţi.

17. Aşijderea şi cel cu doi, a câştigat încă doi.

18. Iar cel ce luase un talant s'a dus a săpat o groapă în pământ şi a ascuns argintul domnului său.

19. După multă vreme, vine şi stăpânul acelor slugi şi face socoteală cu ei.

20. Apropiindu-se cel care luase cinci talanţi, a adus alţi cinci talanţi, zicând: Doamne, cinci talanţi mi-ai dat în mână, iată alţi cinci talanţi am câştigat la ei.

21. Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău.

22. Apropiindu-se şi cel cu doi talanţi zise: Doamne, doi talanţi mi-ai dat în mână, iată alţi doi talanţi am câştigat la ei,

23. Zisa lui stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţin ai fost fost credincios, peste mult te voi pune; intră întru bucuria domnului tău.

24. Apropiindu-se apoi şi cel care a fost luat un talant zise: Doamne, te-am ştiut că eşti om aspru, care seceri unde n'ai semănat şi aduni de unde n'ai vânturat.

25. De aceea, m'am temut şi m'am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată ai ce este al tău.

26. Ci răspunzând stăpânul său îi zise: Slugă vicleană şi leneşă, ştiai că secer unde n'am semănat şi adun de unde n'am vânturat:

27. Se cuvenea atunci ca tu să pui banii mei la zărafi, şi viind eu aş fi luat ce este al meu cu dobândă.

28. Luaţi deci de la el talantul şi daţi-l celui ce are zece talanţi.

29. Căci tot celui ce are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce n'are şi ce are i se va lua.

30. Iar pe servitorul cel netrebnic aruncaţi-l întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor.

31. Când va veni Fiul omului întru mărirea sa şi toţi sfinţii îngeri cu el, atunci şedea va în jeţul slavei sale.

32. Şi se vor aduna înaintea lui toate neamurile şi-a va despărţi pe unii

(Urmare în pag. 8-a)

TOAMNA IN ARTĂ

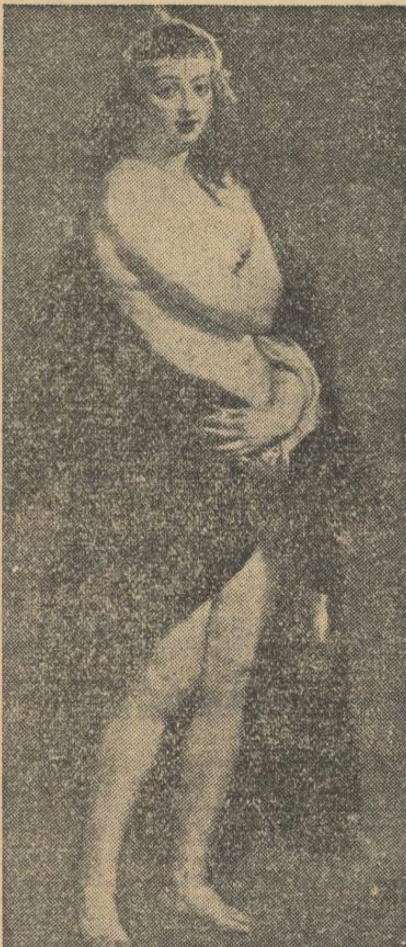
In vechime nu se făcea deosebire între Primăvară şi Vară, între Toamnă şi Iarnă. Când anul a fost împărțit în patru anotimpuri, sculptorii greci au înfățişat Toamna sub trăsăturile uni adolescent sau ale unei femei tinere, zeiță sau geniu înaripat, împodobiți cu frunze de viță de vie şi purtând coşuri cu fructe. In dragostea lor pentru formă, care îi făcea să umanizeze zeii, sculptorii greci transpuneau în corpuri de o frumuseţe perfectă, toate viziunile din jur, tot ceeace ştiau despre fenomenele naturii. Astfel se face că numeroase statui şi basoreliefuri personifică puterea naturii şi a anotimpurilor.

Dar aceste transpuneri nu erau variate de loc. Zei şi zeițe, Primăveri şi Toamne, treceau în aceleaşi corpuri frumoase, cu chipuri zâmbind vag. Şi, când Romanii, lipsiți de putere creatoare, se alătură şcolii greceşti, nu izbutesc decât să ajungă la imitații, fără a aduce vreo schimbare importantă în concepțiile lor.

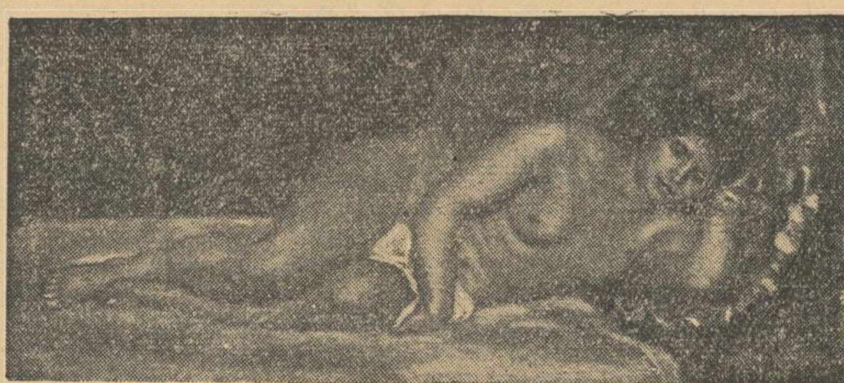
In Evul Mediu, din contra, creațiile artei sunt din cele mai variate. Iar catedralele, ieşite parcă din mâinile unui întreg popor, închid sub bolțile lor freamătul unui întreg univers. Pe pereții catedralei din Amiens, Chârtres şi Paris Lunele sunt reprezentate prin personagii luate din viața câmpului. Umilul, oamenii țarinei sau ai străzilor sunt modelele artiştilor. Aceştia transpun în piatră propriile lor sentimente precum şi rezultatut studiului întreprins nu asupra curtezanei şi adolescentului, cum făceau Grecii, ci asupra lucrătorilor, plugarilor, vânătorilor.

De aici s'a născut o artă originală, plămădită din dragoste şi adevăr. Şi dacă hainele personagiilor acestei arte nu s'ar deosebi de ale noastre, am crede că asistăm la un eveniment actual, în aşa măsură artistul a ştiut să redea ceeace este esențial în actele mai importante ale vieții omeneşti.

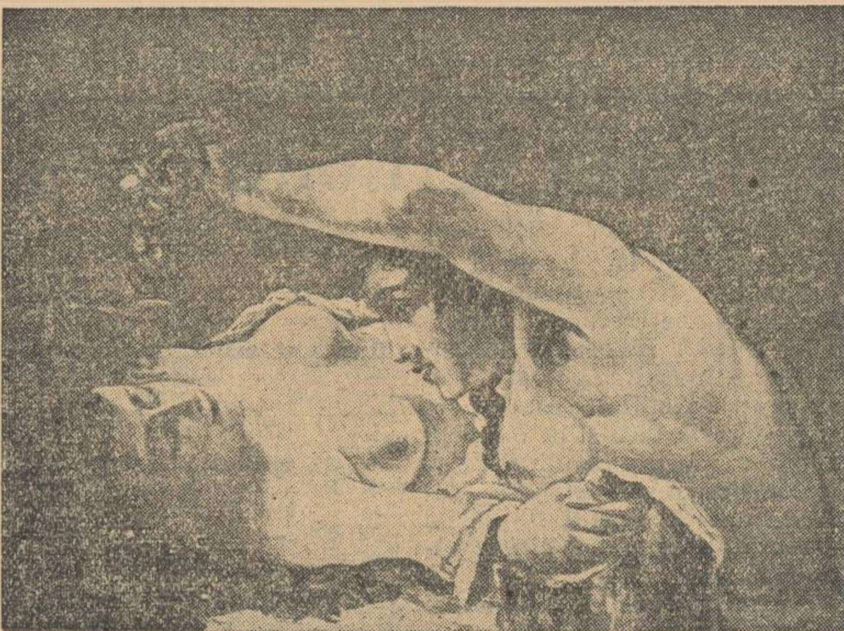
Abea în secolul al 15-lea, prin Benezzo Gozzoli, pictura începe să reprezinte Toamna. „In beția lui Noe" pictorul ne arată culesul viilor aşa cum se făcea pe vremea lui, la Florența. Episodul biblic care a împrumutat titlul său tabloului, nu-i decât un pretext şi cea mai mare parte a frescei lui Gozzoli este populată cu femei tinere culegând struguri sau

Rubens: Femee cu blană

Renoir: Nud

Courbet: Venus et Psyche

Hans Makart: Cortegiul lui Bacchus şi al Arianei

Androusov: Nud

purtând pe cap coşuri cu struguri — totul pictat amănunțit, cu răbdarea unui zugrav de icoane-miniatură, dar exprimat în felul cel mai naiv şi mai fermecător.

Această seninătate în concepție, această dragoste pentru natură, acest lirism dispar în opera lui Mantegna, înăbuşite de erudiția meşteşugală. Mantegna se inspiră dela marmorele antice şi personagiile creiate de el au întotdeauna ceva solemn şi sculptural.

Cu Botticelli pictura ajunge şi mai abstractă. Toamna închipuită de pictorul florentin este o femee învestmântată, mergând cu paşi mari. La dreapta ei păşeşte un copil ducând struguri, iar la stânga, un alt copil abea merge — e beat. Femeea îl ține cu o mână iar în cealaltă sprijină un coş cu fructe pus pe cap. Părul ei auriu şi panglicele rochiei îi flutură în vânt.

După Botticelli, Toamna prilejueşte opere pur alegorice. Rafael bunăoară, pictează copii încărcați cu ciorchini de struguri — realizare elegantă dar destul de rece.

Se naşte arta clasică, arta academică, şi timp de două secole artiştii vor trăi numai cu trecutul. Se încearcă corijarea naturii, înfrumusețarea ei. Subiectele tablourilor sunt luate din Mitologie şi din Istoria veche — viața obişnuită fiind socotită prea vulgară pentru a inspira.

Şcoli, cum sunt cele din Veneția şi din Țările de jos, caută însă drumuri noui, atrase de realism. Incepe atunci cearta între Vechi şi Moderni care trece din literatură în artă şi care nu va fi definitiv potolită decât prin apariția Romantismului şi a Impresioniştilor.

Cum a fost reprezentată Toamna dela Rafael încoace? Cultul antichității, grija pentru frumusețea pură înlătură orice inovație şi fac să rezulte opere de factură uniformă şi cele mai multe, fără urmă de emoție. In nenumărate gravuri şi tablouri din secolele al 16-lea, al 17-lea şi al 18-lea, Toamna este personificată prin Bachus sau Pomona. Poussin se inspiră din Biblie, Boucher îşi populează pânzele cu îngeri care întind fructe lui Bachus, Prud'hon, în secolul al 19-lea, închipue Toamna sub trăsăturile unei bacante care zboară ducând struguri, Puvis de Chavannes o simbolizează printr'o livadă unde se plimbă două fete goale.

Sunt însă şi artişti care dispreţuind imitația, Mitologia şi Alegoria, au înfățişat Toamna în tablouri pline de adevăr şi, deseori, de poezie. In unele gravuri ale Renaşterii se văd țărani aducând stăpânului satului lor fructe, iepuri, potârnichi. Martin de Vos ne arată Toamna în vremea culesului viilor. Intr'o gospodărie vedem cum porcul este tăiat, împărțit, fript şi cum un copil suflă într'o băşică. Toate acestea luate după natură şi pictate cu vervă. Iar Breughel ne înfățişează Intoarcerea turmelor. Suntem în Octombrie, într'o regiune muntoasă. Cerul este înourat. Ciobanii grăbesc vitele spre un mic sat, ce se zăreşte în fundul unei alei de copaci desfrunziți.

Toamna lui Jordaens este mai puțin grandioasă şi mai puțin poetică în splendida ei bogăție a trupurilor, a ştofelor şi a fructelor. Dar este tratată cu atâta vigoare, într'o culoare atât de strălucitoare!

Téniers simbolizează Toamna pintr'un băutor care ridică paharul plin şi face cu ochiul. Watteau ne prezintă o serbare cu țărani care culeg struguri şi cu stăpâni care privesc. La fel, Goya face din culesul viilor un fel de sărbătoare, la care iau parte fără deosebire de clasă servitori şi stăpâni.

Odată cu şcoala romantică şi cu pictorii dela Barbizon, Natura devine elementul principal în peisaj. Artiştii o studiază de-aproape, o prețuesc pentru ea însuşi şi îi fac portrete sincere. Până la ei, Toamna n'a fost văzută decât ca un anotimp al abondenței, al fructelor, al viilor, al semănăturilor, al vânătoarei şi deci, şi al vinului şi al petrecerilor. De acum încolo, Toamna va găsi în Natură chipul ei cel mai fidel şi mai perfect. Pictorii nu vor nesocoti omul, dar acesta nu va avea decât un rol secundar şi de cele mai multe ori nu va servi decât să însuflețească piveliştea.

Această legătură între artist şi natură o vom găsi la toți pictorii epocii, începând cu Corot şi Impresioniştii Franței. Se lucrează numai în plin aer, sunt descoperite frumuseți inedite şi Toamna prilejueşte pânze de o atracție unică.

Astăzi, tendințele sunt aşa de multe şi aşa de contradictorii, încât nu se poate preciza care va fi arta de mâine. Un lucru este sigur: nimeni nu se va întoarce la inspirațiile academice ale alegoriei şi ale mitologiei de altă dată. Natura a învățat pe artişti să se exprime simplu, precis şi simțit.

A. P. Moscu-Melinte: Portret

Nud

Portret

EXPOZIŢII

A ajunge în artă la un fel de exprimare mai mult sau mai puțin personal, nu-i atât de greu. Mai greu e să nu rămâi aici, să nu te repeți, să nu te mulțumeşti cu reeditarea aceleiaşi formule. Să tinzi adică a-ți varia viziunea artistică, a-ți perfecta mijloacele, a-ți îmbogăți meşteşugul. Artistul adevărat caută fără răgaz drumuri noi, posibilități noi de interpretare.

In această privință socotim evoluția picturală a d-lui R. Iosif foarte fericită. D-sa e stăpânit de dorința de a experimenta mereu şi în scopul acesta a făcut uz de materiale diferite. A fost o vreme când activa cu succes în câmpul gravurii şi al monotipului. Putea să rămâe acolo, dovedind însuşiri şi înțelegere pentru reprezentările în alb şi negru. Dar d. Iosif a trecut într'o bună zi la culoare — la cea mai greu de mânuit: a uleiului. Şi rezultatul a însemnat dintr'odată o izbândă. Prin sonoritatea caldă şi discretă a tonurilor şi conținutul poetic al imaginei. D. Iosif era acum pictor în adevăratul înțeles al cuvântului, exprimându-se numai prin culoare. Intr'o predominanță tonală întotdeauna calmă şi însurdinată, potrivea jocuri de nuanțe luminoase, vesele, dinamice, ca nişte buchețele de flori pe un fond neutru. Efectele erau nu numai plăcute ochiului, atrăgătoare, ci aduceau imaginiei noutate şi frăgezime.

Dar d. Iosif nu s'a mulțumit nici cu aceste rezultate şi acum, în expoziția dela Ateneu, aduce o serie de priveliști lucrate în tempera, priveliști de o vioiciune şi o abondență cromatică amintind, păstrând proporția, de glorioasele acorduri ale impresioniştilor. Totul e văzut şi clădit prin culoare, fără a se ajunge la înlăturarea volumului şi a perspectivei. Din tristețea de altădată a pânzelor d-lui Iosif, unde negrul venea adesea prea insistent să dea contur unor lucruri, nu mai răzbate nimic. Nu mai este nimic liniar, nimic grafic în pânzele cele noi, ci o descătuşare, o revărsare a culorilor, o fugă a lor, o hărnicie de a umple sărbătoreşte spațiile, de a fi ca un râs de lumină.

D. Iosif a repurtat încă o victorie picturală. Munca d-sale e un exemplu de căutare şi de experiențe pentru stăpânirea a cât mai multe moduri de exprimare — şi pictorul acesta este departe de a fi spus ultimul cuvânt.

Dela desenul scris amănunțit, ordonat şi cu răbdare, umblând după fiecare contribuție în existența spațială a unui volum, d-na Adina Paula Moscu-Melinte *a trecut cu aceiaşi conştiință, cu aceiaşi cunoaştere chibzuită a raporturilor între artă şi viață, la pictură. Mijloacele erau diferite, dar ținuta şi ponderea*

(Continuare în pag. 6-a)

R. Iosif: PEISAJ

formală au rămas aceleaşi. la început se simţea oarecare ezitare în decizia de a sfârşi o pânză.

In orice fel de a lucra e o problemă întotdeauna să ştii când un tablou e terminat. Voind să ajungi la o definire dusă cât mai departe, de multe ori obţii rezultate contrarii idealului de artă urmărit — strici o realizare frumoasă pentrucă vrei s'o duci la perfecţie. Sigur nimeni nu ştie când un tablou e terminat — te călăuzeşti adesea din instinct.

Cu fiecare expoziţie, deslegarea acestei probleme capătă tot mai multă siguranţă în pictura d-nei Adina Paula-Moscu. Şi nu-i puţin lucru să ştii să te orientezi, să ţii o unitate, când întrebuinţezi o tehnică de modelaj susţinut nu numai în suprafeţele principale dar şi în cele complimentare. Eşti la un pas de prea mult — lucru care poate duce la îmbâcsirea materiei, la uciderea ei.

In ultimii ani, culoarea d-nei Moscu-Melinte ascultă ca şi până acum de autoritatea unui desen magistral, dar în aceste limite are şi o viaţă a ei, luând parte activă în existenţa spectacolului pictural. Eri, d-na Adina Paula Moscu ne uimea prin desenul d-sale, astăzi, când îi privim noile lucrări, suntem întâmpinaţi de desfăşurarea liberă a culorii, mlădioasă, melodioasă şi chiar strălucitoare.

Rămânând pe acelaş drum, credincioasă unui echilibru clasic între elementele artei sale şi unei sincerităţi de sentiment, d-na Moscu-Melinte ne va interesa mereu prin calitatea mijloacelor şi prin evidenţa unei armonioase colaborări, am putea spune ideale, între subiect şi interpret.

TACHE SOROCEANU

R. Iosif: PEISAJ

Mânăstirea MELK

Călătorului care doreşte să facă drumul pe cursul Dunării plecând dimineaţa din oraşul Linz, în după ameaza aceleaşi zile îi apare în faţă pe un promontorium de granit Mânăstirea benedictină Melk.

Această mânăstire prin aşezarea ei măreaţă îţi dă impresia unei straje pusă chiar la intrarea în aşa numita porţiune a Dunărei, numită **Wachau.**

Intemeerea mânăstirii se pierde în negura vremurilor apare însă clar pe timpul ultimilor prinţi din familia Babenbergilor, cinci, împreună cu soţiile lor, îşi dorm aici somnul odihnei veşnice.

Dintre Babenbergi cel care a îngrijit mai mult de Mânăstirea Melk a fost Leopold al II-lea şi apoi Leopold al III-lea, fiul celui dintâiu.

In timpul lui Leopold al II-lea au venit, în părţile unde este astăzi mânăstirea, 12 călugări cari pe la anul 1089 au căutat cu ajutorul Princepelui să ridice aici o biserică frumoasă în stilul gotic.

In jurul bisericii se strânseră apoi şi alţi călugări şi Mânăstirea acum deveni un cuib însemnat de cultură ale cărei opere culturale se întindeau până departe în Ungaria.

Cel de al doilea prinţ, Leopold al III-lea, cu toate că-şi ridică şi el ctitoria sa proprie, pe Kalenberg, lângă Viena, nu neglijă nici ctitoria tatălui său. Aici el îşi serbă căsătoria cu prinţesa Agnes, fiica împăratului Henric al IV-lea şi tot aici, înainte de a pleca în cruciada a III-a, i se sfinţi sabia de către episcopul Ulrich I dela Passau. Deasemenea fiul lui Leopold al III-lea, ce se numea Adalbert, la Melk îşi primi botezul înainte de a intra în rândul cavalerilor.

Pentru aceia dar, Leopold al III-lea interveni pe lângă Papa ca să acorde stareţului Mânăstirii Melk rangul unui episcop.

La venirea Habsburgilor ce urmară Babenbergilor, mânăstirea Melk avu de suferit multe nenorociri. Cea mai mare fu că un foc o mistui complet, după care fu rezidită de către Stareţul Ulrich al II-lea.

Stareţul n'are fericirea să-şi vadă lucrarea terminată căci dură aproape 132 de ani.

Noua clădire fu grandioasă, biserica avea 13 altare şi era înconjurată de 7 curţi mărginite cu ziduri puternice, înzestrate cu numeroase bastioane. Era adevărată cetate de nepătruns.

Stilul era, cel al vremii, gotic.

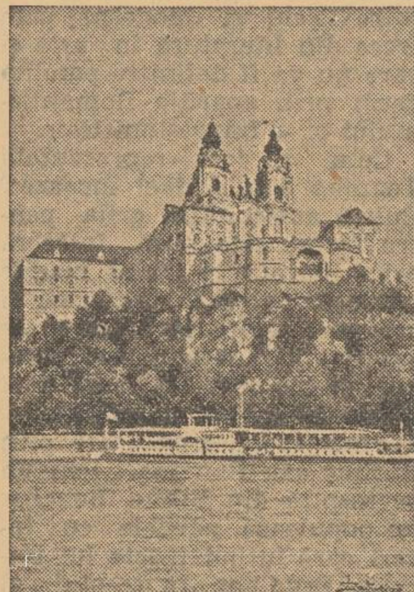
Acum i se mai adaugă mânăstirii o şcoală de cântăreţi, una primară, precum şi o bibliotecă măreaţă ce fu înzestrată şi condusă cu multă dragoste şi pricepere de stareţul Nicolae Seyeinger, ce fusese în tinereţe rector al Universităţii din Viena.

Aşezată în calea Dunărei şi având pe lângă rolul religios-cultural şi pe acela de apărare al căii Dunărei, a avut mult de suferit în timpurile răsboaelor de invaziune. Aşa între anii 1477-1481, ea a fost atacată şi jefuită de armatele Craiului Ungariei, Matei Corvin, care dorea să pună mâna mai întâiu pe coroana regilor Boemiei şi apoi pe aceia a Austriei.

In timpul primului asediu al Vienei din anul 1529, de către Sultanul Suliman cel Mare mânăstirea Melk fu deasemeni atacată şi jefuită de hoardele turco-tătăreşti, plecate după pradă. Husiţii i-au ars proprietăţile în timpul războiului de 30 de ani, iar răscoalele ţărăneşti din timpul lui Luther i-au ars casele şi pârjolit podgoriile.

N'a scăpat nici de urgiile războiului pentru moştenire la tronul Austriei şi nici de cele ale războiului de 7 ani.

Aceste dese nenorociri a făcut ca Mânăstirea să se ruineze cumplit, încât să se simtă nevoia unei grabnice şi radicale reparaţiuni — ceeace se întâmplă spre sfârşitul veacului al XVIII-lea.

De data aceasta renumitul arhitect vienez, Mungenast avu prilejul să-şi arate tot talentul său arhitectonic, lăsându-ne o capod'operă de arhitectură barocă, stilul de predilecţie al acelor timpuri.

Azi mânăstirea se prezintă într'un stil baroc de toată frumuseţea şi perfecţiunea, încât — privită dinspre apus — ai impresia unei bijuterii mărete, aşezată pe dealul de unde se oglindeşte în apele bătrânului fluviu.

Privită din partea de răsărit îţi dă impresia unei cetăţi medievale de necuprins, iar din partea nordică — îţi dă impresia unui castel grandios, deasupra căruia tronează turnurile împodobite de puterea crucii creştine, semnul mântuirii.

Frumuseţea, renumele precum şi faptul că se află cam la jumătatea drumului dintre Viena şi Linz, mânăstirea a avut norocul să fie vizitată de cele mai mărete figuri ale Europei.

Aşa, aici au fost găzduiţi în afară de numeroşi împăraţi din dinastia Habsburgilor ca: Leopold I, Carol VI, Maria Theresa, Iosif II, Leopold II, Elisabeta, ţarina Rusiei, precum şi regele Bavariei.

In timpul războaelor napoleoniene, însuşi Napoleon I Bonaparte, s'a odihnit aici la 10-11 Noembrie 1805 şi la 7/8 Septembrie şi 16/1 Octombrie 1809.

Şi azi se mai păstrează patul în care a dormit Napoleon şi-i arătat cu mare cinste vizitatorilor.

Cartea de aur a mânăstirii păstrează ca relicve de mare preţ iscăliturile generalilor francezi ca: Bernadotte, Vessieres, Duroc, Mura, Ney şi Soult precum şi pe ale lui Berthier,Davoust, Marmont, Masseua şi Molitor, nelipsind nici ale aliaţilor Austriei ca ale generalilor ruşi: Cutusov, Milovadovici şi alţii.

Insemnate reparaţiuni i s'au făcut în timpul stareţului Wilhelm Eder care puse de o acoperi în întregime cu aramă şi-i pictă plafoanele comorilor mai de seamă.

Aici avem fresce lucrate de Friederich Schilcher şi Iosif Protsch.

Tot stareţul Eder o înzestră şi cu un cabinet de fizică şi o bibliotecă liceială pentru şcoalele secundare. In mânăstire funcţionează o şcoală secundară cu profesori recrutaţi în majoritate dintre călugări din mânăstire.

In pinacoteca Mânăstirii se pot admira opere originale lucrate de Albrecht Dürer, Martin von Maytens, Otto Müller, Lukes Kranach, precum şi copii celebre după Rembrand, Murillo, Anton von Dyck şi alţii. Arhiva cuprinde peste 2000 de documente scrise pe pergament.

Biblioteca a fost înfiinţată în anul 1735 şi în cele patru colţuri ale sălii de lectură are cele patru ştiinţe făcute alegoric: Teologia, Filosofia, Dreptul şi Medicina.

Printre cărţile de seamă ale bibliotecii se enumără: Benda Venerabilis: re sex aetatibus mundi; Iohannes de Thourocz; Chronica Hungariae; şi numeroase cărţi bisericeşti, în total numărul cărţilor se ridică la 97.000 volume.

Matematicei şi Fizicei le sunt rezervate câte o sală de studiu şi experienţe.

Astăzi mânăstirea are 69 de călugări, 6 preoţi şi 3 noviciaţi. Sub ascultarea abatelui de la Melk, cu rangul de episcop, se găsesc 20 de parohii rurale.

MIH. POPESCU

Romanul unui surdomut

Orbi cari văd, surzi cari aud şi muţi cari vorbesc

Ştiinţa se mândreşte cu François Huber, care — deşi orb din naştere — a devenit un mare naturalist. observator mai ales al vieţii albinelor.

Muzica citează şi ea pe titanul dela Bonn, **Ludovic van Beethowen**, care — după ce a asurzit complect — a compus cele mai grandioase opere.

D. V. Dimitriu-Leorda

Unul dintre marii pianişti actuali, **Imre Ungar**, e orb din naştere.

La noi, cunoscutul sculptor, d. V. Dimitriu-Leorda, surdo-mut, a pus sub tipar un roman, din viaţa celor lipsiţi de grai.

EXPLICAREA UNOR MINUNI

Cum a putut un orb să vadă, mai bine decât cei cu ochi şi să studieze viaţa albinelor? Şi cum nimereşte un om, complect lipsit de vedere, clapele pianului, sărind cu preciziune distanţele dintre ele? Cum putea Beethowen să compună şi să conducă o orchestră, dacă nu auzea niciun sunet?

De fapt, sunetele şi imaginile sunt o făurire a creerului nostru. S'ar putea spune că totul există în noi şi nu în afară de noi. Putem vedea cu ochii minţii şi auzi chiar atunci când lipsa nervului acustic întrerupe legătura dintre creer şi mediul sonor înconjurător. Genialul Beethowen a scris cele mai frumoase sonate la sfârşitul vieţii sale, când era complect surd. In acelaş timp, dirija orchestre sinfonice, alcătuite din numeroase şi variate instrumente.

Cât priveşte pe pianistul orb Imre Ungar, cazul lui se explică prin tehnică. Este într'adevăr miraculos, cum izbuteşte el să descifreze un concert complicat de Chopin, de Czaikowsky... Desigură că studiază, cu răbdare succesiv şi în chip migălos. întâi cu o mână. apoi cu cealaltă, pe când mâna liberă serveşte la citirea notelor scoase în relief... Dar odată o pagină pusă la punct, o execută, ca şi orice alt pianist, în **tempo cuvenit**, fără să mai aibă nevoe să cerceteze notele sau claviatura. Asta, de altfel, nu mai este o minune atât de mare, orice tehnician având imprimată senzaţia distanţei, în braţe şi degete. Niciun violonist nu se uită la limba viorii când cântă, deşi mâna alunecă în poziţii înainte, cu o repeziciune şi preciziune uimitoare, neputându-şi permite să greşească nici cu o fracţiune de milimetru, spre a nu scoate o notă falsă. Cât despre pianişti, cred că toţi ar putea cânta cu ochii închişi, sau cu o eşarfă aruncată peste claviatură. Nici violonistul, nici pianistul concertist, nu are timpul să chibzuiască pe îndelete fiecare mişcare a degetelor, care se face mai mult în mod mecanic, aproape inconştient, artistul având să execute uneori, câteva zeci de sunete numai într'o singură secundă.

Dar cum a putut savantul orb Huber să scrie o carte despre albine, lucrare rămasă clasică, fiind şi azi consultată de către specialişti?

Marele naturalist avea un servitor credincios. Ochii şi mâinile acestuia erau conduse de geniul savantului. Aceasta este taina!

CE POATE FACE UN „MUT"

Să revenim acum la „romanul unui surdomut", pe care l-am anunţat mai sus.

Mulţi nu ştiu că „muţii" sunt capabili să înveţe să vorbească în mod curent, să scrie şi să citească în mai multe limbi şi chiar să se dedice ştiinţei şi artei.

De altfel infirmitatea e numai parţială: în realitate ei sunt **numai surzi**, organele vocale fiind în stare normală.

Copilul surd, care nu poate auzi vorbind pe părinţii săi şi nici pe cei din jur, nu se simte îndemnat să reproducă diferite vocale şi consoane. Ajunge astfel la vârsta de zece-doisprezece ani, fără să pronunţe nici un cuvânt. Şi atunci toată lumea crede că e mut.

In şcolile speciale moderne se practică **demutizarea**, adică „muţii" sunt învăţaţi să vorbească. La autopsii s'a observat totuşi că unii surdo-muţi n'au complect desvoltaţi muşchii laringelui. Lucrul este explicabil la un individ, care dela naştere, timp de ani de zile, n'a utilizat acest organ. De altfel s'a constatat că cu cât se începe mai de timpuriu instruirea surdo-muţilor, cu atât se pot obţine succese mai repezi şi mai mulţumitoare.

VORBIREA OMENEASCĂ

Gângăvitul copiilor se arată la toţi pruncii la fel, indiferent de naţionalitate. Dar sunetele precise emise de aparatul vocal şi diferenţierea limbilor depinde de mediul înconjurător.

Dacă ar fi posibil ca un contimporan să se transpună în epoca apariţiei omului pe pământ, el ar putea crede că semenii noştri, de pe atunci, erau toţi, muţi, Intr'adevăr, limbajul a apărut mult mai târziu.

Oamenii au trecut printr'o lungă perioadă în evoluţia vorbirii, până să ajungă întâi la vocale repetate, ca pe urmă să treacă la sunetele nazale, labiale, dinţate, cu toate nuanţele şi complicaţiile lor.

In şcolile de demutizare, se urmează azi acelaşi drum pentru surdo-muţii a căror educaţie a fost neglijată. Străduinţa nu este zadarnică, deoarece iată că se poate ajunge şi la rezultatul ca un surdomut să devie romancier!

PSIHOLOGIA SURDO-MUŢILOR

Am vizitat pe d. V. Dimitriu-Leorda, în calea 13 Septembrie No. 8, unde-şi are atelierul de sculptură şi unde locueşte cu familia.

Sculptorul-romancier, nu era acasă.

— Este cu totul nedrept şi este o mare durere ca mii de copii surdo-muţi, din ţară, să fie lăsaţi sub povara unui crud destin" — ne-a spus d-na Sylvia Dimitriu-Leorda, care, împreună cu soţul ei, redactează un inimos ziar al surdo-muţilor, „Răsăritul nostru".

„Se ţin numeroase congrese de medici, se întemeiază societăţi de protecţie a copilului, dar nimeni nu se ocupă de tragica soartă a pruncilor surdo-muţi. Sunt într'adevăr câteva şcoli în ţară, în număr cu totul insuficient, funcţionând în localuri închiriate, improprii şi neîncăpătoare. Singură şcoala din Focşani, cea mai veche, de pe vremea lui Davila, poseda un local propriu, din dania unei familii de boeri, cu întărire domnească. Dar şi această şcoală de surdo-muţi, din Focşani, a fost isgonită din sediul ei, fiind silită să vagabondeze acum prin oraş...

„Nici un sfert dintre copiii surdo-muţi din ţară n'au loc prin şcoli. Ceilalţi sunt lăsaţi în voia soartei, devenind astfel o povară pentru familie şi societate, în loc să se desvolte astfel cum s'ar putea. Surdo-muţii instruiţi pot deveni elemente preţioase în domeniul tehnicei, artei şi ştiinţei. Se citează cărturari, până şi preoţi, foşti surdo-muţi.

— Despre romanul soţului d-voastră ce ne puteţi spune?

— Nu am dreptul să divulg subiectul. Dar vă pot comunica titlul: „Infrângerea destinului". Va fi descrisă viaţa unui surdo-mut... Normalii nici nu bănuesc ce se petrece în sufletul fiinţei pe care unii o socot lipsită de judecată, de inteligenţă şi chiar de simţire.

„Cât mă priveşte, cred că normalii rostesc, un noian de cuvinte de prisos. Unii vorbesc, nu spre a-şi arăta gândul, ci spre a şi-l ascunde. Tăcerea face să apară cristale în sufletul nostru... Noi, „surdo-muţii", avem obiceiul de a expune pe scurt, drept şi cinstit, ceeace cugetăm... Din acest punct de vedere, sper că vă va interesa romanul soţului meu şi că pe viitor psihologia surdo-muţilor va fi mai bine înţeleasă".

ALEX. F. MIHAIL

NOTE MUZICALE

Despre o adevărată înţelegere a muzicei

Ascultătorul de muzică nu „cunoscătorul" dintr'o cronică precedentă, ci acela care ascultă muzica pentru ea însăşi — e vorbă de muzica serioasă, adică de muzica concepută ca artă în sine (care se traduce mai ales în compoziţiile simfonice sau în muzica de cameră, dar poate fi prezentă în orice altă formă muzicală), are în general sentimentul de „frumos". Este sentimentul estetic pe care orice operă de artă reuşită îl produce.

Peste aceasta însă, căutând să pătrundem mai adânc, dăm de două concepţii în interpretarea muzicii. Cea dintâi concepe muzica ca un limbaj abstract în care nu vom căuta să identificăm nici o tendinţă descriptivă sau dramatică. Cea de a doua o consideră ca un limbaj menit să exprime nu numai sentimentele omeneşti dar chiar şi atitudini sufleteşti sau mişcări ale spiritului. In ordinea aceasta se vorbeşte despre un umor muzical.

Pornind de aici, dela această concepţie, s'a desvoltat muzica programatică, aceea care se străduieşte să dea un sens suprapus celui muzical, care însă merge mult mai departe încercând să redea chiar şi peisagii externe. Aceasta ar fi aşa numita muzică descriptivă „schildernde Musik", care însă riscă, din cauza ţelului propus mai ales când acesta ţinteşte redarea însuş a sunetelor nemuzicale din natură, sau să rămână în inferioritate imitându-le cu mijloace incomparabil mai reduse, sau să nu mai fie deloc muzică. Oricine care cunoaşte simfonia a şasea, Pastorala, de Beethoven, a avut prilejul să remarce că păsările în partea intitulată „Szene am Bach" cântă foarte palid în comparaţie cu surorile lor autentice. Iar pe de altă parte, atunci când tunetul sau vâjâitul din natură sunt redate prin mijloace ce caută să le imite cât mai perfect se observă uşor că aceasta nu mai este „muzică", ne având nimic comun cu spiritualitatea care transfigurează, a artei.

Ar fi nevoe de o expunere mult mai largă decât ne permite cadrul unei cronici, pentru a putea înfăţişa mijloacele tehnico-muzicale care au servit pentru a traduce în muzică diverse acţiuni sau atitudini sufleteşti în aşa chip, încât un ascultător atent să cunoască prin intermediul lor aceleaşi stări. Aceste mijloace au parcurs toată gama variată a putinţelor de exprimare în muzică. Incepând cu un simplu interval neaşteptat în melodie, de pildă o septimă care prin saltul ei redă înălţarea unui turn (imaginea este completă atunci când suntem ajutaţi de text, a se vedea balada „Der Kurfürst und die Spreejungfrau" de K. Loewe) până la fuga care sugerează cu înlănţuirea-i de voci, ordinea grandioasă a naturii. Dar mijloacele nu sunt numai de domeniul armoniei şi a contrapunctului ci tot atât de mult de tematică, de melodică sau de coloritul orchestral. Se cunosc numeroasele motive cari îşi au semnificaţia proprie fiecare, din dramele lirice ale lui Wagner, cunoscutul motiv al indispoziţiei lui Wotan din „Niebelungi", de pildă. Şi tot la Wagner am putut remarca coloritul special al orchestrei în părţile ce acompaniază scenele din Venusberg în „Tannhäuser", pentru a reda atmosfera sensuală ce domneşte aci.

Acest colorit contribue de multe ori în mare măsură la transmiterea climatului sufletesc, a stării afective ce respiră dintr'o piesă muzicală, orchestrală. In privinţa aceasta însă, asupra mijloacelor ce produc efectul stării de suflet dintr'o piesă muzicală, e greu să stabilim ceva principial.

Muzica „a programme", căci de ea ne-am ocupat până acum, poate să aibă un caracter diferit după cum compozitorul şi-a fixat dinainte un program, pe care a căutat să-l realizeze, sau a dat în chip spontan un conţinut ce ar putea fi luat drept program, muzicei sale. Pentru primul fel cităm pe H. Berlioz în „Damnaţiunea lui Faust", pentru al doilea cunoscuta sonată pentru pian intitulată „Les adieux" de Beethoven.

Reprezentantul tipic al muzicii cu program a fost H. Berlioz şi alături de el Wagner şi Liszt, putem însă regăsi această tendinţă la nenumăraţi alţii, de exemplu la Haydn sau Schubert. Intre cei care au conceput muzica ca un limbaj abstract, lipsit de alt sens decât cel pur muzical, au ocupat locuri de frunte Brahms şi Bruckner.

AD. I. IARCA

A apărut No. 529

RADIO-Adeverul

Cu următorul sumar:

RADIOTEATRUL PE NOEMBRIE

Ce piese radiofonice vor fi difuzate la microfonul românesc

IN DOMENIUL UNDELOR

Difuzoare invizibile — Morawska. Ostrova post german — In jurul concertelor nocturne la Radio — etc.

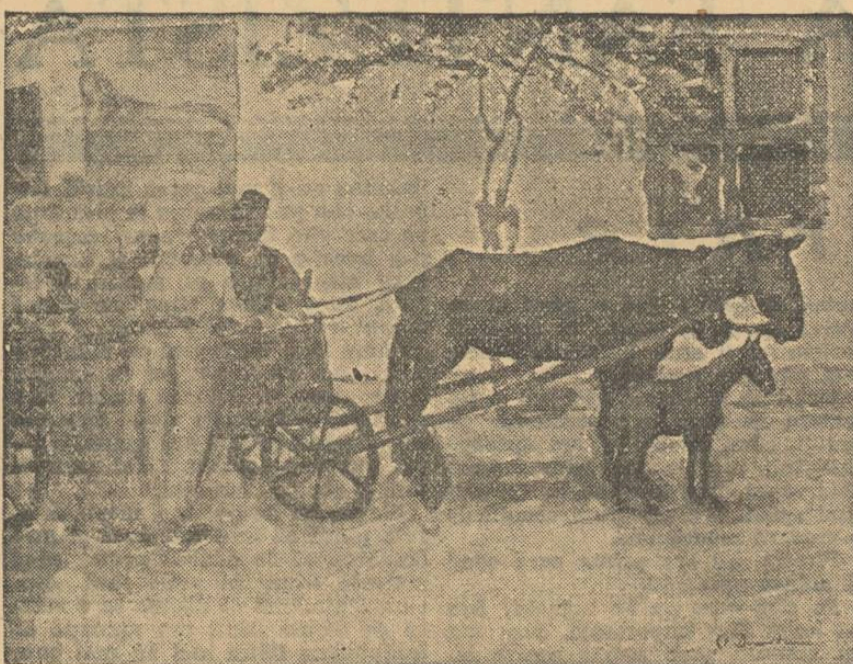
RED MASTER 2 + 1

Montaj modern, cu 3 game la sectorul alternativ

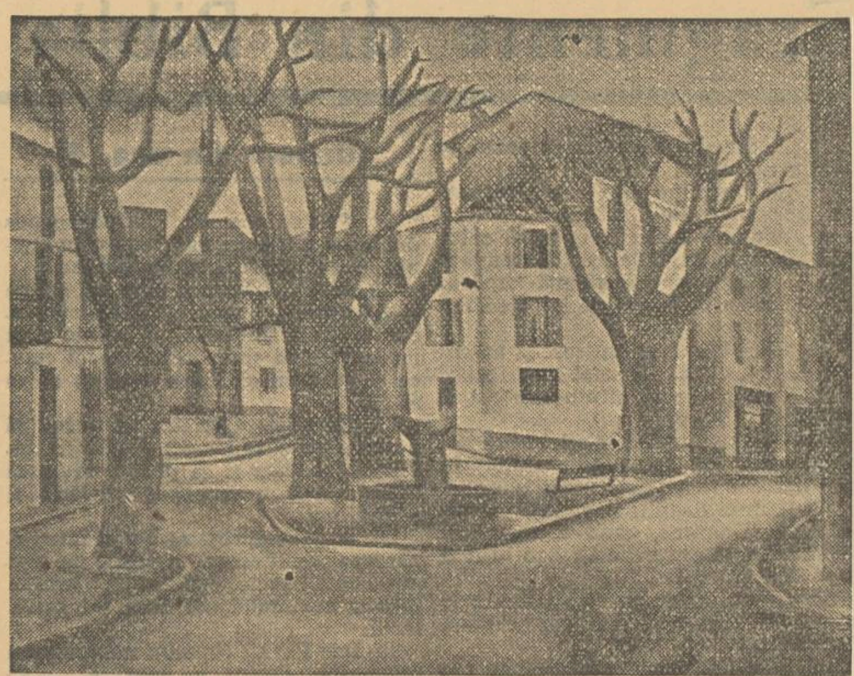
RADIO ŞI MOTOARELE

Folosirea amplificării şi indicaţie la motoarele cu explozii

Programul posturilor europene pe săpt 6 — 12 Noem. 1938

Ştefan Dumitrescu: La căruţă

Lucian Grigorescu: Piaţă din Cassias

EUSEBIUS CAMILAR

CORDUN

VII.

Fratele meu cel mai mic era slab şi închircit. Avea ochii albaştri, spălăciţi. Tuşea cu sânge.

Copiii din vecini îl ocoleau. Pentru că nu putea alerga ca dânşii. Nu putea sări peste pârâu.

Uneori privea din portiţă la deal şi la vale ca la o lume pe care o vedea întâia oară.

Copiii dep e poduri asvârleau în el cu pietre strigându-i: închircitule şi scoteau limba.

Mandache nu le spunea nimic. Tuşea. Stupea sânge şi mama îl mângâia: Dragul mamii, nu-i nimic. Aşa-s copiii dracului...

In ziua aceea de vară sub prunii din grădină mama şi surorile meliţau cânepă.

Eu şi Mandache făceam semne cu degetele pe-o albie de pârâu proaspăt secată, în luncuţă.

Eram plini de mâl pân' la coate. Taca, taca, se auzeau meliţele sub pruni. O soră cânta.

Mandache m'a prins de mână: Bădiţă, uite...

Pe albie aluneca spre noi un şarpe negru.

L'am apucat pe Mandache de mână şi prin păpuşoi la fugă.

Şarpele, vine şarpele, striga Mandache. S'a împiedecat şi-a căzut sub nuc.

Mama când a aşezat acolo meliţoiul a trebuit să tae câţiva prunişori groşi ca degetul. Au rămas aşchii.

Când l'a ridicat mama, din pieptul lui Mandache curgea sânge. A căzut cu pieptul în aşchii. In jurul lui, surorile cu fuioarele în mâni.

La popa locuia un doftor rus. Chemat în grabă a venit la noi. Mandache zăcea pe prispă. Una din surori îi pusese pe rană ţărâna săpată în grabă cu degetele de sub gard.

Mandache a zăcut mult. Se făcea din zi în zi mai închircit. Bolea pe prispă. Copiii din vecini se uitau prin gard. Unii spuneau: are să moară închircitul...

Când a prins să umble, mama i-a adus din târg o hăinuţă nemţească. Mandache s'a bucurat şi-a îmbrăcat-o. O soră a spus în prag: seamănă cu feciorul popii.

Cu mânile în buzunăraşe Mandache a ieşit în poartă. L-am auzit ţipând. Apoi a venit fuga cu obrajii plini de sânge. La prag a căzut. Mi-a tras cu piatra, a spus încet Mandache.

Copiii dracului, a ţipat mama smulgându-şi părul.

Mandache, de frică să nu-i ia unul dintre noi hăinuţa umbla ziua îmbrăcat cu ea şi noaptea şi-o punea sub pernă. Cum se trezea dimineaţa întâi pipăia căpătâiul.

Eu i-am spus într'o zi: Mandache, dă-mi-o numai odată. Incaltea tu n'ai, mi-a răspuns el încheindu-şi bumbii cu chipul împăratului de la Viena. Şi se lăuda: încaltea tu nu stupeşti sânge. Dac'ai stupi, ţi-ar cumpăra şi ţie mama una...

Mama săpa lut galben în fundul grădinii. Se pregătea să ungă prispa. Ceilalţi erau în ţarină.

Eu m'am repezit la Mandache, l-am trântit de pământ şi l-am desbrăcat de hăinuţă. Ca să nu ţipe i-am tras cu pumnul peste gură.

Imbrăcându-mă din fugă am ieşit în drum. Fugeam spre podu-şcolii. Când m'am oprit şi m'am uitat în urmă Mandache alerga după mine. Dar el nu putea ţine mult la fugă. Făcea câţiva paşi şi se oprea să tuşească. Dă-mi mântăluţa, striga el printre tuse.

A ieşit mama în drum şi eu de frica ei am început să fug din toate puterile. Inaintea mea o femee cu secere. Mama a strigat: prinde-l, Zoiţa. Femeea m'a burduşit în şanţ până'ce-a venit mama. M'a desbrăcat de hăinuţă şi i-a dat-o lui Mandache care venea din urmă cu sânge la gură.

L-ai bătut, blestematule. I-ai tras cu pumnul peste gură şi i-ai crăpat buzele. Blestematule!

Pe când mă trăgea de păr au apărut jandarmii. De ce-ţi baţi copilul, lele? Ce-ţi pasă? E-al meu, eu l-am făcut. Bine, au spus jandarmii. Vei intra în puşcărie. N'ai voe să-ţi baţi copilul.

Mi-era teamă de uniforma lor neagră. De câte ori îi vedeam, săream peste gard în ogradă. Până treceau.

După aceea mă urcam iar pe gard şi priveam lung după dânşii.

Au întrebat-o pe mama cum îi zice şi s'au dus. Obrazu' vostru golani, a suduit mama în urma lor. Ce vă pasă? Eu i-am făcut, eu mi-i bat.

Pe uliţa noastră s'a stârnit războiu între copii. Mamele se sfădeau la garduri. Se trăgeau de păr la fântâni, la apă. Puiţă, să-mi dai pace copilului. Târfă, te-ai culcat cu Ruşii...

Murise în vecini un copil. A treia zi măicuţa lui a făcut praznic pentru copii. De la noi ne-am dus eu cu Mandache. In jurul mesuţei cu alivenci şi sarmale eram strânşi toţi copiii de pe uliţa noastră. Ne-am ghiontit. S'au spart străchini. Femeea cu broboadă neagră ne-a trimis pe rând pe la casele noastre.

Când am ieşit eu şi Mandache prinşi de mână în drum ne aştepta o ceată de copii cu beţe rupte din garduri. Ne-au lovit peste cap, peste mâni, peste ochi.

Apoi au fugit de frica ţipetelor noastre. Nu mult după aceea au intrat în ogradă la noi copiii unei vecine. Erau trei. Ii trimisese mama lor să ceară nu ştiu ce.

La noi acasă numai eu cu Mandache. Când i-am văzut în mijlocul ogrăzii am dat drumu' câinelui din lanţ.

Cânele s'a repezit şi i-a muşcat de picioare, le-a rupt cămeşile. La ţipetele lor au sărit vecinii peste garduri.

Seara a venit mama copiilor la noi. Nataliţă, să-ţi baţi copiii.

După ce s'a dus vecina, mama ne-a spus: bine-aţi făcut. Stropşi-i-ar Maica-Domnului...

Săracul Mandache! La şcoală l-au bătut învăţătorii cu varga şi cu pumnul. O doamnă cu ochelari şi cu colţi îl trăgea de urechi. Doamna asta avea un băeţel de seama lui Mandache. Odată trecând pe la noi pe la poartă cu copilul ei de mână, s'a uitat peste gard. Mandache şedea pe prispă ascultând puii de lăstun din cuiburile de sub streşini.

Doamna a zis tare: Radule, aici şade închircitul. A auzit-o mama şi i-a răspuns: târfă, îţi rup gâtul. Căţea de la târg. Scroafă. Să-ţi ardă casa pe plodul tău.

Şi a ieşit în drum cu sapa. Numai că doamna cu colţi a intrat într'o ogradă.

Mandache nu s'a mai dus la şcoală. A bolit mult. A horcăit şi 'ntr'o noapte de toamnă a murit.

In urma năsăliei prin dreptul şcolii mama blestema bocind: mânca-v'ar scândurile patului, ciocoi, mi-aţi omorît copilul.

Doamna cu ochelari şi cu colţi care ieşise la poartă a intrat repede în ogradă.

Pe deal la biserică băteau clopotele.

Mama îşi smulgea părul: mânca-v'ar para focului, să vă mănânce...

La marginea dinspre asfinţit a satului nostru, până la garduri cobora de pe dealuri pădurea. Părţii aceleea de sat i se spunea: In poiană.

Pe vremea ruşilor se cuibăriseră acolo bande de hoţi din Moldova şi din sat de la noi.

Dacă treci pădurile cobori în Mereşti. Spre răsărit cale de-o jumătate de ceas pe cărare ajungi în Racova. Graniţa dintre Moldova şi Cordunul nostru trecea pe lângă Mereşti şi Racova. Cărarea de pe măguri se mai vede şi astăzi.

Tâlharii ziua stăteau ascunşi în vulpării şi în desimi. Furau vite şi noaptea aprindeau focuri mari lângă o baltă din inima pădurii. Frigeau berbeci. Aduceau rachiu.

Vădanele de la marginea satului se furişau în puterea nopţii spre focuri. Petreceau cu tâlharii pân' s'auzea strigăt de huhurez la margine. Atunci se furişau care 'ncotro 'n întunecimi.

De frica rechiziţiilor oamenii ascundeau vitele în păduri, în văgăuni. Legat în stufişuri rodeau la frunze. Tâlharii ştiau ascunzişurile şi deslegau vitele pe când dormeau păzitorii.

Le junghiau cu baionetele sau le trăgeau cu parii între coarne. Şi începea la focuri petrecerea cu busturi fripte şi cu vădane.

O fată s'a ţinut de urma tâlharilor. A ajuns la focuri tocmai când vaca ei gemea doborâtă.

Unul îi croia pielea cu baioneta. Vaca sufla încă. Fata a strigat la marginea luminiţii n'o omorîţi.

Ploile şi vânturile toamnei au mutat petrecerea tâlharilor de la focuri la bordeele vădanelor, în Poiană.

Cu rândul: o noapte la una. Altă noapte la alta. Erau scripci, cobze şi chiuituri.

Tupilaţi sub garduri tâlharii pândeau cu rândul: O noapte unii. Altă noapte alţii.

Erau ruşi puţini în sat la noi atunci.

Târziu într'o noapte Alecu cu alţi băetani de seama lui se'ntorceau din pădure. Tăiau lemne adânc în inima tăcerilor. Plecau când se făcea ziuă. Cel care se trecea mai întâi striga la porţile tovarăşilor: haidem, măi, se face ziuă.

Cu ferestraele făcute cerc pe umăr, cu topoarele la subţioară, cu traistele cu merinde urcau odată cu ziua în inima singurătăţilor.

Tăiau goruni în cântecul ferăstraelor. Când cădea gorunul sgomotul cobora peste păduri până devale în sat.

In ziua aceea a coborît de vreme pâcla. S'a înoptat repede, pe nesimţite. Haidem acasă, au spus îngrijoraţi tăetorii de lemne. O să rătăcim drumul.

Au orbecăit lovindu-se unul de altul şi de copaci. Ptiu, ucigă-te toaca pâclă, blestema unul. Par'că le-ar fi legat cineva ochii. Odată s'au împiedicat de-un butuc. Inaintea lor licărea jar. Lupul, sâsâi unul. Foc, răspunse altul. Focul nostru. Am ajuns iar la tăetură.

Şi-au pornit iar la vale. Undeva cânta un cocoş. Auziţi... Intr'acolo. Cântă cocoşul la bordei la Ilinca Ursului, la margine. Ne coborîm prin Poiană.

In negură, devale, cântau cocoşii. Ca'ntr'un adânc. De sub răchiti i-a întrebat un glas: cine-i? Noi, oameni de treabă. Venim din pădure.

Păziţi-vă drumu' ţâncilor.

Par'c'ar fi glasul fratelui meu fugarul, şopti un flăcău la urechea lui Alecu.

Şi mie mi se pare, a răspuns Alecu.

...Uite, aici petrec tâlharii.

In bordeiu la Rozolina s'auzeau scripci, cobze şi chiuituri. Geamurile erau astupate. Par'c'ar petrece pe'ntunerec.

S'auzeau dupăituri de ciubote. Uşa bordeiului dă înspre drum. Feciorii ascultau la pârleaz petrecerea tâlharilor.

Glasuri de femei chiuiau în bordeiul Rozolinei.

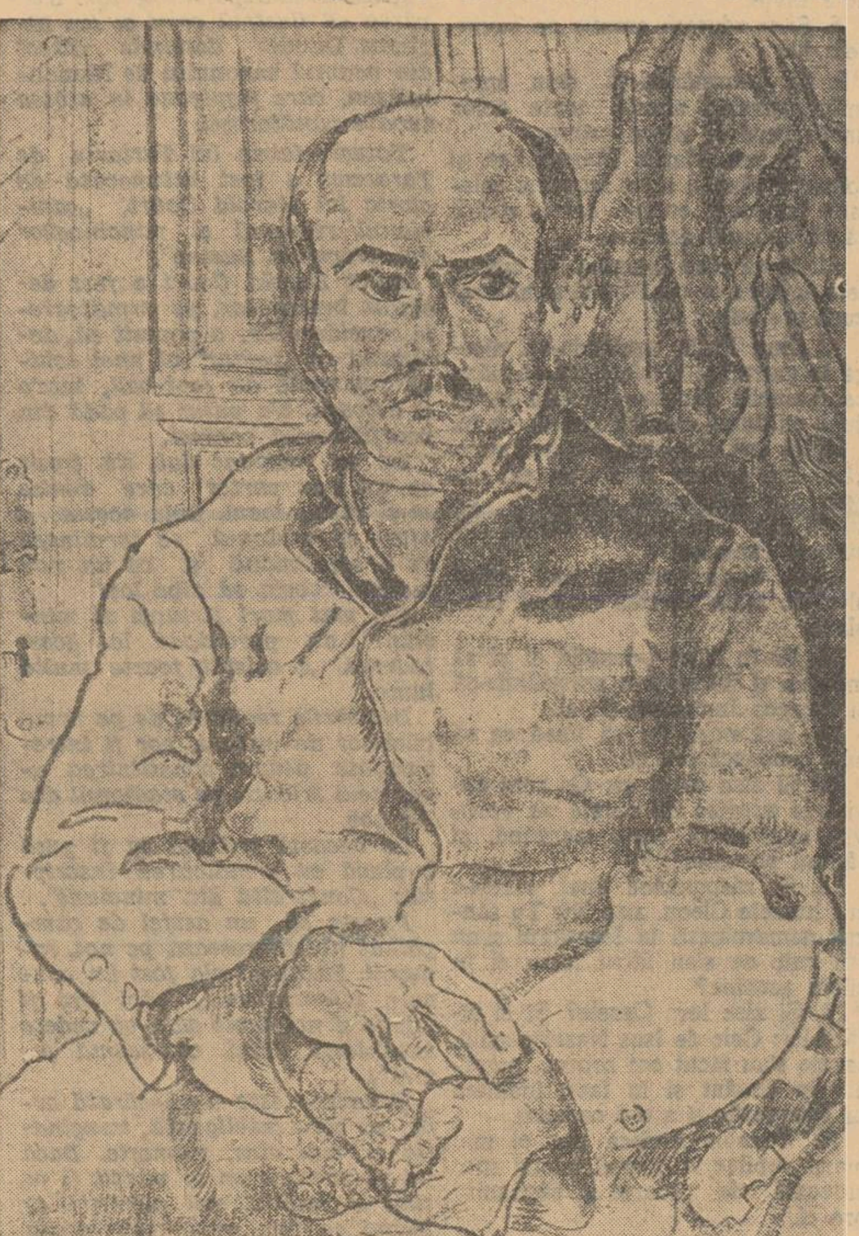
Deodată uşa s'a deschis larg. O clipă s'a văzut încăperea bordeiului. Bărbaţii cu cuşme negre, femei, săltând în zumzetul cobzei. O şapcă rusească.

Uşa s'a închis trântită. Băetanii au pornit la vale prin râpi. Alecu a rămas în urmă.

Haide, măi, mai repede, l'au strigat tovarăşii.

Măi, am să vă spun ceva. Când s'a deschis uşa, am văzut-o pe soră-mea. Ce caută soră-mea la jocul tâlharilor?

Eu am văzut-o pe mama, a răspuns altul. Par'că cine nu ştie că mama trăeşte bine cu un flăcău din Racova?...

Viorel H.: Portret

*

Soră-mea a venit acasă în zori de ziuă. Alecu i-a spus pe când îşi încălţa opincile: Tu, am să te spun tatei când se'ntoarce din America.

La poartă îi strigau tovarăşii: haidem, măi, se face ziuă...

La noi primăvara de ziua Alexiilor se greablă grădinile şi s'aprind focuri din movile de frunzare. In ziua Alexiilor în toată copilăria mea a fost cerul senin.

In primăvara aceea patrulele iscodeau urmele tîlharilor. Se vorbea mai cu seamă despre Furtună.

Cu vr'o două săptămâni înainte de Alexii nişte călăreţi ruşi venind din Reuseni s'au oprit la o baltă în pădure să-şi adape caii. Ba i-a lăsat slobozi cîta-i trage o ţigară.

A doua zi soldaţii au fost găsiţi ucişi pe marginea bălţii, desbrăcaţi până la piele, fără arme. Un cal înşeuat s'a întors vijelie în Reuseni oprindu-se în poarta casei unde i-a fost încartiruit stăpânul.

In bordeiul din pădure la Ilinca-Ursului într'o noapte au intrat cinci oameni îmbrăcaţi ruseşte. Ii cunoşteam, erau din sat de la noi.

Furtună i-a spus să coboare în sat a doua zi să ducă nevestei lui o veste. Să vie odată cu seara la bordeiu că are să-i dee ceva. Că el se duce în lumea lui....

I-a mai spus Ilincăi-Ursului sfredelind'o cu privirea: dacă mă dai prins, te omor. Şi i-a arătat un cuţit lung, sclipitor: Tae ca briciul, mătuşă...

Ilinca Ursului a coborît în sat la muerea lui Furtună. I-a spus taina şi s'a întors în pădure la bordeiul ei.

Străjerii satului bănuind lucru necurat în coborîrea femeii din codru la casa lui Furtună, s'au ţinut de urma nevestei tâlharului care odată cu seara a pornit spre păduri. Muerea tâlharului era tânără şi frumoasă. Pentru ea s'au ucis la horă feciori.

Cu broboada trasă pe ochi aştepta pe prispa bordeiului. A pîrîit un vreasc, aproape. Furtună a apărut dintre copaci. Eu sunt. Na-ţi legătura asta cu bani de aur, cercei şi inele. Că eu mă duc... Poate nu te mai văd. Cine ştie... Poate mă'mpuşcă, azi, mâine... Du-te-acasă.

Muerea s'a făcut nevăzută între umbre. Furtună a făcut cale'ntoarsă. La colţul bordeiului i-a strigat potera: predă-te, Furtună...

Furtună a rupt-o de fugă. Nu mă predau. In urma lui au pocnit puştile.

*

Eu rupeam nuele în luncuţa din fundul grădinii. Desişul de mladă a început să se desfacă. Pân'să fug, a apărut Furtună. Ii crescuse barbă.

Mi-a şoptit: du-te, cheam'o pe mă-ta. Mama spală cămăşi sub nuc. M'am dus la dânsa şi i-am spus: mamă te cheamă Furtună în fundul grădinii. Mama a lăsat cămaşa din mână. s'a uitat spre casele din vecini cu mare băgare de seamă şi s'a dus în luncuţă. Eu m'am ţinut după mama. Mă gândeam: dac'o omoară?

Furtună se vedea numai pe jumătate din mladă. Cumătră, spune nevestei mele să vie pe la vulpării în levezi. Să fie cu băgare de seamă. Adă-mi ceva de mâncare. Stau aici pân'se'noptează.

Mama i-a dus într'o strachină borş cu fasole. Eu mă gândeam aşa: dac'aşi spune ruşilor... Mama par'că mi-a citit în gânduri: Dacă spui cuiva Furtună vine la noapte şi ne gâtue. Sau ne dă foc la casă.

A doua zi dimineaţa eu ieşisem în prag şi mă uitam la soare. Mama venea din grădină cu strachina goală sub şorţ.

*

L-au prins pe Furtună. Aşa vorbeau vecinele pe la garduri în ziua Alexiilor.

Muerea lui Furtună s'a dus la vulpării în livezi. A ocolit mult, să nu i se priceapă rostul umbletului. Pândarii i-au urmărit urmele.

Furtună a scos capul din viziunea vulpilor la ivirea muerii. Tu eşti? Bine c'ai venit...

Muerea a scos din sân pachetele de tutun. Nu ţi-am adus mâncare. Vină la noapte acasă. Eu te aştept în fundul grădinii.

Am să viu, i-a spus Furtună.

Muerea s'a întors prin singurătăţile codrului.

Când a ajuns potera la vulpării, din viziună ieşea un fir albastru de fum.

Furtună, ieşi afară, i-au strigat poteraşii. Din viziună n'a răspuns nimeni. Jandarmul rus s'a aplecat să privească în ochiul negru al viziunei. Din pământ a bufnit foc de puşcă. Jandarmul a căzut pe spate cu capul crăpat. Poteraşii puşcau în găurile vulpăriei. Furtună puşca din pământ.

Deodată, focurile din gaura vulpilor a încetat. Târându-se pe brânci a apărut Furtună. Nu mai am gloanţe, a spus el.

*

Intâi l'au bătut poteraşii în pădure legat la un copac. Femeile aşteptau la porţi. Trebuia să treacă Furtună.

Il văd şi-acum: legat cu mânile la spate, cu capul gol; soldaţii îl loveau cu săbiile peste cap, peste spate, peste picioare.

Femeile fugeau de la garduri isbucnind în plâns: săracu Furtună...

Peste drum de gospodăria noastră locueşte popa. Preoteasa a ieşit la poartă. A oprit convoiul. Să-l văd şi eu, a spus preoteasa.

Un rus a smuls un par dintr'un gard. Dă-i, a spus preoteasa. Rusul a lovit cu parul în umărul lui Furtună. Vai, nu mai pot. Atâta a rostit prăbuşindu-se. L'au ridicat şi l-au dus.

*

Noaptea, a venit la noi femeea lui Furtună. Din prag i-a spus mamei: dacă nu-mi aduceai tu ştirea de la dânsul nu mă duceam la vulpării şi nu-l prindeau.

Să dea Dumnezeu şi Maica Domnului s'ajungă şi bărbatul tău ca el...

Am vrut să-ţi fac un bine, i-a răspuns mama.

Binele ista să cadă asupra copiilor tăi, a blestemat femeea lui Furtună trântind uşa.

IX.

Peste sat a coborît foametea. In podul casei coşurile de făină erau goale de mult. Vaca a stârpit în mijlocul iernii. Mugea în grajd. Podul şurii era gol. Nici un paiu, nici un fir de lucernă. Mama a scos paele din strujacul de pe pat şi le-a turnat în iesle dinaintea vacii.

Ileana era o vecină chiabură. Bărbatul ei era dus în America odată cu tata. Mama se ducea mai în fiecare seară la Ileana chiaburului. Noi o aşteptam până târziu. Ne aducea câte doi, trei cartofi mari, ungueţi.

La curăţa coaja, tăia feliuţe într'o strachină mare de lut, apoi presărate cu sare le punea pe plită la fript.

Mâncaţi voi, că eu am mâncat, ne punea mama. Catrina noastră căreia îi spuneam gureşa, când miroseau feliuţele a fript se da jos de pe cuptor şi stupea pe feliuţe. Na, deacum-s ai mei. Am stupit pe dânşii...

Flămânda dracului, strigam noi. Mănâncă-i pân'ţi-o sări ochii...

Catrina cea gureşă înghiţea în linişte în fundul cuptorului.

Mama care în vremea asta era mai totdeauna pe-afară ba să vadă dacă-s închise găinile, ba să dea drumul cânelui — când intra în casă ne liniştea scoţând de sub căpătâi câte-un cartof-doi puşi de-o parte pentru ceasuri mai negre.

Na-vă. Dar pentruca să nu mai stupească Catrinca pe feliuţe şedeam toţi în jurul plitei cu cuţitele de-agata. Cum pui mâna, cum îţi tăem degetele.

Intr'o seară mama torcea. Venise cu torsul o vecină care primise o scrisoare de la bărbat'su din America. Şi pentrucă în scrisoare spunea şi despre tata, venise la noi. Spunea scrisoarea într'un loc cam aşa: „Ion al Nataliţei bea tot ce câştigă. Şi mai află că mai umblă pe la femeile altora.

Da' era singur în pustietate şi 'ntr'o noapte au ieşit dintr'o pădure nişte sălbătăciuni şi i-au dat foc la gospodărie, tocmai când Ion era dus la cumnat'su Dumitru care şi el avea fermă acolo la vr'o doisprezece kilometri.

Săracu' Ion, a rămas gol-puşcă. A văzut de pe deal de la cumnat-su cum i se prăpădeşte avuţia.

Altceva n'am ce-ţi scrie. Mă'nchin de sănătate la tine şi la toţi".

După citirea scrisorii în casă era tăcere mare. Prin ogradă s'auzea viscolul. Mama a tresărit. Mi se pare că a mugit vaca...

Alecu şi-a tras nişte ciubote în picioare şi s'a dus în grajd.

Când s'a întors cu fânarul stâns de viscol mama l'a întrebat: doarme?...

Doarme, a răspuns Alecu lepădându-şi ciubotele. Dimineaţa s'a dus să răneaască grajdul. A venit pân'la fereastră, fuga: mămuţă, vină repede. Nu se mai scoală vaca...

...Dalac. De-atunci ştiu vorba asta. Vaca noastră a zăcut mult. Un vecin a spus: lele, tae-o, să nu se chinuiască degeaba. Cum să-mi ucid vita? a zis mama. Las' că ţi-o omor eu, a răspuns vecinul.

Mama a mai încercat înc'odată s'o ridice. A scos'o până'n uşa grajdului în trei picioare. Am văzut'o din fereastră. Am spus arătând cu mâna: uite, vaca noastră s'a sculat...

Apoi a căzut în pragul grajdului cu capul sub ea. Mama s'a desbrăcat de cojoc şi-a învelit-o bocind: Şi i-am adus trifoiu şi luţernă. Am împrumutat sfeclă şi tărâţe...

Noi plângeam îngrămădiţi la fereastră. Mama a intrat în casă şi ne-a mângâiat: ţie o să-ţi fac ciubote, ţie papuci, ţie opinci... Nu vă mai uitaţi pe fereastră atâta...

Se înopta şi ca să moară mai repede, vecinul a luat un par de lângă şură.

Mama a sărit la dânsul. Dac'o omori, îţi crăp capu'... Iţi dau maţele afară cu furca cea de fer...

Vecinul a svârlit parul şi-a ieşit supărat pe poartă. Vaca noastră a murit. Alecu a scos sania cea mare cu oplenele groase. Se sfătuise cu mama s'o ducă în grădină.

Au strigat nişte oameni de pe drum: hai de ne-ajutaţi...

Oamenii şi-au stupit în palme spunând Doamne-fereşte şi-au ridicat vita moartă pe sanie. Apoi s'au dus.

Strigă-ţi copiii, Nataliţă, că ai destui... Să tragă ei sania. Noi n'avem încălţări, n'avem îmbrăcăminte. Am ieşit afară goi, cu picioarele goale.

Mama trăgea de proţap şi noi împingeam sania plângând.

Trebuia săpată o groapă. Trebuia dusă în grajd până mâine, a zis Alecu. Ce să facem acum?

A auzit de undeva Iancu-negustorul şi-a venit la noi: Lele, vinde-mi pielea. Iţi dau făină şi bani.

Ii păcat mare, i-a răspuns mama.

Eşti proastă lele. N'ai făină în pod. Mai bine s'o pui la îngrăşat cânii şi pământul?

Pe sanie, Iancu cu câţiva oameni au jupuit vaca noastră la lumina fânarelor.

In noaptea aceea mama a tot ieşit afară s'alunge cânii. Dimineaţa cânele nostru m'a întâmpinat la prag cu botul plin de sânge.

A dat ninsoare albă, liniştită. Pe groapa din fundul grădinii lătrau noaptea cânii satului scormonind omătul. Foametea oamenilor. Foametea dobitoacelor.

(Urmează)

Fragmente din Biblia „Carol II“

de alţii, precum desparte ciobanul pe oi dintre capre.

33. Şi va pune oile de-a-dreapta sa, iar caprele de-a-stânga.

34. Atunci va zice împăratul celor de-a-dreapta lui: Veniţi, binecuvântaţii Tatălui meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.

35. Căci flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi mi-aţi dat să beau; strein am fost şi m'aţi adus la voi;

36. Gol am fost şi m'aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi m'aţi căutat; în temniţă am fost şi aţi venit la mine.

37. Atunci drepţii îi vor răspunde, zicând: Doamne, când te-am văzut flămând şi te-am hrănit? Sau însetat şi ţi-am dat să bei?

38. Când, iar te-am văzut strein şi te-am adus la noi, sau gol şi te-am îmbrăcat?

39. Şi când te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la tine?

40. Iar împăratul răspunzând va rosti către ei: Adevăr grăiesc vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai mei prea mici, mie mi-aţi făcut.

41. Atunci va zice şi celor de-a-stânga: Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic care este gătit diavolului şi îngerilor lui.

42. Căci flămând am fost şi nu mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi nu mi-aţi dat să beau;

43. Strein am fost şi nu m'aţi adus la voi; gol şi nu m'aţi îmbrăcat, bolnav şi în temniţă şi nu m'aţi cercetat.

44. Atunci vor lua şi ei cuvântul şi vor zice: Doamne, când te-am văzut flămând sau însetat, sau strein, sau gol, sau bolnav, sau în închisoare şi nu ţi-am slujit ţie?

45. El însă le va răspunde şi le va zice: Adevăr grăiesc vouă, întrucât nu aţi făcut unuia dintre aceşti prea mici, nici mie nu mi-aţi făcut.

46. Şi vor merge aceştia la pedeapsă veşnică, iar drepţii la viaţă veşnică.

Din „Faptele Sfinţilor Apostoli”

26.

Pavel se dezvinovăţeşte înaintea lui Festus şi a craiului Agripa.

1. Agripa a rostit către Pavel: Iţi este îngăduit să vorbeşti pentru tine. Atunci Pavel, întinzând mâna, a vorbit întru apărarea sa:

2. Mă socotesc fericit, o mărite Agripo, că astăzi, înaintea ta, pot să mă apăr de toate câte mă pârăsc Iudeii.

3. Mai ales pentru că tu cunoşti toate obiceiurile şi neînţelegerile dintre Iudei. Drept aceea ce te rog să mă asculţi cu îngăduială.

4. Astfel vieţuirea mea, de tânăr, cum a fost ea de la început în poporul meu şi în Ierusalim, o ştiu toţi Iudeii.

5. Dacă vor să spună adevărul ei ştiu despre mine, de mult, că am trăit ca Fariseu, adică după eresul cel mai straşnic al legii noastre.

6. Şi acum stau să fiu judecat pentru nădejdea în făgăduinţa de Dumnezeu făcută către părinţii noştri,

7. Şi la care cele douăsprezece seminţii ale noastre, slujind lui Dumnezeu fără încetare, zi şi noapte, nădăjduesc să ajungă. Pentru nădejdea aceasta, Doamne, sunt pârît de Iudei!

8. De ce se socoteşte de voi de necrezut că Dumnezeu înviază pe cei morţi?

9. Eu unul am gândit, în mintea mea, că faţă cu numele lui Iisus Nazarineanul trebue să fac tot ce e protivnic,

10. Ceea ce am şi făcut în Ierusalim, căci pe mulţi sfinţi i-am închis în temniţe cu puterea pe care o luasem de la arhierei. Iar când erau daţi la moarte întăream şi eu cu glasul meu.

11. Ii pedepseam adesea prin toate sinagogile şi-l sileam să hulească şi, înverşunat peste măsură împotriva lor, îi urmăream până şi prin cetăţile de dinafară.

12. In vremea acestora, ducându-mă la Damasc, cu întărire şi cu o mână de oameni din partea arhiereilor,

13. Am văzut, o mărite Doamne, la amiază, în calea mea, o lumină din cer mai puternică decât slava soarelui şi care m'a învăluit în strălucirea ei, ca şi pe cei ce călătoreau cu mine.

14. Atunci noi am căzut cu toţii la pământ, iar eu am auzit un glas care-mi zicea în limba evreiască: Saule, Saule, de ce mă prigoneşti? Greu îţi este să loveşti în ţepuşă cu piciorul.

15. Ci eu am grăit: Cine eşti tu, Doamne? Iar Domnul a răspns: Eu sunt Iisus pe care tu îl prigoneşti.

16. Dar scoală-te şi stai în picioare. Căci sprea aceasta m'am arătat ţie, ca să te rânduesc slujitor şi martor, atât celor ce ai văzut, cât şi celor pentru care va fi să mă arăt ţie.

17. Te-am scos pe tine din acest popor şi dintre neamurile către care te trimit.

18. Ca să le deschizi ochii, să se întoarcă de la întuneric la lumină şi de la stăpânirea lui Satan la Dumnezeu, şi prin credinţa întru mine să primească iertarea păcatelor şi parte cu cei ce s'au sfinţit.

19. Drept aceea, mărite Agripo, n'am fost neascultător cereştii arătări,

20. Ci mai întâi celor din Damasc şi din Ierusalim, apoi în tot ţinutul Iudeii, apoi păgânilor le-am vestit să se pocăiască şi să se întoarcă la Dumnezeu, făcând lucruri vrednice de pocăinţă,

(Urmare din pag. 4)

21. Pentru acestea, Iudeii au pus mâna pe mine, pe când eram în templu, şi au încercat să mă omoare.

22. Insă dobândind ajutorul cel de la Dumnezeu, stau până în ziua aceasta şi mărturisesc, şi la mic şi la mare, fără să spun nimic decât ceiace şi prorocii şi Moise au spus că va să fie:

23. Că adică Christos va trebui să pătimească şi să fie cel dintâi din învierea morţilor şi să propovăduiască lumina deopotrivă poporului Israil şi păgânilor.

24. Şi grăind acestea Pavel întru apărarea sa, Festus a rostit cu glas puternic: Pavele, eşti nebun! Invăţătura ta cea multă te duce la sminteală.

25. Dar Pavel: Nu sunt nebun, prea puternice Festus, — zice el, — ci grăiesc cuvintele adevărului şi ale înţelepciunii.

26. Craiul ştie despre acestea şi în faţa lui vorbesc fără sfială, fiind încredinţat că nimic nu i-a rămas ascuns, pentru că aceste lucruri nu s'au întâmplat într'un ungher.

27. Crezi tu, craiule Agripo, în proroci? Ştiu că crezi.

28. Atunci Agripa rosteşte către Pavel: Cu puţin de nu mă îndupleci să mă fac şi eu creştin!

29. Iar Pavel: Ori cu puţin, ori cu mult, eu m'aş ruga lui Dumnezeu ca nu numai tu, ci şi toţi care mă ascultaţi astăzi să fiţi astfel cum sunt şi eu, afară doar de aceste lanţuri.

30. Ci craiul s'a sculat şi procuratorul şi Berenice şi cei care şedeau împreună cu ei.

31. Şi depărtându-se vorbeau unii cu alţii şi ziceau: Omul acesta nu face nimic vrednic de moarte sau de închisoare.

32. Apoi Agripa a zis către Festus: Acest om putea să fie lăsat liber, dacă n'ar fi cerut să fie judecat de Cezarul.

13.

Iubirea este mai presus de toate, mai mare chiar decât credinţa şi decât speranţa

1. Toate limbile omeneşti şi îngereşti de le-aş vorbi, dacă nu am dragoste, m'am făcut aramă sunătoare, ori chimbal gălăgios.

2. Şi dar proorocesc dacă aş avea şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orişice ştiinţă, şi de-aş avea credinţă atât de multă să mut munţii din loc,— dacă nu am dragoste, nimic nu sunt,

3. Şi toată averea mea de-ar face-o milostenii şi trupul mi l-aş da să fie ars, — dacă nu am dragoste nimic nu-mi foloseşte.

4. Dragostea rabdă îndelung; dragostea este plină de bunătate; dragostea nu ştie de pizmă; nu se laudă; nu se trufeşte.

5. Dragostea nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu pune la socoteală răul.

6 Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr.

7. Toate le suflare, toate le crede, toate le nădăjduieşte, toate le rabdă.

8. Dragostea nu piere niciodată. Cât despre proorocii — se vor desfiinţa; cât despre darul limbilor — va înceta; cât despre ştiinţă — se va sfârşi.

9. Căci cunoştinţa noastră e frântură şi proorocia noastră tot frântură.

10. Când însă va veni ce este desăvârşit, ce este frântură va conteni.

11. Când eram copil, vorbeam ca un copil, simţeam ca un copil, judecam ca un copil; când m'am făcut bărbat, am lepădat chipul copilăresc.

12. Acum vedem ca prin oglindă, în ghicitură, atunci însă, faţă către faţă; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum cunoscut am fost şi eu.

13. Ci acum: credinţa, nădejdea, dragostea — rămân aceste trei. Dar mai mare între ele este dragostea

Din Biblia lui Şerban

PILDELE LUI SOLOMON

CAP. 11

1. Cumpenele viclene urîciune înaintea Domnului, şi cântariul direpț priimit la dânsul.

2. Oriunde va întra sudalmă, acolo şi necinste, şi gura smeriţilor cercetează învăţătura.

3. Săvârşirea celor direpte va povăţui pre dânşii şi împiedecătura nebăgătorilor de samă va prăda pre ei.

4. Nu vor folosi averile în zioa mâniei şi direptatea va izbăvi de la moarte. Murind direptul lăsă lăcuinţă şi gata să face şi bucuroasă perirea necuraţilor.

5. Direptatea nevinovatului îndireptează căi şi necurăţiia cade asupra strâmbătăţii.

6. Direptatea oamenilor direpţi va izbăvi pre ei şi cu nesfatul să prind cei fără de lege.

7. Murind omul direpț, n'au perit nădejdea, iară fala necuraţilor au perit.

8. Direptul den vânat iase şi pentru el să dă cel necurat.

9. In gura necuraţilor laţu cetăţenilor şi simţirea direpţilor bine călătorită.

10. Intru bunătăţile direpţilor să îndireptă cetatea şi întru perirea necuraţilor bucurie.

CUVANTAREA CANTARILOR

CAP. 2

1. Eu floarea câmpului, crinul văilor.

2. Ca crinul în mijlocul spinilor, aşa e iubitul mieu în mijlocul fetelor.

3. Ca mărul în lemnele dumbrăvii, aşa fratele mieu între mijlocul fiilor. In umbra lui am pohtit şi am săzut şi roada lui e dulce în gâtlejul mieu.

4. Băgaţi-mă în casa vinului. Grămădiţi preste mine dragoste.

5. Intăriţi-mă întru mirosituri. Clădiţi-mă în meri, căci rănită-s de dragoste eu.

6. Stânga lui supt capul mieu şi direapta lui mă va cuprinde.

7. Juratu-v'am pre voi, fetele Ierusalimului, în puteri şi în tăriile ţarinei, de veţi scula şi veţi deştepta dragostea până unde va vrea.

8. Glasul fratelui mieu iată aşa vine sărind peste munţi, săltând preste dealuri.

9. Asemene iaste frăţiorul mieu cu căprioara sau cu puii de cerbi, preeste munţii lu Vetil. Iată acesta stătu den napoia păretelui nostru, privind pre firestri, plecându-se pren mreji.

10. Răspunde frăţiorul mieu şi zice mie: Scoală, vino, cea de aproapele mieu, frumoasa, porumbiţa mea.

11. Că iată iarna au trecut, ploaia să duse, merse la sine.

12. Florile să iviră pre pământ, vremea plevilii au sosit, glasul turturelii s'au auzit în pământul nostru.

13. Smochinul au scos cele fără vreme smochinele lui şi viile înfloresc, dederă miros. Scoală, vino, cea de aproapele mieu, frumoasa mea, porumbiţa mea, vino, şi vino tu.

14. Porumbiţa mea, în acoperemântul pietrii ţiindu-te de zidul denainte, arată-mi faţa ta şi fă-mă să auz glasul tău. Căci glasul tău dulce e şi faţa ta frumoasă.

15. Prindeţi noao vulpi mici stricând viile, şi viile noastre înfloresc.

16. Frăţiorul mieu mie şi eu lui, cel ce paşte în crini.

17. Până unde va înceta zioa şi se vor pleca umbrele, te întoarce. Asamănă-te, tu, frăţiorul mieu, cu căpriorul sau cu puiul cerbilor preste munţii înconjurărilor.

DIN EVANGHELIA LUI LUCA

CAP. 24

1. Iară într'una de Sâmbete, întru adâncă mânecare, merseră la mormânt, ducând mirosurile care le gătise, şi oarecarii împreună cu iale.

2. Şi aflară piatra răsturnată de pre mormânt.

3. Şi întrând nu aflară trupul Domnului Isus.

4. Şi fu îndoindu-se iale de aceia, şi iată doi bărbaţi veniră înainte-le, întru veşminte strălucind.

5. Şi spăimântându-se, ei plecară feţele la pământ. Ziseră către iale: Ce căutaţi pre cel viu cu morţii?

6. Nu iaste aicea, ce s'au sculat. Aduceţi-vă aminte cum au grăit voao, încă fiind în Galilea.

7. Zicând că să cade Fiiului omenesc a să da în mânile oamenilor păcătoşi şi a să răstigni şi a treia zi a învie.

8. Şi-şi adusără aminte de cuvintele lui.

9. Şi înturnându-să dela mormânt, spusără aceste toate celor unsprăzece şi altora tuturor.

10. Şi era Mariia Magadalina şi Ioana şi Mariia a lui Iacov şi celelalte împreună cu iale, carele zisără cătră apostoli acestea.

11. Şi să păru înaintea lor cuvintele acelora ca o bârfeală şi nu crezură pre iale.

12. Iară Petăr sculându-să, alergă la mormânt şi plecându-să văzu cearşafurile sângure zăcând şi să duse mirându-se întru sine de ce fu.

13. Şi iată doi dentru ei era mergând într'aceiaşi zi într'un sat carele era îndelungat şasezeci de stadii den Ierusalim, al căruia era numele Emmaus.

14. Şi aceia voroviia unul cătră altul de toate acestea care să tâmplară.

15. Şi fu când voroviia ei şi să întreba, şi însuşi Isus apropiindu-să şi mergea împreună cu ei.

16. Iară ochii lor să ţinea ca să nu-l cunoască pre el.

17. Şi zise cătră ei: Ce sânt cuvintele acestea de carele vă vorovitţi unul cătră altul, mergând, şi sânteţi posomoriţi?

18. Şi răspunzând unul carele-i era numele Cleon, zise lui: Tu sângur nemerniceşti în Ierusalim şi nu ştii cele ce s'au făcut întru el în zilele acestea?

19. Şi zise lor: Carele? Şi ei zisără lui: Cele de Isus Nazarineanul, carele s'au făcut om proroc, puternic în cuvânt şi în fapt, înaintea lui Dumnezău şi a toţi oamenii.

20. Precum dederă pre el mai marii popilor şi domnii noştri spre judecată de moarte şi răstigniră pre el.

CRONICA FANTEZISTA

Autarhie

Lars Han era un individ dăruit de Dumnezeu cu o gigantică forţă fizică. Cu umărul urnea carul cu stânjenul de lemne, fierul îl îndoia în mână ca pe o nueluşă, iar nuca o strivea jucându-se, între degete. Avea o statură înaltă, impresionant de înaltă, un spate de-o lăţime neobişnuită şi era foarte mândru de puterea lui. Cui îl întreba şi cui nu-l întreba, el răspundea invariabil:

— Când un om este înzestrat de Dumnezeu cu o putere de uriaş ca a mea, apoi acela este sortit să nu aibă nevoie de nimeni în viaţă. Eu pot să trăesc fără sprijinul nimănui. Pot să vânez, pot să pescuesc, pot să tai lemne, să car bârne, să-mi ridic singur colibă. N'am nevoe de nimeni. Sunt mai tare decât toată lumea şi pot să trăesc absolut singur ca un erou ibsenian sau ca Robinson Crusoe.

Aşa spunea Lars Han tuturor, cui îl întreba şi cui nu-l întreba. Iată însă că tot ţinând unuia şi altuia acelaş limbaj, în cele din urmă se pomeni întrebându-se:

„Oare dece nu fac toate câte le spun? Lumea are să creadă că sunt pur şi simplu un lăudăros.

In definitiv, tot ce-am afirmat, este adevărat. Pot să vânez, să pescuesc, să car bârne, să-mi ridic colibă. Pot trăi fără sprijinul nimănui. Sunt prea puternic spre a avea nevoe de cineva. Am să arăt deci lumii că nu-s lăudăros şi nici mincinos. Voiu pleca în munţi pentru trei ani. Voiu trăi singur ca un erou ibsenian sau ca Robinson Crusoe”.

Şi în adevăr, Lars Han se ţinu de vorbă. Işi luă rămas bun şi porni în munţi să stea trei ani, să dovedească tuturor că nu-i mincinos şi nu-i ludăros, că el n'avea nevoie de nimeni în viaţă.

Şi au trecut clipele, zilele, săptămânile, lunile...

Lars Han a cărat bârne grele, şi-a ridicat colibă frumoasă, căptuşită cu frunziş, să-i ţină cald, a vânat, a pescuit... Experienţa părea să-i dea deplină dreptate. Da, el, Lars Hau putea să spună tare şi răspicat că n'avea nevoe de nimeni în viaţă, că forţele lui îi erau suficiente pentru a-şi croi drum neted.

Iată însă că la vreo doi ani şi jumătate, de când se statornicise în munţi, când planul lui era aproape înfăptuit, într'o seară, întorcându-se dela vânat simţi în spate, în dreptul şirei spinării, o pişcătură urmată de o grozavă mâncărime.

Fireşte, nu era prima oară când îl mânca spinarea.

Pe cine oare nu l-a mâncat? Era un lucru fără importanţă. Cum era cu mâinile, prea scurte pentru lăţimea spatelui său nu putea ajunge locul dintre omoplaţi să se scarpine, începu să se frece de bârne. Carnea îi sângeră, dar mâncărimea nu se potoli. Cât se căsnea, nu izbutea să nimerească locul care-i urzica liniştea. El, asa era o adevărată comedie. Auzi, el! Lars Han, omul care înfruntase mai bine de doi ani natura cea mai deslănţuită, care putea să trăiască singur, fără sprijinul nimănui, să nu-şi poată scărpina spinarea? Ridicol, absolut ridicol... Nici nu vroia să mai ştie de mâncărime. N'avea de cât să-l mănânce cât o pofti. El, Lars Han, omul excepţional de puternic, putea să se domine!

Desigur, judecata aceasta era foarte frumoasă şi înălţătoare. Dar ce să ştie niste pârdalnici de pureci de frumuseţea unei asemenea judecăţi? Ei au găsit spinarea uriaşă a lui Lars Hau un loc bun de pişcat şi de supt, s'au ţinut de ea. Bietul erou ibsenian nu-şi mai găsea linişte. Degeaba şi-a pus spinarea la cişmeaua pe care şi-o făcuse singur, degeaba şi-a frecat-o cu prosopul şi flanela, dacă mâncărimea se potolea o lecuţă, după câteva clipe era par'că şi mai inverşunată. O noapte întreagă Lars Hau s'a luptat cu mâncărimea şi cu conştiinţa lui de om puternic sortit să trăiască singur, fără sprijinul nimănui în viaţă. Spinarea lui vânjoasă şi lată era numai o rană. Sângera cumplit. Mai cumplit însă îi sângera sufletul.

Planul lui de trei ani, menit să arate lumii că nu-i mincinos şi nu-i lăudăros, că în adevăr poate să-şi croiască drum în viaţă fără concursul nimănui se năruia ca o stâncă de scrum când era aproape de înfăptuire... Către zori nu mai putu răbda.

Lăsă baltă colibă, plan, munţi, ambiţie şi-o porni vârtej pe potecile întortochiate ce duceau la vale.

Din când în când se oprea să-şi frece spinarea de coaja aspră a unui copac. Când ajunse jos era lumină de-abinelea.

Ii eşi în cale un moşneag grăbit. Lars Hau îl opri imperativ şi-i porunci să-i scarpine spinarea. Moşneagul deschise ochii mari, şi spaima îi năvăli în suflet. Apoi, cum experienţa îl învăţase că nu este bine să te împotriveşti nebunului, cu o mână începu să-i zgârie spinarea, iar cu alta să se crucească... Iar Lars Hau uitase planuri, ambiţie, putere, uitase totul. Era fericit, cu adevărat fericit, o fericire pe care numai o senzaţie fizică ţi-o poate da: mâna moşneagului îi nimerise dintr'odată locul unde avea mâncărimea aceea îngrozitoare...

ŞTEFAN TITA

VARIA

Palatul Societăţii Naţiunilor din Geneva, construit după planurile arhitecţilor Flegersheim şi Nenot, a fost înfine terminat: acest măreţ şi modern palat care domină oraşul a fost inaugurat print'o gală de muzică închinată lui Beethowen. S'au executat Uvertura din Leonora, Intâia Simfonie şi Eroica, sub conducerea lui Bruno Walter.

Ideia a fost interesantă şi a fost un adevărat regal pentru melomani. Mulţi s'au întrebat însă de ce nu s'a executat mai degrabă Simfonia a 9-a care, cu nobila candoare a poeziei ei, cântă înfrăţirea Oamenilor.

Cu prilejul împlinirii a 400 de ani dela sosirea lui Calvin-reformatorul în Strassburg, amintirea lui a fost sărbătorită în acest oraş. O placă de comemorare a fost aşezată pe casa în care a locuit, ca un omagiu adus atât teologului reformator cât şi admirabilului scriitor care a fost.

Puternic, luminos, elocvent şi neobosit, în exprimare, Calvin a fost foarte stimat de scriitorii vremii, iar Bosuet spunea despre ei: „Nimic nu-l măgulea mai mult decât gloria de a scrie bine”.

Cea mai mare carte din lume este fără îndoială aceia care se găseşte la mânăstirea Dominicanilor din Viena. Acest volum care datează din anul 1424, are o suprafaţă de un metru şi 20 centimetri pe 95 centimetri. Este lista biografică a Ordinului călugăresc, ţinută regulat la zi de mai bine de 5 secole şi care devine din an în an mai groasă.

CIUDĂŢENII

Concursul mincinoşilor

Până acuma se credea că a fi mincinos constitue, dacă nu o ruşine, cel puţin un lucru cu care nu este bine să te făleşti.

Iată însă cum această părere a fost răsturnată de faptul că englezii din provincia Sussex au decernat prima diplomă de „campion regional al mincinoşilor”.

In vederea participării la „campionatul naţional” care se va desfăşura la 11 Ianuarie 1939 în oraşul Bognov, actualul campion regional Harold Court va trebui să se antreneze serios, căci va avea desigur — deşi nu vor concura compatrioţii noştri — adversari periculoşi!

Se spune că mincinoşii cei mai de frunte de pe glob sunt marseillezii. Intr'adevăr, Tartarin de Tarascon *este părintele lor. S'ar părea că ilustrul erou al lui* Alphons Daudet *descinde direct din neamul* baronului de Munchhausen, *care figurează în atâtea snoave vânătoreşti.*

Totuşi faima lui Tartarin de Tarascon a fost întunecată de gloria lui Harold Court, „campionul regional al mincinoşilor din provincia Sussex”.

Acest Harold Court a fost declarat învingător, pe următoarele considerente: a povesit că, debutând ca „portar” al unei echipe regionale de foot-ball, într'o zi ceţoasă, n'a putut să vadă din poartă restul echipei.

La un moment dat, s'a trezit cu un nou portar care venise să-şi ocupe locul. Dela acesta, a aflat că matchul se terminase de o săptămână şi că un nou match trebuia să aibe loc!

Cei mai mari virtuozi ai minciunei au participat la acest tournoi. A asistat foarte multă lume.

Incasările realizate de pe urma biletelor de intrare, vor fi întrebuinţate pentru constituirea unei noui tribune pe stadionul din Bognov.

Pe această tribună va fi pusă o placă cu următoarea inscripţie: „Construită din minciuni”.

Fireşte că un astfel de campionat ne interesează pe noi, românii. Păcat că n'a fost un concurs internaţional, căci am fi trimis şi noi acolo câte-va vedete autohtone. (Mai cu seamă femei!)

Minciuna este o adevărată artă; ea cere inteligenţă, imaginaţie şi, mai ales, memorie. Dacă nu ţii minte cum ai minţit şi pe cine ai minţit, eşti pierdut! Ar trebui ca toţi mincinoşii să ţie contabilitatea exactă a celor spuse.

Despre „minciuna convenţională” *a scris pe vremuri* Max Nordau, *o carte care a avut oarecare succes. Astăzi sunt prea mulţi. Ne-ar trebui poate o „Antologie a minciunii”. Se va găsi oare un editor mincinos care s'o publice?*

Desigur ar citi-o toţi mincinoşii. Dar s'ar afla şi mai mulţi care ar minţi, spunând că au citit-o...

Am început prin a scrie despre „Campionatul mincinoşilor”.... Dar ne întrebăm acuma, oare nu o fi o minciună şi cu povestea aceasta, un simplu svon aruncat în lumea largă de către adepţii lui Tartarin de Tarascon, ca să-şi motiveze nevoia de-a ocoli adevărul?...

AL. BIHOREANU

A APĂRUT

MEDICUL NOSTRU

DE DOCTORUL YGREC

PREMIAT DE ACADEMIA ROMÂNĂ

DICŢIONAR DE CONSULTAŢIUNI MEDICALE ŞI CHIRURGICALE, HIGIENĂ ŞI MEDICINĂ SOCIALĂ

EDIŢIA IV-a CORECTATĂ ŞI AUGMENTATĂ CU UN NOU SUPLIMENT

200 ILUSTRAŢIUNI IN TEXT

800 PAGINI MARI

PREŢUL 200 LEI

adt

EDITURA ADEVERUL S.A.

DE VÂNZARE LA TOATE LIBRĂRIILE DIN ŢARĂ

LITERATURA IN VREMEA LUI BRÂNCOVEANU

In grădina bisericii Sf. Gheorghe din Bucureşti aşteaptă statuia lui Brâncoveanu să fie aşezată în marea piaţă de alături. Statuia înfăţişează pe marele voevod privind gânditor înainte şi cu o carte în mâna stângă. Il frământau griji mari şi-l pasionau cărţile. Trebuia să se strecoare printre puternicii săi vecini care-l strânseseră ca în cleşte: Turcii dela miazăzi, Ruşii dela Răsărit, Germanii — stăpâni atunci în Ardeal — dela Apus. Ni-l arată aşa scrisorile lui, rapoartele rămase dela trimisul suedez Hylteéen, dela consulul olandez din Smirna, Hochepied, apoi cronicarul Radu Greceanu (care i-a consacrat o carte) şi istoricul Dimitrie Cantemir.

Armele lui de luptă erau bogăţia şi diplomaţia. Se păstrează testamentul său. Poartă data 1708. Lăsa moştenire 55 de sate, 56 de moşii, vii, 5 rânduri de case în Bucureşti, altele la Târgovişte. Giuvaierurile şi sculele lui intraseră în legendă. Intr'o casetă a doamnei s'au găsit giuvaeruri de jumătate milion de taleri, iar diamantul dela surguciul (penajul) domnitorului preţuia 40 de mii de taleri.

Bogăţia i-a înlesnit manifestarea magnifică a sentimentului său religios. Incă înainte de a fi ajuns domn, a ridicat numai ca boier artistice biserici în satele Mogoşoaia şi Potlogi — sate care îi aparţineau. După urcarea pe tron a ridicat în Bucureşti mânăstirile: Sf. Gheorghe (din care a rămas biserica Sf. Gheorghe de astăzi), Sf. Ioan şi Sf. Sava (unde şi-a deschis Gheorghe Lazăr vestita-i şcoală, la care apoi a predat Iliade Rădulescu, şcoală unde au învăţat Grigore Alexandrescu, N. Bălcescu, Ion Ghica). In ţară a mărit mânăstirea Brâncoveni şi a clădit fermecătoarea mânăstire Hurezi şi Mamul.

Tactul său diplomatic l-a păstrat pe tron vreme îndelungată, dar până la urmă a dat greş, provocând groaznica moarte la Constantinopol a domnitorului şi a familiei. Poetul Alecsandri a utilizat puternica impresiune produsă de ficrosul desnodământ şi a compus poezia „Brâncoveanu Constantin — Boier vechiu şi domn creştin", dând ca motiv al uciderii religia — ceeace n'a fost. El a dat poezia ca fiind culeasă din popor, dar, dacă n'a fost aşa, în schimb a ajuns populară tocmai prin motivul introdus de poet.

Strălucita curte a lui Brâncoveanu a adăpostit şi a stimulat şi literatura. Incă înainte de a se fi urcat pe tron, Brâncoveanu, numai ca logofăt, a pus la cale vestita Biblie dela Bucureşti (1688), numită şi Biblia lui Şerban, după domnitorul sub care s'a tipărit, Şerban Cantacuzino. Chiar titlul cărţii îl aminteşte îndată după domnitor. Ajuns pe tron, ridică Şcoala Domnească din Bucureşti la rangul de Academie cu profesori străluciţi din Constantinopole, care predau fireşte în limba elină, după cum în Apus se preda în limba latină. Indemnaţi de el au scris cronicarii Stolnicul Cantacuzino, Radu Greceanu şi Radu Popescu şi a rostit cele mai frumoase predici româneşti până astăzi mitropolitul Antim Ivireanu. Pe acesta îl putem socoti creaţiunea personală a domnitorului, care nu înceta să strângă împrejuru-i talente. Pentru biserici şi mânăstiri îi trebuia un sculptor în lemn. L-a găsit la Constantinopole, prin oamenii săi, sub numele de Andrei din Iviria. L-a aşezat şi l-a călugărit la mânăstirea Snagov, l-a ridicat acolo la rangul de egumen şi după aceea episcop la Râmnic şi mitropolit al ţării. La Snagov, Andrei, devenit în călugărie Antim, a tipărit numeroase cărţi nu numai pentru Muntenia, Machedon şi Ardeal, dar şi pentru Arabia şi Georgia — în limbile respective. O liturghie greco-arabă a tipărit la Snagov în 1701. Mai târziu a tipărit întreaga Biblie în limba georgiană, păstrată până astăzi în muzeul arheologic din Tiflis, capitala Transcaucasiei.

Mitropolitul este autor al câtorva cuvântări funebre şi a 28 de predici, între care două la Adormirea Maicii Domnului, două la Sf. Dumitru, două la Sf. Niculae, două la Crăciun, două la lăsatul secului, cinci la Florii, două la Sf. Constantin — ziua domnitorului. Vorbea în faţa domnului şi a curţii, dar nu cruţa pe nimeni. Era de o severitate fără seamăn şi de un avânt oratoric impresionant. Işi ridicase pe mulţi contra lui, dar le-a rezistat prin pilda vieţii şi a conduitei lui cu adevărat creştineşti şi prin sprijinul voevodului.

Cu el şi cu ceilalţi scriitori de atunci, epoca literară a lui Brâncoveanu s'a ridicat la o strălucire cum târziu de tot o alta se va mai ivi.

PETRE V. HANEŞ

În toată Europa cafea cu lapte • cafea cu lapte cu Franck

O carte nouă de Mihail Sadoveanu

„Ochiu de Urs"

Din prima atingere cu opera lui Mihail Sadoveanu am avut intuiţia că ochii din albaştri palizi, ca cerul unei zile de vară, ţintuiţi cu un punct negru la mijlocul albastrului, au pătruns într'un univers din care noi, cei obişnuiţi cu traiul unei civilizaţii a banului am fost de mult izgoniţi... Tânărul de nouăsprezece ani cu părul bălan răzvrătit, ale cărei prime povestiri le ascultam, îmi apăru ca un stâlp adânc înfipt în pământ pe care nimeni nu-l va putea îndoi şi pe care cine se va încerca să-l sfărime va fi zdrobit şi se va risipi. Dincolo de cadrul îngust al povestirilor, simţeam coprinsul întreg al ţării în care palpita suflul ei adevărat: viaţa satelor şi înţelegeam că elementul nostru adevărat e pământul nostru.

Tânărul care era în faţa mea şi care, citindu-mi povestirile sale, mă făcea să plâng fără nici o stinghereală, deşi eram femee măritată şi hrăneam un prunc la sân, atinsesem, din aceste prime clipe, o coardă din sufletul meu care nu mai vibrase până atunci şi care nici odată n'a mai putul vibra decât la accentul expresiunii sale literare.

După fie care volum care apărea în librărie şi pe care-l citeam pe nerăsuflate, îmi spuneam: „e cel mai bun din tot ce a scris până acum" şi mă ruşinam să-l ating cu vorba mea sărăcăcioasă şi meschina mea „cultură" orăşănească, după cum mă ruşinam citind „aprecierile" aşa zişilor noştri „critici". Cât simţeam de departe pe toţi cei ce căutam să-l reducem la proporţiile noastre meschine. Faţă de el, deşi suntem prieteni de o viaţă, îmi pierd totdeauna firea şi nu pot să-i vorbesc în mod natural şi deschis de cât foarte rar, atunci când pătrund în climatul său.

„Doinind şi buciumând", a zis Ionel Teodoreanu, despre marele său predecesor. Mi se pare însă că nu acesta este esenţialul în opera lui Mihail Sadoveanu. In opera sa simt altă ceva. El nu doineşte, nici nu sbuciumă, dar ascultând doina şi buciumul ţăranului, el simte şi în sufletul său taina unui grăunte natural păstrat din veacuri în fiinţa noastră lăuntrică, şi atinge o coardă care se găseşte păstrată ascunsă, în adâncurile celor mai uscaţi cărturari. In opera sa „e sarea pământului", credinţa într'o civilizaţie naturală a sevei şi a sângelui, realitatea intuită de el este o realitate lărgită şi adâncită în care azi priveşte spre mâine aruncând gândul în zbor şi coprinzând întreg destinul. Mihail Sadoveanu nu repetă doina şi buciumul ca un ecou, ci dă gliei, pădurii, muntelui şi celor ce sunt răsăriţi din pământ ca spuma verde şi aurie a câmpurilor şi a holdelor, glasul pe care ei nu-l au, pentrucă ei nu ştiu decât să răsară, să înflorească şi să producă.

Când l'am vizitat ultima dată şi neştiind că eram în preziua apariţiei cărţii sale recente, am început să-i vorbesc despre mărunte şi meschine fapte din preocupările actuale. Deodată m'am oprit ruşinată sub privirea lui albastră... Mi-am amintit pe ce căi umblă sufletul său mare pentru soluţia uriaşelor probleme ale lumii... Când apoi după câteva zile am citit „Ochii de urs", m'am simţit ca lovită cu creştetul de bolta cerească şi mi s'au coborît în creer toţi aştrii de pe firmament...

O asemenea carte nu se analizează. Ea covârşeşte cu marea ei putere. Singurătatea muntelui, de o stranie bogăţie, hrănită cu sucul vieţii, măreţia naturii libere, frumuseţa oamenilor: Culi, Nana Floarea, Ana, gloria zilnică a traiului în munte, răsunătoarele alternări de viaţă, lupta împotriva fiarelor şi a dihaniilor, tovărăşia cu ele, prietenia desăvârşită între om şi vitele de muncă, acea întâlnire atât de emoţionantă cu Vidra în halucinanta învăluire a negurilor ce înghiţeau lumea din jurul lui Culi, rătăcit în pădure. Miracol, după alt miracol fioros, acel al apariţiei ursului, hoţul de carne de cal de la hochstand, care-l ţinteşte cu un singur ochiu, simbolizând vraja marelui destin, necunoscutul duh care stăpâneşte lumea şi omul, tăindu-i încrederea în sine cu care se fălea. In acest urs se întrupează toate spaimele, „urlând cu diferite modulaţii", în văgăuni adânc, în piscuri strident, în freamătul pădurii greu, toate spaimele nopţii în munte şi în codri, strânse în jurul uneia, cea mai misterioasă, care are multe nume, iar unul, este moartea...

Imagini creând perspective zdrobitoare, evocări vaste, strânse în câteva trăsături de mână de maestru: „Pustia s'a îngustat, sălbătăcia codrului s'a strâns grămadă, potecile s'au oprit, sunetele s'au stins"...

In acest decor de vis şi de vedenii, în care toate par a avea o a doua dublă realitate neraţională, se petrece grozava întâmplare a morţii Anei, în drumul de pe meleagurile năprasnice spre Sibiu — spre doctori şi spre luminele oraşului...

In lumea aceasta de la munte nu sunt stăpâni. Iar când este câte o slugă e vorba mai mult de un fecioraş, cum e Beza barză, care deşi e numai de unsprezece ani, e înţelept ca un bătrân şi sare în sus bătând din călcâe de două ori până să se iase jos. El munceşte, trăeşte alături cu cei ce-i dau simbrie şi rar se află muntean care să nu se poarte cinstit şi omenos cu sluga. Oamenii de la munte îşi au credinţa şi legea lor din tată în fiu. Din codri şi din pământ îşi scot hrana, ei deţin tainele spiritului muntelui şi al ocinei, dar marele nostru scriitor e cel ce le dă glas şi fiinţă ca să-i reprezinte în spiritualitatea lumii.

Pe asemenea căi atinge Mihai Sadoveanu problemele sociale, gândurile asupra neamului, asupra războiului, asupra technicii, a progresului, a miilor de probleme ale Universului şi ale vremurilor noastre.

MIHAIL SADOVEANU

Desen de ROSS

Meditaţii fără de cuvinte, năvală de imagini şi fulgere de cugetare ne urcă în slăvi, ne coboară în abisuri, ţintuind cu ţinte de aur calea dintre infinitul lumii şi infinitul din sufletul omului...

Minunea cea mare din opera lui Mihai Sadoveanu este tocmai prezenţa sa, ce se simte pretutindeni şi conştiinţa tare, că: nimic din ceia ce s'a sămănat nu poate fi oprit de a răsări, a creşte şi a cotropi lumea după cum i-a fost scris în legea cea mai veche şi se poate citi numai de cei ce cunosc, nu numai slovele înţelepciunii omeneşti, ci şi semnele care deschid porţile spre destinele lumii... Din scrierile sale, tragem în suflet nu numai viaţa personagiilor, ci şi natura, pământul acesta din imaginile sale şi acel ritm, din care se înfăptueşte ţara şi graiul nostru românesc.

IZABELA SADOVEANU

Doctorul Ygrec

Departe, pe izolatul ţărm al Mangaliei, citesc în ziare o ştire tristă: a murit Doctorul Ygrec.

In albumul cu imagini al confraţilor de muncă şi idealuri, încadrez într'un chenar negru figura de neuitat a acestui bătrân învăţat care ştia să transmită şi altora, cu largă generozitate, tot ce acumulase în peste o jumătate de veac de lectură cotidiană.

Doctorul Ygrec şi-a făcut debutul literar în plină tinereţe, ca elev al Liceului Internat din Iaşi. Adolescentul cu înclinări spre studiul filosofiei respira din plin atmosfera bătrânei capitale moldovene, contaminată de bohemă, de poezie şi eminescianism. Deatunci, cam dela vârsta de 15—16 ani, el a continuat să scrie şi să citească.

Acest paralelism — lectura şi scrisul — a imprimat Doctorului Ygrec pasiunea penru fenomenul actual. Era un contemporan în toată puterea cuvântului.

Bătrânul care-ţi recita pe Eminescu, cu religioasă veneraţie, urmărea cu tot interesul cele mai îndrăsneţe încercări din avant-garda literară.

Şi 'n faţa eforturilor de împrospătare a vechilor forme, Doctorul Ygrec nu opunea scepticismul sau adversitatea celor din generaţia sa. Dimpotrivă. Spiritul analitic al omului de ştiinţă, care priveşte orice manifestare drept consecinţă a unor anumite stări de fapt, îl conducea la minuţioase introspecţiuni şi originale concluzii.

Punctul său de vedere în filosofie, în medicină, în artă, nu era nici el lipsit de originalitate.

Pecetea frumoasei sale intelectualităţi l-a angajat câteodată şi în polemici pe cari le-a încheiat, mai totdeauna, victorios.

Avea, pentru profesiunea de ziarist, una din cele mai bine dotate armuri: cultură multilaterală şi putere de improvizaţie.

Cu egală facilitate Doctorul Ygrec trecea dela foiletonul literar la articolul politic şi dela reportajul de fapte diverse la cronica medicală.

Putea să scrie, el singur, o întreagă revistă cu rubricele cele mai variate şi mai contradictorii, Ba, mi se pare, o şi scria...

Dar truda uriaşă, de fiecare zi, această uzură intelectuală şi fizică, în faţa căreia nici tinerii nu pot rezista, l-a doborît la masa de lucru între caetele, cărţile şi însemnările sale.

A murit la datorie. Pentru un profesionist al scrisului cotidian, această moarte poartă amprenta unui superb eroism.

*

Cărţile literare, cărţi de ştiinţă, cărţi de istorie, studii asupra curentelor filosofice, asupra statisticei, — oare toată truda aceasta s'a prefăcut în cenuşă odată cu viaţa celui ce le-a creat?

Poate da, poate nu. Căci dacă astăzi ne mai amintim că Doctorul Ygrec a scris, bunăoară, o interesantă viaţă a Romanovilor, mâine o vom uita după cum au fost uitaţi Romanovii înşişi.

Ca apa curgătoare, vremea macină şi conservă numai pietrele de mare rezistenţă. Poate Doctorul Ygrec n'a făcut parte din categoria acestora. Dar dacă personalitatea sa, proectată pe ecranul pretenţios al creaţiei pure, nu rezistă unui sever examen al istoriei, rămâne o altă faţetă a acestei personalităţi — cea mai greu de reconstituit — care va triumfa peste vreme.

Rămâne amintirea omului, a camaradului de redacţie bun, loial; rămân anii de apostolat în câmpul medicinii, făcuţi la ţară într'o vreme când nimeni nu aprindea o făclie în întunecimea satelor noastre; rămân miile de sfaturi utile şi de articole răspândite în atâtea şi atâtea publicaţiuni; rămâne tinereţea mereu agitată şi mereu entuziastă a bătrânului nostru coleg.

Oare o viaţă publică, începută pe la 16 ani şi continuată, fără întrerupere, până în clipa morţii, — oare atâtea decenii de frământare şi de prezenţă activă în publicistica românească nu reprezintă un minunat patrimoniu moral?

Doctorul Ygrec a intrat în lumea tainică a morţii cu conştiinţa lină a celui ce şi-a făcut datoria.

Va întâlni, acolo, pe camarazii săi de redacţie, pe Ion Teodorescu, pe Iosif Nădejde, pe Costaforu.

Vechia pleiadă a gazetarilor socialişti va continua o discuţie, întreruptă, asupra injustiţiilor sociale.

Bătrânii noştri înaintaşi vor avea mult de vorbit...

HORIA ROMAN

O nouă faţă a teatrului modern

„La frontieră" este a treia piesă de teatru eşită din colaborarea lui W. H. Ander şi Christofer Isherwood, desăvârşind mai mult de cât o încercare în primele piese „Genul" dramatic inaugurat de ei îşi ajunge complecta desvoltare şi dă criticii posibilitatea de a cântări mai bine ce au realizat ei nou în teatru.

H. Ander şi Ch. Isherwood

In primul loc nu avem de a face cu „individualităţi", ci cu „tipuri" „Drama", scria Anden încă din 1935, „nu este destinată analizei psihologice, care rămâne în domeniul romanului. Caracterele dramatice sunt simplificate şi trecând peste dimensiunile mijlocii obişnuite în viaţă" şi mai mult în două dimensiuni de cât în relief. Există în ele oare care profunziune psihoanalistică, dar lipseşte adâncimea personală. Sunt reprezintate mulţimele în massă, conducătorii în massă, exploatatorii în massă.

Mai aproape de o personalitate cu caracter este Valerian, industriaşul din Westland, conceput cu îndrăzneala lui Bernard Shaw, pe care-l vedem în diferite scene cu alţi conducători la prânz, distrându-i când sunt osteniţi cu muzică şi fiind împuşcat până în cele din urmă de un lucrător ţicnit. Impănează acţiunea scenele dintre două familii, grupe opuse din regiunile Westland şi Ostinia, vizibile pe altă parte a scenei, dar neştiind unele de altele, afară de un băiat şi o fată cu înclinaţii unul pentru altul, de şi din tabere ostile, dar despărţiţi din cauza războiului.

„O amăgitoare şi neştiutoare fantomă

Ne împinge în umbra noastră
Pe altă cale decât a vieţii personale
Europa zace în întunerec
Cu cetăţile, apele şi copacii;
Mii au lucrat şi lucrează
Să ridice cetăţi acolo
Unde iubirea le cere
Şi să aducă în deplină înflorire
Demnitatea omului...

Versuri ca aceste sunt scrise ca să însemne un tip anumit, ele sunt alese aci spre a da tonul îndrăgostiţilor. Cea mai mare parte a piesei însă este în proză, afară de scurte cântece în care aud sunând uneltele de muncă sau zângănitul armelor, cântate de lucrătorii din fabrică sau de soldaţi. Textul e plin de viaţă şi autorii posedă tehnica teatrului; căci au făcut parte, înainte, din organizarea numită „The Group Theatre".

Piesa e denumită melodramă, cu toată oroarea internaţională, mediul în care se petrece acţiunea şi se mişcă personagiile. Viaţa e arătată în această piesă ca o absurditate monstruoasă, în genul lui Kafka, peste care domină iubirea puţină şi încă necoaptă a doi tineri.

De ani de zile se plânge critica teatrală, cu privire la dramele obişnuite, că scena nu vine câtuşi de puţin în atingere cu viaţa modernă, fiind numai drama unor intrigi ale epizoadelor erotice, cu totul dezlipite de ea.

In piesa aceasta drama e atât de absorbită de caracteristica evenimentelor lumii actuale, încât nu se mai petrece de loc în teatru şi pe scenă, ci cu totul în afară, iar critica engleză a supranumit-o „Parodia vieţii publice". Auditorul asistă la desfăşurarea unui comentariu. Manifestându-se numai prin aluzii, personagiile rămân în scenă ca alcătuind un cor, ce notează şi adnotează o acţiune din afară.

Nu e vorba aci de loc de evoluţia vieţii interioare a acestor personagii. S'ar putea asemăna, în oarecare privinţi, cu vechiile piese numite „moralităţi". Poate că s'ar putea zice că aceasta e o slăbiciune. Totuşi este o parodie superbă a cărui „Adevăr" s'a născut în teatru şi care se impune chiar dela afişare.

Cântăreţe streine în Capitală

Desen de ROSS

TOTI DAL MONTE dela Scala din Milano

VIAȚA TEATRALĂ

Grav conflict între D. Ion Marin Sadoveanu și publicul românesc. Neadaptarea literaturii dramatice scandinave în România. „PREMIUL NOBEL“ de Hjalmar Bergmann, la Teatrul Național

Problema repertoriului modern al Teatrului Național n'a fost rezolvată până acum în chip fericit, de către D. Ion Marin Sadoveanu.

După „Summa cum laude", o piesă mediocră și lacrimogenă, cu multe pretenții teziste și sociale, iată că ni se prezintă o lucrare ce face parte din aceeași familie spirituală cu drama d-lui Franz Karl Franchy, cu deosebirea că problemele desbătute în cea de a doua, sunt și mai naive, și mai puerile.

E vorba de „Premiul Nobel", comedie în patru acte, datorită scriitorului suedez Hjalmar Bergmann.

Care sunt motivele ce au determinat pe directorul Teatrului Național să inscrie în repertoriul primei noastre scene, această comedie dramatică lipsită de orice consistență, nu le cunoaștem, dar le bănuim. Desigur, d. Ion Marin Sadoveanu s'a lăsat călăuzit pe meleagurile literaturei dramatice străine, după propria-i sensibilitate, după gustul și reacțiunile d-sale.

Directorul Teatrului Național din București a arătat până acum o tendință fermă de a ridica nivelul artistic al repertoriului, căutând să-l purifice prin lucrări de o valoare necontestată. Ni se anunță astfel „Clopotul scufundat" de Gerhardt Hauptmann, „Șase personagii în căutarea unui autor" de Pirandello, și „L'annonce faite à Marie", de Paul Claudel, piese ce au avut fiecare un ecou deosebit în literatura dramatică universală. Pentru această încercare menită să primenească repertoriul semi-clasic al Teatrului Național, d. Ion Marin Sadoveanu merită toate laudele noastre.

Se pune însă o întrebare destul de gravă. Programul primei noastre scene, cuprinde în afară de piesele clasice, piesele originale și lucrările valoroase ce n'au avut încă timpul necesar de a trece în domeniul clasicismului (e vorba de acel repertoriu semi-clasic de care vorbeam mai sus) încă o categorie, și anume aceea a pieselor străine moderne.

Această categorie, ce constitue o importantă latură din activitatea Teatrului Național, întrucât prin ea, primul nostru teatru, se menține în contact cu toate încercările contemporane, este desemnată după vederile directorului general al Teatrului.

Ori, aci stă toată gravitatea. D. Ion Marin Sadoveanu, se conduce după criterii de apreciere ce nu se verifică în fața publicului. Nu este la mijloc o simplă întâmplare. Tendința d-sale, pentru acest gen de literatură semi-doctă, oarecum pretențioasă în formă, greoaie în expresie (evident, formulăm doar o părere personală, pe care însă publicul pare s'o ratifice) s'a manifestat în ambele lucrări alese de d. Ion Marin Sadoveanu în cadrul acestei categorii a repertorului modern: „Summa cum Laude" și „Premiul Nobel".

Este aci, netăgăduita dovadă a unui conflict real ce există între directorul Teatrului Național din București și publicul românesc. Unul din doi va trebui să cedeze până la sfârșit, pentru buna rânduială a vieții noastre teatrale. Nădăjduim că gestul de renunțare va veni din partea d-lui Ion Marin Sadoveanu, deși știm cât poate să fie de dureros pentru un adevărat artist de a se simți izolat, fără ecou, mai cu seamă când cunoaștem probitatea intelectuală a d-lui Ion Marin Sadoveanu, cum și rodnica d-sale activitate în domeniul literilor și al teatrului.

Nu ne îndoim o clipă de sinceritatea d-lui Ion Marin Sadoveanu, atunci când a înscris în repertoriul teatrului Național, aceste două piese. Desigur d-sa, condus de criterii de judecată personale, a crezut că procedează bine. Rezultatul însă, rămâne — o repetăm — negativ.

Să trecem la „Premiul Nobel".

Autorul — d. Hjalmar Bergmann — este suedez. Se impune și aci o paranteză. Toate încercările făcute în decursul anilor de a se reprezenta pe scena Teatrului Național, piese scandinave, au fost sortite insuccesului. Afară de Ibsen, niciunul din autorii nordici n'a reușit să sgudue sau să încânte publicul românesc. E îndeajuns să ne reamintim de „Când vița tânără înflorește", datorită unui scriitor cu renume Björntjerne Björnson, sau „Insula" de Harald Bratt, două piese care aveau destule calități, dar care n'au găsit niciun ecou printre spectatori.

Este aci un perfect exemplu de neadaptare. Anumite cazuri de conștiință, ce sunt pentru scandinavi adevărate probleme morale, apar pentru noi latinii, puerile, ridicule. Mintea noastră, temperamentul nostru, nu reacționează în fața unor atari conflicte. Suntem prea departe de acești oameni dela Nord, departe și la propriu și la figurat. La noi soarele răsare dimineața și apune seara. La Stockholm uneori, — vara, dacă nu mă înșel — soarele răsare la ora unsprèzece noaptea, și nu mai apune zile întregi. Altceva e acolo, altceva e la noi. Unul este tea-

ION MANOLESCU

tru suedez, altul ne place nouă. Evident sunt capodopere valabile pe toate latitudinele și longitudinele, dar o capodoperă conține în ea un material uman și artistic de ordin general, pe când producțiile curente se caracterizează printr'un „specific oarecare". Ei bine, „specificul" scandinav nu ne mișcă, nu ne încântă, ne lasă indiferenți pe noi românii. D. Hjalmar Bergmann este poate la Stockholm un autor consacrat. La noi, — unde nici nu-i putem pronunța numele cumsecade — va fi uitat, de îndată ce „Premiul Nobel" va fi scos de pe afiș.

Ne trebue, pentru ca să reacționăm, un „specific" latin. Inchipuiți-vă că subiectul piesei d-lui Hjalmar Bergmann, ar fi fost utilizat într'o comedie, de un francez sau de un italian. Vă asigur că ne-am fi amuzat, că am fi râs, că am fi aplaudat spectacolul.

Dar e momentul să închidem paranteza.

„Premiul Nobel" este o comedie dramatică scrisă de un elev silitor, care n'are însă nici o aptitudine pentru teatru. Il simți pe autor, că a „învățat" technica teatrală, dar că n'a „descoperit-o" singur. Piesa este bazată pe un conflict care evoluează încet dar cu preciziune. Ii lipsește însă acestui conflict dinamismul necesar, cum și o cât de rudimentară fantezie. Toate efectele se bazează pe clișee învechite. Niciunul nu isvorește din inventivitatea autorului, care se oprește la porțile ineditului.

O piesă nu atât de slabă, cât de mediocră, ceeace este și mai dezolant, și mai grav.

Familia Swedenhjelm (vă asigur că se căsneau din răsputeri bieții noștri interpreți să-și pronunțe numele de familie) este compusă din: tatăl, un savant cu renume, fiul cel mare, savant și el, fiul cel mic, aviator, fata actriță, cum și o cumnată a tatălui și o logodnică a fiului cel mic. Ca în orice familie de savanți care se respectă, sărăcia e de rigoare. Deaceea cu toții fac datorii, până ce într'o bună zi, atribuindu-se bătrânului savant premiul Nobel pentru activitatea sa științifică, familia Swedenhjelm își va plăti toate polițele și cu toții vor trăi fericiți. Credeți desigur că s'a terminat. Din păcate nu, fiindcă aicea începe adevărata dramă. Un frate de lapte al bătrânului savant și actualmente bancher, are în posesiunea sa diverse polițe semnate de fii Swedenhjelm, și printre aceste polițe, unele sunt falșificate, în sensul că cineva a iscălit numele tatălui. Când află bătrânul savant Swedenhjelm de cele ce s'au întâmplat, cade aproape leșinat și își pune întrebarea: „Pot eu, un Swedenhjelm (!) să accept Premiul Nobel, când fiii mei îmi falșifică semnătura?". E util să vă atrag atențiunea că bătrânul savant își pune această întrebare, după ce într'un acces de furie (voit sau simulat) a smuls polițele din mâinile fiorosului bancher, ex-frate de lapte, și le-a făcut bucățele. Această gravă problemă de ordin moral, după ce este desbătută timp de două acte și jumătate, este rezolvată prin identificarea falșificatorului, care este o falșificatoare, și anume, cumnata bătrânului savant. Bucuria este generală și tatăl se duce să încaseze Premiul Nobel. Ne întrebăm însă, dat fiind gradul de rudenie dintre falșificatoare și familia Swedenhjelm, de ce nu s'a pus și atunci problema tot atât de gravă, dacă bătrânul savant putea, în asemenea condițiuni, să accepte, etc... Din fericire, autorul a preferat să-și închee piesa aci.

Nu putem acuza pe d. V. Enescu, care a pus piesa în scenă, de căderea ei. Vinovat pare să fie autorul și numai el, deși adeseori se întâmplă ca unele texte insipide să capete pe scenă, un colorit deosebit (cum de pildă este „Clownul"). D. V. Enescu și-a dat desigur toată silința de care e capabil și nu ne îndoim un moment de râvna și eforturile pe care le-a depus pentru a realiza acest spectacol.

In rolul bătrânului savant a apărut d. I. Manolescu, care a jucat cu o vervă și o fantezie uluitoare. Ce păcat de atâta muncă risipită „pour enfoncer des portes ouvertes", cum zice francezul.

Am remarcat jocul discret al d-nei Sonia Cluceru, distribuită însfârșit și într'un altfel de rol, decât acela de „soacră de la mahala", cum și aparițiunile d-nei Marietta Deculescu o actriță care progresează încet dar sigur.

D. Bălțățeanu nu s'a simțit la locul lui, iar d. N. Atanasiu a crezut că un ofițer de aviație suedez, este aidoma unui erou din Caragiale.

Ansamblul a fost complectat de d-nii: F. Scărlătescu, V. Lăzărescu și d-na Tantzi Economu.

GH. NENIȘIOR

„Le Vieux Colombier“

Acum două zeci și cinci de ani Copeau a intemeiat „Le vieux Co-

J. Copeau

lombier", adică a fixat un program și a creiat un spirit", îndărătul fațadei teatrului, sau încercând a scoate cabotinismul și spiritul de rutină. Efort eroic, luptă aprigă dusă cu focul unei credințe neclintite și în împrejurări pline de greutăți.

Publicul a fost cuprins, în primele clipe, de această revoluție petrecută sub ochii săi, de sărăcia decorului, de simplicitatea costumelor, a tonului, bazată numai prin culoarea sa naturală, prin justețea intonației și armonia amsamblului. Dar a fost îndată prietenul și partizanul acestei mișcări, legându-se sufletește de teatrul lui Copeau, după cum era legată scena de culise și culisele de atelie-re. Și ast-fel s'a intemeiat teatrul nou.

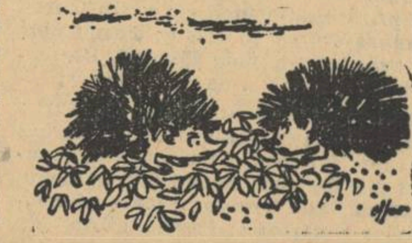
Dullin mărturisește: „Eram tocmai la vârsta când e nevoie să crezi pentru a întreprinde ceva și Copeau mi-a dat ce căutam. Aceste ceasuri de muncă îmi sunt tot atât de dragi ca și tinerețea mea.

Valentine Tessier a fost Celimene și Perichole din teatrul lui Copeau. Ea a luat parte în toate peripețiile luptei, a făcut călătoria în America și a fost credincioasă la post până în ultima seară.

Copeau el însuși pune în scenă la Comedia Franceză, „Le Testament du Pére Leleu", a lui Roger Martin du Gard. Intre busturile Rachel și Talma cu peruci și draperii, nu poate exista o întrupare mai simplă și mai naturală de cât „divinul" Copeau.

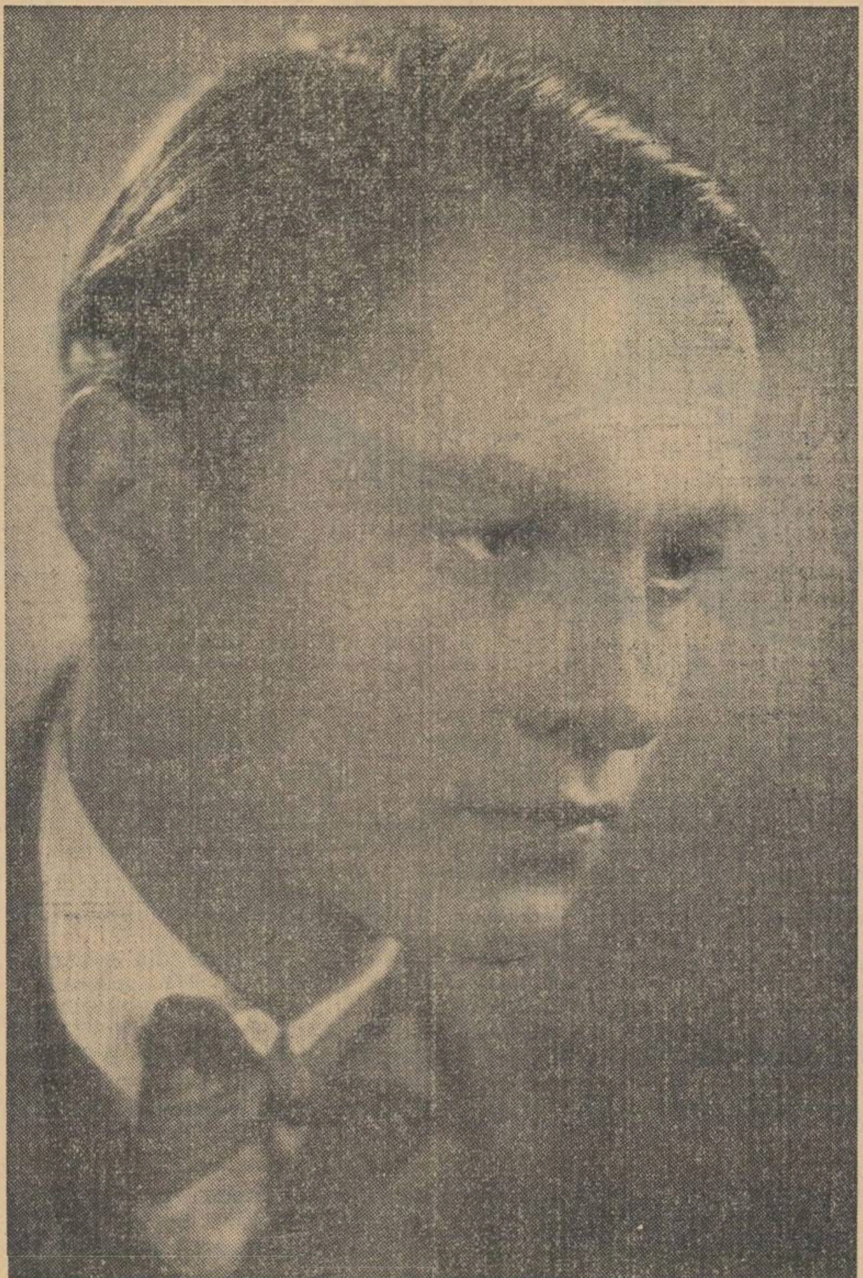
„Ceia ce e interesant, zice el și dovedește că eforturile noastre nu au fost zadarnice, este faptul că cel puțin trei din cei mai buni de la Comedie, sunt dintre acei ce au fost stâlpii lui „Le Vieux Colombier", alții au devenit stâlpii lui Montparnasse, Carette e la Cinema și Gilles Julan, la Music Hall.

El este mereu activ și tot ce face e bine, dar lui nu-i place să vorbească, căci e preocupat mereu de rezultatele realizărilor imediate.

SIGRID GURIE

HERMANN BRAUN

SIGRID GURIE

CINEMATOGRAFUL

Aventurile lui Marco Polo

— Cei dintâi călători europeni, care au străbătut ținuturile tainice și minunate ale Chinei, au fost doi negutători din Veneția, frații Nicolo și Matteo Polo. Ei au plecat în 1250 din Constantinopol și au ajuns, după ani de zile de mers, până la curtea lui Cubilai-Han, marele stăpân al Mongolilor. Voiau să găsească noui piețe de desfacere pentru mărfurile lor.

Abea în a doua lor călătorie apare vestitul Marco Polo, care era fiul lui Nicolo și care pe atunci avea 17 ani. Cei doi nobili venețieni erau oameni înțelepți și ageri la minte. Au fost bine primiți pretutindeni și au fost de folos prin sfatul și acțiunile lor tuturor hanilor pela curtea cărora au poposit. Dar pe amândoi i-a întrecut în deșteptăciune, curaj și aventură, Marco care a fost timp de 17 ani primul sfetnic al Marelui Han. Și poate că numele lui Marco n'ar fi străbătut secolele în lumină de legendă, dacă n'ar fi pus pe Rustician de Pisa, să scrie peripețiile călătoriilor sale și descoperirile făcute în țările pe unde au umblat în cei 26 de ani.

Din viața aceasta extraordinară de aventuri a marelui călător, cinematograful reînvie câteva episoduri, stăruind mai mult asupra idilei de dragoste dintre Marco Polo și prințesa Cucacin, fiica Marelui Han. Ceiace ni se arată în film este deajuns pentru a ne putea închipui figura eroică a aventurierului venețian și în plus, ne farmecă prin acele gingașe scene de iubire, care ele însuși alcătuesc o prea frumoasă poveste.

Nu ne vom opri asupra bogăției de montare, asupra intensității dramatice a scenelor, asupra măestriei cu care e condus ansamblul, căci Americanii când vor să dea măsura artei lor sunt neîntrecuți. Nu vom stărui nici asupra interpretării lui Gary Cooper, care e un Marco Polo așa cum fiecare și l-a închipuit. Ori cine din publicul obișnuit al cinematografului cunoaște sobrietatea, expresivitatea și humorul jocului său.

Am vrea să împărtășim cetitorilor încântarea prilejuită de apariția lui Sigrid Gurie în rolul prințesei mongole, primul ei rol și în acelaș timp o mare biruință. Sunt multe femei frumoase în cinematograf. A spune că Sigrid Gurie e frumoasă înseamnă a nu spune nimic. A spune că are talent, este iarăși prea puțin. Nu e singura. Sigrid Gurie a realizat în film ceiace puține artiste au izbutit până acum: un ideal de feminătate. Fata aceasta care de pe băncile școlii s'a trezit în fața reflectoarelor și a început dintr'odată să joace, e însuși noțiunea de gingășie, de puritate, de iubire de poveste. Fiecare vorbă pe care o rostește îi străbate trupul, fiecare gest e un ecou al sufletului, și expresia vieții ei interioare, reflectată în ochi și în glas mai ales, e ca un cântec ușor făcut din nostalgie, din teamă și naivă tinerețe.

Sigrid Gurie are în ființa ei ceva din delicateța suavă a statuetelor de porțelan scump și din umbletul sfios al luminii.

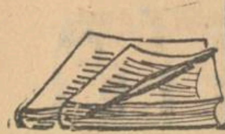
MINCIUNA SFANTĂ. — Remarcăm jocul unui tânăr actor, deosebit de talentat: Hermann Braun. E puțin cunoscut publicului românesc și socotim nimerit să dăm câteva date asupra vieții și carierei sale.

Hermann Braun este fiul basului Karl Braun, unul din cei mai sărbătoriți cântăreți în toate țările lumii. Născut la New-York, în cursul unui turneu al părinților săi, avu din primele zile ale vieții sale sentimentele cele mai duioase pentru lumea teatrului. Dus la vârsta de 14 ani, pentru prima oară în fața unui regisor din Badesberg, acesta îl angajează pentru un rol mic, într'un film scurt. După această încercare, încununată de succes, Hermann Braun este distribuit într'un rol mai important, dar fu nevoit să renunțe din pricina unei boli.

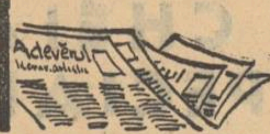
Terminând armata ca voluntar, se înscrie la Conservator, unde după doi ani, vrând să dea examen, căzu dezastruos. Găsi totuși un angajament la Teatrul Bochum, unde a jucat repertoriul tinerilor amorezi. Mai târziu obținu roluri în piese de basm și interpretarea din Motanul Incălțat i-a rămas amintire scumpă.

In filmele „Vânătorul din Kurpfalz", „Plimbare călare" și „Minciuna sfântă", aceasta din urmă cu Pola Negri Hermann Braun ne dă măsura marilor sale posibilități dramatice. Fiecare film înseamnă un succes. Astăzi tânărul actor poate fi trecut în rândul întâi al vedetelor cinematografului european.

T. S.

INSEMNARI și POLEMICI

O poezie bună

In sfârșit truda de a citi atâtea foi și revistișoare cari apar de la un capăt la celălalt al țării și a căuta cu toată bunăvoința o pagină măcar demnă de reținut, o pagină care să insemne o făgăduință pentru viitor, pare să nu fi fost inutilă. Din noianul de versuri întinse chilometric în toate formele și toate genurile, din ridicolul pretențios etalat deasupra unor semnături ce vor rămâne deapururi anonime, desprindem o poezie într'adevăr bună și un nume care se cuvine reținut: „Poemul pământului" de Pavel C. Belu, apărut în numărul pe Octombrie al revistei „Luceafărul" de la Timișoara.

Poemul d-lui Pavel Belu are trei părți: Seceta, Rugăciunile, Ploaia. Fiecare din aceste trei părți e un aspect al pământului și cerului, al vitelor și oamenilor prinși în desnădejdea secetei, în speranța rugăciunii și în bucuria ploii izbăvitoare. O înțelegere adâncă a sufletului colectiv țărănesc, cu toate reacțiunile lui în fața fenomenelor naturii, un ochiu dibaci de a prinde amănuntul epic în desfășurarea faptelor obicinuite și un dar de a potrivi cuvintele artistic, iată calitățile incontestabile ale d-lui Pavel Belu:

S'au luat oamenii de grijă.
Orice zi îi arde'n piept ca o schijă.
Măsoară cerul de dimineață până seara,
Dar nu găsesc niciunde vreun semn:
Cerul e de lemn,
Aeru-i de lemn,
Copacii-s de lemn...
Nici un semn! Nici un semn.

apoi:

Preotul alb se roagă umil și cu foc,
In vorbe de smirnă și de busuioc:
Toți sunt pe lespezi îngenunchiați!
Toți năpăstuiți, toți frați...
Au pornit în urmă praperi și icoane
Peste câmpuri, peste coaste dolofane...
Au îngenunchiat lanurile uscate, troițele...
Moșnegii... bătrânele... fetițele...

și în sfârșit:

Cu primul strop, întâia bucurie,
Și miros sec de piatră arsă'n aer...
Din norii 'nalți, cu coji de colilie,
Torcea doar fir de apă negrul caier.

Buedea toată s'a trezit în ploae,
Și re'nviată a'nceput să caște, —
O rândunică 'n loc să se ogoaie,
Sbura, sub tream, ca piatra dintr'o praște...

Nu putem reproduce, cum merită, poemul întreg. Il semnalăm doar fragmentar, cui vrea să citească o poezie frumoasă. După cum semnalăm și autorului câteva erori, ușor de evitat: n'au ce căuta neologismele ca „observat" și „primul" într'o poezie cu limbă atât de curată".

Rezidenții regali și literatura

Din inițiativa d-lui N. Ottescu, Rezidentul Regal al ținutului Marea, va apărea o revistă la care vor fi chemați să colaboreze scriitorii dobrogeni. Preocuparea culturală a d-lui Ottescu merită toată lauda și am dori ca ea să fie împărtășită de toți dregătorii statului aflați în locuri de răspundere.

Oficialitatea a rămas totdeauna nepăsătoare când a fost vorba să se încurajeze direct și temeinic scrisul românesc. Poate exemplul dat de Rezidentul regal al Constanței va avea darul să rupă tradiția nepăsării oficiale în materie de literatură.

Scurt circuit

Un prozator exclamă într'o revistă de provincie:

„O! Minune! adevărată minune! Fui par'că străbătut de un puternic curent electric. Idei îndrăznețe și neînchipuit de înțelepte îmi luminară mintea ca niște becuri".

Ferește-te de un scurt circuit, că pe urmă se ard becurile și rămâi cu mintea'n întuneric...

Intâlnire

Mai departe, acelaș prozator continuă astfel:

„Nu știu mai în urmă ce s'a întâmplat cu mine. Am simțit în creștet o lovitură contondentă și am văzut un firmament înflorit de stele multicolore: verzi și albastru. Nu știu ce-a fost".

Te-ai întâlnit probabil cu vreun cetitor...

Remediu sigur

In aceiaș revistă un tânăr poet publică un poem intitulat: „Durere" din care reproducem:

Mă doare sufletul și carnea
Te simt în orice mădular,
Cum răsucești ca un pumnal
Durerea care nu mai moare.
Mă doare sufletul
Mă doare carnea.

Ia o aspirină și puneți niște ventuze. Să vezi că pe urmă n'o să te mai doară...

Expoziția de artă franceză

Desen de ROSS
D-nii GEORGES HUISMAN și DUPRONT

Destăinuiri

Ni s'a trimis la redacție un volumaș de versuri: „Destăinuiri". Desigur, autorul făcea mult mai bine dacă nu se... destăinuia. Fiindcă, iată cam care este calitatea literară a destăinuirilor:

Nu-ți închide ochii negri,
Când sătulă de așteptare,
Simți o caldă îmbrățișare
Și-un sărut.

Lasă-i mari ca doi luceferi
Să ne împlinească dorul;
Și să ne țină fiorul
Ca într'un vis.

Să mă vadă a lor lumină
Că sunt sclavul săvârșirii
Și că sunt vândut mâhnirii
Pentr'un crin.

(Eftină vânzare! Probabil însă, că sclavul săvârșirii nu merită mai mult...).

Nu-ți ascunde 'ngrijorarea
Că ieșind din sat afară
Ne vom pierde într'o seară
Pe câmpii.

Eu de mult doresc aceasta!
C'am putea crește iubirea
Și culege fericirea
Pentru veci.

Păi bine, omule, ca să-i spui dumneaei, cine-o fi: „eu de mult doresc aceasta!" trebuia să scoți un volum întreg cu „destăinuiri?"

Ghiarele sapei

Tot în „Destăinuiri":

N'am cui încredința bunul rămas
Dragostea mea, căreia să o las!

In cazuri de acestea e foarte bine să dai un anunț la mica publicitate: „Caut amator pentru dragostea mea și pentru bunul rămas".

Și mai departe:

Când unii vor bea vinuri spumate,
Voiu fi copil cu somnuri curate...
Babele-mi vor da halatul apei
Și m'or svârli în ghiarele sapei!

Frumos spus: halatul apei, ghiarele sapei... Nu mai că sapa n'are ghiare. Are o unghie îngrijită și manecurată...

Selma Lagerlof împlinește optzeci de ani

Academia suedeză a trimis Selmei Lagerlöf, care este membră a ei, un strălucit mesagiu pentru ziua de 20 Noembrie, în care ea împlinește optzeci de ani. Teatrul dramatic regal

din Stockholm va da o reprezentație în cinstea ei, la care va fi prezentă și marea scriitoare, dacă îi va îngădui sănătatea, spre a primi decorația „Golden Jelong", una din cele mai rar acordate în Suedia.

Cu acest prilej, atragem atenția cititorilor asupra traducerii în limba franceză a lui „Gösta Berling" de către T. Hammar și M. Metzger (edit. „Je sers"), traducere care redă pentru prima oară în întregime această capo d'operă epică a literaturii moderne. Până în prezent nu s'a dat decât o adaptare prescurtată după obiceiul condamnabil al prejudecăților clasice și greșita înțelegere a necesităților comerțului.

După moartea lui Kipling, nu a mai rămas, în literatura occidentală, de cât Selma Lagerlöf, pentru a ne povesti, cu un dar supranatural, povești inventate, pline de mișcare și grație, realiste și românești, pline de îndrăzneală și ascuțită malițiozitate. Ea nu imită viața, ca să facă operă adevărată, ci plecând de la povestirea populară și convenția romantică, sfarmă deodată cadrul convențional și viața intră, tumultoasă și nestăpânită, ca să ne frământe sufletul cu invențiunile ei proprii, să ne provoace bucuriile sau lacrimile, ca și când autorul nu ar mai exista...

Selma Lagerlöf este singura femee din literatura europeană care a avut darul și puterea de a creia din nou o țară întreagă cu clasele și instituțiile sale, cu armele, plugurile și mașinele sale, dar și cu legendele, istoria, morala și credința sa, cu fierăriile și negustorii ei, ca și cu „toată economia sa agrară", făcând, un realism „social-nazist", ci redând „o realitate socială" pe lângă toate celelalte realități". Nimic mai „modern", în adevăratul înțeles al cuvântului, de cât legendele sale, cu toate idilele și romanțele lor de o putere și o puritate dramatică arareori întâlnite în literatura de mare ținută sufletească a lumii.

Din tot ce a scris ea, se răsfrânge, mult mai profund și mai adevărat, iubirea adâncă pentru țară și neam, împletită în firea întreagă a unui popor, de cât din toată parada deșartă și retorismul fals al oamenilor „în serviciul comandat" cu pieptul plin de decorații....

Solistele Filarmonicei

CLARA HASKIL
Desen de ROSS

Ultimul civil

Cartea lui Ernst Glaeser cu titlul acesta nu este o carte de polemică sau o pledoarie precum s'ar putea crede. Ea este un roman, o operă de mare valoare literară, care evocă, zi cu zi, viața din cetatea Wurtemburgheză Siebenwasser și împrejurimile ei, în epoca dela 1927, 11 August și Ianuarie 1923. De la începutul cărții se simte că una din cele mai de preț valori ale omului este în primejdie. Ceiace e amenințat e nici mai mult, nici mai puțin decât „libertatea omenească", „baza spirituală și morală visată în decursul unui secol de către trei generații". Când se termină povestirea, libertatea este învinsă și apărătorii ei zdrobiți.

Glaeser nu susține nici o teză când povestește cu simplicitate dramatică sinuciderea brutarului Stachlin sau rezistența desperată a morarului Anhegger. Asemenea zugrăvește cu aceiași putere de viață pe partizanii Führerului, locotenent Gerhard Träger și publicistul Schickedanz, ca și pe adversarii lui umanistul Holzapfel sau vechiul combatant Kiban Kern.

Intre numeroasele personagii ale cărților, două se impun cu insistență, pentru că poartă încă tragedia unui popor. Liceanul Hans Diefenbach sedus de mistica hitleriană insultă pe bătrânul său profesor, reneagă pe Platon și Biblia. Il auzim apoi mărturisindu-și dragostea pentru Gerard Trager și privind dragostea între bărbați, ca „o victorie împotriva polarității naturale", pentruca după patru ani să se sinucidă, alungat din partid și degradat. Ce crimă făcuse? Regăsise dragostea firească pentru o fată, revenise la cultivarea ogorului și-și recăpătase demnitatea umană.

Se înțelege prea bine de asemenea desnădejdea lui Jean Gaspard Baenerle, reintors din Statele Unite ca să-și pună la dispoziția democrației germane averea și pe fiica sa Irene și să realizeze astfel un ideal generos, căruia îi rămăsese cu credință. Dar asistă la triumful mitului asupra rațiunii, a instinctului asupra inteligenții, a violenții asupra fraternității. Se reîntoarce atunci din nou în America, zicând: „Germania s'a trezit, a reînviat dar omul moare".

Moartea, eroismul în fața morții, vârtejul contagios al eroismului în genere, sunt teme care revin mereu în simfonia romanțată a lui Glaeser Hans are curajul să scrie ceiace prinde cu luciditatea-i recăpătată: „demonul sacrificiului, care stăpânește sufletul german, nu e decât compensația incapacității sale de a-și construi viața după legile ordinei naturale".

Drama pe care o evocă Glaeser nu e decât o sfidare a naturii, o alergare spre abis pentru a căuta o măreție ce nu poate fi cucerită în viața normală, curajos primită.

Participarea României la Expoziția Internațională din New-York

D. prof. Dimitrie Gusti, directorul Fundației Regale „Principele Carol" care este și Comisarul Pavilionului României la expoziția inter-

națională din New-York, a făcut un expozeu asupra chipului în care țara noastră va fi reprezentată la marea expoziție americană.

Din expozeul d-lui Gusti desprindem grija organizatorilor de a prezenta milioanelor de vizitatori ai Expoziției expresia valorilor culturale ale neamului românesc, pentru a se statornici definitiv locul ce i se cuvine în rândul neamurilor civilizate.

„Prezentând lumii rădăcinile geografice, istorice, etnice și culturale ale acestei țări, — a spus d. Gusti — noi vom arăta deopotrivă liniile viitoarei noastre evoluții și vom afirma unitatea neclintită a nației, a limbii, a fruntariilor, cu un cuvânt, a istoriei românești.

Pavilioanele românești la expoziția din New-York prezintă valorile prin care știința românească — prin institutele sale științifice — contribue la civilizația universală; înfățișarea mijloacelor prin care civilizația noastră țărănească se îndreaptă către marea civilizație de mâine, a umanității. Se vor expune, pentru întâia dată, principiile unei mari reforme sociale, menite să așeze și organizeze viața țărănească din România pe temeiuri cu totul originale și extrem de active: Legea Serviciului Social, rezultatul unei îndelungi experimentări pe teren a unei inițiative a M. S. Regelui Carol II, realizată prin intermediul unuia din primele Sale așezăminte culturale: „Fundația Principele Carol".

Pictorii și sculptorii români au fost chemați să contribue la construirea și decorarea Pavilionului, după cum la inaugurarea lui vor da concursul marii noștri artiști în frunte cu maestrul George Enescu.

Din expunerea făcută de d. prof. D. Gusti, avem toate motivele să credem că țara noastră va câștiga în prestigiu și dincolo de Ocean, așa cum a câștigat la expoziția din Paris acum doi ani.

Dar asupra celor spuse de d. D. Gusti, vom reveni pe larg în numărul viitor.

ATATURK

Președintele Republicii Turcești Kemal Ataturk, a murit. Puternica personalitate a celui dispărut, a imprimat Turciei eliberată de conducerea balcanică a sultanilor, un ritm de viață nouă, așezând-o în rândurile națiunilor civilizate.

Omul politic și reformatorul social care a fost Ataturk, n'a pierdut din vedere importanța desvoltării culturale a țării: a introdus alfabetul latin, a dat prilej artei și scrisului să se manifeste din plin.

Pentru Turcia, Atatürk a fost într'adevăr un om providențial.

In seama posterității

Primul număr al unei reviste literare de curând apărută, publică următoarea notă redacțională:

„Manuscrisele nepublicate, nu se înapoiază, dar nici nu se ard; vor fi păstrate în arhiva revistei. Posteritatea, e posibil, să mai aibă un cuvât de spus pentru ele".

Citind manuscrisele publicate, ne gândim că parcă tot mai bună soartă e hărăzită celor cari n'au văzut lumina tiparului. Despre cele din urmă e *posibil* — vorba redacției — ca posteritatea să mai aibă de spus ceva, pe când despre cele dintâi e *sigur* că nu va avea de spus nimic.

Mărturisire stranie

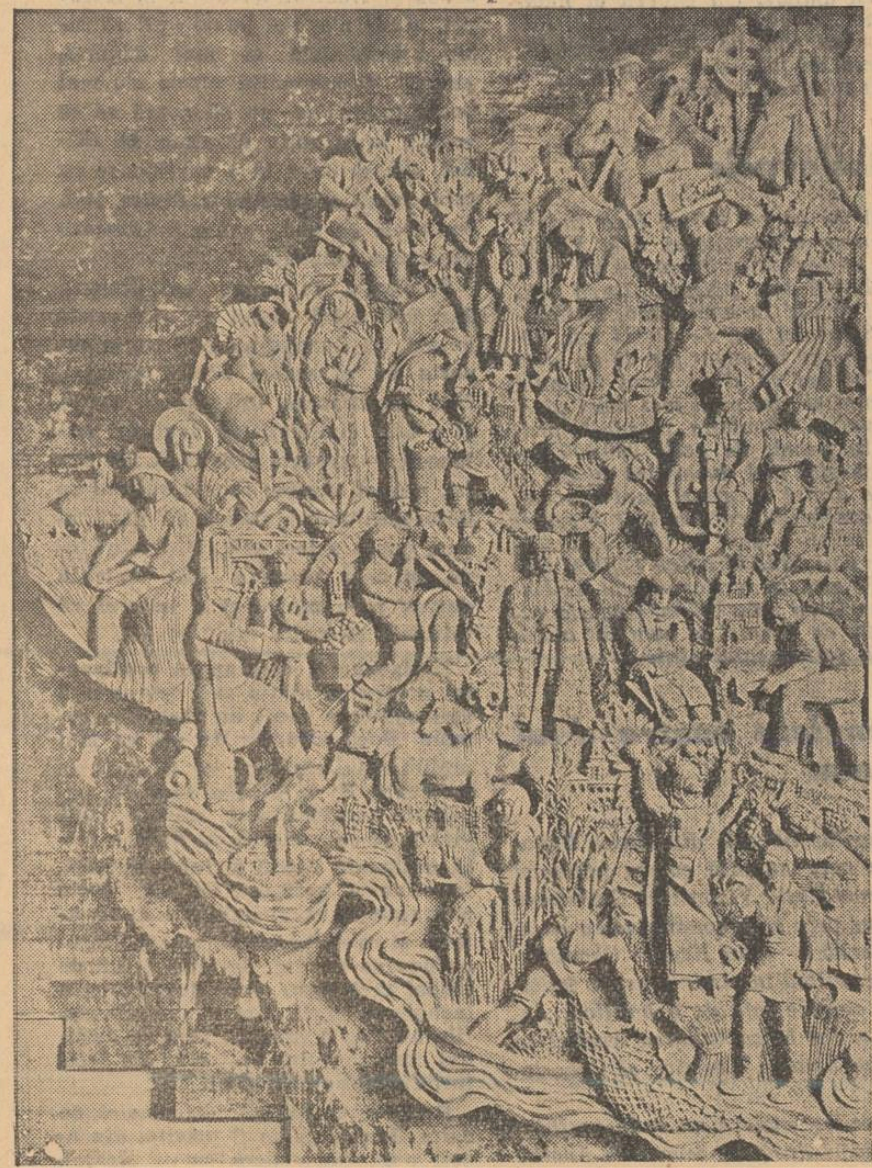
D. G. Arabolu a scos și d-sa o plachetă cu versuri și face filozofie eftină în câteva pagini ce urmează după cea dintâi pe care se etalează fotografia dumisale: cu ochi pătrunzători, cu un rictus sinistru, cam la fel cu acela al lui Cantarelli „iluzionistul".

Intre numeroasele poezii, aflăm una care — printre diverse chestii ca: „vioara portretului tău", „te-am căutat pe coarde" — glăsuește așa:

Mi-am luat dragostea în palme
Am ținut-o 'n vântul amintirilor
Te-am găsit candela mereu arzândă
In sahara sufletului meu.

Sunt lucruri cari nu se mărturisesc cu desinvoltura ce o pune poetul în primul vers citat. Ocupațiile solitare trebue învăluite în discreție, dacă e cu neputință să se renunțe la ele. A face din ele subiect de poezie, este cel puțin o dovadă de îndrăzneală adolescentă, dacă nu de inconștiență, rod al unor asemenea îndeletniciri.

Pavilionul României la Expoziția din New-York

MAC CONSTANTINESCU: Harta României (fragment)

Evenimente artistice

Desen de ROSS
ISER
care va expune lucrările sale la „Dalles"

Adevĕrul
LITERAR şi ARTISTIC

CHEIA SPECIALĂ: NEPOTUL

de F. DIMA

D. Armand Călinescu, aplecat niţel asupra învăţământului superior, a socotit că n'ar strica să-l reformeze, să-l raţionalizeze. S'a decis, cu alte cuvinte, să pună câte un vârf de cuţit de bun simţ, de raţiune, în cazanul în care se pregăteşte ciorba tineretului universitar, menit să conducă şi să administreze această ţară conform cu metoda şi disciplina ştiinţifică.

D. Armand Călinescu n'a pătruns în vechea cetate a învăţământului cu o praştie, nici cu o suliţă, ci cu un ventilator. A deschis binişor ferestrele, pân'acum ermetic închise, ca să iasă aerul mucegăit. Apoi şi-a suflecat mâinile şi a surâs...

Dictatorii nu ştiu să surâdă. Despoţii sunt totdeauna încruntaţi. Acest semn grav trădează un defect de construcţie. Humorul este tot atât de indispensabil în viaţa spirituală ca şi funcţionarea normală a glandei tiroide. Negreşit, între aceste două fenomene, există un fir direct. D. Călinescu ştie să surâdă. In zimbetul său discret joacă lumina unui spirit critic suficient încercat, ca să distingă numai decât latura perfidă şi ridicolă a lucrurilor. O doză bună de humor veritabil îi îndrumă investigaţiile pe linia „trenului de plăcere" în care se răsfaţă de atâtea decenii moftangii lui Caragiale.

In acest sens, expunerea d-sale cuprinde câteva „momente" într'adevăr savuroase. Ele mai amintesc şi de impresiile dela Iaşi ale lui Dobrogeanu-Gherea. Admirând „Baia Tucească" recent construită şi noul palat universitar, subtilul critic literar notează că baia are tot ce-i trebue afară de apă, iar Universitatea numără mai mulţi profesori decât studenţi.

Intr'un interview apărut dăunăzi, d. prof. Const. Daniel subliniază cu cifre ceiace a constatat Gherea acum vre-o treizeci de ani.

După socoteala d-lui dr. Daniel, facultatea de medicină din Bucureşti are circa: 31 de profesori, 30 de agregaţi, 13 conferenţiari, 93 docenţi, 25 de şefi de lucrări — faţă de 150-200 de studenţi admişi anual în facultate.

Mai departe, acest specialist constată: că din programele de cursuri se vede că tocmai acolo unde ar trebui să fie respectată cel puţin higiena — se face contrariu; că programele sunt barbare: cursuri dela 8-12 dimineaţa şi 2-7 seara; că se cer peste 30 de examene pentru a dobândi o modestă diplomă de doctor în medicină, care nu-ţi asigură existenţa, fiindcă facultatea nu-ţi dă principalele cunoştinţe practice pentru îngrijirea bolnavilor. Insfârşit: că la recrutarea corpului profesoral s'au făcut imixtiuni scandaloase; şi că, printr'un paradox, aceste facultăţi ar putea să fie numite — facultăţi de antimedicină.

Probabil că şi celelalte facultăţi — fără a forţa paradoxul — s'ar putea numi: anti...

După cum se vede, tema se pretează la satiră. Şi d. prof. Daniel a fost ispitit de latura comică a problemei. Paradoxul: „facultăţi de antimedicină" e destul de amuzant. Nici humoristul contemporan Zoscenco n'ar fi găsit un temin mai potrivit.

— Cum este posibil materialmente — întreabă autorul expunerii — ca un tânăr să urmeze 30-40 cursuri? Cum se poate asimila această risipire de cunoştinţe?

Orice student ar putea să-i dea replica: — „nu se urmează, nu se asimilează"; dar parcă ministrul nu ştie acest lucru? — Numărul catedrelor nu corespunde nevoilor de ordin ştiinţific.

— Din fericire, — ne consolează d. Călinescu — acest număr se explică prin considerente de ordin personal.

Se simte că însuşi ministrul de instrucţie savurează „savoarea deosebită a procedeului prin care s'a ajuns la această hipertrofie".

— Vă amuză Vreţi să ilustrăm! Iată câteva exemple:

„La universitatea X există bunăoară o „catedră de Drept administrativ. Foarte natural. Este doar vorba de o disciplină fundamentală. Deodată se iveşte însă un nou amator care trebue satisfăcut. Şi atunci se creează încă o catedră care, spre a se justifica, dobândeşte un nou titlu, devenind de pildă: catedra de drept administrativ cu expunerea legilor administrative. Ca şi când prima nu ar trebui să aibă acelaş obiect. In curând vine un al treilea candidat care obţine şi el o catedră de drept administrativ cu aplicaţiuni practice şi jurisprudenţiale. După aceia vine un al patrulea candidat care va obţine o catedră de teoria generală a dreptului cu aplicaţiuni speciale la dreptul public".

— Ce rost au aceste nomenclaturi pretenţioase? Care-i tâlcul acestui abuz de fantezie?

D. Armand Călinescu ne lămureşte:

„Cine vrea să se edifice asupra materiilor predate la unele facultăţi şi asupra utilităţii lor, nu este deajuns să citească titlurile catedrelor, ci trebue să posede şi o cheie specială.

„Când se va pleda, de pildă, cu lux de argumente, necesitatea menţinerii unei catedre de astrofizică, deschizi cheia specială şi citeşti... nepotul".

Cheia specială, de care s'a folosit ministrul de instrucţie pentru a deslega şarada astrofizică a învăţământului nostru, i-a înlesnit diverse descoperiri. A desluşit sistemul rudelor apropiate. A găsit profesori ce deţin „două catedre, suplinesc a treia şi mai conduc şi două clinici". A dat de un savant care de 15 ani nu a intrat un ceas în sălile de curs. Şi a mai descoperit o serie de moftangii cari, ajunşi profesori, şi-au pus lira în cui...

De aceia — chicotind ca să îndrepte moravurile — s'a decis să scoată cuiul... şi pe nepoţii care au uitat să cânte din liră.

OFERTA BELGIEI

de ST. ANTIM

Belgia a propus Germaniei să-i restitue de bună voe cele două teritorii — Eupen şi Malmeny — dobândite prin tratatele de pace iar în schimbul lor, Reichul urmează să refuze partea din Congo, chiar dacă i s'ar oferi de terţe puteri în compensaţia vechilor lui colonii.

Clauzele teritoriale ale tratatelor aparţin dar istoriei. Dela anexarea Austriei, Europa a trecut prin modificări ce nu mai permit nici-o iluzie. Alianţele nu mai joacă nici un rol, întrucât marile puteri învingătoare la 1918, asistă impasibile la modificarea statutului teritorial al continentului, cum a fost cazul cu Austria sau consimt la asemenea modificări, ca în cazul mai recent al Cehoslovaciei.

Belgia şi-a dat seama de noua stare de lucruri şi şi-a dat în special seama că şi situaţia ei faţă de Anglia s'a modificat mult. Deaceia, a luat-o înainte. Propunerea făcută Germaniei porneşte din teamă bine motivată că Marea Britanie nu mai are azi interes s'o susţină ca în trecut şi nici să-i garanteze imperiul colonial. In adevăr, până acum câtva timp, Marea Britanie socotea Belgia şi Olanda ca o prelungire a propriului ei teritoriu pe continent. In vederea securităţii ei, Anglia avea nevoe de aceste două mici metropole, de pe coastele cărora s'ar fi putut uşor organiza o debarcare în Insulele Britanice. Deaceia, a căutat totdeauna să le menţină independente şi bogate, în stare de a se opune la o invaziune militară. Aşa se explică de ce Anglia a apărat până în prezent, imperiile coloniale ale acestor două mici regate ca pe propriul ei imperiu şi de le-a dat atâtea garanţii de natură diplomatică, menite să le asigure independenţa. La 1914, când Germania a invadat Belgia, Marea Britanie n'a pregetat un singur moment şi a intrat în război.

De-atunci însă, s'au schimbat multe lucruri pe planeta noastră. Progresele aviaţiei au modificat fundamental poziţia militară a Marei Britanii. Azi nu mai poate fi vorba de-o izolare insulară a Angliei; ea poate fi atacată pe calea aerului.

In aşa condiţiuni, Belgia şi Olanda au încetat de-a mai juca rolul din trecut. Anglia are azi un interes foarte relativ pentru apărarea acestor două metropole ca şi pentru menţinerea coloniilor lor.

Belgia şi-a dat seama că situaţia ei s'a modificat, datorită rolului din ce în ce mai mare, pe care aviaţia e chemată să-l joace într'un viitor război. Ea a priceput semnele vremei şi vrea să se supună lor. De aceia, ea a propus retrocedarea către Germania a celor două teritorii atribuite ei prin tratate, în speranţa că-şi va salva colonia africană. Dacă Germania acceptă, încă o stipulaţiune a tratatelor dela Versailles, dispare. Incetul cu încetul dar, Europa va reveni la situaţia dinainte de război — şi atunci inutilitatea lui va deveni evidentă. Popoarele vor avea dreptul să nu mai aibă încredere în conducătorii lui. Dacă în această neîncredere s'ar compromite, odată cu oamenii şi instituţia însăşi a războiului, paguba n'ar fi regretabilă.

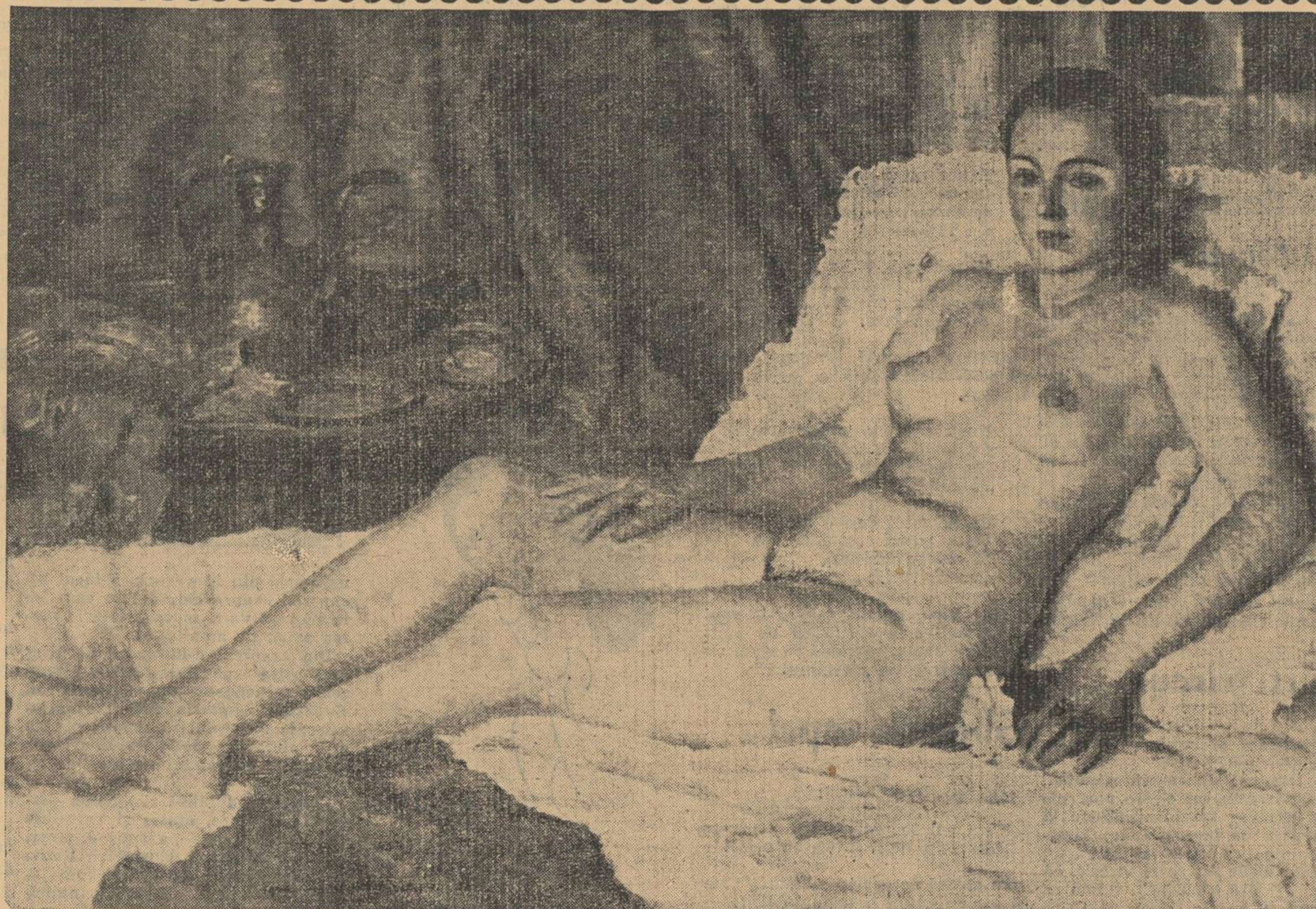
Cum însă, de obicei pâinea cu unt cade cu untul în jos, teamă ne este că evenimentele de azi să nu ducă la un nou război. Adevărul e că numai începutul e greu. Azi, când Germania şi-a dat seama că poate modifica şi statutul teritorial al Europei, nimic n'o mai poate opri să împingă exigenţele ei mai departe, precum de-asemenea nimic n'o mai poate împiedica, nu să ceară să se revină la situaţia dinainte de război, dar să ducă la o modificare cu totul nouă a graniţelor dintre ţări. Succesele de până acum îndrituiază asemenea speranţe.

Conflictul de mâine se prepară dar, sub ochii noştri cu elementele de azi. Că Europa nu mai poate suporta un al doilea război general, fără sacrificarea întregei ei avuţii şi a unei civilizaţii de două ori milenară, — aceasta e evident. De altfel, numai acestor consideraţiuni se datorează împrejurarea că până acum pacea a fost salvată. Preţul însă, cu care pacea a fost salvată devine prea mare; el a început să întreacă riscurile unui război.

Nesiguranţa, care apasă continentul nostru de atâţia ani, devine mai distrugătoare decât un război cu armele. Dacă situaţia de azi se mai prelungeşte, războiul va fi dorit ca o salvare. El va decide, care din popoarele continentului nostru sunt viabile şi care merită să ducă o viaţă naţională liberă şi independentă. In situaţia nesigură de azi, toate popoarele sunt ameninţate în libertatea şi în viaţa lor naţională. Europa decade treptat, datorită stării de război fără arme, care durează dela încheierea păcii. Mai departe lucrurile nu pot fi impuse, fără ca destinul continentului nostru să fie decis într'un fel sau în altul.

Propunerea făcută Germaniei de către Belgia, poate fi privită, din acest punct de vedere, ca un simbol. Ziua cea mare se apropie.

ST. ANTIM

ADINA PAULA MOSCU-MELINTE: Nud

OAMENI şi FAPTE

Replica d-lui Churchil

Duhamel scrie, cu o indignare reţinută, ce impresie penibilă au făcut cuvintele injurioase ale şefului germanilor adresate unui şef de stat. Se pare că nu e vorba de un „accident" datorit sălii prea înfierbântate, aşa cum i se poate întâmpla oricărui orator pe care gura „îl ia înainte", ci de-o metodă diplomatică nouă, un nou cod al elocinţei politice.

In două sau trei discursuri rostite în interval de câteva zile, şeful germanilor a atacat direct pe unii oameni de stat britanici dintre aceia, se 'nţelege, cari nu se închină în faţa exigenţelor Reichului. Nu lipsesc dintre cei cari au avut parte de aceste atacuri, d-nii Churchil, Eden, Atlee şi alţi fruntaşi ai vieţii publice engleze. Pe d. Churchil, în deosebi, l-a atacat fuehrerul, învinuindu-l că urmăreşte distrugerea poporului german. Marele om de stat a răspuns, calm, fără cuvinte tari, dar categoric, arătând că nimeni în Anglia nu se gândeşte la război, mai puţin încă la distrugerea poporului german pe care d. Churchil doreşte să-l vadă „fericit".

Vorbind astfel, d. Churchil a exprimat ceea ce gândeşte întreg poporul englez care ar dori ca fericirea Germaniei să nu fie făcută din nefericirea altor naţiuni... E prea mult?

Preşedintele republicei cehoslovace

Cehoslovacia e în căutarea unei personalităţi marcante care să-şi ia — în împrejurările grele interne şi internaţionale prin care trece Statul — răspunderea înaltei magistraturi a preşedenţiei Republicii.

S'a vorbit de d. Ossuski, ministrul Cehoslovaciei la Paris, s'au pomenit numele câtorva mari industriaşi, accentuându-se că ar fi mai indicat ca viitorul preşedinte să nu fi fost înfeodat vreunui partid sau vreunei grupări politice. Se pare că acest ultim criteriu de alegere a viitorului preşedinte a fost abandonat şi că tot un om politic va fi chemat să preia greaua moştenire lăsată de d. Eduard Beneş.

Indicaţii, foarte discrete deocamdată, arată că ar avea multe şanse d. Jan Şeba, fostul ministru al Cehoslovaciei la Bucureşti. Spre Shanghai, unde d. Şeba reprezintă astăzi ţara sa, au plecat în ultimele zile numeroase mesagii telegrafice. Se spune că în cărţile d-lui Şeba asupra politicii externe a Cehoslovaciei, s'ar găsi unele păreri care ar milita în favoarea alegerii dsale ca preşedinte, tocmai în situaţia de astăzi a patriei sale.

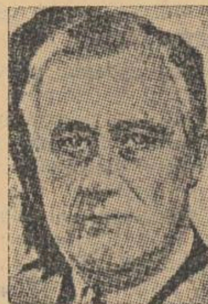
Nu cunoaştem acele păreri ale d-lui Şeba, dar sperăm că eventuala d-sale venire în fruntea statului cehoslovac, va însemna o continuare a relaţiilor prieteneşti dintre Cehoslovacia şi România, unde d. Şeba a ştiut să se facă iubit. Chiar dacă plecarea d-sale s'a făcut în condiţiuni oarecum neobicinuite.

Colonii...

In „Mein Kampf", autorul supune unei foarte aspre critici politica imperiului german în problema colonială. D. Hitler arată acolo că un popor trebue să revendice ţinuturi în afară de Europa, numai dupăce a anexat tot pământul de care are nevoe pe continent. Numai după ce a reuşit să cucerească în Europa tot ce se poate cuceri, Germania va pune, cu toată puterea de care e în stare, problema împărţirii coloniilor.

Or, iată că Fuehrerul şi-a modificat programul din „Mein Kampf" căci deşi continuă să se întindă în Europa a formulat pretenţii coloniale, cerând deocamdată să se retrocedeze Germaniei coloniile ce i-au fost luate prin tratatul dela Versailles. Rămâne de văzut dacă Reichul vrea cu tot dinadinsul colonii sau aşteaptă să i se ofere alte „satisfacţii" în Europa spre a amâna problema coloniilor. După unele versiuni, Germania ar cere o parte din Africa portugheză şi din Congo-belgian, rămânând ca Africa sud-vestică să nu fie deslipită de Uniunea sud-africană aflată sub control britanic.

O nouă victorie a d-lui Roosevelt

Cum era de aşteptat, alegerile din Statele Unite s'au sfârşit cu o nouă victorie a democraţilor. D. Roosevelt se vede astfel întărit în politica economică pe care o face şi în atitudinea luată faţă de frământările europene. La New-York lupta a fost cu deosebire, înverşunată între candidatul d-lui Roosevelt, colonelul Lehman guvernatorul statului New-York şi procurorul Dewey, noua vedetă a partidului republican. Autoritatea preşedintelui Statelor Unite a crescut şi cuvântul său va deveni şi mai hotăritor în marile probleme ale omenirei. E semnificativ faptul că în ultimele săptămâni atacurile presei oficioase germane îndreptate împotriva d-lui Roosevelt s'au înteţit. Preşedintele este înfăţişat ca un fel de şef al unui vast complot împotriva Germaniei.

M. S. Regele la Londra

Vizita pe care Şeful Statului o va face la Londra, se profilează la orizontul evenimentelor internaţionale, ca un fapt politic de mare însemnătate.

Desbaterile în legătură cu răspunsul la mesagiul Tronului s'au desfăşurat în Camera Lorzilor Marţi la fel ca în Camera Comunelor.

Lordul Crewe, liberal, a declarat că apropiata vizită la Londra a M. S. Regelui Carol II al României va sublinia deosebitul interes pe care Marea Britanie îl are în sud-estul Europei.

Lordul Stanhope, răspunzând în numele guvernului, a spus că întrucât desbaterile cu privire la politica externă vor avea loc în curând nu este momentul acum să se ocupe de problemele internaţionale. Ţine însă să sublinieze că întregul popor britanic va primi călduros pe M. S. Regele Carol al României, atunci când va sosi în Anglia. Arată apoi deosebita importanţă şi a celorlalte contacte pe care Regele George le va avea cu unii şefi de stat.

Criza franceză

Este evident pentru cel ce urmăreşte evenimentele din Franţa, că republica se află iar în faţa unui hop dificil. Că ea va şti să-l treacă aşa cum a biruit atâtea dificultăţi ivite în cale în cele aproape şapte decenii dela naşterea ei anevoioasă, iată ce e sigur. Criza franceză actuală prezintă două aspecte: unul economic cu adânci ramificaţii sociale şi unul politic.

Faţă de criza economică, un curent puternic care merge dela comunişti şi socialişti până la radicalii eri încă respectuoşi faţă de ortodoxia economică (Marchandeau) cere controlul schimburilor — adică economia dirijată. Iar cât priveşte criza politică, îşi face drum un curent puternic care cere un guvern de uniune naţională înglobând toate forţele politice reale, în vederea unui efort uriaş de refacere.

Cel mai târziu în Decembrie, vom şti soluţia la care se va ajunge. Un guvern al mântuirii publice nu e lucru nou în Franţa. Rămâne doar de văzut cum va înţelege să-şi îndeplinească opera de mântuire — şi pe cine se va sprijini ca s'o ducă la capăt.

Noua Cehoslovacie

După calculul pe care-l putem face îndată după pronunţarea arbitragiului dela Viena, putem constata că teritoriul Slovaciei s'a micşorat cu vreo 11.000 km. pătraţi. După ultimele măsurători făcute în anul 1936, întinderea întreagă a Slovaciei era de 49.021 km. pătraţi, ceeace înseamnă că acum pierde un sfert din teritoriu. Tot aşa ca şi în cazul Boemiei şi al Moraviei sunt şi aici mult mai mari pierderile de populaţie. Populaţia pierdută pentru Slovacia e în număr de peste 900.000 suflete, pierdere cu atât mai dureroasă cu cât aproape jumătate dintre locuitori sunt Slovaci. La ultimul recensământ, care a fost efectuat în anul 1930, Slovazia a avut în total 3.229.973 locuitori, dintre cari 592.337 adică 17,79% Unguri şi supuşi Unguri. In teritoriul luat de Ungaria pe baza hotărîrii dela Viena, Ungaria capătă cam 450.000 de Unguri şi cam tot atâţia Slovaci, pe baza principiului etnic.

Femeile engleze contra d-lui Chamberlain.

Federaţia femeilor liberale din Marea Britanie, organizaţie care numără câteva milioane de femei sub prezidenţia Vicontesei Gladstone, a votat o moţiune prin care condamnă cu energie politica externă a d-lui Neville Chamberlain. Moţiunea exprimă în cuvinte aspre indignarea femeilor engleze faţă de o politică „nenorocită" care a dus la capitularea Angliei în China, Abisinia, Spania, Austria şi Cehoslovacia.

Federaţia femeilor engleze nu vede posibilitatea unei redresări decât în revenirea Angliei la principiile securităţii colective dela care nu trebuia să se abată.

IMPRIMERIILE „ADEVERUL", S. A., BUCUREŞTI

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

DIRECTOR: M. SEVASTOS

Prețul abonamentelor:
Lei 200 pe an
„ 100 pe 6 luni
„ 50 pe 3 luni
în străinătate dublu

Editura „ZIARUL" s.a.r.
BUCUREȘTI

Inscrisă sub No. 232, Tribunalul Ilfov
Plata taxelor postale în numerar conform aprobării Direcției Generale P. T. T., No. 137.282/926

12 PAGINI, ILUSTRATE

Anul XIX, Seria III, No. 937 — PREȚUL LEI 5 — Duminică 20 Noembrie 1938

Adevĕrul

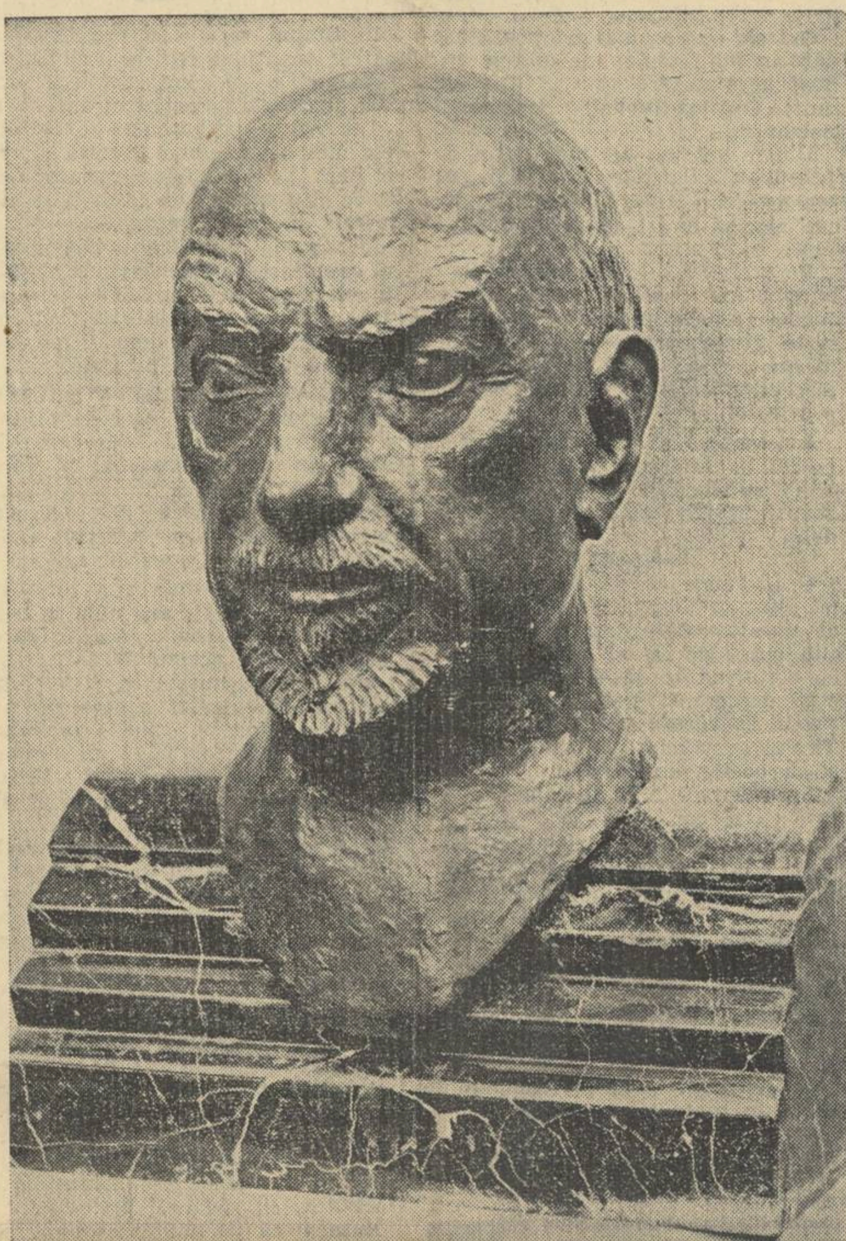
LITERAR ŞI ARTISTIC

IN ACEST NUMAR COLABOREAZA:

Victor Eftimiu, St. Antim, Al. T. Stamatiad, Iz. Sadoveanu, P. V. Haneș, I. Neagu Negulescu, E. Camilar, G. Spina, Mih. Popescu, Tache Soroceanu, Ion Călugăru, Ross și alții.

Maria Brateș-Pillat: Tătăroaică

Celine Emilian: Luigi Pirandello

Maria Brateș-Pillat: Flori

PORNOGRAFIE

de VICTOR EFTIMIU

S'a vorbit mult în vremea din urmă despre pornografie. Cuvântul e grecesc și înseamnă „pictor de curtezane".

In Atena veche, unde hetairele, prin frumusețea, cultura și spiritul lor, dețineau un rol atât de important, meseria pornografilor era foarte mănoasă. Ei nu se mulțumeau să aștearnă pe pânză academiile unor celebrități ca Aspasia, Thais, Lais, Theano, Frinea și altele, dar le pictau pe ele însile, așa cum în temple împodobeau statuile zeilor și ale zeițelor, exersându-și pe chipuri ilustre arta lor de coloriști.

Sunt peste douăzeci și cinci de secole, de când insulta anilor era apărată, prin bunele oficii ale pornografilor, cari știau să aștearnă rozul primăvăratec, peste pielea ofilită, după ce meștere hetaire subalterne, umpluseră zbârciturile cu alb de ceruză și clei de pește, peste luciul cărora trecuse pederotul.

Pederotul era un fard extras din rădăcini de acant, sau din floarea unui mărăcine egiptean. Amestecat cu oțet, acest roșu vegetal împurpura pielea cea mai searbădă.

Ca și mustul de mure, cu care își îngrijeau hetairele părul, pederotul nu e folosit astăzi. Modernii ignorează multe formule pe care cei vechi le foloseau și le perfecționau.

După sentința unui poet grec, frumusețea trebuind să se schimbe necontenit ca să fie frumusețe, — ne închipuim ce rol aveau pornografii, meniți să adauge strălucire nouă, unei splendori recunoscute.

Barbara societate modernă, care a înjosit atâtea instituții vechi, a degradat și cuvântul pornograf.

Artistul care auria părul de marmoră al Venerei-Pandemos, sau așternea trandafiriul de aurora, pe chipul Pallas-Athenei, estetul ce vizita pe Aspasia — curtezana, ridicată la rangul de soție a marelui Pericles — și zugrăvia frumosul chip care trebuia să iradieze în loje, la o premieră a lui Sofocle, — pictorul de odinioară al Frineiei și al nemuritoarei Thais, și-a împrumutat numele scriitorului de obscenități, scribului vulgar, omului al cărui scris se citește pe ascuns! Ironie a soartei, crâncenă răzbunare a zeilor! Ananké!

Cel care căuta, odinioară, lumina soarelui, ca să-și exercite arta strălucitoare, s'a dus odată cu civilizația atheniană: pornograful de azi folosește elemente impure, cari te fac să roșești prin simpla lor exprimare verbală și pe cari nu ezită să le tipărească, pentru uzul zecilor de

(Urmare în pagina II-a)

M. S. REGELE LA LONDRA

M. S. REGELE GEORGE VI

Călătoria Suveranului României la Londra a depășit cadrul strălucit al unei vizite regești transformându-se într'o întâlnire a țării noastre cu imperiul măreț al Marei Britanii. M. S. Regele a fost primit nu numai de Suveranii Marei Britanii ci de popoarele imperiului cari văd în Șeful Statului român un prieten al Angliei și un cârmuitor de țară hotărît să lucreze pentru pacea Europei. Atitudinea M. S. Regelui față de ultimele frământări europene, înaltul Său spirit politic inspirat de-o mare înțelegere și de-o nesdruncinată lealitate, iată elementele care au stârnit admirația poporului englez contribuind la însuflețirea primirei ce s'a făcut la Londra.

Când poporul englez ale cărei manifestări nu îmbracă niciodată entuziasmul facil, a salutat cu atâta căldură pe Regele României, avem dreptul să credem că țara noastră a devenit un centru însemnat în politica continentală a Marei Britanii. Cu spiritul lor lucid, cu pătrunderea ascuțită a realităților, englezii au înțeles că România este un factor esențial de civilizație și de pace în Răsăritul Europei — dar meritul acestei înțelegeri revine M. S. Regelui și activității Sale stăruitoare pentru ridicarea țării.

Toasturile rostite la banchetul de la Buckingham Palace sunt astfel documente istorice iar nu simple formalități protocolare. M. S. Regele George VI a subliniat trăinicia legăturilor dintre cele două țări, amintind că ele s'au cimentat în zilele de grele încercări:

„Legăturile între ambele noastre popoare au fost strânse în decursul acelor zile istorice când ele, sub conducerea atât a distinsului Vostru Părinte cât și a Părintelui Meu, au combătut împreună pentru aceiași cauză..."

M. S. Regele Carol II a răspuns la aceste cuvinte cu evocarea aceleiași zile de luptă:

„Cauza comună pe care Părinții Noștri au apărat-o este pentru Mine cea mai sigură chezășie că urmașii lor vor găsi în sufletul lor și al popoarelor lor imboldurile necesare ca aceste legături dela Țară la Țară să se desvolte în cel mai perfect spirit de binevoitoare colaborare pașnică."

Așa cum presa engleză a ținut să arate, vizita regală a fost și prilejul unor importante convorbiri politice și economice. M. S. Regele Carol II a primit numeroși oameni de Stat britanici, printre cari d-nii Chamberlain și Halifax, iar la banchetul dela palatul Buckingham a avut prilejul să se întrețină cu maiorul Atllee, conducătorul partidului laburist, care este șeful opoziției.

La banchetul dela Guildhall, oferit de Primăria Londrei, lord-majorul a rostit un important discurs. Inainte de toate înaltul demnitar care reprezintă voința metropolei cu opt milioane de locuitori a amintit ca și M. S. Regele George VI legăturile anglo-române din vremurile războiului.

M. S. Regele a răspuns printr'un discurs care poate fi socotit programul fundamental al viitoarelor legături dintre noi și Marea Britanie.

Poporul român trebue să fie adânc recunoscător Marelui său Rege pentru felul cum a înfățișat țara găsind cuvinte definitive spre a schița însemnătatea colaborării economice dintre România și imperiul britanic:

„Dacă am legat așa de strâns aceste două concepții Pace și prosperitate economică, este că nu văd două laturi ale civilizației umane care să fie mai strâns legate.

Prosperitatea economică nu se poate desvolta folositor decât într'un spirit de voință fermă de a păstra pacea, și nu este mijloc mai bun de a păstra pacea decât prin desvoltarea loială și echitabilă a schimburilor economice.

Am ferma convingere că urmând cu hotărâre și dragoste pe această cale se va progresa rapid pe calea atât de dorită de toate popoarele: prietenie și colaborarea pașnică între state.

Interpenetrațiunea economică, deci de fapt o cunoaștere mai adâncită a nevoilor și a uzanțelor diferitelor popoare, este o bază solidă de prietenie și de colaborare.

Eu dau așa de mare importanță desvoltării acestor relațiuni, încât nu văd mai folositori și siguri soli ai păcii între popoare, decât pe negustori.

România, vă pot asigura că, este gata de a adopta un atare program de îndată ce va găsi destule și serioase colaborări.

Domnilor,

Puteți vedea deci că Țara Mea se rostește prin Mine astăzi preconizând o înțelegere de pace pe baze economice.

O fac cu conștiința că este una din metodele cele mai sigure spre a promova progresul civilizației umane.

O mai fac fiindcă România are înainte de toate nevoie de o atmosferă pașnică spre a se desvolta și spre a duce la bun sfârșit lupta de ridicare a forțelor sale materiale și pentru desăvârșirea progresului său moral și intelectual. O Țară nu poate străluci numai prin forța ei armată și prin puterea sa economică dar și prin iradiația puterilor sale culturale.

M. S. REGELE CAROL II

Iată România pe care Eu și cu tot poporul Meu o pregătim cu trudă și ferma hotărâre pentru ziua de mâine, iată România pe care am ținut să v'o înfățișez astăzi în fața Domniilor Voastre.

Sunt convins că acest program de desvoltare civilizatoare va ajuta și mai mult la strângerea relațiilor cât mai amicale între Țara Mea și Imperiul Britanic.

Deși așezată la marginea opusă a Europei vom putea totdeauna să găsim interese și idealuri comune care vor permite o mai strânsă legătură pe terenurile economic și intelectual."

Fără îndoială că miniștrii britanici și-au dat seama că interlocutorul lor nu este numai suveranul unei țări prietene ci și unul dintre oamenii de stat cei mai clar-văzători din Europa. Deasemeni ei și-au dat seama că interesele Marei Britanii și ale României coincid perfect, amândouă țările fiind hotărâte să apere pacea cu toate mijloacele.

Privită astfel, vizita M. S. Regelui Carol II la Londra, capătă însemnătatea unui act istoric cu mari și fericite repercusiuni pentru țara noastră.

ACORDUL ANGLO-ITALIAN

de ST. ANTIM

Intrarea în vigoare a acordului anglo-italian fusese supus condițiunei retragerii voluntarilor italieni din Spania. Italia s'a executat în parte și deși a retras din Peninsula Iberică zece mii de soldați, totuși nu se poate afirma că ea a îndeplinit condiția pusă de Londra. Acordul dela München a modificat însă, în așa fel situația în Europa încât a putut grăbi punerea în lucrare a acordului anglo-italian.

In adevăr, în timpul crizei cehe, Italia n'a mobilizat iar la Roma s'au ridicat obiecțiuni serioase împotriva unui războiu cu Franța. Această atitudine a Italiei, a schimbat în favoarea ei dispozițiunile Londrei. Dar nu e numai atât, cererea Poloniei de-a avea graniță comună cu Ungaria, fusese formulată cu știința și cu consimțământul Romei și ea a constituit pentru puterile apusene o indicație sigură că Italia a început să-și dea seama de urmările Anschlussului ca și de creșterea puterii Germaniei în Europa centrală și sud-estică.

Adevărul e că dintre toate marile puteri de pe continentul nostru, Italia e cea mai îndreptățită să se teamă de progresele Germaniei în basinul Dunării. Dacă Italia a acceptat totuși ca Germania să anexeze Austria și să-i devină vecin pe Brenner, a făcut-o pentru că Reichul i-a promis în schimb concurs necondiționat de-a deveni stăpână în Mediterana. După München, Italia și-a putut însă da seama că Germania lucrează numai la promovarea propriilor ei interese, care se rezumă deocamdată la excluderea din Europa centrală și sud estică tocmai a Italiei. Faimoasele procese-verbale dela Roma, care dăduseră odinioară Italiei iluzia că e stăpână în basinul Dunării, s'au evaporat azi. Italia a pierdut basinul Dunării fără a câștiga Mediterana.

Cei dela Londra au examinat și au cântărit toată această situație în întregul ei complex și și-au dat seama că axa Roma-Berlin a fost golită de orice substanță și dacă ea mai dăinuește încă, aceasta se datorează numai unor considerațiuni de politică internă, în vederea menținerei regimurilor totalitare din cele două

(Urmare în pagina II-a)

Autori și public

Există în intențiile celor mai mulți dintre artiștii noștri un dispreț cu totul nejustificat față de publicul român. Un dispreț care a dispărut în bună parte în țările progresiste și care tinde spre o totală lichidare.

Desigur că acest dispreț nu este afișat, nu este proclamat, ci dimpotrivă este ascuns cu îndemânare. Mai mult, el ia adesea forma lingușirii și a îndemnului, — dar intenția de bază rămâne neschimbată. Intr'adevăr, o bună parte dintre artiștii noștri au cea mai proastă părere despre public, crezând că acesta „înghite" orice, cu singura condiție ca prezentarea „fleacurilor" să fie făcută sgomotos.

Persistă și azi părerea că publicul este incapabil de a discerne valoarea unei lucrări și că doar reclama, coperta colorată violent sau critica lauditivă decid de succesul unei cărți și, în mod analog, de o expoziție sau de un film.

Desigur că în oarecare măsură acești vicleni autori nu se înșeală. O carte despre care nu se vorbește, un film despre care nu se scrie, o piesă care este criticată în mod defavorabil — vor avea de suferit și drumul lor va fi anevoios. Și este deasemeni limpede că o producție artistică sprijinită de publicitate și de alte procedee de atragere își face adesea un drum lesnicios și nemeritat.

Acestea toate se datoresc părerii foarte puternice și parțial justificată de altfel, că cetitorii sau auditorii sunt elemente maleabile, ușor de condus, receptând pasiv și fiindcă producătorii de artă socot că un zid înalt îi desparte de consumatorii de artă.

Și la adăpostul acestui zid, a cărui aparentă masivitate îi înșeală și acum se lucrează — cu rare excepții — într'o „cameră obscură", se combină, se mutilează se inventă și se falsifică, rarele valuri de viață care mai pot străbate aceste grele obstacole.

Este adevărat că din cauze bine stabilite, cei mai mulți dintre cetitori —dintre puținii noștri cetitori—pentru a lua un exemplu, nu sunt în putință de a deslega bine intențiile și interesele autorilor. Este adevărat că dezorientarea este încă mare și vrute, fiind rareori chemați la răspundere în fața oamenilor pentru cari pretind că lucrează.

Se întâmplă totuși un fenomen care ar trebui să pună pe gânduri pe toți autorii de romane senzaționale, pe producătorii de operete „vieneze", pe pasionații nudurilor academice sau ai corurilor religioase. Și anume, deși atât de puțin înzestrați pentru a înțelege originile acestor manifestații „artistice", și deși ei nu știu încă lămurit ce ar dori, — și puținii oameni care îi urmăreau, încep să se îndepărteze cu pași repezii...

Oamenii s'au săturat de romane cu adultere, cu triunghiuri sentimentale, cu plimbări la Sinaia sau pe Coasta de Azur. Nu mai sunt încremeniți de bogățiile subite, nu mai cred în basmele cu un tânăr bogat oferind unei fete sărace coliere de perle veritabile, nu mai vor să admire limuzinele de opt locuri din filmele sonore și refuză desnădejdile unor dezorientați banali.

Poate că a fost o vreme când mica funcționară mai nădăjduia în strălucita căsătorie cu conducătorul întreprinderii, poate că a fost un timp când tinerii din provincie urmăreau cu ochii crescuți cariere strălucite, poate că au fost liceeni atrași de luptele dintre bandiți (având semnificația de revoltați împotriva societății) și polițiștii binevoitori.

Dar astăzi nu mai sunt polițiști binevoitori și ascensiuni rapide.

Astăzi publicul mare, publicul-gloată, știe bine că acestea toate nu mai pot constitui nădejdi. Pe vremuri, arta mai era o uzină de iluzii. Astăzi, ea este, în bună parte, și mai ales la noi, atât de depărtată de ceeace este cu adevărat grav, încât numai poate avea nici măcar virtuți adormitoare.

Fără hotărîtă reacțiune, dar cu conștiința clară că este mințit, „publicul" refuză treptat ceeace îi se oferă, fiindcă începe să înțeleagă frauda pe care o suferă. El începe să înțeleagă că aproape nimic din problemele care îl frământă nu reapare în arta pe care o întâlnește. Incă confuz, el începe totuși să-și dea seama că este disprețuit și înșelat.

El este disprețuit nu pentrucă îl interesează numai romanțele sentimentale; el este mințit pentrucă nu îl pasionează numai nudurile vulgare; el este îndepărtat fiindcă îl plictisesc falsele teorii care i se debitează, precum îl obosesc micile drame tragice sau comediile pornografice.

Desigur că avem un public încă puțin educat din punct de vedere artistic, care nu cunoaște îndeajuns marile curente artistice ce reîmprospătează atmosfera altor țări și desigur că el nu are mijloace de informație.

Dar este sigur că el refuză cu îndârjire crescândă pseudo-arta care i se oferă. El este poate sentimental, dar totuși nu într'atât; gustul lui este puțin ager, dar nu e chiar într'atât de tocit; i-au lipsit mijloacele de a cunoaște marile opere, dar nu e mai puțin adevărat că nu mai crede în interesul acelora care i se oferă zilnic.

Autorii români trebue să-și dea seama că poporul lor le refuză creația. Dar nu fiindcă nu o pot înțelege, ci pentrucă ei nu scriu pentru el. Pentru că ei refuză să vadă cinstit și să redee lămurit. Pentrucă ei deformează în loc de a înțelege.

Fără îndoială că a existat întotdeauna o diferență de nivel între autori și public. Un ușor dezacord este poate chiar una din condițiile esențiale pentru a izbuti în artă. Dar acum, nu mai este vorba de o diferență de nivel între cercetători și ascultători, fiindcă acești artiști nu descoperă nimic nou și derutant ci creiază pur și simplu în afară de sfera de interes a publicului pe care îl au în față.

Când artiștii și publicul intră în conflict deschis, — fenomen iminent — sunt două posibilități. Fie publicul începe să înțeleagă temele care i se oferă, fie artiștii trebue să părăsească locurile lor.

Acum, este evident că nu publicul este acel care nu înțelege, — fiindcă temele care i se oferă sunt atât de vechi, încât le refuză din saturație, nu din lipsă de orizont. S'a săturat de poezii sonore, de corurile mixte ale diferite asociații, de portarii care se adeveresc a fi conți sau de conții cari se travestesc în portari, de copiii fotografiați pe piei de leu. Există desigur un prost gust al micii burghezii proletarizate, dar el nu este dominant și mai ales nu este singurul care trebue să intereseze pe autori.

Trăim vremuri când se pun oamenilor problemele capitale ale existenții lor. Acestea sunt problemele care trebue să străbată în operile de astăzi, și care din nefericire lipsesc. Acestea sunt lipsurile mari ale artei noastre, cari nu pot fi înlocuite prin conferințe educative sau prin reeditare de clasici. Până când nu va veni ziua în care artiștii se vor apropia din nou de marile transformări ale societății și nu o vor studia cu mijloacele unei tehnici noi, până când ei nu vor schimba perspective și modifica orizonturi, până ce nu vor renunța la disprețul pentru public și vor crede în mod naiv că oamenii îi privesc cu interes, — criza artei noastre nu va înceta. Și în absența marilor artiști de mâine, — să nu creadă cei de astăzi că au corespuns menirii lor.

D. TROST

Salzburg

Orașele cu cea mai frumoasă așezare în lume, ne spune marele geograf german Alexandru Humbold, sunt: **Constantinopol, Neapole** și **Salzburg**.

Dintre acestea cel mai puțin cunoscut este Salzburg, așezat în partea de sus a Austriei și are un trecut glorios ca și celelalte două orașe.

Pe vremuri — ca și azi — Salzburg a fost capitala provinciei cu acelaș nume și înflorirea și-o datorește administrației religioase deoarece a fost orașul reședință a Episcopilor-prinți, conducători ai provinciei.

Existența i se cunoaște odată cu veacul al VIII-lea, primul episcop prinț, conducător al provinciei și deci sălășluitor în acest oraș a fost **Arno**.

AȘEZAREA

Orașul este așezat pe valea râului **Salzach** adăpostit pe deoparte de muntele Călugărului iar pe de altă parte de cel al Capuținerului, cu o altitudine de 425 m. Peste acești doi munți înconjurători, la orizont se zăresc vârfurile munților Tirolul austriac — Salzkamergut — și ale acelor din Bavaria.

Primăvara ca și toamna orașul este ca o feerie.

Contrastul verdelui închis al frunzelor copacilor, auriul florilor precum și argintul zăpezilor depe munți îți fac impresia unei așezări din basme, localitate demnă de a fi sălașul Feților frumoși și al Sânzenelor.

Aceste frumuseți îl fac punctul cel mai atractiv și mai des vizitat de străinii ce vin în Austria. Aici se află distracții și lucruri demne de văzut în toate anotimpurile.

Statisticile ne arată că în fiecare an Salzburgul are peste 200.000 de vizitatori, deși el n'are decât vreo 60.000 de locuitori.

In timpul verei aici era instalat teatrul vestitului regisor Reinhardt, unde au loc cele mai renumite serbări de operă și teatru în aer liber.

Tot aici se pot asculta concertele cele mai alese, clima plăcută a verei permițând adunarea tuturor celor ce s'au săturat de căldura și zăpușeala marelor orașe.

Imbulzeala străinilor a dat prilejul capitaliștilor să înzestreze orașul cu cele mai mari hoteluri și restaurante ridicate și înzestrate cu tot ce-a scornit până acum tehnica modernă în această privință.

MUZEE ȘI LOCURI DE ATRACȚIE

La Salzburg fiind locul de naștere a nemuritorului „Mozart" s'a alcătuit un muzeu comunal în care se păstrează camera de lucru și instrumentele muzicale pe care s'a exercitat și cu care s'a servit artistul la alcătuirea operelor sale.

Deasemenea primăria a cumpărat și a amenajat, așa cum a fost pe vremea artistului, casa în care s'a născut și a crescut Mozart.

Aceste două muzee ca și vechiul palat al Episcopilor așezat pe un deal în partea de apus a orașului precum și catacombele creștinilor, sunt locuri demne de văzut. Urcarea până la palatul Episcopilor se face cu un funicular.

Episcopul **Franz Anton von Haersch** a înzestrat orașul cu un parc foarte frumos numit „Mirabell". Aici găsești o așezare copiată întocmai după gustul francez dela Versailles iar în chioșcuri statuete din marmoră de Salzburg împrumutate din mitologia greacă.

Vizitarea orașului este cu atât mai interesantă cu cât de aici se poate pleca cu trenul local, azi electrificat spre „Salzkamergut", Elveția austriacă—cu minunatele lacuri alpine ca: Mondsee, Elensee, Wolfgang, Gmunden și fermecătorul Hallstadt, cu rădăcini preistorice.

Natural că vizitând toate acestea ești ispitit să vezi și vestita localitate Ischl, renumitul cuib istoric al Habsburgilor, unde s'au pus în trecut la cale multe acte mari istorice și unde s'au întâlnit multe capete încoronate ale Europei.

Dacă ai văzut Salzburgul, poți spune „e pot moriri".

MIH. POPESCU

Acum 250 de ani

Un olandez despre noi

Se împlinesc anul acesta tocmai 250 de ani de când un olandez a scris despre noi, cu prilejul unei călătorii făcute prin Ungaria, Dalmația, Ardeal, Muntenia, Moldova și Bulgaria. Descrierea călătoriei a publicat-o la Anvers în 1688. Părțile despre Muntenia și Moldova le-a tradus d. van Vredenburch, ministru acum vreo 17 ani al Olandei la București, după cererea istoricului nostru I. C. Filitti.

Olandezul scrie întâi despre Muntenia, apoi despre Moldova, arătând lungimea și lățimea lor, precum și hotarele geografice. Vom extrage părțile mai interesante și le vom prezenta deodată pentru amândouă țările.

Intâi despre locuitori. Pe Munteni (Valahi) ni-i vorbește de rău. Zice că sunt „aspri și tari de caracter, nu iubesc științele, sunt leneși și netrebnici în ce privește lucrul pământului lor, desordonați în casele lor". Pe Moldoveni îi numește „mai buni soldați decât plugari".

Laudă fertilitatea solului. Deși pământul nu este nici tot lucrat, nici bine, totuși partea lucrată produce în-de-ajuns pentru hrana locuitorilor. Și produce mai ales vin, untdelemn, grâu și tot felul de poame. „Țara mai este bogată în aur, argint, fier și ocne de sare. Are cai frumoși, numiți telegari (el zice tellen") și abundă în animale domestice". Cine i-o fi spus olandezului că Muntenia are mine de aur și argint? Cu asemenea informații nu ne mirăm a afla și de lenea locuitorilor. Despre Moldova spune că produce din belșug grâu, mazăre, bob, miere și ceară.

Vorbește și despre negoțul Munteniei, despre al Moldovei nu. Negoțul Munteniei se făcea cu grâu, vin, ceară, miere , piei, mazăre, bob, unt, de către Armeni, Greci, Sași, Unguri, Raguzani, trimițându-se mărfurile mai mult la Constantinopol.

Muntenia se afla sub stăpânirea marelui sultan și era cârmuită de un voevod sau gospodar. Despre Moldova se spune că la'nceput s'a cârmuit singură, apoi a trecut sub protectoratul polonez și după aceea a ajuns și ea sub stăpânirea sultanului.

Ne arată și orașele de pe atunci. In Muntenia: Tervis (de sigur Târgoviște, fiindcă-l numește sediul domnului), Brăila și Targard (nu știm ce oraș să fi fost acesta). In Moldova pomenește mai multe : Iasz, Targerod, Waslo, Niemez, Czormüez, Choczim și Sokow.

Iasz sunt Iașii.

Czormüez probabil Cernăuții.

Choczim probabil Hotin.

Sokow, Suceava, fiindcă-l numește capitala Principatului.

Pe celelalte nu le putem identifica.

La Moldova vorbește și despre sate și cătune, socotindu-le în număr de 3000.

La orașele Munteniei vorbește și despre case, spunând că aproape nu există case mari, ci mici, făcute din pământ și acoperite cu sălcii și trestii.

Interesant că amintește și de origina latină a Românilor, judecând după limbă:

„Limba lor se apropie puțin de cea latină și de aci se deduce că scoboară din Romani".

Ideia era curentă între puținii noștri cărturari ai vremii și dela ei sau dela cei din jurul lor a luat-o și Olandezul. Suntem tocmai în vremea când Miron Costin în Moldova și Istoria anonimă a Țării Românești (atribuită Stolnicului C. Cantacuzino) în Muntena scriau pe larg despre latinitatea noastră. Miron Costin se slujea, între alte dovezi, și de limbă, dând exemple de cuvinte foarte apropiate de cele latinești.

Din acelaș mediu a aflat Olandezul despre Dacia (căreia Miron Costin îi consacră un capitol special în cartea sa De neamul Moldovenilor), fiindcă spune că în trecut Valahia și Moldova formau o singură țară. Iată propriile-i cuvinte:

„Mai 'nainte, această țară, împreună cu Moldova, forma o singură provincie, Dacia, cu numirile de Valahia de sus și de jos. Apoi s'a împărțit în două: o parte a păstrat numele de Valahia și cealaltă a luat numele de Moldova".

Și Miron Costin și Istoria anonimă a Țării Românești insistă asupra faptului că Moldovenii, Ardelenii și Muntenii formează un singur popor și că de același neam sunt și Românii din Macedonia. Olandezul, însă, vorbește numai despre Moldoveni și Munteni. Nu știm dacă în partea privitoare la Ungaria vorbește ceva despre Românii din Ardeal, fiindcă partea aceea nu s'a tradus.

Am comemora frumos acești 250 de ani dela apariția cărții, dacă istoricul Filitti sau altcineva ar lua inițiativa să se traducă și acel capitol — n'ar fi rău, bine înțeles, să se traducă opera întreagă.

PETRE V. HANEȘ

PORNOGRAFIE

(Urmare din pag I-a)

mii de cititori. Toate și-au pierdut din prestigiu, vai!

Unde sunt vremurile când un Eschil era proclamat erou național și mare preot, iar Sofocle numit comandant al flotei atheniene, fiindcă a scris o tragedie?

S'a vorbit mult, despre pornografie și despre libertatea fiecăruia de a scri, nestânjenit, ceeace crede de cuviință. Suntem hotărît, împotriva pornografiei, dar nu putem admite amestecul justiției în materie de literatură. Nu știe nimeni unde începe și unde sfârșește pornografia, unde sfârșește și unde începe bunul plac al magistratului. E regretabil că unii scriitori nu știu să-și măsoare cuvintele, căzând în trivial, jignind nu atât morala, cât, mai ales, simțul nostru estetic. E regretabil că e nevoie de o cenzură oficial organizată, pentru ca vorbele grele să nu mai apară tipărite. Aici nu mai este în discuție Cenzura, ci creșterea, buna cuviință personală a fiecăruia dintre cei ce exercită nobila profesiune a scrisului. Expresia trivială e la îndemâna oricui. Pamfletul nu este cel mai greu dintre genuri. Violența verbală nu înseamnă îndrăzneală de cugetare sau masivitate de talent. Spiritul agresiv, temperamentul distructiv, cuvântul ordurier găsesc incontestabil, sonorități inedite, împerecheri pitorești, imagini proaspete, colorate, evocatoare, pe cari vocabularul mult mai uzat al scriitorului onest, nu le poate echivala decât printr'o acrobație a ideilor și a verbului de zece ori mai complicată.

Intre țiganul care cântă din vioară vechi romanțe și tangouri recente și cel care spune măscări de ultima oră, totdeauna va avea mai multă căutare măscăriciul. Dar aceasta nu poate constitui deziderarul definitiv, legea supremă a gazetăriei românești. E momentul ca acum când tot mai mulți se fac „temuții polemiști" când insulta și adjectivul infam țin loc de talent și idei, — scriitori demni și cu drag de condeiul lor, să ia ofensiva împotriva celor două forme ale vulgarității: grosolănia și exagerațiunea. Să instituim noi înșine, nu o cenzură, dar o școală: școala corectitudinei profesionale, a cărei practică intensă și îndelungată să facă imposibilă, în viitor, perspectiva unei botnițe pusă de oficialitate și apelurile la parchet, care să ne judece scrisul.

VICTOR EFTIMIU

La moartea lui Francis Jammes

Ultima bucurie a acestui mare poet a fost călătoria sa la Paris în Noembrie 1937, unde a venit din frumoasa provincie și a vorbit în cadrul manifestațiilor literare ale Expoziției.

Primirea în ziare, în saloane, la edituri, a fost atât de caldă încât bătrânul cu cascada bărbii sale albe și cu veșnicul său basc pe cap, a fost adânc turburat. In ziua în care a vorbit, în imensa sală a Teatrului din Champs Elysées, l-au ascultat peste două mii de iubitori ai poeziei și printre ei Paul Claudel, D-na Gérard d'Houville, Léon Paul Fargue, Paul Fort, Tristan Derème, Robert de Souza, Jean Paulhan.... etc.

Francis Jammes a debutat la „Mercure de France", în 1896 cu un poem în dialog „Un Jour".

Jules Renard i-a scris un cuvânt entuziast, dar când s'au întâlnit nu s'au plăcut, căci, în adevăr, nu se putea doi oameni mai puțin făcuți pentru a se simpatiza și a se înțelege, deși se prețuiau unul pe altul.

„Poemele lui Jammes, spune Léon Paul Fargue, sunt șoapta lui Dumnezeu, veșnic limpede în cutele bătrânului pământ".

Ele sunt interpretări și preînoiri veșnice ale inspirației în senzul și direcția poemelor lui Paul Claudel și romanelor lui Fr. de Mauriac.

De la primele sale „Sonnets", scrise în 1891, trecând prin epoca sa de glorie 1897, celebritatea Clarei d'Ellebeuse, și a volumului „De l'Angélus de l'aube à l'Angélus du soir", compus pe vremea când scria în niște caețele mici, fiind singur și trist, în biroul unui notar din Orthez, unde era un fel de mic secretar, opera și izvoarele de inspirație ale acestui poet adevărat au rămas aceleași și tonul duios, de o fermecătoare blândețe nu s'a schimbat întru nimic, după cum nu s'a schimbat viața lui de stejar întâmplat singuratec și departe, stăpânind nesfârșite lanuri aurii.

Nu avea nimic din suflul otrăvit și artificial al orașului și nu-i plăceau scrierile prea elaborate ale lui Hérédia, nu putea suferi spiritul de școală literară și bisericuță. Nu era decât poet spontan, legat de norii trecători, de paseri, de toate variațiile naturii în miile sale de nuanțe și căutând pe Dumnezeu pretutindeni și admirabil în puterea cu care știa să facă să pătrunză în sufletul cititorului simțimântul unei prezențe divine, naive și plină de simplitate, dar de o simplitate aproape miraculoasă, simțită mai ales în „Sources". Miracol sunt și rimele sale înșirate într'o gamă de picături de rouă, în care se străvede spontaneitatea unui suflet adânc, liniștit și candid.

Astfel fiind, poezia lui Jammes, trebuia să ispitească pe vreun muzician. In adevăr, Raymond Bonheur și Charles Bordes au fost cei dintâi care au pus în muzică poemele lui Jammes. Charles Bordes a scris muzica de scenă a poemului „Un jour" în care rolul muzei este cântat în întregime, susținut de ghirlande delicioase și delicate, sunete, care-și fac și fondul textului recitat, în această bucată familiară de altfel.

Către anul 1909 a început să scrie muzică pentru poemele lui Jammes, Darius Milhaud. El a pus în muzică poemele „Denils des Primevères", „De l'Angelus de l'aube à l'Angellus du soir". La 1910 citind „La Brebis egarée", Milhaud care era pe atunci încă la conservator, făcu planul unei opere cu subiectul acesta. Trăind departe de Paris, Jammes s'a păstrat cu visurile și poezia sa. Darius Milhaud povestește cu multă duioșie vizitele sale la Orthez, plimbările cu Jammes pe țărmul Gavei, la umila capelă a Clarei d'Ellébeuse, ascultând, între mama și soția poetului, versurile sale și conversatiile asupra lui Lamartine.

Contactul zilnic cu natura, plimbările în care nu trecea cu vederea delicatele embelifere pe care le iubea cu atâta duioșie și în care nu se sătura să admire nici peisagiul muntos în care se încrustau căsuțele satelor, credința sa fără îndoeli, iubirea pentru cei necăjiți și umili, erau un reconfort sufletesc pentru toți ce-l vizitau, le umplea sufletul de împăcare și liniște binefăcătoare.

Aceiași impresie se desprinde și din poemele sale și din acele pagini încântătoare pe care le scria în „N. R. F." sub titlul de „Airs du Mois".

Glasul său a încetat deodată, după ce și-a luat un scurt și emoționant rămas bun de la cititori, amicii săi. Apoi: „Dumnezeu, spune Darius Milhaud, „a ales, pentru a-l chema, ziua sărbătoarei „Tuturor Sfinților" (La Toussaint) și clipa însăși în care fiica îmbrăca haina călugăriei și intra în mânăstire".

Iz. Sd.

Expozantele noastre :

D-na ELLA D. GI-CANCICOV

ACORDUL ANGLO-ITALIAN

(Urmare din pag. I-a)

țări. Cum asemenea considerațiuni nu sunt îndestulătoare pentru cimentarea unei alianțe externe, Londra consideră axa Roma-Berlin moartă și așteaptă pe foarte curând anunțarea oficială a decesului.

De altfel, se pare că unele formalități au și început. Telegrame foarte semnificative au fost publicate în presa mondială. Se afirmă că principele moștenitor al Italiei va merge curând la Berlin, pentru a anunța acolo, care sunt limitele în care Italia ar putea urma Germania, Se afirmă chiar că moștenitorul tronului italian e însărcinat să comunice la Berlin că în cazul unui războî cu Franța, Italia n'ar mobiliza. Indiferent dacă aceste știri sunt adevărate sau nu, faptul că ele au putut fi inventate, denotă că există o stare de fapt, care le face verosimile.

Toate aceste considerațiuni și împrejurări au grăbit punerea în lucrare a acordului anglo-italian chiar înainte de retragerea tuturor voluntarilor italieni din Spania. Azi, Italia poate fi considerată ca aliata Angliei. Pe de altă parte, numirea unui ambasador al Franței la Roma, implică recunoașterea anexiunei Abisiniei de către guvernul francez. Intr'un cuvânt, relațiunile dintre Roma și Paris, se vor normaliza cel puțin.

Pe de-o parte dar, Italia va fi legată de Germania prin axa Roma-Berlin; iar pe de altă parte, ea va fi legată de Anglia și de Franța prin acorduri exprese. In așa situație, în ce direcție se va înclina balanța?

Din cele expuse mai sus, s'a putut vedea că Italia are azi interese opuse Germaniei, în afară de interesul de a menține regimul intern. Dacă ea se pune însă de acord cu Franța și cu Anglia, regimul totalitar nu mai are nevoie de sprijinul Berlinului. In afară de acest interes, Italia are azi mari nevoi financiare. In această direcție, Reichul n'o poate ajuta cu nimic. Toată speranța ei este dar în ajutorul Angliei și în cel al Franței. Pentru a obține ajutor economic, ea va trebui să dea garanții politice, căci e greu de admis ca Londra sau Parisul să hrănească și să înarmeze pe dușmanul ei de mâine.

Toate aceste fapte și împrejurări, arată în chip nu se poate mai limpede că prin intrarea în vigoare a acordului anglo-italian, situația internațională a Continentului nostru va încerca schimbări fundamentale. Suntem în ajunul unor regrupări de forțe a unor noui alianțe. Anschlussul a revoluționat Europa; el poartă germenii unor transformări, care vor acționa încă multă vreme în viitor.

ST. ANTIM

LA LICEU

de I. NEAGU NEGULESCU

Doi ani de zile, prăpădiţi la şcoala grecească, nu făcură nici cât o ceapă degerată. Ca să putem intra la liceu, a trebuit, eu şi „văru", să dăm examen din nou de clasa patra primară, pentru care cuvânt, pierdurăm o vară la şcoala „lui domnu Epureanu" din piaţa Săracă. Domnu' Epureanu era directorul şcoalei. El ne-a meditat, ne-a examinat şi ne-a certificat „absolvirea" clasei a patra primară. Pe temeiul acesta, intrarăm la liceul „I. C. Massim" clasicul de la Brăila.

Găzduiam acuma, mereu împreună cu „văru", la nişte mătuşi de-ale lui, pe uliţa Calimerilor. Era uliţa asta sălăşluită de un popor de foarte încurcată obârşie. Unii spuneau că sunt Greci, alţii le ziceau Bulgari, Găgăuţi... Dar dacă îi poreclise lumea de Calimeri, apoi era din pricină că, toată ziua-bunăziua, Calimeroaicele erau cu *Calimera* 'n gură, pocind cuvântul grecesc, *calin imera*. Altfel, vorbirea lor obişnuită era o bulgărească încurcată cu grai grecesc. Un grai al lor, cum nicăirea în Brăila nu se vorbea. Inţelegeam, după spusa lui moş Vasile, proprietarul caselor, unde sălăşluiau mătuşile noastre de gazdă, că lumea de pe uliţa Calimerilor fusese adusă pe vremuri din Balcani, de unii moşieri arvaniţi, pentru trebuinţile conacelor lor. Neputându-se deprinde cu truda aspră a câmpului s'a fugărit aici, la oraş. De-aici mergeau la lucru, pe la grădinile de zarzavat, de pe ţărmurile Dunării, femeile şi tineretul. Vrâstnicii făceau pe hamalii şi căruţaşii în port. Când apucau vreunii de eşiau pe la căşerii, sau izbuteau să se acuieze prin sate, misiţi sau cârciumari, apoi atunci îşi luau nasu la purtare. Se fandoseau cu numele, că sunt Greci, cu alte cuvinte negustori. Când spuneau că sunt negustori, zdreanţa fudulă, da să înţeleagă, că-i ceva mai ochioasă, decât „prostimea" de la ţară. Şi vedeţi, d-vstră, eram şi eu privit de găzdoaicile mele, ca unu' de la ţară"....

Clasa 'ntâi a liceului se înfăţişa, ca o turmă de adunătură. Băeţi veniţi dintr'o mulţime de şcoli primare şi de pe la sate şi de la oraş, cu deprinderi şi apucături deosebit de felurite. Şi erau aşa de mulţi... Vreo nouăzeci în clasă. Nouăzeci de capete, cu nouăzeci de aplecări şi năzuinţi, risipite în neştirea fiecăruia... Cu toate astea, profesorii parc'ar fi avut un singur cap şi o singură minte înaintea lor, aşa se purtau faţă de puzderia din clasă. Nişte ciobotari, cari vroiau cu orice chip să croiască câte-o pereche de ghete dintr'o învârtitură, de piele peticită, să le croiască fiecare după calapodul lui. Numai că peticile, adică capetele copiilor, se lăsau cam greu la întindere pe calapod. Băgai bine de seamă că unii dintre şcolari erau buni la câte o învăţătură, mijlocii la câte-o alta şi greoi, dacă nu proşti la mai alta. Năzuinţa fiecărui profesor era, însă, ca tot şcolarul să fie la fel de bun, precum ar fi fost la celelalte obiecte şi la obiectul lui. Puţin îi păsa domnului profesor, că era un câte-o altceva în devla fiecărui licean. Eu, bunăoară, pricepeam grozav tâlcul istoriei şi al geografiei. Mi-aduc aminte că-i uimiam, fără să vreau, pe însăşi profesorii Budu şi Longinescu, pe care i-am avut. Tâlcuiam faptele istorice, potrivindu-le proverbe sau cuvinte de înţelepciune, auzite de pe la bătrâni. Nu m'a priponit niciodată litera cărţii. Cartea era pentru mine numai punctul de sprijin, dându-mi putinţa să răsucesc împrejurul lui noianul cunoştinţilor mele din largul vieţii, ce depăşia cu mult dincolo de pragul clasei. Cu ştiinţele naturale mi-era la fel. Invăţământul lor îmi înviora spiritul, ca o scăldătoare trupul. Din nenorocire, pe calupul matematicilor mintea mea nu se lăsa aşa uşor trasă. La limba română, nu puteam în ruptul capului, să spun poezii pe de rost. Latina mi se părea un chin, muzica la fel. La gimnastică se schimba socoteala. Eram singurul din clasă care, între altele, ştiu că urcam în mâni cele douăzeci şi cinci de trepte ale scării din sala de gimnastică a liceului real, unde ne ducea profesorul Radu Corbu, liceul nostru neavând atare înzestrare. Religia îmi plăcea tot pe-atâta ca şi istoria. Il aveam de profesor pe părintele Balaban, protoereul oraşului. Era rău de mama focului, popa. Scotea la genunchi şi bătea. Bătea cu pumnul, în care îşi aduna mototol mâneca reverentei. Mai bine zis buşia, ca un ţap, după ceafa ispăşitorului, de-i muta junghietura gâtului. Pe mine nu m'a bătut. Dar, odată, scoţându-mă la lecţie, — aveam pe proorocul Ilie Tesveteanu, — mi se 'mpletici în minte numele satului, unde proorocul, trăgând, fugit de prigoana preoţilor lui Baal, la o femee săracă, îi ceru acestea să-i facă rost de-ale gurii.

— N'am omule, cu ce te ospăta, îi răspunse femeea, nebănuind cine-i străinul, care-i cerea adăpost. A fost secetă mare şi nu s'a făcut nicideunele...

— De ce minţi, tu femee, îi răspunse oaspetele nepoftit, când chiupul tău plin este de untuldelemn, iar sacul tău vârfuit de făina de grâu?...

Alergând femeea în cămara ei, se încredinţă de cele grăite de streinul din casă. Cu cât lua din untuldelemn chiupul rămânea mereu plin, cu cât lua din făină, sacul părea tot neumblat. Inţelese ea atunci, că streinul era un sfânt şi mergând îi căzu la picioarele lui...

— Dar, unde s'o'ntâmplat aşastă minune, mă întrebă sfinţia sa, pe graiul lui moldovenesc?

— I, î, î, îngânai eu, umblându-mi prin gură numele pustiului de sat fenician...

— I, î, î, mă 'ngână papa... Treşi la loc. Nu ştii. Să 'nveţi.

— La Sarepta-Sidonului, strigai eu, răsucindu-mă să-i spun, aducându-mi pe loc aminte satul minunei...

— La loc, mişelule, ţi-am pus trei.

Preotul credea, că îmi şoptise careva din băncile din faţă, dar nu era adevărat. Mi-adusesem eu singur aminte, ca să n'o mai uit niciodată...

Sărmanul de el, popa Balaban. Era preotul puţin cam la oparte. Nu prea cruţa pe nimeni şi nici să-i treacă pe dinainte, nu îngăduia el oricui. De la amvon, săgeta în predici luxul şi făţărnicia. De la catedră şfichiuia năzuinţile băeţilor de-a maimuţări pe-ăi vrâstnici, la purtări şi îmbrăcăminte. Cu asemenea fire, nu putea fi altfel şi în vremea năvălirii duşmanului la Brăila. Intr'o duminică, de la amvonul bisericii lui, glasul îi răsună în pustiu către femei...

— Câtă vreme bărbaţii, fraţii şi feciorii voştri sângerează pe fronturi, nu se cade, să le pâclăşiţi voi numele şi neamul în desfrâu cu vrăjmaşul...

Atâta i-a trebuit „vrăjmaşului", ca să-l şteargă de pe faţa pământului Vârît la temniţa „comandaturei", alarmatu-s'a norodul brăilean. Veniră jelbăritori, să-i ceară ocrotire şi slobozenie. „Comandatura" ceru chezăşie treizeci de mii de lei în aur, — un milion... In câteva ceasuri banii fură adunaţi. „Comandatura" rămase înmărmurită... O clipă tânji. Insfârşit, telefonă...

— Să fie lăsat liber preotul Balaban... Cum?

— Preotul a fost găsit mort în celulă, răspunse gâdele închisorii...

Părinte, moartea ta este mai sfântă decât însăşi minunea de la Sarepta-Sidonului...

Cu matematicile o duceam prost. Poate şi din sila mea pentru ele, poate şi din pricina unui profesor mai mult decât silnic. Scund, dolofănos, pripit la cuvânt, nu pricepeam nimica din explicaţiile lui.

Parcă-l văd. Cu spatele la clasă, înşirând la cifre mărunte pe tablă, descântând nişte explicaţii auzite numai de el şi cel mult de cei din rândul întâi de bănci, se întorcea aprins la faţă şi întreba:

— Aţi înţeles?

El spunea, el auzia. Clasa rămânea mută.

In vremea „refacerii" regimentului meu la târgul Fălciului, pe Prut, aveam o popotă pentru subofiţeri. O administra un sergent mai tânăr. Din când, în când îi verificam socotelile. Sergentul era bacalaureat. Dar, nu era în stare, să facă o adunare cum se cade. Ii găseam greşeli la socoteli de neertat. Odată eram foarte amărît de treaba lui.

— Ian ascultă, camarade? După nume te-aşi crede, dacă nu fecior, cel puţin neam cu fostul meu profesor de matematici, de la Brăila.

— Da, eu sunt fecioru lui.

— Pricep. Blestemul atâtor rânduri de băeţi, pe cari taică-tău i-a fost nenorocit, lăsându-i repetenţi, a căzut pe capu d-tale. Fecioru aprigului, ce nu îngăduia greşala unei probleme de aritmetică, şcolarilor lui, nu-i destoinic, bacalaureat, să facă nici-o adunare de clasă primară...

Din clasa a treia, începeam şi cu limba greacă. Vechea limbă elenă, nu greceasca ce-o învăţasem eu la „expeditirion to fos". Şi-aici, la institutul acesta grecesc, se învăţa vechea elenă, dar numai în clasele superioare. Nu erau chinuiţi băeţii cu nişte bucoavne învechite, ce nu ştiu ce rost mai aveau, să ne fie nouă îndesate cu făcăleţu 'n creer? Nici un băiat din clasă nu înghiţia cu plăcere această limbă. Mai aveam şi-un profesor grec, Doamne... Un soi de fosilă preistorică, nu ştiu de prin ce strat social scormonită. Posac, ursuz, gârbov, îmbătrânit, mai degrabă petrificat înainte de vreme, vorbind stricat româneşte, pururea pândind pe deasupra ochilor, fitece mişcare de-a băeţilor, să-i însemne, să-i pârască directorului... *Cherata, pradasi*, i-ar fi aruncat în faţă băeţii de grec, cari scoteau din rândurile oamenilor pe pârîtori... De n'ar fi strânit în mine minunatele povestiri ale profesorului acela grec, de la şcoala grecească, ce ne tâlmăcia aşa de gingaş pătimirile isteţului Odiseus, aşi fi urât cu blestem toată lumea grecilor, din pricina trogloditului, ce ne tortura în ora de limba elenă.. Vedeam în el alt Pilicas, ce mă ura, pe cuvânt că sunt „Vlahos".

Intre alţi colegi de clasă, la liceul acesta, aveam şi un fecior de colonel. Băiat cu sufletul curat şi prieten cinstit. La examen, era ştiută, că o să fie lăsat la greacă. Dar îi veni mântuitorul. In ziua examenului, ne pomenirăm cu colonelul, în ţinută de sărbătoare, voinic, înalt şi chipeş bărbat. Când l-a văzut „grecu", o sfecli. Umilit, corijându-se, cu capul plecat, privind pe supt sprâncene, sări de la catedră, să-l întâmpine pe colonel.

— Cu cine avemu onorie, îngână ticălosul?

— Colonelul Ghiţescu.

— A, tata elevului Ghiţescu. Mi parie binie... Da, da. Forte bun, forte bun elevu...

Toţi din clasă cu greu ne ţineam bufnirea râsului. Ghiţescu era printre altele şi un băiat sglobiu. Ii făcea „grecului" multe zile fripte. Nu odată l-a pârît directorului. Şi deodată, în faţa unor haine pompoase, se schimbară toată părerea „grecului" despre Ghiţescu...

— O să-l îmbrac şi eu pe taica de gardist, s'auzi un glas amărît dintre băeţi, la plecarea colonelului...

— Cini-a zis, cini-a grait? Intrebă „grecu" în zadar. N'a putut dovedi.

O zisese Ştefănescu Gheorghe, de lângă mine, Ghifteriţa poreclit în clasă, care mai apoi ajunse doctor în chimie, fără să aibă nevoe de-o grecească silnică de-a lui Vaghias, cum îl chema pe „grec".

Nici profesorul de română nu era mai pricopsit. Un ăla bârdăhănos, ţanţoş şi îngânfat, nu ne explica niciodată nimic. Auzeam că se ţine de politică, de chefuri şi de cărţi, ca şi cel de matematici. Veneau pricăjiţi de la pierderi, să-şi verse necazul asupra băeţilor, trântindu-le note proaste. Şi nici la casele lor nu erau acătării.

— Ne lăsa de multe ori fără pic de-ale mâncării în casă, se tânguia feciorul celui de matematici, despre care am vorbit. Işi prăpădea toată leafa pe la cluburi. Când venea turmăcit, în zori de zi, o bătea pe mama, de alergau vecinii s'o scape din pumnii lui. Eu şi soră-mea ne ascundeam pe supt paturi de teamă şi ruşine...

Odată, în repaos, înainte de intrarea profesorului de română, nu ştiu ce scriam pe tablă. Cineva dintre băeţi mă tamponă pe spate. N'o luai în seamă. Băeţii începură, însă a hâi, arătând spre mine. Desbrăcai repede haina şi văzui, că purtam pecetea unui cap de bou, luat cu podu palmei şi trântit în spatele meu.

— Cine-a fost măgaru, care m'a mânjit, mă 'ntorsei eu necăjit?

— Goldemberg Ilie, Goldemberg Ilie, şoptiră câţiva.

Fără a mai aştepta altă lămurire, repezii două palme în obrajii roşii ai lui Goldemberg, ce sta într'o bancă din faţă. In clipa aceea, hop, profesorul de română. Am rămas toţi încremeniţi, care pe unde ne găsiam. Goldenberg scância de plâns.

— Ce s'a întâmplat?

— M'a bătut dumnealui, bâlbâi Goldenberg, arătându-mă.

— Eşiţi amândoi la tablă.

După strigarea catalogului, profesorul, fără să ne 'ntrebe pe noi, se îndreptă spre monitorul clasei.

— Ignat Gheorghe, spune d-ta, care din doi are dreptate?

— Negulescu, se rosti scurt monitorul, sculându-se în sus şi deodată cu el fu în picioare toată clasa.

Ignat Gheorghe era cel mai aşezat şi mai sârguincios băiat din clasă. El şi frate-său Ştefan, veniseră premiaţi de la şcoala de la „Maica Domnului" şi urmau a fi premiaţi în toate clasele şi la liceu. Cu toate astea nu erau îngâmfaţi, ceeace făcea să fie plăcuţi de toţi băeţii. Când se rostise Ignat Gheorghe, înţeles'au cu toţii să fie alăturea de dânsul. Goldemberg amuţi. Profesorul strânse din buze, făcându-ne semn să trecem la loc. De-atunci fui luat la ochi de profesorul de română. Simţiam că mă paşte...

Eram pe-atunci într'a treia. Nu mă mulţumea numai cititul cărţilor şcolare. Căutam şi altceva. Neîndrumat de nimeni, cumpăram, împreună cu „văru" fascicolele unui roman de chioşc: *Cartuş regele hoţilor*. Cum ajungeam la gazdă, asvârliam ghiozdanele cât colo şi pe brânci, în pat, citeam fascicola. Totuşi nu-mi plăcea şi nu se mai isprăvea, până când într'o zi, dezgustat de palavrele înşirate, am rupt fascicola şi am aruncat-o în sobă. Citisem eu acasă, furişat de tata, căci nu ştiu de ce nu mi le îngăduia, cinci cărţi mari, cu numirea: *Bucunin, sau câmpiile mortuare ale Siberiei*... Erau ele multe palavre înşirate şi'n aste cărţi, dar, printre aceste toate, se desprindea, ca un fir de apă vie într'un iezer stătător, sbaterile neobosite ale acelui Bucunin,— nihilisul — urzind lupta împotriva stăpânirii ţarului... Ştiam din istorie, că şi la noi, când ne-au copleşit ţările acestară oblăduire a ţarului, ntru atâta asuprise pe-ai noştri încât înjuga sătenii, ca pe vite, la carele de podvadă... Bucunin acela, vrea să zică urzia înfruntarea unui atare cotropitor... Mă ungea la inimă gândul că-şi mai găseşte şi naşu câte un naş. Cumpăram, însfârşit, cărţi de pe la librării, pe care le priveam ca pe nişte comori. Mi se părea, că aflu în ele iarba fiarelor, în faţa căreia se puteau deschide cătuşele tuturor cunoştinţelor. Toţi banii, ce-i căpătam de-acasă, sau ce mi-i lăsa tata, când venea pe la mine, îi dam pe cărţi. Precum soarbe beţivul băutura, aşa sorbeam eu citania cărţilor, din afară de şcoală.

De multe ori, Duminica şi sărbătorile, hoinăream, dar nu prin oraş. Pe şanţ şi la Monument.

Le spunea „pe şanţ" la Brăila, unii străzi, pe unde fusese odinioară şanţul din afară al cetăţii. Acum cu toate că pica pe la mijlocul oraşului, lumea îi spunea tot precum apucase, „pe şanţ". Nici vorbă nu era, să fi trecut măcar pe uliţa asta. Pe-o bună bucată a ei, dinspre piaţa Săracă, erau sălăşluite casele cu „felinaru roşu". „fetele" şi de! era popreală.. Era celălalt şanţ, şanţul nou, ce înconjură oraşul într'un brâu adânc şi înalt, de un ţărm la altul al Dunării, ca un curcubeu uriaş. Dincolo de şanţul ăsta se întindea câmpia, cu satele Izlazului şi ale Brăiliţii. De-acolea, de pe malul acestui şanţ ne venea adierea mirosului de câmp şi de sat, după care jinduiam. Dar era primejdie, să fi trecut şanţul la Izlaz sau la Brăiliţa. Izlăzenii purtau ură de moarte orăşenilor. Nu rar se găsea câte unul mort făcut aruncat pe şinele drumului de fier, brăilean, ce întârziase, cu cine ştie ce treabă pe partea Izlazului. Am căzut şi noi într'o cursă, de era cât p'aci să nu mai ajungem oameni, eu, văru' şi Stelian, un coleg, vecin cu noi. Era după Paşti. „Hai", zicem, „să privim şi noi la dulap", adică la scrânciob, pe Izlaz. In oraş nu se făcea asemenea petrecere. Cum stam noi şi căscam gura la răsuceala scrinciobului, un zdrenţăros de băeţoi se repezi cu umăru'n văru Ghiţă, ţipînd el, îngâna a plânge:

— Ce dai, mă...

— Eşti nebun, răspunse văru?

— Săriţi măi, că mă ucid târgoveţii.

Ne văzurăm deodată înconjuraţi de-o ceată de băeţi, răsăriţi ca din pământ, cari mai mari, cari mai mici, îmbrâncindu-ne, ghiontindu-se. Noi, zăpăciţi, buimaci, ca nişte oi între câini, chiteam spăimântaţi împrejur. Nădăjduiam să-i ţie ăi mari de rău... Ţi-ai găsit... Nimeni nu vedea, n'auzea. Impinşi, căptuşiţi de ghionturi şi izbituri, ne trăgeam deandăratele, prin mulţimea ce habar n'avea, ce-i pe capul nostru, ne trăgeam îngrămădindu-ne în uşa hanului. în bătătura căruia juca hora şi mai la oparte se învârtea dulapu Hangiul, văzând cum ceata de bătăuşi, împreună cu noi, îi încurcă eşirea prăvăliei, rupse nu ştiu de pe unde, un toroipan şi după ei, izbind în care, cum ajungea. Folosindu-ne de zăpăceală, o rupserăm la fugă, la şanţ, vericule, până unde tot mai ne plouară câţiva bulgări şi pietroiae peste cap.

— Uite, măi, cum era să plătim noi oalele sparte pentru târgoveţi, ne ziserăm, când ne văzurăm trecuţi peste şanţ, în oraş..

Mai erau două colţuri deochiate ale Brăilei, Comorofca şi Atârnaţii. Comorofca era un soi de şătrărie ţigănească, dar sălăşluită de tot soiul de neamuri de oameni, pripăşiţi aici, adulmecând după câştigurile muncilor din port. Nu erau case acolo, nici bordee. Nişte şandramale de scândură, înfipte în malul dunărean, de către soare-răsare, ca nişte cuiburi de lăstuni uriaşi. Atârnaţii erau la fel, de către partea apuseană a oraşului. In aste două mahalale trăiau oamenii de capul lor, într'o desăvârşită neatârnare de tot restul oraşului. De-ar fi fost cineva urmărit în oraş de oamenii stăpânirii, de-apuca să fugă în Comorofca sau în Atârnaţi, n'avea nimeni ce să-i facă. Femeile şi copiii se ridicau, ca unu, să'nfrunte cu dîrjenie orice cutezare, de-a le trece pragul mahalalei lor, cu gânduri neprietenoase. Bărbaţii îşi căutau de treburi, la port, hamali cei din Comorofca, căruţaşi cei mai mulţi dintre Atârnăţeni. In aste două colţuri de Brăila, stăpânea legea cuţitului. Săraci, muncitori, îndurători la toate nevoile şi trudele unor munci peste puterile omeneşti, cum era hamalâcu în port, Comorofceni şi Atârnăţeni n'ar fi îngăduit nimănui, nici pe dinainte să le treacă, când era vorba de mândria neatârnării lor. In Brăila se vorbia despre ei cu teamă şi laudă totodată, ca de nişte fiare îndoelnic îmblânzite. Erau oameni trăitori alipiţi de oraş, dar hălăduind în afara lui, cu obiceiurile lor, cu viaţa şi necruţătorul lor dispreţ de tot ce-ar fi fost orăşan şi „mărime"...

„Monumentul" era la Brăila,— depărtare de-o bună fugă de cal de la bariera Călăraşi, — era o grădină, cât un crâng de pădure de mare. Pe o movilă, nu departe de la intrare, era în grădina asta un monument, lucrat din plăci de oţel şi ţevi de tun, ridicat în cinstea ostaşilor ruşi, morţi la 1828, când căzu Brăila din puterea turcească. Până atunci Brăila era „raia", adică robită Turcilor. „Raiaua" Brăilei nu se mărginea numai la oraş. Cuprindea şi-o gogiamite moşie dimprejurul lui, cu bălţile toate până în Dunărea veche, la Măcin şi Iacob-Deal. Povestea spune că sultanul turcesc i-a dăruit paşei, care cucerise oraşul Brăila, cu tot atâta moşie, cât pământ va putea el ocoli, într'o zi. In revărsatul zorilor, Turcul trecu pe la gura Siretului călare, îndreptând goana calului pe deasupra Vădenilor, pe gârlă'n sus, până'n Cotulung, de unde suci pe subt Scorţaru, lăsând la stânga Cazasu, dădu pinteni ţinând dârlogul pe deasupra Muftiului, la Osmanu, pe supt Viziru şi când să ajungă la Burgueţi, îi plesni telegaru. Nepierzându-şi cumpătul turcul îşi luă şeaua 'n spinare, trecu Dunărea înnot, tăind-o prin baltă, cu ochii ţintă la Iacobdeal, unde ajunse tocmai când soarele, scăpătat în fundul zării din apus, îşi mai roşia o sprânceană..

De sfântu' Gheorghe brăilenii, sărbătoreau sosirea primăverii, eşind, cu mic cu mare, la „Monument" sau trecând Dunărea la Ghecet.

Rămâneau mahalelele pustii. Afară la câmp, pe iarba proaspătă, se întindeau mese, cu fripturi de miel, damigene de vin şi taraf de lăutari. Ospătau, jucau, se tăvăleau pe verdeaţă, până noaptea târziu.

De Duminica Tomei, brăilenii prăznuiau Paştile Blajinilor. Atunci eşia lumea la cimitire, cu mâncări şi băuturi, împrăţindu-le la trecători, întru pomenirea acelor vechi strămoşi Blajini, despre care, cine-or fi fost, nu am putut-o afla de la nimenea.

Vecini cu noi, stătea una, Chiriachiţa. O tânără calimeroiacă, vestită de frumoasă. Se înebuneau după ea mulţi bogătani de prin oraş, trecându-i în pofidă, duminica şi la zile mari, în trăsuri cu caterinci pe uliţă, oprind să-i cânte în dreptul casei. Ea sta la poartă, înfofolită'n broboadă, din care-i răsărea numai conciu şi stufişul unor sprincene îmbinate, râzând pe'nfundate de nebunia oamenilor. Numai unul, Panaitachis, magaziner „de vale în misitii", avea trecere la dânsa. Ii venea la douătrei seri, cu trăsura încărcată de bunătăţi, trufandale scumpe de-ale mâncării, mătăsuri, de-ale îmbrăcării, aurării şi flori, flori, cât lumea. Le ducea birjarul, cu braţele'ncărcate, ţinându-se după *chirios* Panaiotis, pe care-l întâmpina în bătătura casei „ţaţa Chirichiţa", cum îi ziceam noi. Voinică şi rumenă ca o rodie, cu cămaşe înflorată, din pânză strevezie, i se lăsa galeş în braţe, Ameţit, ca de-o băutură descântată, Panaitachis o strângea, o dezmierda, scuturându-i cu risipă flori deasupra. Ea râdea voioasă, săltându-şi sânii, arătând două şiruri de mărgăritarele albe'n gură.

A mers multă vreme dragostea asta în văzul mahalalei. Jura toată lumea, că Chirichiţa o să se mărite cu Panaiotachis, tânăr, frumos, cu slujbă bănoasă în port... Când, deodată, vâlvă mare'n mahala... Chirichiţa fugise, cu cine? ...Cu birjarul, ce i-l aducea mereu pe frumosul Panaiotis!... Om trecut de vârstă, însurat cu mulţi copii, sărăcie şi dârvală... In schimbul mirodeniilor de flori şi portocale, ce i le-aducea grecul, îi plăcu femeei mai degrabă mirosul de musc al birjarului...

In clasă eram întristat, că nu puteam să înghit, precum mi se punea dinainte, lecţiile de matematici, greaca şi latina. De ce nu le puteam eu rumega tot aşa de uşor, precum o făceam cu geografia, istoria şi ştiinţile naturale? Simţeam cum înaintea mea se răscruceau două drumuri. Firea mea nu putea, să le calce deopotrivă pe-amândouă. Dar, cine sta să-ţi priceapă firea ta, în şcoală... Bun, rău, trebuia să înghiţi. Precum la gazdă nu puteam suferi nici din miros mâncarea de *scordalea*, făcută cu untdelemn rânced şi cu peşte pastramă — *bacalar*, — după care se înebuneau Calimeraţii, fiind bucuros să rămân mai degrabă flămând, aşa mi-era şi în clasă, cu cele ce nu puteam înghiţi de'nvăţătură. Profesorii ţineau însă, morţiş la a lor. Lupta între noi, fiind nepotrivită, eu trebuia să cad. Astfel am isprăvit-o cu liceul de la Brăila. I. NEAGU NEGULESCU

Din flautul de Jad

— Traduceri din poezia chineză —

IN NOAPTE

Noaptea nu se mai sfârşeşte, nu pot să dorm;
Luna plină străluceşte pe cer.
Parcă aud un strigăt în depărtare...
Şi, fără să vreau, răspund: da.

BATRANUL PALAT

Bătrânul palat e trist şi pustiu...
Florile obosite abia mai înfloresc.
Câteva doamne de onoare, uitate de timp
Povestesc în şoapte de vremile apuse.

IARNA

Când ne-am despărţit, frunzele erau verzi;
Acum, când te 'ntorci, e iarnă.
Fără să vreau mă gândesc că zilnic îmbătrânim
Şi că părul a 'nceput să ne cărunţească.

VANTUL TOAMNEI

Parfumurile plutesc pe cărările şerpuitoare;
Umbra coboară pe basinul înflorit.
De n'ar veni vântul toamnei
Să ofilească florile înainte de-a le fi văzut!

AL. T. STAMATIAD

Dela MUSTAFA KEMAL la ATATURK

20 DE ANI DELA DETRONAREA KAIZERULUI

SECRETUL SURORII LUI HITLER

REALITĂŢILE VIEŢII

COPIII HALELOR

INVIEREA LUI GEORGES POIGNY

TOATE IN EXCELENTA REVISTĂ

„Realitatea Ilustrată"

„REALITATEA ILUSTRATĂ", CUPRINDE:
24 PAGINI MARI TIPARITE LA HELIOGRAVURĂ IN CULORI şi
24 PAGINI SUPLIMENTUL: „DE ŢOATE PENTRU TOŢI"

48 pagini — 10 lei

In toată Europa cafea cu lapte, cafea cu lapte cu Franck

AMINTIRI şi INTERVIEWURI

Convorbire cu un pianist din vechea generaţie

Ceva despre marii artişti streini cari au vizitat Bucureştii. — Amintiri despre regina Elisabeta. Adolescenţa maestrului Enescu

Cu prilejul comemorării Reginei Elisabeta, a fost imposibil să nu se pomenească şi de d. Theodor Fuchs „pianistul Curţii regale”.

Era o vreme, când nu s'ar fi putut da niciun concert la Bucureşti, fără de Fuchs. Cu cine n'a cântat el? Cu Kreisler, cu Huberman, Kubelic... cu atâtea mari cântăreţe... Cel puţin la palat, era ca la el acasă. Regina Elisabeta, bună pianistă cânta des cu dânsul la două piane, interpretând mai ales compoziţii de Bach. Apoi toată muzica, dela Haendel până la Brahms.

GULERUL PIANISTULUI

Până şi gulerul artistului îşi are şi el celebritatea lui.

Astfel se spune că, într'o zi, venind la Palat cu un guler nou, Regina ar fi exclamat uimită:

— Dar bine, domnule Fuchs, văd că ai azi un guler sclipitor de albeaţă!”.

— Am crezut, **Frau Königin**, că vom avea musafiri...” — ar fi răspuns artistul.

Alţii povestesc o variantă a acestei anecdote:

Pianistul Fuchs fusese invitat la o serată muzicală într'o familie bogată, care primea în acea seară musafiri distinşi. Se susţine că artistul ar fi venit cu un guler, despre care nu s'ar fi putut spune că era impecabil.

La reproşurile cucoanei de gazdă, cam jignită de această neglijenţă, pianistul s'ar fi scuzat:

— Mă ertaţi, onorată doamnă, dar viu direct dela Palat. N'am mai avut timp să trec pe acasă, să mă schimb...”.

— Nimic nu-i adevărat din toate astea!” — desminte d. Theodor Fuchs, fără să fie supărat că i-am amintit anecdotele, cari circulau cu insistenţă în public — „Pe vremuri s'a jucat pe scena unui teatru de vară o revistă, în care autorul a pus pe un actor să mă înfăţişeze pe mine. Anecdotele au fost imaginate de autorul revistei şi apoi au trecut din gură în gură, uitându-se originea lor”.

ALTA ANECDOTA

Se mai spune că într'o seară, fiind anunţat la Ateneu concertul unui mare artist străin, d. Fuchs, care trebuia să acompanieze, nu mai venea.

Mare îngrijorare!

Sala era tixită. Era ora 9. Sosise şi Familia Regală. Pianistul nicăeri! Se făcuse 9 şi cinci, 9 şi zece... Au trimis după dânsul, prin toate părţile... dar zădarnic!

In cele din urmă a sosit pela 9 şi un sfert, tacticos şi senin, surâzând ca un copil nevinovat.

— Ce-i domnule Fuchs? Ce s'a întâmplat?” — au sărit toţi pe capul lui.

— Am întârziat?” — întrebă candid artistul. Deşi blazat de seria interminabilă de concerte, la care colabora în fiecare stagiune, era totuşi deobiceiu foarte exact.

— „Am aşteptat tramvaiul...”.

Şi azi d. Fuchs are o faţă senină, amabilă şi surâzătoare, foarte îngăduitor la meschinăriile vieţii. Se pare că muzica nu îmbătrâneşte! D-sa nu s'a supărat nici de astă dată de stăruinţa mea, care-i reîmprospătam toate anecdotele, cari circulă despre dânsul.

— Intâmplarea asta s'a petrecut altfel”... — rectifică d-sa.

„Celebrul violonist, Fritz Kreisler, care dăduse un concert la Iaşi, sosise cu trenul în gara de Nord, în ultimul moment, pe la ora 8½ seara, însoţit de mine şi de d. Cohen, azi impresarul maestrului George Enescu.

„In mod normal, am fi avut tot timpul să ajungem la Ateneu, unde, în acea seară, era anunţat alt concert al lui Kreisler.

„Dar s'a întâmplat să fie o grevă a birjarilor, astfel că n'am avut cu ce pleca. Ne încurcau şi bagajele... Atunci, eu am plecat pe jos, trecând şi pe acasă.

„Când am ajuns la Ateneu, am căzut în mijlocul concertului. D. Cohen, care se descurcă totdeauna, găsise undeva un automobil particular... Era o minune mare, căci pe acea vreme nu existau taxiuri la Bucureşti. Şi astfel s'a făcut că Fritz Kreisler a sosit punctual la concert, pe când eu am întârziat.

„Cum nu eram acolo, Kreisler a salvat situaţia interpretând un Solo de Bach. Publicul nu şi-a dat seama de încurcătură, fiind mulţumit de acest „aperitiv”...

AMINTIRI...

Dar n'am mai termina, dacă am înşira toate amintirile, pe cari le are d. Fuchs despre marii artişti, cari au vizitat ţara românească şi alături de care a stat pe podiumul Ateneului.

La un moment dat, a fost tovarăşul nedespărţit al maestrului George Enescu, pe atunci adolescent. Nu pleca în vacanţă, acasă la Cracalia, în judeţul Dorohoi, decât însoţit de d. Teodor Fuchs, pe care-l reţinea săptămâni în şir, făcând muzică împreună.

Deasemeni sunt bogate amintirile „pianistului Curţii Regale” cu privire la Regina Elisabeta, despre care s'ar putea spune că a dat impuls mişcării muzicale din ţară.

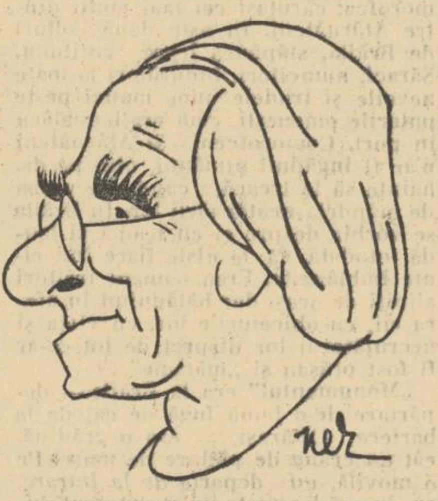
Vom reveni asupra acestor preţioase mărturii, cari pot constitui un capitol din istoria muzicii în România.

CUM TRAEŞTE AZI

Cu toată viaţa lui, pianistul Fuchs a fost absorbit de muzică şi a trăit pentru muzică.

Azi, face la fel.

Retras într'un apartament liniştit, din fundul unei curţi, în apropiere de catedrala Sf. Iosif, compune. L-am găsit retuşând partiturile, pentru orchestră mare, ale operei sale în trei acte **„Domniţa Neaga”**, pentru care a scris şi textul, în versuri.

Pianistul Teodor Fuchs

Intr'un dulap am zărit teancuri de manuscrise: simfonii, rapsodii, sonate pentru piano solo, altele pentru piano şi vioară, piano şi violoncel, quartete, sextete, romanţe, lieduri...

Activitatea sa e într'adevăr fenomenală. Unele din lucrări au fost tipărite; altele sunt inedite.

Pe pereţii locuinţei maestrului se văd fotografii interesante, unele cu dedicaţia Reginei Elisabeta, cari evocă vremurile de altă dată.

O CARTE RARA

Intre alte obiecte, mi-a atras atenţia o biblie impunătoare, foarte frumos tipărită, în anul 1656, cu gravuri originale de Martin Luther, şi având o legătură în metal. Biblia e tradusă direct din ebraică, având alăturat un dicţionar ebraico-german. Sunt caracteristice şi diferitele adnotări, adăugate în cursul veacurilor, de către credincioşii prin mâna cărora a trecut pretinsul volum.

Cred că biblia rară a d-lui Theodor Fuchs ar interesa mai ales pe specialişti, ea fiind mai veche decât prima biblie eşită de sub teascurile Mitropoliei din Bucureşti, pe vremea lui Ion Şerban Cantacuzino Basarab Voevodul.

IAR GULERELE!

Am petrecut câteva ceasuri foarte plăcute în casa Maestrului, îmbogăţindu-mi carnetul cu însemnări preţioase.

La plecare, d. Theodor Fuchs a ţinut să mă însoţească. Avea în mână un pachet.

— Ce-i acolo?” — am întrebat cu indiscreţia cunoscută a reporterului.

— Imi duc gulerele la spălătorie!”

Iată deci încă o dovadă, că anecdotele, cari circulă în public, au fost inventate. Maestrul îngrijeşte într'adevăr în mod personal şi cu meticulozitate de colecţia sa de gulere, după cum îşi rândueşte cu aceiaşi stăruinţă şi manuscrisele, precum şi celelalte amintiri din trecut.

ALEX. F. MIHAIL

Solistele Filarmonicei:

Pianista ANNIE FISCHER (VIENA)

Prezentări muzicale. Regia teatrului radiofonic

Revin *prezentările muzicale*. Este un gen cu totul potrivit pentru microfon. Pe scurt, e vorba de un text, în care dialogul ne oferă prilejuri de a asculta muzică. Dar, ca mai toate genurile nouă, izvodite din nevoia de a se difuza — frumos şi sugestiv — pentru auditori nevăzuţi şi lipsiţi de putinţa de a recepţiona imagini, *prezentarea muzicală* — ca să fie izbutită, este nevoe să se dovedească rodul unei fantezii fără de margini. Fantezia nu trebue să lucreze numai la căutarea pretextelor, dar şi'n potrivirea cuvintelor. O vorbă — este foarte adesea — un prilej strălucitor. Anul trecut, aceste aşa zise *prezentări muzicale*—au fost mai mult nişte nepretenţioase şi inconsistente lecţiuni, în care se aducea vorba despre discul următor. Nu e de-ajuns să deschizi enciclopedia, să aduni date şi să scrii frumos despre muzica orientală ori despre muzica populară a neamurilor. Mai este nevoe de o cultură muzicală deosebită, de o documentare serioasă în jocul interior al muzicii. Lipsea acelor cântece prezentate un tablou propriu, o fişă amănunţită. Nu ni se vorbea mai nimic despre fiecare bucată. Era nevoe ca să nu se ocolească această deplină lămurire! Prezentarea muzicală: *Familia Strauss* — de Miercuri (2. XI. — 21.00); vădeşte o intenţie mai onorabilă. *Prezentarea* era dialogată. Dar atâta tot. Nici un pretext cântat, nici o străduire pentru a se colora dialogul cu un *trouvaille* preţios!

— Ştii, dragul meu, Iosef Strauss — cu doi *s*, a scris şi cutare vals! Nu ştiai?

— Nu!

— Ei, atunci, ascultă-l!

Şi tot aşa înaintea fiecărui vals, fiecărui disc. E deajuns c'am aflat filiaţia Strauss-ilor cu un *s* — şi cu doi *s!* Şi plagiatul muzical al lui Richard Strauss! Un dialog de diletant. Un fel de *pesă*, scrisă cu scobitoarea în dinţi, la cafenea ori după cină. Ca mai tot ce se pregăteşte şi se emite, la noi, în văzduhuri.

Diletantismul transpiră în multe colţişoare ale programelor radiofonice. Iar dacă în vre-unul din compartimente se realizează ceva cu totul deosebit, care se poate califica artistic, se înlocuesc cei cari colaborează, pentru a nu se strica armonia. In radio-teatru, nu mai departe. Piese radiofonice originale, care corespund alfabetului artistic nou — al artei microfonului, sunt înlocuite cu sarbede alcătuiri teatrale, scrise de oameni nechemaţi, care nu pricep nimic din ritmul nouei dramaturgii. Aşa s'a putut respinge *Semnul* — de Mihail Davidoglu (piesă pe care d. Liviu Rebreanu o recomandase), *„Cuza Vodă”*—a aceluiaş. S'au putut însă difuza anonime adaptări radiofonice, adică piese prescurtate — de persoane care n'au voit nici să iscălească opera lor de masacrare a clasicilor români şi străini.

S'au difuzat abominabile ciuperci dramatice iscălite de Ion Sârbul şi Ion Manu. La noi, Românul se naşte actor şi autor radiofonic! Ce să mai vorbim de „Excursia în munţi”, de „Logodna” şi alte alcătuiri dramatice pentru microfon, de aceiaşi esenţă!

Diletantism se face şi în regia artistică: punerea în undă! A ilustrat regia artistică radiofonică d. Victor Ion Popa. Este creatorul teatrului radiofonic românesc, dela directivele de repertoriu, la alfabetul artistic al noului gen de teatru, dela regia sonoră până la jocul — în planuri sonore — a actorilor. Plecarea d-lui Victor Ion Popa dela radio-teatru, a dus la întreruperea unui şir de succese, de alese înfăptuiri!

Incredinţată d-lui Dem. Psatta, regia artistică a mers pe drumul statornicit de maestru.

Mai apoi, teatrul radiofonic n'a avut parte de o conducere artistică de elevată factură. O sinusoidă care a obosit să oscileze — a sfârşit prin a reveni la linia dreaptă a diletantismului.

Regia teatrului radiofonic nu are nimic a face cu mise-en-scène teatrului de scenă. Ea cere omul nou, înflăcărat de ineditele probleme artistice pe care le suscită, conducătorul cu fantezie creeatoare, artistul dublat de o ureche vie şi atentă, de intelectualul cunoscător al muzicii al teatrului, al acusticei, care să topească toate elementele necesare în focul creeaţiei, pentru a realiza capo-d'opera! Nu emisiuni egale una cu alta şi toate sub medie! Diletantismul nu are ce să caute în faţa cutiei microfonului! Dincolo de microfon este o ţară întreagă care aşteaptă opere strălucitoare, artistic înfăţişate, create la flacăra sufletului chemat, inspirat şi'n para învâlvorată a talentului.

Care sunt oamenii noui ridicaţi să răspundă nouilor probleme artistice — isvorite de radiofonie?

✱

La Paris, Opera-Comică a dat, nu de mult, cea de-a o mie reprezentaţie a lui Werther, *de* Massenet. *Presa a subliniat, la vreme, evenimentul. Nu trebue să fericim prea mult pe parizienii care-au avut norocul să asiste la această manifestare artistică. Ediţia fonografică ne aduce la domiciliu, o incomparabilă execuţie a capo-d'operei lui Massenet. Ne îndoim să se fi putut oferi publicului o reprezentaţie mai strălucitoare şi mai îngrijită de cum e aceea gravată, acum câţiva ani, de casa Columbia, pe cincisprezeci discuri, celebre în analele „ediţiilor integrale”.*

Ediţia integrală este, pentru un editor de discuri, o întreprindere nu numai costisitoare, dar şi plină de riscuri tehnice şi artistice. Intâia dificultate consistă în a reuni o trupă, adică să aduni în faţa microfonului, în mai multe şedinţe, artiştii cei mai calificaţi. Un singur artist, rău ales, poate compromite perfecţiunea unei ediţiuni, pentru care s'au luat mii de precauţiuni. Trebue apoi, ca toate discurile seriei să fie de o egală calitate tehnică; un disc frumos este adesea, rodul hazardului. O frumoasă ediţie integrală — nu se poate împlini — decât după un mare efort de pregătire.

„Werther”, tras de Columbia — este din acest punct de vedere — o reuşită exemplară. Doar cu Luiza, *de Charpentier se poate compara.*

Cele cincisprezece discuri n'au nimic stricat. Ediţia e dirijată de un şef de orchestră de-al doilea plan : Elie Cohen, *dar mişcarea şi sonoritatea orchestrei, echilibrul glasurilor şi al simfoniei, răspund cererilor celor mai exigente. Distribuţia vocilor este de primul rang cu Ninon Vallin, d-ra Féraldy, George Thill, Narcon, Marcel Roque (LFX. 151—165).*

E una din cele mai frumoase partiţii ale lui Massenet. *S'a impus publicului, în ciuda unui secret care tratează un caz unic: sinuciderea unui amorez melancolic, despărţit de un soţ inoportun, de aceea pe care o iubeşte şi de care-i iubit. Pentru un adevărat om există alte căi — plecarea — de pildă. Ceeace a şi făcut Goethe care, părăsind pe blonda Charlotte, se'ndrăgosti de bruna Maximiliana. Dar aceste maladii incurabile ale sentimentului, erau la modă în sec. 18-lea. Romanul lui Goethe avu un succes prodigios; toată lumea în 1773, resimţea viu „suferinţele tânărului Werther”. Azi, mai mult decât milă inspirată de slabul şi romanticul erou al lui Goethe, partiţia lui* Massenet *face succesul continuu al lui „Werther”. aproape o jumătate secol a trecut asupra acestei muzici, elegantă şi curată, plină de putere dramatică şi vrajă: ea supravieţuieşte în ciuda vremii, asemeni lied-urile lui* Schu- *vremii, asemeni lied-urilor lui* Schu- *căci e învăluită în această atmosferă de sbucium, de revenire, de turburare tainică.*

BORODIN — născut la St. Petersburg, la 12 Noembrie 1833, face parte din celebrul grup al celor cinci: Borodin, César Cui, Balakirew, Moussorgski, Rimski-Korsakov, *toţi amatori de geniu în afară de Palidul César Cui—care făcea mutră urîtă între ceilalţi, amatori în sensul că s'au încrezut în darurile lor neobişnuite — fără ca să studieze vre-odată în chip serios tehnica artei lor: singur Rimsky a deprins armonia, contrapunctul şi fuga; numai în ziua când a fost numit profesor la Conservatorul din St. Petersburg — mărturiseşte că nu ştia tot ce avea să înveţe pe studenţi.*

Borodin a devenit destul de repede unul din primii chimişti ai vremii sale şi va lucra intens; muzica nu va fi pentru el decât un divertisment şi nu-i va consacra decât rare momente în vacanţe. Şi acestea destul de rare, căci Borodin rezerva laboratorului său aproape tot timpul liber. Şi-apoi, o ospitalitate dezordonată îi făcea casa de nelocuit. El adopta copii pe care-i creştea. Dădea adăpost săracilor şi bolnavilor. Noaptea îşi îngrijea soţia, bolnavă de astmă. Se mânca în orice ceas — (ruseşte) — sau nu se mânca de loc. Şi când, din întâmplare, îi venea gândul lui Borodin — ne spune Rimski — să se apropie de piano, renunţa numai să nu trezească vre-un mosafir culcat pe divan ori — simplu — pe podea. In asemenea condiţii, Borodin a compus foarte puţin: două simfonii, un poem simfonic: In stepele Asiei centrale, *muzică de cameră şi acest* Prinţ Igor, *pe care nu l'a sfârşit şi pe care l-au terminat Rimski şi Glazounow.* Prinţul Igor *a fost reprezentat da St. Petersburg în 1890, trei ani după moartea compozitorului.*

Subiectul Prinţului Igor *a fost sugerat lui Borodin de către criticul Stassow. E vorba de expediţia prinţilor ruşi împotriva Polotsilor, hoardă sălbatecă de aceeaşi rassă ca şi Turcii, care potopise Rusia în secolul al XII-a. Partiţia cuprinde frumuseţi surprinzătoare, mai ales faimoasele* Dansuri polovţiene *— prin care a început şi care datează din 1875. Aceste dansuri s'au imprimat de orch. simfonică şi filarmonică din Philadelphia, condusă de Leopold Stokowski (disc Gramo. D. B. 3232—3233).*

Admirabilă orchestră ! Şi ce conducător, îngrijat mai ales de perfectul echilibru al sonorităţilor, de exactitudinea impecabilă a ansamblului, de nuanţe... Preludiul *e viu.* Dansul tinerelor fete *— nespus de graţios. Vine apoi suita* Dansurilor polovţiene, *partea cea mai remarcabilă a acestor imprimări.*

Finale *e strălucitor, înflăcărat şi plin de farmec. O înregistrare de primul ordin — din punct de vedere tehnic,*

N. PAPATANASIU

C. BRANCOVEANU
DESPRE SUIREA LUI PE TRON
Scrisoare către egumenul Mânăstirii Brâncoveni

Cătră aceasta vă dau în ştire domnia mea că iată, din voia lui D-zeu, întâmplându-se petrecania unchiului domniei mele Io Serban Voevod, după rânduiala lumii, şi-au dat datoria.

Din urma Măriei Sale, cu voia şi cu sfatul părintelui Vlădicii şi a egumenilor şi a boiarilor şi a tuturor căpeteniilor şi a toată ţara, rugându-ni-se, ne-au râdicat domn. Care, domnia mea aceasta nu o aş fi poftit, căci ştiţi Sfinţia Ta că nici de unele lipsă n'am fost, ci ca un domn eram la casa mea. Numai pentru rugăciunea tuturor care scriu mai sus şi pentru ca să nu vie niscai striini domni asupra ţărâi şi a săracilor, să-i necăjască fără de milă şi să pustiască ţara, pentru aceasta am luat domnia, jugul acesta asupra domniei mele.

Ce, iată, când fu astăzi la Noemvrie 23 zile, veni şi aga cu caftanul dela împărăţie, care ne-au dus firman de domnie, milostivindu-se puternicul împărat cătră noi de ne-au miluit cu domnia ţărâi. Pentru care ne-au scris dumnealor boiarii de acolo (din Constantinopol) pentru pocloanele împărăteşti ce dau după obiciaiu la domnie nouă ca să facem, cum s'ar putea, de o sumă de bani, să trimitem înainte, să să dea la împărăţie.

De care lucru într'alt chip nu să putea face acum mai în grab, numai aci s'au făcut socoteala, împreună cu părintele Vlădica şi episcopii şi egumenii şi toţi boiarii, cu sfatul şi cu voia tuturor şi s'au pus toţi să dea: cine cât s'au socotit, de s'au rânduit.

Şi s'au pus şi la sfinţia ta taleri 300, ca să-i dăm acum. Nu doar să socoteşti că aceşti bani vor să fie pieritori: aceea să nu dea D-zeu, că domnia mea unele ca acestea nu le pohtesc a fi. Numai aceasta o veţi şti că peste o lună-două să va rândui poclonul steagului, ce iaste să iasă după obiceaiu, şi dintr'acest bir să vor da dumneavoastră toţi banii.

Deci în vreme ce veţi vedea această carte a domnii mele şi cu sluga domnii mele, iar Sfinţia ta să dai aceşti bani, ce eşti rânduit, toţi deplin, să-i aducă aici la vistiria domnii mele. Nimic zăbavă să nu fie.

Io Constantin Voevod

Noemvrie 23 zile, leat 7197 (adică 1689).

ştiinţifice

ELECTRICITATEA CONTRA INSECTELOR

In afară de obicinuitele prafuri insecticide, mai mult sau mai puţin eficace, gospodăriile americane folosesc acum electricitatea ca mijloc de combatere a micilor vietăţi indezirabile.

Un grătar metalic, fixat la ferestrele locuinţelor şi străbătut de un slab curent electric, inofensiv pentru om, reuşeşte să distrugă, prin electrocutare, muştele şi gândacii, cari tind să invadeze casa.

Pe de altă parte, un mic aparat portativ, alimentat la priza electrică, atrage şi ucide muştele cu mai multă uşurinţă, decât obicinuitele panglici cleioase, suspendate în acest scop pe plafoanele camerelor.

In sfârşit, se pare că lovitura de graţie o vor primi insectele dela faimoasele unde electrice ultrascurte, capabile să distrugă fulgerător micile vietăţi.

HARTIA TARE

In seria nouilor materiale prime Germania a produs un ingredient care, pe lângă folosinţa lui practică, slujeşte şi unor scopuri artistice.

E vorba de un material pentru sculptori, botezat deocamdată „hârtia tare”. Noua substanţă este extrem de plastică şi totuşi atât de rezistentă, încât poate înlocui cu succes fierul şi bronzul. Operele realizate cu acest material rezistă la intemperiile vremii şi pot fi deci expuse sub cerul liber.

EXAMENUL PETROLULUI PRIN „OCHIUL ELECTRIC”

In Statele Unite ale Americii a fost pus la punct de curând un aparat care în mod automat indică gradul de puritate a petrolului.

In acest scop, o picătură de petrol luată ca mostră, este presărată pe o lampă de sticlă, iar lama inserată în aparat.

Imediat, un indicator, mobil în faţa unui cadran, ne arată gradul de puritate a lichidului încercat. O calitate de petrol perfect curat corespunde indicaţiei 100 pe cadranul instrumentului, iar petrolul absolut impur ne dă gradaţia zero.

Scala este împărţită în trei secţiuni cu denumirile: bun, rău şi îndoelnic. Aparatul poate fi conectat la orice electromotor de 110 volţi curent continuu sau alternativ.

EFECTELE HIPNOZEI

In Berlin s'a făcut de curând o remarcabilă experienţă de hipnotism. S'a sugerat persoanei, adusă în stare de transă hipnotică, că paharul cu apă oferit ar conţine lapte. Imediat stomacul pacientului a început să secreteze sucul specific pentru digerarea laptelui, fapt constatat printr'o sondă introdusă în stomac.

In felul acesta, ar fi posibil ca un bolnav închipuit să ajungă, prin efectul unei auto-sugestii continue, să-şi provoace anumite reacţiuni specifice unor boale reale.

RADIUM, CEL MAI PERFECT CEASORNIC

Puţini bănuesc că radiumul, metalul atât de rar şi de costisitor, pe lângă minunatele lui întrebuinţări în cercetările de fizică şi în terapeutica medicală, poate sluji ca cel mai desăvârşit aparat pentru măsurarea timpului. Radiumul este ceasornicul ideal. Intr'adevăr, procesul de desintegrare radioactivă — fenomen caracteristic radium-ului— are un ritm care nu se schimbă, ori ce factor natural sau omenesc ar interveni. Topindu-l, evaporându-l, amestecându-l cu orice substanţe sau supunându-l la orice combinaţie de temperaturi şi presiuni, el nu-şi schimbă scadenţa dezintegrării, ci continuă cu aceiaşi iuţeală până la capătul fenomenului.

Iată de ce ritmul acestei dezintegrări reprezintă un etalon absolut pentru măsurarea timpului.

Ing. I. S.

EXPOZIŢII

Sala Ileana, dela Cartea Românească, adăposteşte operele a două personalităţi de prim plan ale artei româneşti: d-nele *Maria Brateş-Pillat* şi *Céline Emilian*. Este, fără îndoială, cea mai frumoasă expoziţie din acest început de an plastic. Atât prin bogăţia ansamblului cât şi prin calitatea lui.

D-na Maria Brateş-Pillat este o artistă de rar echilibru şi de rară luciditate meşteşugală. Din capul locului şi-a trasat liniile activităţii sale picturale şi tot ceiace a urmat, n'a fost decât o statornică strădanie pentru dobândirea unei siguranţe în lucru, pentru stabilirea concordanţei între inspiraţie şi transpunerea ei.

D-na Pillat şi-a ales ca mijloc de exprimare acuarela, un material foarte capricios, delicat şi greu de supus. Dacă are posibilităţi de fluidă, elegantă şi sugestivă reprezentare, cere multă răbdare pentru a fi turnat în formă şi multă măestrie. Este destul o singură trăsătură greşită, o singură tentă inutilă, ca totul să fie stricat. Am admirat din totdeauna pe acuarelişti. Cu atât mai mult pe d-na Maria Pillat, care a păstrat acuarelei transparenţa şi vibraţia ei, dar a făcut din ea şi un lucru consistent, evocator al volumelor şi nu un joc graţios, un scris fantezist, care ori cât ar încânta ochiul, repetându-se, ajunge monoton.

D-na Pillat nu e sclava unei maniere, unei reţete de laborator, ci primeşte întotdeauna sugestiile naturii. In operele sale se simte o conlucrare permanentă între subiect şi interpret. De aceia, ori câte lucrări, purtând aceiaşi dată, am vedea strânse la un loc, conţinutul lor e mereu altul. Şi deci, şi interesul nostru câştigat cu fiecare din ele.

Distinsa artistă este înainte de toate un suflet senzibil, atras de simplitate, de intimitatea poetică a unei clipe, de cântecul calm al lucrurilor, într'o lume senină. Astfel, subiectele preferate vor fi florile, plasate cele mai multe în cadrul luminos al ferestrelor şi peisagiile însorite, de cuprindere vizuală restrânsă, dar conţinând neapărat un element estetic de

Legătură şi decoraţie de Ella Dgi-Cancicov

formă sau culoare, ce poate fi ridicat la treaptă de însemnătate reprezentativă. De exemplu, doi copaci subţirei, profilaţi pe un cer alb, sunt în stare să sugereze toată amploarea unei zile de vară, în arta d-nei Pillat.

D-sa cunoaşte taina prin care se poate face dintr'un grăunte de viaţă, o lume întreagă. Şi mijlocul principal de care uzează spre a ajunge aici, e lumina. Este în acuarelele dela Cartea Românească, soare. Soare pe care nu-l bănueşti că e făcut din hârtie şi apă colorată. Intâlneşti foarte rar o operă care să-ţi dea impresia de viaţă, fără să simţi întâi prezenţa mijloacelor artistice.

Avem convingerea că d-na Maria Brateş-Pillat n'a fost până acum preţuită la adevărata d-sale valoare, cu toată admiraţia şi curtenia de care a fost înconjurată.

Şi destinul său artistic în ceiace priveşte preţuirea, pare să fie asemănător cu al d-nei *Céline Emilian*. Şi ce operă plină şi serioasă are această artistă! Un întreg trecut de muncă spornică şi conştientă, în lumina căruia trebue să-i fie aşezată orice nouă lucrare.

O expoziţie obişnuită poate fi o etapă, dar nu reprezintă în întregime pe un artist. Nu vom înţelege ritmul unei suprafeţe, desfăşurarea unui volum, decât dacă vom considera fazele prin care a trecut pentruca să ajungă în starea de astăzi. Caracterul unei personalităţi desigur că este prezent în orice manifestare, dar numai un ansamblu dă măsura întreagă a valorii cuiva.

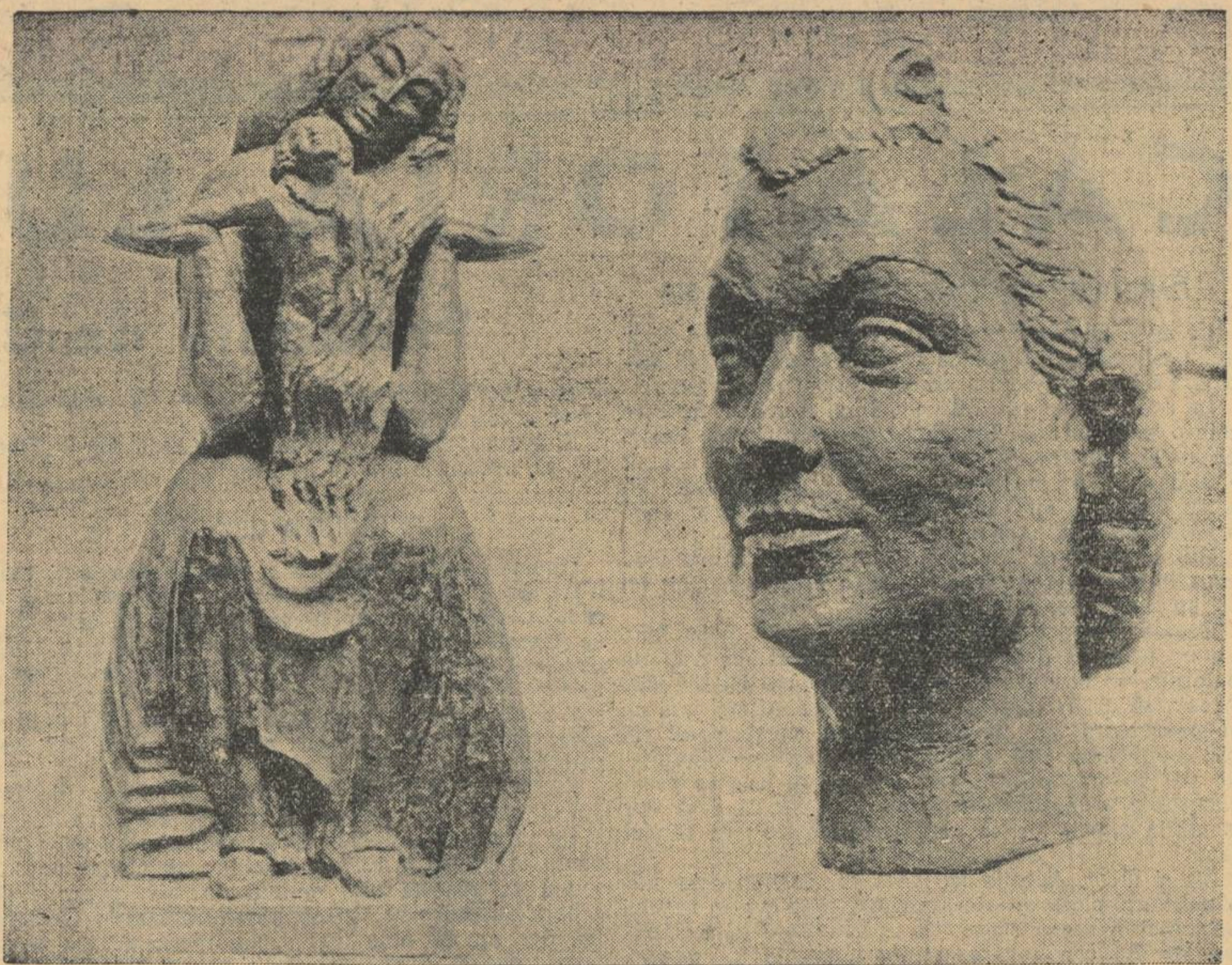
Peste orice amănunt şi înţeles actual, trebue să ştii că d-na Emilian este o mare însufleţitoare a materiei. Că sculptura sa are ca obiect un cap sau o bacantă, ceiace trebue remarcat nu-i atât faptul corespondenţii între realitate şi transpunere, ci existenţa materiei plastice. A unei materii vii, cu elemente de sine stătătoare. Indiferent dacă întâlnim asemănarea cu modelul, indiferent dacă imaginea se potriveşte cu noţiunea proprie spiritului nostru, vom urmări rezultatul în sine al creaţiei sculpturale.

Tot ce este pitoresc exterior, artificial, trecător al unui model, dispare în ochii d-nei Emilian, care caută esenţialul formal ce are a îmbrăca un gând, o emoţie a artistului, sau o atitudine sufletească a subiectului. D-na Céline Emilian face înainte de orice alte considerente, sculptură. Când planurile principale sunt la locul lor, când toate raporturile sunt exacte, când ritmul este just, expresia vine dela sine. In busturi ca şi-n compoziţii, artista reia aceiaşi temă a cadenţei volumelor şi a dinamismului static, temă care, în variante numeroase înseamnă statornicia unui drum, unei credinţe. De aceia, chiar şi o statuetă minusculă, ori un baso-relief de câţiva centimetri pătraţi are o valoare dincolo de dimensiuni, conţinând toate elementele concepţiei sale sculpturale.

In opera d-nei Céline Emilian se îmbină vigoarea cu delicateţea, precizia cu lumina de vis, respectul de adevăr cu imaginaţia cea mai vie. Totul e calm şi sănătos. Niciodată umbra şi lumina nu se luptă între ele, îndemnate de vreo dramă de orice fel, ci se unesc în jocuri armonioase, mângâetoare, tandre, alcătuind un spectacol de rafinată cadenţă sculpturală şi de viaţă inteligentă.

Celine Emilian: Flori de câmp

Celine Emilian: Portret. Madonă

Legătoria de lux este un meşteşug şi o artă. Dintre atâtea lucruri manuale, şi-a cucerit repede siguranţa de sine. A avut norocul să scape de dominaţia maşinei, datorind totul omului.

Legătoria este o artă franţuzească. A fost inspirată de Renaşterea italiană dar s'a desvoltat şi s'a reînoit în aşa măsură încât şi-a cucerit în Franţa o existenţă a ei aparte. Fără îndoială că în orice ţară sunt meşteri care ştiu să coase foile unei cărţi şi să le îmbrace în scoarţe trainice şi practice. De aici însă, şi până la a simboliza într'o învelitoare, prin înflorituri, arabescuri şi compoziţii arhitecturale, subiectul cărţii sau personalitatea autorului, e o cale de mare rafinament şi de risipitoare fantezie. Cât gust, câtă abilitate manuală şi ce ochi siguri trebue pentru a înscrie în piele un desen dantelat, pentru a imprima foi mici de aur sau argint, pe o linie uneori extrem de subţire, pentru a realiza, printre contururi curbe sau drepte, frumos tratate cu fierul încălzit, un mozaic de culori felurite!

A lega o carte, înseamnă să fii pictor, sculptor şi poet — e o artă multiplă şi pretenţioasă, care cere dela mânuitorii ei idei, material, culori şi linii frumoase.

D-na *Ella Dgi Cancicov*, care expune la Fundaţia Dalles câteva vitrine cu cărţi legate, este perfect conştientă de complicatele cerinţe ale acestei arte rafinate. Şi le rezolvă cu deosebită pricepere. Are simţul valorilor cromatice, cu tonuri bogate şi pure care creiază atmosferă. Suprapunerile decorative şi arhitecturale împlinesc sobru şi elegant, amănuntele de prezentare.

D-na Ella Cancicov uzează de concepţiile moderne fără exagerare şi fantezia d-sale nu distruge niciodată echilibrul compoziţiei. Este o artistă convinsă, sigură pe meşteşug şi lucrările sale bucură ochiul şi spiritul.

Legătoria de artă se adresează însă unui public restrâns, unui public de elită. Dorim ca sacrificiile făcute de d-na Cancicov să nu fie zadarnice.

Expoziţia d-lui *Petru Hârtopeanu* este deschisă în sala Ileana, depe strada Lăpuşneanu din Iaşi. Ar părea deci curios că ne oprim şi asupra ei. Provincia are atât de rare manifestări de artă, încât se cuvine să nu le trecem cu vederea. Şi în cazul de faţă, dorinţa noastră e ajutată de faptul că astă vară am avut prilejul să vedem pânzele d-lui Hârtopeanu, în atelierul său.

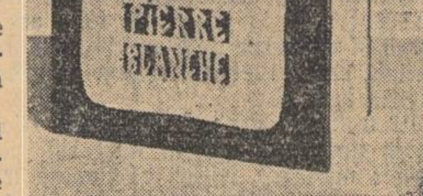
Erau flori şi privelişti, străbătute de un sentiment delicat al naturii. Se înşiruiau proaspete, cuminţi şi sfioase, amintind ceva despre o viaţă tihnită, cu visuri naive, cu ceardacuri şi grădini bătrâneşti. Am privit la autorul lor şi ni s'a părut că tablourile seamănă cu el un tânăr subţirel, cu ochi feciorelnici, reţinut în gest şi vorbă şi, din toată făptura, parcă cerându-şi iertare pentru fapta asta a lui.

Ne-au plăcut tablourile şi cui n'ar fi putut place omul! Rămâne ca amatorii dela Iaşi să nu şovăe în a-i da atenţie şi sprijin, pentrucă îi putem asigura convinşi: nu vor regreta. Sunt de pe acum împliniri foarte frumoase în arta acestui tânăr pictor.

TACHE SOROCEANU

Adina Paula Moscu: Toamna

Legătură şi decoraţie de Ella Dgi-Cancicov

P. Hârtopeanu: Casă din Iaşi

Maria Brateş - Pillat: Peisaj din Grecia

P. Hârtopeanu: Pe valea Moldovei

CĂLĂTORIA LUI MARCO POLO

Prelucrare de GH. I. GEORGESCU

CASTELUL CACIANFU ŞI REGELE DOR

La două zile depărtare de oraşul Pianfu, spre apus, întâlneşti un castel frumos anume Cacianfu, unde odinioară îşi avu reşedinţa un rege numit regele Dor.

In acest castel se află un frumos palat, în care este o sală mare de tot. Aici se găsesc pictate destul de reuşit portretele tuturor regilor cari au domnit altă dată în aceste provincii. Acestea constitue un lucru foarte frumos de văzut şi se datoresc grijii prinţilor de odinioară ai acestui Regat.

Dar să vă povestesc o ceartă care avu loc pe vremuri între cest rege Dor şi „popa Ion", aşa cum mi s'a spus şi mie.

Regele Dor era, aşa dar, în război cu „popa Ion" La un moment dat, el se stabili într'un loc atât de puternic, încât duşmanul nu-i mai putu face nimic. Acesta să crape de necaz, nu altceva. Atunci iată că se prezentară lui „popa Ion" şapte valeţi de-ai săi şi-i propuseră să-i astâmpere mânia, aducându-i-l de viu pe regele Dor. Se înţelege că acesta primi bucuros propunerea, promiţând valeţilor că dacă vor isbuti în planul lor, le va face toată voia la rândul său.

Zis şi făcut. Aceştia îşi luară rămas bun dela stăpânul lor şi plecară. Iată-i oprindu-se la curtea regelui Dor. Aici ei spuseră acestuia că fugiseră dela stăpânul lor din cauza persecuţiilor nedrepte şi-l rugară pe regele Dor să-i primească în serviciul său. Acesta nu numai că le spuse că sunt bineveniţi, dar îi puse chiar în servicii de onoare.

Trecuseră vreo doi ani de atunci, în care timp ei se făcuseră mult iubiţi de rege pentru încrederea pe care i-o inspirau. Nu bănuia regele Dor că încrederea aceasta nu era decât masca trădării.

Iată că veni clipa când se desmetici, dar atunci fu prea târziu.

Intr'una din zile, regele Dor se depărtă de palat mai mult ca de obicei, în compania acestor valeţi. Când acestia se văzură singuri cu el, îsi şi puseră planul în aplicare. Ei îşi scoaseră săbiile şi-l somară pe rege că sau să-i urmeze, sau altfel îl vor omorî. Chip ca acesta să-i poată îndupleca cu ceva. Aşa dar, iată-l pe regele Dor prizonierul duşmanului său. La vederea lui, acesta, se înţelege, avu o mare satisfacţie. Nu puse însă să fie omorît, ci-l puse să-i păzească vitele, căci prin aceasta, zicea el, îşi arăta tot dispreţul şi-şi privea duşmanul ca pe un om de nimic.

Se scurseră astfel doi ani. Spre marea surpriză, a regelui Dor, iată că, într'una din zile „popa Ion" îl chemă dela paza vitelor, îi dădu vestminte bogate să se'mbrace şi-i făcu toate onorurile. El se considera-se răzbunat de acum, astfel că regele Dor se întoarse la regatul său şi se înţelege, de acum înainte fu prietenul şi supusul celui care îi lăsase viaţa.

TIBETUL

Această provincie este tare pustiită, căci Mangu-Han a nimicit-o printr'un război astfel că pretutindeni vezi numai ruini şi jale.

Pe aici se găseşte trestie groasă ca pe mână şi lungă ca de cincisprezece paşi. Dar aflaţi la ce e bună această plantă. Neguţătorii şi călătorii cari străbat aceste ţinuturi noaptea, iau din această trestie şi încing focul cu ea, căci arde de trosneşte, scoţând nişte pocnituri atât de puternice, încât leii, urşii şi celelalte fiare sălbatice cari se găsesc în apropiere se înspăimântă şi-o iau la fugă. Focul acesta îi fereşte, deci, pe călători şi animalele lor de aceste fiare sălbatice, cari sunt întâlnite la fiecare pas în această ţară. Să vă spun acum cum se face de se produc aceste trosnituri. Se iau trestii din acestea complect verzi şi se aruncă peste un foc de lemne. După ce stau câtva timp în foc, ele încep să se sbârcească şi să se îndoaie, iar la un moment dat crapă cu o astfel de pocnitură, încât aceasta se aude noaptea până la zece mile depărtare. Cine nu e obişnuit cu acest sgomot, când îl aude pentru prima oară, rămâne înmărmurit, căci într'adevăr el bagă spaima în oricine. Caii cari nu l-au auzit niciodată, se sperie atât de mult, încât rup sforile cu cari sunt legaţi şi căpestrele şi-o iau la fugă, ceeace se întâmplă adeseori. Ca să se evite aceasta, li se leagă ochii şi picioarele şi numai aşa, atunci când încep trosniturile, ei n'o mai pot rupe la goană. In felul acesta scapă şi oamenii şi animalele de atacurile numeroaselor fiare sălbatice, cari altfel ar fi gata oricând să se repeadă asupra lor.

Iţi trebuesc vreo douăzeci de zile ca să străbaţi acest ţinut. Pe aici nu întâlneşti nici hanuri şi nici de-ale mâncării, astfel că fiecare trebue să aibă cu sine provizii atât pentru el, cât şi pentru animale. Dacă se găsesc fiare sălbatice, acestea sunt atât de periculoase, încât pe cât e cu putinţă, cauţi să te fereşti de ele, iar nicidecum să le vânezi.

Dacă ici şi colo, dai peste câţiva oameni, cauţi să te fereşti şi de aceştia, căci sunt cei mai mari hoţi de pe lume. Ei nu văd nimic rău în a fura şi a face pe alţii să sufere.

Ceeace se găseşte din berechet în acest ţinut, sunt animalele cari dau moscul de care v'am mai vorbit, şi cari, în limba băştinaşilor sunt numite „gudderi". Aceştia prind câte vor din ele cu ajutorul câinilor ciobăneşti, pe cari îi au şi cari sunt aproape de mărimea unui măgar.

Tot aici sunt cei mari vrăjitori şi astrologi ce se pot întâlni în toate ţinuturile din jur de aici. Cu arta lor diabolică, aceştia fac cele mai neauzite vrăji şi

minuni, încât, dacă vi le-aş povesti cu siguranţă că nu le-aţi crede şi deaceea nici n'o fac.

Şi acum, după ce v'am descris în mod sumar Tibetul, să trecem la provincia Geindu.

PROVINCIA GEINDU

Gheindu este o provincie dinspre occident, care n'are decât un rege. Pe lângă numeroase oraşe şi castele, ceeace este mai de seamă aici, e un lac în care se găseşte o mulţime de perle. Marele-Han nu îngădue însă ca acestea să fie pescuite, căci dacă fiecare ar face după voie, ele ar deveni prea comune şi n'ar mai avea valoare. El însă le pescueşte când vrea şi câte vrea, dar în afară de el nimeni n'are voe, sub pedeapsa cu moartea.

Să lăsăm acest oraş şi să mergem înainte. Plecând din Gheindu şi mergând călare vreo zece zile, ajungi la un fluviu mare anume Bruis (Kin-cha-Kiang?), unde se sfârşeşte provincia Gheindu. In nisipul acestui fluviu se găseşte praf de aur, iar pe malurile lui arbori de cuişoare. El se varsă în marea Oceanului, dar nu vă vom mai spune nimic despre el, ci vom trece la o altă provincie anume Caraian.

PROVINCIA CARAJAN

Cale de zece zile spre apus de Chiaci, se găseşte provincia Carajan, a cărei capitală poartă acelaş nume.

Locuitorii ei sunt idolatri şi aparţin Marelui-Han, iar regele lor este fiul acestuia Cogacin.

In această provincie se găseşte atâta aur, încât localnicii sunt gata oricând să-ţi dea o pungă de aur pentru şase de argint.

Pe aici se găsesc şerpi mari din cale afară şi atât de hidoşi la înfăţişare, încât mai bine îţi întorci ochii în altă parte, decât să-i priveşti. Cei mai mari dintre ei au zece picioare lungime şi cinci schioape în circonferinţă. Ei îmbucă un om dintr'o singură înghiţitură. Sunt şi şerpi mai mici, cari sunt lungi de opt picioare, de cinci sau chiar de unul.

Dar iată cum îi prind: Aceştia în timpul zilei, rămân sub pământ din cauza căldurei mari şi nu ies decât noaptea, când pleacă după mâncare sau se duc să bea apă din râuri, lacuri sau fântâni. Vă închipuiţi cât sunt de groşi şi de grei, dacă, pe unde se târăsc ei, lasă o dâră de ai crede că pe acolo a fost rostogolit un butoiaş plin de vin. Cei ce vor să-i vâneze bagă în pământ, pe drumul pe unde ştiu că ei au să treacă, ţepe de lemn prevăzute în vârf cu lame cari tae ca briciul, pe cari apoi le acoperă cu praf ca şerpii să nu le poată băga de seamă. Când şarpele trece pe aici, se loveşte de acestea cu atâta putere, încât este despicat în bucăţi şi moare numaidecât. După aceea i se scoate fierea, care este vândută foarte scump, căci e întrebuinţată ca leac contra turbării. Când un om e muşcat de un câine turbat, n'are decât să bea din aceasta şi pe dată este vindecat. Tot aşa, este folosită de femeile cari nasc greu. Când o femee nu poate naşte şi se chinueşte mult, i se dă puţină fiere din aceasta şi îndată ea naşte şi se uşurează de orice durere. Dar e bună şi contra rănilor, căci numai puţină din ea punându-se deasupra rănii, aceasta se vindecă în câteva zile.

Deasemenea şi carnea lor este vândută la bun preţ, pentru că e foarte bună de mâncare.

In această provincie se nasc niste cai mari cari sunt duşi spre vânzare în India. Acestora li se tae două sau trei vine dela coadă, pentru ca, atunci când fug, să nu mai poată da din coadă şi să-l lovească pe călăreţ, căci aşa ceva e privit de ei ca o ruşine.

Dar să vă spun un alt obicei care a dăinuit pe aici până acum vre-o treizeci şi cinci de ani. Dacă se întâmpla câteodată ca vreun străin de bun obraz să fie găzduit la vreun băştinaş, acesta îl omora noaptea, otrăvindu-l. Să nu credeţi însă că îl omora ca să-l jefuiască de bani, dar fiindcă gazda credea că astfel va rămâne în casa sa viţa nobilă a oaspelui. Câţi nu omorîră ei astfel, înainte ca Marele-Han să-i fi subjugat. De atunci ei nu mai fac însă niciun rău streinilor, de teama pedepsei care i-ar aştepta.

PROVINCIA ZARDANDAN

La cinci zile de Caraian, se găseşte o provincie anume Zardandan, ai cărei locuitori sunt idolatri şi supuşi Marelui-Han şi a cărei capitală se numeşte Nocian.

Băştinaşii au toţi dinţii de aur, adică vreau să zic îmbrăcaţi în aur. Intr'adevăr ei îşi fac cu toţii, bărbaţi şi femei, îmbrăcăminţi de aur de mărimea şi forma danturii şi-şi acoperă cu el atât dinţii de deasupra, cât şi cei de dedesupt.

După datina lor, toţi bărbaţii sunt cavaleri, neîndeletnicindu-se cu nimic altceva decât cu armele şi cu vânătoarea. Toate treburile celelalte sunt făcute de femei sau de oameni pe cari ei i-au cucerit şi i-au făcut sclavi. Aceasta însă cu excepţia timpului când le nasc soţiile. La naştere, ei sunt aceia cari scaldă copilul şi-l înfăşoară în scutece. După aceea, bărbatul femeii care a născut, intră în pat şi ia copilul lângă el, stând astfel culcat patruzeci de zile în şir, în care timp nu se scoală decât pentru nevoile urgente. Atunci vin să-l vadă toate rudele şi toţi prietenii, făcându-i mari bucurii şi sărbătorindu-l. Fac aceasta pentru-că, zic ei, femeea îndură destul atâta timp cât îşi poartă pruncul în pântece, astfel că acum se cuvine ca ea să fie cruţată de oboseala acestor patru zeci de zile. Iar femeea, îndată după ce a născut, se scoală şi are grijă de casă, servindu-şi bărbatul la patul său.

Băştinaşii au drept monedă aurul şi porţelanul. Ei dau o pungă de aur pentru cinci de argint, pentru că nu se găseşte deloc argint decât la cinci luni depărtare de aici. Se înţelege că negustorii cari vin aici din alte părţi — şi vin destui — profită mult după urma schimbului acesta de aur contra argint.

Oamenii aceştia n'au nici idoli şi nici biserici, ci se închină aceluia dintre ai casei care este cel mai în vârstă, zicând că dela el purced cu toţii.

In toate aceste ţinuturi nu se găseşte niciun doctor. Când cineva e bolnav, sunt chemaţi magii lor, cari sunt vrăjitori de-ai diavolului sau preoţi de-ai idolilor. Indată după ce ei au ajuns la căpătâiul bolnavului şi au aflat durerea de care acesta suferă, încep să cânte din fel de fel de instrumente şi sar şi joacă până unul dintre ei leşină şi cade la pământ cu gura plină de spume. Atunci se zice că diavolul a intrat în corpul acestuia, iar ceilalţi magi încep să-l întrebe să le spună boala de care suferă bolnavul. „L-a pedepsit cutare spirit", răspunde acesta. „Te rugăm să-i ierţi greşeala şi să-i primeşti sângele, cu preţul a orice", stăruesc ceilalţi magi. Dacă bolnavul are să moară, iată ce li se răspunde: „Bolnavul acesta a supărat atât de mult spiritul şi a făcut atâtea răutăţi, încât, cu orice preţ, nu mai este iertat!". Se înţelege că bolnavul este atunci pierdut. Dacă, dimpotrivă, el are să se vindece, spiritul, transpus în corpul celui leşinat, răspunde: „Dacă bolnavul vrea să se vindece, să-mi dea doi sau trei berbeci şi să facă zece băuturi de leac pe cari să le bea!" Şi el recomandă ca berbecii să aibă capul negru sau cutare semn particular, adăogând să se facă sacrificiul cutărui idol sau cutărui spirit şi înaintea la atâţia magi, la atâtea femei din serviciul idolilor şi spiritelor. Indată, rudele bolnavului se execută şi fac ceeace le poruncesc magii: aduc atâţia berbeci aidoma cu cei indicaţi, îi omoară şi răspândesc sângele în onoarea cutărui sau cătărui spirit. Apoi pun berbecii la copt şi chiamă atâţia magi şi atâtea femei cât li s'a poruncit. Când totul e gata, sosesc cei chemaţi şi încep să cânte din instrumente şi să joace, preaslăvind spiritele lor. Se răspândeşte după aceea în aer must dela carne şi puţină băutură şi se aprinde tămâie şi lumânări. Magii se opresc, în fine o clipă, iar unul dintre ei cade la pământ. Acesta este întrebat dacă bolnavul a fost iertat şi are să se vindece. Dacă se răspunde că nu, atunci noi sacrificii se adaogă la cele de până acum şi aceasta până când spiritul răspunde: „Mi-aţi făcut toată voia, aşa că bolnavul este de acum iertat şi se va vindeca în curând". In urma acestui răspuns favorabil, se încinge o mare veselie, iar când totul s'a terminat, bolnavul este vindecat.

Dar să lăsăm acestea şi să trecem la altă provincie.

UN TÂRG DE AUR

După ce părăseşti un regat anume Vocian, începe un mare coborâş. Dar aflaţi că timp de două zile şi jumătate cobori într'una, fără să întâlneşti nimic demn de remarcat. Ceea ce se găseşte mai de seamă în acest drum, este un târg mare care are loc de trei ori pe săptămână şi unde vin toţi oamenii din ţinuturile înconjurătoare. Aici se face schimb de aur şi de argint, dându-se o pungă de aur pentru cinci de argint, ceea ce atrage mulţi negustori din ţări îndepărtate, nesăţioşi după astfel de câştig.

Nimeni nu poate ajunge până la casele acestor vânzători de aur şi aceasta din cauza locurilor impracticabile unde ei locuesc.

După cale de două zile şi jumătate, dai înspre miază-zi de o provincie care este la hotarele Indiei şi care se numeşte Amien. De aici, mergi cincisprezece zile prin locuri pustii şi prin păduri mari. In aceste păduri se găsesc o mulţime de elefanţi, de licorni şi de alte animale. In colo, nici oameni, nici locuinţe.

MARELE-HAN CUCEREŞTE PROVINCIA MANGI

După ce treci fluviul Caramoran (Hoang-ho), intri în provincia Mangi.

Vă voi povesti cum cuceri Marele-Han această provincie.

Fac fu era a-tot-stăpânitor al provinciei Mangi. El era un rege mare şi puternic şi avea din toate: bogăţii, pământuri şi soldaţi, încât puţini de pe lume să mai fi fost atât de puternici şi atât de avuţi ca el. Cât despre bogăţie, cu siguranţă că numai Marele-Han se putea lua la'ntrecere cu el. Ce folos, însă, căci nu era deloc războinic.

Cu toate acestea provincia Mangi era foarte fortificată, căci toate oraşele ei erau înconjurate de şanţuri de apă, largi cât bătaia unei arbalete şi foarte adânci, iar în ele nu se putea intra decât pe poduri.

Dacă locuitorii de aici ar fi fost oameni de arme, niciodată Marele-Han nu i-ar fi putut supune, dar n'au fost aşa.

Ori, pe la anul 1268 dela Hristos, Marele-Han care domnea atunci — şi acesta era Cubilai-Han — îşi aţinti ochii asupra acestei provincii. In acest scop, el trimise aici pe una din căpeteniile sale de seamă anume Baian Ciucsan, adică Baian „cel cu o sută de ochi". Acesta porni, deci, în fruntea unei mari armate de oameni călări şi pedeştri pe care i-o dădu Marele-Han şi se îndreptă spre marea ţară Mangi. După ce i se predară mai multe cetăţi de aici, Baian se îndreptă spre capitala regatului anume Chinsai, unde erau regele şi regina. Şi, cum regele de aici nu era deloc războinic, după cum v'am mai spus, se înspăimântă pe dată la vederea acestei armate. El îşi luă grosul curţii şi fugi din capitală, refugiindu-se pe o insulă din marea Oceanului.

Regina, care era mai curajoasă, rămase hotărîtă să-şi apere capitala. Dar, când ea află că acela care le asedia acum cetatea se numea „Baian cel cu o sută de ochi", îşi pierdu orice speranţă, căci îşi aduse aminte de nişte cuvinte vechi ale astrologilor, cari prorociseră că va veni cândva un om cu o sută de ochi şi le va răpi ţara. Astfel fiind, ea nu mai opune nicio rezistenţă şi se predete lui Baian, iar odată cu ea toată ţara şi toate oraşele, rând pe rând. Aceasta fu, de sigur, o mare cucerire, căci în toată lumea nu găseai un alt Regat care să valoreze nu cât acesta, dar numai cât jumătatea lui.

Dar pentru a vă da seama de bogăţia acestui Regat, să vă povestesc două din cheltuelile demne de laudă pe care era în stare să le facă ultimul rege din tezaurul său.

In fiecare an, el hrănea din averea sa douăzeci de mii de copii mici. In aceste provincii este obiceiul ca femeile sărmane să-şi arunce pruncii îndată după naştere, dacă nu se simt în stare să-i întreţină. Ori, regele punea să fie strânşi toţi copiii aceştia lepădaţi, şi, după ce erau înregistraţi sub ce semn şi în ce zodie se născuseră, erau repartizaţi în diferite locuri, unde erau hrăniţi de către doicile plătite de rege şi care erau în număr destul de mare. Când un om bogat n'avea copii, putea cere regelui dintre aceştia şi i se dădea câţi voia şi pe cari şi i-ar fi ales. Copiii erau ţinuţi aici până se făceau mari, iar când ajungeau la vârsta căsătoriei erau căsătoriţi de către rege unii cu alţii băeţi cu fete, după ce li se asigura mai întâi existenţa. Şi în felul acesta, în fiecare an regele lua să crească douăzeci de mii de copii, fie băeţi, fie fete.

Un alt gest de mare binefacere al acestui rege era acesta: Când el mergea pe un drum şi vedea undeva o casă mică şi sărmană între altele două mari şi bogate, întreba pentru ce această căsuţă nu era tot aşa de mare cum erau celelalte două din lături. Şi dacă i se spunea că aceasta era căsuţa unui biet om care n'avusese cu ce s'o facă mai mare, el punea ca din banii săi să fie făcută şi aceasta tot aşa de frumoasă şi de înaltă ca şi celelalte două.

Dar să revenim şi să vă povestesc ce s'a întâmplat cu regina după ce s'a predat: ea fu dusă la curtea Marelui-Han, iar acesta o noră ca pe o mare doamnă. Cât despre rege, soţul său, el nu mai părăsi niciodată insula din marea Oceanului şi acolo îşi dete sfârşitul.

Acum vom lăsa aceasta şi vă vom vorbi despre provincia Mangi, despre obiceiurile şi datinile de aici. Şi ca să o luăm dela începutul începutului, vă vom vorbi despre prea nobila cetate Saian fu, care bine merită să fie pomenită în cartea noastră, căci este foarte importantă.

CETATEA SAIANFU

Saianfu este o cetate care are sub ascultarea sa douăsprezece oraşe mari şi bogate.

Dar prin ce se făcu vestită această cetate? Ea rezistă trei ani în şir Marelui-Han, în timp ce toată ţara Mangi se predase acestuia. Şi aceasta cu toată marea armată care o asedia necontenit, însă numai prin partea de nord, căci pe toate celelalte părţi care era înconjurată de un lac mare şi foarte adânc, astfel că pe-aici nu putea fi deloc atacată de duşman. Aşa fiind, cetatea Saianfu n'ar fi căzut niciodată, Marele-Han, văzând că de trei ani armatele sale

Marele-Aan, văzând că de trei ani armatele sale

asediau într'una această cetate fără niciun rezultat, era foarte necăjit. Cei trei Polo cari luaseră parte până acum la asediu, se gândiră că ei ar fi în stare să alunge această supărare a Marelui-Han. De aceea, ei declarară capilor armatei: „Dacă voiţi, noi vă vom supune imediat oraşul!". Se înţelege că aceştia primiră bucuroşi, iar propunerea ajunse repede la urechile Marelui-Han prin mesagerii cari se duceau mereu să anunţe acestuia insuccesele noilor încercări. Acesta ţinu să afle numai decât secretul încercării pe cari voiau s'o facă cei trei europeni. Atunci cei doi fraţi împreună cu Don Marco îi comunicară Marelui-Han: „Prea mărite doamne, noi avem cu noi nişte oameni cari vor face anume maşini cu ajutorul cărora vor fi aruncaţi bolovani asupra cetăţii, încât cei dinnăuntru când vor vedea acest prăpăd, cu siguranţă se vor preda imediat". E dela sine înţeles că Marele Han le răspunse că primeşte bucuros planul lor şi că-i autoriză să-l pună în aplicare cât mai repede cu putinţă.

Ori, cei trei Polo aveau cu ei în suită un German şi un creştin nestorian cari erau foarte dibaci în construcţia acestor maşini. Pe dată, ei poruncіră acestora să facă două sau trei din acestea, cari să poată să arunce bolovani grei de trei sute de funţi. Aceştia făcură trei foarte reuşite, cari mai întâi îi fură prezentate Marelui-Han. Iar când acestea fură aduse apoi la asediu şi puse în funcţiune, toţi tătarii holbară ochii şi le priviră ca pe ceva extraordinar. Cât despre efectul lor, nici nu mai încape vorbă. De abia fu aruncat un singur bolovan, şi se şi văzu dezastrul şi panica ce erau în stare să producă aceste maşini. Ce să vă spun despre cei dinăuntru? Când ei văzură abătându-se asupra întregei lor cetăţi această ploae de bolovani şi prăpădul pe care ea îl făcea, preferară ca, decât să piară cu toţii, să se supună Marelui-Han. Porţile cetăţii se deschiseră deci, iar Marele-Han avea o nouă cucerire. Şi aceasta datorită celor doi fraţi Polo şi lui Don Marco. Să nu credeţi însă că această nouă cucerire n'a fost binevenită căci această cetate şi provincie, sunt printre cele mai bune pe cari le are Marele-Han şi de unde îşi trage cele mai mari venituri.

Acum după ce v'am spus cum fu supus acest oraş cu ajutorul maşinilor iscodite de cei doi fraţi Polo şi de către Don Marco, să-l părăsim şi să mergem la un altul anume Chinsai. *(Urmează)*

Coarnele vacii de-atunci au stat câţiva ani în pod sub un căprior. Când a venit tata a făcut din ele două buciume. Unul l'a vândut pădurarului iar cu celălalt chema ciobanii să-şi mâe turmele la stână la vremea mulsului.

X.

Fetele dorm vara în fân în poduşurii. Decuzi au vorbă cu flăcăii: Tu, am să vin desearã la tine.

S'a întâmplat odată în sat la noi ca fetele unui gospodar să se culce în carul încărcat cu fân adus decuseară şi lăsat în ogradă.

Flăcăii au deschis poarta şi-au tras carul afară din sat în noaptea aceea cu lună.

Fetele s'au trezit dimineaţa cu roua în păr şi pe obraji: Unde suntem, Casandră?

Au alergat acasă şi-au adus vitele. Gospodarii abia sculaţi, scărpinându-şi purecii somnului ziceau către fetele lor: halal fete are Costache. Uite, se şi 'ntoarce cu carul cu fân, cu noaptea 'n cap. Halal fete. Nu ca voi, puturoaselor...

Şura noastră e chiar lângă drum. Are un oblon mare. Pentrucă să descarci fânul în pod opreşti carul în drum lângă perete şi-arunci fânul cu furca. Unul îl ia şi-l înfundă pe sub streşini.

Ca să te sui la noi în podu-şurii pui piciorul pe gardul de nuele făcut chiar lângă perete. După aceea nu trebue lucru mare ca să te vezi în pod. Mamele îşi păzesc fetele şi unele se culcă lângă ele.

Se 'ntâmplă ca flăcăul bâjbâind să nimerească cu mânile în sânul sau sub cămaşa mamelor. Deseori s'aud peste sat, noaptea, isbucniri de sfadă: cinstea mâtii, curvarule...

Flăcăul sare din podu-şurii şi-aleargă suduind: am dat peste mâsa.

Se'ntâmplă că se mai coboară la fetele satului flăcăii lătureni de peste pădure din Mereşti sau din Reuseni.

Flăcăii noştri stau la pândă.

Un mereştean s'a întors acasă târându-se: i-au împlântat udeştenii noştri câteva cuţite în spate.

Tatăl unei fete nu dormea toată noaptea. Cum auzea paşi pe fân lua furca cu trei coarne şi se urca repede în podu-şurii. Vai de flăcăul prins în aşternut...

Pe fată o scărmăna de păr: puiţă ce eşti, sameni cu mâta...

*

In sat la noi la horă au venit odată bosâncenii, cei mai bătăuşi oameni din partea locului, şi-au omorât cu cuţitele o fată şi doi feciori.

Altădată au venit mereştenii şi racovenii şi au jucat flăcăii şi fetele noastre numai după hatărul lor.

Le ziceau corlopeţi şi corjani. Ei ne spun nouă corduneni. după cordonul pus hotar între Bucovina şi Moldova de împărăţia şa de la Viena.

Se obişnueşte ca la venirea lăturenilor banda cu trupcă şi scripci să le zică, în semn de bun-venit şi prietenie, un marş.

Pe vremea nemţilor ca şi azi banda cânta „Deşteaptă-te Române".

*

Intre regăţeni era vestit unul Calistru. Spărgător de hore, bătăuş temut. Intr'o Duminică a venit fără tovarăşi, la horă la noi.

Jocul s'a oprit fără să-l oprească nimeni. A trecut un murmur: Calistru...

Mic, îndesat, cu mintean nou, cu chimir înflorit. Şi-a tras cuşma pe ochi: hai noroc, flăcăi...

Ai noştri sunt mai fricoşi. Se bat doar între ei.

Andrei-trâmbiţaşul s'a ridicat cu trupca lui la gură şi-a început marşul. Il cunoştea bine pe Calistru. Cânta, câteodată, cu banda lui, prin Moldova.

Calistru s'a dus deadreptul la bandă, tăind cale printre flăcăii strânşi grămadă.

A făcut semn bandei să nu mai cânte. Bădiţă Andrei, zi-mi o jale...

Andrei, în picioare, cu trupca la cer cânta cântecul miresei care s'a înecat în Siret la Nămoloasa.

Calistru a strigat odată: Zi, măi! Şi-a 'nceput şi el. In Siret la Nămoloasa, unde s'a'necat mireasa...

Calfele horei cu grămada flăcăilor la spate s'au dus la bădiţa Andrei: Opreşte. Cine-i mare aici?..

Calistru cânta cu ochii în pământ. Avea ochii mici. albaştri.

Andrei a întrerupt cântecul. Calistru s'a întors spre flăcăi; avea în ochi lacrimi: Măi feciori, am vrut şi eu o jale...

Expozantele noastre:

ADINA PAULA MOSCU

Eusebius Camilar

CORDUN

Femeile vorbeau cu mânile la gură. Oare de ce plânge Calistru? Ii trecut de beat, spunea una. Are ceva pe suflet, spuneau altele.

Calistru a spus flăcăilor noştri: măi băeţi, am venit şi eu odată la voi.

Apoi: dacă nu-mi sunteţi prieteni, îmi sunteţi duşmani... Şi-a scos de la spate de sub chimir un pistol: Zi. bădiţă Andrei...

Din grămada de fete a pus ochii pe una, pe soră-mea. Tu, vină 'ncoace...

A prins'o de mijloc cu dreapta iar în stânga ţinea pistolul. Zi, bădiţă Andrei...

Bădiţa Andrei a început un joc „în doi" pe care l'au jucat, pân'la capăt, numai Calistru cu soră-mea.

Când s'a oprit banda, Calistru a strigat către flăcăii strânşi grămadă: Muerilor.. Vă-i frică de-un om ? Hai, cine are curajul ?... Mama voastră, nagiţi...

Şi-a descins chimirul şi l'a scuturat ţinându-l ridicat într'o mână.

Din chimir au curs zornăind bani de aur. I-a cules în pumn şi i-a turnat în trupca lui bădiţa Andrei : Na, bădiţă Andrei şi mulţămesc de cântec...

Şi-a încins chimirul şi-a tras cuşma pe ochi şi-a zis : Cu bine, muerilor...

S'a dus întins la soră-mea şi-a bătut-o pe umăr: bună fată. Am să te mai văd...

După ce-a ieşit pe poartă feciorii noştrii au ieşit după el. Lasă-l dracului. a spus unul.

Calistru a urcat poteca Oadecilor printre mesteceni, spre codru.

Pe soră-mea n'au mai jucat'o flăcăii nici în Duminica aceea. nici în alte Duminici. S'o joace Calistru. Să vie Calistru s'o joace...

Calistru n'a mai venit la noi în sat ziua.

*

In sat la dânsul era un om aşezat. I se dădea cinstea cuvenită celui mai stătut dintre flăcăi. Mai avea fraţi. dar nici unul nu semăna cu dânsul la chip şi la iuţeala sângelui. Babele îi spuneau : însoară-te măi, te-ajung copiii din urmă...

Umbla pe la hramuri până departe sub munţii Neamţului. Se ducea la hore peste şapte sate.

Căuta pe cineva, parcă. Se'ntorcea totdeauna în sat la dânsul, singur, nemulţumit.

Il luase vremea pe dinainte. Flăcăii de seama lui erau acum gospodari aşezaţi cu plozi şi cu greutăţi.

Se spunea că în ceasuri de noapte Calistru era hoţ de cai. Că altfel, de unde ar avea bani să bea în toate Duminicile. să-i svârle cu pumnul la muzicanţi pentru o jale sau o rusească...

*

In podu surii la noi prin uşa mare a oblonului dinspre drum. după vr'o cinci Duminici, într'o noapte s'a urcat un bărbat. Era lună. Câinii lătrau a senin şi singurătate.

Foşnetul fânului m'a trezit. Umblă un om... Mama doarme pe prispă.

Soră-mea pe care a chitit'o într'o Duminică vestitul de peste hotar, a şoptit : Calistru...

Omul din umbră a răspuns : Tu, am venit la tine. Soră-mea s'a sculat în cămaşa albă. Dă-te jos, bădiţă. Te-aud surorile...

Tu. am venit cale de jumătate de noapte pentru tine... Proastă... Vino încoa...

Mama a intrat în şură, a urcat scara. Auzise vorbă. Tu, cine-i acolo ?

Soră-mea a răspuns : a venit un om pe care nu l'am ştiut niciodată...

Să te dai. jos, omule, a spus mama : că de nu strig să vie vecinii.

Proastelor, a spus omul din umbră şi s'a coborît pe uşa oblonului. Când a pus piciorul pe gard au pîrîit vreascuri şi-au lătrat câinii a om străin. Calistru a sărit de pe gard drept în picioare şi-a apucat'o la deal pe drumul care duce în Mereşti.

*

In Poiană s'a auzit cineva răcnind. apoi pîrîituri de garduri.

După câtăva vreme. după ce s'au liniştit câinii de departe şi din vecini. la noi la portiţă sgreptănă o mână.

Calistru se târîse pe brânci până la noi la portiţă. In pârău acolo pe uliţa întunecată i-au ieşit înainte flăcăii satului şi l'au junghiat în spate şi între coaste.

Mama a sculat surorile. Alecu era strungar la stâna de peste apă.

L'au dus pe Calistru în casă şi l-au culcat între lăicere pe zestre.

Dacă nu te-astâmperi. îl dojenea mama legându-i tăieturile; dacă nu te-astâmperi...

Calistru spunea : mătuşă. se face ziuă. Trebue să mă duc. Mă prinde ziua aici.

Şi când cerca să se ridice recădea pe pernă. Stai până mâine, îi spunea mama legându-i ranele. Numai până mâine Duşman de-ai fi şi tăeturile tot ţi le-oi lega...

*

Noi n-aveam nici cal. nici căruţă. Carul nostru era vechiu şi hodorogit. Il făcuse tata pe vremea însurătoarei lui.

Aveam numai o vacă şi când începea căratul câmpului împrumutam una de la un vecin.

Oamenii cu o singură vită se întovărăşesc pe vremea plugului şi a căratului.

Abea se luminau depărtările când mama a trezit o vecină : Marioară hăi, dă-mi vaca, s'aduc nişte lemne din pădure.

L'au culcat pe Calistru în car şi-au pus deasupra lui fân proaspăt atâta cât ar roade vitele la proţap, până ar încărca lemnele.

Au înjugat vitele şi s'au dus cu carul scârţâind spre pădure. Mama şi soră-mea plăcuta lui Calistru.

Când era soarele sus se întorceau cu carul cu lemne.

Pe Calistru l-au dus până dincolo de păduri. în Mereşti. unde-avea un văr cu căruţă cu cai.

*

După vr'o două săpămâni Calistru cu cei patru fraţi ai lui au descălecat la noi la poartă. Eram în ogradă, mă jucam cu mâţa. O asvârleam în sus. ea cădea drept în picioare.

Măi ţucule. e-acasă mâta ?

Am lăsat mâţa şi-am alergat în grădină. A venit Calistru... Mamă, a venit Calistru...

Mătuşă. mie mi-i dragă fata dumitale. Şi mi-i dragă şi dumneata o duci departe... I-ar trebui un flăcău de la noi.

*

Mătuşă. mi-i dragă fata dumitale. Am avere şi neamuri bune. Dacă nu mi-o dai. ţi-o fur într'o noapte. Am holteit destul.

Incă nu ştie ţese, omule. încă nu ştie mânui vătalele.

Eu nu ţi-o iau pentru mânuitul vătalelor. Mie mi-i dragă şi-am s'o ţiu ca pe-o duducă vara la umbră şi iarna la căldură...

Am bani de-argint şi de aur, mătuşă....

*

După alte două săptămâni soră-mea aştepta venirea mirelui, îmbrăcată în ştaere albe.

De la noi din fundul grădinii se văd dealuri e până sub păduri. Alecu a venit de la stână şi'n locul cămăşii ciobăneşti spălată în zăr şi'n unt a îmbrăcat iţari şi cămaşă albă de bumbac.

Pîndeam cu Alecu în fundul grădinii dealurile care se pierd în păduri.

La margine s'au ivit călăreţi. In urmă a ieşit un şir de căruţe. Coborau coasta spre sat.

Pe cai mărunţi înveliţi în lăicere nuntaşii s'au oprit în poarta deschisă larg.

Calistru cu cuşmă neagră pe-o ureche, cu mintean nou, cu chimir înflorit îşi ogoia calul mărunt: stăi, mânzule, că nu dau lupii în tine...

Bădiţa Andrei-trâmbiţaşul cânta pe prispă cu trupca la cer jalea miresei înecată în Siret la Nămoloasa, cu toată nunta după ea...

XI.

De cum se lua roua şi pân' se'ntorceau vitele seara de la luncă, umblam cu Anton pe malul pârâului băgând prin scorburi mânile până'n umeri.

Anton venea la noi prin fundul grădinii. Avea în ochi ceva care mă'nfricoşa. Măi, hai la vrăbii...

Anton a băgat de multe ori mâna în cuiburi de şarpe.

Şi fiindcă eram vrăbier tata m'a luat strungar la stâna lui din luncă.

Strigam oilor: ales, ales, ales; cele sterpe rămâneau afară, cele cu lapte intrau în ocol.

Strungăria mea a tot durat vr'o două săptămâni. Intr'o zi pe vremea mulsului de seară tata s'a întors beat de la târg. Vânduse brânză.

Ploua şi venea seara. Cu un ţol în cap mânam oile la strungă: Brrr, haram...

Nu ştiu de ce s'o fi mâniat tata pe mine. M'a întrebat: măi, câte oi mai sunt în ocol?

Eu le-am numărat, tare: una, două, trei, patru, cinci, şase, şapte. Şapte mai sunt tată.

Câte? Şapte...

Dumnezeul mâtii, pui de golan, îţi dau eu ţie şapte... Piei în ocol.

Alecu mi-a făcut semn să nu fug. Când îi vreme ploioasă oile nu stau la muls. Bat din picioare şi strănută.

Câte oi mai sunt, măi? m'a întrebat iar tata. Am numărat tare, arătându-le cu băţul: una, două, trei, patru, cinci... Cinci mai sunt, tată. Câte? Cinci...

Golanule, îţi dau eu ţie cinci...

S'a sculat de pe scăunaşul de muls, a aruncat găleata cu lapte şi-a apucat o botă. Icoana şi Precista mâtii...

Bota a svârâit pe lângă capul meu. Am sărit din ocol şi-am luat-o la fugă devale printre arini, spre sat.

*

Tata cumpărase o iapă despre care oamenii spuneau râzând când trecea cu căruţa: are spinare ca ferăstrăul.

Am alergat până pe dâmb acolo unde drumul cobora în luncă. Inoptase. Tata s'a suit călare să mă ajungă. Printre arini s'a agăţat de crengi şi-a căzut suduind.

Nălucă sură în galop spre sat a trecut pe lângă mine iapa.

Acasă i-am spus mamei: mata m'ai crescut. Nu mă mai duc de acasă.

Mânca-le-ar lupu' oi...

*

Tata a luat strungar un băiat de peste apă. Era mic de statură şi i se spunea printre ciobani: uite, Michiduţă. măi Michiduţă, bun îi caşul?

Strungarul Michiduţă avea vr'o şaisprezece ani. Câteodată ciobanii îl prindeau şi-i trăgeau bernevecii în jos: măi Michiduţă, ţi-au crescut tuleele?...

De aceea poate, Michiduţă îşi păstra totdeauna turma în plopărie pe malul apei.

XII

Popa avea doisprezece vite. Uneia îi lipsea un corn. Deaceea îi ziceam Cioanca, strechiind într'o vară a căzut într'o râpă şi şi-a rupt un corn.

Alteia îi ziceau Căpieta pentrucă lua copiii în coarne. Pe Ilinca o cumpărase popa de la o femee pe care o chema Ilinca. Vaca asta rodea straele şi traistele cu merinde.

Alecu era argat la popa şi pentru că nu putea păzi singur şaisprezece vite mama mă trimitea şi pe mine să-i dau ajutor, du-te că-ţi dă preoteasa colac...

Păscătoarea e lângă drumul cel mare care duce la târg. E largă păscătoarea şi spre asfinţit e mărginită de-o coastă pe care vitele popii pântecoase nu se urcau niciodată să pască.

Deaceea iarba creştea mare şi se usca. In iarba asta într'o zi am găsit un cuib cu trei puişori în puf. Pasărea sbura pe deasupra mea: fis-tâc, fis-tâc, fis-tâc....

Bădiţă Alecu, am găsit un cuib... Alecu cânta din trişcă. vitele păşteau liniştite. Era spre seară şi musca rea se rătăcise undeva peste păpuşoiştile verzi.

Câte ouă are? mă întrebă frate-meu întrerupându-şi cântecul.

N'are ouă. are trei pui. am răspuns. Dacă-s mici. lasă-i acolo...

Pasărea sbura pe deasupra mea : fio-tic. fio-tic...

Copiii se fălesc : măi, am un cuib. Unii sparg ouăle cu acul sau cu paiul. apoi le aruncă. Alţii iau puii golăşei şi-i duc acasă la mâţă.

Eu mă duceam în fiecare zi de trei patru ori să văd ce-mi mai fac puişorii.

Pasărea cu verme în pliscul albastru sbura pe deasupra mea : fio-tic. fio-tic.

Acasă. seara, îi spuneam lui Mandache : am un cuib cu trei pui golăşei. Ce-mi dai să-ţi aduc ţie unul ?

Mandache era bolnav. nu ieşise niciodată în câmp. Iţi dau păpucaşii şi pălăria, dacă-mi aduci un puiu...

Mama îi cumpărase păpucaşi şi pălărie ştiind că într'o bună zi are să moară.

Cei trei puişori au crescut mari, în locul pufului au înflorit cotorii şi-apoi penele.

Spuneam lui Mandache: mâine, îţi aduc un pui. Când mă duceam dimineaţa el îmi da de grijă : auzi ? Să-mi aduci un pui...

Mama îmi spunea în poartă : adă-i, măi. un pui...

*

Au dat ploi mari care-au ţinut câteva zile.

Popa şi-a desfundat stogurile de fân. Pe ploile mari vitele popii rodeau la iesle.

Popa a venit la noi : Lele, unde-s flăcăii? Am semne că mâine-i vreme bună. Dimineaţă scoatem vitele la păscut.

Bucuria mea : Ce-or fi făcând puişorii ? Alecu m'a 'nvăţat : măi, du-te'ncet, să nu te simtă pasărea. Pune pălăria pe cuib.

Mă văd şi acum: prin iarbă, târându-mă în coate şi'n genunchi, cu gâtul întins, cu răsuflarea tăiată.

Deasupra mea a apărut pasărea: fio-tâc. fio-tâc, fio-tâc.

Pe marginea cuibului trei căpuşoare cu ciocuri galbene. Am pus pălăria. Na v'am prins...

Alecu cânta din trişcă. Era răcoare şi musca rea nu apăruse încă de după porumbiştile verzi. Alecu şi-a întrerupt cântecul: câţi ai prins? Pe toţi. Ii am sub pălărie. Pasărea se sbătea pe deasupra mea: fio-tâc, fio-tâc. fio-tâc...

Când am băgat mâna sub pălărie doi puişori mi-au scăpat pe lângă mână. Fugeau cu aripioarele desfăcute. clătinând firele de iarbă, la deal. Au intrat într'o secară.

Din ciocul puiului strâns în mână a ieşit un ţipăt mărunt: ciirt...

I l'am arătat lui Alecu. El înălţă din trişcă o doină nouă.

Du-te dracului. Pui îmi trebue mie ?

Pasărea m'a urmărit sburându-mi pe deasupra: fio-tâc, fio-tâc, fio-tâc....

Ii voiu face puiului o cuşcă în pământ, m'am gândit. Dacă-l pun în sân îmi fuge pe mânecă.

Lângă un muşuroiu am scormonit cu degetele. Am smuls iarba moale aşternând-o în cuib. Beţişoarele le-am împlântat unul lângă altul. Deasupra am pus iarba moale. Făcusem o colivie rotundă.

Punând puiul în închisoarea mică l-am bătut pe Alecu pe umăr: încaltea tu nu ştii unde-i puiul...

Mai bine i l'ai duce lui Mandache că el nu poate căuta pui mi-a răspuns punând trişca la gură.

Spre seară. la părăsirea câmpului m'am gândit aşa: dacă duc puiul acasă. trebue să i-l dau lui Mandache. Mai bine-l las aici până mânc.

Dacă i-aşi fi prins pe toţi...

In urma vitelor pe drumul cel mare Alecu cânta din trişcă pălindu-se cu picioarcle de pietre. Mama mâtii, petroi...

Pe păscătoarea părăsită s'auzea pasărea: fio-tâc... fio-tâc....

Mandache, nu ţi-am adus pui. Au sburat toţi.

Să-mi sară ochii c'au sburat. Să ardă casa pe mine...

Mandache s'a întors cu faţa la perete şi-a început a plânge. Mama m'a suduit: obrazu' lui moştu, de ce nu-i aduci pui?

A doua zi în cuibul cu iarbă moale am găsit pene şi ciolănaşe albe.

Alecu mi-a spus: l-au mâncat ast'-noapte furnicile. Gâtul dracului, de ce nu i l'ai dus lui Mandache? L-au mâncat furnicile. Cum l'or fi chinuit, Doamne...

Imi lăsasem pălăria la cuib.

Ilinca rodea ceva cu botul în sus. Fugi repede că-ţi roade pălăria...

Seara m'am întors acasă cu capu' gol. Pe drum în urma vitelor Alecu mergea cu trişca sub brâu.

...Să nu mai vii cu mine. Auzi?...

XIII.

Copiii sgârciţilor n'au prieteni. Taţii lor chiaburi le dau de grijă : măi, nu vă faceţi de lucru cu mine...

Ei au în trăistuţe numai mămăligă rece şi ceapă. Copiii săracilor îşi amestecă vitele şi le păzesc împreună.

Ei au în trăistuţe ouă fierte şi caş.

Copiii zgârciţilor îşi mână vitele pe lângă cârduri în fundul luncii acolo unde în umbra tufelor creşte iarbă bună. Măi, le spun părinţii, să veniţi deseară cu vitele sătule...

Copiii sgârciţilor stau singuri pe malul apei. Se ascund în tufe când flămânzesc şi-şi molfăesc mămăliga şi ceapa. Să nu-i vadă nime. Să nu le ceară nime...

E tare frumoasă viaţa din lunca satului nostru.

Duminica se aud din sat chiuituri de nunţi. Copiii îşi spun: măi, hai de-a nunta...

Copilele se gătesc cu flori lângă vaduri. Intr'o Duminică s'au pregătit de cununie două mirese, două nunţi.

Mirii să fie de peste apă, şi-au propus copiii.

Vitele rumegau la amiază în apă până la pântece, la stanişte de sub mal.

Când au ajuns nunţile la mijlocul apei acolo unde începe şivoiul, băeţii au fugit înapoi. In şivoiu se vede umbra unui butuc negru. Acolo-i adânc mare şi în toate verile se îneacă un copil.

Celor două mirese prinse de mână le-a tăiat picioarele şivoiul.

La nunţile noastre copiii sgârciţilor se uită chioriş din tufe, cu limba scoasă. Copilele prinse de mână au ţipat. Pe cea mai slabă a prins-o de cămăşuică vârteşugul. Şi-a tras după dânsa şi prietena.

Copiii şi-au fugărit vitele din stanişte, în tufărie. In apă au rămas rumegând cap la cap numai vacile celor două copile.

*

Câteodată vin la apele râului oamenii să se roage pentru ploae, poposind la toate fântânile din câmp.

La râu, acolo unde adâncu-i mai mare se svârle icoana.

Popa se'ntoarce pe jos în sat. Gospodarii rămân la râu. Beau tutun şi sfătuesc. Măi, de-ar da Dumnezeu ploae...

Şi privesc, departe, cerul.

In duminica aceea au aruncat icoana în vârtecuşul cu butuc negru. Popa, oprindu-se din rugăciune, a arătat cu mâna: oameni buni, parcă se vede ceva...

Unul s'a scufundat şi-a scos-o de sub butuc pe Ifghenia.

Copiii îşi fugăriseră cârdul în fundac. N'au întâmpinat procesiunea ca în alte duminici. Popa întrebase la marginea luncii: oare unde-s copiii?

Din tufe au venit copiii sgârciţilor: S'au jucat de-a nunta. S'a mai înecat una...

Oamenii s'au împrăştiat prin tufe să-şi caute copiii. Pe mal a rămas numai popa lângă Ifghenia care mai avea în păr câteva flori de nuntă.

Pe cealaltă copilă măicuţa ei a strigat-o pe nume toată noaptea, alergând pe maluri.

Flăcăi cu cângi au căutat coturile până s'a făcut întunerec.

Şi pentrucă nu era niciunul neam cu mama înecatei s'au dus pe rând spre sat, spunând: mâne trebue să mă scol de noapte...

Apele au aruncat-o pe mal a doua zi spre seară, departe, la vale. Măicuţa ei a dus-o acasă cu carul.

Are să ploae, spuneau oamenii rezimaţi în sape, pe ogoare. Are să ploae. Apele lui Dumnezeu şi-au luat vama...

Câteodată trec în luncă la noi caii moldovenilor chemaţi de nechezul iepelor noastre. Copiii îi prind cu arcanul şi-i încalecă, înconjurând lunca în galop.

Vin vărăticenii, oameni iuţi şi răi şi noi descălecăm şi ne-ascundem în tufe.

La amiază, la stanişte, vin pe malul celălalt copii de-ai vărăticenilor.

Existenţa i se cunoaşte odată cu veacul al VIII-lea, primul episcop-prinţ, conducător al provinciei şi deci sălăşluitor în acest oraş a fost Arno.

Svârlim cu pietre şi ne suduim: corlopeţi, corlopeţi...

Ei ne răspund nouă: corduneni, corduneni...

O fată de la noi a trecut odată apa. Era mare, cea mai mare dintre noi. Coasea altiţe pe pânză de in pe sub tufe păzindu-şi vaca.

In ziua aceea Floreana ei umbla după taur şi a trecut la cirdul vărăticenilor.

Fă, vină şi-ţi ia haramu, a strigat'o de pe malul moldovenilor un flăcăiandru.

La vadul acela apa era adâncă pînă la pîntece. Fata a trecut apa cu fusta ridicată.

Cînd s'a întors avea obrazul muşcat.

Ce ai, fă, am întrebat'o noi? Nu ne-a răspuns, s'a tot dus în tufe.

Pe malul celălalt flăcăiandrul a cintat din trişcă pînă seara.

*

Este sub malul vărăticenilor un ochiu de apă. Se spune că în fundul lui doarme un peşte mare cît l'ai duce într'un coş de car.

Adese vin pescarii cu poclăele şi le slobod în adîncul verde. Le scot totdeauna goale.

Intr'o zi unul a stupit suduind şi-a zis: ia să văd ce-i în fundul ochiului...

(Urmează)

MARII NOŞTRI REGIZORI

PAUL GUSTI

Desen de ROSS

VIAȚA TEATRALĂ

S'a reprezentat însfârșit în România, capodopera lui Pirandello, „Șase personagii în căutarea unui autor".

E locul, înainte de a sublinia importanța acestui pas făcut în viața noastră teatrală, să formulăm o rezervă. „Șase personagii în căutarea unui autor" a constituit acum două zeci și cinci de ani, revelația unui nou gen de teatru. De la un capăt al lumii la celălalt, Pirandello a fost jucat în acea epocă în toate țările, pe toate scenele... afară de România. Azi, cu un sfert de veac în urmă, când Pirandello a trecut mai mult sau mai puțin în clasicism, când teoriile sale ce păreau la început simple jocuri spirituale, au fost, mai mult sau mai puțin, înțelese de toată lumea, a venit rândul celor „Șase personagii" să fie reprezentați în România".

Evident, mai bine acum decât niciodată, dar e cazul să ne întrebăm, pentru ce piesa lui Pirandello s'a jucat cu titlu de experiență la Studioul Teatrului Național, subliniindu-se astfel întârzierea noastră în mișcarea teatrală universală, când ar fi fost mult mai nimerit să nu se insiste asupra acestui lucru, jucându-se „Cele șase personagii" la Teatrul Național, în cadrul repertoriului modern consacrat.

Această rezervă formulată, e locul să arătăm d-lui Ion Marin Sadoveanu, toată bucuria noastră de a fi putut însfârșit să vedem pe o scenă românească, capodopera lui Pirandello.

„Șase personagii în căutarea unui autor" după cum ne arată chiar Pirandello nu este o piesă de teatru gata, ci una de făcut. Ceișase eroi care s'au născut personagii de teatru, simt nevoia imperioasă de a-și trăi drama lor. Pentru aceasta le trebue o scenă, fiindcă numai acolo, în ficțiunea teatrului ei pot să devină personagii reale. La început sunt încă în stare haotică, și lucrul e logic, deoarece pe măsura în care-și va realiza drama, se vor desăvârși și vor căpăta o formă definitivă. Astfel fiind, piesa se naște, se întruchipează în fața noastră.

Este aci, descompus în amănunte, procesul creării în teatru.

Deobicei într'o lucrare dramatică, suntem chemați să vedem o realizare definitivă, dintr'un dublu punct de vedere: munca autorului care a căpătat forma concretă a unui text, și apoi adaptarea acestui text în forma lui scenică. Pe spectatorul obișnuit nu-l interesează nici

„Șase personagii în căutarea unui autor"

de Luigi Pirandello, la Studioul Teatrului Național

„Mama"

de Karl Csapeck, la Teatrul Liber

felul cum a creat autorul lucrarea sa, nici etapele pe care le-au parcurs actorii pentru a realiza spectacolul. Publicul vine numai în momentul în care aceste două elemente au fost puse la punct și au căpătat forma definitivă: spectacolul.

In cele „Șase personagii în căutarea unui autor", se întâmplă absolut contrariul. Piesa nu e făcută, și cu atât mai puțin actorii nu au avut ce lucra. Suntem chemați să fim martorii creațiunii artistice de la începutul începutului. Piesa se realizează treptat în fața noastră, și odată cu ea actorii ce vor interpreta la rându-le personagiile, se încadrează în ritmul lor. In momentul când piesa e gata, și când, după cea mai elementară logică, ar fi momentul oportun să vedem spectacolul, totul s'a terminat.

ION SAVA

Iată importanța primordială a acestei lucrări de descompunere al spectacolului teatral, și iată pentru ce ea rămâne o capodoperă, indiferent dacă voga pirandelismului a trecut și dacă azi unii îl găsesc învechit.

Pe lângă aceasta, Pirandello a îngrămădit în „Cele șase personagii", un vast material auxiliar, din care a cules apoi toată producțiunea lui viitoare. Deaceea piesa este supraîncărcată de teorii, de experiențe, de momente și de nuanțe, insuficient realizate, dar care-și dau o privire generală a întregii filozofii pirandeliene: multiplicitatea personalității umane.

Un om n'are o personalitate proprie, ci are una, zece, o mie de personalități, după cum fiecare din juru-i îl privește, îl înțelege, atribuindu-i personalitatea pe care o crede el. Omul trăește într'o lume formată dintr'o vastă oglindă, un infinit de multe compartimente, iar personalitatea unui om se reflectează în toate aceste infinit de multe compartimente, după numărul persoanelor care-l înconjoară. Deaceea personalitatea este o ficțiune, realitatea constând dintr'o mie de realități succesive și momentane.

Pentru a-și ilustra teoria, Pirandello recurge la un contrast, opunând personalității fictive a omului, personalitatea reală a personajului de teatru. Și aici găsește embrionul copleșitoarei drame al celor șase personagii în căutarea unui autor, dramă zguduitoare și reală, fiindcă personagiul de teatru nu are decât o singură personalitate, aceea a dramei lui, care are o formă definitivă, într'un spațiu limitat, formă pe care spectatorul nu poate să i-o schimbe, oricât ar vrea el.

D-lui Ion Sava, proaspăt sosit de la Iași, i-a venit greaua sarcină de a pune în scenă o lucrare atât de complexă, atât de dificilă. D-sa, dând dovada de mult simț teatral, cum și o frumoasă fantezie, (ades fără de rost întrebuințată), a reușit să ne prezinte capodopera lui Pirandello, intr'un spectacol bine pus la punct, închegat, dar care a avut câteva lacune.

De pildă — și aceasta ni se pare a fi cea mai serioasă eroare — d. Sava nu a demarcat suficient grupul celor șase personagii, situându-l în afara oamenilor din viață, din cotidian, dar în ceeace privește însăși drama personagiilor, d. Sava a accentuat-o prea mult de la început, astfel că aceste personagii pășesc pe scenă cu prea mare siguranță, când ei vin tocmai spre a se regăsi, spre a-și întruchipa forma definitivă. Cele șase personagii sunt din chiar momentul intrării lor pe scenă ,conștienți de drama lor, când această dramă n'ar trebui să li se desvăluie decât în cursul realizării piesei.

De aceea, privite lucrurile absolut dintr'un punct de vedere general, noi spectatorii nu avem senzația de a fi martorii unei piese care se face în fața noastră, ci ne dăm seama precis, că piesa e deja gata.

Iată punctul slab al regiei d-lui Sava, care în orice caz, rămâne valabilă și mai cu seamă promițătoare pentru activitatea viitoare a noului regisor venit dela Iași.

Din grupul celor șase personagii, trebuesc remarcate în primul rând, creațiunile d-nei Marietta Anca și d-lui Stroe Atanasiu. D-na Marietta Anca într'un rol complex și foarte greu, a dat dovada unui cert temperament artistic, trecând cu ușurință prin toate exteriorizările bizare ale personagiului. D. Stroe Atanasiu în rolul fiului, a fost poate singurul care a jucat în adevăratul ritm pirandelian. Ermetic la început, s'a regăsit încetul cu încetul dealungul piesei. Iată un element tânăr, care s'a relevat a fi pe calea ce duce la marile creațiuni. D-na Marietta Sadova a găsit accente de un tragic impresionant în rolul mamei, iar d. G. Calboreanu, deși a rămas excelentul actor pe care-l cunoaștem, a fost poate prea uman, prea sincer, când l-am fi vrut mai „personaj de teatru". Foarte bun jocul mut cum și masca d-nei Mya Coca. Ansamblul a fost bine complectat de d-nii I. Anastasiad, A. Marius și d-nele Eugenia Zaharia și Nelly Dordea.

Ne-a rămas un spațiu restrâns pentru a discuta admirabilul spectacol realizat de d. Sahighian pe ingrata scenă a Teatrului Liber, cu „Mama" de Karl Csapeck. Iată o piesă care ar fi putut aluneca cu ușurință pe scoborâșul tentant al celei mai banale melodrame, și care se ridică din contra, către înălțimile poemului dramatic, grație unei minunate tehnice a autorului cât și unei perfecte înțelegeri a d-lui Sahigian.

Lipsa de dinamism al conflictului, l-a îndemnat pe Karl Csapeck să recurgă la un procedeu inedit și riscat, pe care însă l-a mânuit cu o iscusință uimitoare, transformând întreaga piesă într'un lung monolog. Acest monolog însă, autorul îl exteriorizează printr'o serie de viziuni, ce capătă pe scenă forma unor dialoguri vii, prezente.

Iată de ce este vorba: o mamă căreia i-a murit bărbatul de mult, pe un front imaginar, într'o colonie îndepărtată, asistă neputincioasă la moartea copiilor ei, cari se prăpădesc în eroi, unul câte unul. Vrea să-și salveze ultimul copil, dar patria amenințată îi și cere acest sacrificiu, iar după o luptă interioară puternică, ea însăși îndeamnă pe ultimul ei vlăstar să se ducă spre moarte. Cum se realizează pe scenă această melodramă atât de banală? Prin viziunile mamei, care creându-și o atmosferă potrivită, își reîncarnează copiii și bărbatul în mintea ei, având-i mereu prezenți și vii lângă ea.

D. Sahighian a marcat cu multă pricepere aceste viziuni ale mamei, nefăcând nici o deosebire între cei morți și cei vii. Și era natural ca d. Sahighian să procedeze astfel, din moment ce viziunile mamei sunt simple amintiri, și știm cu toții că atunci când ne amintim de o persoară dispărută care ne este dragă, o întruchipăm vie, animată, lângă noi.

Iscusitul regisor care e d. Sahighian a mai reușit un tur de forță, grupând în jurul d-nei Ecaterina Nițulescu Sahighian, care a jucat rolul mamei cu un admirabil bun simț, nealunecând nici un moment în melodramă, câțiva actori tineri, și anume d-nii I. A. Manolescu, N. Tomagoglu, M. Septilici, J. Constantinescu, G. Sion și Niculescu Cadet, ce au jucat cu o sobrietate și un ritm atât de unitar, încât păreau smulși unul din altul. In acest ritm s'a integrat de minune și d. I. Talianu, care a dovedit un temperament dramatic de cea mai aleasă calitate.

GH. NENIȘIOR

ADRIAN MANIU
traducătorul piesei „Clopotul scufundat"

Teatrul Național

LILLI CARANDINO
în „Clopotul scufundat"

PREMIUL NOBEL: PEARL BUCK

De atâtea secole cele două jumătăți ale lumii au stat una în fața alteia să se cunoască. Pentru întâia oară s'au deschis porțile grele ale Chinei pentru Europa, iar cea care le-a deschis o femee de mare talent cu inima ei plină de iubire făcându-ne să pătrundem în realitatea intimă și familiară a acestui popor care a fost, până la ea, un popor legendar, învăluit de taină și deformat de legendă. Toți cei ce au scris despre Orientul îndepărtat ne-au redat numai impresiile lor de călători curioși, uimiți de aparența exterioară a unei lumi în care nu au pătruns, ci prin care au trecut, vorbind doar de tainele sale nepătrunse.

Loti cu toate zâmbetele pentru soțiile sale exotice, Lafcadio Hearn cu toată dorința sa de a se despoia de tot ce era în ființa sa de european și naturalizarea în țara „niponilor" nu au făcut de cât să dovedească experiența lor neputincioasă în fața necunoscutului și a dezlegării enigmei Orientului. Pearl Buck este singura scriitoare care fiind o copilă a Occidentului, cu o senzibilitate europeană, crescută chinezește și realizând în ea adevărata minune a inteligenții occidentale și a înțelegerii sufletului asiatic, amestecul fericit al celor două lumi.

Americană, fiică a unor pioneri și păstori, a venit în China când era numai în vârstă de câteva luni. Patria sa adevărată a fost China. Acolo a trăit ea având ca prim orizont o colină și un fluviu, Yang Tse, primele cuvinte pe care le-a gângurit au fost în limba chineză, limba doicei sale. Această doică a hrănit-o cu laptele său și cu basmele minunate ale poporului său. A vorbit chinezește cu servitoarele, a crescut într'un univers chinezesc, și-a petrecut în el tinerețea. Englezește a învățat să vorbească mai târziu ca pe o limbă străină și a trăit între două chipuri, cele mai iubite, unul galben al doicii sale, celălalt alb al mamei. De o rassă foarte pură, omogenă și fără nici un amestec, ea s'a impregnat din primele zile ale vieții de sucul acestui pământ al Chinei și nu a avut nici odată senzația că descopere acest antic imperiu milenar. Ea s'a născut la viață și a trăit în interiorul Chinei și nu avut nici odată prilejul să observe „zidul" de care se loviseră toți cei ce au venit acolo din exterior.

Predestinată prin naștere misionarismului, a crescut în China dar într'o familie cu suflet și simțire evanghelică, pentru care nu exista de cât marea familie a omenirii. S'a măritat cu un pastor și a continuat să fie, în toată opera sa astfel precum a format-o această educație unică în felul său.

Printre Europeni nu au cunoscut fața Chinei, așa cum s'a arătat acestei mari scriitoare, de cât doar bătrânii preoți, misionari ai credinții catolice sau protestante, oameni obscuri, necunoscuți, care s'au fixat aci pe o viață. Apostoli cari și-au jertfit acolo viața, dar cărora le-a lipsit darul de a aduce lumii prin cuvânt mărturia răbdării și virtuților acestui popor.

Pearl Buck are experiența lor și minunatul dar al unui mare talent literar. In patria sa, America, cu țărmul ei pe oceanul Pacific și problema sa din punct de vedere etnic, are un interes de primă ordine față de invazia galbenă din San Francisco și Chicago. Totuși până în prezent Americanii nu și-au dat osteneala să cunoască sufletul adevărat

al aceste mulțimi care furnică printre ei și trăesc în mare promiscuitate cu ei. Au adoptat fără să le cerceteze judecăți sumare patimi și prejudecăți.

Pearl Buck a pus pentru întâia oară în fața lumii civilizate, de pretutindeni, realitatea acestei lumi cu caractere specifice, dar nici mai tainice, nici mai ciudate de cât ale tuturor celorlalte popoare. Am aflat din operele scriitoarei Pearl Buck că, la rândul nostru, producem asupra Chinezilor acelaș efect, pe care-l produc ei asupra noastră.

Unitatea spirituală a omenirii, unitatea civilizației a cărei noțiune abstractă o avem prin contribuțiile cercetătorilor Istoriei, ne-a concretizat-o Pearl Buck în „Vânt de Est", „Pământ chinez", „Prima soție a lui Souan" și celelalte opere apărute după acestea. In bărbații și femeile pe care ea ni le evocă regăsim sentimentele, faptele și gândurile noastre, îi recunoaștem ca pe semenii noștri în carne și oase.

Ea ne arată cum pătrunde și în China desnădejdea, dezorientarea politică a vremurilor de azi, sub năvala ideilor noi, care pătrund și macină vechiul Imperiu. Se desfășoară în fața noastră amurgul zeilor venerați, groaza și turburarea Chinei antice care se nărue. Cine putea să merite mai bine premiul Nobel de cât această femee de mare talent, care cu suflul cald al înțelegerii și iubirii sale de oameni a dărâmat zidurile Chinei și a întins o punte peste prăpastia milenară dintre cele două lumi, dovedind că Împărăția lui Dumnezeu, așa cum a învățat-o Evanghelia, se poate realiza, pentru că toți suntem frați și alcătuim aceiași lume.

IZ. SD.

AMANDA

Amanda. — Americanii știu să reînoiască mereu temele lor cinematografice speculate și fără a recurge la tradiție, întineresc subiectele cele mai tradiționale. Amanda ne prilejuește regăsirea intactă a acestei perechi strălucitoare și armonioase, pentru a cărui dăinuire în film am avut de atâtea ori teamă: Fred Astaire și Ginger Rogers. N'a fost anunțată în atâtea rânduri despărțirea lor definitivă ? Și nu ne dăm seama mai bine de valoarea colaborării lor decât în Amanda, ultimul lor film, în care evoluțiile lor coreografice se desfășoară cum nu se poate mai fericit artistic.

Aceste două ființe dinamice puteau să nu fie decât dansatori și ar fi fost mult pentru bucuria ochilor noștri, dar cu fiecare film nou se dovedesc minunați actori de comedie. Mai mult: amândoi aduc în joc și cântec exact aceleași daruri, acelaș spirit, acelaș stil. Lucru care face ca trecerile dela o expresie la alta să se producă întotdeauna armonios, oferindu-ni-se mereu acelaș nivel de încântare vizuală, fără insistențe prea multe, fără sublinieri, fără ca o scenă să dureze mai mult decât trebue.

CINEMATOGRAFUL

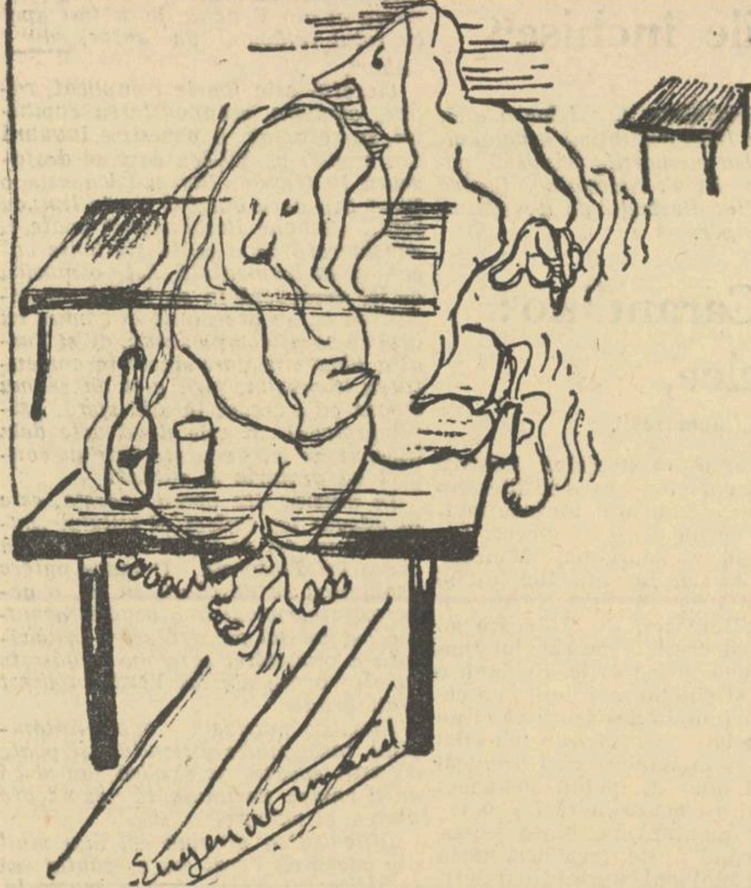
In Amanda nu sunt mai mult decât 6 dansatori, dar toate sunt pe cât de originale pe atât de amețitoare. Cine nu va fi cucerit de farmecul acelui dans încetinit, interpretat de Ginger Rogers îmbrăcată în voaluri albe și cine nu se va distra văzând pe Fred Astaire cântând din armonică și jucând golf în pas de dans. Este apoi, un film, un dans hipnotic executat de cei doi actori fără să se atingă unul de altul și, în fine, ca apoteoză, dansul „Yam", plin de elanuri acrobatice și rotiri de serbare câmpenească.

Și toate dansurile acestea izbucnesc într'o atmosferă de liniște, în momentele dionisiace ale unei acțiuni capricioase și îndrăcite, unde regisorul Mark Sandrick nu se ostenește să speculeze scenariul până la capătul posibilităților lui, deoarece are atâtea lucruri noi, încât e nevoit să le asvârle cu grămada.

O bună parte din film se petrece într'o complectă nestatornicie. Și aici constă noutatea lui și aici regăsim tradiția de care vorbeam mai înainte. Căci Fred Astaire este în film un doctor savant, psihanalist, hipnotizator. Ori, Medicul, Ilustrul Medic este o veche figură a Comediei dell'Arte. Mintea și inima oamenilor n'au taine pentru el și poate face ceiace vrea din bolnavii care se încred în minunile artei lui.

DIN LUMEA UMBRELOR!

de A. RENNICOV

E o noapte ploioasă. Intr'o mahala din Paris, depe cheiul Bien-Cour, în casa roşie cu două etaje, în care se află „bureau d'embauche" e pustiu. Razele tremurătoare ale felinarelor cu gaz aerian învăluesc podul într'o lumină tristă. Dealungul, malului Senei, plopii înalţi fac strajă, discutând zgomotos şi se apleacă suspinând în spre Pont-Sévre. După fâşia aceia neagră, unde râul pare că se ascunde, a încremenit pădurea posomorâtă, încercuită în reţeaua-i de pomi despuiaţi.

Vântul s'a deslănţuit pe'nserat: se rostogoleşte ameţitor în şanţurile reci, sfarmă picăturile de ploae şi le preface în pulbere, se agaţă de plopii, ameninţă pe nu ştiu cine, cu crengile uscate, şi apoi cade neputincios în râu, iar de acolo porneşte în goană, şerpuind, înspre luminile verzi din depărtare.

Pe podul vechiu, cu grinzile găurite, sub care o barcă se loveşte cu un zgomot surd de apa nevăzută, stau două umbre. Vântul şi ploaia nu le atinge. O umbră stă în picioare, nemişcată, cu giulgiul strâns pe corp. Cealaltă s'a aşezat jos, şi-a desfăcut vălul, şi a întins planul Parisului pe genunchiu şi studiază cu multă atenţie străzile lui.

— Ei, ce este? Ai găsit vreo adresă?

— Aş, de unde! Mizerabilă situaţie! Nu-ţi spuneam eu că la ortodocşi nu poţi găsi deloc apartamente goale? Apartamentele lor sunt tixite de chiriaşi. Să fi fost noi nişte spirite străine, atunci situaţia s'ar fi schimbat. Spiritele franceze au pe unde rătăci, au pe cine înfricoşa. Pe când noi ce putem face? Nimic. Ia încearcă de pătrunde într'o casă franţuzească! Crezi că te vei putea strecura neobservat? Numai decât te-ar înhăţa spiritele catolice. Nu, eu nu mă mai duc nicăeri, iar tu, fă ce vrei.

— Dar vezi c'astăzi e noaptea Bobotezei, frate dragă! Astăzi trebue să-i speriem puţin pe ortodocşi! Aşa e datina!

— Multe datorii om fi având noi de îndeplinit... Dar cum să le îndeplineşti? Să luăm de pildă portăresele... Ele ar fi în stare să te urmărească până la mormânt. Anul trecut mă dusesem să-l sperii pe Ivanov. Şi ce-am păţit? Nici n'am apucat să urc până la jumătatea scării, când mă pomenii cu toată casa în picioare. Abia am putut scăpa cu fuga. Eu nu pot să-mi închipui cum poate locui atâta lume într'o casă! Mi-aduc aminte că la noi în Rusia aveai atâta loc, atâta libertate! O familie mică, de trei-patru persoane — dispunea de vreo cinsprezece camere... Şi cât confort! Aveai o scară scârţâitoare, greerii după cuptor, şoareci, gândaci, balamale ruginite... Ce nu găseai acolo? Aici însă nimic! Intrucât mă priveşte pe mine, eu prefer să intru într'un restaurant gol, şi să stau acolo liniştit până'n zori. Sunt pe aci restaurante ruseşti foarte simpatice, poţi şedea în ele o zi întreagă fără să te bage nimeni în seamă.

— Dar eu tot o să mă duc. Chiar cu riscul de a mi se întâmpla orice. La ruşi, sărbătorile nu mai sunt sărbători, dacă nu-i sperii puţin.

Vântul continuă să urle şi să legene pe maluri. Ploaia loveşte în faţă, pe felinare, în case, unde nimereşte. Pomii şueră, se vaetă ridicându-şi braţele rugătoare spre cer.

Iar pe pod, afară din Paris, o umbră albă, udă, rătăceşte singuratecă şi tristă, zornăind lugubru cu lanţurile-i ruginite pe asfalt.

In odaia Poncicovilor lumina s'a stins de mult.

Au mâncat frugal şi s'au culcat devreme, pentru ca mâine, zi de lucru, să-şi reia activitatea obicinuită. Olga Ivanovna doarme obosită, visează. Stepan Alexandrovici doarme adânc, şi visează că se află în Rosia Sovietică şi că nu se mai poate înapoia de-acolo. Băeţaşul Mitea, obosit de evenimentele din acea seară, doarme şi el adânc.

— A-a-ah! — se aude un geamăt profund la uşă. Ah!... Zurrr... Zang!

Răsună lanţul ruginit. O umbră înaltă, albă, înaintează greoi spre peretele gol. Se apropie de patul Poncicovilor poticnindu-se de colţul dulapului şi izbindu-se la picior.

— Steopa!

— Iââ.

— Steopa! Cine a venit?!

— Un cekist?! — strigă speriat Ştefan Alexandrovici, sărind din pat.

— O stafie... Steopa! Ia te uită!

— O stafie? Slavă Domnului... De ce cauţi să mă sperii Olga?

Stepan Alexandrovici îşi lasă capul pe perne, suspinând uşurat şi se uită chiondorâş la stafie.

— Crezusem că e unul dela G. P. U... Culcă-te şi dormi. Nu-i da nici o atenţie.

— Dar de va fi vreun hoţ? N'o să-ţi fure oare paltonul?

— Ce hoţ visezi tu acolo? E stafie! Nu vezi că-i străvezie?

— Intr'adevăr! E străvezie. Doamne, Dumnezeule! La şase jumătate trebue să ne sculăm, iar stafiile tot nu s'au astâmpărat!

Olga Ivanovna cască, îşi închide ochii obosită şi se'ntoarce pe partea cealaltă.

— Aaaah!... se aude din nou suspinând, şi-apoi zângănind. — Zurrr ...Zang!

Stafia se scutură, face câtiva paşi. Se vâră între cămin şi fotoliu şi cade peste masă, de peste care se rostogoleşte un pahar.

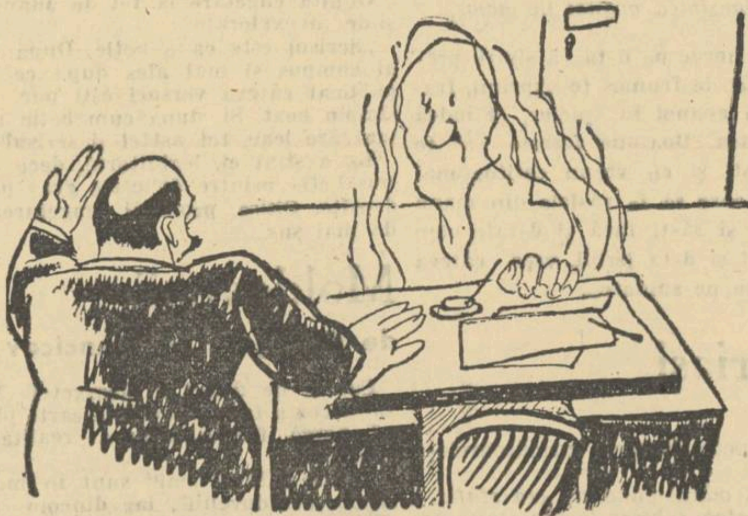
— Tare mi-e greu să port cătuşele! — se adue o voce surdă, ce pare că iese din mormânt.

— Mi-e tare greu, oameni buni, mi-e tare greu!

— Bine, bine! — mormăe prin somn Stepan Alexandrovici. — Ieşi afară!

— Am fost omorît în veacul al şaisprezecelea... Din ordinul ţarului... N'am fost îngropat nicăeri...

— Ah, cât e de plictisitoare! — zice Olga, răsucindu-se somnoroasă în pat. — Loveşte-o cu ceva. Altfel nu mai pleacă.

— Şi de atunci rătăcesc mereu... N'am linişte, un loc de odihnă. Vai mie!

Stafia tace câteva clipe, îşi trece mâna prin părul Olgăi, şi suflă în faţa lui Stepan Alexandrovici. Văzând că nici cu asta nu reuşeşte, atunci se îndreaptă spre patul lui Mitea şi-i dă plapuma la o parte cu necaz.

— Deşteaptă-te măcar tu... mucosule mic! Uită-te la mine!

— Dar cine eşti tu?—zice Mitea, privind umbra înfuriat şi trăgându-şi plapuma peste el.

— Eu sunt stafie! Uuu!

— Dar ce înseamnă stafie?

— Sunt strigoi! N'am casă! Am fost omorît în veacul al şaisprezecelea.

— Dar ce înseamnă strigoi?

— Spirit! Duh reîncarnat! N'am odihnă nicăeri. Rătăcesc mereu.

— Dar ce înseamnă reîncarnat?

Ochii lui Mitea se lasă greoi şi se închid de somn. Umbra îl părăseşte înfuriată, iar lantul îi răspunde zuruind. Iar din odaia vecină se aud voci iritate şi lovituri energice în pereţi:

— Du calme, s'il vous plait! Silence!

Vorotilov nu se culcase încă. Şedea la masă şi desena cu băgare de seamă un aparat inventat de dânsul, pentru care spera să capete patentă. Aparatul acesta trebuia să prezerve pe pietoni de loviturile automobilelor şi consta dintr'o mică pânză uşoară de metal, căptuşită de patru părţi cu baloane de cauciuc.

Perspective ademenitoare! Un aparat costa 800 de franci, şi dacă s'ar fi vândut cu 2000 de franci şi cu un comision de 4 la sută, ar fi avut un câştig net de 400 franci. Dacă dela toţi pietonii din toate oraşele lumii ar avea un procent măcar de două la sută dela aparate, atunci va câştiga nu mai puţin de un milion. Adică, 400 înmulţit cu un milion — dă 400 de milioane.

— Qui est la? — întreabă Vorotilov, întorcându-se mirat. La uşă, în antreu, se aude deslusit un zănganit de lanţuri şi suspine adânci.

— Ivan Nicolaievici, dumneata eşti?

Suspinul se repetă. Vorotilov se apropie de uşă, o deschide.

— Cine-i acolo?

In antreul lung o umbră lungă stătea nemişcată şi răspândea o lumină tainică, fosforescentă.

— Un strigoi? — întreabă repede Vorotilov, privind umbra cu curiozitate.

— Da, un strigoi... răspunde Spiritul dând din cap posomorît.

— Vrei să vii la mine? sau la vecini?

— La tine.

In cazul ăsta, entrez!

Vorotilov invită galant umbra să intre. Până când s'ajungă umbra la perete, creerul activ al lui Vorotilov a şi început să lucreze. Pânza prezervativă împotriva automobilelor, fireşte, nu mai are nici un rost acum! Oare s'ar putea să nu profite de pe urma unei asemenea vizite? Strigoii nu se găsesc pe drum. Misticismul e foarte căutat.

— Ai venit cu ocazia Bobotezei? — spune Vorotilov gânditor, — aşezându-se în fotoliu şi fumând o ţigară.

— Da, vreau să-i sperii pe ortodoxi. Să-i înfricoşez.

— Ei, asta-i bine. E o îndeletnicire plăcută. Dar ei ce spun? Se sperie? Cu această ocazie n'ai vrea să fumezi şi o ţigară? Ţigările mele nu sunt tocmai bune, sunt din cele albastre, dar totuşi...

— Nu fumez. N'am linişte! Rătăcesc mereu!

— Ah, nu mai spune! Şi eu, dragul meu, sunt în aceiaşi situaţie, de vreo câţiva ani. Dar, ia spune-mi în ce condiţiuni sperii? Cu ziua? Sau cu luna?

— Fără întrerupere... In fiecare noapte... In special de Crăciun... rătăcesc din veacul al şaisprezecelea...

— Din veacul al şaisprezecelea? Asta-i într'adevăr... Ce perseverenţă!... S'ar putea spune că-i o specialitate. Şi de ce o faci asta — dacă nu-i un secret?

— N'am fost înmormântat. Am fost omorît din ordinul ţarului. M'au lăsat într'o pivniţă. Nu mai am odihnă nicăiri...

— Aşa, aşa... Nu te-au înmormântat. Inţeleg. Ştii ceva?

Vorotilov se scoală repede şi se apropie de Spirit.

— Vreau să-ţi propun o combinaţie minunată — spuse el radios, apucând pe Spirit de îndoitura giulgiului. Dacă vrei, eu te pot înmormânta. Să-mi dai adresa exactă unde se află corpul tău, iar eu voi scrie celor în drept, în Rusia. Dumneata pe de altă parte, vei încheia cu mine un contract pe doi ani, cu obligaţia să apari în fiecare zi pe scena cabaretului. Intreaga afacere o iau asupra mea Negocierile cu restaurante, reclamele, locuinţa. Dumneata n'ai să faci altceva, decât să apari pe scenă, să zurui din lanţuri şi să gemi. Dacă publicul o să vrea să te pipăe, să se convingă că eşti fără carne, dumneata n'ai să te opui deloc. Intregul venit rezultat din această afacere, pe timp de doi ani, va fi, se înţelege, numai al meu, căci dumneata n'ai nevoe de bani. Şi între timp voi coresponda cu Rusia, iar omenii mei te vor scoate din pivniţă, ş,i la expirarea contractului, te vor înmormânta. Primeşti?

— Eu mă duc... zice umbra îngălbenind, retrăgându-se spre uşă. Nu pot. Lasă-mă!

— Ce? Nu-ţi convine? Stai. Aşteaptă puţin. Numai un moment. Bine, fie un an şi jumătate în loc de doi. La 25 Iulie al anului următor... Da?

— Lasă-mă! Nu vreau.

— Atunci un an! Dracul să te ia! Un an! Ce? Nici atât nu vrei? Ei, asta n'o pot pricepe! Rătăceşte din veacul al şaisprezecelea, şi nu mai poate răbda un an. Fantomo! Stai să ne mai chibzuim puţin. Fantomo!

Vorotilov aleargă la uşă şi o încue, ca să nu-i poate fugi fantoma înapoi. Spiritul însă se repede la cealaltă uşă, care dă în camera vecinului şi iese prin broasca uşii, lăsând să-i cadă lanţul dela picioare.

— O jumătate de an! Iţi convine? Trei luni! O lună! — strigă cu insistenţă Vorotilov, apucând Spiritul de poală şi luptându-se să-l tragă înapoi. Inmormântare clasa întâi! Venitul îl vom împărţi pe jumătate! Nu vrei nici aşa? Eşti un idiot!

Noaptea e pe sfârşite. Cocoşii au cântat de mult a doua oară. Acum se pregătesc să cânte pentru a treia oară. Pe străzile din Bien-Cour e linişte şi pustiu. Vântul urlă ca şi mai înainte. Pela toate colţurile, ferestrele întunecate ale restaurantelor închise privesc afară cu tristeţe. Numai la una din ferestre, se proectează o lumină tremurătoare, fosforescentă.

La o masă acoperită cu hârtie albă, plină de pete roşii de vin, şed două stafii. Una se uită la fereastră, la cerul întunecat. Cealaltă tremură şi se uită cu spaimă în toate părţile.

— Oare n'o fi el? Parcă se apropie!

— Linişteşte-te. Nu te mai gândi. Mereu ţi se năzăre câte ceva. Asta e o ladă, nu e om.

— O ladă? Da, da. E drept. E ladă. Ah. Doamne Dumnezeule! Ce noapte. Vânt. Ploae. Nu vezi la un pas. In toate părţile ţi se pare că dai numai de oameni... De-ar veni ziua mai repede!

(traducere din ruseşte de Maria Vavilina)

Petits Fours

Deodată se ivi pe ecran cuvântul: Camciatca.

Nu mai ştiu în ce legătură. Cred că a apărut în filmul de reclame. O firmă oarecare ne îndemna să încercăm numai decât o marfă din peninsula siberiană. Nu-mi amintesc, dacă ni se oferea o blană deosebită sau o sticlă de parfum de calitate superioară.

Un glas tânăr, agreabil, femenin, rosti:

— Cam-ciat-ca!

Urmă o întrebare discretă:

— Titi, ce-i Camciatca?

Titi încercă să răspundă, dar se opri, încurcat, şi zise:

— Stai, acum vine Fox Movietone.

Intorsei binişor capul. La spatele meu se afla o pereche tânără: un intelectual cu nevasta-sa.

Chestia nu e gravă şi n'are nicio importanţă. Totuşi, mărturisesc, m'am simţit nu ştiu cum, fiindcă vecinul de cinematograf n'a fost în stare să satisfacă o curiozitate feminină, atât de inofensivă.

Aşi fi vrut, din solidaritate masculină, să-i găsesc o scuză. Şi îmi aminti de o veche anecdotă rusească.

Intr'un cerc de nobili veni vorba despre San Remo.

— Mi-a plăcut şi mie, — zise o contesă încă vioaie. — de'a Viena nu faci decât un ceas cu trăsura...

— Vai, mamă, ce spui? — exclamă fiica ei.— Unde-i Viena şi unde-i San Remo?...

— Şi ce te superi? — se îmbufnă contesa. N'am nevoie de geografie! Toţi birjarii ştiu geografie. Spui San Remo — şi te duce numai decât pân'acolo.

E, ca să zicem aşa, o părere.

Zamfir Arbure povestea că a locuit, acum vre-o cincizeci de ani, într'o căsuţă înconjurată de o grădină imensă, pe strada Nerva Traian, în plină mahala. Intr'o zi, ocupat la masa de lucru de lângă fereastră, zări o matahală de om care deschise portiţa şi se îndrepta cu paşi mari, mânuind un baston de turist, spre casa din fundul curţii. Infăţişarea străinului aminti lui Arbore pe marele geograf francez Elisée Reclus. Curios, deschise uşa să vadă cine a venit. Era Elisée Reclus.

— Tu eşti Elisée?

— Chiar eu.

— Ai venit c'o trăsură?

— Ba pe jos.

— Şi cum ai nimerit până la mine. Nici birjarii nu ştiu drumul pân'aici.

— Eh, dragul meu, eu sunt geograf.

Nu e de mirare că nobila contesă avea o părere bună despre birjari; iar musafirul lui Arbure — despre geografi. Surprinzător pare numai că un intelectual, trecut prin şcolile superioare, se fâstâceşte când îl întrebi: — Ce-i Camciatca?

*

Imi dau seamă că am căzut în păcatul exagerării — şi că nu e de loc surprinzător. Căci, dacă ar fi n'am număra prea mulţi impostori pe un teren atât de dificil ca învăţământul superior.

Impostori se găsesc pretutindeni şi de tot felul. Dar parcă numai pământul nostru fertil produce o specie de impostori în plus, care nu încolţeşte sub alte meridiane. Buruiana asta a nimerit, nu ştiu cum, pe ogorul nostru un mediu mai prielnic. E vorba de impostori intelectuali.

O pălărie şi o cravată, deosebite, o haină mai curăţică, o anumită frizură par suficiente, pentru a transforma pe un fecior de casă, frizer sau chelner într'un „intelectual".

Această uşurinţă de schimbare la faţă, înlesneşte impostura. Impostorul este un individ care nu vrea să fie ceeace este; un ins care nu se simte bine în pielea lui; un neisprăvit care se străduieşte să fie luat, cel puţin, drept altcineva.

Ori ce conflict, iscat din înghesuiala pentru a ocupa un loc mai bun în autobuz, începe cu o apostrofă caracteristică.

— Ştii cu cine vorbeşti? Fii prudent, că nu ştii cu cine ai de a face!

Rivalul ripostează deobicei cu argumente la fel. Discuţia te lămureşte numai decât că amândoi sunt din acelaşi aluat de calitate inferioară. Negreşit, ne aflăm în faţa unei mentalităţi inedite: această impostură specifică sare în ochi.

Fireşte, haina nu înzestrează pe nimeni cu priorităţi. Mai cu seamă însuşirea de intelectual nu se obţine prin transformări de acest gen. Mănuşile nu dovedesc nimic, nici ghetrele. Nici măcar bătăturile clandestine nu le tăinuesc.

Cu toate astea, rubrica impostorilor intelectuali e prea bogată.

*

Deunăzi ziarele s'au ocupat de cazul lui Boris Bogsan. Tânărul ăsta, fără căpătâiu, s'a strecurat în casa unui pensionar care l'a adăpostit, hrănit şi i-a mai dat şi bani de buzunar, fiindcă a fost prezentat ca student sărac.

In schimb Boris Bogsan a pătruns noaptea, ca un borfaş, de rând, în odaia protectorului său, l'a ameninţat cu revolverul, l'a legat, i-a băgat un căluş în gură l'a lovit crunt şi l'a jefuit de 3500 de lei.

— In ce scop?

— Ca să-şi procure haine, pentru a juca rolul de student, pentru a-şi croi şi înlesni o situaţie de intelectual.

Victima, om bătrân, fost funcţionar, locueşte în Bucureşti. Trebue să presupunem deci, că are rutina oamenilor şi a lucrurilor.

De ce n'a reuşit să-l descoase pe protejatul său? De ce n'a observat că „studentul" său e un ignorant, un farsor, un inconştient, care nici de argat nu-i bun? Nu i-a văzut niciodată scrisul, ortografia? Nu l'au uimit cunoştinţele, argumentele, vocabularul acestui intelectual?

Cum se explică, mă rog, că fostul funcţionar nu s'a priceput să surprindă nivelul intelectual al „studentului". Oare, nu există nicio deosebire de nivel?...

Bătrânul pensionar avea doară simpatii, întinse până la sacrificiu, pentru intelectuali. Când cineva e amator de porumbei, învăţă repede să deosebească particularităţile, calităţile şi defectele lor.

Altă latură a problemei — şi mai semnificativă, poate — îl priveşte pe Boris Bogsan.

Ce anume l'a convins că, dacă se proclamă student şi se îmbracă, va izbuti? Ce îl făcea să creadă că numai hainele îl deosebesc de un student veritabil? Pe ce se întemeia încrederea lui că poate face carieră de intelectual?

Nu cumva a adulmecat, cu instinctul lui de lup, că atâta cât ştie un absolvent cu patalama — ştie şi el? Că pe lipsa aparentă de nivel, — sau pe nivelarea de dată mai recentă,— se poate luneca în sus până'n vârful piramidei, unde s'au mai căţărat şi alţii?...

Tot atât de semnificativ e cazul, mai recent al lui Tănase Ion din comuna Bărbăteşti, judeţul Gorj.

Tănase s'a prezentat la examenul instituit de Rezidenţa Regală a Ţinutului Bucegi, pentru numiri de funcţionari cu diplome de licenţă sau doctorat în drept.

Tănase n'are decât patru clase de liceu. — Ce are a face? — E nevoie de acte? — Le-a procurat. Şi pe temeiul lor a încercat să înfrunte comisiunea de examinare.

N'are nicio importanţă că a fost descoperit la verificarea diplomei, nici că-l examinează acum judecătorul de instrucţie.

Mai interesant e să lămurim argumentele cari l'au încurajat să nu se ferească de verificarea cunoştinţelor sale. S'a încredinţat oare că examenul este un fel de roată de noroc? Că are tot atâtea şanse cât un licenţiat?

Dar, ce să mai lămurim? In definitiv, ce mi-e Camciatca, geografia şi celelalte?...

F. DIMA

A APĂRUT Excelenta publicaţie lunară NOU

MAGAZINUL

No. 94 PE LUNA NOEMBRIE 1938 CU URMATORUL BOGAT CUPRINS:

160 pagini

De vânzare la toţi chioşcarii şi depozitarii de ziare

PREŢUL LEI 25

MILIARDARE INDRĂGOSTITE

MAREA ATRACŢIUNE A CIRCURILOR: Un tenor şi o dansatoare în greutate de 500 kilograme!

CINCI ISTORICI AFIRMĂ CĂ REGINA ELISABETA A ANGLIEI AR FI FOST BĂRBAT

LEGEA DRAGOSTEI LA NOMAZI

FETE IN PRAGUL VIEŢII

SUPLIMENT: „25 LA..."
Comedie în 3 acte de Jean de Létraz, tradusă de d. IONEL ŢĂRANU

MODĂ, HUMOR, JOCURI, NOUA ARTĂ FOTOGRAFICĂ, etc.

Nou! A apărut

8 Lei AVENTURA ROMANE DE ACŢIUNE ŞI PASIUNE

LOUIS BOUSSENARD

MILIOANELE LUI VULPE-ROŞIE

Taina evadatului.
Prin foc şi apă!
Trecerea tropicului.
Uluitoare aventuri australiene.

8 Lei — La chioşcari şi librari

INSEMNĂRI ŞI POLEMICI

Poezia „Dacă"

Prin unele publicații — în special provinciale — apar interminabile studii critice asupra noilor căi pe cari, afirmă autorii acelor studii, le-ar lua poezia românească. E vorba, firește, de fondul poeziei, de materialul de inspirație al barzilor de „eră nouă" și nu de formă, pentrucă de așa ceva i-a cam ferit Dumnezeu pe cei mai mulți din „închinătorii întru duh și slovă" cum se exprimă unul din acești critici despre tinerii ce se sbat să lege câteva cuvinte în versuri șchioape.

Calea nouă e evocarea originii dace a poporului român, cântarea lui Decebal și a lui Zalmoxis, pentrucă — se pare — că de cealaltă origine, romană, s'au cam săturat unii doctrinari cari nu se simt bine în tovărășia celorlalte popoare neolatine. Și, ca la o comandă, au început să se execute poeții ce caută cu tot dinadinsul să fie originali.

Iată un exemplu:

In liniștită ploaie de petale
Și'n murmur de-adiere cântă geții,
In tropot de torent, Daci călăreți
Pe cai însângerându-le 'n zăbale.

Dacă pentru a comite asemenea nerozie e nevoe să cobori până la străfundul vremurilor, socotim că truda e prea mare. Și mai ales prea mare îndrăzneala de a afirma că ai creat ceva nou în poezia românească.

Bolintineanu, care nu făcea teorii cu josul dacilor, a fost — vor recunoaște și doctrinarii „erei noi" — mai inspirat când a scris:

La Sarmisegetuzi stă mândrul Decebal
Ce-a frînt popoare multe de jos și de pe cal...

Și Bolintineanu n'a avut pretenții de inovator și istoria literară l-a așezat într'un loc modest pe care nici unul din „închinătorii întru duh și slovă" de astăzi nu-l dorește. Pentrucă toți se vor consacrați și, când nu-i declari mari poeți ai neamului, te fixează ei la stâlpul infamiei.

Cuvinte... încrucișate

Pana multor scriitori dintr'o anumită pleiadă întrebuințează de câtva timp o serie de cuvinte cel puțin curioase. Astfel dela o vreme a fost pus în circulație cu o supărătoare insistență cuvântul trăire. Cineva scrie, de pildă: „calitatea trăirilor omului modern este cu mult inferioară acelora ale omului romantic, deoarece primele sunt mai anemiate, mai reduse ca intensitate, câtă vreme cele de al doilea răscolesc întreaga ființă". Am citat pentru lămurirea sensului pe care inovatorii îl dau cuvântului inventat de dânșii.

Alții înlocuesc verbul a înflori cu altul complect barbar și scriu așa:

Pe culmi de munte, doină veche 'floare...

Adică verbul ar fi a înflora, ceva cam opus altuia care se referă la o operație oarecum ginecologică.

Limba română n'are nevoe de asemenea invențiuni; și lipsa de talent nu poate fi în nici un caz mascată de înșirarea unor cuvinte fără noimă.

Rece sau frig?

Un june poet scrie:

E rece în casă și frig așternutul...

Oricât ar fi îngăduite ceeace se chiamă licențe poetice, e cam prea să scrii ca domnul citat. Pentru oamenii normali, în casă e frig și lucrurile — așternut sau indiferent ce — sunt reci. Dar, natural, e vorba de oameni normali, nu de anumită speță de poeți.

Dacă tăceai...

D. Ion Steriopol a scris la Mangalia, astă vară, câteva duzini de versuri. O strofă sună astfel:

Tăcerea grea de gând, ce mă strivește
Cu nesfârșitul cântecelor mute,
Tăcerea florilor ce zac căzute,
Tăcerea asta totuși îmi vorbește.

Cine l-a rugat pe d. Steriopol să fie interpretul tăcerii și s'o facă să vorbească prin versurile dumisale? I-a stricat tot farmecul.

Sfârșitul

Intr'o revistă proaspăt apărută, un domn colaborator publică un soiu de articol-esseu: „Elogiul sfârșitului".

Firește, numai după câteva rânduri, lectorul caută cât mai grabnic ...„sfârșitul elogiului".

Conștiința lucidă

Din **„Sfârșitul Elogiului"** sau **„Elogiul sfârșitului"**:

„Eu am purtat în mine întotdeauna conștiința lucidă că m'am născut să mor".

Ce tot vorbești, dom'le? Și când te gândești că toți ceilalți, cu excepția D-tale își închipue că nu vor muri niciodată. Mare lucru, conștiința lucidă la casa omului...

Indiferență și nepărtinire

Tot din „Elogiul sfârșitului":

„Atunci la umbra casei indiferente și nepărtinitoare voiu ști matematic cât mai am de trăit, atunci vreau să-mi trăesc viața cu adevărat".

Auzi d-ta, ce casă nesimțitoare! Autorul se zbuciumă la umbra pereților ei cu tot felul de mari probleme și casa rămâne nu numai indiferentă, dar și nepărtinitoare. N'are nici măcar lipit pe perete cunoscutul afiș: „Murdăria oprită"...

Epigramă

Tot aceiaș revistă proaspăt apărută, are o pagină întreagă închinată epigramei. E drept, într'o pagină de formatul revistei, pot încăpea mai multe epigrame. Din fericire pentru cei cari vor să-și descrețească fruntea, n'au apărut decât două, din cari una, o reproducem mai jos:

Unuia care apreciază inteligența tuturor, crezându-se cel mai inteligent din mediul său.

Ințelegem că ești inventatorul
Aparatului: inteligentatorul,
Păcat! Inteligența-ți este...
O verosimilă poveste!

Dacă realmente ar exista aparatul inteligentatorul, cum l'a botezat „epigramistul", aparat de măsurat inteligența, nu și-ar găsi nici o întrebuințare în redacția pomenitei reviste. N'ar avea ce măsura. In schimb și-ar găsi o largă întrebuințare aparatul de măsurat lipsa de... talent, ca să nu zicem altfel.

Curcubee

Un poet, care, dacă și-ar supraveghea oarecum „inspirația", ar putea să dea și lucruri acceptabile, publică următoarele strofe:

Și pâcla se destramă din livezi,
Stau curcubee pe spinarea ierbii,
In țarcul sufletului sburdă iezi
Și'n sihla dorurilor cerbii.

Ah! lotca inimii mi se pierde în larg
Cu vâslele în mâna unui dor...
Simt vântul pribegiei în catarg
Și frăgezimea goanei în picior.

Mare noroc pe d-ta că simți, precum atât de frumos te exprimi, frăgezimea goanei în picior. Fiindcă s'ar putea, Doamne ferește, să te întâlnești și cu vreun cetitor mai bătăuș care să ia vâslele din mâna darului și să-ți facă și d-tale cum ai făcut și d-ta ierbii, vreo câteva curcubee pe spinare...

Chiriași

O „poetesă" scrie următoarele:

A fost odată când nu era stafie
Dragostea, iubirea locuiau la mine.

Mă rog matale, unde: la parter sau la etaj?

Leac

Și mai departe:

De atunci sunt pe drumuri, mereu rătăcesc,
Dar mi-o ajuta Cerul, să le întâlnesc.
Alerg ziua întreagă, iar noaptea n'am odihnă
O caut iubirea în fiecare clipă.

Ce să-i faci, se întâmplă așa, câte odată să aibe omul ghinion.

In orice caz, pentru nopțile când n'aveți odihnă, căutând iubirea în fiecare clipă, încercați un calmant: bromural sau valeriană...

Crezare

In sfârșit, „poetesa" închee astfel:

Strigat'am în noapte cu glas de clopot spart
Dar nimeni nu se îndură de un biet pribeag.
Nu m'ascultă nimeni, sunt un vagabond
Implor durere până nu mai pot.

(Ce minunată expresie poetică: implor durere până nu mai pot...).

...Sunt un vagabond și nimeni nu mă crede
Murit'a pentru mine pace și nădejde.

Vai de mine, noi te credem. Nu te-am fi crezut dac'ai fi spus, oricât de tare, că ai talent, dar că ești vagabond...

Fi liniștită. Noi te credem.

Nu e nimeni acasă

Insfârșit, nu se putea ca această revistă să nu aibă și o domnișoară poetesă, pe d-ra Maria S., care ne spune că:

La poarta sufletului meu
Bat amintirile,
La poarta sufletului meu
Bat gândurile.

Ce folos că bat, dacă nu e nimeni acasă...

Beție

O altă cugetare la fel de adâncă și de „neexplorată":

„Scrisul este ca o beție. După ce ai compus și mai ales după ce ai publicat câteva versuri ești pur și simplu beat. Și, după cum beția nu mai are leac, tot astfel și scrisul".

Ei, a știut el, legiuitorul, dece a pus beția printre delictele grav pedepsite. Citise, probabil „cugetarea" de mai sus...

Moldovenii

de Georgeta M. Cancicov

Cartea de debut a Georgetei M. Cancicov a fost „Poenii", o carte plină, aspră francă, asupra realității țărănești.

Dincolo de „Poeni" sunt în mod firesc „Moldovenii", iar dincolo de Moldoveni, — cuprinsul întreg, lin și blajin, al naturii Moldovei, cu cei ce au răsărit și trăesc pe pământul ei, așa cum i-a păstrat satul prin veacuri.

Dacă mai e simț literar în vremea noastră, „Moldovenii" va fi cartea cea mai citită și mai apreciată din ultimii zece ani ai producției literare.

RECITALUL PIANISTULUI RADU NEGREANU

In seara de Miercuri 7 Decembrie are loc, în sala Dalles, un recital de pian dat de pianistul **Radu Negreanu**.

Ne amintim de succesul avut de acest talentat artist la recitalul de acum doi-trei ani și ne mărturisim regretul de a nu-l mai fi auzit în ultimul timp decât în câteva concerte de muzică de cameră, în care nu pot apare în toată plinătatea lor calitățile executantului.

Programul viitorului recital cuprinde:

Scarlatti: Sontata în re major, Pastorale și Capriccio;
Mozart: Sonata în re major;
Cezar Frank: Prelude, Choral și Fugue; Debussy: Masques și 6 Preludii; **Albeniz**: Iberia (Evocation, El Puerto, Fête-Dieu à Seville).

Biletele la magazinul Jean Feder.

„Cetatea cu porțile închise"

In editura Casei Școalelor a apărut ediția III-a definitivă a volumului „Cetatea cu porțile închise", parabole de Al. T. Stamatiad. Cartea are sugestive ilustrații de d-na Mina Byck Wepper.

N. Carandino: Darclee,

Editura „Cugetarea".

Romanțarea existențelor celebre este o întreprindere care în literaturile străine s'a bucurat încă de multă vreme de un deosebit succes. Autori de mare suprafață, Maurois Ludwig, Zweig, Romain Rolland și alții au înfățișat cât mai expresiv și mai atrăgător vieți de eroi care au izbutit să-și cresteze pe răbojul timpului numele și isprăvile. Evident, o existență și cu atât mai mult una celebră, cuprinde în desfășurarea ei un vast material omenesc, un material de fapte și întâmplări cari se încadrează în nota timpului, adăugând astfel unei asemenea lucrări și o valoare documentară pe lângă aceea pur estetică. Nu este locul de a face considerațiuni mai cuprinzătoare asupra apariției acestui gen literar care ilustrează într'o mare măsură teoria creației literare a lui Taine și care, firește, a găsit și la noi o puternică rezonanță. Astfel d-nii Lovinescu și Cezar Petrescu au romanțat primul crâmpeie, cel de al doilea aproape întreaga existență a marelui nostru Eminescu, d-nii S. Dan și R. Dan au prezentat viața lui Anton Panu, etc.

Acum de curând tânărul și valorosul nostru confrate ne-au înfățișat viața Haricleei Darclée. Până la apariția acestei cărți numele acesta nu spunea pentru cei mai mulți, nimic. D. Carandino a scuturat colbul uitării și anonimatului de pe această existență care a cunoscut clipe de succes delirant. Hariclea Darclée a fost una din cele mai de seamă cântărețe de operă ale timpului. Acum câteva decenii, capete încoronate, personalități de frunte i-au adus cele mai entuziaste și mai învăpăiate omagii. Pucini a compus apera „Tosca" pentru Hariclea Darclée. Azi, bătrână și săracă trăește într'un hotel periferic în capitala noastră zgomotoasă. Traectul acesta de viață are în zig-zagurile lui momente impresionante. D. Carandino, cu o mare măestrie în dozarea efectelor epice, le însăilează pe firul unei povestiri cu adevărat cuceritoare.

Viața aceasta de zbucium, pasiune, succese și desamăgiri, este redată gradat fără precipitări și ocoluri inutile. Este un reportaj uman de mare amploare, care depășește o simplă romanțare și care afirmă un puternic talent epic.

ȘT. Tt.

O operă puțin cunoscută de Verdi

Afară de Italieni, puțini muzicanți adunați la Florența în timpul lunii muzicale din Mai, cunoșteau opera lui Verdi „Simone Boccanegra". Opera aceasta compusă în 1857, a fost primită cu multă răceală la premiera ei din Veneția. Ea a fost apoi cu totul refăcută de autor, după „Aida".

Livretul este foarte complicat, răpire, otrăvire, recunoașterea copilului, în rezumat o povestire lugubră din secolul al XV-lea care se desfășoară la Genua. Dar muzica este o lume din care livretul poate lipsi cu totul. „Simone Boccanegra" poate fi considerată ca o vastă simfonie vocală și instrumentală. Este o muzică ce își descoperă în ea însăși semnificarea ce nu are nimic în comun cu cele ce se petrec pe scenă, de și Verdi a făcut un efort sincer în comentarea libretului, fără a-și da seama singur că a trecut în altă sferă. Astfel prologul și cele două acte dela început ar fi executate într'un concert ca oratorie și cantată.

In muzica din opera aceasta, este în adevăr un reflect al stilului „baroc" și un fel de replică a muzicii la opera lui Tintoreto. O mare putere dramatică se desvăluie în ea, o generozitate melodică, o bogăție armonică și un fel de strălucire înflăcărată a orchestrei care nu se găsește în alte opere ale lui Verdi în acest înalt grad.

Execuția muzicală a operei întâmpină, însă, multe dificultăți și poate că prin aceasta se explică faptul că ea a rămas necunoscută cu toată marea ei valoare.

Dificultatea provine aci mai mult din cauză că Verdi nu a căutat să sacrifice, nicăieri, forma muzicală, sentimentului dramatic. El menține ariile și ansamblurile, dar izbutește să le înlănțue cu atâta naturaletă, în cât actele apar ca dominate de unul și acelaș avânt. Acest avânt care târăște totul în el și cu el este, totuși, foarte stăpânit și strict regulat, căci mișcarea muzicală este numai respectul normelor specifice construcției muzicale, iar nu vorbelor și acțiunei dramatice. Aceasta cere din partea executanților cea mai mare libertate și spontaneitate, cu o singură condiție numai: supunerea cea mai umilă cerințelor imperioase ale normelor muzicale. O asemene execuție nu putea fi realizată decât la concertul lunei Mai din Florența.

Dr. S. Diamant: Higiena alimentației în decursul vieții

Intr'un studiu de peste 150 pagini, d. dr. S. Diamant, tratează amplu și științific problema higienei alimentației în decursul vieții.

In lumina cifrelor și a datelor riguros științifice d-sa fixează câteva adevăruri generale însoțite de foarte judicioase observații personale cari trebuesc cunoscute de marele public în însuși interesul lui. Astfel ni s'a părut deosebit de interesantă partea a doua a lucrării: „Ce să mâncăm", cu aplicații vaste și imediate în domeniul social, indicându-ni-se amănunțit ce anume alimente trebue să constitue hrana muncitorului manual, a sportivilor și a soldaților. Cartea mai cuprinde o serie de concluziuni interesante pe cari din lipsă de spațiu nu le putem comenta momentan. Vom reveni în curând asupra acestei lucrări de mare utilitate și pe care o recomandăm călduros cetitorilor noștri.

Faptul divers, izvor de inspirație

Ziarul „l'Epoque" a întreprins o anchetă printre scriitorii francezi contimporani, punându-le următoarele trei întrebări:

1) Cetiți faptele diverse?
2) In cursul vieții dv. de scriitor, unele din aceste fapte nu v'au excitat curiozitatea în chip deosebit?
3) In opera dv. v'ați servit de fapte diverse așa precum au făcut alzac, Stendhal și Paul Bourget?

Au răspuns la aceste întrebări: inteligentul și sprintenul cronicar-romancier Pierre Bost, François Mauriac, inimosul romancier catolic, Marcel Aymé, autorul delicioasei și rabelaisienei cărți „La jument verte", Jaques de Lacretelle, părintele lui Silberman și Maurice Bedel, creatorul unei admirabile figuri „Uni" din romanul „Jerôme 60°" etc. etc.

Răspunsurile așa precum e și firesc — sunt inegale și mai cu seamă capricioase. Fiecare răspuns trădează mai mult umoarea de moment a autorului decât osteneala, dacă vreți bunăvoința de a se înălța până la problema pe care o pune jurnalul. Unii din autorii întrebați, răspund că cetesc faptele diverse; alții, dimpotrivă se ridică împotriva excesului de publicitate ce se face în jurul unui fapt divers indignându-se că pot fi bănuiți măcar de o atare infamie.

Unii afirmă că s'au inspirat din anumite fapte diverse în compunerea vreunui roman, alții lunecă disprețuitori peste întrebare.

...Și totuși problemele pe care le pune prin ancheta sa ziarul „l'Epoque" ar merita să rețină mai mult atenția autorilor. Vor sau nu vor romancierii și nuveliștii zilei, trăim o epocă de rasism; de fantastic realism, vor sau nu vor scriitorii faptul divers „adică drama cotidiană a vieții", reprezintă cu adevărat „materia primă" de bună, de cea mai bună calitate pentru romancierul și cugetătorul contimporan. Nu exagerăm afirmând că tot ce s'a dovedit trainic în creațiunile scriitorilor de pretutindeni și din toate timpurile s'a inspirat din sursa inepuizabilă a vieții reale. Dela clasicii greci până la Pearl Busk, laureata premiului Nobel din anul acesta, autorii valabili sunt și rămân numai acei cari știu să împrumute societății anumite trăsături, ca să-i restitue apoi valori menite să-i răscolească sensibilitatea și să înnobileze pe om. Nici un scriitor nu este adevărat — sau mare, dacă vreți, dacă nu ajunge la sinteză, asimilând precum se spune în mod curent — miile și milioanele de drame mărunte — individuale și colective — pe care le-a trăit și observat în cursul unei vieți. Valorile care ies din comun sunt rezultatul unei lungi elaborări, unui travaliu intelectual care a topit nenumărate fapte mărunte.

„Norii" lui Aristophan reprezintă un moment al sensibilității ateniene, o reacțiune a acestei sensibilități împotriva farmecului filosofiei lui Socrate. *„Coriolan"* a lui Shakespeare reprezintă o adaptare a vieții generalului roman Caius Marcius Coriolanus la condițiile vieții elisabetane. *„Posedații"* lui Dostoiewski — operă ce își trage substanța dintr'un divers al timpului: procesul provocatorului Neciaev — este nu numai fișa de temperatură a societății rusești, ci și prefigurația unei evoluții europene ce va să vină.

Există, evident, fapte diverse și fapte diverse. Unele scot la iveală tare, drame crâncene și obscure ale societății.

Altele, dimpotrivă sunt scoase la iveală și exagerate, ca să acopere dramele societății.

Pentru un scriitor realist — și nu există autentic scriitor care să nu fie și realist — faptul divers romanțat, diluat până la o caricatură poate servi cel mult ca pretext de farsă, așa cum servă și în gazetă, când e vorba să se dea un anume sens curentului de sensibilitate populară. Celălalt fapt divers, încărcat de poezia aspră și neprefăcută a vieții, îi poate sluji nu numai ca temă, ci și pentru deslușirea sa personală, pentru orientarea sa. Faptul divers este un admirabil ghid pentru scriitorul de mit. Faptul divers îl ferește de a cădea în visărie utopică și romantism fără sens, fixându-l în acelaș timp în viața necontenit mișcătoare.

Adevărații realiști sunt și poeți adevărați, iar poeții adevărați sunt realiști, fără să vrea. Nu trebue confundat cu realistul, dela sine înțeles, cu pornograful, cu răscolitorul instinctelor josnice omenești sau a falsului romantism mahalagesc.

Tolstoi, Cehov, Maupassant, realiști în deplinul înțeles al cuvântului, autori cari n'au disprețuit faptul divers sunt poeți, în timp ce prozatorii nenumărați și duzinele de poetaștri cari nu vorbesc decât de îngeri, iubiri supranaturale și risipesc azurul peste pogoanele de hârtie, rămân simpli grafomani.

Un fapt divers ce iese la iveală poate fi un clopoțel de alarmă.

Inginerul spiritului societății care este scriitorul înregistrează acest semnal de alarmă atrăgând atenția că undeva un mecanism al vieții nu funcționează în chip normal și e nevoie de măsuri urgente. Un scriitor realist trăește cu epoca tocmai fiindcă își îndeplinește misiunea. El nu caută cu orice preț neobișnitul, fiindcă știe că extravaganța, originalitatea scremută sunt fenomene maladive ale artei. Medicul nu este obligat să fie bolnav, să încerce boala pe propria sa piele, ca să poată trata o boală. Dimpotrivă, el trebue să-și păstreze sângele rece și luciditatea. Scriitorul realist este un lucid, în primul rând. Ceiace nu înseamnă că disprețuește poezia ca stare clar-obscură de suflet. Numai că nu socoate că stările clar-obscure sunt neapărat creatoare de atmosferă prielnică poeziei. El nu se lasă cucerit de confuzii, ca să nu samene la rându-i confuzii.

Scriitorul realist nu disprețuește însă dramele mărunte, înlănțuirea dialectică de dramă, care alcătuesc marea dramă, dar și marea feerie a vieții.

Ancheta deschisă de ziarul francez este deosebit de prețioasă pentru scriitorii zilei care vor să mediteze asupra rolului lor social și a legăturilor de schimb de valori dintre ei și societate. Felul cum privește faptul divers și felul cum știe să-l utilizeze capătă o deosebită semnificație; am zice, este cheia de boltă pentru înțelegerea operii și a omului.

ION CALUGARU

Audiența

Un an întreg am tot venit,
In goana după pâine;
Și eri mi-ai spus, când ai eșit:
„Tu vino mâine".

Acum stau la sobă trist,
Și tremur ca un câine...
Tu nici nu știi ce grijă-mi dă
Ziua de mâine.

C. MARTIN

A APĂRUT
MEDICUL NOSTRU
DE DOCTORUL YGREC
PREMIAT DE ACADEMIA ROMÂNĂ
DICȚIONAR DE CONSULTAȚIUNI MEDICALE ȘI CHIRURGICALE, HIGIENĂ ȘI MEDICINĂ SOCIALĂ
EDIȚIA IV-a CORECTATĂ ȘI AUGMENTATĂ CU UN NOU SUPLIMENT
200 ILUSTRAȚIUNI IN TEXT
800 PAGINI MARI
PREȚUL 200 LEI
EDITURA ADEVERUL S.A.
DE VÂNZARE LA TOATE LIBRĂRIILE DIN ȚARĂ

Dimitrie Anghel

Chiar în faţa bisericuţei cimitirului Eternitatea din Iaşi se află un mormânt în jurul căruia suntem siguri că nu s'au adunat nici trei oameni în ziua de 13 Noembrie să-l pomenească pe cel care doarme acolo de douăzeci şi patru de ani. Acum aproape un sfert de veac, într'o după amiază tristă, cu cer vânăt din cari cădeau fulgii ca florile întârziate ale unui salcâm, în mormântul uitat din cimitirul Eternitatea a fost coborît poetul Dimitrie Anghel. Erau atunci, pe aleele cimitirului prieteni mulţi şi câţiva liceeni fugiţi de la şcoală ca să aducă poetului adolescenţii lor un ultim şi emoţionat omagiu: unul dintre noi liceenii scrisese câteva pagini într'adevăr pătrunse de frumuseţe şi sinceră durere, dar când a luat cuvântul d. Mihail Sadoveanu şi a evocat viaţa şi opera lui Mitif — personaj parcă dintr'o legendă medievală cu trubaduri şi spade încrucişate sub balconul principesei — manuscrisul camaradului de clasă ni s'a părut palid şi inutil... Fulgii continuau să cadă pe sicriul deschis şi florile cerului — albe şi efemere — păreau cea mai potrivită cunună pentru cel care cântase cu măestrie florile multicolore ale pământului.

Dimitrie Anghel a murit erou al unei drame învăluită până astăzi în mister. Intr'un conac al moşiei Buciumeni din Tutova, un glonte a fost suficient să oprească pentru totdeauna bătăile marii lui inimi şi să stingă lumina inteligenţii lui deosebite. S'a acceptat versiunea sinuciderii, pentrucă aşa a vrut Anghel însuşi.... Dar ce importă în definitiv cum a murit, devreme ce — oricum — pierderea a fost iremediabilă?

Dimitrie Anghel a adus literaturii noastre contribuţia unui suflet rafinat fără să cadă în manierismul unora din pastişorii şcoalelor poetice franceze la modă acum trei-patru decenii: poezia lui Anghel nu e influenţată de nimeni şi se distinge de producţia şi a epigonilor eminescieni şi de aceea a sămănătoriştilor cari apăruseră cam în acelaş timp cu dânsul pe ogorul literelor române.

Delicat şi sensibil, Anghel şi-a găsit în natură un corespondent: florile. Nimeni până la dânsul şi de la încheerea vieţii şi activităţii lui încoace, n'a exprimat cu atâta exactitate — dacă putem spune — sensibilitatea şi drama florilor... „Magheranul" rămâne în literatura noastră o poemă unică, după cum aproape toate poeziile din volumul „In grădină" n'au putut fi întrecute de oricine — chiar cu talent — a încercat să prindă în vers minunea dumnezeiască a unui mănunchiu de petale parfumate.

Alături de St. O. Iosif cu care a fost într'o rodnică activitate literară Anghel a dat traduceri, a scris „Legenda funigeilor", „Cometa" — acea savuroasă comedie în versuri pe care nu s'a mai învrednicit nici un teatru s'o pună în program — „Carmen Saeculare" şi cele două volume din „Caleidoscopul lui A. Mirea", bogată şi spumoasă colecţie de spirit.

Poate că are dreptate d. N. Iorga care — la moartea lui Anghel — scria că „a fost unul din marii virtuoşi ai poeziei româneşti, dar mai ales unul din cei mai mari maeştri ai prozei noastre, în care a pus mlădiere, coloare, mult talent, foarte mult meşteşug şi uneori încă mai mult suflet".

Intr'adevăr, proza lui Dimitrie Anghel e de o muzicalitate rară, cuvintele sunt aşezate cu atâta măestrie încât unul singur dacă ar fi deplasat printr'o inabilă lectură, ar strica

întreaga armonie a frazei care are uneori sonoritatea unei partituri. Evocările din Iaşul copilăriei, închise în volumul „Fantome", schiţele, fanteziile, nuvelele din „Oglinda fermecată", „Triumful vieţii", „Cireşul lui Lucullus", sunt toate mărturia unui fanatism al cuvântului cioplit, slefuit şi pus într'un anumit loc — unicul ce i se potriveşte — fanatism asemănător doar aceluia al pasionaţilor meşteri de bijuterii de odinioară.

Dar Anghel nu a stat închis în turn de fildeş şi nu şi-a petrecut anii numai în parcuri. Ecourile vieţii cotidiane au ajuns până la dânsul, a cunoscut oamenii şi suferinţa lor îndeaproape, a participat cu scrisul la înlăturarea multor nedreptăţi şi în cărţile lui — „Portrete", „Povestea celor necăjiţi" — găsim gânduri şi atitudini cari îl aşează definitiv în rândurile luptătorilor pentru mai bine şi pentru mai multă dreptate şi frăţie pe pământ.

Şi totuşi Anghel e astăzi un uitat. Cărţile lui nu se mai găsesc în librării, arareori dacă cineva îşi mai aduce aminte de dânsul şi de tovarăşul lui St. O. Iosif. Parcă soarta acestor doi poeţi — uniţi pentru eternitate — au întrevăzut-o ei înşişi când au scris prologul comediei „Cometa", deplângând soarta poeziei, Cenuşăreasă „isgonită de toţi şi din tot locul".

Să-l amintim tinerilor de azi pe Dimitrie Anghel. Şi să-i îndemnăm să-l citească, silind astfel pe editori să facă pe lângă negustorie şi operă adevărată culturală.

G. SPINA

Din jurnalul unei dactilografe

E ora patru după amiază, dar în camera mea cu ferestre minuscule e aproape întuneric. Afară, plouă monoton — ploae rece de toamnă târzie. De câteva săptămâni n'am mai zărit colţ de cer senin, nu s'a mai văzut soarele.

Azi e Duminecă. In dimineaţa asta am rămas în pat mai mult peste ora obişnuită. (Aceasta e singura bucurie pe care mi-o aduc sărbătorile). Am procedat apoi la curăţirea locuinţei mele; dar cum „apartamentul" mi se reduce la o singură cameră de patru metri pătraţi, am isprăvit destul de repede. Mi-am cercetat garderoba, reparând unele mici deteriorări şi, cum sosise timpul, mi-am preparat masa, la maşina de spirt: două ouă fierte, un ceai şi câteva felii de şuncă.

Şi acum, după ce am terminat „gospodăria", aş vrea să fac ceva care să gonească tristeţea ce parcă se desprinde din colţuri şi înaintează spre mine, apăsându-mi sufletul cu greutatea ei de ghiaţă...

M'aş duce la cinema — e un film frumos la Capitol — dar mai sunt zece zile până la leafă şi, oricâtă echilibristică bugetară aş face, nici odată nu-mi ajung banii până la sfârşitul lunii... Trebue să rămân azi în casă şi simţ că iarăşi vor trece greu aceste ceasuri de libertate, atât de dorite în timpul săptămânii. Am încercat să citesc, dar romanul lui Francis de Miomandre, autorul meu preferat, nu reuşeşte să mă fure, astăzi, realităţii. Ochii urmăresc rândurile negre ale paginelor, dar, nu le prind înţelesul. Pacă între privirile şi creerul meu s'ar fi întrerupt legătura fizică.

Las cartea şi, ca să fug de gândurile pe care le simt pitite într'un colţ al minţii, gata să mă atace cu negura lor apăsătoare, — privesc în juru-mi. Oricât, odăiţa mea e simpatică. Are un aer prietenos, primitor. Sânt cam coşcoviţi pereţii, dar cele câteva covoare vechi îi ascund pe jumătate. Câteva reproduceri eftine, după opere celebre, ţin loc de tablouri; câteva flori într'un vas, câteva cărţi pe etajeră — şi sărăcia e pe jumătate mascată. Doar soba din colţ face notă discordantă: e o bătrână şi scorojită abea se mai ţine pe cele patru picioare de tablă. Când mă întorc seara obosită, după o zi de lucru în birou, mă simt bine aci, în colţişorul meu, unde îmi pare că mă regăsesc pe mine însumi. Doar zilele de sărbătoare trec cam greu...

... Ce bine ar fi să aştept pe cineva acum... Uite, să zicem că „El" ar trebui să vină la ora cinci. Mai sânt douăzeci de minute până atunci. Potrivesc focul, aranjez cuvertura pe divan, florile din vas, apoi mă îndrept spre oglindă. Cu tot spiritul meu excesiv de autocritică, azi am impresia că nu sânt chiar aşa de urîtă. Poate prea slabă, prea palidă —dar cu puţin ruj, se îndreaptă acest neajuns. A, e ora cinci! Se aude un pas în dreptul uşii mele! Ce emoţionată am alergat să deschid. Dar pasul a trecut mai departe. E o vizită la vecina de alături. Dealtfel, l mine nu avea cine să vină. Cel pe care îl aştept acum, nu are nici un nume...

Şi, totuşi, ar fi aşa de uşor. Nu am familie, nu dau nimănui socoteala de faptele mele. Societatea nu se îngrijeşte de moralitatea unei biete dactilografe! Dar — nu ştiu cum să explic. E ceva care mă opreşte mereu, ceva pe care nu-l pot învinge. Poate prea multă mândrie, prea multă susceptibilitate.

Imi fac şi mie, ca şi celorlalte colege, la birou, mulţi băeţi curte. Şi, printre ei, unii sânt destul de simpatici. Insă, vezi, „curtea" asta eu aş voi-o altfel. Pentruce vorbele şi gesturile, care măgulesc şi încântă pe colegele mele, pe mine mă jignesc ?...

Albu, un băiat fin şi cultivat — care lucrează în biroul vecin cu al nostru, — începuse să-mi fie drag. Ne vedeam dese ori pe sală, ne priveam lung şi restul zilei îmi era luminat de bucuria acestor priviri. In ţăcănitul maşinilor de scris, între dosare şi pagini îngălbenite, eu îmi trăiam visul meu, străină de glumele răutăcioase şi fără rost ale colegelor.

Intr'o după amiază, eram singură la birou şi, aplecată peste „Remingtonul" meu, scriam de zor, când mă pomenesc cu Albu lângă mine. Nici nu l-am auzit când a intrat. Am trăsărit şi probabil că privirile mele au arătat toată bucuria adâncă ce-mi umpluse sufletul. El, râzând, s'a aplecat grăbit, fără să spună un cuvânt... Azi îmi pare rău că l-am gonit cu vorbe aspre şi, poate jignitoare. Atunci însă nu eram stăpână pe mine...

De o săptămână am aflat că Traian Albu s'a logodit cu fata unui cunoscut bogătaş, bucureştean. Desigur că faţă de logodnica lui, băiatul acesta la care m'am gândit atâtea zile şi nopţi cu drag, va avea altă purtare, decât faţă de mine (aşa cum aş fi dorit-o şi eu, biată dactilografă de minister)...

Dobrin, colegul meu de biurou, e băiat bun, timid, respectuos. Mi-a spus că vrea să se însoare cu o fată săracă ca şi el, pe care ar adora-o. Şi, de câte ori spune aceste cuvinte, se uită lung la mine.

Da, desigur, Dobrin e băiat bun şi lângă el o femee ar putea trăi în linişte şi siguranţă. Dar ce mâini mari şi neîngrijite are! Ce rău îi vin întotdeauna hainele, parcă le-ar fi primit de pomană! Şi dece întrebuinţează termeni aşa de nepotriviţi, ca aceştia:

— E aşa de frumoase serile când plecăm împreună, domnişoară. Mata **sânteţi** aşa de **bune!**

Eri ceteam la biurou „Gorila" lui Rebreanu. Dobrin m'a întrebat, cu frazele lui peticite, ce carte cetesc. I-am spus numai titlul cărţii, întrebându-l dacă o cunoaşte.

— Desigur, domnişoară, Brătescu-Voineşti e şi autorul meu preferat! Vezi că ne potrivim la gusturi!

Abea mi-am putut stăpâni râsul. Asemenea confuzii fac şi alţi tineri, chiar cu pretenţii de cultură înaltă. Dar lui Dobrin nu-i pot erta această confuzie, mai ales că nu e singura pe care o face, în privinţa „potrivirii noastre de gusturi"... Nu, — simt că nu voi putea niciodată să fiu „soţia adorată" a acestui băiat de treabă.

... Uneori, când stau plecată peste maşina de scris, dacă degetele-mi bat grăbit clapele mici, gândurile însă îmi zboară departe... Mă simt atât de străină printre colegii mei, de acelaş grad — oameni simpli cu gusturi mărginite. O necesitate, uneori dureroasă, mă îndeamnă să vorbesc despre altceva, decât de schimbarea timpului, sau a preţului din piaţă. Aş vrea să aud comentându-se valoarea literară a unei cărţi, a unui spectacol, să desbat idei dintr'o lume dincolo de sfera noastră mărginită. Dar colegii mei nu se ocupă cu asemenea „caraghioslâcuri"... Ei nu citesc altceva decât ziarul; iar în faţa superiorilor —, cari m'ar putea înţelege, — eu nu am voe să arăt că ştiu mai mult, decât trebue să ştie o dactilografă...

Inchisă într'un plic galben, ascunsă în dulapul de haine, doarme diploma mea de licenţiată în litere, cu menţiunea „Magna cum laude". Rare ori când îmi cade în mână, ea îmi aminteşte că am fost odată într'o lume frumoasă, unde spiritul meu de analiză şi înţelegere intelectuală a fost apreciat, unde profesori universitari m'au felicitat, prezicându-mi un viitor strălucit...

Azi, toate aceste amintiri nu-mi mai aduc decât tristeţea şi nostalgia unei lumi, unde n'am să mă mai întorc niciodată...

LUCREŢIA DĂSCĂLESCU

Eve Curie

„MADAME CURIE"

Este o carte de evocare simplă, trecută doar prin conturul abstract al informaţiei documentare — dar de o dragoste curată şi evlavioasă — stăpânită totuşi de discreţia riguroasă a atitudinei de perfectă distincţie — carte în care se închide sufletul cald şi pios al aceleia care, copil fiind, a cunoscut din plin minunea care s'a înfăptuit alături de el, pe axa de suport a existenţii sale dintru început.

Există de sigur, în intimitatea marelor personalităţi forţe de creaţiune latente sau virtuoase, care se înmănunchează într'una din acele însuşiri esenţiale, prin care ele ne depăşesc, ne obligă să le recunoaştem şi să le binecuvântăm, ca pe cea mai perfectă expresiune a năzuinţelor noastre.

Astfel, viaţa Doamnei Curie — cu trăsăturile ei de caracteristic — ne turbură ca fantasticul unei legende: legendă spontană — înfrumuseţată de un farmec deosebit, înbogăţită de atâtea aspecte — când mişcătoare, când potenţate până la desprinderea esenţii magice, din realităţile umane.

Cei şaisprezece ani ai Maniei, se deapănă alintaţi de calmul caminului cald, de unde ochii ei cenuşii şi iscoditori se redicau întrebători spre zările tainice, amintitoare de suferinţi grele: Polonia, ţara ei de obârşie, respira greu sub apăsarea ocârmuirii ruseşti.

Atunci a înţeles Mania desăvârşit cât de fără de milă este viaţa: fără de milă pentru popoare, ca şi pentru fiinţe...

Trecuse prin încercări dureroase: moartea mamei sale — apoi pierderea cele mai dragi dintre surori.

„Ea nu mai evocă cu aceiaşi ardoare pe D-zeu, care-i hărăzise aceste lovituri teribile care au ucis în jurul ei şi bucurii şi visuri şi bunătate..."

„Şi într'o noapte străbătută de şuerături şi de sgomote de fierării vagonul de cl. IV străbate Germania. Departe, oh, departe de ea gândul că suindu-se în acel tren — ea alesese deja între întunerec şi lumină între micimea zilelor egale şi între o viaţă imensă".

Iat-o pe Maria Sklodovska sosind de la Szczucki — mic orăşel de la poalele Carpaţilor unde soarta o voise vremelnic institutoare particulară, în Parisul feeric care n'avea să-i ofere deocamdată decât o viaţă de lipsuri umilitoare.

Insuşirile ei alese îi deschid calea unei cariere strălucite în câmpul vast al ştiinţei. Ani îndelungaţi ea s'a împărţit deopotrivă lucrărilor de laborator ca şi cunoaşterii îndeaproape a problemelor în care descoperea zi de zi, secretul acelui univers, în care avea să pătrundă mai **târziu, prin jertfe supra omeneşti.**

Pe drumul acesta arid, pe care Mania avea să-l înfrumuseţeze cu darul spiritului său — ea a cunoscut alăturarea celeilalte pasiuni, întrupată de data aceasta, în chipul marelui fizician Pierre Curie.

Unsprezece ani, ei smulseseră împreună necunoscutul din măruntaele pământului, culegându-i fărâmăturile ca pe un dar preţios al lui D-zeu.

Doamna Curie a trăit vremelnic în structura interioară a materiei căreia-i dăruise cea mai adâncă înţelegere şi cea mai amănunţită cunoaştere.

Dar mai era ceva mai greu de întâlnit: pasiunea mereu adâncită cu fiecare cercetare şi care poate fi surprinsă în toată activitatea ei.

Din această pasiune au izvorît iluminatele cursuri — adevărate revelaţii inspirate — pe care le-a ţinut la Sorbona — cu care s'a întreţesut întreaga ei activitate uriaşă — pe care a închinat-o ştiinţii, până la jertfirea supremă.

Dar soarta a trebuit să o încerce prea dureros: după unsprezece ani de fericire desăvârşită — şi-a primit destinul neîndurător, care-i luă pe tovarăşul înţelegător.

De atunci ştiinţa a fost pentru ea oaza mântuitoare, în care i s'a adâncit sufletul ars de durere; în ea a găsit singura raţiune de a trăi. In adevăr, D-na Curie îşi strânge forţele, pentru a duce mai departe lumina ştiinţii — întreruptă o clipă. Lumea întreagă aştepta cu respiraţia întretăiată, rezultatul cercetărilor, care trebuiau să-i aducă vindecarea în suferinţele unei boale fără putinţă de învins.

Când guvernul francez în zilele negre ale anului 1914 se refugiase la Bordeaux, într'unul din trenurile care părăseau capitala — o femee în haine modeste, tristă şi singură — ţinea pe genunchi o casetă: provizia de radium a Franţei — mai preţioasă decât aurul tuturor băncilor.

Această femee era Marie Curie.

După furtuna distrugătoare a războiului — a plecat peste Ocean pentru a desvălui acolo, secretul „grăuntelui de minune" pe care săracul bolnav îl va căuta, ca pe ultima lui scăpare.

N'ar fi locul poate să amintesc toate jignirile, pornite din invidia acelora care, n'au înţeles-o. Sunt pagini care trebuesc întoarse cu sentimentul că toţi acei care s'au împărtăşit din plin de darurle supraumane, — au suferit — fără excepţie — asaltul acelora care — până la cruzime — au vrut să descopere sub armura de aur a geniului — toate scăderile naturii umane.

Iată pentru ce — *D-na Curie — n'a ştiut niciodată să fie celebră.*

„Aşi fi voit — termină Eve Curie — să am darul unui adevărat scriitor pentru a arăta pe studenta eternă, despre care Einstein zicea:

„Doamna Curie este dintre toate făpturile celebre, singura pe care glora n'a putut-o conrupe, urmărind ca o străină cursul vieţii sale intactă, naturală — aproape neştiutoare de destinul ei surprinzător".

Obosită de atâta muncă, subminată de anemie pernicioasă datorită lucrărilor de radiaţiuni — victimă a unui ideal prea înalt, Marie Curie s'a stins într'o clinică din Savoia.

Moartea s'a aşternut peste privirile ei pătrunzătoare — peste fruntea ei palidă şi imensă.

In biblioteca Institutului de Radium a venit să-şi ia locul între celelalte lucrări de ştiinţă, o carte groasă, cu coperta cenuşie, pe care stă scris numele autorului: DOAMNA CURIE — profesoară la Sorbona Premiul Nobel de Fizică — Premiul Nobel de Chimie.

Titlul ei: *Radioactivitatea.*

LUCIA OPRESCU

Acum două zeci şi trei de ani...

Acum douăzeci şi trei de ani, Octombrie, a fost o lună plină de sânge pentru Europa. In tranşee ca şi după tranşee, au fost nenumăraţi bărbaţi şi femei care şi-au sacrificat viaţa pentru alţii. Intre aceştia, o mică şi curajoasă infirmieră engleză, miss Edith Cavel, care a fost executată de germani la orele cinci de dimineaţă, 12 Octombrie 1915.

In clipa în care a izbucnit războiul, miss Edith Cavel, engleză de origine, era infirmieră şefă într'o clinică din Bruxelles. Nu cunoştea nimic din politica lumii, înainte ca şi în timpul războiului ea a continuat a-şi face, zi cu zi, datoria, neurmărind decât un scop: acela de a uşura cât se poate mai mult suferinţa omenească. De aceia n'a voit să se întoarcă în Anglia când au năvălit germanii în Belgia, ci a rămas la postul său, căci nu iubea nimic alta în lume decât profesiunea sa. Când a auzit pentru prima oară vorbindu-se de francezi şi englezi, urmăriţi ca vânatul pe teritoriul belgian, s'a văzut pentru prima oară pusă în faţa unui caz de conştiinţă. Ce hotărîre să ia? In adevăr, în focul primelor lupte şi a grabei lor de a ajunge la frontiera franceză, germanii nu s'au mai gândit la răniţii străini, iar aceştia au profitat de ocazie şi s'au ascuns în pădurile şi imaşurile din interiorul Belgiei, trăind cu ce le dădeau ţăranii din puţinul lor avut. Miss Edith Cavel se întreba ce are de făcut? să ajute pe soldaţii răniţi din ţara sa şi aceea a aliaţilor să vină la Bruxelles, spre a fi vindecaţi şi îngrijiţi şi a le înlesni apoi să se întoarcă în ţara lor?... Dar la câte primejdii şi riscuri nu se expune în această ţară ocupată de inamic, dacă va fi tratată ca spioană în ţară străină?... Şi apoi Belgia îi oferise ospitalitate: nu era oare un abuz faţă de ea?... Multă vreme însă, nu a stat tânăra engleză la gânduri. Şi-a îmbrăcat şorţul alb şi fără vorbe mari, a ales...

Cu câtiva prieteni, strânşi în jurul ei, miss Cavel şi-a procurat haine civile pentru răniţi, ca să circule mai liber, i-a adus la Bruxelles. Cei grav răniţi erau transportaţi pe targă în clinica sa, pe când ceilalţi erau ascunşi prin pivniţele prietenilor.

Lucrul însă nu putea să rămână mult timp secret. Totuşi, timp de câteva luni miss Cavel a putut vindeca pe unii, trimite la locurile lor pe alţii, îmbărbătând, mângâind şi dând nădejde tuturor. Făcu în timpul acesta mii de demersuri secrete, organiză toate ajutoarele ca să procure răniţilor şi celor ce plecau merinde, haine, cărţi de citit, bani.

Dar dacă autorităţile germane nu au aflat decât târziu, lucrurile se ştiură îndată în toată lumea prizonierilor şi a răniţilor. Ei se adunau tot mai mult în pivniţele care deveniră prea strimte şi veneau în cârd la clinica lui miss Cavel şi în cârduri din ce în ce mai mari. Ca să nu atragă atenţia autorităţilor, prizonierii trebuiau numai decât repatriaţi şi atunci miss Cavel cu ajutorul prietenilor ei, inginerul belgian Boucq şi d-na Bodart, belgiană prin căsătorie, hotărîră să confecţioneze paşapoarte false ca să le vină în ajutor. Sub diferite deghizări, Edith Cavel a trecut frontiera de vreo cincizeci de ori, punându-şi viaţa în primejdie la fiecare dată şi făcând să treacă graniţa vreo opt sute de soldaţi francezi şi englezi. Unsprezece luni, a dus această eroică femeie, viaţa ei de jertfă şi devotament.

Dar într'o zi s'a prezentat un individ, Gaston Quien, cardiac, lipsit de orice mijloc de trai şi dându-se drept ofiţer francez. Miss Cavel îl primi ca pe toţi ceilalţi, îi dădu bani, haine şi chiar un paşaport fals, pentru a trece frontiera belgiană în Franţa. Dar Gaston Quien se duse în Germania, nu în Franţa, merse deadreptul la centrul de spionaj german şi denunţă pe miss Cavel şi micul său grup de prieteni.

Miss Cavel, timidă din fire, nu ştiu să se apere, fu condamnată şi împuşcată dimpreună cu inginerul Boucq, pe când madame Bodart, mai combativă prin fire, fu condamnată numai la muncă silnică şi liberată mai târziu...

In fiecare an se face un pios pelerinagiu la celula No. 23 din închisoarea Saint Gilles, unde şi-a petrecut Edith ultima noapte din calvarul ei de jertfă pentru devotament şi iubire de aproapele.

Edith Cavel, iată numele unei sfinte, care trebuie pusă în calendarul celor ce vor „pacea" cu adevărat.

Ca să ai dreptul însă să vorbeşti de pace trebue să ai hotărîrea de a fi „mucenic" în slujba ei.

CEREŢI ROMANUL

O bănuială de asasinat vine să rupă măşti de ipocrizie socială. Erotism turburător. O privire ameţitoare în abisurile sufletului!

A APĂRUT Nr. 93

MEDICUL NOSTRU

SUMAR:

EGALITATEA SEXELOR « ŞI BIOLOGIA »

Ce este şi cum se tratează acneea

GUŞA

CUM PUTEM PREVENI BOLILE

Insuficienţa ovariană

Tratamentul durerilor prin radium

PENTRU COPIII NOŞTRI

Urinez tulbure, domnule doctor!

MEDIUL şi INFLUENŢA LUI ASUPRA COPILULUI

VIAŢA SEXUALĂ — GRAFOLOGIE

CONCURSUL NOSTRU DE COPII FRUMOŞI ŞI SĂNĂTOŞI

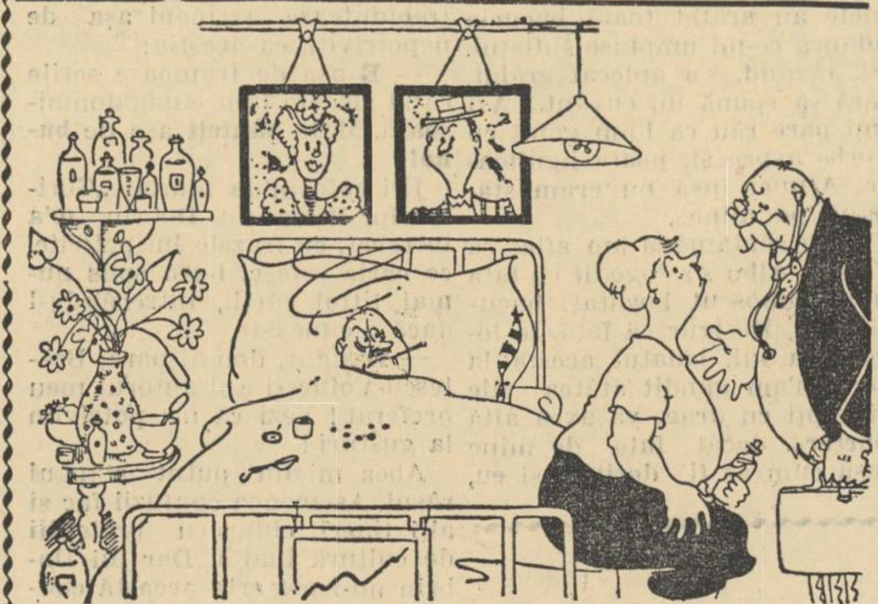
16 PAGINI 5 LEI

Adevĕrul
LITERAR şi ARTISTIC

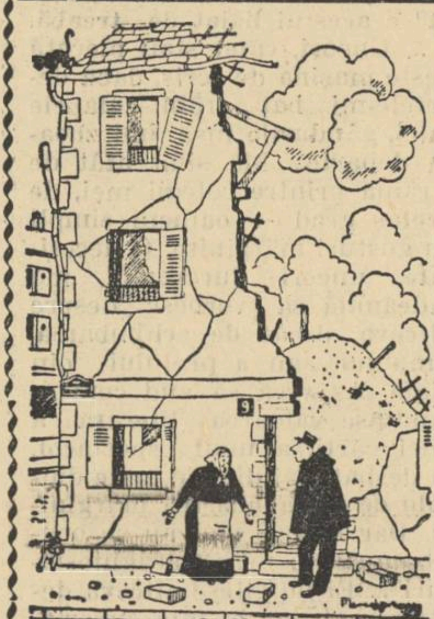
HUMOR

— Uite ce va ieşi dacă te hotărăşti să mai ridici un etaj.

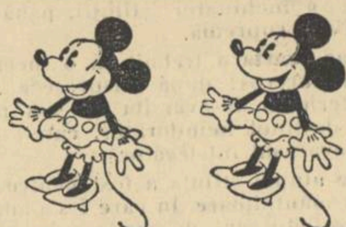
— Colegul meu nu e de acord cu mine. Dar n'are aface! La autopsie se va vedea că eu am avut dreptate.

APĂRAREA PASIVĂ
— Le-am spus doar să nu pună o cantitate prea mare de nisip în pod!

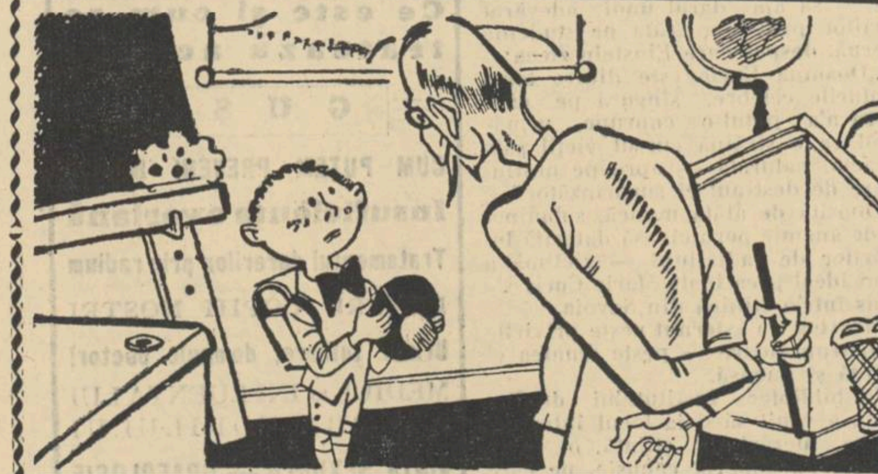

— Din... ce-o fi murit?
— Nu ştiu nici din ce a trăit.
(Marianne, Paris)

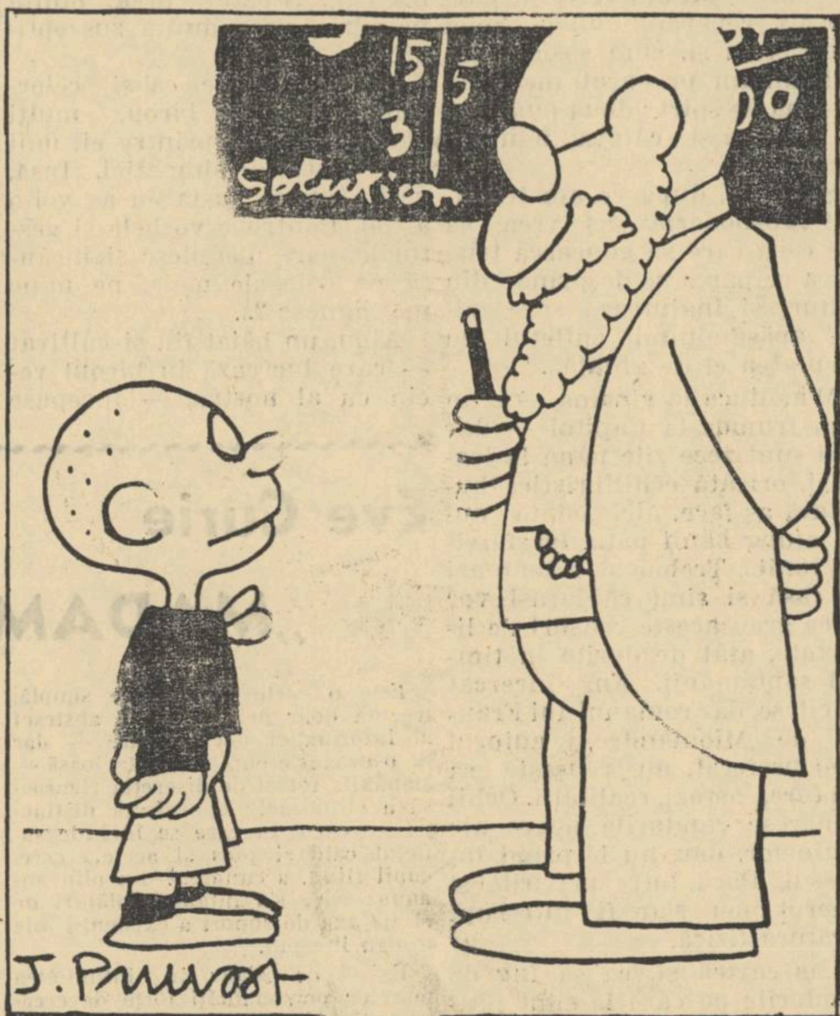

— Il regreţi pe fostul tău logodnic...
— Desigur... Dacă mă măritam cu el, azi eram văduvă...
(Desen de Guillaume, 1905)

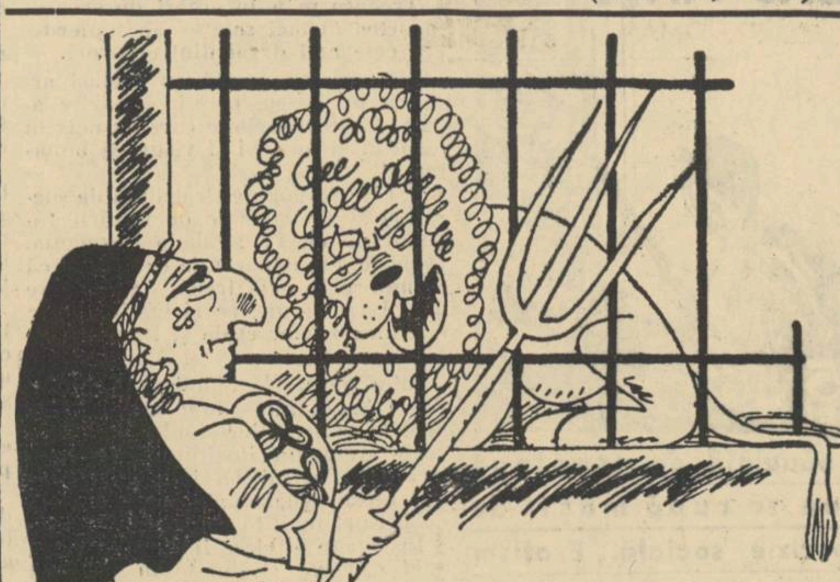
— Iertaţi-mă, domnule profesor... Dar n'aş putea face harta Europei... N'o cunosc decât pe cea de eri — şi n'am citit încă ziarele de azi dimineaţă...
(Marianne, Paris)

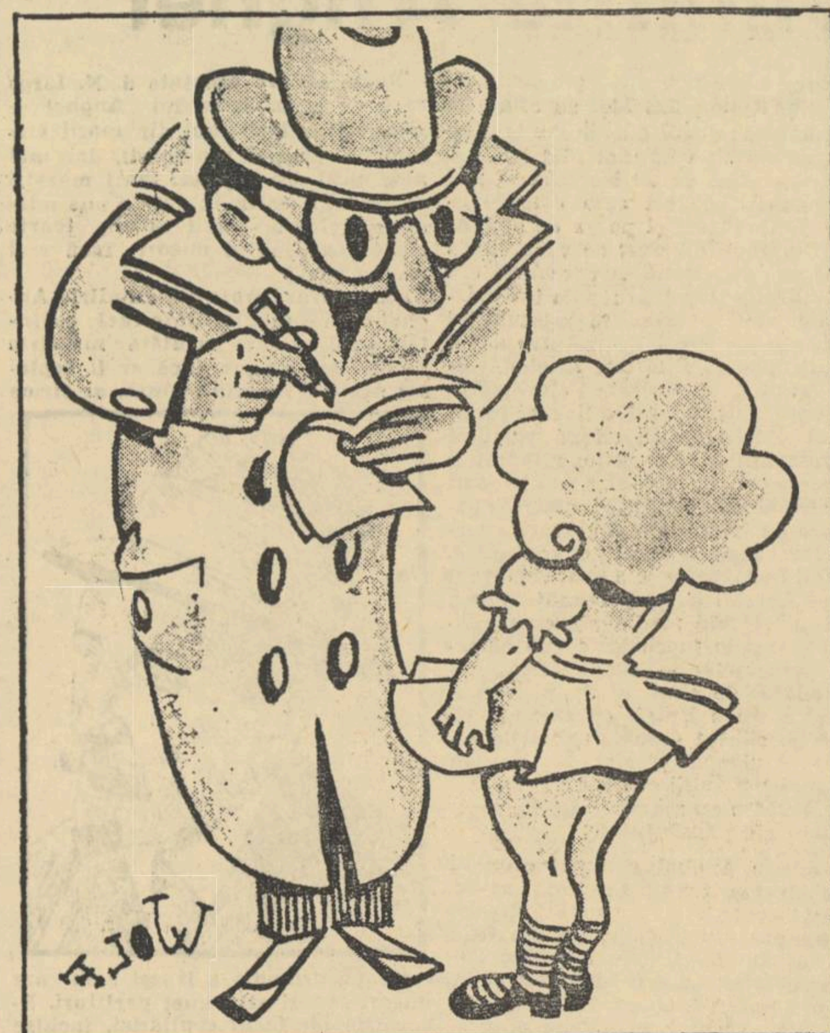
ARITMETICĂ:
— Sunteţi 6 şi aveţi numai 4 mere. Ce faci?
— Cer arbitraj!

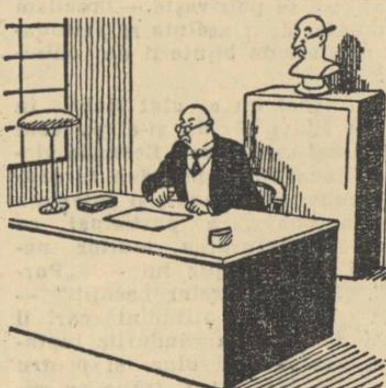
— ...Şi nu te plictiseşti stând ceasuri întregi la pescuit?
— Nu... Din când în când vine câte-un imbecil care mă ţine de vorbă!
(Candide, Paris)

NEVASTA IMBLÂNZITORULUI MÂNCAT DE LEU
— Te doare burta? Foarte bine! Să pofteşti să-ţi mai mănânci stăpânul!

INTERVIEW CU SHIRLEY TEMPLE
— Greta Garbo? Marlene Dietrich? Le detest, domnule! Li se face prea mare reclamă!

— Unde oare am pus condeiul?

MILA DE ANIMALE
— Oh, viţeluşul! Să nu-l tăiaţi... Aşteptaţi măcar până s'o face bou!
(Candide, Paris)

— Nu-mi spune ce este, vreau să ghicesc... Pariez că e băiat!
(Marianne, Paris)

IMPRIMERIILE „ADEVERUL", S. A., BUCUREŞTI

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII“ SIBIIU

DIRECTOR: M. SEVASTOS

Prețul abonamentelor
Lei 200 pe an
„ 100 pe 6 luni
„ 50 pe 3 luni
în străinătate dublu

Editura „ZIARUL“ s.a.r.
BUCUREȘTI

Inscrisă sub No. 232, Tribunalul Ilfov
Plata taxelor postale în numerar conform aprobării Direcției Generale P. T. T., No. 137.282/926

12 PAGINI, ILUSTRATE

Anul XIX, Seria III, No. 938 — PREȚUL LEI 5 — Duminică 27 Noembrie 1938

Adevĕrul
LITERAR ŞI ARTISTIC

IN ACEST NUMAR COLABOREAZA:

Georgeta M. Cancicov, M. Sevastos, Izabela Sadoveanu, G. Spina, Sanda Popescu, Ioan Massof, T. Soroceanu, Gh. Nenișior, Șt. Tita, E. Camilar, Alex. F. Mihail, Ross, Ner, etc.

„MOLDOVENII“

Ultimul roman al d-nei Georgeta M. Cancicov

de IZ. SADOVEANU

A apărut „Moldovenii", al doilea volum al d-nei Georgeta Mircea Cancicov. De ce „Moldovenii"? Pentru că dincolo de „Poeni" sunt „Moldovenii", iar dincolo de Moldoveni pământul lin şi undoiat al Moldovei, cu cei ce au răsărit şi trăesc pe el şi din el, aşa cum i-a păstrat „satul" prin veacuri.

„Moldovenii" au întrecut făgăduința pe care ne-au dat-o „Poenii". Este una din cărțile cele mai bune din ultimii zece ani ai producției noastre literare.

In genul ei, este o carte unică şi inimitabilă. Atâția poeți s'au inspirat din viața satelor şi au repetat vorbirea lor, dar nu aşa cum grăesc ei țăranii, ci cum ar fi grăit ei dacă ar fi fost țărani.

Doamna Georgeta Cancicov este singura care a îndrăznit să vorbească aşa cum vorbesc țăranii: câteva cuvinte şi o singură întorsătură de frază, exprimând toate de-a-dreptul, fiind că e ceva de spus, sau şi e ceva simțit, transpunând lucrurile în imagini, ce sunt ele, înseşi, lucruri. Sunt unele vorbe de acestea care ne descopăr o lume, fărămături străvechi, într'un stil necioplit sau fără stil de loc, un graiu naiv, necântat, care oglindeşte în sărăcia sa, prin procedee neaşteptate, nu numai lucruri naturale şi obiceiuri tăinuite, ci şi imensul ciclu al anotimpurilor, veşnic în curgere, dar nici odată acelaş, ci cu alt colorit, cu alte luciri de lună, cu alte infinite scânteeri de aştri de firmament, întocmai cum se petrec în timpuri, în goana lor nesfârşită.

„Căruța era plină de haraci. Când a pornit din loc, nuelele mişcau vârfurile pline de frunzulițe mici, lungărețe, deabia desfăcute din mugur. Pare că le părea rău că le duce afară din pădure"...

Sau: „Era o noapte de primăvară timpurie. Incepea să înverzească. Zăpadă puțină era numai prin şanțuri. O ciocârlie, departe, cânta. Aerul era atât de tare că te durea în piept, dacă răsuflai mai adânc". Expresii banale, se va spune, dar pline de poezia lucrurilor trăite, singura care trage la cântar.

Doamna Georgeta M. Cancicov, a depăşit pitorescul, dar a atins lucrul cel mai prețios: substanța însăşi a lumii, realitatea cea mare a pământului... Aceşti oameni aspri, necioplițı, în apucăturile lor grosolane şi lipsite de grație orăşenească în brutalitatea şi simplismul lor adesea mai mult decât respingător, sufletul femeei aceştia crescută ca o floare de seră, în rafinamentul celei mai desăvârşite culturi occidentale, intueşte tot ce are acest popor în suflet, toată umanitatea lui bogată, acea pe care au găsit-o cei ce au cercetat comorile lor de proverbe, de cântece şi poveşti, ea ne descopere la fiece pas experiența lor născută din lupta cu natura, ideia lor de lume desfăcând aurul lor firesc din ganga în care-l ascunde trupul lor, apucăturile lor. Şi l'a desfăcut cu un interes sufletesc mai presus de orice, cu un simțimânt de înfrățire, de simpatie, de adevărat spirit creştinesc, cu acel înțeles larg, deplin coprinzător şi pătruns de „comizeratie", în care nu intră nici un fel de dispreț sau de opoziție egoistă, rezultând din opoziția între „ea" şi „ei".

Din ganga vieții lor comune a scos, tot cu acelaş interes, aceiaşi înțelegere largă şi fină, morala lor: o morală practică, fără iluzii, plină de neîncredere, dar având şi partea ei de încredere şi crezare. Neîncrederea au învățat-o dela însăşi natura, şi vietățile ei şi semenii lor cu care au avut de-aface, iar încrederea le-a venit dela unele obiceiuri bine înțepenite din experiența tuturor generațiilor şi care e mai presus, mai subtilă de cât a lui proprie. Alături de o magie foarte veche, țăranul îşi are un fel de cunoştinți ale lui, pe care le experimentează şi le verifică şi din care îi rămâne întotdeauna o mirare pentru puterea nepătrunsă a naturii atât de îndărătnică, de stăruitoare şi de neînvinsă în umila şi ascunsa ei lucrare. Savantul caută să reconstruiască în laborator o activitate pe care o execută omul viu, țăranul vede o putere tainică a binelui sau răului, dar depăşind cu totul pe om.

Doamna Georgeta Cancicov a înțeles cu inteligența ei deschisă şi cultura ei rafinată, că este inutil să lupți cu „ignoranța" poporului, propuindu-şi ştiința abstractă şi technică a civilizației urbane, mai mult de cât inutil, dăunător. Alta este calea pe care trebuie să se ajungă la sufletul lui — pe care să fie îndrumat. Dar această talentată scriitoare nu are nici un fel de ideologie în ceiace

(Urmare în pagina II-a)

EXPRESIA SENTIMENTELOR IN ARTĂ

DAUMIER: Zi proastă

CLAUS SLUTER: Fântână (Fragment)

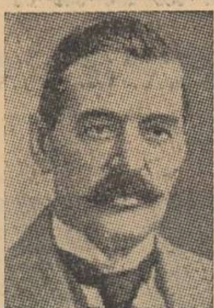
OAMENI şi FAPTE

M. S. Regele la Paris

După strălucita vizită la Londra, M. S. Regele a avut importante întrevederi cu M. S. Regele Leopold al Belgiei şi cu d. Spaak primul ministru, apoi a vizitat uzinele de armament belgiene. Dela Bruxelles, M. S. Regele a plecat la Paris. Deşi vizita n'a avut un caracter oficial capitala franceză a primit cu o mare însufletire pe Regele României. Nu numai guvernul a ținut să exprime sentimentele de amiciție pentru țara noastră, ci şi mulțimea parisiană care cunoaşte sforțările M. S. Regelui pentru menținerea păcii. Cu prilejul dejunului oferit de d. Albert Lebrun, preşedintele Republicei, au avut loc convorbiri între M. S. Regele şi oamenii de stat francezi, convorbiri care au continuat la Rambouillet în cadrul unei vânători ce-a avut loc în cinstea Suveranului nostru.

Presa franceză a avut numai cuvinte elogioase pentru opera de pacificare internă a M. S. Regelui cât şi pentru atitudinea Sa în fața crizei europene din Septembrie. Cu deosebire semnificativ e faptul că Regele nostru a fost salutat cu un respect egal de toate ziarele franceze dela extrema stângă la extrema dreaptă, ceeace dovedeşte marea înțelegere de care se bucură activitatea M. S. Regelui Carol II în toate cercurile politice franceze.

Convorbirile franco-engleze

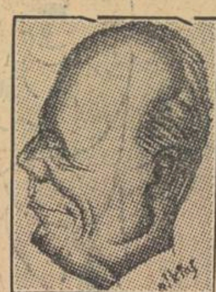
Rareori s'a înregistrat o evoluție mai rapidă a opiniei publice engleze, ca aceea urmată după „înțelegerea" dela München. De unde acordul din capitala Bavariei apărea ca un prolog al unei iminente conferințe a păcii, astăzi opera d-lui Chamberlain pare o încercare naivă eşuată lamentabil. E adevărat că întregul merit al acestei evoluții a opiniei publice engleze revine d-lui Hitler. Fără discursurile sale amenințătoare şi fără „activitatea" din urmă a d-lui dr. Joseph Goebbels, poporul englez ar mai fi dormit legănat în visul unei păci definitive, iar înarmarea britanică n'ar mai fi putut fi justificată.

Convorbirile dintre d-nii Chamberlain şi Halifax deoparte şi d-nii Daladier şi Bonnet de cealaltă parte nu mai puteau întârzia. Fată de amenințările Reichului cele două puteri occidentale au hotărit să unifice planurile de înarmare coordonând eforturile în vederea unui scop comun: apărarea civilizației.

Cât priveşte situația politică a d-lui Chamberlain se poate afirma că primul ministru se bucură încă de încrederea unei mari părți a opiniei publice, dar străduințele sale pentru pace au nevoe de un succes imediat spre a putea rezista atacurilor din ce în ce mai puternice ale opoziției. Succesul acesta al politicei d-lui Chamberlain nu e cu putință decât dacă Fuehrerul schimbă tonul discursurilor şi stilul politicei sale externe. Ceeace nu pare probabil...

Conversațiile franco-engleze nu sunt privite cu ochi buni la Berlin. Fuehrerul e convins că Reichul are mult de câştigat discutând separat cu Anglia şi separat cu Franța... Se pare însă că guvernele dela Paris şi Londra nu vor să se preteze acestui joc primejdios...

Acordul franco-german

Peste câteva zile, d. von Ribbentrop, ministrul de externe al Reichului se va duce la Paris. Scopul acestei călătorii se cunoaşte, se pare că guvernele dela Paris şi Berlin s'au pus de acord asupra textului unei declarații comune ce urmează să fie semnată săptămâna viitoare, un fel de „gentlemens agrement" comportând angajamentul reciproc de-a nu se recurge la război şi de-a se căuta lichidarea tuturor conflictelor pe calea conversațiilor directe. Se afirmă că cele două puteri vor recunoaşte reciproc actualele frontiere ca intangibile — făgăduindu-şi o prietenie sinceră.

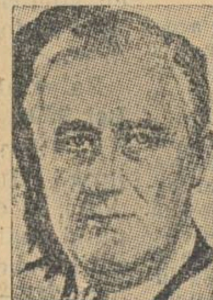
Acest acord a stârnit emoție în unele cercuri politice franceze care cer ca Germania să nu se mai amestece în raporturile de alianță sau prietenie pe care Franța le are cu alte țări.

Adevărul este că textul acordului, inspirat de acordul Chamberlain-Hitler, nu aduce nici un element nou în situația politică a Europei. Nu e pentru întâia oară când Germania se obligă să respecte frontierele altor țări şi nu e pentru întâia oară când Germania se obligă să nu recurgă la război. Pactul dela Locarno şi pactul Briand-Kellog, semnate de Germania, urmăreau tocmai aceleaşi scopuri: garantarea frontierelor şi eliminarea războiului ca mijloc de realizare politică. Se ştie ce s'a ales din aceste pacte semnate de Reichul german.

D. Georges Bonnet a ținut seamă de soarta pactelor din trecut, semnate de Germania, când a elaborat acordul ce urmează a fi semnat săptămâna viitoare. Deaceea, înainte de-a primi pe d. von Ribbentrop, Parisul a primit pe miniştri englezi pentru a stabili coordonarea mijloacelor militare de apărare a celor două imperii democratice.

Guvernele dela Paris şi Londra au ajuns la convingerea că pactele sunt admirabile instrumente de pace numai atunci când sunt acoperite de puternice forțe militare. Alminteri, soarta noilor acorduri nu se va deosebi de soarta tragică a celor dinainte...

Intre Casa Albă şi Casa Brună

Cu prilejul ruperii relațiunilor diplomatice dintre Germania şi Brazilia, scriam aici că actul acesta este preludiul unei mari încordări între Germania şi continentul american. Se ştia că Statele-Unite sunt hotărîte să împiedice cu orice preț penetrațiunea economică germană în statele Americei de Sud — şi se ştia că gestul Braziliei a găsit aprobare totală atât în opinia publică americană cât şi în cercurile guvernamentale din Washington.

N'au trecut decât patru săptămâni de atunci şi iată că Statele Unite au mers mai departe, rechemându-şi ambasadorul dela Berlin. Nu e vorba încă de ceeace formal se numeşte „ruperea relațiilor diplomatice" dar gestul Preşedintelui Roosevelt nu prevesteşte, în orice caz, o îmbunătățire a raporturilor germano-americane. Spre a pune capăt versiunilor berlineze care prezentau rechemarea ambasadorului american ca un fapt foarte obişnuit, Preşedintele Roosevelt s'a grăbit să precizeze sensul acestui act. „Eu am ordonat rechemarea ambasadorului spre a avea un raport exact asupra celor petrecute recent în Germania. Sunt întâmplări pe care nu le-aş mai fi crezut posibile...".

Lupta dintre Casa Albă din Washington şi Casa Brună din Berlin — a început.

Criza maghiară

După marele „succes" obținut cu sprijinul Germaniei, Italiei şi Poloniei, d. Imredy a demisionat. Politica maghiară se află la o răspântie. Ungaria feudală începe să-şi dea seama că populația noilor teritorii nu e dispusă să suporte regimul învechit şi reacționar al „metropolei". D. Imredy a voit să atenueze conflictul, pregătind o reformă agrară care să satisfacă măcar pentru o vreme straturile populare, dar anunțarea acestei reforme a răscolit atâtea patimi potrivnice încât până şi majoritatea parlamentară pe care se bizuia d. Imredy, s'a dislocat.

Pentru a se vedea cu câtă dragoste a îmbătişat Ungaria noile teritorii „alipite" e deajuns să spunem că deputați unguri ai acestor teritorii nu sunt admişi în parlamentul din Budapesta. Grofii unguri învinovățesc pe „frații" alipiți – că sunt pătrunşi de otrava democratică a republicei d-lui Beneş... Țăranii unguri din fostele sate cehoslovace, cari au aclamat pe d. Horthy, au acum un nou prilej să aclame revenirea proprietarilor de moşii hotărîți să smulgă pământurile stăpânite de țărani datorită legilor „infame" ale marelui Masaryk şi ale d-lui Beneş.

Gustul literar

de M SEVASTOS

Acum câteva zile a avut loc adunarea generală a unei societăți de publicişti. Am cetit numele membrilor asistenți. In afară de un nume cunoscut — şi încă! — n'am descoperit pe nimeni, de care măcar să fi auzit în viață. Şi doar noi ne ocupăm cu publicistica de câțiva anişori...

Nişte persoane care nu s'au impus în literatură prin talentul lor, care nici măcar nu trăesc din scris —chiar fiind lipsiți de talent— fac societăți de publicişti, dobândesc prin ele anumite avantaje, permanente sau incidentale.

E destul ca cineva să scoată o broşură pentru a se numi „scriitor", a intra — prin legături personale— în asociațiile profesionale de „scriitori" şi a exploata, moral şi material, o carieră uzurpată.

Cum se explică faptul, că aceşti impostori îndrăznesc să se organizeze în bresle scriitoriceşti — neavând nici o legătură de fond nici cu literatura, nici cu profesiunea de literat?

Invazia acestor nechemați în lumea literelor se explică nu numai prin toleranță condamnabilă a adevăraților scriitori, dar mai ales prin lipsa de orientare artistică a publicului cititor.

In unele asociații de scriitori, adevăratele talente sânt copleşite de pleava cafenelei literare. Iar alte asciații — ca aceia care şi-a ținut de curând adunarea generală—n'are nici în clin nici în mânecă cu publicistica.

Dacă publicul cititor ar fi mai subțire, impostura în domeniul literar nu s'ar putea produce.

Un „literat" de ocazie ar fi primit cu zâmbete ironice de o societate cultivată sau ar fi pus la punct, dacă nu chiar dat afară, ori de câte ori ar încerca să exploateze un titlu pe care nu-l merită.

Dacă un individ se prezintă ca „scriitor" în saloane, cafenele, autorități, societăți, edituri, ziare, reviste, etc. şi nimeni nu-i întoarce spatele — el îşi continuă meseria... fără s'o aibă.

Nu se produce în acest domeniu nici o reacțiune din pricină că publicul cu pricina nu-şi dă seama cine-i într'adevăr scriitor şi cine nu.

Atunci autorul unei cărți proaste, mai scrie una, şi încă una, apoi alta — şi aşa mai departe...

Față de dezorientarea opiniei publice, ar trebui o reacțiune a criticilor, a revistelor — acele care au, ele însile, gust literar...

In Rusia de dinainte de războiu s'a creat o societate de auto-cultivare. Această societate, condusă de spirite distinse, dădea — din când în când — liste de cărți bune de citit, în toate specialitățile, pe măsura apariției cărților. Această societate de autocultivare a avut mare succes. Ea a fost în bună parte călăuza autodidacților şi chiar a elevilor şi a studenților — pe calea literelor.

Oare nu s'ar putea crea şi la noi o instituție similară?

Căci e păcat de hârtie, tipar, de munca în librării — pentru difuzarea unei mărfi proaste, menite să strice gustul publicului.

Datoria de căpetenie a revistelor serioase este să trieze cu cea mai mare severitate cărțile care apar în vitrine. Să nu se mărginească a lăuda operele de valoare, ci să numească — cu obiectivitate — operele care merită a fi aruncate la coş, îndemnând publicul în formație să nu se atingă de volumele detestabile care iau cu asalt vitrina librăriilor!

Există în redacții o atmosferă de toleranță condamnabilă. E o bunăcuviință rău înțeleasă. Puțini îndrăznesc să spună „adevărul golgoluț".

A sosit vremea ca publicațiile să-şi lepede prostul obiceiu de a cruța nulitatea. Dimpotrivă, se cuvine s'o lovim fără milă — fiindcă mediocritatea învingătoare viciază viața literară şi împiedică publicul cetitor să-şi formeze un gust literar sănătos.

Dealtfel publicul îşi va găsi şi singur drumul — mai greu însă, şi pe înconjur...

Astfel, unii naivi întărîtați de patimă politică începuseră acum câtva timp să boicoteze opera d-lui M. Sadoveanu. Boicotul a ținut câteva luni. Astăzi, — spun librarii,— nu este scriitor mai căutat de public decât autorul „Ochiului de urs".

Unde ajunge publicul singur — ar ajunge mai uşor, şi mai repede, condus de călăuze.

De ce să nu-l ajutăm?

FIGURI BUCUREŞTENE

Un sihastru în Capitală

Inconjurat de zeci de mii de broşuri şi volume, stă în chilioara lui fără sobă în timpul ernilor celor mai grele

Dacă veţi întâlni un domn de statură potrivită, cu plete cărunte, mustaţă groasă, cu o pălărie mare rotundă, cu haine vechi însă îngrijite, oareşicum cochet ca înfăţişare, cu mersul negrăbit, dar totuşi elastic şi sprinten, — să ştiţi că este scriitorul **Panait Muşoiu.**

Atrage atenţia mai ales a tineretului, care întreabă imediat:

— Cine este domnul acesta atât de interesant?"

La noi în ţară, n'a existat nici când o mişcare anarhistă, astfel că Panait Muşoiu a rămas un teoretician izolat, un sihastru trăind de jumătate de secol în mijlocul acestui mare oraş şi urmându-şi nestingherit viaţa sa, croită din tinereţe, de unul singur!

Azi, nu are alt ţel de cât să răspândească în popor tipărituri eftine, cuprinzând ideile marilor gânditori ai vremurilor vechi şi noi.

UN OM CARE NU ARE NEVOE DE SOBĂ

Fără să aibă nici o pretenţie de viaţă comodă, posedă însă un talent special să-şi aleagă locuinţa.

Astfel, mulţi ani de-a rândul a sălăşuit întro cămăruţă fără sobă.

Chilioara lui, care avea eşire directă în curte era însă înghesuită între alte încăperi, unde se făcea foc din belşug. Dibăcise o cameră ocrotită, poate unică dealtfel în tot Bucureştiul, ale cărei ziduri erau încălzite de vecini! Aceştia îşi aveau sobele lor aşezate în dreptul pereţilor despărţitori. In chipul acesta, se înţelege lesne că sihastrul, chiar pe gerurile cele mai mari n'avea nici o grijă de lemne. Ba mai căsca uşa, când i se părea că e prea cald...

Acum s'a mutat într'un subsol dintr'un cartier boeresc. N'am auzit niciodată că ar fi fost bolnav, deşi n'am văzut nici acolo vreo sobă. Are o cameră, o săliţă şi... toaletă! O garsonieră în lege. Peste tot domneşte o rânduială şi o curăţenie exemplară.

Totuşi, de abea te poţi strecura până la mesuţa de lucru a scriitorului, alăturată de patul de fier cu gratii. Incă un scaun, şi asta e tot mobilierul! Dacă mai vine cineva, trebue să şadă pe pat.

Aţi crede poate că e vorba de o chichineaţă. In realitate e un apartament destul de încăpător, dar totul e ocupat de teancuri de tipărituri, până în tavan. Nu sunt libere de cât numai ferestrele şi uşa. Patul e încojurat de adevărate ziduri de reviste: la spate, pe de lături... Masa, de asemeni, De abea poţi trece la „toaletă". Până şi în această încăpere intimă sunt vrafuri de cărţi. Nu e nici un locuşor, cât de mic, care să fi rămas neutilizat. Totul e potrivit cu multă chibzuială....

Ferestrele, — aşezate la nivelul trotuarului stau mereu deschise; dar au zăbrele groase. Iar la uşă, sihastrul a pus un lacăt mare, „cu secret"...

SĂ NU-I DERANJAŢI CĂRŢILE!

Totuşi, afară la scară, se află totdeauna un teanc de volume, mari şi mici, la dinpoziţia celor cari ar voi... să fure.

Lui Panait Muşoiu, un om foarte ordonat şi meticulos, nu-i este teamă că va fi jefuit, dar se'ngrozeşte la gândul că i s'ar putea aduce o neorânduială în bibliotecă.

— Poftiţi „prieteni", luaţi ce voiţi, numai nu răvăşiţi!"

In timpul răsboiului, era să păţească acelaş lucru ca şi Arhimede, ilustrul savant al antichităţii. Un soldat năvălitor din armata generalului roman Marcelus, păşind peste un strat de nisip, unde Arhimede desenase nişte figuri trigometrice, a fost certat de dânsul. Atunci, soldatul înfuriat i-a împlântat spada în piept.

Sihastrul din Bucureşti a avut un conflict asemănător pe vremea marelui răsboi, cu un ostaş neamţ. Acesta pătrunzând stângaci şi pe neaşteptate în chilia lui, a dat jos de pe masă un teanc de manuscrise, tocmai în clipele când scriitorul traducea pe Seneca.

Noroc că incidentul s'a putut aplana la timp!

MUŞOIU ŞI ANTON BACALBBAŞA

Pe vremuri, când Toni Bacalbaşa scotea „Moftul român", a voit să-şi ia un administrator cinstit.

L-a ales pe Panait Muşoiu.

— Treci singur în registrul de casă leafa, pe care o pretinzi — i-a spus — „Aprob prin anticipaţie".

Fu însă uimit când, la capătul lunei, văzu notat :

Salariul pe o lună, al administratorului... Lei 60.

— Bine, dar nu înţeleg, cum va trăi omul acesta cu 60 de lei!" — se mira Toni, vorbind cu Caragiale, care începuse şi el să colaboreze la „Moftul român".

Insă la capătul lunei următoare Muşoiu, apreciind că administratorul merită o leafă mai mare, notă:

Leafa administratorului... Lei 120.

— Ii dau bucuros o sută două zeci de lei, că e destoinic!" — a remarcat Bacalbaşa.

Să nu se uite, că asta se petrecea înainte de răsboiu, când 120 de lei echivala cu vre-o şase mii în moneda de azi.

A treia lună, Muşoiu îşi urcă din nou salariul cu şaisezi de lei, ceiace cam puse pe gânduri pe proprietarul şi directorul revistei.

A patra lună, Toni constată cu surprindere o urcare nouă, de astădată cu un salt mai îndrăzneţ:

Salariul administratorului... Lei 300.

— Bine, dar unde vrea să ajungă Muşoiu?! Trei sute îi dau... Ii dau şi patru... Dar să nu-şi mai urce leafa fără să mă'ntrebe, că-l înlocuesc. S'a hotărît! — exclamă Anton Bacalbaşa, oareşicum indignat.

Care nu-i fu însă mirarea când la sfârşitul lunii, Panait Muşoiu îşi dădu demisia.

— Ce-i asta? de ce pleci? Ce nemulţumiri ai?

— Mi-am strâns cât îmi trebue... Plec în Italia... — a răspuns cu hotărîre administratorul „Moftului român", care pe atunci avea vre-o două zeci şi cinci de ani. Şi nimic nu l-a mai putut clinti din planurile sale.

CE SE GĂSEŞTE IN BIBLIOTECA LUI?

— Ce nu se găseşte? — ar trebui întrebat.

Acest om modest şi sobru care pentru trebuinţele lui personale nu cheltueşte aproape nimic, ca un fel de Diogene modern, a reuşit să editeze pe **Aritofan Plutare, Seneca, Carlyle, Deshumbert, Sebast. Faure, Charles Letourneau, B. Blanchiard, Maeterlink, Leonardo Da Vinci...** până şi pe unii autori români, ca de pildă o parte din studiile filosofice ale lui **Coco Dumitrescu-Iaşi.**

Uneori, volumele scoase de sub teasc de dânsul, sunt lucrări remarcabile şi ca format, impunând respect celor mai îndrăsnei editori, dispunând de capital mare. Astfel, de pildă, opera lui **Henry David Thoreanu,** „Walden", sau „Viaţa în pădure", cuprinde aproape sincisute de pagini...

Timp de cincisprezece ani, în şir a scos **„Revista Ideei"** şi vre-o doi ani **„Mişcarea Socială"**, împreună cu Panait Zosîn.

Partea ciudată este că o mare parte din aceste lucrări le trimite gratis, cheltuind şi bani pentru timbre.

— Cum îţi covine să faci asta? De unde ai fonduri?" — l-am întrebat.

— Apoi eu, în întreprinderea asta, am băgat, acum o jumătate de veac, 40 de lei — îmi răspunse râzând. — Cred că atâta voi putea oricând scoate... ca să nu se cheme că am fost în pagubă !"

Muşoiu a rămas acelaş idealist incorigibil, anarhistul blajin, care nu a speriat şi nu sperie pe nimeni.

Inconjurat de zeci de mii de broşuri şi volume, îşi duce traiul în chilioara lui fără sobă, în timpul ernilor celor mai geroase. E neobosit: scrie, traduce şi tipăreşte în ediţii eftine pe marii cugetători. Aşa cum este, poate fi considerat ca un apostol al culturii în ţara românească.

Rar se'ntâmplă ca un om, aruncat în vâltoarea vieţii, sărac şi fără sprijin, să-şi poată păstra neatinsă integritatea personalităţii sale, rămânând consecvent cu sine însuşi, până la adânci bătrâneţe, ca sihastrul modern, care trăeşte în mijlocul Capitalei.

ALEX. F. MIHAIL

„Moldovenii"

de Georgeta Mircea Cancicov

(Urmare din pag I-a)

priveşte ţărănimea. Nu trebuie să ne înşelăm. Ea este numai o artistă care trăeşte, cu intensitatea unui adevărat talent, realitatea intuită în viaţa satului său şi caută expresiunea cea mai directă, cea mai adequată şi cea mai autentică a lumii aceştia, de cele mai multe ori cu totul închisă celor dela oraş.

Atingerea vieţii de la ţară cu oraşul şi cu ceeace numim noi civilizaţie, provoacă reacţiuni foarte variate în viaţa satului şi d-na Cancicov nu numai că le prinde just şi cu accentul lor propriu şi variat, dar le redă cu un humor pe care nici Creangă nu l'a prins în „această nuanţă". Humorul acesta nu putea fi redat de cât de un suflet care a pătruns adânc şi în tragicul vieţii, a muncii şi dragostei la ţară. E un râs franc, irezistibil şi recreator, fără răutate, chiar când e biciuitor. Bunătatea vizibilă, în toate atitudinile scriitoarei, care e prezentă cu toate că nu se arată nici odată, ci numai se simte în fiece minut, e poate încă una din cele mai frumoase trăsături ale talentului său. Această bunătate învălue toată opera ca un limpede clar de lună, luminând totul cu un râs larg de multe ori tăcut, părând a râde şi a se amuza singură, când face pe alţii să râdă. Râsul acesta e râsul unui suflet muzical, căruia îi place să cânte din instrumentul său. El e mai mult humor decât spirit, atingând adesea, margini extrem de delicate, dar stăpânit, în situaţiile cele mai dificile, de un gust sigur şi fără greş, atingând uneori puterea unui virtuoz...

Lecţia care se desprinde din această admirabilă carte este aceia că pentru a ajunge la sufletul acestor copii ai naturii, trebuie să admitem că raţiunea poate fi adesea dezorientată, că ea e nu tăgăduită dar depăşită, căci în faţa acestor „Moldoveni" viaţa se dovedeşte mult mai largă şi mai profundă decât o credem. Sub îngusta, formalista şi rigida noastră pretinsă civilizaţie, trebuie să ne aşteptăm, în fiecare clipă, să întâlnim resursele şi întoarcerile naturii. Deci nu este destul să clădim spitale, dispensarii şi chiar closete, pentru ca să schimbăm moravuri, credinţe, concepţii milenare. Trebuie să contăm cu ele şi să căutăm calea care se cuvine pentru ca să pătrundem în miezul vieţii de la sate. Lecţia însă o scoatem noi. Artista desăvârşită care se dovedeşte a fi d-na Cancicov, nu s'a preocupat de cât să redea cu cea mai mare fidelitate şi cea mai strânsă economie, realitatea care trăia atât de intens în sufletul său.

IZABELA SADOVEANU

TOM JONES
SAU
POVESTEA unui BASTARD

Această carte pe care prea puţini au citit-o, din cauza aspectului ei masiv, aproape 700 de pagini, tipărite mărunt, este opera cea mai de seamă a scriitorului Fielding care a trăit în secolul al XVIII.

Părintele romanului englez, **Henry Fielding**, s'a născut în anul 1707 dintr'o veche familie, nobilă dar săracă.

Din această pricină, a dus o viaţă plină de lipsuri şi a fost silit să exercite fel de fel de meserii, spre a-şi putea câştiga pâinea.

Rând pe rând, a fost actor, autor dramatic, copist, pamfletar, funcţionar, ziarist, avocat, judecător de pace, profesiuni care i-au lărgit sfera cunoştinţelor şi l-au pus în din diverse clase sociale, graţie cărora a putut face în romanele sale o bogată şi asemănătoare pictură a moravurilor contemporane.

Om de spirit şi de imaginaţie, Henry Fielding nu prea a avut succes cu piesele sale de teatru, printre legătură cu o mulţime de indivizi, care trebue să cităm pe cele mai importante „Pasquin", „Registrul istoric", „Fecioara demascată", „Presupusul medic" şi „Jupâneasa intrigantă".

Ca şi **Cervantes** care a scris „Don Quichotte" spre a-şi bate joc de moda timpului şi anume de romanele cavalereşti, tot astfel şi Fielding — în dorinţa-i de-a ridiculiza pe **Richardson** — autorul romanului „en vogue" „Pamela" — face o parodie a acestei lucrări, parodie plină de vervă şi spirit, intitulată „Joseph Andrews".

Find un om care a trăit din pana lui, Henry Fielding are lucrări inegale; dar devenind judecător de pace şi căpătând o modestă independenţă materială, a putut da la iveală o capo de operă: „Tom Jones, sau povestea unui bastard".

Această carte se deosebia complect de celelalte producţii contemporane, gen Richardson, bunăoară, ce se bazau numai pe fantastic şi ficţiune; „Tom Jones" fiind expresia romanului realist cu moravuri şi personagii desprinse din lumea celor umili, din lumea pământenilor, iar nu din lumea zeilor, gnomilor, a domniţelor eterice şi a falnicilor cavaleri medievali.

Lucrarea lui Fielding s'a bucurat imediat de un mare succes de librărie, îmbogăţind pe editorul **Miller** şi aşezând pe capul autorului cununa cu lauri a gloriei.

„Amelia" a fost ultima carte importantă a lui Henry Fielding, fiind considerată drept o urmare a lui „Tom Jones".

Marele scriitor englez moare în anul 1754, la vârsta de 48 de ani.

„Tom Jones", un copil găsit şi crescut din mila nobilului Allworthy, este ceeace numesc francezii „un mauvais sujet". Dar dacă îi plăcea să bea şi să curteze tinerile fete, dacă ideile sale asupra moralei sunt în divergenţă cu acelea ale profesorilor de etică, în schimb nu este fals, nici mincinos, nici necinstit. Ii repugnă tartuffe-ria contimporanilor şi este capabil de porniri generoase şi nobile.

Marele scriitor englez, studiând acest tip de bărbat, a avut un îndoit scop: Primo, de-a creia o profundă antiteză între acest Tom Jones, om cu inimă bună, dar cam uşuratec, şi celelalte personagii, indivizi cu aspect exterior respectabil, dar cu inima şi caracterul corrupte; secundo, de a-şi plasa săgeţile satirice la adresa filosofilor, a guvernanţilor, a războiului, într'un cuvânt la adresa intregei umanităţi.

In acelaş timp, Fielding creiază o tehnică sui-generis a romanului, tehnică ce pare chiar astăzi plină de îndrăzneală.

Romanul este împărţit în mai multe „cărţi". Fiecare „carte" are câte un capitol introductiv în care autorul discută cu cititorul despre eroii săi, despre politica vremei şi despre modul cum înţelege să conducă mai departe acţiunea romanului.

„Capitolele introductive" conţin poate partea cea mai interesantă a intregii lucrări.

Din aceste pagini răsare temperamentul de pamfletar al lui Henry Fielding care, astfel, are prilejul de-a se lua la harţă cu toată lumea, polemizând cu criticii, cu colegii săi de breaslă, cu cetitorii într'un cuvânt cu opinia publică engleză. Totodată autorul englez analizează opera de artă în sine, discutată despre puterea de creaţie a scriitorului şi despre isvoarele sale de inspiraţie. Marea sa cultură literară, filosofică şi juridică îi permite să nu fie nici plictisitor, nici banal, ci, din contră, spiritual şi instructiv.

Iată bunăoară, cum explică faptul că. povestind viaţa lui Tom Jones, ne pune în legătură cu lumea umilă a burgheziei — să nu uitam că suntem în secolul al XVIII-lea, cu mult timp înainte de revoluţia franceză.

Iată ce spune Fielding:

...Viaţa celor din lumea mare (nobilă) este mult mai plictisitoare şi lasă prea puţin loc petrecerii şi veseliei. In clasa inferioară, diversitatea profesiunilor produce o mare varietate de caractere comice, pe când în sfera cea inaltă, cu excepţia unui număr mic de ambiţioşi şi a oamenilor mai puţin numeroşi care au gustul plăcerilor, totul este vanitate şi imitaţie servilă. Imbrăcămintea şi cărţile, băutura şi mâncarea, saluturile şi reverenţile fac tot scopul vieţii". (pag. 493).

Dar să lăsăm pe temutul nostru polemist şi să ne reintoarcem la „Tom Jones".

Intregul roman e scris cu vervă, iar deşi acţiunea n'are prea mult dinamism, lectura, după fiecare filă, devine din ce în ce mai pasionantă. Henry Fielding te uimeşte prin îndrăsneala şi originalitatea ideilor sale. Cât de modern e acest scriitor care a trăit acum 200 de ani!

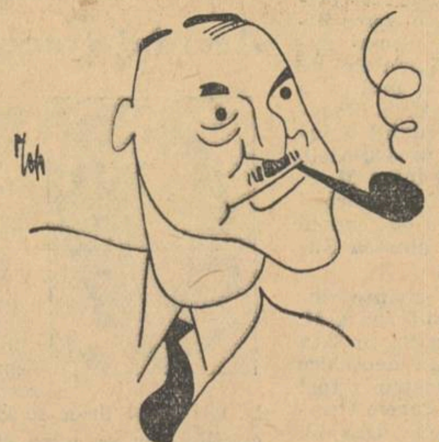
E atâta bogăţie de descriere, caracterele sunt prinse atât de magistral, iar enigma sufletului omenesc a deslegat-o atât de bine autorul, încât lectura te instrueşte, distrându-te, având în vedere mai cu seamă şi prilejul ce ţi se dă de-a cunoaşte ritmul vieţii sociale engleze dela începutul secolului al XVIII.

Tom Jones, simpatica lichea; eterica Sophie, ipocritul Blifil; filosofii Thwackum şi Square în veşnic răsboi ideologic; bunul Mr. Allworthy, simpaticul Western; uşuratica Molly Seagrin; precum şi celelalte personagii secundare aduc, prin pana scriitorului, un imens material uman, pe care cititorul conştincios e obligat să-l studieze.

Umorul său specific, cunoaşterea aprofundată a psihologiei poporului englez, frumuseţea stilului şi adâncimea ideilor fac din Henry Fielding, un scriitor clasic, un scriitor de geniu, un precursor care a netezit calea pentru ivirea unui frate spiritual şi anume a lui **Charles Dickens.**

ALEXANDRU BILCIURESCU

Vitrina librăriei

D. TUDOR ŞOIMARU

autorul volumului „Istoria vieţii publice din România"

A APĂRUT | Nr. 94

MEDICUL NOSTRU

SUMAR:

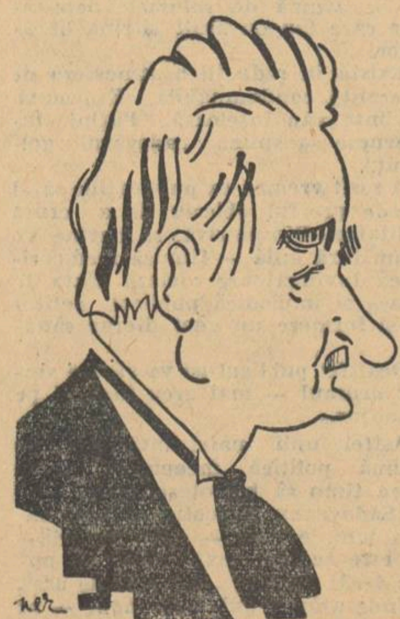
BOLILE DE INIMĂ
SCARLATINA
ŞTIŢI CE E COLITA?
VÂRSTA CRITICĂ LA BĂRBAŢI
BĂTĂTURILE ŞI ALTE METEHNE ALE PICIOARELOR
ASFIXIA CU GAZELE OTRĂVITOARE ALE CASEI
CE VEDE UN COPIL ACASĂ ŞI CUM REACŢIONEAZĂ LA TOATE
JUBILEUL INSTITUTULUI PASTEUR
CE SĂ BEM CÂND AVEM FEBRĂ

VIAŢA SEXUALĂ • SFATUL MEDICULUI • ACTUALITĂŢI MEDICALE • GRAFOLOGIE

CONCURSUL NOSTRU DE COPII FRUMOŞI ŞI SĂNĂTOŞI

16 PAGINI — 5 LEI

Şase personagii din „Şase personagii în căutarea unui autor"

G. CALBOREANU

A. MARIUS

D-na MARIETTA SADOVA

D-na MARIETTA ANCA

S. ATANASIU

I. ANASTASIAD

REMUŞCARE

de GEORGETA M. CANCICOV

Alecu se întorcea spre sat. Pe măgăriță o vânduse. Era fericit de bani, dar nu-i tihneau. Strănuta mereu și spunea că nu are să-i meargă bine.

— Cine m'o pus, zău, s'o vând? Dracu, vezi! Iaca Dumnezeu cum *prubează* oamenii. Dar, la urma urmei par'că lui Dumnezeu îi pare bine că măgărița strică ogoarele oamenilor și că stă și mănâncă degeaba? Nu! Apoi, dacă nu, ce să mai înghit venin? Am să spun c'am vândut-o și pace. De atâția ani îi stearpă. Doar îi de capul ei toată ziua. Se plimbă între harmăsari pe șes, cât are poftă. Dar ce? mamă ei... Da' bine-am făcut...

Alecu tot bodogănea, judecându-se pe el și pe măgăriță. Ajuns în strada principală a Bacăului, când se plimba lumea în toi, ieșind dela cofetărie și dela grădina publică, Alecu mâna caii, fudul, cătând să arate lumii că e meșter ca un surugiu și că telegarii lui sunt frumușei și ținuți bine. Avea, în mâna dreaptă, biciul și stătea în picioare, în ghioci, mânând. Se clătina tot, din cauza sdruncinăturilor.

Ghiociul făcea o trăncăneală cumplită, pe străzile Bacăului. Iți crăpa capul, de scuturătură.

Niște cheflii de pe trotuar i-au strigat:

— Huo! Măgarule, nu poți lua altă stradă? Huo!

Alecu nu se uita, nici în dreapta, nici în stânga.

— Iiiiiaaaaa. iiiiiaaaaa...

A crezut că-i vine rău.

A văzut-o pe măgăriță, săraca, fugind ca o nebună. Par'că era pișcată de streche. Svârlea cu picioarele dindărăt și iar fugea.

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Piiii, iacă-t-o! Au scăpat-o. Ce mă fac eu acum? Ii mai rău ca adineaurea. Chiar îi rău.

Alecu și-a luat pălăria de pe cap și a trântit-o la picioarele lui, cu ciudă. S'a aplecat, a ridicat-o și iar a pus-o pe cap.

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Taci, mânca-te-ar strigoii să te mănânce...

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Ptiuu! Na! dacă-ți place...

S'a întors Alecu, ca nebun, tremurând tot ,de ciudă.

Marița a tăcut, deodată, fiindcă Alecu a stupit-o.

— Ptiu! Ai înțăles? Ptiu!

Vorbea cu Marița, stupind-o mereu. Ea se oprise lângă ghioci și mergea acum în trap cu caii, atingând cu botul coapsa lor.

Când o stupia Alecu, măgărița clipea din ochi.

Deodată, el auzi:

— Oprește, măăăă! Opreșteee! Dă-mi banii, măăă!

— Asta-i însemnare dela Dumnezeu, nu altceva, spune încet Alecu. Ia să-i arunc eu banii.

Omul care o cumpărase pe Marița, era călare pe un căluț și fugea după Alecu, ca să prindă măgărița.

— Oprește, măăă! Dă-mi banii, măăă!

Alecu întoarse iute capul și-i strigă omului:

— Ți-am spus că-i boerească și n'ai vrut să mă crezi. Ei, acu', descurcă-te!

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Of, mânca-o-ar pustiul de scroafă! Nu mă năuci, taci!

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Oprește, măăă !

Alecu s'a întors și a svârlit banii, cotrobăind prin buzunare. Cu o mână ținea hățurile.

Omul, când a văzut banii sburând, s'a mai liniștit.

— Huo, huo, porcule!, a strigat iar de pe trotuar.

Alecu a tras cu biciul în cai și a ajuns repede peste pod. Ii mai rămăseseră două sute de lei.

— Aiștia poți să-i pupi, că nu-i mai vezi. Nu aveai decât s'o păzești, să nu fugă, ceapa mă-tii de tântălău.

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

Până a ajuns în dealul dela pădurea Buhociului, luna era singură pe cerul fără nori.

Marița sbiera necontenit.

Căruțașii, toți, stăteau sus, în deal, la popas. Unii se așezaseră pe dâmbul drumului și răsuceau câte o țigară. Aprindeau unul de la altul.

Caii aveau traista pe cap și mâncau ovăzul.

Greerii țârâiau mai rar, că era răcoare.

Poiana dela marginea drumului, dintre pădurile Buhoci și Iapa, era aurie. Luna juca pe stânjenii de lemn tăiați de mult.

Femeile se duseseră, toate, după stânjeni. Vorbeau tare între ele. Numai glasul lor se auzea, noaptea.

---

* Fragment din „Moldovenii", editura „Naționala" Ciornei.

— Fă, nici rămas bun nu neam luat dela Lucreția.

— Ei, să știi, spunea alta, că se 'ncurcă de data asta cu Rusu.

— Fă, par'că a mai îmbătrânit.

— D'apoi, ce crezi nietale, spune Ileana lui Ștefanache, că ne-o găsit pe noi întinerite?

Noaptea era curată și cerul limpede. Luna par'că plutea pe apă, iar stelele erau sus, mici și străluceau ca ochii vulpii.

Aerul mirosea a lemn tăiat, a apă de isvor și a pământ udat proaspăt de vite.

Uneori, oamenii nu vorbeau. Era liniște mare. Se auzea numai stupitul lor, spre drum. Stupiau firele de tutun, care le rămâneau pe limbă.

Femeile se îngrămădiseră, acum, una'n alta, ca să-și ție cald.

D-na Georgeta M. Cancicov

Se culcaseră în căruțe. Din când în când se auzea numai sgomotul pe care-l făceau vitele, rumegând, zăngănitul lanțurilor prinse de pieptul cailor, la oiște, și scârțâitura jugului.

—Hai romăne, că ajungem târziu, zău așa... Mai aveți timp de fumat și mânând.

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

— Ia! Oare ce-i?

S'a auzit deodată scârțâitul unui ghioci urcând la deal și zurgălăii dela gâtul cailor.

— Da' ce, oameni buni, au spus Caroliță și Toader, doar o vândut măgărița...

— Da' n'o fi numai o măgăriță pe lume... zice Ștefanache.

— O cunosc după cum sbiară, că-i măgărița cucoanei.

— Măi, a dracului, ce să fie?

Acum, căruța era aproape de ei .

— Măi Alecule, măăă...

— Aud! a răspuns el, răgușit și plesnind cu biciul în cai.

— Dar, ce-i mă, Alecule?

— Aud?

Atâta spunea.

Mâna încet la deal și zurgălăii sunau, alandala, agale.

— Ce să fie? strigă el deodată, îmbărbătat. Dacă nu cer socoteala mâine, să nu mai am zile. Imi trec viața alungând-o de pe ogoarele oamenilor și la târg nu pot scăpa de ea. Mă face de râs, monița. Mă huiduiesc oamenii. Mai mare rușinea, zău așa... Am s'o tai.

— Ha, ha, ha, ha, haaa! Mă, da' ce-ai făcut cu banii?

Ajuns la popas, lângă căruțele oamenilor, Alecu a strigat cailor:

— Ahooo!...

Marița s'a oprit și ea, în rând cu caiii, ciulind urechile și suflând greu. Caii și măgărița au dat picioarele în lături și s'au răcorit.

— Ce era să fac? I-am dat îndărăt. S'o ținut de mine și până nu i-am înapoiat, crezi că m'o lăsat?

— Ha, ha, ha, ha!

— Săracul Alecu, hi, hi, hi, hi, se amestecară și femeile.

Măgărița iar ciulea urechile. Nu-i plăceau chiotele aistea.

Costică râdea mai mult, că el îl pusese la cale.

— Nu râde, Costică! Doar ție ți-o venit în gând. Nu cumva ai să spui că nia ?

— Hă, hă, hă, hăăă!

— Numai râde degeaba, s'a supărat Alecu.

Alte căruțe urcau la deal.

Alecu, cu năduf, s'a dus după stânjeni, ținând biciul în mână.

Măgărița s'a luat încet, ca un câine, după el, și a început să pască ,fără să-i pese.

— Hă, hă, hă, hă, hăăă! Valeu mă, nu mai pooot, măăă!

Femeile râdeau de sughițau, spunând:

— Bine că avem de ce râde, că ne mai încălzim. Hi hi, hi hiii!

— Hi, hi, hi, hi! Nu mai pot, leleee.. .

Alecu era ca beat, de rușine și de supărare.

El căta să meargă fudul și nu mai răspundea oamenilor. Habar n'avea că măgărița era după el.

Când s'a hutucit Alecu după stânjeni, măgărița i-a împins dosul cu botul. Se freca de el ca de un trunchiu de copac. Ii era capul asudat. Alecu s'a lovit cu fruntea de stânjeni.

Plici! I-a croit vreo două, cu biciul.

— Da' ce, mama mătii! Nici aicea nu pot scăpa de tine? Mama mă-tii, de vită de șatră! Ce cauți în dosul meu, hai? Ia spune!

Apoi, el a spus, mai liniștit, către sine și par'că bucuros:

—Măi, avan mai ține la mine... Dece se ia numai după mine? De...

Măgărița nu s'a supărat de bicele lui Alecu. A mers mai încolo și a început iar să pască. Rupea iarba cu poftă, de făcea spumă la bot.

Alecu, isprăvind după stânjeni, a băgat de seamă că i-au căzut cei doi sutari din buzunar. Acum ținea ițarii și aprindea mereu chibritul, să caute banii.

—Ce, măi Alecule, cauți galbeni? Hă, hă, hă, hăă! Ia hai la el.

Socoteala cu Cristofor (POENI)

— Lăsați omul în pace, că are năduf de ajuns !strigau femeile.

Tache și Manoilă râdeau așa de mult, că se puseseră cu burta pe dâmbul drumului .

Alecu s'a legat iarăși cu bețele, iute, și a spus către ei c'a pierdut scăpărătorile.

CONACUL

— Haideți ,oameni buni, zău că n'aveți minte, spunea Mândița.

Toți s'au suit în ghiociuri.

Bacăul se vedea în depărtare, luminat.

Apa Siretului și a Bistriței făcea pete albe.

Sute de lumini străluceau în depărtare. Ai crede că-i tot cerul, cu stelele îngrămădite.

Au pornit-o la vale, repede, unul după altul. Unii puseseră piedica, așa că sgomotul era și mai mare. O hodorogeală cumplită.

Fetele lui Durac au început să chiuie:

— Hi, hi, hi, hiii!

Voiau să-și strice somnul.

Când tăceau ele, bărbații cântau :

— Ași vrea să fiu întotdeauna
Ca aaacuuuuuuumaaaa,
De ce vrai să măăăă laaaași
Eu sunt așaaaa de feriiiiiciiiiit
Că nuuuu mai îmi trebue niiimic
De ce nu vrai să mai trăieeeeesc
Dă tu, Doamne, zile multe, la
tooooți cei care te iubesc.

Cântecul era făcut de Niță, iar Caroliță îl cânta totdeauna, la coasă, la prășit.

Femeile spuneau:

— A dracului de frumos mai cântă. Hi, hi, hi, hii! Brava Carolițăăă...

— Caroliță măi, cântă măăă, acela cu privighetoarea, măăăă!

— Iiiiiaaaaa, iiiiiaaaaa...

Iar se săturase Marița de mersul iute și sgomotos al căruțelor.

Au ajuns la alt deal. Se auzeau, în depărtare, numai pocniturile bicelor, sforăitul cailor și clinchetul zurgălăilor.

Priveliște din „Poeni"

Marița nu mai sbiera. Se simțea cu mai mulți din satul ei. Dar, cum porneau mai iute, iar își făcea de cap.

Au ajuns lângă satul Bibirești. Acolo erau multe grădini de zarzavat. In lumina lunii, numai movile de varză se vedeau și o luminiță slabă în coliba grădinarilor.

La Bibirești era și o moară, care măcina noaptea și ziua. Se auzea totdeauna, de departe tare, iarna și vara, acelaș sgomot trăgănat:

— Uu, uu, uu...

Pe un deal era, singură, o bisericuță frumoasă. Coperișul de șindrilă și pereții albi ai bisericuții erau acum luminați de lună. Sticla ferestrelor strălucea.

Gardul era aplecat în toate părțile, obosit de troienile iernii. Căzuseră pripoanele. Lemnul înnălbise.

Pe drumul satului nu mai era nimeni.

La rare case se zăreau opaițe slabe: sau mai lucra o babă, o femeie gospodină, sau era omul bolnav în casă.

Câinii lătrau. Toți ieșiseră pe sub poartă și se dădeau la căruțași.

Marița a lovit cu piciorul vreo doi, care se repeziseră la ea. Câinii schelălăiau de durere.

— Iiiiiiaaaaa, iiiiiaaaa, a început Marița, iarăși.

Trezise tot satul. Cerea par'că ajutor, săraca.

— De te-ar calici la chicioare, să deie Dumnezeu!

Alecu s'a uitat, pe furiș, la ea și a mai spus:

— Dar al dracului mă iubește. Mă dă gata cu atâta dragoste.

Căruțele ajunseră în drumul Părincei. Pe șesuri era numai stuf tăiat și mirosea a mâl și a broaște.

Luna se ascunsese după clopotnița bisericii și, deodată, par'că ajunsese după pădurea cea mare.

In târgul Părincea se lăsase ceață. Casele erau la drum iar ferestrele la înălțimea șoselei.

La o casă, un locuitor, adormise la o masă, cu capul pe o carte.

Hogeagul dela lampă era afumat. Uitase să micșoreze fitilul. La domnul Hainic casapul, care avea și el casa la drum, doi boi tăiați atârnau spânzurați de stâlpul prispei ,cu burțile mari, spintecate, având în ele două lumânări, ca să vadă trecătorii că-i carne de vânzare.

Lumânările se făcuseră mici și toată ceara era picurată pe carnea crudă.

Domnul Leon Hainic, între cei doi boi, ațipise pe un scaun, cu picioarele pe alt scaun .Avea pe cap o gambetă, dată peste ochi.

Doi câini păzeau. Lingeau, din când în când, carnea și ronțăiau, pe furiș, gâtul vitei tăiate.

Căruțașii, când au ieșit din târgușor, la ultima casă, suind iar la deal, au auzit un jelău. Lemnarul Niculae Alexă trăgea pe o scândură albă, frumoasă, care mirosea a brad.

O lampă mică, cu oglindă rotundă, era acățată pe un perete.

Pe jos, era împrăștiat numai talaj, care acoperea picioarele lui Niculae.

Nvasta lemnarului era o femeie bună ca pâinea. Toți o iubeau. Ea stătea sgribulită de frig, strânsă într'un șal mic, negru și ținea, pe umărul drept, o mâță, care adormise.

Maria se uita la Niculae, dar el nu. Ii era teamă să vadă că are privirea obosită și nu voia să-l apuce mila. El trebuia să isprăvească lucrul în noaptea asta. Făcea un sicriu, că murise un gospodar părincean.

— Hi, hi, hi. hi, hiiii!

Chiuiau băieții, ca să nu adoarmă. Nevestele și fetele, mai toate ațipiseră în căruțe.

Ghiociurile hodorogeau acum la vale.

— Hi, hi, hi, hi, hiiii!

Când au trecut pe lângă gardul bisericii ,în cimitir se vedea, uneori, ca o flacără albastră care trecea iute pe pământ și se ridica.

—Ia mă, ia vezi, ia uită-te mă! Să știi, mă, că la mormântul acela sunt strigoi...

— Hi, hi, hi, hi, hiiii!

Apoi pocnituri de biciu. Mânau bieții cai, cu repeziciune. Oamenii tremurau de frică, cum e varga .Și-au făcut semnul crucii cu toții.

Ca să-și facă curaj, au început să cânte :

— O privighetoare, măi, măi,
Sburaaa, sburaaaa, măi, măi,
Pe un puiiiii de stejaaar, măi
măi,
Privighetoarea, măi, măi,
Era măi, măi, fugărită
De un vultur cu ochii mari,
măi, măi.

Tot de Niță e și cântecul aista. Dacă te pui să-l cânți tot, nu-ți ajung două zile.

Copiii din sat spun numai: măi, măi, fără să știe un cuvânt.

Iarăși s'au oprit .De data asta, în zarea pădurii din satul Poeni.

Caii s'au scuturat de oboseală. Oamenii s'au dat jos din căruțe și au tras caii de urechi.

— Hai măi, să mai bem un tutun!

Fiecare bătea cremenea de amnar și sufla, cu capul plecat pe iască. Unii ajutau și apărau, de vânt, cu pălăria, ca să se aprindă mai iute.

— Măi, mi-am cumpărat niște foiță de țigară subțire ca aripile fluturilor, spune Costică, punând degetul pe limbă și răsfoind cărticica cu foițe. Apoi ,a pus mâinile în buzunare, mergând spre căruța lui.

N'au stat mult. Caii simțeau mirosul satului și nu mai aveau astâmpăr. Mereu voiau să pornească.

Cornul pădurarului — care, azi, era Stancu, Gheorghe fiind plecat la târg — se auzea în depărtare.

Din când în când, Stancu, ascuns într'un copac, vorbea către câmpii:

— Te văd, te văd!

Uneori, el nu vedea nimic; dar de multe ori vedea.

— Ce? Să mă pun cu ei? Știu eu ce au în gând... spunea el.

Țiganii furau găteje cât voiau.

— Te văd, te văd! Dar degeaba te văd, că tot n'am să fug după tine, bodogănea Stancu, cu țigara ascunsă în pumn. Apoi se dădea jos din copac și se ducea la vărzărie, să păzească varza.

Căruțele cu vaci și cele cu boi rămăseseră mult în urmă. Iar era hodorogeală cumplită pe văi.

— Hi, hi, hi, hiiii! Hai, c'am ajuns.

Femeile și-au ridicat capul și și-au potrivit casâncile, care alunecaseră în timpul somnului, de atâta sdruncinătură.

Câinii se auzeau lătrând; își simțeau stăpânii. Unii urlau la lună. Ajunși aproape de sat, a tras Marița un galop, lăsând pe Alecu în urmă. Sbiera la poartă:

— Iiiiiiaaaa, iiiiiiaaaaa...

Până a venit Gavrilă, somnoros, să deschidă poarta, Marița a împins cu capul. Era grăbită.

Poarta era grea și, când se deschidea, tremura .

— Deschide poartaaa, mă Gavrilăăă. măăă, striga Alecu, suind dealul încet.

— Am deschis-ooo, bădieee...

Ajunsă în ogradă, Marița s'a svârlit în fața grajdului și s'a tăvălit în gunoi, cu burta în sus, dând moale din picioare. Apoi, s'a ridicat.

Măgărița a dat cu capul și l-a atins pe Gavrilă, cu botul sub bărbie, de i s'au lovit dinții în gură. Marița se uita la el.

— Mânca-te-ar dracii! Da' ce? Ai fost la târg? ?

Marie Mauron

Romanul cel mai apreciat în clipele actuale, la Paris, este „Le Quartier Morhisson", scris de o institutoare Marie Mauron, măritată

Marie Mauron

cu un poet, amândoi din țara lui Mistral. Numele acesta de Mauron este de altfel, dimpreună cu acel al lui Mistral, printre cele mai vechi ce se pot găsi în registrele orașului Saint Rémy, încărcat de istorie și de vreme.

Marie Mauron este în vârstă de aproape treizeci de ani, institutoare în Saint-Rémy-Provence. Partea în care locuește ea se numește „Les Antiques", lângă platoul unde se ridică monumentele romane. Mahalaua Mortisson pe care a redat-o Marie Mauron în romanul său cu atâta patetism și emoție, este un loc unde pământul nu face două parale, dar în care oamenii trăesc ca niște înțelepți, îndrăgostiți de libertate, ducându-și sărăcia mai ușor, căci trăesc în natură. Se vede că au urmat sfatul lui Mistral: să bea raze de soare și să le mulțumescă că i-au adăpat. De altfel amintirea lui Mistral e în sufletul tuturor.

Mortisson este un pământ uscat, fără apă. E patria măslinului, a cimbrului, a șopârlelor și albinelor, a viperelor albastre și a turmelor de oi. Câteva case care seamănă, în mare parte, mai mult a colibe. Printre ele copii mulți, copiii mândri și sălbateci, descriși atât de bine de Marie Mauron în romanul său.

Influența lui Mistral, a lui Tolstoi, dintre cei mai tineri aceea a lui Jean Giono, au inspirat opera acestei viguroase scriitoare. Dar mai ales pământul acesta măreț, duios și sălbatec, în acelaș timp, soarele și vântul Provansei au fost adevărații ei maeștri și îndrumători.

Ea nu are multă vreme pentru scris, căci profesiunea de institutoare îi iea aproape tot timpul. O carte la doi trei ani, atât îi e îngăduit să nădăjduiască, căci pentru ea nu poate să existe nici măcar gândul de a-și părăsi catedra. Se simte pedagogă în primul rând și mai presus de orice, își iubește elevii, pe care i-a făcut să trăiască cu atâta viață și putere în opera sa, plină în acelaș timp de dragoste și grație poetică pentru pământul uscat și generos, nestăpânit și ne îmblânzit ca și copiii pe care-i crește cu dragoste Marie Mauron.

Eusebius Camilar

CORDUN

Pescarul acela avea pe trup păr negru. A intrat în adâncul ochiului pin'la piept, pin'la gît. Apoi s'a scufundat peste cap. Cei de pe mal îl vedeau sbătîndu-se în verdele ochiului.

Deasupra ieșeau bulbuci mari și se deslușea o bolborosire. Se'neacă, au spus pescarii ceilalți și-au sărit de l'au scos pe mal.

După ce s'a desmeticit a spus stupind: măi, să știți că nu-i lucru curat aici.

M'a apucat cineva de picioare și m'a tras la fund...

In ceasuri de liniște mare în împrejurimi apele ochiului încep să se frământe. Unul s'a tîrît până la mal în ceasul acela.

Ce-a văzut, n'a vrut să spună nimănui. Spunea numai, făcându-și cruce: de-ați ști voi ce-am văzut...

Intr'o vară venind apele mari au cuprins ochiul. La retragerea apelor ochiul a rămas sec. Văcarii, suflecați pînă la genunchi, au scos din mâl un cap de mort.

XIV

Mi-a fost totdeauna ciudă pe negustorii de miei. Spuneam tatălui meu: de ce-i vinzi?

El mă suduia: golane, îți trebue opinci. Cu ce să ți le cumpăr?

Negustorul cu pîntece mare bătea la noi la poartă: bade Ioane...

Dacă se'ntâmpla ca tata să doarmă, eu mă duceam la poartă: nu-i acasă tata.

Negustorul pleca la vale să bată la alte porți: Spune-i tatei că vin mîine.

In ocol sbierau mieii. Mamele lor erau toate la stână. Tata se trezea și mă'ntreba: N'a fost la noi negustorul? Nu. N'a fost...

A doua zi tata nu se ducea în țarină. Spunea: Trebue să stau acasă. Poate vine negustorul.

Și-și găsea de lucru pe lângă casă. Cioplea butuci, da grăunțe găinilor și vorbea cu cocoșul care-i ciugulea din palmă: golanu' tatii, golan...

Mieilor le arunca în ocol otavă proaspătă. Ii prindea și-i cântărea în mîini: Lupușorilor, sunteți grei. De-ar veni capătul vostru....

Capătul mieilor era negustorul.

In ziua aceea speriam uliul în fondul grădinii. Strigam: haaa... ihaaa...

Uliul coborîse glonț într'o goană. Femeile strigau din grădini: haaa... ihaaa...

Cînd m'am întors, negustorul venise. Lîngă ocol se tîrguia cu tata: Bade, ceri prea mult. Mult, pe dracu'; mi-s golanii desculți...

Tata s'a uitat la mine: ai spus că n'a fost negustorul...

Cu degetul în nas așteptam să mă bată: Intră'n ocol și prinde mieii...

Negustorul mi-a pus mîna fierbinte pe gît: frumos băiat ai, bade Ioane.

Sărăcie, a spus tata. Apoi către mine: Treci și prinde mieii...

Nu se speriau de mine. Sburdaserăm împreună pe tăpșanuri. Intîi i l'am dat tatei peste gard pe cel brumăriu. Apoi pe cel negru. Apoi pe cel țintat cu alb.

Aveam, în primăvara aceea trei miei. Negustorul avea în sat la noi devale, cărnărie. Cumpăra numai carnea mieilor. Pielea o lăsa gospodarului.

Așa se făceau tocmelile.

S'au înțeles. Tata a pus banii în pungă. Mielul cel negru și cel țintat se sbăteau la picioarele negustorului, legați de picioare.

Pe ist, brumăriu nu-l vând. Il țin de sământă, a spus tata. Ii berbecuț...

Am înțeles că are să-i jupească în grădină la noi și-am vrut să fug de-acasă. Eram la poartă când m'a strigat tata: măi, adă cuțitu cel mare... Am văzut întâi cum negustorul a pus genunchiul pe pieptul mielului. Am țipat și am fugit. Tata m'a strigat iar: te agâmb. Să stai acasă... Sub genunchiul tatei se sbătea celălalt. Brumăriul sbiera în ocol, singur .Numai de câteva ori pentru că pe urmă a țâșnit sângele.

Tata a suduit svârlind cuțitul: m'a împroșcat pe obraz. Mi-am pătat cămașa...

I-au agățat cu picioarele de dinapoi în pruni. Negustorul s'a spălat pe mâini. Eu i-am turnat apă cu ulcica de lut, lângă prispă.

S'a dus apoi și s'a întors cu brișca. Inchizând portița a spus: noroc, bade Ioan. Dă Doamne și la anu'...

A apărut No. 531

RADIO-Adeverul

Cu următorul sumar:

PROGRAMUL MUZICAL

De vorbă cu d. Th. Rogalski despre proectele radiodifuziunei române pentru actualul sezon

IN DOMENIUL UNDELOR

O anchetă despre „Radio și cultură". Televiziunea în Anglia și Franța Două interesante lucrări românești de radiotechnică

GAMMA-SUPER C. 244 B-5

Superheterodină ultramodernă cu 5 lămpi la baterie

SFATURI PRACTICE

Construirea unui outputmetru — Atenție la filtraj

Programul posturilor europene pe săpt 20 — 27 Noem. 1938

In brișcă, pe-un sac, sticleau ochii bulbucați ai mieilor.

Tata a pus pielea cea neagră și cea țintată cu alb pe-o prăjină, după ce le-a presărat cu sare.

Păzește-le, mi-a spus. Să nu le tragă vr'un câne...

A ieșit pe poartă cu coasa. Până'n seară mai era vreme.

In ocol sbiera brumăriul.

XV

Moldova are drumuri sgrunzuroase care îți sângeră tălpile goale după câteva ceasuri de mers.

Țarinele Moldovei sunt vinete, fântânile împotmolite, drumeții întunecați.

In zori de ziuă, pe deal la conac, boi și oameni se pregăteau de arat.

O cățea cu țâțele mari a coborît înaintea mea lătrând, până la jumătatea dealului.

A strigat-o unul care își înjugase boii: na, puiță, na...

Pe deal, m'a întrebat: ce cauți peaici, măi țucule? Te cunoști că ești Piu Cordun.

Vreau să mă tocmesc la plugari. Știu mâna vitele, i-am răspuns.

Boerul cu părul sbârlit privea din pragul conacului orânduirea plugurilor. Ce-i cu băiatul?

Vreau să mă tocmesc la pluguri. coane. Is din Cordun.

Cu cușma în mână, la prag, am spus boerului că m'a fugărit tata de-acasă. Și n'am unde mă duce. Bine. Hai, du-te cu plugurile, a spus boerul.

Mă usturau picioarele. Strâmbam gura la fiecare pas. Ce-i, măi țâcă? mă'ntreba plugarul pe lângă boi. Mă dor tălpile, moșule. Mă ustură al dracului... Moșul ținea plugul de coarne. Eu îndemnam cu harapnicul: hăis. hăis la brazdă...

Când ne'ntorceam cu brazda a doua, apăru pe deal la conac soarele roșu.

Uite soarele! mi-l arătă plugarul adăugând: îndată vine mâncarea...

Cordunul meu împădurit se văzu din negură. Moșul îmi urmări privirea. Ești dintr'acolo... Soarele s'a ridicat de două prăjini și carul cu mâncare veni scârțâind. Plugarul meu desjugă boii: Mână-i mai încolo pe bahnă, s'apuce puțin.

Infulecând din pânea neagră cleioasă ca glodul, mi-a venit în gând fuga.

Apa din bahnă am trecut-o cufundat pân'la gură. Pe miriști sburau înainte-mi păsări fumurii speriate.

Spre seară îmi spălam picioarele la râu la noi. Lut, amestecat cu sânge. Moldova are drumuri sgrunzuroase care îți sângeră picioarele.

Am strigat la poartă cu glas de femee străină. In prag glasu mamei: care-acolo?

Cânele mârâia. Hei, care-acolo? întrebă iar mama.

Prin gard am văzut o umbră înaltă spre poartă. Am spus încet, să nu m'audă cânele: mamă...

Cu ea de mână am pășit pragul. Tata plecase cu trei tovarăși la coasă.

Vine de-abea după patru săptămâni, mi-a spus mama umplându-mi a treia oară strachina...

XVII

La sărbătorile mari oamenii de pe la noi se'mbată sdravăn. Iși descopăr gâlcevile și se junghie cu cuțitele. Dârdâie geamurile crâșmei de larma bețiilor.

Odată, pe când băteau la miezul nopții clopotele Invierii doi dușmani s'au bătut cu parii la ușa bisericii.

Nimeni nu spune: doamne, iartămă... Ci sudue pe Dumnezeu stupind. Vitele împung. Copiii fură. Mame cu cârduri de plozi acasă se întâlnesc în locuri tainice cu ibovnicii. Bărbații lor le zălogesc tulpanele la crâșmă de sărăcie și de supărare.

De Sfântu-Vasile flăcăilor le trebuesc piei de câne pentru ciururi. Pielea întinsă pe veșcă de sită sună frumos și în noaptea de sărbătoare ciururile și fluerele s'aud sub ferestrele fetelor. Dacă pui pe ciur sacâz și apeși cu degetele, pielea scoate sunet asemănător cu al buhaiului.

E un obicei dela noi din Cordun.

Intr'o iarnă, în preajma Sfântului-Vasile, flăcăi cu pari urmăreau de-a latul grădinilor un câne a cărui piele trebuia jupită.

Cânele s'a ascuns la noi într'o glugă de strujeni. Il fugăreau de câteva ceasuri prin râpi, prin ogrăzi, prin grădini.

Il lovise unul odată cu parul, dar cânele acela alb era voinic, crescuse la stână.

Pentrucă îmbătrânise, gospodarul a spus flăcăilor: dați-mi de trei tutunuri. Luați-vă javra...

Flăcăii l-au luat cu lanț cu tot și l-au legat de gard după casa gospodarului. Unul trebuia să-i tragă cu parul în cap să-l mântue.

Când a ridicat parul, cânele s'a smucit și i-a ieșit capul din legătoare.

Apoi peste garduri. în lumea lui. Flăcăii chiuind. după dânsul.

La noi în grădină au înconjurat gluga. Cânele mârâind a scos capul. Cel cu parul l-a lovit. Javra dracului. Mi-am rupt pentru tine ițarii...

Ca să jupoae un câne, nu-i lucru mare. Desfac nuelele din gard, pun cânele cu gâtul în spărtură, bot cu maiul nuelele de deasupra și cânele rămâne atârnat.

Cum se'ntâmplă. Dacă-l prind între nuele de viu, munca e mai mare. Cânele mușcă și sgârie. Dacă-i mort, norocul lui și-al flăcăilor.

Cânele acela alb nu murea. Lovitura îl amețise numai. Cu gâtul prins în gard începu să se sbată. Voinică mână ai, îl râdeau flăcăii pe cel care lovise. Are să te bată muerea...

Flăcăilor nu le trebue și pielea de pe capul cânelui. Tae cu custura roată în jurul gâtului.

Cu degetele apucă de piele și trag în jos. Treaba asta ține jumătate de ceas.

Cânele cu capul de partea cealaltă scoate limba, i se înroșesc ochii, dacă-i viu. Geme și sbate din picioare. Flăcăii râd: îndată-i gata... Inc'oleacă și scapi...

Cânele alb le-a dat mult de lucru. L-au putut jupi numai după ce l-au ținut de picioare niște băețănași care priveau de peste gard cu gura căscată.

Flăcăii ceilalți fumau la noi în colțul casei. Gata, măi, a strigat unul.

Ia pielea și haidem, au răspuns cei dela colțul casei.

Cânele a rămas spânzurat în gard, cu coada flocoasă atârnând în zăpadă.

Cu picioarele de dinapoi încerca să se prindă de nuelele gardului.

Vecina a strigat după flăcăi: măi, de ce n'ați omorît cânele cum trebue?

Unul a răspuns pentru toți: Cum să-l omorîm, mătușă? Ii păcat...

Și, răzând, își ajunse tovarășii.

XVII

Turburat de ziua aceea prea senină mă duceam în codru. Știam acolo un huceag. In mijlocul lui, în luminiș, o baltă cu lintiță.

Mă așezam pe o cioată și așteptam. Din ierbărie lunecau șerpi vineți spre baltă. Mi-i frică de dânșii. De aceea le caut tovărășia.

Mă duceam spre huceg și înaintea mea striga cineva: haaa... haaa... se rostogolea peste păduri: haaa...

Nimeni. Nici țipenie de om. Ecoul haaa...

M'am gândit: cine-o fi? Un cârd de cioare sburau repezi din partea strigătului. Cine poate fi?

Neliniștit puțin pășeam pe cărare. O veveriță mi-a tăiat drumul: Semn rău...

Inainte, strigătul: haaa... haaa...

Ași fi putut spune după cum se auzea, mai tare sau mai încet: cel care strigă urcă la deal, coboară la vale...

Adânc în codru cărarea se încrucișează cu alta. In crucea cărărilor un om mărunt, cu pieptar, cu barbă, cu o toporișcă sub brâu. Sta în crucea cărărilor par'că m'ar fi așteptat. De sub cușmă îi ieșeau plete vinete.

La zece pași, m'am oprit. Omul mărunt a dus mâna la brâu. Toporișca...

Nu. A băgat mâna sub brâu, s'a uitat în sus și a pornit spre mine.

Să fug înapoi... Nu. Mă putea ajunge. Putea svârli cu toporișca.

Hai înainte... Părul, iarbă de gheață... Omul mărunt mi s'a frecat de umăr. Ochi vineți, în gură un colț galben.

*

Am întors capul. Omul cu pieptar, cu toporișca în mână, în urma mea. Pășea repede, cu pași mărunți. Se auzeau opincile: ceap, ceap, ceap, ceap...

Frica îți ia picioarele pe sus. Sai părăul, urci culmi, cobori râpi. Pe sus. In fugă am călcat un șarpe.

In urma mea se auzeau opincile: ceap, ceap, ceap... Țipau vreascuri.

Am răcnit odată cu toată gura căscată. In urma mea a răcnit omul mărunt.

*

Pădurarul pe prispă. S'a sculat. Ce-i?...

Mă ajunge... Vine în urmă... Pe prispă îmi apăsam pieptul cu mânile. Vine...

Pădurarul l-a prins în brațe. Pierduse toporișca. Sbătându-se să scape, cu labele la gură, mă arăta: ista-i domnișorul care-mi vine noaptea în casă... Astănoapte mi-a intrat pe horn...

Pădurarul l-a închis în bordeiu. Striga bătând în ușă, fioros: domnișorul care îmi fură somnul...

Pădurarul mi-a arătat drumul: Fugi...

XVIII

Oamenilor noștri când vorbesc despre pământ li se aprind ochii, strâng în pumni ceva nevăzut. Pământ... Dacă ași avea mai mult pământ, ași semăna secară mai multă... Altul spune: am dat copiilor pământ și nu-a mulțumit. Celălalt îi răspunde: trimite-i în țintirim, că acolo este pământ pentru toți...

Deseori pentru pământ se sfădesc și se bat satele învecinate.

Odată au venit de peste apă oamenii din Hancea; au fugărit în păpușoiști vitele noastre în cârd și au ocupat lunca mânând dincoace cârdul lor.

In luncă la noi crește printre arini iarbă moale și bună.

Ai noștri au venit jumătate de sat și s'a început bătălia cu sapele.

E-al nostru pământul, strigau moldovenii din Hancea. Na-vă pământ, le răcneau ai noștri tăindu-i.

Apa își schimbase cursul, lunca hăncecinlor rămânând de partea noastră.

Pe malul moldovean femeile țipau chemându-și bărbații: Constantine, au să te omoare... Vasile, asta îți trebue ție?...

Alta striga, îndemnându-și bărbatul: tae-i bine pe orduneni, mânca-i-ar spânzurătoarea...

La urmă hancenii au lăsat sapele și s'au svârlit în râu.

Vitele dela noi sunt florene și bune de lapte. Ale regățenilor, vinete, cu coarnele mari și li se văd coastele.

Vitele noastre scoase din păpușoiști au năvălit boncăluind în cârd asupra vitelor de dincolo.

Acele sunt slăbănoage. Oamenii le țin vara în soare, toamna în ploi și iarna în viscole, legate la pari dinaintea ușii.

A APĂRUT

MEDICUL NOSTRU

DE DOCTORUL YGREC

PREMIAT DE ACADEMIA ROMÂNĂ

DICȚIONAR

DE CONSULTAȚIUNI MEDICALE ȘI CHIRURGICALE, HIGIENĂ ȘI MEDICINĂ SOCIALĂ

EDIȚIA IV-a CORECTATĂ ȘI AUGMENTATĂ CU UN NOU SUPLIMENT

200 ILUSTRAȚIUNI IN TEXT

800 PAGINI MARI

PREȚUL 200 LEI

EDITURA ADEVERUL S.A.

DE VÂNZARE LA TOATE LIBRĂRIILE DIN ȚARĂ

Ale noastre au grajduri, pe la noi sunt fânețe mănoase, lucernă și trifoiu.

Cârdul hancenilor a trecut apa în fugă. Oamenii noștri, suduind, le trânteau cu ciomegele.

O juncă de-a noastră a luat în coarne un vițeluș de-al lor care mugea căutându-și mama.

Junca i-a implântat un corp sub pântece. Vițelușul a gemut și-a rămas trântit pe malul apei, la noi.

Era spre seară și ai noștri și-au mânat cârdul spre sat. Cârdul de dincolo urcase de mult dealul.

*

La arat, primăvara, omul nostru își spune în gând: Pac'ași tăia dela vecin numai cât două degete...

Vecinul își spune și el în gând: dac'ași tăia numai cât un deget...

Hatul se îngustează în fiecare primăvară. Vinovați amândoi, nu-și spun nimic ani de-a rândul. Până ce, cel mai lacom sare cu sapa sau cu coasa: Ascultă, de ce-ai tăiat de la mine? Dece-mi furi pământul?

Buclucul îl stropit cu sânge. Când se coace păpușoiul umblă hoții de câmp. Trec dealatul ogoarelor umplându-și sacii cu păpușoi.

Unii stau la pândă cu pușca. Un gospodar și-a ucis feciorul care-i prăda noaptea păpușoii.

*

Dacă mergi pe cărare prin păpușoi și auzi de-odată foșnet. Te oprești și-asculți. Cineva roade știuleții. Zărești printre tulpinele galbene o namilă. Strângi bota în mână: un bursuc...

Când strigi, își face cărare foșnitoare dealatul ogoarelor.

Dacă intri în păpușoiște găsești știuleții cu pănușile desfăcute.

Oamenii săraci și-au ogoarele ba în locuri nisipoase pe care le răscolesc degeaba, ba sub păduri unde vin bursucii în cârduri. Cei cu ogoarele în nisipuri nu și le mai ară. Cei cu ogoarele sub păduri se scoală de lângă mueri pe la miezul nopții, își pun furca cea de fer sub suman și urcă spre păduri.

Unii se plimbă pe haturi până la ziuă, cu furca în mână.

Alții, care au ogoare învecinate se întovărășesc câte trei-patru și aprind focuri mari. Din când în când strigă: huooo...

Din sat se văd focurile. Copiii, noaptea, ies afară. Când intră în casă spun: mamă, se văd focuri pe deal...

Nu-i nimic, sunt focurile bursucului, li se răspunde.

Ferească Dumnezeu să te prindă omul care pândește noaptea pe haturi că-i rupi din ogor o buruiană, o frunză... Iți împlîntă furca în inimă și după ce te-a omorît te stupește pe obraz.

Se duce apoi, de bunăoară, la judecată. Unul a urmărit bursucul prin râpi, pe dealuri, pân' la vizunie. Când să intre în adânc i-a înfipt furca în șale, țintuindu-l de pământ. După ce i-a pierit suflarea l-a luat în spate și s'a coborît cu el până acasă.

Dar i-a pierit omului graiul. Dacă îl întrebai ceva îți arăta cu mâna pe dealuri, spre păduri.

Se întâmplă ca tatăl să tragă de moarte și îi vin feciorii în puterea nopții. Dă-ne pământ... Omul își lasă pământul femeii ca să aibă cu ce trăi până la moarte.

Se canonește să-și dea sufletul și feciorii îl apucă de piept: Ne dai pământul?...

Mama lor geme îngenunchiată la picioarele patului. Omul moare cu lacrimi la colțurile ochilor. Feciorii scrșnesc: am rămas păgubași...

Mama cearcă să-l domolească : lăsați, pentru Dumnezeu, pân'ce-l scoatem din casă...

Omul doarme între lumânări și feciorii strigă la mama lor: Să ne dai nouă pământul. Auzi...

In urma sicriului mama bocește amarnic. Feciorii pășesc încruntați alături.

La coborîrea din deal dela țintirim, acasă, începe desnodământul. Fiecare pune mâna pe ce apucă: strae, plug, coasă, greblă, vite și ies cu ele pe poartă suduind: măcar cu-atâta să mă aleg...

Femeea rămâne în prag bocind.

In pădure odată tatăl tăia lemne cu cei doi feciori. La amiază fumase o pipă și se odihnea cu fața în sus.

Feciorii, însurați, erau nemulțumiți de pământul pe care li-l dăduse.

Unul s'a oprit din lucru; a șoptit la urechea celuilalt: măi, uite cum doarme tat. Par'c'ar fi murit...

Tăiau cu ferăstrăul un gorun. Tatăl, când s'a întins la odihnă, le-a spus: măi, să nu cadă gorunul pe mine... Să mă treziți când va fi aproape...

Feciorii, cu ochii în pământ, trăgeau la ferăstrău: zîng, gîng, zîng, zîng...

La vârf crengile porumbului începură să se clatine presimțind prăbușirea.

Feciorii cu ochii în pământ trăgeau înainte la ferăstrău: zîng, zîng, zîng...

După prăbușire au chiuit. Pădurarul le-a răspuns prelung din bucium.

Când acesta apăru printre copaci, feciorii au strigat: vină mai repede, a căzut gorunul pe tata...

Trăește în sat la noi un chiabur care niciodată n'a spus o vorbă bună cuiva.

Il întrebi: ce mai faci? El îți răspunde răstit: treaba mea; vezi-ți de drum.

Sau: N'ai văzut o juncă fugind încolo?

El ți-o tae scurt: Mânânce-o câinii. De ce nu ți-o păzești?

In anii de sărăcie oamenii se usucă. Chiaburul are în podul casei coșuri cu făină cât ar da la jumătate de sat.

Femeile strigă la poartă: bădică, împrumută-mi. Iți viu la lucru. Iți dau îndoit...

El le răspunde: am, dar nu dau...

Vitele lui sunt cele mai lăptoase. Are în ogradă fântână cu apă rece. Seacă pe arșițe fântânile de pe coaste și oamenii cu carele cu butoae coboară să ia apă de la fântânile din vale.

Chiaburul leagă poarta cu lanțuri, pune obloane pe fântână.

Oamenii spun: îl are pe dracu...

Intr'o vară demult, pe la miezul nopții, au bătut peste sat clopotele. Arde...

La focuri satul întreg sare din așternut, iau căldările și-aleargă strigând: foc...

Sunt pline drumurile de oameni descinși, în cămășile albe, cu capul gol.

Unde arde? se întreabă vecinele speriate, la garduri.

Atunci ardea gospodăria chiaburului. Satul întreg s'a strâns la poarta lui. Niciunul n'a spus doamne-ferește. Niciunul n'a sărit să stingă para focului.

Chiaburul cu mâinile cruciș se uita cum îi arde avutul. N'a spus nimănui: vin' de-mi ajutură...

In vara următoare, în noaptea aceleiași zile i s'a mistuit și noua gospodărie. Și de-atunci în toate verile o mână nevăzută îi pune foc în puterea nopții.

Chiaburul are, totuși, vitele cele mai lăptoase, coșurile pline cu făină. Vorba lui e tot răstită:

Ce mai faci, bade?

Ce-ți pasă? Păzește-ți drumul...

Se spune că își închide noaptea ușile pe dinăuntru cu drugi de fer.

Intr'o noapte, doi s'au sfătuit să-l gâtue. Aveau să se urce pe sub streșină în pod și-apoi pe scară în tindă.

Casa chiaburului are ușă care dă în grădină. In dreptul ușii unul a spus: s'o cercăm...

Celălalt l'a apucat de mână: drugii de fer...

Totuși, au apăsat clanța: ușa s'a deschis.

Fără o vorbă s'au întors prin porumb. Și-au stupit în sân: îl are pe necuratul...

A doua zi, Duminică. Oamenii se strâng la răscruci la sfat. Chiaburul cu mâinile cruciș a intrat în grămada de oameni. A făcut semn cu ochiul. Doi s'au dus în urma lui.

Știu, le-a spus mai la o parte, să nu s'audă; a-ți fost astănoapte la mine...

Apoi râzând a apucat drumul câmpului.

Cei doi au spus întâmplarea unuia proaspăt venit de la ocnă care își povestea omorurile și viața ocnașilor, la crâșmă.

Acesta a râs: puturoșilor. La noapte, cerc eu...

Și a ieșit din crâșmă râzând.

In drum, s'a întâlnit piept în piept cu chiaburul, care i-a spus râzând: Măi Constantine, să nu vii la noapte, că nu-s acasă...

Ocnașul s'a întors în crâșmă cu fața speriată. Ce dracu? De unde știe?...

(Urmează)

S'A REDESCHIS

OFICIUL TELEGRAFO-POȘTAL

BUCUREȘTI 32

DIN PALATUL ZIARELOR ADEVĚRUL și DIMINEAȚA

DESCHIS ZILNIC DELA 8-12 ȘI 16-19

A APĂRUT

JURNALUL DOAMNEI

Publicație bilunară de estetică și cosmetică femenină, No. 3, cu următorul sumar :

Poșta cosmetică; Plecarea Drozileei, de Gala Galaction; Eu și eroinele mele, de Liviu Rebreanu; Ten și vitamine, de docent dr. A. Voina; Ingrijirea rațională a tenului și a corpului; Femeia normală, femeia modernă, de profesor Parhon; Diana modernă, de Alexandru Bilciurescu; Incep ceaiurile, de Tutu Ralea; Brâncuși, o lecție de viață, o lecție de artă, de Ionel Jianu; Premiantul, de Gh. I. Tamar; Ultimele coafuri; Lecție de Lambeth Walk în desen și proză, de I. Anestin și A. Bilciurescu; Probleme feminine „Răspunsuri", de E. Marghita; Răsboiul Troiei, de Demostene Botez; 4 declarații de dragoste. Concurs literar; Măști, de D. V. Barnoschy; Cocktailuri și sfaturi practice; Expoziții, de Ionel Jianu; Scena, aspecte dela premieră; Ecranul, de Liviu Floda; Curs de cosmetică „Klytia". Decolteul; Concursul „Klytia"; Despre cartofi, de B. Madeleine; Jocuri și glume. Coperta și ilustrarea de I. Anestin.

EXPRESIA SENTIMENTELOR IN ARTĂ

DAVID: Pe patul de moarte

Dragostea, înţelegerea, suferinţei, sunt însuşiri tainice dar active, de care sunt însufleţiţi toţi artiştii ce vor să exprime în operele lor, bucuria sau durerea omenească.

Exaltarea durerii în artă începe cu transpunerea vieţii şi a morţii lui Isus. In Evul Mediu, adevăraţii şi marii artişti ai poporului, modeşti până la anonimat, îşi căutau în oamenii umili modelele pentru sfinţi şi martiri. Cu ultimile manifestări gotice, reprezentarea populară se răreşte. Arta ese din anonimatul ei. Renaşterea, înfloritoare în Italia şi apoi în Franţa, îndepărtează pe artişti dela realism şi determină — prin umanism — reîntoarcerea la clasicism. In secolul al 17-lea se întâlnesc câţiva pictori ai vieţii populare, dar în secolul al 18-lea sunt glorificate virtuţile burghezimii. Pe atunci reprezentarea vieţii poporului nu era admisă decât sub formă dechizată. Artiştii înfăţişau pe ţărani şi pe lucrători arborând maniere de marchizi şi graţii de doamne dela curte. La rândul lor doamnele dela curte şi regina erau reprezentate în chip de păstoriţe.

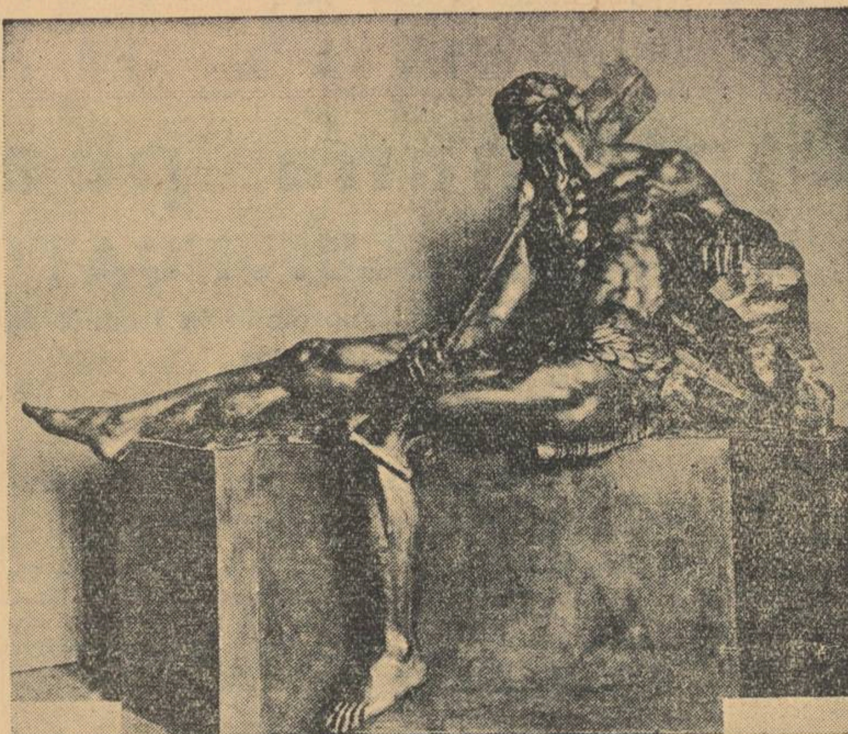
Au trebuit să vie grozăviile revoluţiei franceze, pentruca să rămâe mărturii autentice ale emoţiei şi furiei poporului. Sub semnul dramatic al revoluţiei, s'au născut rând pe rând, în Franţa, opere ca „Marat" al lui David, „Libertatea" lui Delacroix, „Strada" lui Daumier. Vin apoi Gros, Géricault, Rude, Berlioz, Victor Hugo, Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rodin, Cézanne, care alcătuesc acea linie unică în istoria artelor, de mari pasionaţi, de mari frământaţi, de însetaţi după libertate, de transpunători arzători şi puternici ai sentimentelor omeneşti. Sunt individualităţi de geniu, revoluţionari ai gândirii şi ai expresiei artistice, care au ştiut în acelaş timp să-şi disciplineze şi să-şi stăpânească nobilele lor pasiuni. Şi totuşi, aceste mari energii ale secolului al 19-lea şi ale începutului secolului al 20-lea, depăşesc ceeace se numeşte de obiceiu măsura artei franceze — şi în aceasta constă grandoarea lor.

DAVID: Mort

Născuţi în zodia tragică a revoluţiei, sau depinzând de consecinţele ei prelungite, aceşti mari artişti trăesc drama revoluţiei sau sunt stăpâniţi de ea. Insufleţiţi de violenţa revoluţiei ajung creatori puternici şi îndrăzneţi, cum trebue să fie pionerii unei civilizaţii într'un pământ nou. Aduc artei un suflu generos şi cald, care o eliberează de dulcegăriile leşinate de pela sfârşitul secolului al 18-lea .Redând artei puterea, ei sunt un exemplu pentru lumea întreagă.

Să nu pară curios dacă vom afirma că formaţia lor pleacă de la un îndoit şi îndepărtat curent, ale cărui drumuri au rămas opuse dar revoluţia le-a unit. Vrem să vorbim de influenţa creştinismului şi a umanismului reînviat. Expresia dramatică a durerii inspirată de creştinism capătă, după secolul al 18-lea, toată puterea sa activă. Umanismul exaltă sentimentul eroic şi avem exemple în „Marseillaise"-a lui Rude şi în „Luarea Troiei" lui Berlioz.

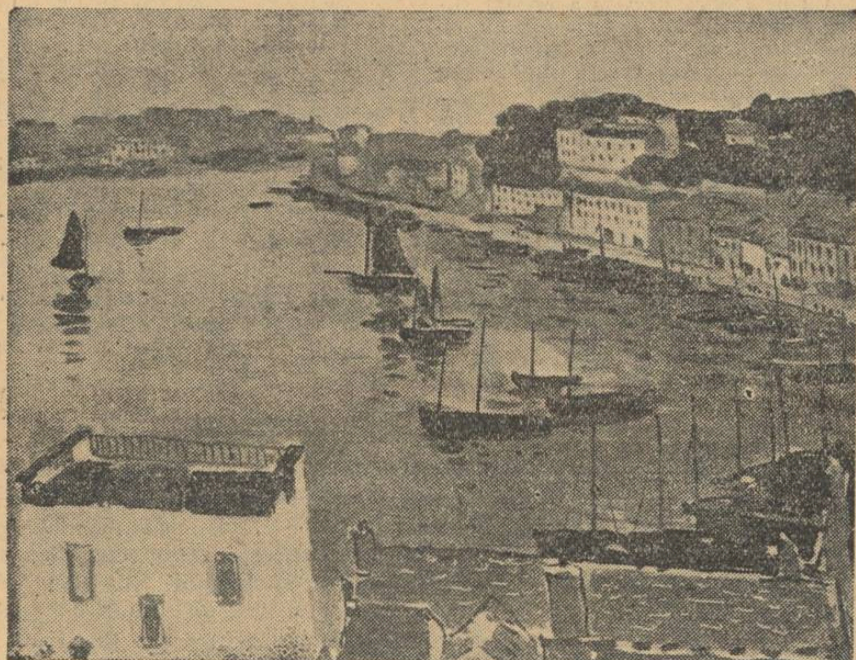

RALPH VON DONNER: Bătrân

Mai mult decât subiectele tratate — propriu zis rar religioase prin tema lor — artiştii secolului al 19-lea se apropie de arta Evului Mediu prin pasiunea, elanul spiritual şi sbuciumul lor interior.

După Rembrandt, Michel Angelo, Tintoreto, Greco, Goya, toţi pictori dramatici, Franţa revoluţionară aduce, la rândul ei, contribuţia strălucită a sbuciumaţilor şi a neliniştiţilor. La artiştii mari drama este preţul de răscumpărare a geniului. La unii se exteriorizează fără limite prin reacţiuni din cele mai violente, la alţii drama este discretă, interioară. Durerea este marea inspiratoare a artei, dar nu-i făcută pentru a provoca lacrimi adevărate în ochii contemplatorilor. Suferinţa, prin frumuseţile ei severe, exaltă măreţia omului. Ori care ar fi întinderea dramei, prin urmele lăsate, culminând în moarte, ea naşte în om dorinţa de a reîncepe şi de a reconstrui.

EXPOZIŢII

MARQUET: Peisaj

In saloanele Sindicatului Artelor Frumoase, din Bulevardul Brătianu, pictorul *Const. Vlădescu* prezintă publicului ultimile sale lucrări. Sunt peisagii şi chipuri care se înfăţişează în faţa ochilor noştri în contururi scrise apăsat şi în tonuri armonizate sonor. Este în ele o viziune decorativă, pentrucă modelajul volumelor e simplificat, dar în acelaş timp din toată suprafaţa pictată, răzbate o nelinişte, un neastâmpăr, o sbatere care le dă un aspect cu totul aparte. Ori cât de simplu ar fi subiectul: un vas cu flori şi câteva cărţi ori un colţ oarecare din natură, pretutindeni e mereu prezentă aceiaşi pasiune creatoare, ce te întâmpină înainte de a lua contact cu mijloacele tehnice propriu zise.

A. Littecki: Două fete

E. Kraus: Ţărancă

A. Littecki: In ceardac

Felul de a lucra al d-lui Vlădescu poate fi discutat. Rămâne sigur însă din tot ce face d-sa, căldura, convingerea, dragostea cu care înţelege să se exprime. D. Vlădescu e un sentimental. Pictura sa e luminată parcă de flăcările unui foc. Culorile preferate sunt roşu, portocaliu şi negru strălucitor. Căldură şi viaţă vrea să însemne fiecare trăsătură de pensulă. Şi e deajuns ca această dorinţă să existe, pentruca o inspiraţie normal omenească să capete chip şi înţeles nou. Nu intervine adică în imaginele sale nimic complicat, nimic pretenţios şi nimic străin unui natural proces de creaţie artistică. E mai greu să ajungi la ceva nou, umblând pe drumuri bătute!

D. Vlădescu găseşte timp şi răbdare să călăuzească şi paşii altora: ai celor tineri. A avut succes şi în acest domeniu. Sunt în expoziţia actuală dovezi proaspete: lucrările a două eleve, *Lucia Kogălniceanu* şi *Ileana Udroiu.*

Const. Vlădescu: NUD

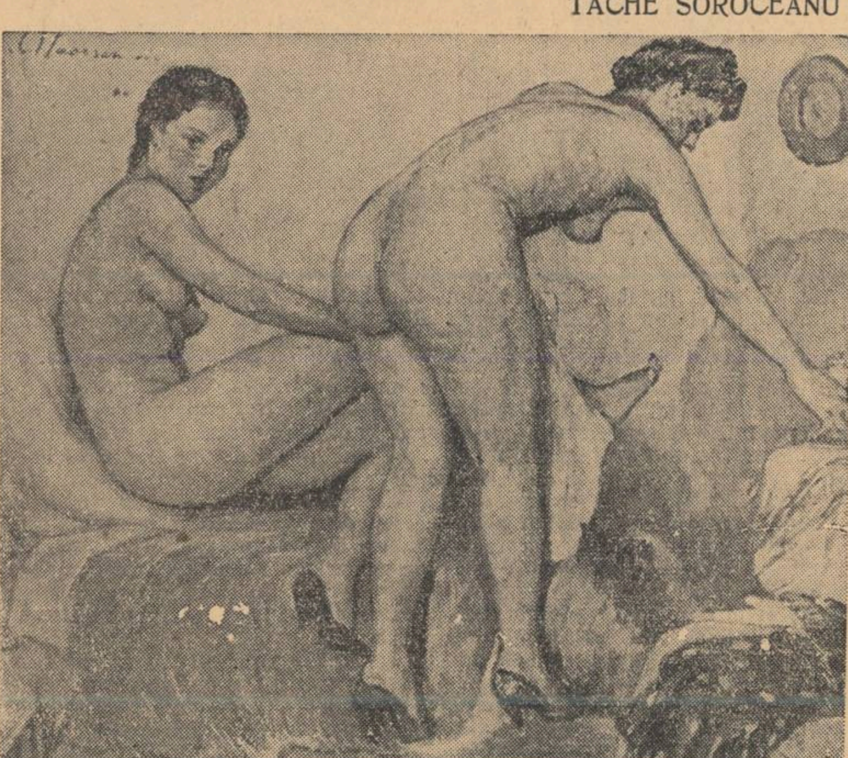
Atras de frumuseţile plaiurilor româneşti, de poezia rustică şi de farmecul etern cuceritor al florilor, d. *Teodorescu-Romanaţi* are o intensă activitate de care aflăm prin expoziţiile sale organizate anual.

E o pictură pe înţelesul tuturor, obiectivă, ţinând printre altele să atragă atenţia asupra unui pitoresc cunoscut poate de mulţi şi totuşi, nu îndeajuns de preţuit. In strădania aceasta cuminte, onestă, intervine de multe ori şi sensibilitatea artistului. Ceia ce adaugă o valoare în plus imaginilor documentare, înfăţişând interioare de biserici vechi, clopotniţe, gospodării ţărăneşti patriarhale şi multe alte colţuri interesante din ţara noastră.

Preocupări asemănătoare are şi d. *A. Littecki* care şi-a statornicit obiectivul picturii sale în ţinutul Oaşului. Acolo sunt flăcăi chipeşi şi fete drăguţe purtând strae frumoase şi mai sunt lanuri întinse şi case pitoreşti. In faţa lor d. Littecki se opreşte foarte binevoitor, urmărind amănuntele şi desenând corect. Culoarea e însă uneori rece, stridentă.

D. *Corneliu Liuba* n'are preferinţă pentru un anumit loc ori pentru un anumit gen de piesaj. Il interesează oraşul ca şi satul, şesul ca şi marea. A fost la Balcic, la Constanţa, a schiţat câteva colţuri din Bucureşti şi a poposit chiar la Praga.

Pictura d-lui Liuba e mai expansivă decât a d-lui Littecki şi admisibilă. Deşi conturează amănunţit obiectele, culoarea scapă uneori din acele tipare ca nişte faguri de miere şi atmosfera luminoasă câştigă atunci mult. Căci pe d. Liuba îl atrage în deosebi lumina, ca pe impresionişti.

C. Vlădescu: MODELE

La librăria Hasefer sunt expuse câteva gravuri de *Marius Marquet,* cunoscutul şi preţuitul pictor francez. Am lăsat înadins să vorbim la urmă despre ele, căci sunt o lecţie de simplitate în mijloace şi de pătrundere în tainele meşteşugului.

Totul e atât de unitar şi armonios, totul e spus cu emoţie şi în acelaş timp cu tact, încât ai senzaţia lucrului definitiv ca în natură. Din massa de impresii coloristice, Marquet scoate culoarea şi linia proprie obiectului „precum magnetul scoate un ac dintr'o grămadă de pae". Tot ce-i accidental dintr'un peisaj dispare din pânzele lui Marquet, rămânând numai esenţa vieţii. Ani de studii şi observaţii l-au dus aici, dar transpunerea artistică nu s'a mărginit la o alambicare perfectă, ci senzaţiile lucide au trecut prin sufletul lui şi s'au transformat în culori tandre şi în linii de o delicateţă feminină.

TACHE SOROCEANU

VIAŢA TEATRALĂ

Săptămâna poemului dramatic

„CLOPOTUL SCUFUNDAT"

de Gerhardt Hauptmann în traducerea d-lui Adrian Maniu;

„COCOŞUL NEGRU"

de Victor Eftimiu (o sută de reprezentaţii)

Abundenţa de materie ne-a împiedecat să vorbim în cronica precedentă de „Clopotul scufundat", celebra piesă a lui Gerhard Hauptmann, tradusă în versuri de d. Adrian Maniu, şi reprezentată pe scena Teatrului Naţional în regia maestrului Paul Gusty.

Gerhardt Hauptman, autorul atâtor piese cu caracter social, mai mult demonstrative decât dramatice, e de nerecunoscut în „Clopotul scufundat".

Acest poem dramatic ocupă un loc aparte în producţia celebrului autor german. Se simte în el o influenţă ibseniană categorică, atât prin natura problemei ce stă la baza piesei, cât şi prin modul de realizare isvorît parcă direct din „Peer Gynt".

Gerhandt Hauptmann n'ajunge însă niciodată la nivelul genialului său premergător. Este în Ibsen o forţă titanică, un suflu supraomenesc, o admirabilă izolare spirituală, la care Hauptmann vrea să ajungă, dar nu reuşeşte decât foarte rar. Nu rămâne mai puţin adevărat că, în literatura dramatică modernă „Clopotul scufundat" ocupă un loc de seamă. Hauptmann pune în această piesă, problema creatorului. Meşterul clopotar vrând să se ridice prin artă, deasupra oamenilor, este înfrânt, după ce a avut câteva momente iluzia desăvârşirii. Hauptmann pare să încline în „Clopotul scufundat" spre teoria care vede în artă o răzbunare a oamenilor împotriva zeilor. Omul este conştient de inferioritatea sa faţă de zeitate. Deaceea, spre a se apropia de ea, şi în acelaş timp spre a se răsbuna, omul a recurs la artă, cristalizând în eternitate, neputinţa lui faţă de moarte.

Hauptmann însă, pornind dela ideia că zeii sunt conştienţi de eforturile oamenilor de a se ridica până la ei, prin artă, îi concepe răsvrătiţi, iar răsvrătirea lor e foarte... pământească. Pentrucă sunetele clopotelor străbătând zările, asurzesc zeii în ascunzătoarea munţilor, ei se hotărăsc prin vicleşug, să prevălească clopotul în fundul unui râu. Meşterul făuritor de sfinte clopote, în urma acestei întâmplări, porneşte mai sus, spre o nouă creaţiune, acolo departe, pe crestele munţilor, în vecinătatea zeilor.

Răsbunarea forţelor supra-naturale e în acelaş timp o cursă, în care a căzut meşterul clopotar, fiindcă astfel el crede că se poate înălţa prin artă, deasupra oamenilor. Un moment el are iluzia de a fi reuşit. Se prăvăleşte însă, pentrucă a îndrăznit să facă ceeace numai adevăratului Creator îi era îngăduit. Figura clopotarului ia la un moment dat proporţia unui Prometeu, venit în lumea zeilor, să fure flacăra eternei creaţiuni.

Este aci, în afară de unele scene cu adevărat profunde în cugetare şi concepţie, o filosofie rudimentară a Binelui şi a Răului, iar sfârşitul acestei lupte perpetue ia forma unei fabule creştine, cu o morală simplă, la mintea orişicui.

Piesa este netăgăduit, bine construită din punct de vedere dramatic, în sensul că tiradele poetice, uneori cam stufoase, au mai întotdeauna la baza lor, un conflict puternic, condus cu îndemânare. Amestecul elementelor supranaturale cu cele omeneşti îşi găsesc un ecou armonios în acest poem dramatic, uneori greoi de urmărit, dar isvorît dintr'o frumoasă şi măreaţă inspiraţie.

Traducerea d-lui Adrian Maniu a fost mult comentată. Poetul nostru a găsit pentru versurile lui Hauptmann un ritm admirabil, pe care l-a investmântat într'un vocabular bogat, adeseori căutat, dar cu atât mai reuşit. Atât de puternică este traducerea d-lui Adrian Maniu, încât adeseori l'am recunoscut pe d-sa, în tot ceeace are mai caracteristic, uitând că autorul adevărat este Gerhardt Hauptmann.

D. Adrian Maniu a fost uneori îndrăzneţ, adaptând zeităţile germane folklorului român, transformând astfel personagiile în Sânziana, Căprilă, Răcănel, şi făcându-le să vorbească într'o cadenţă de poezie populară românească.

Desprindem din textul „Clopotului scufundat" publicat în primul număr din Biblioteca Teatrului Naţional (asupra căreia vom reveni) următorul pasaj semnificativ în privinţa concepţiei ce a stat la baza traducerei d-lui Adrian Maniu:

Dintr'un fir de funigel
Mi-e vestmântul subţirel
L'a ţesut mătuşa mea
Şi-a urzit stea lângă stea
Ia priviţi la mine, zâne
Frumuseţea cui rămâne
Priviţi la mine surate
Când las pletele pe spate
Parcă's flăcări roşcovane
Ca amurgul prin bulboane
Şi când părul despletit
Se arată aurit
Ca un grâu de grâu în soare
Peste ochii de cicoare.

(Actul I).

„Clopotul scufundat" a fost pus în scenă de d. Paul Gusty, cu grija şi priceperea ce-i sunt cunoscute.

Interpretarea a fost deasemeni la înălţimea textului. In primul rând trebue desprinsă magistrala creaţiune a d-lui G. Ciprian, una din creaţiunile de seamă în teatrul românesc de după răsboi. D. G. Ciprian a jucat pe Răcănel, stăpânul mlaştinilor şi a împărăţiilor nămoloase de guşteri şi broaşte, cu o ironie gravă, profundă, cu o vervă diabolică şi totuşi calmă, apăsată. D-sa a nuanţat versurile d-lui Adrian Maniu cu o înţelegere deplină, întruchipând astfel, poate cea mai reuşită creaţie din toată cariera sa.

In Sânziana a apărut d-na Lilly Carandino, care a jucat cu foarte multă căldură un rol ce-i intră perfect în posibilităţi. D-na Lilly Carandino a dat dovadă unor calităţi artistice remarcabile, într'un rol foarte greu şi obositor.

In maestrul clopotar d. A. Pop Marţian a fost corect ca în toate interpretările d-sale. Mărturisim însă că ne-am fi aşteptat la mai mult.

Exuberant, drăcesc, dinamic, plin de viaţă, d. N. Atanasiu, care a jucat pe Căprilă cu mult elan.

D-na Cleo Pan-Cernăţeanu şi d-nii N. Brancomir, C. Duţulescu, A. Marius şi G. Baldovin (o foarte reuşită apariţie în Muma Pădurii) au întregit ansamblul.

★

S'a reluat Joia trecută pe scena Teatrului Naţional „Cocoşul Negru", fantezia dramatică a d-lui Victor Eftimiu, care împlinea douăzecişicinci de ani dela creare. Aceastǎ aniversare coincidea cu cea de a suta reprezentaţie. Am avut astfel prilejul să auzim din nou, una din cele mai isbutite lucrări ale d-lui Victor Eftimiu, iar reprezentarea ei, câteva zile după „Clopotul scufundat" ne-a permis să facem o apropiere între cele două poeme dramatice, evident deosebite ca structură, dar bazate pe aceeaşi filosofie a luptei dintre Bine şi Rău.

„Cocoşul negru" s'a reprezentat cu elemente tinere în rolurile principale, dându-se astfel ocazia să tragem multe învăţăminte.

D. M. E. Balaban a interpretat pe Satana cu infinit de multe mijloace actoriceşti, arătând astfel că d-sa este chemat să joace un rol de seamă în viaţa noastră teatrală. D. Balaban se deosebeşte de ceilalţi tineri actori, printr'o minunată ştiinţă de a recita versurile, lucru aproape de neîntâlnit la majoritatea celorlalţi interpreţi, fie ei tineri sau bătrâni. D. Balaban ştie să frazeze nu numai versurile, dar să nuanţeze în cuprinsul fiecărui vers, toate cuvintele, dând fiecărei vorbe un înţeles, un sens, o valoare bine determinată. Apoi d-sa a arătat că este un excelent actor de compoziţie, întruchipând cele cinci încarnaţiuni ale Dracului, cu mijloace variate şi pline de colorit. Dacă în totalitatea sa, creaţiunea d-lui Balaban în rolul Dracului, nu ni s'a părut desăvârşită, lipsindu-i poate un ritm unitar, nu rămâne mai puţin adevărat că interpretarea d-sale ne-a dat putinţa de a-i admira un talent cu mari perspective, cum şi multiple daruri actoriceşti, pe care direcţiunea teatrului le va utiliza — să nădăjduim — în viitor, cu mai mult temei decât până în prezent.

Un tânăr absolvent al conservatorului, d. C. Economu a jucat rolul temnicerului şi celui de al treilea filosof. In ambele roluri am avut impresia că d. C. Economu nu a fost distribuit după mijloacele sale, pe care le credem mai mult lirice decât de compoziţie. Temnicerul d-sale a fost lipsit de fantezie şi ceeace e mai semnificativ, de personalitate.

D-na Aglae Enescu a jucat pe Mira Miralena corect, dar fără a marca nici un progres. Iată o tânără actriţă în care aveam speranţe mai mari. D-sa va trebui cu orice preţ, spre a-şi valorifica talentul, să caute o cât mai grabnică evadare din corectitudine, cu riscul chiar de a juca prost.

D. N. Atanasiu a fost un Făt-Frumos de cea mai bună calitate, dând dovoda unui temperament liric pe care nu i-l bănuiam.

D-na Agepsina Macri a reluat cu mult succes rolul Voevodului Nenoroc, iar din restul distribuţiei am remarcat pe d-nii H. Polizu, G. Demetru, I. Ulmeni şi D. Amigdali.

Păcat însă că această reprezentaţie sărbătorească a fost lăsată în plata Domnului de direcţia Teatrului Naţional, care s'a desinteresat complect! Am fost martori astfel cum versurile sonore ale d-lui Victor Eftimu se pierdeau, căutând să-şi găsească un ecou printre decorurile vechi, murdare şi printre luminile de complezenţă a două reflectoare aburite.

Păcat, mare păcat!

GH. NENIŞIOR

Prof. OTTO SCHULHOF
acompaniatorul lui Casals

CEREŢI LA TOATE LIBRĂRIILE

OGORUL

Celebrul roman al marei scriitoare

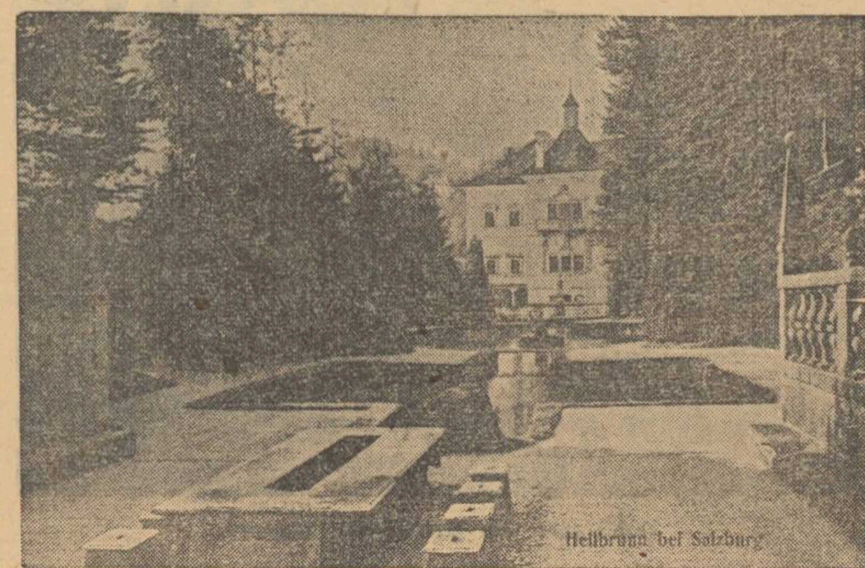
PEARL S. BUCK

LAUREATA PREMIULUI NOBEL PENTRU LITERATURĂ

EDITURA „ADEVERUL" S. A.

300 pagini 80 lei

HELBRUNN

In apus, oraşele de reşedinţă ale conducătorilor politici precum şi reşedinţele de vară, sunt înzestrate cu o sumedenie de aşezăminte ce ne vorbesc despre felul mentalităţii în trecut.

Aici găsim adevărate documente pentru cercetări sociologice şi de trecuturi istorice.

Aşa, nu departe de Salzburg, oraş de reşedinţă episcopală altădată, se afla castelul Helbrunn, unde era reşedinţa de vară a episcopilor, ce stăpâneau provincia Salzburg. In parcul acestui minunat castel, aşezat într'o poziţie fermecătoare, se găsesc minunăţiile şi tot ce mintea omenească a putut să născocească în veacul al XVIII-lea şi începutul celui de al XIX-lea, până când Principatul Salzburgului a fost confiscat de către Habsburgi (1816).

Această confiscare a durat apoi până în anul 1918 când întâmplându-se desmembrarea Austro-Ungariei stabilindu-se autodeterminarea provincilor fostei Monarhii, Salzburgul, s'a declarat independent încorporîndu-se, de bună voe fostei republici federative a Austriei.

Cu ocaziunea aceasta averile foştilor episcopi, confiscate şi folosite de Habsburgi, au trecut în patrimoniul comunei Salzburg, care a căutat să se folosească de venitul lor.

Castelul a fost clădit între anii 1613—1615, cu cheltuiala şi după gustul arhiepiscopului *Marcus Sittiens*, care a căutat să-l înzestreze cu un parc minunat în care se află numeroase distracţiuni.

Găsim, printre altele, o grotă fermecătoare care este înzestrată cu o mulţime de fântâni arteziene, care de care mai ingenioase.

In mijlocul grotei se află o masă rotundă de piatră, la care obicinuiau episcopii să-şi bea cafeaua după dejun, împreună cu invitaţii. Aici erau desfătaţi de cântecul păsărilor metalice puse în mişcare prin căderi de apă, care în acelaş timp răcoreau şi primeneau grota cu mirosuri de parfumuri îmbătătoare ce eşiau din diferite robinete deschise prin forţa motrice a apei.

Mai era apoi o a doua grotă care putea reprezenta perfect de bine ploaia, prin apa ce curgea din miile de robinete. Aici se reprezenta ploia specifică Salzburgului (Schnürlregen) şi însfârşit o a treia grotă unde prin jocurile de apă se reprezenta coroana arhiepiscopală a Salzburgului.

Tot aici, pornit prin forţa motrice a apei, era un teatru de păpuşi.

Toate aceste minuni au fost aranjate şi lucrate în timpul arhiepiscopului Dietrichstein între anii 1748—1752.

Se mai afla amenajat în stâncă artificială un teatru grecesc unde s'a jucat pentru prima oară în anul 1618 opera germană.

In fundul cel mai depărtat al parcului, pe o înălţime, se află „Monatsschlonchen" numit astfel fiindcă a fost clădit într'o lună. Aici acum se află instalat Muzeul etnografic al provinciei.

Castelul mai are un parc amenajat pentru vânătoare şi azi încă se află acolo cerbi şi căprioare de toată frumuseţea şi drăgălăşenia. Atât în castelul cel mare cât şi în cel mic sunt de admirat săli spaţioase împodobite cu fresce datorite călugărului pictor din Florenţa, Arsenius Mascagni.

Geograful Alexandru Humboldt pune Salzburgul alături de Constantinopol şi Neapole din punct de vedere al frumuseţii aşezării. Deci cei ce s'au ostenit să meargă până la Salzburg, să nu pregete să facă un drum mic şi până la Helbrunn unde pot vedea minunăţii ce nu le vor uita toată viaţa, osteneala fiindu-le însutit răsplătită.

MIH. POPESCU

★CINEMATOGRAFUL

„Femei în lanţuri" (Prisons des femmes) un film de Roger Richebe. cu Viviane Romance

Am vizionat acest film, acum câteva zile, într'un spectacol oferit presei de către casa Rex-Film.

Spuneam în cronici precedente că filmul francez este, de la o vreme, într'un progres uimitor. Acum, după ce am asistat la ireproşabilul film „Femei în lanţuri", pe care Parisul, sub titlul „Prisons de femmes", îl rulează cu un succes care — după cum afirmă presa franceză — este aproape unic, aceste afirmaţiuni capătă o strălucită confirmare.

N'aş fi citat elogiile presei străine — ştiind cât de mult poate diferi gustul publicului — dacă, într'adevăr, vizionând acest film, n'aş fi găsit că presa pariziană a avut perfectă dreptate aducându-i atâtea laude. Este o peliculă cu adevărat excepţională.

„Femei în lanţuri"— pentru a-i scoate cât mai în evidenţă numeroasele-i calităţi are nevoie să fie privit din cât mai multe puncte de vedere.

Materialul acestui film a fost furnizat de interesantul reportagiu romanţat al lui Francisc Carco, cel care acum de curând a fost ales membru al Academiei Goncourt. Reputatul scritor francez, autorul admirabilelor „Jésus la caille" şi „La Rue" este vestit pentru predilecţia sa de a-şi recruta eroii din lumea de mizerie a Parisului, căutându-i prin tavernele Montmartre-ului sau descoperindu-i pe trotuarele periferice.

Astfel de subiecte sigur că au determinat pe mulţi să considere literatura lui Carco ca periculoasă, ca otrăvitoare pentru cetitorii ei. Dar puţini au fost aceia cari n'au înţeles că vigurosul autor al „Femeilor în lanţuri" scoate la iveală acest mediu, tocmai pentru crima pe care o facem de a-l neglija şi a ne teme de el, lăsând în uitare oameni cari nu pot scăpa de bezna viciului, fiindcă nu găsesc o mână care să li se întindă prietenoaasă.

Aceste preocupări rămân şi în acest film, în care Carco se revoltă contra lipsei de criteriu în pedepsirea unei fete, pe care un popas nemeritat de trei ani în închisoare, ameninţă să-i distrugă viaţa cu atât mai mult cu cât era vorba numai de o simplă întâmplare nenorocită.

Extras după roman, filmul este o copie fidelă a acestuia şi reuşeşte astfel să fie unul din cele mai originale subiecte din ultima vreme. Nu-l vom povesti. Ar însemna să lipsim pe spectator de întreaga emoţie pe care o provoacă vizionarea filmului. Căci filmul este de o puternică intensitate dramatică. Carco a scris şi scenariul, colaborând cu Richebé.

După cum a mărturisit într'un interview, Carco a ţinut să lucreze cât mai mult la realizarea acestui film şi a scris el însuşi scenariul, aducând astfel filmului o garanţie de reuşită în plus.

Acţiunea este variată, desfăşurându-se într'un ritm vioi, bogată în contraste şi cu o plăcută trecere prin medii diferite, izvoare de neprevăzute momente dramatice.

Dialogul, scris în tovărăşia lui René Jolivet, este plin de vervă, are nerv şi este dozat, într'o manieră minunată, cu nenumărate cuvinte de argot, în cari excelează de altfel Carco.

Acest film este în mare parte opera lui Roger Richebé producătorul şi regisorul acestei impecabile pelicule.

Richebé a pus în scenă filmul cu multă inteligenţă, dând dovada unei puternice personalităţi. Ne-a impresionat scenele de închisoare, în special dialogul în şoapte, dintre Viviane şi Renée Saint-Cyr, atmosfera de tavernă în care cântă Regine, momentul crimei, precum şi toate scenele de elegant interior.

Regisorul a dat filmului ritmul convenabil şi a reuşit a ne oferi o peliculă de un forte dinamism.

In fruntea distribuţiei o găsim pe Viviane Romance, neuitata Sofia din „Casa din Malta". Simpla apariţie a acestei vedete este suficientă pentru a înviora spectacolul. O apariţie a ei umple toată scena. Temperamentul acestei actriţe ţâşneşte cu o forţă surprinzătoare. Alături de ea, apare Renée Saint-Cyr, fină şi impresionantă în rolul Julietei, de o graţie cuceritoare şi cu o putere de expresiune demnă de cele mai mari actriţe.

Rolurile masculine sunt susţinute, cu acelaş talent, de Jean Wormas şi George Flamant, desăvârşit în rolul unei puşlamale, în veşnică goană după femei şi bani.

Francisc Carco mai are o surpriză: apare în acest film jucând propriul său rol. Şi o face cu o simplicitate spontanee, cu o naturaletă rară.

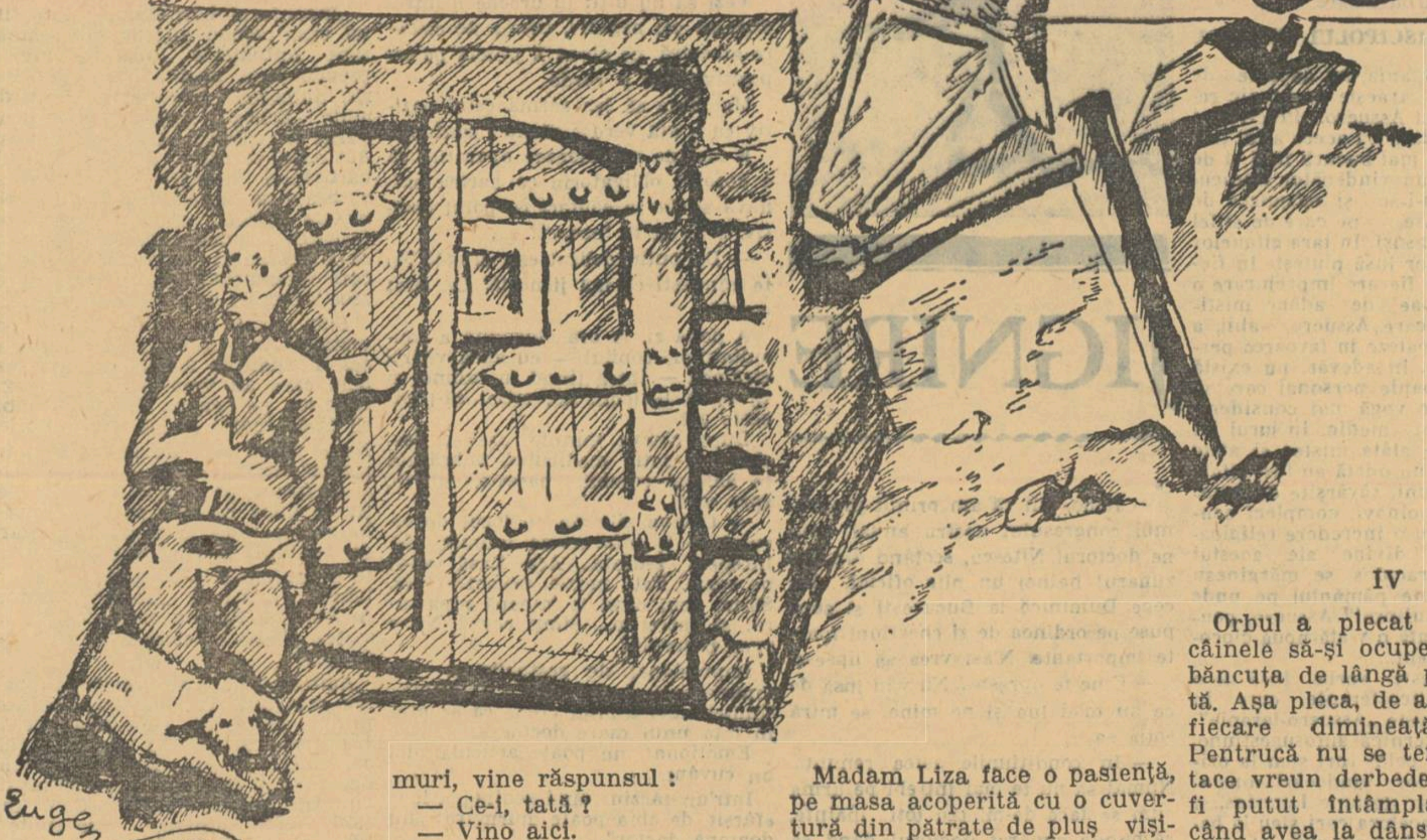
„Femei în lanţuri" este un film cum de mult ne-am dorit să vedem,

un film care, timp de două ore cât durează — ne-a ţinut într'o continuă încordare, dându-ne, la sfârşit, satisfacţia de a fi vizionat un film despre care se va vorbi mult bine.

G. MAN.

Elvira orbului

de G. SPINA

Trei salcâmi uscaţi se înşiruie în faţa porţii, înaltă şi legată în fiare parcă ar fi o poartă de puşcărie. Pe o băncuţă de lemn sprijinită de câteva cărămizi ca să nu se prăbuşească, stă orbul cartierului, cu ochii turburi ridicaţi spre cerul pe care nu-l vede dar îl invocă într'o monotonă şi interminabilă litanie în favoarea trecătorilor milostivi. La picioarele orbului se gudură un câine ciobănesc, blând, cu privirea senină şi vesel de câte ori se apropie cineva de bancă şi lasă să cadă un ban în pălăria de pe genunchii stăpânului. Din când în când, în poartă se deschide o ferestruică şi în spaţiul gol apare chipul unei femei; niciodată însă nu e chiar acelaş chip: ba unul cu ochii albaştri şi păr blond, ba unul cu ochii verzi şi păr negru, ba altul cu ochii căprii şi păr castaniu. Un singur lucru face ca toate chipurile să semene totuşi între ele: vopseaua aprinsă de pe obraji şi de pe buze.

Cât e ziua de lungă, nimeni nu bate în poarta înaltă. Dar cum se lasă înserarea, vin bărbaţii unul după altul, ciocănesc în poartă, aşteaptă să se deschidă întâi ferestruica şi apoi o portiţă pe care nici n'o ghiceşti şi se strecoară prin ea ca nişte hoţi sau ca nişte fugari. Câte unul, aşteptând, aruncă în pălăria orbului un gologan şi se dă în vorbă — grăbit — cu cerşetorul. De cele mai multe ori nu mai are vreme să-i asculte răspunsul: s'a deschis portiţa...

In fiecare seară, târziu, vine o fată, se opreşte în faţa orbului şi-i spune: „Hai tată acasă",. Orbul se ridică, face trei cruci cu gesturi largi, îşi îndeasă pălăria pe cap şi porneşte. Fata îl ia de braţ şi amândoi — cu câinele sărind vesel între dânşii — urcă uliţa la deal. La poarta înaltă felinarul cu lumină tristă întinde pe trotuar umbrele celor trei salcâmi uscaţi, dând locului o înfăţişare mai jalnică, mai de pe altă lume. Infundat, ca de cine ştie unde, parcă n'ar fi de-acolo, de dincolo de poarta înaltă, vine sunetul prelung al unei harmonici şi tropăitul cadenţat al unui dans barbar.

II.

E târziu. Intr'o odăiţă luminată palid de lampa cu gaz, orbul stă la masă. Numără banii adunaţi. Ii aşează după mărime: întâi cei de un leu, apoi cei de doi lei; dibueşte trei monede de câte cinci şi una de zece pe cari le desmiardă cu drag, cu pasiune aproape.

— Elviro! Elviro!

Glasul orbului răsună a veselie.

De alături, dintr'un antreţel unde se auzeau sunete de vase lovite, de farfurii şi de tacâmuri, vine răspunsul:

— Ce-i, tată?

— Vino aici.

Elvira, fata orbului, vine în odăiţă, se apropie de masă şi aşteaptă.

— Uite, Elviro. Azi a fost zi bună. O sută treizeci şi şapte de lei. Mai numără-i şi tu odată.

Şi Elvira numără gologan cu gologan, neamestecându-i însă.

— Da, tată, O sută treizeci şi şapte... Să-ţi dau masa.

Elvira se duce în antreţel şi se reîntoarce cu mâncarea. Orbul se închină şi mănâncă, încet-încet, cu gesturi largi dar sigure. Masa se isprăveşte repede: masă de cerşetor care cunoaşte mai bine decât oricine valoarea proverbului: „strânge bani albi pentru zile negre".

— Bună-seara, Elviro.

— Bună, tată.

Orbul se culcă în odăiţă. Elvira trece în antreţel, strânge vasele, deretică puţin şi se aşază pe patul strâns între plită şi un dulap. După câtva timp, de alături, din odăiţă, se aude sforăitul orbului.

Elvira are şaptesprezece ani. Inaltă şi mlădie, cu talia subţire care îi arată cât de frumoase îi sunt şoldurile arcuite lin, cu pieptul robust ce se ridică la fiecare respiraţie provocator şi mândru. Capul Elvirei e distins: trăsăturile fine, ochii verzi cu pleoapele trase spre tâmple îi dau un aer asiatic; nasul puţin ridicat descopere o gură cu buze cărnoase, moi şi roşii. Bucle bogate negre îi cad pe umeri.

E târziu. Miezul nopţii a trecut de mult. Elvira desprinde din cui oglinda şi se priveşte: îşi aşează buclele, deschide gura şi se uită la dinţi, şirag de perle mici, muşcă în gol lovindu-şi-i unii de alţii şi hohoteşte într'un râs vesel, copilăresc. Lasă oglinda şi de sub pernă scoate un pachet de cărţi soioase, alege douăzeci şi patru, duce una până la gură şi pe urmă le aşează pe aşternut aşa cum a învăţat:

— Bun... Crai de tobă, gând în gând cu bucurie... La o vreme de seară veste... Drum lung... Ai să faci lacrimi,,, Cazi într'o adunare... Craiul de tobă îţi aţine calea...

Şi Elvira strânge cărţile fericită, se desbracă goală, tremură din creştet până în tălpi, îşi desmiardă pieptul şi se culcă. Din odăiţă sforăitul orbului se aude, regulat; de sub plită răsuflarea greoaie a câinelui sporeşte singurătatea şi Elvira adoarme cu gândul la Craiul de tobă.

III

După poarta înaltă, viaţa casei lu' madam Liza bate din plin. Fetele trec în grabă dintr'o cămăruţă în alta, se aud râsete şi ţipete înfundate şi de peste gangul pe care sunt înşirate odăile, în curte spre maidanul despărţit de un zid, răsună acordurile săltăreţe ale unei harmonici.

Madam Liza face o pasienţă, pe masa acoperită cu o cuvertură din pătrate de pluş vişiniu şi din când în când îşi trimite privirile pe canapeaua pe care stă întins un vlăjgan cu mânecile dela cămaşă suflecate, săltând pe burtă harmonica.

— Mai dă-o dracului de muzică, aruncă în cele din urmă madam Liza. Stai de trei ceasuri întins aici şi cine ştie ce se întâmplă cu fetele.

— Stau, că aşa mi-i rostul astăzi. Doar nu-i nici Sâmbătă nici Duminică, să se înghesuie beţivii. E zi de săptămână şi vin doar oameni liniştiţi. L'am văzut iar „moşu".

— Să-i fie de bine. Dar prea stă mult şi tot la Marioara. Mie nu-mi plac musafirii cari sucesc capul fetelor.

— Şi de ce nu, mă rog? Dacă fuge câte una şi îşi face un rost afară, norocul ei! filosofează calm vlăjganul de pe canapea.

— Nu-mi plac şi pace! declară categoric madam Liza. Şi-apoi, adaugă ea, ni le iau pe cele mai bune. Uite, Marioara.

— Las-o dracului de năpârcă. Iţi aduc eu alta'n loc, de n'a văzut nici Brezoianu una mai brează, închee vlăjganul râzând mulţumit de calambur.

— Cine-i?

— Nu spui. E secret.

Madam Liza întrerupe pasienţa, se ridică de la masă şi se apropie de canapea. Madam Liza e voinică, şi paşii ei zguduie odaia din temelii, făcând să se clatine lampa atârnată de tavan şi să-i sune prismele de cristale în cari lucesc zeci de curcubee. Se aşează pe marginea canapelei, ia autoritar harmonica din mâinile vlăjganului, o pune alături pe jos şi desmierdând părul lui pomădat îi spune mieros: „Ai încercat-o, Bijule?"

Biju nu răspunde. Inchide ochii cu pleoape lungi şi grele îşi trece mâinile sub cap şi rămâne visător sub privirile pline de admiraţie ale lu' madam Liza.

— Ce pui de lele îmi eşti, Bijule! Dacă nu te-ar cunoaşte maica, cine dracu să te mai cunoască? Da' să ştii că nu-mi placi deloc când te fandoseşti aşa. Una-i maica, s'o ştii bine, Bijule.

— Ce să ştiu? strecoară printre dinţi Biju.

— Ce-ai auzit, repede dintr'odată madam Liza care se smulge de pe canapea, îşi aruncă pe umeri un şal cu trandafiri roşii şi iese trântind uşa în urma ei.

Din curte, după câteva clipe, se aude sgomotul unor palme zdravene lipite pe obraji şi — ca prin farmec — râsetele se sting în toate cămăruţele.

Undeva, într'una din cămăruţe, cineva întreabă:

— De ce taci, Marioară?

— Sst... Cocoana e geloasă,,

IV

Orbul a plecat singur cu câinele să-şi ocupe locul pe băncuţa de lângă poarta înaltă. Aşa pleca, de ani şi ani, în fiecare dimineaţă. Singur. Pentrucă nu se temea să-l atace vreun derbedeu, cum s'ar fi putut întâmpla noaptea când avea la dânsul banii adunaţi din pomana zilei.

Elvira a rămas acasă, cu treaba. Şi cu lucrul. Pentrucă Elvira care fusese câtva timp ucenică la o croitoreasă, lucra acum pe cont propriu: mai prefăcea o rochie veche unei vecine, mai broda câte o faţă de masă şi împletea vreo jachetă de lână. Din ce aduna orbul, din ce câştiga ea, Elvira ducea traiul fetelor sărace şi necăjite, curăţel îmbrăcate şi mulţumite oarecum după părerea celor cari le văd de departe.

Dar una e părerea celor ce stau departe şi alta realitatea. Elvira, în ceasurile lungi de singurătate, simţea cum se sbat în sufletul ei doruri după altă viaţă şi căuta pentru ele împlinire. Fată frumoasă, în mahala avea căutare. Erau mulţi băeţii cari îi aţineau calea şi nu odată câte unul mai îndrăzneţ îi spunea dela obraz ce mândru îi e pieptul şi gura câte sărutări focoase ar prinde. Dar gândul Elvirei era mai departe: întâlnise de câteva ori bărbat voinic, strâns bine în haine croite elegant, cu pantofi galbeni scârţâind şi cu o batistă din care pornea val de parfum scoasă din buzunarul surtucului. O măsurare, cu ochii vii şi pătrunzători; o furnicase toată cu privirea aceea de hoţ de inimi. Şi de atunci, îi ducea dorul.

Craiul de tobă se înfipse adânc în dorurile de viaţă ale Elvirei

Şi zilele şi nopţile treceau, agale, cu treaba în casă, cu lucrul, cu drumul până la poarta înaltă unde orbul şi câinele aşteaptă să-i ducă spre casă.

— Hai, tată, am venit.

Şi iar masa, iar oglinda şi cărţile soioase, iar patul pustiu, sforăitul orbului şi gâfâitul câinelui sub plită. Elvira nu ştie ce e revolta. Pe ea o cuprinde numai dorul şi se lasă purtat de dânsul spre ţărmuri fericite de unde simte adiind un val de parfum şi de unde aude venind paşi apăsaţi. Scârţ, scârţ, scârţ. Poezia are capriciile ei şi pentru o fată de mahala scârţâitul pantofilor poate fi tot atât de armonios ca versurile unei romanţe sentimentale.

V.

— Bună seara, domnişoară.

Din umbra unui gard s'a desprins o altă umbră. Se opreşte în faţa Elvirei, îi întinde mâna şi o cuprinde de mijloc. Ar fi vrut să ţipe, dar n'a mai avut vreme. Umbra a înlănţuit-o, i-a apăsat buzele cu o gură fierbinte. Apoi a lăsat-o. Elvira rămâne în loc. Acum desluşeşte bine: E craiul de tobă. Intr'o clipă îi trece prin gând o amintire: „craiul de tobă îţi aţine calea..." Deci, cărţile nu mint

Şi Elvira porneşte la braţul Craiului de tobă pe uliţe lăturalnice, se lasă sărutată şi îmbiată într'o cârciumă Acolo, singuri„ Elvira şi Craiul de tobă „fac cunoştinţă". El îi vorbeşte de dragoste, de cinematograf, de rochii frumoase. Ea tace şi ascultă. Intr'un târziu se ridică şi spune: „Mă duc să-l iau pe tata". Craiul de tobă se ridică şi el, o ia ceremonios de braţ şi o conduce până la poarta înaltă.

— Hai, tată, acasă.

Elvira porneşte cu orbul. Craiul de tobă rămâne sub felinar, îi trimite o sărutare cu degetele lipite de buze şi aşteaptă până se depărtează. Apoi, prin portiţa de lângă banca orbului intră ţanţoş, ca la dânsul acasă. Peste câteva clipe, de dincolo de poarta înaltă se aude, în ritm sălbatec, un cântec de harmonică.

VI

De o lună de zile, în fiecare seară, din căsuţa orbului pornesc braţ la braţ Elvira şi Biju. O lună întreagă Elvira a cunoscut ce-i dragostea şi fericirea. Biju aduce vin şi prăjituri, uneori câte un pachet frumos legat: pudră, parfum, ciorapi de mătasă. Elvira se îmbracă mai îngrijit, îşi face buzele şi-şi arcueşte sprâncenile cu negru. Nu-i teamă de nimeni. Orbul nu vede Şi vecinii se culcă de vreme, iar toată ziua sunt la muncă. Nimeni n'a aflat de taina Elvirei..

VII

Ba cineva tot a aflat. Madam Liza bate fetele în fiecare seară şi face pasienţe cât e ziua de mare.

— Cheltueşti prea mult, Bijule.

— Dacă-ţi place.

— Unde-i fata pe care mi-o lăudai?

— Treaba mea.

— Marioara pleacă, ştii. Şi rămâne casa fără vidетă.

— Las' pe mine, ţoancă.

— Să nu mi te 'ncurci că — ştii — una-i maica!

— O fi!

Madam Liza îl pândeşte cu coada ochiului. Nici odată nu i s'a părut mai frumos Biju, cu pleoapele lui lungi, cu privirile de foc strânse în cearcăne. Se apropia de canapea, şi dă să-l mângâie.

— Lasă-mă, sunt obosit.

— Biiine, Bijule, răspunde apăsat madam Liza. Te-am înţeles.

VIII

Elvira stă şi aşteaptă. A pregătit masa, a pus flori într'un borcan, s'a gătit cu o bluză nouă şi şi-a pus o garoafă roşie în păr. E frumoasă. Şi-i fericită.

— Bună seara.

Biju intră. E posomorît. Abia o priveşte.

— Ce ai, Bijule.

— Ce am, mă priveşte.

— Pe mine, nu?

— Şi pe tine, dacă vrei.

Elvira aşteaptă. Şi Biju îi spune că „gazda" lui a aflat totul. Că, pentru nişte socoteli vechi, îl ameninţă: că-i spune orbului toată povestea lor.

Elvira tremură. Până în clipa aceea, nu şi-a amintit odată măcar că între ea şi Biju se poate ridica umbra orbului, răzbunătoare. Pentrucă orbul îi visa — pentru când ar fi să fie — un bărbat muncitor şi de aceea aduna pentru zestrea ei din cerşit. Altfel, spunea el câte odată, îşi făcea seama: ştii ca tata, cu frânghia de grinda podului.

Biju prinde curaj. Şi, apucând-o de umeri, îi urlă pe neaşteptate.

— La urma urmei, ai să faci ce vreau eu. N'am să-mi stric viaţa şi rostul pentru tine.

Elvira nu înţelege nimic.

Şi Biju o ia de braţ şi pornesc de vale, pe uliţa întunecoasă. E prea devreme să se ducă — îşi spuse Elvira — până la banca orbului. Şi totuşi, într'acolo o duce Biju. Ajung la poarta înaltă, fără să-şi spună un cuvânt. Elvira tremură, câinele îi sare înainte. „Sst", suflă Biju. Şi, până să se dumirească, portiţa s'a deschis şi Elvira s'a pomenit cu Biju strângând-o tare de braţ, dincolo de poarta înaltă.

Nu e nimeni în ogradă. Luminiţe abia bănuite clipocesc după perdele. Numai în fund, lumina mare a unei lămpi prinsă în tardu aruncă în ogradă un mănunchiu de raze. Biju bate la uşă şi în prag apare madam Liza.

— Bună seara, porumbiţă!

Elvira nu înţelege nimic. Nu poate înţelege. Ce caută ea cu Biju după poarta înaltă, acolo unde de pe când era copilă încă ştia că stau fetele stricate ale mahalalei?

Madam Liza a dispărut şi a reapărut cu o tavă: dulceaţă, apă, o sticlă de coniac. Elvira se uită la Biju, îl vede liniştit cum îşi toarnă coniacul într'un pahar şi bea dintr'o înghiţitură.

— Aşa, puico! spune madam Liza. Să vezi ce frumos e la noi. Ai să petreci, ai să capeţi bani. Şi orbul n'are să mai cerşească. Elvirei i se urcă sângele în obraz. Până atunci, nici odată nu auzise pe cineva vorbind de tatăl ei chiar aşa...

— Ia-o mai încet, ţoancă, spune Biju. Se sperie porumbiţa. Şi acum, cară-te de aici.

Madam Liza se uită la Biju, o priveşte pe Elvira şi nu înţelege.

— De ce, mă rog? adăugă într'un târziu.

— Aşa mi-i pofta inimii.

Madam Liza înţelege dintr'odată. Işi aduce aminte că — de o lună — Biju nu mai e cum a fost. A auzit, dar n'a vrut să creadă, că s'a înţeles cu proprietarul casei şi din toamnă contractul e al lui; a mai auzit, dar — tot nu-i venea să creadă — că Biju s'a înţeles şi cu agentul sanitar să-i spună doctorului să-i facă proces-verbal de lucrări scumpe. Va'să zică ăsta e domnu' Biju. Şi porumbiţa îi va lua locul şi va aduna bănet din „casa" ei, la care a muncit din tinereţe!

Madam Liza n'a mai spus nici un cuvânt. A ieşit din odae şi i-a lăsat pe ceilalţi doi singuri. Elvira a băut un pahar de coniac, şi-a revenit din uimirea de la început şi văzându-se iar numai cu Biju, s'a simţit din nou fericită. Şi râsul ei sonor, răsuna în încăperea odăii amestecat cu sunetele harmonicii mânuită dibaci de craiul de tobă.

Pe bancă orbul aşteaptă. Sinte că e târziu. Şi Elvira numai vine. Câinele e neliniştit şi el. Deodată, portiţa scârţie încet şi lângă orb a apărut madam Liza.

— Bună seara.

— Bună să fie...

— Tot aici?

— Tot. Mi-a întârziat copila.

Şi madam Liza se aşează pe bancă şi îi şopteşte ceva la urechea orbului.

— Nu-i adevărat! izbucneşte orbul sărind de pe bancă.

— Dacă-ţi spun, omule!

Madam Liza îl ia de mână, îl trece prin portiţă închizând-o repede să nu intre şi câinele. Il duce până aproape de casa din fund tiptil-tiptil şi-i spune: — Ascultă, omule!

Orbul ascultă. Intâi desluşeşte cântecul harmonicii şi abia într'un târziu aude râsul sonor şi vorba veselă a Elvirei. O clipă se clatină să cadă, dar se prinde de perete... Da, Elvira e în casa de după poarta înaltă, Elvira lui, draga lui...

Madam Liza îi şopteşte:

(Continuare în pag. 8-a)

Un magician: d-rul GILLET

UN SAVANT CIUDAT...

Intr'un palat îmbătrânit, înconjurat de viața tumultoasă și trepidantă a celui mai select cartier al Parisului, își duce viața sa laborioasă și discretă un savant ciudat, doctorul Louis Gillet, figura cea mai bizară a medicinii franceze.

Ignorat de societățile savante, anatemizat de colegii săi de erudiție clasică, acest medic pe care vulgul și chiar presa cotidiană se complac să-l intituleze „stăpân al durerii", își trăește existența într'un cabinet umbrit, înconjurat de volume prăfuite, — și de o armată de suferinzi cari îl idolatrizează ca pe un profet.

Nu de mult, printr'un concurs fericit de împrejurări, am avut ocaziunea să văd pe doctorul Gillet, în însuși exercițiul activității sale febrile, cufundat în punerea la punct a volumului său, bine cunoscut în mediul de specialitate, și ale cărui ediții succesive s'au epuizat în scurt interval. Și în vreme ce anticamera sa gemea de bolnavi cari veneau să-și încerce norocul la „ultima resursă" a medicinii, — afabil și distins, erudit și sclipind de inteligență, mi s'a pus la dispoziție timp de două ore fără întrerupere pentru ca să-mi explice sistemul său de tratament, — încântat că poate servi astfel publicul românesc, pentru care nutrește o infinită simpatie, și în care se mândrește să și numere destul de numeroși prieteni.

DESPRE SIMPATICO-TERAPIE ȘI PRACTICA D-RULUI GILLET

Pentru înțelegerea celor de mai jos, câteva explicațiuni prealabile sunt necesare. Căci, dacă toată lumea a auzit vorbindu-se des despre așa zisa „simpatico-terapie", practica doctorului Gillet, și termen la modă aci, nu toată lumea posedă și o noțiune clară asupra sensului său precis.

„Simpaticul" este un sistem nervos, constituit dintr'o multitudine de fibre, nervoase, cari se divid și subdivid în corpul omenesc în miriade de fibrile extrem de fine, și cari țin sub dependința sa, și în continuă relațiune reciprocă, organele și aparatele noastre, și în așa fel încât suferința sau dificultatea unuia face să se resimtă și să sufere și celelalte organe și aparate, prin intermediul acestor legături intime organice, ca niște minuscule fire telegrafice. De aci denumirea de „simpatic".

Doctorul Gillet, care a studiat cu amănuntul acest sistem nervos vegetativ complex, acordă funcțiunii sale o importanță fundamentală, aproape exclusivă, în organism. Simpaticul, după Gillet, domină pe individ: căci el comandă respirația, circulația, digestia, funcțiunile de relațiune chiar. Creerul însuși îi este sclav docil. Căci vasele sale de sânge, cari îi transportă materiile de nutriție și respirație elementară, își reglează calibrul, și deci debitul sanghin, prin intermediul terminațiunilor nervoase simpatice, cari abundă în pereții acestor vase. Astfel încât, simpaticul reglează și guvernează toate variațiunile funcționale ale creerului și ale întregului sistem nervos central, și toate fluctuațiunile sale vitale. Mai mult încă. Firișoarele nervoase simpatice nu pătrund numai în intimitatea țesuturilor și în interstițiile celulelor, ci și chiar în interiorul lor, — guvernându-le, după capriciile sale, schimburile, nutrițiunea celulară, secrețiunile externe și interne, reacțiunile chimice multiple și complexe, al căror laborator microscopic sunt.

Pentru ca să faci medicină, spune doctorul Gillet, trebue să începi cu simpaticul. Pentrucă el este totul în individ, el este începutul și el este sfârșitul. Știința de astăzi a medicinii, care este destinată să combată suferința unor ființe *vii*, disecă și examinează indivizi *morți*... Și își scoate cunoștințele și dogmele sale din studii asura unor cadavre de celule, asasinate prin căldură, reactivi chimici, tratamente multiple prealabile distrugătoare cu coloranți, hidrocarburi, parafină la 60 grade, etc...

Or, firișoarele nervoase simpatice, în subdiviziunile lor terminale, devin atât de fine, încât nu mai pot fi urmărite și disecate. Dela anumită limită, fibrele simpatice, răspândite în intimitatea țesuturilor și celulelor într'o deasă și invizibilă pânză de păianjen, de o delicatețã extremă și de dimensiuni ultramicroscopice, prezintă o fragilitate care le face cu totul inaccesibile mijloacelor noastre actuale de investigație, grosolane și rudimentare. Or, medicina actuală nu se fundează decât pe ceea ce vede...

METODA D-RULUI GILLET

Metoda de tratament a doctorului Gillet este simplă.

Pornind dela hipoteza că o seamă de turburări din cele mai diverse și din cele mai grave au la origine o ruptură a acestui echilibru neuro-vegetativ — fie printr'o blocare regională a unui grup de fibre simpatice, fie prin vre-o perturbație în conexiunile reciproce, — Gillet practică o excitație intensă locală, pe un punct sensibil și foarte bogat în terminațiuni nervoase simpatice (în speță, mucoasa din interiorul nărilor), cu ajutorul unor stileți speciali, dar foarte simpli, — și cu scopul de a determina o reacțiune reflexă a întregului sistem nervos vegetativ. In adevăr, în urma acestei excitațiuni, se constată o reacțiune simpatică imediată tradusă prin fenomene multiple și complexe, dintre cari, cele vizibile, sunt: congestionarea considerabilă a feții, excrețiune abundentă de lacrimi, ridicare a temperaturii generale, diferite fenomene de șoc, scădere la jumătate a numărului de globule albe din sânge, modificări în tensiunea lichidului cefalo-rachidian, etc. Se produce astfel o ebranlare energică a sistemului simpatic propriu zis, nu și a celui parasimpatic, decât indirect și prin contra șoc, — determinându-se consecutiv un fel de balansare nervoasă, cu restabilire a echilibrului rupt...

REZULTATELE TRATAMENTULUI D-RULUI GILLET

Oricare ar fi explicațiunea acestor fenomene, fapt este că doctorul Gillet, afirmă că prin metoda sa vindecă *o treime* din incurabili.

Cifră pe care o dau sub titlul de curiozitate simplă. Și ar fi riscat să citez statisticele sale, cu cele 85% de vindecări de astmă; cu cele 90% de vindecări de nevralgii; cu cele 53 la sută de vindecări de angine de piept; cu cele 58% de ameliorări; cu cele 35% de vindecări de hemiplegii și de paralizii infantile; cu cele 90% de vindecări de amețeli, insomnii, etc... Căci nici una nu prezintă autoritatea controlurilor diagnostice și a verificărilor rezultatelor obținute prin terțe persoane competente.

Voi reține numai propozițiunile cu cari doctorul Gillet, acest fin causeur, și-a conchis explicațiunile:

„Nu există decât faptele cari contează în știință. Teoriile nu au putut niciodată dovedi totul. Și cu toate acestea, omenirea crede în ele ca în niște dogme religioase. Dece să nu cred și să nu cultiv metoda mea, indiferent dacă există teorii cari să le explice, când avem în fața noastră atâtea fapte, când avem în fața noastră recunoștința unui atât de important contingent de incurabili, — condamnați de către știința medicală oficială, — și vindecați cu ajutorul acestei metode care nu este încă bazată pe o teorie admisă?

„Am consultat și tratat din anul 1928, de când practic metoda la Paris 1) câte 25—30.000 de bolnavi pe an. Am scris o carte pentru medici. Dacă ași fi fost un farsor, nu ași fi cutezat să redactez o astfel de carte destinată unor oameni de știință și scrisă ca atare, și care constitue explicațiunea științifică cum o înțeleg eu a metodei mele. Aşi fi avut natural latitudinea să mă închid în cabinetul meu, să afirm că posed un dar divin de vindecător și să nu dau nici un fel de cont nimănui asupra practicei mele. N'am vrut însă să păstrez pentru mine acest mijloc prețios și minunat de ușurare a suferinții, de care omenirea îndurerată ar fi putut atât de larg beneficia..."

PUBLICUL IA APARAREA SAVANTULUI

Intr'una din ședințele cunoscutului „Club du Faubourg" din Paris, un fel de tribună liberă unde se discută în contradictoriu diferite chestiuni la ordinea zilei și unde publicul are cuvântul în replică și în discuție, — a fost invitat odată și doctorul Gillet ca să-și expună metoda de tratament, în fața publicului și pacienților săi, chemați în acest scop printr'o largă publicitate. Situațiunea doctorului Gillet părea deosebit de delicată.

Inainte de a-și expune conferința și de a da explicațiunile sale, la tribuna vastei săli de ședințe ocupată până la ultimul loc de către o asistență numeroasă și pestriță, un medic parizian a luat cuvântul preliminar, criticând cu vehemență datele statistice prezentate de către Gillet, contestându-le veracitatea. Nu ajunsese însă doctorul acesta să-și termine obiecțiunile sale, — că, deodată, un vacarm monstru a izbucnit în sală. Ce se întâmplase? Sute de foști pacienți de ai doctorului Gillet, cari luau loc în sală au intervenit pe loc, vociferând indignați, și încercând să ia apărarea acestuia pe carel considerau de salvator. Și din multitudinea aceea de glasuri revoltate, făcea o deosebită impresiune vocea gravă și tremurândă a unui bătrân pe jumătate infirm, care protesta violent și îndrepta cârja sa amenințătoare către imprudentul doctor, care îndrăznise să se atingă de idolul său... Era un vechi tabetic, etichetat ca incurabil de către maeștrii medicinii oficiale contimporane, și care — din totala sa infirmitate — fusese restabilit de către doctorul Gillet...

Era prea multă sinceritate și prea multă spontaneitate în intervenția acestui bătrân, pentruca să se fi bănuit o scenă regisată dinainte.

Și, în întreaga sală, plină până la ultimul loc de un public chemat în mod expres prin presă să ia parte în număr cât mai mare la această ședință, nici un glas, unul singur, care să fi învinuit pe doctorul Gillet sau metoda sa...

Iată fapte turburătoare.

ASSUERO, DISCIPOLUL SPANIOL

Undeva în Spania, nu departe de San Sebastien, trăește un medic renumit, faimosul Assuero. Practicând o metodă similară cu aceea a lui Gillet, Assuero se mai bucură însă și de faima de a fi un vindecător miraculos, atribuindu-i-se și mânuirea de forțe misterioase, — pe care de altfel și le atestă el însuși. In țara gitanelor și a toreadorilor însă plutește în fiecare loc și în fiecare împrejurare o atmosferă greoae de adânc misticism, — pe care Assuero, abil, a știut să o exploateze în favoarea persoanei sale. Și, în adevăr, nu există în întreaga Spanie personaj care să se bucure de o vogă mai considerabilă decât acest medic. In jurul lui se răspândește atâta mister și atâta legendă, încât nu odată au fost citate adevărate minuni, săvârșite de Assuero. Bătrâni bolnavi, complect condamnați, dar cu o încredere religioasă în puterile divine ale acestui vindecător miraculos, se mărgineau numai să sărute pământul pe unde a trecut „mântuitorul" Assuero, pentru ca să-și simtă o viață nouă clocotindu-le în piept...

Aci nu mai este vorba însă de o simplă simpatico-terapie, care în Spania se numește „Assuero-terapie", ci și de o puternică autosugestiune, asemănătoare celor cari stau la origina cunoscutelor vindecări constatate în faimoasa stațiune Lourdes, și asemănătoare acelora cari stau la baza vindecărilor inexplicabile ale șarlatanilor cunoscuți sub numele de „vindecători" (guérisseurs), fără nici un fel de studii și fără nici un fel de drept de practică liberă medicală, — dar cari abundă în Franța tuturor libertăților.

Doctorul Gillet, însă, își proclamă metoda sa științifică. E drept., într'un sens puțin cam elastic. Și mai face afirmațiunea categorică și statistică netă că vindecă o treime din incurabili. Cifrele sale sunt desigur atât de exagerate și subiective, încât se pot califica de îndrăznețe.

Nu însă, inventate *pe de a'ntregul*.

Căci doctorul ăsta ar trebui să fie cel puțin nebun ca să susțină cu atâta tărie și cu atâta preciziune că a vindecat un număr atât de impresionant de bolnavi, dacă nu ar fi vindecat *niciunul*.

Este lesne explicabil o exagerare, o înzecire a statisticii sale, de către un cercetător entuziast și pe cont propriu, fără control altul decât al persoanei sale. Dar este cu totul peste puterea de înțelegere o fantezie integrală dela un capăt la altul, în datele prezentate de un medic care a tratat *sute de mii* de mucoase nazale timp de ani îndelungați, fără să fi fost acționat în judecată de către nici unul din proprietarii acestor mucoase pentru escrocherii, — dacă practica sa nu ar fi dat absolut nici un rezultat. Și slavă Domnului, că onorariile doctorului Gillet pentru atingerile sale simpatice, nu sunt tocmai... simpatice...

MARILE IDEI TRIUMFA

Că nu există însă explicațiune științifică asupra mecanizmului metodei Gillet, aceasta este cu totul altă chestiune. Denigrând, însă, fapte, pentrucă nu le înțelegem și nu le putem explica, nu am rezolvat de loc problema. Ci am complicat-o. O teorie acceptată astăzi ca valabilă, poate fi răsturnată mâine de alta, care astăzi pare fantezistă dacă este văzută prin prizma mentalității prezente și a raționamentelor clădite pe eșafodajul debil al rudimentarelor mijloace și latitudini de cercetare științifică.

Toate marile idei au întâmpinat întodeauna o adversitate dârză din partea reprezentanților tradiției clasice, conservatoare prin excelență. Nu se cunoaște inovația care să nu fi fost paralizată de la început în manifestarea ei de către o opoziție energică. Exemple din cele mai elocvente abundă, mai ales în evoluția științei medicale, în deosebi în secolul trecut, epoca marilor descoperiri. Care, dintre cei inițiați, nu știe cu ce atitudine pătimașe reprezentanții medicinii oficiale au întâmpinat, între altele, descoperirea opoterapiei?

Când în anul 1889 celebrul fiziolog Brown Séquard, părintele opoterapiei, adusese pentru prima oară înaintea Societății de Biologie din Paris chestiunea reîntinereririi și a rolului glandelor cu secrețiune internă în corpul animal și al omului, — marele clinician al vremii, și președinte al savantei societăți, profesorul Hanot, care prezida adunarea, a părăsit imediat ședința și, foarte emoționat, s'a dus la spital, și-a strâns elevii; și, surescitat, le-a spus: Dacă Brown Séquard nu ar fi fost un bătrân foarte considerat până atunci, i-aşi fi retras imediat cuvântul!...

Și cu toate acestea, câte servicii incalculabile și câte miracole nu a putut face această știință nouă a organo-terapiei, — care pentru medicul de astăzi constitue unul din cele mai curente mijloace de acțiune în arsenalul său terapeutic!

Mai trebue oare să citez și pe marele Pasteur, ale cărui geniale descoperiri stau la baza medicinii așa cum o vedem astăzi, a întregii chirurgii și a întregii vaccino — și seroterapii, și cari au schimbat deodată fața întregii lumi sub aspectul concepțiunilor față de pericolul bolilor, — dar care au fost atât de violent și vulgar combătute de la comunicarea lor?

Iată de ce trebue să-i dăm d-rului Gillet considerația datorată cercetătorului neobosit, care aduce o contribuțiune oricât de palǎ acestei opere de esență divină: alinarea suferinței.

D. PERGAM

1) Până la acea dată doctorul Gillet fusese șeful clinicei chirurgicale a facultății de medicină din Lyon.

JIGNIRE

— Irino, știi că am primit programul congresului nostru anual, spune doctorul Nițescu, scoțând din buzunarul hainei un plic oficial. Incepe Duminică la București și sunt puse pe ordinea de zi chestiuni foarte importante. N'ași vrea să lipsesc.

— Cine te oprește? Nu văd însă de ce nu m'ai lua și pe mine, se miră soția sa.

— In condițiunile astea renunț... Numai să nu te mai întrebi pe urmă cum se face de-mi iau toți înainte, răspunde supărat doctorul dând să iasă din sufragerie.

— Stai dragă, ce-o iei așa, turcește? Am spus și eu o vorbă... Dacă nu se poate, nu se poate și gata. Da, stai mult?

— Trei-patru zile.

— Atunci.. să-ți fac geamantanul.

Recunoscător și ca s'o măgulească, soțul îi dă o mică însărcinare.

— Iată ce este — explică el — am în tratament copilul spălătoresei liceului. L-a tras curentul și are o ușoară paralizie facială. Ii fac de câteva zile diatermie. Mai are nevoie de vreo șase-șapte ședințe, și își revine. Așa că te las pe tine să-mi ții locul. Ai să știi?

— Dacă-mi arăți cum... Da 'parcă n'aveai aparat de diatermie?

— Il împrumut dela doctorul Stoica. Acum, fiindcă merge și el la congres, îl lasă la mine până la întoarcere. Vino să-ți arăt cum funcționează.

— Uite: acesta e tot aparatul — spune doctorul Nițescu — odată intrați în cabinetul său, punând mâna pe o mică cutie dreptunghiulară, cu una din părțile laterale străbătută de o manivelă, și cealaltă de două fire. E cam primitivă: ca la provincie! Dar îți faci treaba cu ea.

Așa... Intâiu încarci acumulatorii, învârtind câtva timp manivela. Pe urmă așezi copilul pe scaun și îi introduci — foarte puțin — polul negativ în urechia stângă, iar pe cel pozitiv îl plimbi pe obrazul drept; pe toată suprafața lui, însă mai departe de ochi și mai mult împrejurul comisurii gurii: partea dreaptă a orbicularului buzelor a fost mai tare prinsă.

Vezi să nu uiți: în ureche îl introduci pe cel negativ, care e de coloare albastră, pe obraz îl plimbi pe cel pozitiv, care e verde.

Mai bine să leg sârma celui pozitiv cu o ață verde: să nu-i confunzi.

E așa de rudimentar aparatul, că e absolut obligatoriu ca partea bolnavă să fie în contact cu polul pozitiv. N'ai să te 'ncurci?

— Da puțin delicat ești dragă! Nu te gândești că mă jicnești? Ce, sunt copil?

A doua zi, la ora obișnuită a consultațiilor, copilul — cu gura vizibil strâmbă — intră timid în cabinet și se așeză la locul lui, mirat că-l găsește gol.

După câteva minute, ușa se deschide și soția medicului, îmbrăcată în halatul soțului, pășește, gravă, spre copil.

— Câteva zile țin eu locul doctorului — îl informează laconic. Să începem ședința... Așa! Lasă capul pe spate. Fața moale, necontractată. Să-mi spui când te 'nțeapă prea tare: să 'ntrerup... Simți ceva? Nu e prea puternic?

Impresionat de gesturile și cuvintele seci ale Irinei, de gravitatea ținutei sale, copilul crede că se află în fața unui mare doctor.

Emoționat, nu poate articula nici un cuvânt.

Intr'un târziu, când ședința a luat sfârșit, de abia poate murmura: „nu doamnă doctor".

Efectuate cu un impresionat ceremonial, ședințele au zilnic loc, cât lipsește doctorul. Vădite progrese de ameliorare putându-se observa dela zi la zi. Incât revăzându-l pe copil, medicul e foarte mulțumit de efectul obținut, deși oarecum surprins.

— Ești aproape sănătos, și n'ai mai avea nevoie de nimic — spune el — cu o ușoară urmă de mirare în glas. Insă, fiindcă ai venit, să-ți mai încălzim odată obrazul.

Odată eliberat din cele două fire, copilul sare sprinten de pe scaun și repetă ce l-a învățat de-acasă: „Mama vă mulțumește foarte mult și vă e foarte recunoscătoare"

— N'are pentruce, îmi pare și mie bine că te-ai făcut sănătos — răspunde doctorul — începând să pună ordine în hârtiile depe birou... Mai vrei ceva, mititelule? — întrebă el, văzându-l că a rămas stingherit în mijlocul cabinetului.

— Mama sărută mâna doamnei doctor, că m'a făcut așa repede sănătos. Tu știu de de ce: dumneaei îmi împingea tocmai în fundul urechii mărgeana cea verde, și pe cea albastră o apăsa tare de tot pe obraz!

SANDA POPESCU

Elvira orbului

Urmare din pag. 7-a

Răzbună-te, omule. A adus-o aici unul de luni de zile. In fiecare zi vine și seara iese să te ducă acasă.

Orbul așteaptă. Madam Liza îl ia de mână, îl strecoară printr'o ușă dosnică și-i spune: — Stai aici, până mă'ntorc.

Apoi, madam Liza intră în odaia luminată unde cei doi stau întinși pe canapea și-i spune lui Biju:

— Mi-e sete. Vreau vin. Du-te și adă o sticlă să beau pentru porumbița.

Biju se scoală și pleacă. Rămasă singură cu Elvira, madam Liza o privește îndelung și îi desmiardă buclele negre. Apoi trece în cealaltă odae. Deodată ușa se deschide și orbul apare în prag. Elvira dă un țipăt și rămâne înlemnită locului. Orbul dibuește printre scaune, o caută și se apropie de ea. Nu spune nici un cuvânt. Ca o fantomă întinde mâinile, o prinde de mijloc, apoi urcă mâinile încet-încet până la gât și strânge, strânge cu nesaț Elvira se prăbușește în mijlocul odăii, moartă.

Din stradă, peste poarta înaltă, se aude urletul câinelui, a pustiu.

IX

Cei trei salcâmi din fața porții înalte stau mereu de strajă. Pe banca orbului nu mai stă nimeni. S'a prăbușit aproape de tot că nu mai este cine să o sprijine cu cărămizi. Lângă bancă, ziua și noaptea însă, veghiază câinele care își așteaptă acolo stăpânul, dus cine știe unde...

X

Ecoul dramei din casa de dincolo de poarta înaltă s'a stins de mult. Din când în când numai, prin crâșmele cartierului cineva spune: „Era pe vremea când a fost gâtuită Elvira orbului".

G. SPINA

Iubirea în viața femeii din vremurile moderne

„Inconjurul bărbatului" este titlul unui roman apărut sub semnătura Antoinette Roland, care e pseudonimul unei avocate din Paris, autoarea romanelor „Jeux de nuit", „Echec à l'amour", care au apărut în editura „Oeuvres Libres". Autoarea vorbește de „Inconjurul" bărbatului în înțelesul în care se vorbește de „Inconjurul lumii". „Nu mi-am nimerit de... șaisprezece ori fericirea", spune autoarea, după ce ne-a prezentat șaisprezece bărbați, care însemnează pentru ea șaisprezece încercări urmate de decepții...

Sub formă de autobiografie, povestirea Antoinettei Roland este aceea a tinerelor femei de după războiu care au vrut să-și clădească fericirea pe iubirea fragilă a iubirii fără „cadrul social" al căsătoriei. Nu e vorba aci de un à la „garconne", eroina lui Paul Margueritte, ci de femeia pe care necesitățile vieții de după războiu au constrâns-o în acelaș timp la munca în afară de cămin, la singurătate, pe deoparte expunând-o la hazardul tragic al iubirii pretinse „libere". Eroina Antoinettei Roland este una din acestea și este o femee care crede în dragoste.

Autoarea împarte femeile în patru categorii. Trei categorii existau printre cele din generația de la 1900: cele care trăiau în cămin, cele care închinau sub sfeșnicarele mănăstirilor și cele care erau atrase de lanterna caselor publice. Cele din 1920, spune autoarea, care suntem noi, cele de după războiu, amestecăm obiceiurile noastre de burgheze, cu îndrăznelele „fetelor" din bordel și cu preocupări metafizice și formăm categoria a patra, femeea care știe „să se descurce" și nu cade în sarcina nimănui.

Această femee iubește fără calcule, își dăruește dragostea fără ipocrizie, fără rezerve și fără garanții, făcându-și o fală și un fel nou de a fi demnă, se împotrivește la orice ajutor din partea bărbatului și se răzvrătește la tot ce ar putea să pară echivoc în dragostea ei naturală și cu adevărat pură. Fața de ea, însă, bărbatul se arată de o duritate și de o asprime, de un egoism și de o cruzime, în care pare că ar fi, pe lângă egoism și un fel de „pică", de rancună. Din toate năcazurile vieții fie șomaj, fie boală, fie orice altă nenorocire, ea trebuie să se descurce singură, e lăsată cu totul proprilor ei puteri: Ei i se pretinde să se dezbrace de orice prejudecată și să urmeze fără șovăire îndemnul dragostei, pe când el rămâne în ascuns, cu încăpățânare, legat de tradiții, considerând în fundul ființii sale interioare, simțimântul că tot ce e în afară de cadrul social e simplă aventură. Monotona bădărănie a bărbaților, grosolănia lor perfidă sau veselă persistă cu atâta insistență îndelungul experiențelor pe care le relatează femeia avocată, în cât se impune convingerea că este în adevăr ceva în sufletul femeei care provoacă aceste reacțiuni din partea bărbaților. Se înțelege după titlul cărții „Inconjurul bărbatului" că nu poate fi vorba de o singură experiență sexuală și sentimentală. Totuși, ori cât de rătăcită ar fi dezorientarea care o împinge la o experiență continuă din brațele unuia într'ale altuia, șaisprezece bărbați în viața unei femei de 30-35 de ani, nu-i îngăduie să fie luată „chiar" ca un tip reprezentativ al unei generații femenine.

E singura imputare ce se poate face acestei cărți, care în totul are un accent de autenticitate necontestabilă. Se dovedește încă un talent de observatoare foarte înzestrată. Ea poate părea cinism, în ironia ei biciuitoare, dar e o carte reală sămănând spaima, consternarea în sufletul cititorului mijlociu, prin extrema ei luciditate și tonul de acră deziluzie. Cu toate rezervele făcute, ea rămâne un document de cea mai mare importanță asupra vieții femenine din acești cincisprezece ani din urmă.

Manifestări peste hotare

Desen de ROSS

D. DIM GUSTI
comisarul general al României la Expoziția din New-York

de PANTELIMON ROMANOV

I

Niciodată parcă n'am avut o primăvară mai frumoasă ca asta.

Și totuș, vere dragă, eu mă simt singură și tristă.

Sunt tristă și îndurerată pentrucă întâiul meu păcat în viață nu s'a săvârșit așa cum trebuia.

Pe fereastra odăii mele dela cămin o crenguță de mălin mai stă și azi înfiptă într'o sticlă cu gâtul spart. Am adus-o ieri... Astăzi însă când mă uit la ea, nu știu de ce îmi vine să plâng. Voi căuta să-mi adun puterile fiindcă sunt hotărâtă să-ți mărturisesc tot ce s'a întâmplat. Deci ascultă:

Nu de mult făcusem cunoștință cu tovarăș dela facultate căruia îi plăcea să mă necăjească, spunându-mi că sunt lipsită de orice sentimente. Astăzi însă îmi dau seama că sunt lipsită nu numai de regretele nevinovăției mele pierdute, dar și de remușcările conștiinței pentru prima mea „cădere". In mine există totuși ceva nelămurit și turbure care mă roade.

Vrei s'afli cum s'a întâmplat? Iată... Iți voi povesti întâi în toată „desfrânata" mea sinceritate.

Dar mai înainte vreau să-ți pun și eu câteva întrebări.

Tu, când te-ai dat pentru prima oară lui Pavlir, n'ai voit ca prima ta dragoste să constitue o sărbătoare și primele tale zile de dragoste să se deosebească întru câtva de celelalte zile obișnuite? Și nu te-ai gândit că 'n această primă sărbătoare a primăverii tale ar fi desgustător să umbli, de exemplu, cu pantofiorii murdari sau cu bluza soioasă sau ruptă?

Te întreb lucrul acesta, fiindcă toate colegele mele îl văd cu totul altfel de cum îl văd eu. Dar eu, n'am nici curajul, nici puterea să procedez altfel de cum gândesc.

Vai!... Ce mari sforțări ți se cer, ca să mergi contra curentului general al mediului în care ți-e dat să trăești!... La noi, bunăoară, s'a întronat obiceiul să bravăm și să disprețuim tot ceeace este curat, frumos și estetic atât în ceeace privește locuința, cât și îmbrăcămintea noastră. La căminul nostru de exemplu, nu vezi nimic altceva de cât murdărie, desordine și paturi cu așternuturile deranjate. Pe muchea ferestrei aruncate eternele mucuri de țigări, iar pe paravane înștiințările despre diferitele întruniri studențești. Nimeni nu încearcă să înfrumusețeze locuința noastră. Poate că din cauza svonului care circulă că ne vom muta în curând. De aci ni se mărește și mai mult disprețul de ordine și ne cuprinde un fel de patimă de a distruge cât mai mult ceeace nu ne aparține. Nouă parcă ne-ar fi rușine de cineva dacă ne-am interesa de asemenea nimicuri cum ar fi de pildă, o locuință frumoasă, curată și bine aerisită. Și această neglijență nu doar c'am avea prea mult de lucru, sau n'am găsi niciun moment liber, ci pentrucă suntem parcă blestemate să disprețuim tot ce este în legătură cu preocupările noastre de înfrumusețare. Eu sincer îți spun, nu-mi pot explica pentru ce suntem stăpânite numai de sentimentul că trebue să disprețuim totul.

Dar faptul acesta îmi pare cu atât mai straniu, cu cât bietele noastre autorități proletare cheltuesc nu numai foarte multă energie, dar și tot atâția bani ca să obțină tot felul de înfrumusețări. Pretutindeni vezi numai squaruri și parcuri, cum n'au existat nici chiar sub domnia capitalismului și moșierilor cari făceau atâta caz de gustul lor pentru frumos și estetică. Casele din Moscova, bunăoară, străluceso de curățenie, iar universitatea noastră chiar care sub vechiul regim, timp de o sută de ani, a stat cu zidurile jerpelite — astăzi a devenit cea mai minunată clădire. La ce ne mai servește dar mândria pe care o simțim că universitatea noastră e așa de frumoasă, când noi nu ne dăm încă seama, că atât în viața noastră interioară, cât și între acești pereți curățiți de autoritățile noastre, domnește cea mai cumplită desordine și stricăciune?

Noi, toate fetele și toți bărbații tovarăși, ne purtăm în așa fel, ca și cum ne-ar fi teamă să nu fim acuzați de maniere frumoase și distinse. Și parcă dinadins toată lumea nu vorbește decât în mod necuviincios și pe un ton aspru, cu plesnituri de palme pe spatele celuilalt și folosind numai cuvintele cele mai scârboase împrumutate din jargonul străzilor, cum ar fi de pildă expresia asta atât de urâtă: „mi-o dai!"

La noi au căpătat dreptul de cetățenie chiar cuvintele cele mai obscene. Și când se întâmplă ca fetele noastre, — nu toate, dar totuși foarte multe din ele, — îndrăznesc să se revolte, atunci se întâmplă și mai rău, fiindcă atunci celelalte încep dinadins „să le dea lecții de limba maternă".

Nu sunt încurajate decât expresiile necuviincioase, răutăcioase și desfrânate și nu se ține seamă de nici o regulă a bunei cuviinți.

Poate că răul acesta provine din cauză că suntem prea săraci și, neavând cu ce să ne îmbrăcăm frumos, noi ne prefacem numai că suntem indiferenți. Dar poate chiar că nouă, — soldaților revoluției, — nu ne mai arde de sentimente delicate și de duioșii sufletești. Dar dacă am fi chiar așa cum suntem cu adevărat, adică soldații revoluției, noi ar trebui, poate, mai întâi de toate, să luăm exemplu dela autoritățile noastre, cari caută să ne înfrumusețeze viața, nu numai pentru frumosul în sine, dar și pentru curățenia și sănătatea noastră. Socotesc deci, că ar fi timpul să părăsim tonul acesta exagerat de cazarmă, de îndrăzneală și de falsa bravură.

Dar tu știi destul de bine că marei majorități nu-i place decât tonul acesta. El place chiar și fetelor. De bărbați nu mai pomenesc, fiindcă lor li se dă libertate mult mai mare și nu li se cere în schimb nici o îngrijire de sine. Și iată cum se face că acest desgust pentru tot ce este frumos, curat și sănătos, dă loc în relațiunile noastre intime nu numai la cunoscutele nedelicateți și necuviinți față de tovarășele femei sau fete, dar și la temeri de a nu trăda cumva vreun sentiment mai uman, mai gingaș și mai duios. Și toate aceste izvorăsc numai din teama de a nu eși din tonul moralei indescriptibile a mediului nostru.

Insă la tine, la conservator, știu că lucrurile se petrec cu totul altfel. Eu, la drept vorbind, de multe ori am regretat că m'am înscris la universitate. Adeseori mă gândesc, ce-ar zice mama mea — o moașă de țară, care se uită la mine cu un sentiment de adevărată valoare ca la o ființă superioară, — dacă ar auzi cum ne certăm noi, întrebuințând expresiile cele mai urîte și mai ordinare, sau dacă ar vedea murdăria în care trăim.

La noi nu există iubire adevărată, ci numai raporturi sexuale. Iubirea este disprețuită pentru motivul idiot că ar face parte din sfera „psihologică", pe câtă vreme la noi nu are dreptul la viață decât singura „fiziologie".

Din cauza aceasta fetele cedează cu ușurință tovarășilor bărbați, dar numai pentru o săptămână, o lună sau, întâmplător, chiar pentru o singură noapte. Iar cele cari încearcă să caute în iubire ceva mai mult decât fiziologie, sunt privite cu ironie, cașicum ar fi niște ființe idioate sau țâcnite.

II

Cine este el?

Un student ca toți ceilalți studenți cu bluză albastră, cu gulerul descheiat la gât și cu cisme lungi. Mai are și un nărav, de a-și da cu un gest grăbit de mână tot timpul părul peste cap.

La început m'am simțit atrasă de ochii lui. Când se întâmpla să treacă singur prin coridoarele sau sălile universității, avea o expresie serioasă și liniștită. De îndată ce intra unde se găsea mai mult tineret, devenea deodată grosolan, libertin și exagerat de spiritual. Știindu-se băiat frumos, față de fete era foarte încrezut, dar față de tovarăși, fiindcă era și inteligent, era foarte precaut, de teamă să nu-și piardă prestigiul său de șef.

In el parcă sălășluia doi oameni — unul cu gânduri serioase și cu multă tărie de caracter, iar altul, banal și enervant, pornit spre ațâțare și contrazicere, plin de dispreț față de tot ce ar putea plăcea și altora și veșnic doritor să pară mai aspru de cum era în realitate.

Eri, pe înserate, pentru prima oară, am pornit dela universitate împreună cu el. Orașul începuse să se învălue cu acea liniște a înserării în care zgomotele par mai surde și aerul mai rece și tot mai plin de acel miros primăvăratec de pământ umed, pe care squarurile îl împrăștie în jurul lor.

— Nu vrei să vii la mine... că nu stau departe!... îmi șopti el la ureche.

— Mulțumesc. Dar nu pot merge.

— Ții la etichetă?

— Nu e vorba de niciun fel de etichetă. Dar mă simt așa de bine și liberă în aerul ăsta înmiresmat.

El înălță nedumerit din umeri. Câtva timp am stat tăcuți și rezemați de grilajul de fier. Spre noi venea o fetiță cu brațele încărcate de crengi de mălin. Eu am cumpărat o creangă. Tot timpul cât am așteptat să-mi dea restul, el m'a privit cu oarecare mirare.

Apoi m'a întrebat:

— Dar fără mălin nu poți trăi?

— Ba pot. Dar cu o crenguță de mălin parcă-ți stă mai bine, decât fără mălin.

— Uite— Uite! Eu nu port niciodată mălin și, slavă Domnului... Văd că-mi merge foarte bine... exclamă el cu un zâmbet plin de ironie.

In fața noastră se opriră două fete. Niște studenți cari tocmai treceau pe acolo, se repeziră la ele, îmbrățișându-le cu forța. Fetele se smuciră revoltate din brațele lor, iar studenții se grăbiră s'o ia la picior râzând în hohote și întorcându-și mereu capetele, le aruncară în vânt câteva vorbe deochiate.

— Le-au stricat fetelor buna dispoziție — exclamă însoțitorul meu. Probabil că le-au speriat, fiindcă n'au nici ele ramuri de mălin în mâni.

— Dar d-voastră de ce nu vă place mălinul?

— Pentrucă n'am mălin; și fără mălin, tot la același sfârșit ajungi. Și dacă este așa, la ce să mai cumperi și mălin.

— D-voastră vorbiți așa, fiindcă probabil, n'ați iubit niciodată.

— Dar iubirea asta la ce este bună?

— Fiindcă dacă n'ar exista iubirea, ce v'ar mai putea lega de femeie?

— Ia mai dă-o încolo de ceremonie chinezească și spune-mi „tu" nu „dv." Și la urma urmelor, ce înseamnă iubirea? Parcă altceva nu mai există să ne lege de femeie... Și încă ceva destul de trainic.

— Nu, nu. Eu nu vreau să vă spun „tu". Aș vrea însă să știu, ce lucru plăcut o să iasă din asta dacă o să ne spunem unul altuia „tu"?

Ajunși în dreptul unui boschet de liliac, mă oprii pentru o clipă ca să-mi prind crenguța de mălin în bluză. El se apropie de mine și încercă să mă sărute pe furiș.

Eu îl respinsei.

—Vrasăzică nu vrei... De altfel nici nu trebue... m'astrofă el liniștit.

— Sigur! D-voastră care nu vreți să iubiți, vă este indiferent femeia pe care ați săruta-o... Ba nu zău. Dacă ar fi fost o altă femeie în locul meu, ați fi sărutat-o la fel?

— Exact la fel, — răspunse el. De altfel, femeia nu sărută și ea la fel pe mai mulți bărbați? La noi bunăoară, a avut loc nu de demult, o mică petrecere, unde logodnica prietenului meu, mă săruta și pe mine cu aceiași plăcere ca și pe el. Și dacă întâmplător s'ar mai fi apropiat și altcineva de noi, sunt sigur că l-ar fi sărutat și pe celalt, tot cu aceiași plăcere. Și notează că cei doi logodiți se iau din dragoste, cu înregistrare la comitet și cu toate celelalte fleacuri.

Cuvintele lui mă turburară profund. Simțeam că nu-i sunt tocmai atât de indiferentă, deoarece până atunci îi întâlnisem de atâtea ori privirea care mă căuta cu insistență chiar în grupurile cele mai compacte de studenți tineri . Aveam dreptate dar să mă întreb, de ce oare încerca să-mi strice armonia acestei seri cu cuvintele lui aspre și murdare, când sufletul meu era însetat de cuvinte dulci de mângâere?

Incepusem să-l urăsc. Dar în momentul acela, treceam tocmai prin fața unei femei care, deși retrasă pe o bancă aproape înfundată în întuneric, stătea totuși picior peste picior, arătându-și ciorapii de mătase și ridicându-și capul provocător oridecâteori cineva trecea pe lângă dânsa.

Insoțitorul meu îi aruncă o privire prelungită. Ea-i răspunse cu o privire la fel. Incurajat, după ce se depărtă puțin, el o privi din nou. In clipa aceea însă, eu simții o înțepătură dureroasă în inimă.

— Haj să ne așezăm colea, — îmi șopti el, apropiindu-se de banca următoare.

Ințelesei îndată că el vrea să șeadă acolo, numai și numai să poată cocheta cu femeia aceea. Simțeam că mi se împăienjenesc ochii, cum m'apucă amețeala, și nu știu de ce îmi venea să plâng. Nemai putând să-mi dau seama de ce se petrece cu mine, îi răspunsei plină de hatărîre.

— Iertați-mă, dar eu nu mai pot și nici nu vreau să mai merg cu dv. La revedere... Eu o apuc spre stânga.

El se opri în loc, oarecum încurcat.

— De ce? Poate că nu-ți place că vorbesc așa deschis... Poate vei fi vrând să îngenunchez în fața dumitale și să spun neadevăruri?

— Păcat că n'aveți în fața cui să îngenunchiați.

— Ce pot face mai mult decât atât? adăugă el cașicum n'ar fi înțeles dintr'odată ce voiam să-i spun eu. In cazul acesta n'avem decât să ne spunem „la revedere" și... basta. Să știi însă că faci rău... rău de tot... și lăsându-mi mâna liberă, porni spre casa lui, fără să mai privească înapoi.

La gestul acesta, spun sincer, că nu m'aș fi așteptat. Credeam că el n'are să plece. Eu însă mă oprisem la colțul bulevardului și priveam zăpăcită în jurul meu.

Era una din acele nopți fermecătoare de Mai, care-ți dă impresia că în tot ce te înconjoară trăește o viață definitivă. Pe cer, în lumina ei caldă de un galben întunecat, luna își făcea drum printre rețeaua ușoară de nori. Zările nelămurite, se pierdeau în umbra deasă de peste acoperișurile caselor, castelelor și turnurilor Kremlinului. Până și rarele felinare de pe străzi păreau scăldate de lumina lunei.

Și tot așa, pretutindeni, în umbra pomilor și pe terasa viu luminată din fața salonului, grupuri vesele de tineri sau perechi singuratece ședeau pe băncile ascunse, pe sub pomii pitici cu coroanele frumos tăiate sau după tufele de liliac. Se auzeau șoapte și râsete, iar țigările aprinse se ghiceau licărind pe ici, pe colo. Și toți acești oameni păreau pătrunși de căldura ațâțătoare a acestei nopți, a cărei aromă trebuie s'o respiri cu nesațiu și fără să pierzi nici măcar o clipă.

Ah!... Vere dragă... Ce poate fi mai trist și mai dureros decât clipa când nu poți răspunde chemării unei asemenea nopți, și când simți că sufletul ți-e pustiu și stingher, și când știi că perechile de îndrăgostiți stau unii lângă alții și că numai tu singură n'ai pe nimeni lângă tine.

Câteva minute mai înainte prezența lui mi-era indiferentă. Dar din clipa aceea, când l-am văzut uitându-se la femeia aceea de pe bancă, am simțit în mine nu știu ce durere și neliniște și mi-a venit să plâng, cașicum mi-ar fi pierit orice dispoziție și n'aș mai fi dorit altceva decât să-l am din nou lângă mine.

Intr'un cuvânt, — te rog, draga mea, să nu mă judeci rău, — îmi venea foarte greu să mă știu părăsită, respinsă din cercul acelei armonii universale și lăsată singură în mijlocul naturii în care se sărbătorea venirea primăverii.

Și iată pentru ce, fără să mai stau mult pe gânduri, mă întorsei din drum și pornii spre casa lui.

III

Mergeam cu pașii repezi, preocupată de o singură teamă că voi ajunge prea târziu și ne mai găsindu-l acasă, voi rămâne iarăși singură. Imi venea să turbez de necaz că întâlnirea noastră fusese întreruptă într'un chip atât de idiot. De ce oare respinsesem cu atâta asprime pe omul acesta și nu făcusem nici o sforțare ca să trezesc în el sentimente mai frumoase? Mă gândeam că dacă n'am să fac nici o sforțare în această direcție, ar fi însemnat să procedez în același mod ca și cu locuința noastră, cât timp nu luăm nici o măsură ca s'o înfrumusețăm. La fel și'n viață, când năzuești ceva mai bun, fără nici o pierdere de energie, — nu poți nimic dobândi.

Intrasem într'un subsol întunecos al unei case vechi cu pereți de piatră în cuprinsul cărora se simțea încă frigul de astă iarnă, cașicum căldura plăcută de afară a nopții de Mai nu pătrunsese înăuntru. Acest subsol este la fel ca mai toate celelalte cari tot se mai găsesc și azi în Moscova: cu geamul ușii dela intrare prăfuit, nespălat de ani de zile, cu resturi de afișe vechi lipite pe el, iar scara tocită, murdară, plină de coji de semințe de floarea soarelui, de mucuri de țigări și de mâzgălituri de cărbune.

El, care probabil, nu se aștepta să mă mai vadă, se pregătea tocmai de lucru. Lipită de perete o măsuță făcută din scânduri subțiri de brad, pare mai repede unul din acele piedestale pe cari se urcă zugravii pentru spoitul pereților. Din tavan atârna o mică lampă electrică, legată de o sârmă ce pornea din mijlocul odăii și se prindea într'un cui bătut în perete deasupra mesii.

— Se vede că ești o adevărată eroină! exclamă el. Se vede că te-ai răzgândit! Nu!... Cu atât mai bine.

Și el veni spre mine râzând, apucându-mă de o mână cu un gest grăbit, cașicum ar fi vrut să mi-o sărute sau să mi-o mângâe. Dar nu făcu nici una, nici alta.

— Imi pare rău că ne-am certat, îi spusei eu... Și am venit cu gândul ca să-mi repar greșala.

— Dar n'ai greșit nimic ca să ai ce repara. Așteaptă puțin numai, să pun biletul ăsta la ușă că te pomenești că o să ne vadă cine știe cine.

El scrise apoi, aplecat pe masă, un bilet și ieși, iar eu rămasă singură, începui să examinez odaia.

Odaia avea exact aceiași înfățișare ca și scara. Pe podea erau împrăștiate mucuri de țigări, cozi de semințe de floarea soarelui și cocoloașe de hârtie, la care se mai adăogau și urmele de praf lăsate de cisme, iar pe pereți tot felul de mâzgălituri, numere de telefon și schițe caraghioase cu creionul. Lângă pereți, la fel ca și la noi la cămin, paturile stăteau desfăcute încă, cu albiturile murdare și în desordine, iar pe marginea ferestrei câteva vase tot așa de murdare, apoi sticlele de untdelemn, coji de ouă și câteva ceainice de tablă ordinară.

Mărturisesc că mă simțeam foarte stânjenită și mă tot gândeam cum ce va trebui să-i spun când îl voi vedea intrând din nou în odaie. Dacă aș fi tăcut, ar fi fost poate mai rău, fiindcă tăcerea mea, ar fi dat loc la interpretări cu totul străine de vizita mea.

In acelaș timp mă întrebam nedumerită, pentru ce oare ieșise afară ca să pună la ușă biletul, pe care-l scrisese grăbit imediat după sosirea mea. Ce însemna expresia „să nu ne vadă cine știe cine?"

Deodată însă tresării, fiindcă îi ghicisem intenția. Gândul acesta îmi produse o adevărată amețeală. Abea mă mai țineam pe picioare. Simțeam că mă sufoc și în fața ochilor mei nu vedeam decât negru... întuneric. Orice mișcare a corpului mă făcea să tresar, iar inima îmi bătea, gata parcă să se spargă.

Mă apropiai de fereastră cu gândul să strâng sticlele și cutiile de țigări goale, ca să mă pot așeza pe margine și simțeam că mânile îmi tremură, totuși răușii să le strâng pe toate într'o parte și să-mi fac un loc, ca să-mi reazim pieptul pentru a respira puțin aer.

Svâcniturile inimei continuau să-mi răsune intens în urechi. Treeam prin acele momente de încordare puternică pe care nu ți-o dă decât emoția așteptării, o emoție care până atunci mi-era complect necunoscută.

Ceeace mă intrista însă mai mult ca orice, era gândul că clipele cele mai frumoase din viața mea, clipele primei mele fericiri, clipele primei mele zile de dragoste, trebuia să le petrec între acești pereți murdari, plini de scuipat și între farfuriile nespălate și pline cu resturi de mâncare.

De aceea, când el intră din nou în odae, o scârbă enormă mă cuprinse și-l rugai să ieșim ca să ne mai plimbăm puțin afară.

Observai atunci trecând pe fața lui o umbră de nemulțumire și mirare.

— Ce să te mai plimbi? Că doară până acum ce făcuși altceva?

Și schimbându-și deodată glasul se grăbi să adaoge:

— Nu-ți fie teamă, c'am aranjat eu așa, ca să nu vie nimeni să ne deranjeze... Nu mai spune prostii... că doar n'am să te las acum să pleci la plimbare.

— Dar nici aici nu-mi place să rămân

— Poftim! Iat-o c'a și început... exclamă el aproape enervat. Dar ce s'a întâmplat? Unde vrei să mergi la plimbare?

El vorbea grăbit și cu întreruperi iar mânile lui, de câte ori încerca să mă rețină, tremurau la fel cu ale mele. Dar mie inima îmi bătea așa de tare, că-mi dădea amețeli. In mine se luptau două senzații contrarii. Una de emoție plăcută, că în cameră nu ne găseam decât noi doi și că nimeni n'avea să vină să ne deranjeze, și alta emoție neplăcută că faptul inevitabil, care trebuia să se întâmple altfel de cum m'așteptam eu. Șoaptele lui grăbite, înfrigurarea și lipsa totală de calm, mă făceau să ghicesc că el se gândea numai la un singur lucru: „să profite" cât mai curând, înainte de sosirea tovarășilor lui. Și cea mai mică încercare de rezistență din partea mea îl enerva în mod prozav.

Noi femeile, nu putem trece direct la fapt chiar în efectivul anevoios. Pentru noi faptul rămâne de obicei pe ultimul plan, iar pe primul plan stă plăcerea de omul însuși, de spiritul lui, de talentul lui, de sufletul lui, de mângâerile lui. De obicei, noi urmărim la început nu contopirea fizică, ci cu totul altceva. Și dacă nu există așa ceva, femeia totuș, cedează, supunându-se unui impuls ocazional de simplă apropiere sexuală, atunci în loc de satisfacție și mulțumire ea simte un adevărat desgust de sine însăși. In acelaș timp suferă o senzație de decădere și de ură adâncă împotriva bărbatului — omul nesimțitor care a silit-o să încerce acea senzație neplăcută și desgustătoare care ți-o dă un lucru murdar, după care el însuși devine nesuferit, ca fiind nu numai părtașul ei, dar și provocatorul ei.

Pe mine tot ce vedeam cu ochii începuse să mă supere: și paturile nestrânse, și cojile de ouă de pe fereastră, și gunoiul din mijlocul odăei, și expresia figurii lui îngrijorate și chiar conștiința mea lucidă, că totul are să se petreacă altfel de cum ar fi trebuit.

— Iartă-mă, dar eu nu mai pot rămâne aici! — îi zisei eu aproape plângând.

— Dar ce-ți mai lipsește oare? O cameră frumoasă? Ceva poezie? Nu am ce-ți face. Eu nu sunt baron, — răspunse el abia stăpânindu-și necazul.

Și fiindcă pe semne eu mă schimbasem la față, când îl auzii răstindu-se la mine, el se grăbi s'adauge cașicum ar fi vrut să șteargă prima impresie:

(Continuare în pag. 10-a)

CEREȚI ROMANUL

O bănuială de asasinat vine să rupă măști de ipocrizie socială. Erotism turburător. O privire amețitoare în abisurile sufletului!

Din frământata viață a lui Al. Odobescu...

Corespondența inedită dintre Odobescu și Dimitrie Sturza

„La ce-ar servi unui înecat salvatorul său postum?.."

Din publicarea unei părți din corespondentța lui Al. Odobescu (1) se vede îndeajuns cât de sbuciumată a fost viața acestui savant dublat de un desăvârșit stilist. Sfârșitu-i, atât de tragic, poate fi întrevăzut din puzderia de griji și nevoi ale omului, nefiresc de simțitor și care, când paharul suferințelor s'a revărsat printr'un gest, pe care desigur el l-a socotit elegant, a ieșit din viața ajunsă pentru el adevărat chin.

Am găsit, printr'o fericită întâmplare, un număr de scrisori, adresate de Odobescu lui Dimitrie Sturdza, pe vremea când acesta era ministru la Instrucția publică. Aflam astfel un Odobescu frământat de grija zilei, împovărat de grele nevoi bănești, scriind, câteodată într'un ton aproape umilitor, unui om care, lucru este știut, nu-i era de fel prieten. Căci *„D. A. Sturdza a fost unul din cei mai aprigi adversari ai săi, după cum a fost adversarul tuturor Junimiștilor. In fața Liberalilor, a Roșilor, Al. Odobescu apărea ca un trădător al principiilor dela 48, purtând pe deasupra și ponosul de a fi feciorul generalului I. Odobescu care aderase, la început, la mișcarea dela 11 Iunie și apoi încercase o mișcare contrarevoluționară"*. (2)

Una dintre scrisori poartă data 15 Mai 1887. După câte știm, în acest an Odobescu a fost numit director al Școalei Normale Superioare. Rândurile însă trebuesc să fie scrise înainte de această numire, deoarece se vede după „presanta" nevoie de bani a lui Odobescu precum că acesta nu avea alte venituri decât leafa dela Universitate, unde fusese numit, în 1874, la catedra de Arheologie.

Pe o hârtie cu inscripția Academiei Române — Odobescu a fost ales membru în 1870 — el scrie lui Sturdza: *„Speram să te văd azi la Academie dar, din paguba mea, am sosit acolo cam târziu. Aș dori totuși foarte mult să aflu dela d-ta care este acum soarta cărței mele, pentru care încerc stânjeniri și neajunsuri de multe feluri.*

Dacă d-ta ai un moment disponibil, aș fi foarte fericit a afla însuși dela d-ta cum stau lucrurile. Deci binevoește a-mi da răspuns dacă pot să am mulțumirea de a te vedea acum sau în orice zi și oră vei fi dispus pentru aceasta".

Cartea despre care vorbește Odobescu și despre a cărei apariție este îngrijat, trebue să fie ediția franceză a studiului său asupra Tezaurului dela Pietroasa.

ACADEMIA ROMÂNA — Bucuresci, — 188

Ciorna de răspuns a scrisorii lui Dim. Sturdza

Scrisoarea lui Al. Odobescu către Dim. Sturdza

O SCRISOARE IN FRANȚUZEȘTE

Cam peste o lună, la 20 Iunie, Odobescu scrie din nou lui Sturza, de astădată în franțuzește. Scrisoarea începe cu:

„In situația penibilă în care mă aflu, din pricina neputinței materiale de a mă reîntoarce la Paris pentru a sfârși lucrul meu despre Tezaurul dela Pietroasa, mă văd nevoit a mă îngrădi la singurele resurse pe care ați binevoit a mi le făgădui în convorbirea noastră de eri. E vorba de a primi de îndată din partea Ministerului, ca avans, leafa mea de profesor pe șase luni, începând dela 1 Iunie viitor.

„Vă rog, domnule Ministru, să binevoiți a lua cât mai grabnic, dispozițiile trebuitoare, pentruca această ușurință să-mi fie făcută în cel mai scurt timp, pentruca întârzierea să nu mărească încă greutățile mele familiare, considerabil mărite în ultimele patru luni de așteptare".

Odobescu își manifestă apoi dorința de a putea pleca iarăși la Paris, pentru a-și isprăvi munca, în timpul lipsei sale urmând să fie suplinit la catedră. Pentru aceasta cere sprijinul ministrului, iar în așteptarea avansului, îl asigură de cea mai distinsă considerație.

După iscălitură, Odobescu pune inițialele T.S.V.P., în vederea unei chemări la telefon și-și indică și adresa: strada Clemenței 35.

O SCRISOARE FĂRĂ RĂSPUNS

Dar Sturza nu l-a chemat la telefon și nici nu i-a dat vre-un răspuns. Căci peste două zile îi trimite o altă scrisoare tot în franțuzește, prin care-i înfățișează *„situația penibilă în care se găsește familia sa"*, reamintindu-i de făgăduială. *„Imi iau libertatea de a vă aminti că o binefacere ea însăși nu mai este, dacă nu vine la timp. La ce-ar servi unui înecat salvatorul său postum?"*

Și încheie Odobescu, rugându-l fierbinte pe Sturza să-i facă grația de a-i răspunde, fără întârziere, dacă poate conta pe ce i-a promis, ca unicul mijloc de salvare ce-i poate oferi de îndată. Și formula de salut e pe vreo opt rânduri.

O DATORIE INCURCATĂ

Privitor la relațiile dintre Odobescu și Sturza, aflu o scrisoare-ciornă făcută de Sturza, chiar pe plicul unei scrisori primite dela Odobescu.

Așa dar, meticulos, Sturza nu scria deadreptul ci cu pregătiri. E vorba de o chestiune penibilă pentru corespondenți, în care se povestește despre o datorie neplătită, deși suma ar fi fost vărsată.

In stilul său tăios, cu o căligrafie măruntă, Sturza scrie în ziua de 1/13 Octombrie, poate în acelaș an, dar poate și în vremea când Odobescu se afla la Paris, ca secretar de legație:

Domnul meu,

Vă mulțumesc pp. lămuririle ce binevoiți a-mi da, privitoare la reclamațiunea de 1800 franci a D-lui Clamens, făcută de-a dreptul precum am avut onoarea a vă comunica, prin Domnul Ministru Vartic Alexandri.

Spre mai bună lămurire a acestei chestiuni cred că e bine a vă pune în vedere, că cercetând mai cu deamănuntul corespondența mea, am aflat o scrisoare din 19 Fevruarie 1887 a Domnului Clamens, în care D-sa, arătând că D-voastră îi datorați încă 1800 franci pentru lucrarea de copiare, făcută pentru mine, adăoga „je tiendrais beaucoup à ce que cette affaire fût règlée sans plus de retard". Dar chiar D-voastră doriați a regula și această afacere, căci într'o epistolă din 3/15 Maiu 1887, îmi ziceți: „Vă rog a regula fără zăbavă acea mică sumă de 1000 lei în aur, pe care eu am și înaintat-o de un an și mai bine copistului de documente diplomatice".

Precum vă aduceți, cred aminte, eu v'am remis acea sumă de una mie Lei, dându-mi Dv. asigurarea, că astfel eu nu mai datoram nimic pentru lucrarea Domnului Clamens, nici D-sale, nici D-voastră.

Oricum s'ar explica însă lucrul, acum e cert pe de oparte că i se mai datoresc d-lui Clamens 1800 franci, pe care D-sa, după propria Dv. constatare, are dreptul de a reclama, iar pe de alta că eu am achitat pe deplin către Dv. banii la care D. Clamens are dreptul.

Dealtmintrelea e cert că de vreme ce eu am plătit decopiarea ce se făcea pentru mine, pentru care mai păstrez și alte documente doveditoare.

De vreme însă, ce decopiarea s'a făcut pp. mine, și descurcarea bănească mă privește de aproape și fiindcă nu doresc a rămâne în suspensie o datorie, vă rog să binevoiți a-mi face cunoscut cum anume și până când credeți că veți trimite D-lui Clamens acei 1800 franci ce D-sa reclamă astăzi dela mine"

Evident, corespondența particulară a marilor scriitori nu privește, în mod direct, opera lor literară. Viața lor ne este însă luminată prin gânduri și idei neprelucrate prin elaborare literară, și de-aceia corespondența oamenilor de seamă are o valoare ce nu poate fi tăgăduită. Desprindem din scrisori iarăși tehnica scriitorului, comparând lucrările întocmite pentru a avea răspândire, cu cele scrise pentru trebuințele vieții.

Dar vom urma cu publicarea corespondenței între A. Odobescu și D. Sturza. (3)

IOAN MASOFF

---

1) A. I. Odobescu, opere literare, ediție critică cu introducere, note și variante de Scarlat Struțeanu. Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II" (1938).

2) Introducere Scarlat Struțeanu la op. citat.

3) Scrisorile originale aparțin colecției docent doctor O. Kaufman-Cosla.

CRONICA ȘAHULUI

CONCURSUL „A. V. R. O."

Societatea olandeză de radio-Hilversum, a organizat cel mai interesant concurs de șah din ultimii ani. Competițiunea se desfășoară actualmente în Olanda, în diferite localități și participă la el opt candidați pentru titlul de campion mondial: Aljechin, Euwe, Reschewsky, Capablanca, Keres, Flohr, Fine și Botwinnik.

Primul clasificat va juca impotriva lui Aljechin un match pentru titlu.

Această clauză nu pare să fie de fel în cadrul vederilor lui Aljechin, care a declarat la începutul concursului răspicat: un concurs, nu poate fi comparat cu un match, iar învingătorul nu-și poate justifica niciodată — numai prin această performanță — dreptul de a juca pentru titlul de campion mondial. A mai adăugat că nu va juca niciodată un match într'o țară în care publicul îi este ostil. (N'a făcut precizări).

Concursul „A. V. R. O." a fost realizat cu mari dificultăți, din multe puncte de vedere.

In orice caz, Olanda stârnește invidia prin realizările sale din ultimii trei ani.

Ministerul Educației sprijină direct șahul, socotit acolo drept mijloc de cultură, (a fost introdus ca și în Anglia, în liceele secundare ca materie de studiu), dându-i astfel, importanța cuvenită.

Concursul s'a început printr'o demonstrație șahistă de un pronunțat caracter teatral.

Nebuni, turnuri și regine — costumate grotesc — au întreținut asistența, iar cei opt maeștri au primit flori din partea „reginelor"; apoi s'a procedat la tragerea la sorți.

RUNDA I-a

Aljechin obține avantaj la Reschewsky, care intră în criză de timp. Primul câștigă un pion dar mută cam grăbit (voind să se folosească de timp) și face numai remis.

Capablanca și Flohr nu întreprind nimic în Apărarea slavă și partida se termină remis.

Fine câștigă o partidă bună și grea contra lui Botwinik.

Keres și Euwe — după o partidă foarte agitată — fac remis.

RUNDA II-a

Botwinnik-Keres remis
Euwe-Flohr 1-0
Capablanca-Aljechin remis
Reschewsky-Fine 0-1.

Fine — care nu prea era socotit printre favoriți, are acum cele mai mari șanse.

Dăm partida: Euwe-Flohr, jucată în runda II-a.

Alb: M. Euwe — Negru: S. Flohr

Concursul „A.V.R.O."

8 Noemvrie 1938

1. d2-d4 Cg8-f6. 2. c2-c-4 e7-e6. 3. Cg1-f3 Nf8-b4. 4. Nc1-d2 Dd8-e7. 5. g2-g3 Cb8-c6 6. Nf1-g2 Nb4xd2 7. Cb1xd2 d7-d6 8. 0-0 0-0 9. e2-e4 e6-e5 10. d4-d5 Cc6-b8 11. b2-b4 Nc8-g4 12. Dd1-c2 c7-c6 13. Cf3-h4 c6xd5 14. e4xd5 (Majoritatea pionilor albi pe flancul reginei are un rol precumpănitor în această partidă). a7-a5 15. a2-a3 Cb8-a6 16. Dc2-b3 (In jocul pozițional, Euwe este neîntrecut!).

De7-d7 (Incearcă să schimbe nebunul g1) 17. Tf1-e1 Ng4-h3 18. Ng2-h1 a5xb4 19. a3xb4 Ca6-c7 20. Ch4-g2 Nh3xg2 21. Nh1xg2 h7-h6 22. Cd2-f1 Tf8-c8 23. Cf1-e3 (jocul albului este foarte clar!) Cc7-a6 24. c4-c5 ! (O străpungere foarte spirituală: calul vine foarte puternic la c4!) d6xc5 25. Ce3-c4. Dd7-d8 (Se amenința Cb6) 26. Cc4xe5 Ca6xb4 27. d5-d6! Ta8xa1 28. Db3xf7+ Rg8-h7 29. Te1xa1 Dd8xd6 30. Ng2-e4+! (Mica surpriză!) Rh7-h8 (După Cx e4 31. Df5+Rh8 32. Dxc8+ Rh7 33. Df5 urmat de Ta8) 31. Ce5-g6+ Rh8-h7 32. Cg6-e7+ Negru cedează deoarece se pierde turnul c8 și apoi în câteva mutări partida. După 32... Cxe4 33. Df5 + aduce varianta amintită la mutarea 30-a.

O partidă bună a d-rului Euwe.

Clasamentul după primul tur (șapte runde):

1) Fine 5½ p., 2) Keres 5 p., 3) Botwinik 4 p., 4) Capablanca 3½ p., 5—6 Reschewsky și Aljechin 3. p., 7—8) Euwe și Flohr 2 p.

Vom da în cronica cealaltă detalii asupra tuturor rundelor și una din partidele câștigate de Keres.

B.

CREANGA DE MĂLIN

(URMARE DIN PAG. 9)

— Ei, haide, liniștește-te... Nu zău, te pomenești că mi se întorc tovarășii și dau peste noi tocmai acum.

In clipa aceea ar fi trebuit să plec numai decât. Dar n'am plecat fiindcă amândoi eram stăpâniți de aceiași dorință josnică a împreunării, isvorâtă din conștiința că în odae, nu eram decât noi doi. Eu bunăoară con tinuam să stau pe loc, căutând să mă 'nșel, ca și cum aș fi așteptat să intervină vreo schimbare.

— Așteaptă puțin și ai să vezi că am să-ți aranjez puțină poezie, — exclamă el și stinse lampa.

Rămași în întuneric, lucru de necrezut, începusem parcă să mă simt mai bine, fiindcă nu-mi mai săreau în ochi paturile, sticlele de untdelemn și gunoiul de pe scânduri.

M'apropiai de fereastră și mă întorsei cu spatele spre el. Inima îmi bătea așa de tare că parcă îmi răsuna în urechi. Rămăsesem nemișcată, așteptând cu groază dar și cu plăcere să se petreacă ceva, ceeace eram siguri s'o să se întâmple din clipa în clipă.

In cele din urmă el se apropie de mine și începu să mă mângâe pe gât, apoi se opri, probabil, să privească pe fereastră. Eu nu-i puteam ghici direcția privirilor lui, pentru că stăteam cu spatele la el. Ii eram totuș recunoscătoare că mă mângâe și aș fi vrut ca mâna lui să rămână cât mai îndelungat pe gâtul meu.

El însă începu să dea semne de nerăbdare.

— Dar dece te încăpățânezi să stai nemișcată la fereastră, — mă întrebă el amintindu-și probabil că din moment în moment, tovarășii lui ar putea cădea peste noi, găsindu-ne stând la fereastră fără nici un rost.

Și în clipa ceea mă trase de mână spre pat.

Eu însă mă dădui în lături speriată.

— Ei. Haide... Haide. Nu-ți fie teamă Vino să mai stăm puțin și aici.

Eu totuș, continuam să stau cu spatele la el, mulțumindu-mă să dau negativ din cap, ori de câte ori încerca să mă departeze dela fereastră. e

La un moment dat, el își luă mânile de pe mine. Câtva timp, tăcurăm amândoi. Eu stăteam nemișcată așteptând emoționată ca el să se apropie din nou de mine, ca să mă sărute poate, pe gât sau pe umeri.

Dar când se hotărî în fine să se apropie nerăbdător de mine, în loc să mă sărute el începu să mă tragă cu putere dela fereastră.

— Dar ce vreți să faceți cu mine? îl întrebai eu făcând un pas în direcția în care mă trăgea mânile lui. Intrebarea mea fusese aproape involuntară, cașicum prin aceste cuvinte aș fi vrut să-i îndepărtez atenția de la pașii mei, cari luară fără să vreau direcția indicată de mâna lui.

— Ai să ne odihnim puțin pe pat. Să nu stăm tot în picioare.

Deși părea nehotărît, el nu se putu abține să nu exclame pe un ton puternic:

— Haide odată... La ce bun să ne pierdem vremea numai cu discuții.

Deși cuvintele lui mă răniră adânc când încercai să fac un pas înapoi, îmi prinse mâinile cu hotărîre, strigându-i enervat:

— La ce dracu te-oi fi împotrivind atât? De ce ne enervăm amândoi degeaba?

Simții apoi că mă cuprinde în brațe și mă culcă pe marginea patului desfăcut. Aveam impresia că nu mă culcă în pat ci că vrea să mă arunce undeva ca să mă poată scufunda cu totul.

Tremurând de ciudă, încercai, să scap din strânsoarea brațelor lui, hotărâtă de data asta s'o iau la fugă și să nu mă mai întorc.

Dar... dragă Vera, era prea târziu.

Când ne-am sculat din pat, el se grăbi s'aprindă lampa.

— Ce vrei să faci? — îi strigai eu înspăimântată și îndurerată. Nu ne trebue lumină.

El mă privi o clipă mirat, apoi ridicând din umeri, stinse lampa și începu să orânduiască așternutul patului, scuzându-se rușinat:

— Trebue să fac puțină ordine în patul lui Vanea, fiindcă altfel o să ghicească ce s'a întâmplat cu noi.

Eu mă îndepărtai tăcută de pat și îndreptându-mă spre fereastră, îmi aruncai ochii afară, cu mintea și simțurile absente.

El, nu știu ce tot căuta cu atenția încordată. După ce aranjă patul din nou, se aplecă în jos, îngenunche pe scânduri, umblă de-abușelea câtva timp, apoi ridicându-se iar în picioare, făcu spre mine un gest cașicum ar fi vrut să-mi arunce ceva. Eu scăpai fără vrere un oftat adânc și întorcând capul spre el, silindu-mă din toate puterile s'alung gândul dureros ce mă rodea, întinsei mânile spre el.

— Uite-ți acele cari le-ai pierdut, — îmi spuse el, punându-mi-le în mâna întinsă spre el. De când tot bâjbâi pe întuneric ca să le găsesc... Dar dece stai așa pe întuneric!... E timpul să pleci... c'altminteri dă tovarășii peste noi. Hai să te conduc până la ușa din dos, fiindcă cea din față e încuiată.

In timp ce îmi îmbrăcam pardesiul, el m'aștepta în picioare, grăbit probabil, ca să-mi arate pe unde s'o iau pe scara din dos. Dar nici unul din noi nu rostea niciun cuvânt... Ba parcă ne temeam chiar să ne privim în față.

Când ieși afară zăpăcită de cele petrecute, mă trezii rătăcind pe străzi, în mod mașinal și fără nici o țintă în minte... La un moment dat mă cutremurai de groază, simțind ceva metalic în mână.

Imi amintii însă imediat că în mână nu strângeam decât acele pe cari el mi le întinse la plecare. In momentul acela însă, eram așa de absentă, că începusem să le examinez cu oarecare curiozitate. Și totuș nu era decât niște ace de cap și nimic altceva.

Continuând a ține acele în mână o pornii spre casă sdrobită, cu mersul șovăitor, ca un om bolnav. Iar firul de mălin mi-atârna la piept ofilit, ca o cârpă.

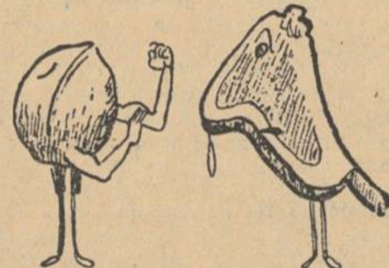
Și aceiași noapte clară învăluia orașul ca și acum două ore. Aceiași lună plină plutind deasupra acelorași acoperișuri ale caselor din oraș, iar în aer se împrăștia aceiași aromă nouă de flori de mălin, de măr și de iarbă proaspătă.

Traducere de MARIA VAVILINA

Note științifice

VALOAREA NUTRITIVĂ A NUCILOR

Din ultimele cercetări făcute de specialiștii în chimia alimentară, rezultă că nucile reprezintă alimentul cel mai concentrat. Intr'adevăr, s'a stabilit că 16 grame de miez de nucă au aceiaș valoare nutritivă ca

și o porție normală de friptură de vacă. Ținând seamă pe de altă parte, de gustul delicios al acestui fruct, rezultă că se impune o propagandă intensă consumului acestui prețios aliment.

In toată Europa cafea cu lapte, cafea cu lapte cu Franck

NUMĂR INCHINAT
VIZITEI
pe care M. S. Regele Carol II a făcut-o
IN ANGLIA
și amiciției dintre cele două țări
Inrudiri regale
Rolul femeilor la Curtea Angliei
Când a sosit primul englez în România și când a fost primul român în Anglia
Obligațiile unui Suveran
Viața de club în Anglia
Precum și peste 100 fotografii, înfățișând viața în Marea Britanie și la Curtea Regală engleză și cele mai importante momente din vizita Suveranului nostru
AU APĂRUT IN
REALITATEA ILUSTRATĂ
● Număr special în culori ●
48 pagini 10 lei.

INSEMNĂRI şi POLEMICI

Pribegii: Erich Maria Remarque

Ne amintim, încă, faima romanului de războiu „Nimic nou pe frontul de Vest", cu care a debutat acest puternic om de talent, îndată după războiu. A publicat, acum în urmă, unul din cele mai frumoase romane de după războiu, tradus în franţuzeşte „Les Camarades", în ediţia N. R. F. In prezent Remarque este unul din izgoniţii ţării sale în care a cunoscut gloria cea mai strălucitoare cu romanul său de războiu.

Deşi cu părul şi sprincenele roşcate, nu este evreu. La întrebarea pe care i-o pune, într'un interview, D-na Delpeck, dacă nu sufere de nostalgia ţării sale, el răspunde neted:

— „Dar de ce? Eu nu sunt evreu!" îi riposteazā el. Apoi adaogă: „Da, da, orice s'ar spune Evreii erau cei mai patrioţi dintre Germani. S'a observat că, până în anii din urmă, cei care se expatriau de bună voie din Germania, nu erau Evrei. Şi chiar cei care nu s'au dezlipit de acolo de cât în ultimul minut, fiind izgoniţi sau persecutaţi, nu pot să se mângâe şi s'o uite. Eu, urmează Remarque„ „privesc sentimentul naţional ca o valoare când el serveşte ca bază de cultură şi progres, nu când proclamă încrederea absurdă în el ca într'un popor superior tuturor vecinilor.

Remarque a părăsit Germania în 1929, când au apărut cele două romane renumite în sute de mii de exemplare şi s'au tradus în multe limbi: „Nimic nou pe frontul de Apus" şi „După"...

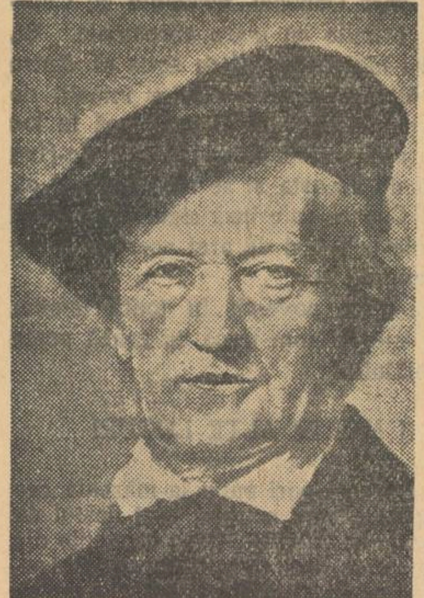
A călătorit doi ani cu automobilul prin Europa şi, trecând pe lângă Lacul Magiore, a văzut o căsuţă care i-a plăcut şi pe care a cumpărat-o. Acolo, în acel colţ liniştit îşi are el cărţile favorite şi câteva lucruri iubite, covoare, tablouri, obiecte de artă şi câţiva câini care-l aşteaptă mereu cu dor şi-l primesc cu alai de bucurie. Dar din nefericire vine prea rar, căci peisagiul fiind prea frumos, nu poate scri acolo şi apoi viaţa sa se petrece în veşnice călătorii împărţindu-se între Elveţia

şi Hollywood, căci în curând vom admira marele film pe care l'au scos Americanii din ultimul său roman „Les Camarades".

Revenire la Wagner

Wagner e mai popular de cât ori când. Mulţimile se mulţumesc

azi să asculte muzica lui, fără a se mai interesa de comentarii şi exegeze. Ultimile pagini din Walkirii care erau privite ca fiind inexecutabile, sunt azi redate de toate orchestrele din lume. Vizitatorii dacă nu se mai duc la Beyreuth ca „pelerini", sunt din nou destul de numeroşi. Ringul, Tristan şi Maeştrii, sunt singurele care au săli pline cu toată ruina dramei lirice şi catastrofele financiare universale.

Radio la rândul său asigură o soartă fără de pereche bătrânului vrăjitor. Deci Wagner a triumfat chiar asupra Wagnerismului şi a Wagneriştilor

Nu mai e mare lucru de spus asupra lui. Cele câteva probleme biografice, care au mai rămas sunt probabil insolubile, iar în ceia ce priveşte technica, magistrala carte „Romantische Harmonik" a lui Kurt a epuizat chestia pentru generaţia noastră.

Iconografia lui Walter este prodigioasă. Colecţionarul şi eruditul, Robert Bory care a selecţionat şi stabilit alegerea pentru Liszt, a creat şi o „Viaţă şi Operă" a lui Richard Wagner, prin chipuri şi imagini. (Edit Horizons de France) care e cea mai vie şi mai bogată. E singura carte pe care o mai poate deschide şi fiilui cineva care s'a hrănit de tot ce a apărut până în prezent în această materie. Cele două sute de pagini de la început ne aduce la Wagner, ne strâng împrejurul lui Wagner, pe lângă maiştrii lui, rudelor, prietenilor şi duşmanilor lui, de la Samuel Wagner, strămoşul din secolul al XVII-lea, până la eterna Cosima şi la fotograful lui Siegfried Wagner cu familia sa în 1920.

Frunte mândră, profil puternic, bărbia poruncitoare, chip obsedant care domină arta modernă, astfel ni-l reprezintă această carte admirabilă, fie în pânzele şi sanghinele lui Lenbach, fie în nenumărate fotografii mai puţin cunoscute, între 1862—1864, la Viena, Moscova, Munich, toate mai frumoase unele decât altele. Apoi pe lângă palatele de la Venezia, casa de la Riga, de la Zuerich, înainte de Wegendonck, vila de la Penzing şi prima slabie de la Beyreuth, înainte de Wahnfried.

Nou! A apărut

8 LEI AVENTURA ROMANE DE ACŢIUNE ŞI PASIUNE

LOUIS BOUSSENARD

MILIOANELE LUI VULPE-ROSIE

Taina ...... Prin foc şi apă! Trecerea tropicului. Uluitoare aventuri australiene.

8 Lei — La chioşcari şi librari

Conferenţiarii „Gândirii Europene"

D. HENRI GEORGE MEITANI

Scandal în lumea bună

D. Tudor Teodorescu-Branişte a terminat un nou roman care va apare chiar în cursul acestei ierni. Titlul probabil va fi „SCANDAL IN LUMEA BUNA".

Acţiunea se petrece între anii 1928—1930, în lumea politică, teatrală şi gazetărească.

Fapta

Anul II No. 13.

Sunt cu adevărat lăudabile strădaniile d-lui Dr. Doran, conducătorul acestei publicaţii de a o face să apară cât mai regulat şi cât mai îngrijit. Ultimul număr apărut aduce acelaş spirit vioiu şi combativ. Din mănunchiul de tinere colaborări remarcăm articolele semnate de d-nii Dr. Doran. Şerban Petrescu şi Paul Păun.

Prietenia literară

Anul I. No. 1.

Este o revistă care apare la Calafat. Din întreg cuprinsul remarcăm epigramele şi răspunsurile date la Poşta Redacţiei, cari vădesc spirit şi bun simţ. Dacă s'ar aplica realmente criteriile cari călăuzesc răspunsurile date la Poşta Redaţiei, revista aceasta ar putea să fie cu adevărat o făclie într'un colţ de provincie. Prietenia este bună, dar nu în materie de literatură...

Pagini literare

Anul V, No. 9—10.

Revista condusă de d. Teodor Murăşanu aduce în ultimul număr o serie de interesante colaborări, din care remarcăm articolul d-lui Z. Barbu. Poezia, căeria i se face un loc cuprinzător în paginile revistei, ar trebui totuşi văzută printr'o prismă mai obiectivă, şi numai după aceea publicată. Foarte interesante, vii, lucide, cronicile şi însemnările.

Preocupări literare

Anul III, Nr. 9.

Revista Soc. Prietenii Istoriei literare, condusă de d. Prof. Petre V. Haneş cuprinde în numărul apărut pe Noembrie un bogat material documentar şi critic. Semnalăm articolele d-nei Elena Eftimiu şi ale d-lor Gh. Neagu, M. Littman, Epure, R, Cru şi Dan Smântănescu.

Afirmarea

Anul III Nr. 10—11,

revistă editată de despărţământul „Astra" — Satu Mare.

„Cerul nostru"

numărul pe Noembrie, organ de propagandă aviatică, editat de A.R.P.A.

Traduceri

Am primit la redacţie o serie de traduceri în limbile elină şi sanscrită şi anume: „Despre prietenie" de Lucian, „Hero şi Leandru" de Musaens şi „Povestea lui Nala" episod din Mahăbhărabata, datorite d-lui prof. Th. Simensky din Chişinău. Deasemeni şi broşurica „Tradiţia în patria lui Gandhi" apărută în Colecţia „Cunoştiinţe Folositoare" şi datorită tot d-lui prof. Th. Simensky. Vom reveni mai pe larg asupra acestor lucrări.

Dr. A. Şaim:

Tuberculoza, boala vindecabilă cu o prefaţă de Dr. M. Nasta

Literatura de popularizare ştiinţifică se încadrează în marea operă de luminare a masselor. De aceea orice lucrare în direcţia aceasta este bine venită şi aceasta cu atât mai mult cu cât autorul unei asemenea lucrări abordează probleme cari vin în contact direct cu interesele colectivităţii. Este cazul lucrării pe care ne-o prezintă d. dr. A. Şaim: Tuberculoza, boală vindecabilă.

Pentru cei mai mulţi, tuberculoza nu este numai o boală incurabilă. dar chiar o condamnare cu execuţie rapidă. Ei bine, d. dr. Şaim în lumina ultimelor cercetări ştiinţifice, cu date şi citate cari nu suferă contrazicere, lămureşte pe deplin că această credinţă este cu totul eronată. Tuberculoza este o boală perfect vindecabilă, fireşte, cu condiţia ca bolnavul să ştie cât mai grabnic că este bolnav, ceeace în majoritatea cazurilor nu este aşa şi apoi ştiindu-se suferind să urmeze întocmai terapeutica modernă.

D. dr. Şaim dă indicaţiuni preţioase cu privire la simptomele cu cari debutează infecţia tuberculoasă, la ajutoarele urgente în cazurile acute, de pildă forme grave hemoptoice şi la tratamentul pe cari trebue să-l urmeze bolnazul, în general.

Lucrarea cuprinde date statistice foarte interesante şi o serie de concluziuni cari îndreptăţesc pe deplin titlul lucrării, şi pe care o recomandăm călduros cetitorilor.

T.

Pregătiri pentru premiile literare

La Paris au început întrunirile diferitelor comisiuni şi jurii pentru premiile literare. Astfel s'au întâlnit curieriştii literari, care, au întemeiat Premiul Sévigne, ce se va acorda numai femeilor. Se vorbeşte despre Luce Amy, autoarea romanului „Anna, premier visage", de Marguerite Yourcenar şi de Pauline Carton autoarea unor amintiri teatrale care ar putea lua premiul.

Apoi juriul marelui premiu literar al oraşului Paris, care s'a atribuit anul trecut lui Roger Martin du Gard. Premiul de anul acesta trebuie să fie dat, unui poet şi se vorbeşte de Leon-Paul Fargue, urmat de aproape de Jacques Dyssord.

Juriul Theophraste Renaudot s'a ocupat de un înlocuitor d-rei Odette Pannetier care s'a retras. Locul s'a dat lui Mauriciu Noel, dela Figaro.

Cei „zece" dela premiul Goncourt şi care n'au fost decât şapte, s'au adunat ca de obiceiu, la o masă ca să degusteze, „la matelote d'anghieu" jambonul copt în crustă de pâine, cu vinul alb tradiţional. La această masă nu s'a vorbit însă încă de candidaţi, ci mai mult de importanţa premiului, care va fi atribuit la 7 Decembrie viitor.

O carte de umor

„Republica Barbă-Rasă"

Tânărul scriitor, d. Paul I. Daniel ale cărui schiţe umoristice au fost remarcate în paginile revistelor „Bilete de papagal", „Adevărul Literar", etc. va da la iveală un volum intitulat: „Republica Barbă-Rasă".

Bun cunoscător al mahalalei româneşti, d. Paul Daniel va înfăţişa în întâia sa carte, viaţa plină de pitoresc şi de culoare a unui vechi cartier bucureştean.

Volumul se află sub tipar şi va apărea în cursul lunii Decembrie în editura „Cartea Românească".

Davicion Bally-revoluţionarul dela 48

D. Ioan Massoff a făcut să apară o parte intitulată „**Davicion Bally — revoluţionarul dela 48**".

Este vorba de un interesant studiu istoric în care este cuprinsă viaţa agitată a unui revoluţionar, mulţumită căruia mişcarea nu a fost înăbuşită în sânge.

Cartea, scrisă în stilul vioi, specific autorului, aduce interesante contribuţii la trecutul Bucureştilor. O carte ce se ceteşte cu folos şi asupra căreia vom reveni.

Artistele noastre

MILITZA PĂTRAŞCU

Nemurire

Cetind „Poşta redacţiei" a unei revistuţe de provincie de curând apărută. ai putea crede că în cuprinsul acestei publicaţiuni vei găsi lucruri de calitate. Sunt răspunsuri spirituale, cari vădesc un admirabil bun simţ. Din păcate, cuprinsul infirmă cu totul această bună impresie, fiindcă iată, cam ce material literar publică revista :

Haideţi să vedem
Pe unde,
Strugurul cu boabe coapte,
Să nu-l culegem
Şi-ascunde
Ciorchini negrii ca de noapte.

Şi mai departe :

Prieteni, ascultaţi :
De-acuma
Tinereţea ne-amurgeşte...
Anii's aripaţi...
Şi bruma,
Floarea vieţii ne-o păleşte.

Insă... ia priviţi
Cum vine
Bachus, pe-un butoiu călare...
Voi să vă pitiţi
Ca mine
Când el trece la plimbare.

Ajuns lângă noi,
Ca hoţii
Să-l luăm fără de ştire
Şi sărind apoi
Cu toţii
Să-i furăm din... nemurire.

După cum cetitorul poate singur controla, cadenţa versurilor este cam neregulată, adică pe două cărări... Ceeace dovedeşte că „poetul" s'a ţinut de cuvânt şi a furat cam mult din nemurirea lui Bachus.

Se'nfăşoră

Din aceeaş revistă :

Ca o epavă prinsă în ceţele de nori,
Mă simt acuma singur şi-atât de obosit :
In juru-mi plutesc umbre tăcute şi dureri
Şi inima mea bate din ce în ce mai rar
Din apele uitării adânc aş vrea să beau!
Să mă 'nfăşor în pânza eternelor tăceri.

Infăşoară-te, dom'le, mai repede, până nu te-apuci iar să compui alte „versuri"...

Pesimism

In aceiaş revistă un domn colaborator ne lămureşte într'un articol „Motivarea pesimismului" de ce nu poate să fie optimist. Cazul este special şi este, oricum, înduioşător. De aceea ne grăbim să-i oferim o reţetă care nu numai că-i va risipi pesimismul, dar îl va face să petreacă admirabil: Să-şi recitească proza...

Pedeapsă

Un amator spune în cuprinsul unui articol plin de lucruri fără sens: „Trebuia să lucrez inteligent până la capăt, dacă nu doream să fiu pedepsit de viaţă".

Desigur, viaţa l'a pedepsit cu munca silnică. Cel puţin 20 de ani...

Ce este poezia?

Un domn critic lămureşte într'un esseu: „Ce este poezia"? Ştiţi ce este? Ascultaţi :

„Este ca un val de căldură care-ţi înfierbântă mintea. Auzi un susur, o melodie ce n'a mai fost cântată. Te'mbată, te'ncântă. Căldura-ţi în- Căldura-ţi încinge fruntea. Tâmplele-ţi bat ca două ciocane. Melodia stărue. Prinde contur, formă. De-acum în colo, nu mai este leac".

Ba da! Ventuze cu sânge la ceafă...

Cadril şi polcă

Şi acelaş domn critic continuă : „Inspiraţia de multe ori ar putea fi asemuită cu un dans de altădată".

Cu cadrilul, de pildă. Sau cu polca pe furate... Mai ales că e vorba de inspiraţie.

Urcuş

O domnişoară exclamă victorioasă într'o poezie care ar trebui să fie filosofică :

„Mă urc sus, tot mai sus".

Noroc că poezia este filosofică, altminteri am fi putut crede că autoarea se urcă... jos, tot mai jos...

De vânzare

Aceiaş domnişoară poetă filozoafă ne spune ceva mai departe :

„Ascultaţi cuvintele profetice : Bucuriile vieţii sunt de vânzare pretutindeni".

Şi, mă rog matale, cum se vând: cu metrul sau cu kilogramul ?

Vocaţia literară se moşteneşte?!

Nu întotdeauna răspundem noi. Totuşi sunt destule cazuri în care vocaţia copiilor oamenilor mari se manifestă într'un fel sau altul. Intre acestea se găseşte şi fiica lui Henri Bordeaux care a debutat în 1922 cu o lucrare scurtă „Les

MARIA STUART

Chateaux en Syre", care deşi era scrisă de o copilă de 18 ani, în urma unei călătorii în orientul francez cu tatăl său, dovedea calităţi de scriitoare.

Bourget s'a oferit chiar să scrie prefaţa primului volum pe care-l aşteaptă după această încercare tinerească. In adevăr în 1923 Paule Bordeaux scrise primului său volum: „Sur la route de Palmyre".

Dar dela această scriere, fiica scriitorului a făcu un mare pas înainte, cu cele două volume: Marie Stuart, Reine de France et d'Ecosse" şi „Marie Stuart, les Prison et la mort" (Plon), operă istorică plină de viaţă şi în acelaş timp precisă şi documenată, care confirmă vocaţiunea, ce s'a manifestat „În lumina Orientului şi în oraşul mort al împărătesei Zenobia.

Teatrul ambulant

De zece ani îşi continuă sforţarea un teatru ambulant în Franţa, cu noscut sub numele de „Les Comediens routiers". Plecând în Alsacia, în Burgundia şi Elveţia, au dat înainte o reprezentaţie la „Cité Universitaire". Programul lor bogat e interesant prin variaţia numerilor: cântece, recitări chorale, jocuri burleşti, un „nô" japoneză, o moralitate comică, „Les Fourberies de Scapin". Intenţia în alcătuirea acestui program era de a se apropia de „Cinema" şi de „Music Hall". De fapt acest teatru ambulant este creat pe ideia reînvierei „Comediei del Arte" cu vechile reprezentaţii ale teatrului burlesc italian. Aceasta le-a permis contactul direct cu poporul şi numele său actual este „Theatre des Loisirs". Actorii au izbutit să păstreze în public, prin veselia, antrenul şi tinereasca lor atitudine, care desghiaţă sala de obiceiu nehotărîtă şi indiferentă. La „Cité Universitaire" toţi, tineri şi bătrâni, s'au inseninat şi au râs cu voe bună. „Les Fourberies de Scapin, atât de greu de reprezentat de obiceiu, s'a jucat fără să se simtă nici o disonanţă şi cu toată atmosfera sa originală, pentru că autorii trăiau ei înşişi rolurile lor şi desfăşurând o ardoare şi dorinţă de a face să trăiască opera lor, care s'a comunicat şi în sală.

A APĂRUT | No. 403

Cinema

Cum arată un atelier de filmare

POLA NEGRI

INTERNATĂ LA DACHAU? — CELEBRA VEDETĂ E ACUZATĂ DE SPIONAJ —

CE GEN DE SCENĂ DE DRAGOSTE PREFERAŢI?

O anchetă amuzantă în lumea vedetelor europene

CHARLOT PE VREMEA CÂND ERA ACTOR DE MUSIC-HALL

A FOST FILMAT RĂZBOIUL CHINO-JAPONEZ

CĂLĂTORIA LUI MARCO POLO

Prelucrare de GH. I. GEORGESCU

DESPRE NOBILA CETATE CHINSAI

hinsai este o prea măreață cetate și aceasta o spune chiar numele ei, care însemnează „orașului cerului".

Intr'adevăr, orașul acesta este cel mai frumos și cel mai nobil care a existat undeva. Și aceasta e ușor de bănuit dacă se ține seama că aici a fost capitala regilor provinciei Mangi. Ați văzut, de altfel, cât a ținut și ultima regină la acest oraș, rămânând să-l apere până la urmă în fața armatelor lui Baian. In fața frumuseților sale, m'am plecat însuși eu, Marco Polo, care le-am văzut aevea.

Cetatea Chinsai are ca la o sută de mile în circonferință și în jurul și în cuprinsul ei se află vre-o douăsprezece mii de poduri boltite, făcute din piatră în așa fel ca pe sub partea cea mai ridicată să poată trece o corabie de mare bord. Nu e deloc de mirare că se găsesc atâtea poduri, căci orașul este așezat în întregime pe apă, care îl înconjoară de toate părțile. E nevoe, așa dar, de acestea, ca să se poată trece dela o stradă la alta și să se poată astfel circula. La fiecare din aceste poduri fac de pază zi și noapte doisprezece oameni

Meseriile de aici sunt organizate în douăsprezece bresle, fiecare din acestea ocupând un cartier de douăsprezece mii de case, în care încap zece, cincisprezece, treizeci și chiar patruzeci de persoane. Se înțelege că cea mai mare parte dintre aceștia sunt lucrători, cari fac ceea ce le cer meșterii lor și tot ceea ce e nevoe, pentru că de aici își procură cele trebuincioase o mulțime de alte orașe ale acestei provincii. Sunt aici atâția negustori — și încă dintre cei bogați — încât nimeni nu le-ar putea prididi numărul.

Persoanele de frunte și soțiile lor, tot așa ca și capii corpurilor de meserii, nu pun mâna pe lucru, ci huzuresc și se desfată ca niște regi.

Femeile lor sunt foarte frumoase, căci au chipuri de îngeri, nu altceva.

Spre sud de oraș este un lac ca de treizeci de mile înconjur, iar în jurul acestuia sunt o mulțime de palate și de case frumoase, atât de minunat făcute, că nimeni nu și-ar putea închipui altele asemenea. Acestea sunt locuințele gentilomilor și ale celor de seamă. In mijlocul lacului, sunt două insule și pe fiecare din acestea se află câte un palat, nespus de bogat și de frumos împodobit, de parc'ar fi palate împărătești. Aici se fac toate nunțile și serbările mari, căci în interiorul lor se găsesc toate cele trebuincioase pentru aceasta, ca saloane fastuoase, vesele și tacâmuri.

In interiorul orașului se vede un munte pe care se află un turn. In vârful acestui turn stă de veghe în permanență un om care trebue să observe incendiile ce s'ar declara și cari se întâmplă destul de des, deoarece orașul are o mulțime de case din lemn. Paznicul anunță focul prin toacă într'o tablă de lemn, care se aude până în depărtare.

Toate străzile orașului sunt pavate în piatră sau în cărămidă și tot așa sunt toate drumurile și șoselele din întreg cuprinsul provinciei Mangi.

In acest oraș se găsesc vre-o patru mii de băi și încă dintre cele mai frumoase de pe lume, și mai bine instalate, căci localnicii se îngrijesc foarte mult de curățenia corpului. Ele sunt atât de încăpătoare, încât în fiecare, pot face bae o sută de persoane de odată.

Dar să vă spun ceva și despre o altă regulă care se urmează în această cetate, ca și în toate celelalte din provincia Mangi. Aflați că fiecare locuitor are obiceiul să scrie pe ușa casei numele său, pe acela al soției, al fiilor, al soțiilor acestora, al sclavilor, în sfârșit numele tuturor a-lor casei, tot așa ca și numărul cailor. Iar dacă survine vre-o schimbare, aceasta e arătată numai decât, astfel că în tot momentul guvernatorul cetății își poate da seama despre locuitorii săi.

Mai iată și o altă obișnuință, tot atât de frumoasă: toți aceia cari au hanuri în care sunt primiți călătorii spre găzduire, trebue să înscrie numele tuturor acestora și ziua când ei au venit, pentru ca astfel Marele-Han să aibă știre despre oricine vine în țările sale.

Cât despre veniturile pe cari Marele-Han le trage din această bogată cetate, ce v'aș putea spune? Aflați într'un cuvânt că eu, Marco Polo, am auzit adesea spunându-se că acestea se evaluează la cincisprezece milioane șapte sute de mii de pungi de aur și aceasta numai de aici. Ați mai auzit de altele asemenea?

Vom părăsi acum această cetate și ne vom opri foarte departe, căci a vă vorbi despre toate locurile întâlnite, aceasta ar însemna să lungim prea mult vorba, mai ales că despre multe din acestea n'am avea să vă spunem, poate, cine știe ce. Vom lăsa astfel la oparte India de nord, unde Don Marco rămase mai multă vreme; apoi insula Sipingu, provincia Cianba, marea insulă Iava, insulele Sandar, Candur, Pentam și Iava minoră, regatele Samara, Dagraian, Labrin și Fandur; apoi insulele Angaman, cu locuitorii ei cu capete, dinți și ochi ca de câine și insula Seilan, oprindu-ne, în sfârșit, la provincia Maabar.

DESPRE MAREA PROVINCIE MAABAR

pre apus, la șaizeci de mile de insula Șeilan, și pe continent,se află marea provincie Maabar, care se numește și „India mare".

Nici această provincie nu se lasă mai pre jos în bogății, căci poate trece printre cele mai avute țări de pe lume. Și cum n'ar fi așa, când aici se găsesc cele mai mari și mai frumoase perle? Această provincie are un golf la mare, înspre insula Seilan. Apa acestui golf este atât de mică, încât în unele locuri n'are mai mult de două picioare adâncime. In golful acesta se găsesc o sumedenie de perle, încât locul acesta poate fi considerat patria perlelor. Și pe drept cuvânt, căci în fiecare an dela începutul lui Aprilie și până la jumătatea lui Mai, mișună pe fundul acestui golf stridii în a căror carne se găsesc perlele.

In toată această provincie a Maabar-ului n'ai să găsești un croitor, pentru că indigenii umblă goi tot anul. Insuși regele umblă astfel și nu se distinge dintre ceilalți decât printr'o fâșie de mătase cu care este încins și printr'un colier de pietre prețioase pe care îl poartă la gât. Singur colierul acesta este o comoară prin rubinele, safirele, smaragdele și celelalte pietre prețioase din cari e format. Tot la gât, regele mai poartă un șirag din patru sute de pietre prețioase, adică atâtea pietre câte rugăciuni înalță în fiecare zi către idolii lor.

Un obicei de aici este acela ca atunci când regele moare și i se arde corpul, toți boerii săi credincioși să se arunce în foc și să moară împreună cu el, ca astfel regele să-i aibă în tovărășia sa pe lumea cealaltă.

Un altul este acela al sinuciderii înaintea idolilor care este practicat de către cei condamnați la moarte. Aceștia, zicând că moartea pe care le-o rezervă condamnarea, n'ar folosi la nimic, se prezintă regelui și cer să le îngădue să se omoare singuri în onoarea cutărui idol, crezând că astfel moartea lor are mult mai mult sens. Se înțelege, rugămintea le este întotdeauna ascultată.

Dar câte alte obiceiuri pe aici! Iată-l astfel pe acela ca atunci când bărbatul moare și i se arde corpul, soția lui să se arunce și ea în flăcări și să moară odată cu el, viața ne mai având altfel niciun farmec pentru ea.

Altceva demn de remarcat este obiceiul ca ei să stea întotdeauna jos pe pământ și nicidecum mai onorabil, zicând că stând pe scaun sau pe altceva, ar disprețui pământul din care au ieșit. Până și regele observă cu strictețe acest obicei.

N'ai să găsești printre ei vreunul care să omoare animale. Când vor să mănânce carne de berbec, de orice altă vită sau de pasăre, ei pun pe arabi să le tae sau pe alți oameni cari nu sunt de legea lor. Nici în ruptul capului nu mănâncă însă carne de bou, pentru că acesta este animalul pe care ei îl adoră.

Toți bărbații și femeile se scaldă în apă, spălându-și tot corpul, de două ori pe zi: odată dimineața și odată seara, iar aceia dintre ei cari nu fac aceasta, sunt priviți ca eretici.

Cei mai mulți dintre ei se abțin dela băutura vinului, iar aceia cari beau, sunt declarați incapabili de a servi ca chezași sau ca martori, tot așa după cum sunt și navigatorii pe mare, căci ei zic că trebue să fie cineva sărit din minți ca să meargă pe mare.

Nicăiri pe lume nu se crede în semne mai mult ca aici și fiecare animal sau pasăre însemnează pentru ei un semn bun sau un semn rău. Când cineva pleacă la drum și întâlnește ceva care după ei e semn rău, se întoarce din drum numai decât.

Dar câte și câte alte obiceiuri. Le vom lăsa, însă, și vom trece la un alt regat, anume Mutfili

REGATUL MUTFILI (MOSUL)

utfili este un regat care e condus de o prea înțeleaptă regină. Sunt patruzeci de ani de când acesteia îi muri soțul și de atunci ea își conduce regatul în dreptate și în liniște, ceea ce face ca să fie foarte iubită de popor.

Aflați că în această țară sunt mai mulți munți. In aceștia se găsește diamant atât de mult, încât întotdeauna după ploae poate fi cules de pe urma șuvoaelor cari s'au scurs din munți.

Dar să vă spun cum se scoate diamantul de aici, când nu plouă, adică în timpul verii, când nu cade picătură de ploae. Cum diamantul se găsește de obicei prin văile adânci și prin prăpăstiile acestor munți și cum pe aici nu e chip ca omul să umble din cauza șerpilor cari mișună, iată ce fac localnicii:

Iau bucăți de carne și le aruncă în fundul acestor văi și prăpăstii. Acestea când cad jos, diamantele se lipesc de carne. Ori, pe deasupra acestor văi și prăpăstii, sboară o mulțime de vulturi albi în căutarea șerpilor cu cari se hrănesc. Când aceștia zăresc carnea, numai încep să dea târcoale locului, iar după aceea se reped în fundul prăpăstiilor, iau carnea în ghiare și se înalță cu ea deasupra. Oamenii stau ascunși pe aproape și urmăresc toate mișcările vulturilor. Iar când aceștia s'au lăsat undeva ca să-și mănânce carnea în tihnă, ei încep să scoată țipete, astfel că vulturii lasă și carnea și tot și își iau sborul speriați. Numaidecât, ei dau fuga acolo și culeg diamantele lipite de carne. Se întâmplă adesea ca vulturii să înghită carnea cu tot ce e pe ea. Ei leapădă însă diamantele odată cu excrementele lor, astfel că acestea sunt găsite în găinațul lor.

Rar țară pe lume în care să se găsească atâtea diamante. Să știți însă că cele mai frumoase dintre ele n'ajung până la noi, ci sunt oprite de Marele-Han sau de regii și boerii de pe aceste meleaguri.

Altceva mai de seamă în această țară n'am mai avea ce vă spune, astfel că vă vom vorbi **acum** despre locul unde se află corpul sfântului apostol Toma.

LA LOCUL MORMÂNTULUI SF. APOSTOL TOMA

Corpul sfântului apostol Toma este înmormântat în provincia Mabar, într'un orășel puțin frecventat, de negustori, însă foarte vizitat de credincoși. Intr'adevăr pelerinajul acestora la mormântul sfântului nu se mai sfârșește niciodată. Vin din toate părțile, creștini, ca și mahomedani. Aceștia din urmă au o foarte mare credință în Sf. Toma, și chiar pretind că el a fost mahomedan. De acea ei îl numesc **„Anairan"**, adică om sfânt.

Câte minuni nu se întâmplă în acest loc! Aflați, că bolnavii de friguri cari vin aici în pelerinaj și beau în apă praf roșu de pe mormântul sfântului, pe dată se vindecă. Nu există un alt leac mai sigur decât acesta, împotriva frigurilor. Tot așa, nu e schilod sau beteag care să vină aici și să nu plece înapoi bun zdravăn, ca și când ar fi fost așa de când lumea. Și câte alte minuni de acestea!

Dar să vă povestesc o mare minune care se întâmplă pe la anul 1288 dela nașterea lui Hristos. Un boer din partea locului avu în anul acesta o recoltă de orez atât de bună, încât umplu cu ea toate magaziile sale și năpădi și în casele bisericii dela mormântul sfântului. Creștinii însărcinați cu paza bisericii și a sfintelor moaște, ne având unde să mai găzduiască pelerinii, îl rugară pe boer să lase libere casele bisericii, scoțând orezul din ele. Acesta însă, crud și îngâmfat cum era, nici nu vroi să asculte aceste rugăminți. In noaptea următoare însă iată ce se întâmpla: Sf. Toma i se arătă acestuia în vis și-l strânse de gât de puțin lipsi să nu moară, spunându-i că așa se pedepsește cruzimea și nelegiuirea pe care el o făcuse. In urma acestei întâmplări, se înțelege că chiar a doua zi dimineața, boerul se pocăi de fapta sa și goli toate casele, așa cum îi poruncise Sfântul în vis, căci alfel l-ar fi așteptat moartea. Iar când el povesti creștinilor cum le sărise sfântul în ajutor, aceștia nu știură cum să-l mai preaslăvească și să-i binecuvinteze numele.

Dar să vă spun cum își sfârși sfântul Toma viața sa pământească. Intr'o zi el se afla în pădure, departe de coliba sa și-și făcea rugăciunile către bunul Dumnezeu. In jurul său, erau o mulțime de păuni, cari sunt foarte comuni pe aici și cari, deși sălbatici însă erau foarte obicinuiți cu sfântul. Ori, tocmai atunci se afla prin apropiere un idolatru din neamul Gui-lor care umbla după vânătoare de păuni. Acesta, stând într'un tufiș și ne observându-l pe sfânt, dădu drumul la săgeată din arcul său ca să omoare un păun, dar acesta își greși de puțin ținta și se înfipse în corpul sfântului Toma, care astfel, își dete sufletul, în mâinile Domnului. Să știți, însă, că înainte de a fi venit în această țară în care a murit, sfântul Toma convertise la creștinism o sumedenie de lume în Nubia.

Și acum, după ce v'am povestit atâtea lucruri minunate despre Sfântul Toma, să ne oprim puțin la provincia Lar.

PROVINCIA LAR

ar este provincia dela apus de locul unde este mormântul Sfântului Toma.

Sunt pe aceste meleaguri niște călugări anume cuigui cari trăesc până la o sută cincizeci și chiar două sute de ani. Secretul acestei vieți lungi nu este atât regimul vegetarian cu care ei se hrănesc, ci o băutură pe care o fac din argint viu amestecat cu pucioasă. Ei iau această băutură de două ori pe lună și urmează cu ea încă din copilărie. Și se pretinde că, într'adevăr toți, cari au făcut așa și-au prelungit mult viața.

Altceva ce mai e de remarcat aici, este obiceiul de a nu se mânca plante verzi, și aceasta pentru că localnicii spun că acestea au suflet și că deci mâncându-le, aceasta ar fi ca și când ar nimici o viață de animal, ceea ce nu e în obiceiul lor. De aceea ei lasă plantele să se usuce și după aceea le mănâncă.

Mai aflați că aici localnicii folosesc în loc de bliduri, frunzele arborelui de paradis sau orice alte frunze mari.

In colo, nimic mai de seamă, astfel că vom trece acum la o minunată legendă din insula Seilan, pe care, uitasem să v'o povestim. E vorba de legenda vârfului lui Adam.

LEGENDA UNUI VÂRF DE MUNTE

n insula Seilan este un munte foarte înalt și foarte drept, pe care nimeni nu l-ar putea urca, dacă n'ar fi atârnate de el niște lanțuri de fier cu ajutorul cărora te poți cățăra până în vârf.

Se zice că pe acest munte este mormântul lui Adam, primul nostru strămoș. Aceasta o susțin mahometanii. Idolatrii pretind însă că aceasta este mormântul lui Sergamon Bercam, primul om pe care l-au divinizat ei. Acesta fu cel mai bun om de legea lor care a existat cândva tot așa ca și primul dintre ei pe cari l-au privit ca pe un sfânt și pe care, deci, și l-au făcut idol.

Dar cine a fost dintru început acest Sergamon? El era fiul unui rege de aici, bogat și a-tot-puternic, și avea o fire atât de retrasă, încât nu vroia să știe nimic nici de ale lumii și nici de ale regatului. Vă puteți închipui, deci, ce mâhnire îl cuprinse pe tatăl său când văzu că are un astfel de fiu, mai ales că acesta era singurul lui copil. De aceea câte nu făcu. Incepu mai întâi prin a-i propune să-l încoroneze ca rege, lăsându-i lui puterea, dar acesta răspunse că nu găsește nici o bucurie în asemenea deșertăciuni lumești. Regele nu desnădăjdui și-și închipui că până în cel din urmă tot își va readuce fiul la realitate. Pentru aceasta se gândi însă că mai întâi se cerea ca acestuia să i se deștepte gustul pentru cele lumești. De aceea îl închise în cel mai frumos palat și puse să fie servit de treizeci de mii de fete tinere și răpitoare ca niște zâne. In colo nici urmă de bărbat în acest palat. Fetele acestea nu făceau nimic altceva decât îi dădeau târcoale tot timpul, cântând și dansând mereu în jurul lui, după cum li se poruncise, ca doar și doar îl vor deștepta la ale lumii. Totul fu însă în zadar și, în loc să se schimbe cum dorea tatăl său, el deveni și mai absent dela cele din jurul său și chiar ceru să fie lăsat singur în acest palat, unde trăi astfel mai mulți ani în șir. Să nu uit însă să vă spun că el nu cunoștea nici una din durerile omenești și nu văzuse niciodată un mort sau un bătrân. Ori, întâmplându-se să se plimbe într'o zi călare, departe de castel, el văzu un mort. Cu totul mirat, el întrebă ce era acesta? Iar când i se răspunse că era un om mort, el exclamă cu durere: „Cum? Oare, oamenii mor?". Nu mai zise nimic altceva și-și continuă drumul dus pe gânduri.

Mergând mai departe, numai iată că-i ieși în cale un moșneag atât de bătrân, încât de abia se mai putea târî în cârje. Din nou mirat, el întrebă ce era acesta? I se răspunse că era un om bătrân. „Cum? Oare oamenii îmbătrânesc? exclamă el și se depărtă și mai tăcut și mai gânditor.

Iar, când fiul regelui află aceste adevăruri amare ale vieții, se hotărî să nu mai rămână în această lume plină de dureri și să meargă s'o caute pe aceea unde oamenii nu mor și nu îmbătrânesc niciodată. El părăsi deci palatul și pe tatăl său și se sihăstri în munții înalți din jur, unde duse o viață atât de pură, încât cu siguranță că, dacă ar fi fost creștin, Domnul nostru Isus Hristos l-ar fi primit printre sfinții săi. Când el muri și corpu-i neînsuflețit fu adus la tatăl său, vă închipuiți jalea acestuia, căci doar un copil avusese și el, pe care îl iubise atât, și acum și pe acesta îl pierduse. El îl înmormântă în muntele de aproape, iar în amintirea lui, puse să se facă o icoană din aur și din pietre prețioase care să i se pună la mormânt și porunci tuturor supușilor săi să vină să se închine în fața mormântului ca la un Dumnezeu.

Localnicii pretind că acest prinț muri de douăzeci și patru de ori: prima oară sufletul îi trecu într'un bou; murind acesta, de aici trecu la un cal și așa trecu în mai multe animale, până când a douăzeci și patra oară muri și deveni zeu, iar de atunci idolatrii i se închină ca celui mai mare și celui mai bun zeu al lor. Acesta fu primul idol, iar dela el purceseră tot ceilalți din insula Seilan și din India.

Idolatrii zic, deci, că mormântul care se află în vârful acestui munte este acela al fiului de rege și că deci dinții, părul și blidul de aici au aparținut acestui prinț cu numele de Sergamon Borcan, adică Sergamon Sfântul. De aceea ei vin în pelerinaj la acest mormânt din ținuturile cele mai îndepărtate, cum vin creștinii la Sfântul Iacob.

Mahometanii, de partea lor, după cum v'am mai spus, zic că acesta este mormântul lui Adam și că deci, relicvele de acolo au aparținut acestuia.

Dumnezeu știe însă cine se află înmormântat în acest loc, căci noi unii nu credem că Adam este aici, pentru că Sfânta Scriptură ne spune că el este într'o altă parte a lumii.

Dar aflați ce s'a întâmplat cu aceste relicve. Când Marele-Han auzi că pe acest munte se află mormântul lui Adam tot așa ca și dinții, părul și cupa lui, el hotărît numaidecât să aibă aceste relicve. In acest scop, pe la anul 1284, el trimise o ambasadă la regele Seilanului ca să le ceară. Se înțelege că acesta nu refuză rugămintea Marelui-Han, astfel că toate aceste relicve luară calea spre Ganbalu, reședința lui Cubilai-Han, unde fură primite cu mare ceremonie. Și, fiindcă în scripturile idolatrilor stătea scris că dintre aceste relicve, blidul are însușirea de a înmulți de cinci ori carnea care se pune în el, astfel că în loc de unul se pot sătura din el cinci oameni, Marele-Han voi să se convingă de aceasta și se zice că găsi că era lucru adevărat. Ceeace este însă sigur, este că el păstră ca pe lucrurile cele mai de preț aceste relicve cari îl costaseră o avere.

Și acum, după ce v'am povestit în toată lumina adevărului această istorie, vom trece cu grabă peste mai multe locuri întâlnite.

DESPRE MAI MULTE ALTE LOCURI

stfel ne vom opri puțin la măreața cetate Cail, care este un port destul de frecventat, căci aici trag corăbiile din apus care vin din Curmosa, Chisci, Aden și din toate porturile Arabiei, încărcate cu mărfuri, cu cai și cu multe altele.

Aici este un rege care are patru frați cari și ei sunt regi în țările vecine. Să nu credeți însă că frații aceștia trăesc între ei în armonie, cum s'ar cuveni. Dimpotrivă, se dușmănesc de moarte și sunt gata oricând să se repeadă unul asupra altuia. Aceasta se și întâmplă adesea, dar regina-mamă sare între ei și-i împacă, amenințându-i că altfel își va smulge țâța cu care i-a alăptat. Aceștia, din milă pentru mama lor, se împacă atunci, dar când ea nu va mai fi, cu siguranță că ei se vor nimici unul pe altul.

Altceva de aici, n'am mai avea nimic de spus, tot așa după cum n'ar fi să vă spunem cine știe ce nici despre insula Ceilon, cu bogata ei recoltă de pipet și nici despre cetatea Comari sau despre regatele Eli, Melibar, Gozurat, Tona, Conboat, Semenat și Chesmacova, astfel că iată-ne oprindu-ne asupra a două insule cari aparțin de India și anume „Insula Masculină" și „Insula Femenină".

IMPRIMERIILE „ADEVERUL", S. A., BUCUREȘTI